

پیر ستہ تورک مثل لری

یا زان : میر میب رباع الدین

وَ يَضْرَبُ اللَّهُ
الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ
لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

وبویوریر تانری مردمه بو مثل لری ، تا بولار (مُمثلین حقیقتین) تانیرالار.

قران کریم

کتابین مشخصاتی:

کتابین آدی : بیرسکه تورک مثل لری

یازان : میرحییب رباع الدین شهر:مراغه

چاپ : مراغه - نشر سلام تلفن : ۲۲۴۴۲۶۱ - فکس: ۲۲۳۷۷۵۲

ناشر : مولف

قطع : وزیری

سبفده چاپی : ۱۳۸۲

سایی : ۱۰۰۰ جلد

فیمتی : ۴۰۰۰ تومان

تایپ : صباالسادات رباع الدین

ویراستار : هاجرالسادات رباع الدین

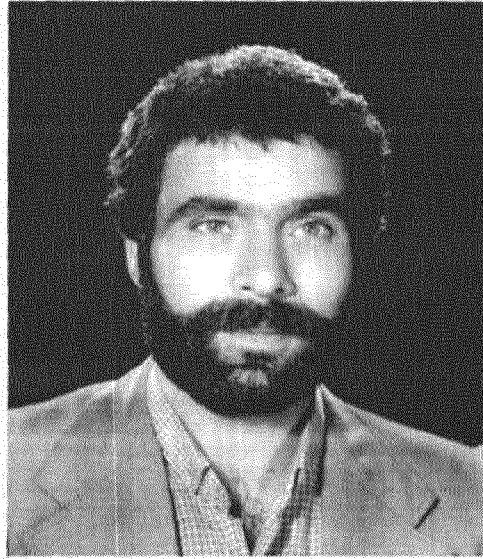
مجوز : شماره ۳۲۱۵ / ۵/ تاریخ ۱۳۸۲/۴/۴

شابک : ۹۸۷ ۹۶۴-۰۴-۲۰۹۰۰-۴

ISBN 987-964-04-2090-4:

بیر سَلَهَ

تورک مثل لری

مین اوچ یوز اوتوز آلتی ایلین، پاییزی نین اولینده، مراغه شهرینده آنادان اولمیشام. آتام آقای میروالله و آنام خانم ملک لردی. ابتدائی و دبیرستان مقطع لرین ئوز شهریمده اوخوروب قورتارمیشام. انقلاب اسلامیدن سونرا چار اویماق منطقه سینده شغل شریف معلمیه مشغول و تا بوگونه چاغ همان ایشده مشغولام. بعد فارسی دیل و ادبیاتی سی نین لیسانسین میاند و آیین پیام نور دانشگاهیندن اخذ ایله میشم. (البته لیسانس دان قاباق فوق دیپلم (آموزش ابتدائی) سی نی تبریزده اوخوردیم ولی بیر نااوستادین چرکین سوزونه، آلقاق طبع، یوخاری طمع وایتی کینه سینه گوره دورد واحد قالاندا بوشلامیشدیم.) گرکی بنده چوخلاری تک، ینی دورانیدن ایمدیه چاغ حددن آرتیق چتین حوادث و استعداد اولدورن ال لری لن آل به یخه اولمیشام. اونلان بئله تانری نین لطفی، آتا و آنامین خیر دعاسی نین اثرینده دورد اثر ۱- اوشاقلارین بومی اوینلاری ۲- اوچ بوداق ۳- محرم و مراغه ۴- بیر سله تورکک مثل لرینی یازمیشام. اومیدیم وار؛ چرخین دولانیشیقی تانری نین عنایتیه همیشه هم سن عزیزه وهم هامی انسانلارا خوش، دورو، فرحلی، طراوتلی، دوزلی، دادلی و ذلیل لی اولسون.

قاباق لاما :

اللهین گوزل و مبارک

آ دیلن

سریر عشقده اوددوم، خیالی خوش گوردوم
گلن گئدن ایامیدن، حالی خوش گوردوم
نصیحتی دئیرم : دوز و مه داش لانما
دوزوم قوشی اوخویار : وصالی خوش گوردوم

انسان لیک عالمی ، وارلیق عالمینه تایی دیب سیز وهیچ اولچویه دوز گلمیرندی . بعضی یارانمیشلارکی انسان توسطی ایله خلق اولوب، مطلق حالدا بیر مشخص اولچیه قابل اندازه تودماق دگیل ، اوجمله دن سوزلوک دیر.

سوزلوک انسانین ایلکین دن انقراضینه چاغ یاشایاشیندن نه آئیریلیب نه آئیریللا بیلر.نئییه کی دیری لیک سی نین دیرین،ساحل سیزوعزیز تاپدیغی دی.

انسان او زمانلاردان مختلف ملتیه، قومه، طایفه یه منشعب اولوب، هره سی طبق محیطی، نیازی، روحیاتی، باور واعتقادی و.... سوزلوک باغ وبوستانین بحریب، بسله دیب وبوتون چاغلاریندا طراوتلی هابئله شاداب ساخلیربیدی.حتی آخرروزگارین اقیش ویوقیش لار نینین اثرینده هر هانسی قوم و ملت مغلوب اولوب ؛ گنه ده ئوز سوزلوک سی نین بویوک و اوجا حصه سین مستقیم و غیر مستقیم ،غالب ویاآئیری ملت لرین سوزلوکی سی نین متن و آنک لرینده، ابدی چرپین لیقیله مراغات اولوب،وتاریخین آنلی آنلیندا حجاری اندیب لر .

آذربایجان سوزلوکی دونیانین بویوک،طراوتلی وبارلی قول لاریندن دیر،کی ساییز قرن لردی تمدن گوئینده پارلاق سالیرو.ومثللریهمان اوتگون سوزلریده اونون و بویوک اوتملی باللی،اشیق لی و شیرین میوه لریندن بیری دیر.

مثل لَرین تاریخی:

مثل لراوچون تاریخده بیر قطعی نظردا اورلیک یوخدیر، کی ثابت ایله سین هانسی زمان لاردا یارانیب ودوغولوبدیلار. ولی مختار قول بودور: اول گوندن کی انسان، دانشیقی مهّم رابطه وسیله سی قرار وثریدیر ، اوتگون سوزلر و یا مثل لرده دئیریش متینده گنیش صور تده نوزی او چون یر آچیدیلر . حتّی شعر دن قاق باق دیری لیکن با شلیر یدی . منیم احتمال نظریمه شایدده شعرونظمی صاحب وزن ونوا ائدن اوتگون سوزلری میش؛ وهمین مثل لر باعث اولوب درین احساسلار، شعر دونوندا انسان قریحه سین دن چیرتیم چیرتیم اوزه چیخیب، مرور زماندا شعرو شاعرلیک طریقیله، بشر احساسی نی عرش وعلایه چاددیر سین. ایله کی گیل گومیش حماسه سینده گوزل درین وشیرین مثل لردئیری لییدیلر. معلوم اولان بو قدیمی حماسه دن ده چوخ چوخ قاباق مثلر باغی یاشیل وچیچک لیرمیش.

مثل لَرین نقشی:

مثل لر هر قوم وملت آراسیندا آغیز با آغیز دولانارلار ونئچه بُعدی ده اساسی نقش ایفا ائدرلر . نقشی اوچ محوره لاب آیدین دیر. آن ایلکی و مهّم نقشی تفریط وافراطی لَرین قاباغین آماقدیر. ایکینجی سی بویوک وآغیر مطالب لری ساده ، اینجه وخیردا بیانداهر کیمسه نین سطح درک وفیکر ینه قَدَر تعمیم وتبین ایله مکدیر. اوچونجی سی بنده نین نظرینده هر دیری دیلین شفاهی ومکتوب ادبیاتی سی نین محکم و اوجا قالالاری دیلر.

افراط وتفریط؛ اوچون مثلی وار دئیرلر ((پیشگین اله اته چادماز دئیرمرداردی)) ولی همان حالدا گنه دئیرلر ((پیشگی چوخ قیسنا سین قائیدار اوزووی جیرماقلار)) بویکی مثل تناقض دگیل لر؛ بلکه ایکی معقول ضلعی دی ؛کی انسانی روابطین تعادلین حفظ ایلیرلر. یامثلی وار دئیرلر ((بیری بیل میرن مینی ده بیلمز)) مذکور مثل اینجه کلام وعبارتیهل بیریکه مطلبی تبیین ایلیر: کی اگر هر کیمسه عمورونده هوشی چادمیرا مفهوم (بیر) نه دی گرک هیچ وقت انتظار اولماسین (مین) کی مظهر کثرت دی اورگنیب سایا بیل سین. وهمنین مثل لَرین توخوشیندا لاب ناب واصیل لغت لر حفظ اولوبلار، ومعنی ومفهومی منداهر مثل نوزیله حمل ائدر .

ایکی

مثل لرین توخوشی:

آیا مثل لر جمله دی ؟، کلام دی؟، کلمه دی؟، شعر یا بیت دی؟ دئمک اولار مثل لرده بو قدری زوریش و لطافت حددن آرتیق دی کی دئیشین هر هانسی دونیندا ظاهرده اینجه لی معنیده وسعتلی گورکملی، مفهوم ومنظوری دورو وزلال یتیرسه اودونا گئیپ، جامعه نین هامی قشرلرینین محفل لرینده، مجلس لرینده، مسجد ومنبرلرینده، مدرسه لرینده، جمع لرینده، بازار وکوچه لرینده، علمی محافل لرینده و... اثرجی یانا حضور تاپیب؛ کلاملارادوز، مراملارالشیق اولوب وآغیر مطالبلری یونجول لده جاقدیر.البته مثلی ایشلدَمک نُوزی بیر هونر واستاد لیق ایستر. اگر مَثَل یرینده دئیریل میره علاوه کلام لاری کور ایلر، بلکه ایشله ده نین دانیشیقین بد یع بوستانیندن حشو قبیح تیکان لیقینا تولازلیرا جاقدیر.

مثل لرین عموری:

اول مثل لرین بناسی بیر نوع صنعته ،فن له وهجته باغلیدیر،او وسایل لر متن جامعه ده وارکن مثل لری نین نقشی ده اولاجاقدیر.ولی آرادان گندمک همین یواش یواش اوناباغلی اولان مثل لرده ادبیات گوئینده سوزالیب باتاجاقلار.مثلاً دئیرلر((چخماقیله قوری بیر یرده قویما)) معلوم دی مذکور مثل اوزمان یارانیب وجوده گلیب؛چاخماق و قور عملی هامی اوچون تانیش وقابل لمس میش . ولی ایمدی کبریت ، فندک ، برق وانواع آلیشیق لار وار، داهی تازا نسل لره چاخماق وقورعملی ایله قابل لمس ودرک دگیل. ولی او مثل لر کی انسانین اعتقادینه، افکارینه یا اجتماعی روابطینه، روحیاتینه، قلب واحساسینه باغلیدیلارعمورلری ابدی وجاودانه دیر. مثلاً دئیرلر((فلانی نین سوزون قاوال لاردا چالیرلار)). مذکور مثل چون بشرین ازل یارانمشیندن الهام آلینیب دیر؛اوزون اوزون قرن لردی دئیلیب وایمدی ده دئیلیری. اوزمان آدم (ع) تانری نین امرین غفلت وطغیان اثرینده یره سالیب، ممنوعه میوه دن یندی،فرشته لر ومَلک لرتعجب ایله دیلر. بعد وارلقین هر یرینده واوزاق یاخین قولاغیندا سس سسه وثریب قشقیریق سالدیلارکی ((وعصی آدم ربه فغوی)) یعنی: آدم نُوز خالقینه طغیان ایله دی ا و آدم اوچون الهی عذابه منتظر اولدیلار.یوز لر و یوزلر ایلدی تورک قومی لری مذکور مثلی بو آیه دن گوتورب، ایشله دیب وایمدیده ایشله نیری.

قبيح مثل لرین سیلمک علتی:

عمداً بیر تعداد قبیح مثل لر بو قایناقدا قید اولمیر بیدیر. تا ادب و نزاکتین شنلی گول لری سولماسین؛ بولاغی نین دورو و سرتین سولاری بولانماسین و گوزل لرین دوری آنلارینا سولوق خطی دوشمه سین. گرکی قاجاق صورته بعضی یاریم چلیق قبیح لردن آد آپاریلیبیدیر. بیر نچه سین دن یادایلیراخ.

دئیرلر ((چوخ غمه یئمه، غم خیاسی چیخارداسان))

استاد شهریار بو مورده پرده سیز دئیر:

غمه دئدیم : هاچانا جان بیزی بزیه دره جکسن

دندی : بویور گلدیم ، دئدیم جکسن

یا دئیرلر ((فاحشه نین گلرینین چوخی بزکینه گئدر)). بعضی مثلر وارغیر کلامی دیر. کی بدنین اعضاسیلن تفهیم اولار. سانکی دوداق بوزمک، قاش گوز آدماق، الی لن ایاقی لن اشاره اندمک، غیر عادی نفَس چکمک، قیافه نی تغیر وئرمک، باشی تو یلاماق، باشی، بورنی، بویونی، قارنی قولی، قیچی غیر عادی قاشیماق، اویان بویانا آداباز باخماخ و بئلنجی ایشلر انجام وئرمک.

سایر ملت لرین بعضی مشهور مثل لری:

هیس لی آدام حقیقتی دئین مز ((چین))

آدونان آود سونمز ((یونان))

اوکی چوخ بیلر چوخدا اشتباه ایلر ((روس))

اوکی مسه کی بیرین گولدی ریر، شاید آئیرسین آغلادیر ((آفریقا))

فتنه و آشوب زمانی ایکی ایل لیک دوه اول ((امام علی ع)): (یعنی نه سوت وئر نه مینیک. اگر سوت وئرسون، سوتی آمندن سونرا قانیویده ایچه جاقدی، اگر مینیک وئرسون سنی ایاقدان سالمیرینجه ینمیره جاقدی.)

شرور آدام اولر، ولی شری قالار ((شکسپر))

امنیت سیز آزادلیق دلیره بوچاق وئرمک دی ((امریکا))

مثل لر حکمتین قیزیل سکه لردی مردم آراسیندا ((روس))

چوخ ضررلر واردیلار کی چوخدا نفع لر وئرلر ((هند))

چتیر کہ ئوز یوواسیندا شاهی (مصر))

قاپی هیچ وقت بیر ایاق اوسته دولانمیریب (فارس))

آرواد ائوین کلیدی دیر، کالیش اونی ایتیرمه (ژاپن))

بیر گولده بالیغ اولماسا، قورباغا فرمان وئر (فارس))

آغیز کی بوشالیدی، بدنین هر یریده بوشالار (انگلیس))

موش قورغودماغا گوره، ائوی وه اود وئرمه (فرانسه))

سوز کی دئیریلدیر، گئددد یکجه یکه لیب بسله نر ((نروژ))

حیف اولائشک نه قدر ئیسه وئرلر، ولی چولده چوخ شیر آج یاتار ((عرب))

شاید قود دیشین الدن وئره، ولی خوی وخاصیتین الدن وئرمز ((ایتالیا))

قاینایق لار قاینایق لاردان توره نر ((ولتر))

غم بولود تکیین دی، آغیر لانماق همین یاغاجاقدیر ((ماداکاسکاری))

ئوز زمانی وین آدام لاریندن اول، ولی اولار تک اولما ((شیللر))

اللہین لطفی یله کی ایمدی مثل لر یا همان اوتگون سوزلر قایناقین ، آذربایجانین گوزل تورک دلیپنده تقریباً الف - بای، قالپینده یازیرام ؛ سعی اولوب بعضی مثل لرین مصداقینده ئوز زمانی میزده اولان و یاریلان ایشل لردن ، حکایه لردن، خاطره لردن، وقایع لردن، سیاست لردن، کلک لردن، شریف و ناشریف انسانلاردان و یا شفاهی وسینه لرده اولان ناغیل لاردان، بولدی لردن، گاهداندا تاریخین عبرت لی حادثه لرین دن بزندیریپ ؛ و تابالاجا آیینه اولسون بیزیم زمانین سوزلو کیندن. نئییه کی حاضر کتاب بویوک قول بوداقلی آغاجدان فقط بیر یاشیل یا پراقدیر، یا همان بیرونجول سَلَه دَی؛ کی اونودا نازلی، محبتلی، محترم، ادیب و شریف خدمتیزه تقدیم ائدیرم.

البته لازم بیلیرم عرض ائدم، حاضر قایناقین سبک یازی سی محاوره و مکتوب معیارین آراسیندا دیر. گرکی محتواسینده چوخ اصل، معنی سی گنیش، ایشلر لغت لر و کلمه لر واصطلاحلار گوره بیلر سیز؛ اونلان بئله حتماً بیر سئری اشتباهلاری لفظی و قلمی اوز وئره جاقدیر. ضمن تقاضای اغماز و باغیشلاما، ادیب و محترم حضور یزدن، تمناً ائدیرم منت اعطا بویوروب، بنده نی تلفون و مکتوب و یا هر نوع طریقیله صلاح بیلیر سیز، یول گوسترمیش اولما سیز.

هو العليم

تورک مثل لری

۱--- آبییری ساتیب ، حیانی دالینا باغلیربیدی:

آبروی سین بیلیمیرن ، اوزونون سویو توکیلن و آلقاق طبع کس لره دئیرلر. یا اوکسه دئیرلر کی شرف و عزت کویه سین آغنادیب ، توکوب و جالیریبیدیر؛ و یرینه حرص، طمع و جورو طبع ینغیری.

۲--- آت اولاندا میدان اولمور ، میدان اولاندا آت اولمور:

معمولاً او کیمسه لره دئیرلر : حددن آرتیق کالیشیب و غم یتیرلر تا بیر شئی چادالار و اونون وسیله سیله آرزی لارینا یتیش سینلر. اما وقتی همان شئی وسیله یه، ثروته، منصبه و... چاد دیلار گوئرلر اوجور کی نظرلرینده یاخچی و گورکم لیرمیش ، اوجوردگیل. یا استفاده دن دوشوب یا استفاده وقتی کچیدیر، یا کالیشا ن داهی توانلان ، گوجدن واشتهادن دوشوبدی.

۳ --- آت غمی تود دمی :

شادلیغ ، کیف سورن و دمی غنیمت بیلن انسان لارین مثلی دی.

اوره کی شاد ایله جا نا ؛ جها نه جان گله جاغ

فراقلی موسم ایتیب ، یا ناقه قان گله جاغ

۴ --- آتیر آشیقین گئدیر حسابین:

آشیق بیر سومو کدیر ؛ اونلان انواع قمار اوینلاری اوینارلار. او جمله دن دورد آشیق آدمادیر، کی بیر قهار قماردی.

چوخ قمار بازلار، وار یوخ لارین دورد آشیق اوینیندا اودوزوبلار ویا پول، دام داش ویاغ مثشه اودوبلار. بو نا گوره اکثر دورد آشیق قمار بازلاری حساب گئد مکده حددن آرتیق قوی اولارلار. مذکور مثلی بو مهارتدن گوتوروبلر. ایمدی وقتی بیر نفر ایستر آتری کیمسه ینن معامله ، وصلت و یولداشلیق ائده ؛ طرفین شکل و شمایلین ، لقب لرین ، ادا لارین ، لیاقتین ، ایل و طایفه سین یوخلایب ، ایکی دیل لی قالار. بو موقع ده بیر خیر و بیلن آدم

ایکی دیل لی قالانا دئیر: آت آشقیوی گند حسابی وی ایعنی: دریندن باخ گور طرفین شایسته دیر یا یوخ؟

۵--- آت میخ طویله سین چکر، بیرین صاحبینه ویرسا، أونو ن ئوزونه ویرار:

اوکیسه نین موردینده دئیر لر؛ غلط ایشینین جوانبین یوخلاماز. حقد، عداوت، وخبائت اثرینده یولدشینا، باجی قارداشینا، ایل طایفه سین، اهل و عیالینه، ولی نعمتی سین خیانت ایلر. جوړه به جوړه اثرلیک لره ال یاخار. اما آخیره پیس و خیانت عملی سی نین چوخی ئوزینه قایداری.

۶--- آتی آتین یانینا باغلا سین، یا خوئین گوتورر یا خاصیتین:

سالم و یاخچی انسان اجبار و یا اختیار یلن پیس و شرور آدمیلا یولداشلیق ائدیپ و مانوس اولار؛ و بیر مدتدن سونرا، اگر پیس آدمین ادا لاریندن متاثر اولوب، شرارت لر انجام وئرسه بومثلی سالم آدام اوچون دئیر لر.

۷--- آتی هارا باغلیریم؟:

دیلی لن تورا و اودا دوشن آدمین موردینده دئیر لر.

بیر اکینچی قان ترین ایچینده زمی دیریمیش. یولدان کچن آتلیرا دیل اوجی تعارف ائدیپ دئیر: بویورون بیر جای ایچون. آتلی دا اوزدن گند میریب، فوراً انیب دئیر: گوزوم اوسته. ولی اکینچی قارداش آتیمی هارا باغلیریم؟! اکینچی نین کی بئله انتظاری یوخی میش، مختصرهاج واج قالانلان سونرا دئیر: گوزل گتیر باغلا دیلیمه، مذکور مثل بو حکایه دن دوغولوبدیر. ایمدی بو مثلی او زمان دئیر لر: بیر نفر ئوز دیلیلن تورا و بنده دوشر.

۸--- آتی باش آپاریر:

قدیم دویوش زمانی بیر قوشون آتری قوشونی سیندیریب، دشمن شاهی نین ویا بیوک باشچی سی نین باشین کسیب، مشتلوق ویا ظفر نشانه سی اوچون ئوز شاهلارینا آپاراردیلار. بئلنجی بیوک باشی آپارانا دوام دوروملی آت، مینکلی بیر آتچیا وئردیلر. بو مینک بیرده، باشی تز یتیر سین، آتین هر یردن نظیرنه یاخین و آسان گل سیردی سویردی. وهامی بیلردی کی بو آتلی باش آپاریر. و هیچ کیسه مزاحمت ویا ایراد تودمازدی. و آتلی دا نهایت سوء استفاده نی ایلردی!

ایمدی وقتی بیر کیسه موقعیتدن ویا آنی توفیقندن سوء استفاده ائدیپ مردمی اینجیدسه مذکور مثلی دئیر لر.

۹- --- آتادان سفره گورمیریب، آنادان نصیحت :

دده قود قودون قسار و حکمتلی کلماتیندندی. اصل مَثَل بئله دی ((قیز آنادان گورمینج او گوت اوغول آتادان گورمینج سو فره چکمز)) معمولاً نانجیب، دیلی آجی خانیم لارین؛ ویا گوزی دار گورمه میش، آداب و معاشرت بیلمیرن و سخا یولون تانی میران کیشی لرین باره سینده دئیرلر. محرم آییندا، بیر نفر حضرت امام حسین (ع) آدیله، الله یولوندا شام احسانی و ثیردی. اوشاقلارین بعضی سی طبق اوشاق لیق ذاتی، مسجدین بیر قولاغیندا اوتورمیش دیلار. دئیر دیلر گولوردیلر. گاهداندا یکه لرین نظرینده شلوغ ایلیردیلر. بعضی دوشونن بویوک لر تربیت ایله مک اوچون اولارا کسدی بسدی دئیردیلر. بو حینیده احسان صاحبی مسجدین قاپوسیندن ایچه ریه تپیلدی. چوخ سایماز و تکبر یله آرجا اوشاقلارا باخدی، بیر صاحب سیز اوشاقا اوزون تودیپ قشقیردی: اوغلان دور گئند اشیکه ! من گورکیم لره احسان و ثیرم! اوشاق چوخ متانتیله ایاقا دوروب گئندنده یولداشلاریدا اوغلانلیق ایله دیلر. اونلان باهم دسته جمعی باشلادیلار اشیکه گئند ماقا. زرنگ اوشاقلاردان بیر ی گئنده گئنده، زول زول باخا باخا اوشاق یانا تکبر یله دئدی: ایله سنین کیمین دده دن سفره گورمیره نین احسان و ثرمکی بئله اولارابوسوز مجلسی واقعاً وجده گتیردی. خوش قریحه کیشی لردن بیر ی اوزون اوشاقلارا تودیپ بوشعری اوخودی:

یا پرا قلا ر، یا پرا قلا ر

تسییحی ویز ده منده

شریک جان اولار دیم

دیری جوان او رکده

شور و نوا اولاردیم

۱۰- --- آت سنون میدان سنون، نه باجاریسان گور:

بعضی آدام واره یچ زاد آلیندن گلمز. یا همت ایله مزاگریله سینه ایش تاپشیر سالار، ضمن کی گورتمز بلکه هنرسیز لیقینی، باجارماق لیقینی آثری سینین بونینا آتیب و یا بیر شتی بهانه ایلر. اما مناسب زمان بیرایشده و هنرده کی، هر شتی آماده اولدی و داهی هیچ بهانه یولی قالما دی باهانا ائدن آداما مذکور مثلی تحکمیله دئییب، ایش انجام و ثرمکه و هنر گوسترمکه مجبور ائدرلر.

۱۱--- آت مینیب جدا گوتوروبدی:

جدا اوزون نیزه یه دئیرلر. قدیم فاتح قوشون کسین باشلاری اونا ویراردیلار. عبرت یافتی و ظفر نشانه سی اوچون قوشون قاباقیندا حمل ائدر دیلر. معمولاً جدا گوتوروبلری خاص قیریملاردان سئچر دیلر. مثلاً گرک قره قاباق شسلی، چرکین، گوجللی تا حدودی قانمازا اولور دیلار. جدا گوتوروبلر ده عاقبت لرین یوخلامیریپ، نهایت استفاده نی ایلر دیلر. و آت لارین هاردان سورسور دیلر، سورمیش دیلر. هامیلا دانقا دانقا سوال و جواب ایلر دیلر. هیچ کیمسه نین مخصوصاً مردمین حرمتین رعایت ایلر دیلر. اما بیر مدت دن سونرا مورد انتقام قرار تاپاردیلار. یا مردمین آراسیندا حقیر و خفیف اولاردیلار. ایمدی اگر بیر بئلنجی خوی خاصیتلی شخص منصب، شرارت، ثروت ویا هر نمه نه یه جوونیپ، اونی بونی اینجیدسه و کوچه بازاردا موجب آزار واذیت مردم اولسا، مذکور مثلی تهدید و تنبیه اوچون بيله سینه دئیرلر. و پیس عاقبتی بئلنجی فرد لره تانید یریب ومنتظر اولارلار.

۱۲--- آجا میت حلال دیر:

معمولاً اوکسین موردینده دئیرلر؛ علاج سیز لیقدان اثری ایش لره ال ویرار. تا ئوزونون واهل واعیا لی سی نین قارین لارین اولمه دیریل حالدا دویورسون. ولی ایمدی متاسفانه اداره لرین بعضی ایشچی سی حقوقین آزلیقین بهانه ائدیپ رشوت آلیرلار. یا بعضی جوانلار ایش سیز لیقدان لاب غلط ایشلره بویون ائیرلر. البته چوخ چوخ شرافت لی و آزاده ایشچی لری میز و رعنا جوان لاریمیز وار؛ سیلی لن اوز قیزار دیرلر ولی انسانلیق قیمتترین اوجوز ساد میرلار. بلدیه یا بوگونکی اصطلاحدا، ((شهر داری)) ایشچی لرین دن بیرى ال آلتی رشوت آلیردی. آزاده کیشی لردن بیرى دئدی: نا انصاف، بیلیر سن بوقبیح عمل نه قدرهم بوندیاداسنی غرضه دن سالیر هم آخرت ده؟ بیلیرسن نه قدر جامعه یه فساد یاغدیریرسان؟ چوخ لوزی سوسیز لیقی لن جواب وئردی: مگر ایشیدمه موسون دئیرلر: آجا میت حلالدیر؟! جو مرد کیشی ده دئدی: بیرشتی لر قا نمیسن، حیف اولر ترسه ایشله دیرسن اولی چوخ چکمه دیر همان رشوت آلان پیس وضعیت ده گرفتار قانون اولدی و دیگر کسلره عبرت عملی.

۱۳--- آج تویوخ یوخودا داری گورر:

او کیمسه لره کی یوخسولوق فشار گتیریب، خیالاتی اولوبلار؛ یا ئوزلرین ایشه وئرمیریپ دالی قالیبلار؛ یا حتی حسد و گيجیک اثرینده یکه یکه ولی پیس فیکر لر و آرزیلار ایلرلر؛

اوندامذکورمئلی بئلنجی آداملارا دئیرلر. بلکه آئینیپ همت ائندسینلر. یا وقتی بیر وارلی کس آلچاق طبع و بد جنس آداما مهلت و فرصت وئرر، تا آج گوزی وقارنی دويسون، وعقده سی بوشالیب، شریف انسانلارین خوئین گوتورسین، اما طرف آله دوشن فرصتین قدرین بيلمیریب، گنه ده لوت ليق وگئدا ليق ادا لارین گتیرر! اوند ا مذکور مئلی دئیپ ، بئلنجی آدامین آلچاق طبعین تبیین ائدرلر.

۱۴--- آجلیق اولسون، کیف اولسون!

اوکیمسه یه دئیرلر؛ داهی چوخدا یوخسول لیقین غم غصه سین یئمه سین. بعضی وقت لر ده او زمان دئیرلر؛ منظورلاری عکس اولار؛ یعنی هیچ زمان یوخسول لیقدا و آجلیقدا کیف اولمازو یا لانلان شاقیلدیریب گولمک اولمازا! معجز شبستری دئیر:

دونن بو مصرعی بلبل ا و خوردی صحن گلشنده

چتیندر دین وایمانی ساخلماق نان اولمیان یرده

۱۵--- آجین ایمانی اولماز:

بو مثل علی(ع)مین، قسار و حکمتلی عبارتیندن کی بویورار ((فقر کفریلن مترادف دیر)) الهام آیینب دیر . او زمان دئیرلر ؛ بیرنفر ، بیرفرقه، بیرامت و... شدیداً فقر و فلاکتده اولار. آتا و آنا، رئیس بیوک باش و حاکم لر عوض بو اول قارین لارین و یا شا یا شلارینین فیکرینده اولار؛ اولاردان درس و مشق، یاخچی تربیت، تکنولوژی، خلا قیت، فلسفه، علم، عرفان و شریعت اورگنمه ایستلر. فقر باعث اولار عزتلی، دوری و خلاق بئینلر قیژو سوتک هر یانا یرین آخیب ، تا ئوزونه دینگل یری تاپسین.

۱۶--- آختاران تاپار:

آوارا، مایوس ، تنبل ، هدف سیز، و فیکری داغاناق آدامی سعی و کالیشماغا تشویق ایله مک اوچون دئیرلر. تا بلکه ئوزونه گلیب یاخچی یا شا ماغین و هدفی نین یولون تاپ سین. و بیلسین. الی الین اوستونه قویماق و یا آئری لارین دن انتظار چکمک مئثر مئر اولمیریب و اولماز.

۱۷--- آدام اول، آداملارا قوشول:

بعضی آدام وارمنزوی اولار . آز آیاق یار و یولداش تاپار. تنیه اورک لیقدان تکلیری سویر. بیله سینه هر سوز دئرر، تز آجیغ ایلر. حتّی حق سوزونده دئیرنمز. گئدبه گئد احساس مظلومیت

ایلر. حتی بئلنجی آدام لارین بعضی سی نین ده آدام لیق کِشی قاچار (آدام لیق کِشی: یعنی اکثر انسانی خاصیتلر اولوشلر ویرلرین بدلیک لر آلا. وقتی شلوارین، تونورکه نین، یا هر لباسین کِشی قیر یلسا، لباس یرینده قرار تاپمباز. صاحبین همی رسوا ایلر وهم ومعذب.) و چوخدارحم سیز ومیر غضب اولار. اگر بیربالاجا الی یرسه هیچ کیمسه یه رحم ایله مز !

اما مصدا قینده عرض اولسون : دروازه میدا نینده بیر سَید پینه چی وارمیش. چون شیرین دانشیق وایسته مه لیرمیش، همیشه دوره برینده نَچِه نفر هم صحبتی اولارمیش. گر کی سواد سیزیرمیش ولی باشماق هجت لری نین قیراغیندا همیشه بیرقالین کتابدا قویارمیش! پوز اوچون بیر صفحه سینده قاتلارمیش کی یعنی: من بوراجان اوخومیشام! هر هانسی مشتری یا تازا وارد کس سوروشارمیش: آقا سَید بو نه کتابیدیر؟ نه یازیبیلار؟ جواب وئررمیش: هیچ زاد، فقط یازیبیلار، آدام اول آدام لارا قوشول !

۱۸--- آدام اومان یردن کوسر:

بومثل آدمیتین درین رابطه وایدین انتظاریندن سوا یچیر. هرکس ئوز قان، نسبی سببی ملیت، هم وطن، هم دین وهم آئین، ویاخچی تای توشیندن به حق محبت، احترام، کومک، سویملی وشیرین دانشیق وباغیشلاما انتظاری وتوقعی سی اولار. اگر به حق انتظار عوضینه، مدام یاخین کسدن پیس لیک، حسادت، قباحث ونا انسان لیق گورسه خیانت وآجی سوزلر ایشید سه، گئد به گئد محبت گولو اورکینده سوزالیب، داهی کوسمه حد دینه ایاق قویا جاغدیر.

هرکیمسه گونده مینلر نفریله کوچه بازاردا توش گلیر، ولی انتظار سیز قاباغیندن رد اولوب کچر. وهیچ بیر سی سندن نه انتظاری اولار، نه ئوزونه حق وئررکی ئوزگه لر بونا حرمت ائدیب ویا کیفین سوروشسینلار. اما همان سای سیز کسلرین بیر کی کوچه بازاردا ویا مجلس ومحفله تانیش ویا ایل وطایفه سیندن اولو، ولی بونیله کیف واحوال سیز رد اولوب ویا حرمت ائدمیره واقعاً ناراحت اولوب اوره کینده احساس کم لطفی لیق ائدر. اگر طرفین عملین مکرر گورسه، ویا سوز و صحبتده آجی کلام ایشید سه اوندا دی کی یاخین کسین دن کوسوب، بو مثله شامل اولار. معمولاً خیردالار بیوکلردن محبت وحمايت انتظاری اولار، و بیوکلر خیردالاردان

احترام. اگر ہو ایکی اصل ہرہانسیندا اولماسا ، حتماً کوسمہ و محبت ایپی قیریلما سی دالی سیرجا تورنہ جاغدی .کی متاسفانہ بیزیم دوراندا احترام ومحبت گول لری آخماق وحسود کسلرین الین حددن آرتیق چوروک،وخندان اولوبدیر. ہاچان دوزلہ جاغ ! اللہ یعلم.

۱۹--- آدی قولاغینا دئریب دیر:

بعضی آدام شرارت و ناجنس لیک ده آد چیخاردار. داهی پیس اورگہ نر . بو حینیدہ بیر نفرتاپیلار شرور کسی یرینده اتوردا اتوردا مذکور مثلی ده دئیر.

۲۰--- آدام گرک بیر آجیشاندا ، بیر ده گیجی شنده دایاناقلی اول:

وقتی بیرنفر تزهیسله نر یا هوسله نرایستر داشسین؛بو حینیدہ اونی دوزومه وتعلقہ دعوت ایله مک اوچون نصیحت لحنی له بو مثلی دئیر لر.تا آلچاقلیق ایله مسین وحیا پردہ نی یرتما سین. ئوزون و طرفی وقاردان سالماسین.

۲۱--- آدام سیز ئوز شہریندہ غریب دیر:

لوکیمسہ نین، ایل وطایفہ سی اولماز یا سویوخ ، بخیل .ونا اهل دور بری اولار ؛ ئوزی اوچون مذکور مثلی زمزمہ ایلر. چوخ وقت تازا ودرین فکر صاحب لری ئوز زمانلاریندا غریب اولارلار.

۲۲--- آدامین قیمتی آغزیندا دیر:

بو مثلی علی (ع) مین ((تکلمو یعرفو فان الجبرء مخبوء تحت لسانه)) یعنی(دانشین تا تانینین کی کیشی دیلینین آلتیندا گیز لنیب دیر) حکمتلی فرمایشین دن الہام آلینبیدیر. مذکور مثل فقط یاخچی یاپیس صحبت ایله مکدہ محدود اولمور ، بلکه چوخ بُعدیلرہ قابل تعمیم دیر. قوجا، اشیقی امانوز زمانیندن درین متاثر اولان ادیبیلردن بیری دئیردی:عرب دیلیندہ علم اورگنہ سن، فارس دیلیندہ شعرو غزل دئیرہ سن، تورک دیلیندہ حکومت ائدہ سن، انگلیس دیلیندہ سیاست ائدیب، آرا قاتاسان انئیہ کی دیلرین توخونوشی بئلہ ایجاب ایلیر. (اواخر قاجار واوزہ ل پهلوی دوری نین صحبتلرین نندیر. چون پهلوی ایش اوستونہ گلندن سونرا، بعضی دیازو پولچی یازیچی لار، سوادسیز رضا شاهین ہیمیلن تورک و عرب کتیل لرین وملتین یامان یاویزہ قوشدولار، و امیدیدہ آر دیمی وار. او حالدا کی مین ایلدن چوخ ایرانیلر ہر دیلدہ و ہر قومیدہ قارداش تکیں یاشیریب، و ہیچ بئلنجی مسائل آرا لاریندا یوخودیر. ایله کی سلجوقی حکومتی بش قرن حاکمیتیندہ عزیز اسلام دینین اورتا آسیادان

آورپایا جان عدالت، اقتدار و عزت یله یاریب و توسعه و ثریب دیر؛ و صفوی دولتی تدبیر، قوت و عدالت یله شیعه مذهبین وائمه هدا (ع) سوزولوکین ایکی یوز آتمیش ایلین بویوندا ایران و آذربایجانین باشا باشیندا توسعه و ثریب دی. ((اما تورک حکومتلرینده هیچ وقت ایران اولکه لرینده تورک، فارس، عرب و کورد و.. دلی نیین دعواسی یوخدیر.)) ایمدی بئلنجی آیدین تاریخی بعضی پاپاخ و ناسیونالیستی آغیزلار حیاسیزلیقیله دانیرلار. ولی بئلنجی بللی و سندن سیز دانمالار نه تاریخی و نه تورک و عرب ملتین طاقدان سالماز، بلکه فقط دانانلارین نوز لرین و ملتلی سنین حرمتدن سالیب و آتری دیل لرین بیلجیلرین، ملتین و جوانلارین آجیغلاندیریب، مقابله یه مجبور ایلرلر.

البته تورک و اکثر منصف ادیبلرین نظیرینده مذکور ضرب مثل قاپو باغلاما صائب دگیل؛ نغیه کی هامی دیل نوزونه گوره هم قابل احترامدی و هم صاحب انواع سیاست، هنر و علم و فنلی دی. ولی اویردن کی تورک ملتی اواخر قاجار و پهلوی نین باشاباش حکومتینده واقعا تحت هر نوع ستم و تهمت قرار تاپمیش دیلار، مقابله اوچون بعضی مثل لرو عبارت لر ده یارادیلار.

۲۳--- آرواد وار کهلیک باشین یاش ایلر، آرواد وار دوری آئیراندن آش ایلر:

مذکور مثلی اوزه ل خانیم لارین ائودارلیقی اوچون دئیرلر. اکثر خانیم لار، اوقدر ائودار لیکدا هنرلی، ماهر و مدبدریلر، لاب آز امکانات دان آن گوزل، ناخیشلی، و سلیقه لی ائواشیک ساخلایب و طعملی غذا، مرتا و ترشی، و انواع شیرینی و ایچمه لی لر تهیه ایلرلر. اما بعضی سی ده وار امکاناتی بول اول اولاه او اشیکی همیشه نامنظم ساخلار بلکه شید غذالار پیشیرر، و سالی خراب ایلر، یئمه لی لری فاسد ائدیب آرادان آپارار. البته شرق ممالک لرینده خانیم لار اغراق سیز ائو دارلیقدا، عزت و تدبیر ده و غذا تهیه ایله مکده دنیادا هامی قادینلاردان باش دیلار.

۲۴--- آرواد حمامینده، ایاق داشی ایتیبدیر!

وقتی بیر جمعه، مجلس و محفله، کلاسدا، خلاصه عمومی یرلرده، های کوی چوخ اولاره ییچ کیمسه، سوزه قولاغ و ثرمز فقط هامی ایستر نوزی دانیشسین اوندان بومثلی دئیرلر.

۲۵--- آدین رشید، بیرین دئی بیرین ائشید :

بومثلی او آدام لارا دئیرلر سوسک اولارلار.هیچ کیمسه یه ماجال وئرمزلر دانیش سین.بعضنده بحث وجدلده دئیرلر تا طرفی تخریب ائدمکیله ساکت ائدیپ ئوز سوزلرین یرینده اوتود سینلار.دئیرلر:بیر کیشی نین خانمی سی چوخ دانیشقی میش.باعث اولموشدی کیشی گنجه لر یوخودا دانیش سین! گنه بیر گون کیشی یوخودا اوجا اوجا دانیشیر میش آرواد دیسکنیر!کیشی نی اورالدیب دئیر: کیشی سن یوخودا دانیشما،من قورغورام! گونوزدانیشدا! کیشی جواب وئیر: آخی آرواد سن گونوز منه مهلت وئر میسن دانیشام!

۲۶--- آری نین یواسینا چوب اوزاد ما :

بو مثلی اوزمان دئیرلر:بیر نفریا بیر عدّه شیطنت ،خبائت ،وآد چیخادماق اوچون آئری آزارسیز اشخاصه ،شریف عایله یه، محترم محله یه، متحد قومه،ال بیرملته مزاحمت ایجادائیدیپ ویا اذیت ایلرلر.اماوقتی تحریک ائددیلر،همان آزارسیزشخص،محله ،قوم ،ملت جانا گلیب مزاحمت ائدنی یرینده اوتوردیب و مفتضحلی سندیرارلار.مذکورمثلین مصداقی تمام عصاریده هامی سطوحیده اعم قومی ، سیاسی ،عایله لی،اجتماعی و....چوخدیر. اوجمله دن تاریخده یازارلار:

کوروش گرکی تبلیغاتی لن،مدح وشعری لن،سعی ایلیردی ظاهرین خوش وحکومتین عادل نشان وئرسین اولی عملده دفعه لرآئری ملّترین اولکه سینه غاصبلی هجوم آپاریب ،چوخ گناهسیز مردمی اولدروب، اسیر ائدیپ وشهروکندلری ویران قوی میشی میش .اوجمله دن بیر یده آذربایجاندی.ولی آذربایجان ملتی جانا گلیب اونون تاراجچی وآغیر قوشونونین قاباغیندا دایانیرلار. بیر مدتدن سونرا آذربایجانین بیوک باشچی سی دویوش لرین بیر ینده اولور. خانمی سی ((تومروس خانیم))کوروشا بئله یازیر: کوروش سن نثیه قان ایچمه دن دورمیرسان؟سن گل بیزیم اولکه دن گئد وَاْلا ئوز قانیویله دویورارام سنی اوقتی نامه کوروشاچادیر،آجی گولوشیله دئیر:گورکیم منه حربه بیچیر!بعد تصمیم تودور بیر یوروشدا آذربایجانی توپراقیلا بیر ایله سین!

تکبريله آذربایجان اوردوسینا یوروش آپاریب. ولی آذربایجان ایگیت لری کوروشون قودلشکرین شیر کیمین داغدیرلار. کوروشیدا اولدوروب،باشین کسیرلرو ((تومروس خانیم))مین حضورینه آپاریلار.

تومروس خانیم دستوروئیر، کسیک باشی بیرقانی طشته سالیارلار. بعداوزون تودورکوروشون باشینادئیر: کوروش نه قدرقان ایچه جکسن ایچ؛ دئیسن هله قان ایچمه دن دورمامیسان!

۲۷--- آرا لیق آتین گور ، بیزیم فاطنی گور:

ئوزون ایشه وئرمیرن، گزرتتی وعین حالدا فیریلداق لیقی هامیراتانیش فردین باره سینده دئیرلر.

۲۸--- آزا قانع اول ، چوخی آله دان ایسته:

اوتگون عبارت دَر و صدف بولودودی. او کس کی آزارینا تکیه ایلر و شئونات یاشایاشین واری نین اساسینده توکوب و حساب گئدر، آزاده اولماق و مناعت طبع سی نین نشانه سی دیر. بئلنجی کس هیچ وقت مدیون کس و ناکس اولماز. تواضع و غروری ایسته ملی ، فیکری راحت و آچیخ، همتی یوخاری، خلاصه موحد و شریف انسان تانینار. بوجور انسانلار همیشه توکل و ترقی یولوندا امور لرین سویوب یاشایاشدان شیرین لذت لر آپارارلار. وصفه گلمیرن تانری دا برکت قاپیلارین بئلنجی انسانلارا آچار. گرکی بیزیم زمانه ده بعضی حقه بازو حریص آدمیلر بئلنجی شخصیتلری سویمزلر! و یوخاری شخصیتین تانیمازلار اولی عزتلی شخص مذکور مثلی ئوزوی اوچون دئییب، مناعت طبعین صیقلندیرر. ویا آثری طمع کارشخصه دئیر؛ تا کس و ناکسین رحمینه، مال و منصبینه ملول و حریص گوزون تیکمه سین.

۲۹--- آزادلیق قربان ایستر:

بومثل مشروطه زمانی دوغولوبدیر. گاهدان ایمدی آغیزلاردا مثل سائره اولوبدیر. ناظر شرفخانه ای دئیر:

گولمه احوال پریشان اولان آزا ده لره بید مجنون اوزونه زولف پریشان یاراشار

۳۰--- آز سندی میزده چوخ گونلر گوردوخ:

مذکور مثلدن مرام بودی : روزگارین آجی و دردیلی حادثه لری سریع، یرین و دال با دال بیر اولکه یه ملته ، جامعه یه ، عایله یه و شخصه اوز وئیر. و هیچ کیمسه یه دینگل ماجالی وئرمز . ایله کی بیری نین آجی سی مذاقدان گندیب گئد مه میش اوبیرسی حادثه قاپیدان تلیب، کام و کونولی لاب ملول و پریشان ایلر . گرکی بومثل قدیمی مثل لردندیر ولی بیزیم عصری میزده دونیانین باشا باش مردمینه آیدین، ملموس و حددن آرتیق قابل درک دیر.

۳۱--- آسیلی قالیبدير:

اوزمان بو مثلی دئیرلر ؛ بیر نفری بیر ایشین ،عملین ،قول وعده نین و...اورتایسندا ایکی دیل لی قویارلار.بیله سیننه نه یوخ دئیرلر ونه هن دئیرلر.

۳۲--- آشی داشاندا،چومچه یادینا دوشدی:

وقتی بیر آدام،ایشچی،اوستاد،رئیس،والی،طراح،کارمند،مهندس و...ایستر عملی،هنری ویاتصمیم تودیب انجام وئرسین؛ هرجنبه نی حسابلار. اما لاب وجه گلن وسیله نی ویا شخصی عمداً ویا سهواً قلمدن سالار. طرحی نین بیر مراحيله جان دوز وآسان اجرا ایلر. ولی حساب لاما میش یر ده آوارا قالارا نه طرحیندن دونه بیلرا ونه حسابدان چیخاردان شخصی ویاوسیله نی تزراق تاپایلر!مجبور اولار تله سیب، هدف سیزالین اویان بویانا آدسین! اوندا مذکور مثلی بثلنجی ناشی ویا گوزی دار آداما دئیرلر.

۳۳--- آشیقی داشدان دوشوبدير:

دورد آشیق آتان قمار باز چوخ اوستاد اولار. ایله مهارتيله آشیقلاری آتار کی داشین اوستونده آشیقلار قالا دورار. بثلنجی قمار باز! لیلاج دئیرلر. البته لیلاج بیر بیوک قمار بازی آدیرمیش کی ایمدی لقب صور تینده ایشله درلر.دئیرلر:لیلاج گوزین یومارمیش وآشیقلاری آتارمیش،بعدگورمه میش باخمامیش،دئیرمیش هانسی آشیق نه جور دوشوبدیر!هانسی آلچی، توپخان ویا بوزدی!ولی همان لیلاج عموری نین آخیرلاریندا،دورد آشیق قمارینده هر زادین اودوزوب، پوتیک چیخمیشدیر!ایمدی بو مثلی اوکیسمه نین باره سینده دئیرلر : بیر زما نی آسارمیش کسرمیش ولی کهولت وقوجالیق ویا ایام حوادثی بیله سین عاجز ائدیب داهی هیچ کیسمه اونا اعتباری قائل دگیل.ویا اوکسی کی بیر شرارته نهایت هنر ومهارتی واری میش ولی ایمدی ئوزی همان شرارته دوچار اولوب ،عاجز لیریبدير.

۳۴--- آشیقین اودوزوب ، جووالی لن اوینور:

معمولاًوکسین باره سینده دئیرلر؛عیاشلیق،قماربازلیق،ناکیشی لیق، قبلیق،اعتیاد وتدبیر سیز یق و... اثرینده وار دولتین،شرف وشخصیتین ،کسب وایشین الدن وئرر.بعدناچارلیقدان ایله یشلره ال یاخار،ایله آداملار!آغیزآچارکی بیرزمانی اولاراگوزآلتیدا باخمازیرمیش. یااوزمان دئیرلر؛بیر نفر بعضی ایشه وحرغه یه عادت ائدیب،مرور زمان آنس تاپار.ولی تدبیر سیز لیقندن یا هر حادثه اثرینده همان ایشین الدن وئرر،اما عادتین ترک ائدنمز،بلکه همان عادتین

متعارف سیز ایشین اوستونده انجام وئر. مصداقی اوچون: بیر نفر چوپانیرمیش. داوارلارین الدن وئرمیشدیر. بعد جلای وطن اولوب، شهره سورگون اولموشدی. چون عادت ایله میشدیر همیشه ایینه دئره نک آلسین! خیاباندا، محله ده الی دئره نکلی دولاناردی. هرکس اونی گورسیردی، مذکور مثلی دئیردی.

۳۵--- آشا آشا گلدی اوجاق باشینا:

بعضی مدبر، سیاستلی و یا حیلله چی کس وار، ایسترنوزون بیر یره سالسین، ازده حمیل اولار، سوزه باخار، لاب قابیل سیزو خیرداجا ایشلره ده عارایله میریب، اثریلر وایشین دوز گوروب اعتمادی جلب ایلر. یواش یواش یوخاری منصبه، مقام و ثروته چادار. اگر صاحب نجابت و شرف اولسا چوخ انسانلار اخیر دئریب اومسیری کی طی اندیب قابل تمجید و تحسین اولار و مذکور مثلی خیرفرده تشکر اوچون دئیرلر. اما اگر یوخاری یرلره چادماخ همین شرارت و خبائت بولودی اولسا مذکور مثلی تمسخر اوچون دئیرلر. آتالاریمز بو مثیلین دوغومینده دئیرلر:

بیرگون قونشو گورور، همسایه سینین ائویندن چوخ طعملی غذا ائیرسی گلیر. آروادینا دئیر: خانیم نئلیراخ ئوزومیزی سالخ قونشی جیله؟ خانیم آزیکر اندیب دئیر: گل ساواشاخ! کیشی ائوین بیر طرفینده و آرواد اوطرفینده دوروب، یالانلان قیشقیریلتی سالیلرلار! کیشی ایینه بیر آغاج آلیر؛ آروادین قووالیرا آروادا قاچیر تپلیر غذا ائیرسی گلن ائوه. کیشی ده دالی سیرجا. ائو صاحب لری هم کیشی نی وهم آروادی دانلیلرلار نصیحت ائدیرلر! اولی آرواد ایکی ایاقین تپیربیر باشماقا ئوز ائوینه گئدمیر! آخیردا ائو صاحبی خانیمی سینا دئیر: گتیر غدامیزی یئیخ. خانیم ئوزیلن او بیرسی خانیمایا بیر قابدا، آرین کیشی یه ده بیر آئری قابدا غذا چکیر. قزادن غذانین یاخچی طرفی ائو صاحبینه سای دوشور. کیشی فیکیرلشیر، نه جورایله سین یاخچی طرفین ئوزونه سای چوئرسون؟ دئیر: من بیجکی آغارمیش آروادیم! دئیرم (الین آتیر غذا قابین چوئروئوز طرفینه سای) اوجور قویما! بوجور قوی، آخی سن الله پیس دئیرم؟! ائو صاحبی گورو، بابا دعوا، قیشقیریق یالاندیر! بعد گوله گوله اودا تزه دن قابی چوئروئوز قاباغینا دئیر: آشا آشا چوخ آدام گلیب اوجاق باشینا.

۳۶--- آشیقی یغارلار، اوینا ماقدان اوتوری:

بعضی کیمسه واردولتی یغارولی ئوزونه، اوشاقینه، اهل و عیالینه خرج ائدمز. حتی لاب ضروری زماندا خسیس لیک ائد یب، آه وتوف ایلر. بیچاره لیکدن هوشی یتیشمزکی مال و دولت

یاشاماغدان اوتورودی نه یغیب ساخلاماقدان اوتوری ابلنجی حریص وگوزی دار آدمی متنبه ایله مک اوچون مذکورمئلی دئیرلر.

۳۷--- آغاج بار گددیکجه ، باشین یره سئرز:

بعضی آدم کالیشما اثرینده ویا مفتہ یردن ،مال ودولته یتیشر. ولی ثروت بیلہ سین غیر عادی احمقلى متکبر ائدیب ، داهی یان یوره سین گورمز. هامیدان سلام توقع سی اولار. تانیس لاری تانیماز ، ئوزوندن آلچاق بیلہ نه قاش گوز بئره لدر.

اداره لرین بیرینده معاون واریدی کی اگر بیر نفر اطاقینه گئیسیردی، علاوه سلامین آلمازدیر، بلکه ئوزون برکدن برک میزه باساردی. بوینون اثری تودیب، شیشیک گوزلرین قورغودماق اوچون ارباب رجوعین اوزونه زیل لردی. دئیسن قورباغا چمین آلتین دان باخیری. کند لری نین اربابی تک سعی ایلردی آدمی یالوارماغا وادار ایله سین. بیر گون مرکزدن آختاریش مامورلاردان بیرى گیزلین گلیر. معاون خاندان فیکر ائدیطرف عادی ارباب رجوعدی. ئوزغلط اداسیلن، آختاریش شخصین قانونی ایشین (سیناماق اوچون ایستیر میش) اویان بویانا آتیر. تا کی لایق ما، ور سورشور:

آقای معاون نئیہ بئله ائدیر سن؟ مگر سن مردمین خادمی دئیرسن؟ معاون ، تکبری لن دئیر: په هه! وئررم قولاغیندن یاپیشارلار، پیش بالا تکیان ایشیکه آتارلارها! آختاران تبسمی لن قولتوخ جبین دن بیر کاغیز چیخاردیب، یازیر:

آقای فلاتی بوساعتدن سن داهی معاون دگیل سن ابلله لیقی لن بار گتیر میرن آغاجی چاپیری. مناسبتی اوچون ((بارسیز آغاج)) شعرین اهدا ایلیرم:

بارسیز آغاج

اهل و عیالی له گلیب الدہ ناجاق

غملی اوزون توددی، دئدی:

ای شیاطین آغاجی بارسیز آغاج

ای گدا بسلین ای دارلی آغاج

ای کرامتدن اوزاق تل سیز آغاج

داهی آسمه، جانا گلدی صاحبون

اند حیا، مکر دئمه خافلی آغاج

من سنی بسله مکه شسلی جوانی وئرمیشم
گونوزوم آخشام اولوب، عقل وجمالی وئرمیشم
شورلی عمریم سوزالیب، جاه وجلالی وئرمیشم
دنیاجان دوستی قووب، دشمنه جانی وئرمیشم
تا کی سن بارلانا سان جارلانا سان
قول قانادلار گویه دیب، نارلانا سان
آما سن!

بار عوضی آق قره دوولر بزه دون
یله نیب قیش ایله دون یای یازیمی
سالما دون کولکه ، مگر قوردلارا
باغبان هیس لی ویریب یخدی یره
یاندیریب باسدی اودا ، اندی چومور
تا کی نسلی کسילה بار سیز آغاج.

۳۸--- آغاجا یاتمیشدی:

وقتی بیرنفر وقت وعده دن ، قول وقراردان قابق هامیلاردان تزمحل مورد نظرده حضور
تاپار، ولی غفلت ائدیپ، یوبانارایر مدتدن سونرا بعضی حاضر اولانلار، بئلنجی آدامین تز گلمه
سینه اینان مازلار. ولی تز حضور تاپان ایله محکم واعتبارلی دلیل لر گتیررکی طرف یا طرفلر
اینانلار ، واقعاً تزدن بوردایمیش بئلنجی زمان، اینانان لار، اینان میرانلار مذکور مثلیله حالی
ایلر لر.

۳۹--- آغاجی ئوز ایچره سین دن قورد یئیر:

حضرت علی علیه السلام بویورار (اتقو من شرّ احسنت الیه) یعنی: قورغون اوکسلرین
شرارتین دن، کی اولارا یاخچی لیق ایله موسیز. مذکور مثلی اوکیمه ئوز ئوزونه زمزمه
ایلر :ئوز ایل وطایفه سینه ، یولداشینیه ، امکداشینیه و... آزادان چوخذان یاخچی لیق
ائیدیبدیر. ولی همان کس انتظار سیز خیانت ائدر. ناظر شرفخانه ای یازار:

ای دادا خیانت آتشیندن یاندیم
نامرد لیک اودونداود توتوب اودلان دیم

اول یرده کی آشنا قان اود ورد و منه
بیگا نه نه ایله میشدی، دوشمنی ساندیم؟!

۴۰ --- آغاجین اوباشین چوئروبدر:

مذکور مثلی اوزمان ایشله دئیرلر؛ بیر کیمسه سوءاستفاده ویا غقده اثرینده اثری آدامین احترامین، مو قعیتین وادبین نظره آلماز. دالبادال جسارت وگستاخ لیق ائدر. اودا آخیر داجانا گلیب احترام و ادبی یره قویار، طرفی یرینده اوتوردار. قاجار دولتی نین اواخرینه چاغ، مراغه شهر و کندلرینده یاز وقتی آداخلی قیزلار، ئوز آداخلی لارینا چول و باغ وقتی آغاج بزمیش لر. آغاجی ایکی الی اوچ قارینج باش طرفین دن قیزیل گولی لن، گیلان، آلبالی، و یازین شاد گول لری لن بزمین ائدن نن سونرا، صبح چاغی قاپیدا دورارمیش لار. آداخلی لاری کچنده ناز و عشوه یله مذکور آغاجی وئرمیشلر. بو آغاجا معروف (آداخلی آغاجی) دئیرمیشلر. گون لرین گونونده آداخلی اوغلانلار دان بیر (آداخلی آغاجین) دیبینه قویوب نگارین عالمنه گئدیر. گوزل نی چالماغا باشلیر. بش آلتی داواری کی اوتار یرمیش قونشونون صیفی کوزلرینه گئیپ هولالیریب، کورلورلار.

اوزمان آئینیر چول صاحبی یامان یاویز دئیره دئیره، داوارلاری صیفی سین دن چیخاردیر. (مراغه، بناب و ملککان و... حومه لرینده میوه آغاجی اولان و صیفی لیک یرلره چول ویا باغچه دئیرلر. اوزوم اولان یره باغ دئیرلر) اوغلان، نی ئین یره آتیب، قاجیر داوارلارا سای. سلام وئره وئره داوارلاری طرفین یریندن چیخاردیر. کیشی علاوه سلامین آلمیر، اوغلانا گاه یامان دئیر، گاه قوزولارا گاه اوغلانا تپیک آتیر. اوغلانی داوارا، داواری اوغلانا قاتیب، آداملی حیوانلی یریندن چیخاردیر. اوغلان هم قونشولوق خاطیری، هم کیشی نین بویوک لیکیه احترامی همده گناهینا گوره فقط باغیشلا باغیشلا دئیر. گرکی بیرایکی تپیک بل بوخونین آغردیر، اونلان بئله تمنا دئیر، و عذرلر ایستیر. کیشی رام اولمور هیچ، بلکه هیس لنمکیده قلیق دان چیخاردیر. اوغلان آغاجین گوتوروب دایانیرتا بیر آزدینگل سین. ولی کیشی بوشلامیریب فقط یامان یاویز دئیر. اما اوغلان ادبین الدن وئرمیریب جوابیندا دئیر: عمو جان داهی بودفعه قویمارام، آرخابن اول. ئوز بیوک لقیوه باغیشلاو... کیشی قانمیری. سینه سی دب آدلانیر. قاباقا گئدیر ال آتیر آداخلی آغاجین گول لرین بوداسین. اوغلان ایکی اوچ دفعه

آغاجی قاچیردیر. بلکه کیشی قویوب گندسین. ولی کیشی قیرتکین قوبمور. آخیردا اوغلان جانا گلیب آغاجین بۆک طرفین ملاحظه سیز الینه آلیر. گویه قالدیریپ دئیر: کیشی بیرده دانیشاسان، یا آغاجیما ال آتاسان، ایله ویراجاغام کللون ایکی بولونه! کیشی بیر لحظه ئوزونه گلیر. گورور اوغلانین گوزلرینده انتقام شراره لری زبانه چکیر. اگر بیر آزدا دایانسا آغاج باشیندا سیناجاقدیر. یواشجا دئیر: من اوجور دئمیرم کی ابعده سسین اوغورلویوب بش آلتی قدم گئری قانئیدیر. بعد تویلی اکیلیر! آئیری قونشولاردان بیر ایکی سی کیشی نی بئله گورنده سوروشورلار:

مشهدی؟ هارا بئله، ره رودان چیخمیسان! نگران جلیق یوخدیر؟ کیشی دئیر: های سالمیرون گده آغاجی نین اوباشین چوئروبیدیر! او زماندان بو سوز مثل اولوبدیر. اگر بیر نفر ئوز غلط عمل وایشیندن پشیمان اولمیرا و طرفین جانا گتیره؛ و طرفده بئللجی شخصی قیس قانجا قویوب، قاچیردا، اوندادئیرلر.

۴۱--- آغلاماغین باجارمیران، اولوسون تون به تون سالار:

اوکسه دئیرلر؛ دردین، غمین، ایسته ئین و... ایستر ضجه یلن ئوزونه هم درد ویا هم غم تاپسین. ولی ایله سوزلر دئیر وایله اдалار گتیرر؛ علاوه هیچ کیمسه ده رغبت یارادماز، بلکه طرف لرده تنفر ده یارادار. تبلیغات گون لرینده حقه باز ویالانچی بیر کاندیدا بئله تبلیغ اندیرمیش: ای منی گورنلر و سوزومه قولاغ وئره نلر، اگرمنه رای وئره سیز مطمئن اولون چیخانلان سونرا شهریمیزی و کندلری میزی آباد ائده جاغام، کندلرین یول لارینا باخا جاغام و هرکیمسه نین نه مشکلی اولسا حلّ اندیب، قاپوم هامیرا آچیخ اولاجاغدیر، ایشی اولمیرانلار! ایش وئریب، یوخسوللار پول وئره جاغام او... بو حینیده مستمع لرین ایچره سیندن بیر نفری ایاقادوروب سوروشور: آقای فلانی سیز فلان اداره نین رئیسیدگیل سیز؟ کاندیدادئیر: بلی نئجه بئییه؟ اوبیر نفر دئیر: اوندان خدمتیزه گلدیم تانیمم بالا جا و قانونی مشکلیمی حلّ ائده سیز. علاوه حالسیز لیکدان باش وئرمه دون، بلکه وئردون منی پیش بالاتکین ایشیکه آددیلار! کاندیدا خاندا نه آلیر نه سادیردئیر: چون سن منیم رقیب لری مین طرفین دن تحریک ا ولموسون، ایمدیده وئره جاغام ایت بالاسی تک ایشیکه آتالار! مستمعین بونا قابل سوزی کاندیدادان اشدیرلر، دسته جمعی ایاقا دوروب دئیرلر: ایله سن گند ایت پیشیگدن رای آل! کی اولارا لایق سن! بعد بیرری مذکور مثلی دئیره دئیره قاپیدان چیخیر.

۴۲--- آغلایمیرانا ممه یوخدیر:

بومثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر دوزوسالم کس یاکسلر، صداقتیلن وظیفه لرین انجام وئرلر. آرخاین اولار لار، حق و حقوق لارین ادا ائده جاقلار. اما علاوه بئلنجی شخصی یاشخص لره باش وئرمزلر بلکه های کوی سالانلاری ترجیح وئرلر. گرکی مذکورمئل هامی یرلرده ایشلر، ولی معلملر چوخ ایشله درلر.

۴۳--- آغلایم منوش، بیریری بیر قیران!

بومئل معاصرمئل لردندیر. اوزمان مذکور مئلی دئیرلر، ایستلر بیر نفری اوغوندیر سینلار و یاتسکین وئرسینلر و یا آغلیرانین ایسته دیکینی وئرب باشدان ایله سینلر. دوغومی بئله دی: بیر اوشاقین آدی منوچهری میس. آتاسی محبتدن بیله سینه منوش دئیرمیش بوعلته کوچه ده و مدرسه ده منوش سسلرمیشلر.

ایلین بازارا گئدگونیر میس، منوچهر آتا سین دن آلان پول لاری یولداشلاریله باهم هامی سین خرج ائدیر، فقط بیر قیرانی قالیر. ایسته میراو بیر قیرانیده قالسین اهرچر شنبه وسایلی سادانین یانینه گئدیب، سوروشور: عمی بیر قیرانلیق شئین وار؟! بیر ایکی وسایل سادان علاوه یوخ دئیرلر، بلکه تورشاق قیافیه ده باشلارین دن ائدیرلر. آخرالامر بیر وسایل سادان دئیر: اوغول نه جور بیر قیرانلیق شئی ایستیرسن؟! منوش دئیر:

عمی هر نه اولور اولسون! وسایل سادان عمی، منوشی چاغیریر یاخینا بعدالین آتیرقولاغین محکم بویوردئیر: بالابیر قیرانلیق شئی بودور! منوش ایله بتر آغلیر، کی هیچ کیمسه اونی اوغوندیر انمیر! آخیردا وسایل سادان منوشی باشیندن ایله سین و آدینداکی یولداشلارین دن اورگنمیشدیر، دئیر: آغلایم منوش هر شئی سوپورسن گوتورا! ایله بیریری بیر قیران! آغلایم گوروم، ایله سنه بیریری بیر قیران! شایدده مزاح اوچون دئیرمیش! الله یعلم. داهی بوسوز دوشور یولداشلاری نین آغزینا. هر زمان منوش ویا آتری سی آغلار میس، دئیرمیشلر: آغلایم منوش بیریری بیر قیران! یعنی سن نه دئسون ایله اودی! ایمدی بو سوز مئل سائره اولوبدیر.

۴۴--- آغیر اوتور، باتمان گل:

آتالار و آنالار نصیحت اوچون اوشاقلارینا دئیرلر. تابیر جمع ده، مجلس ده، محفل ده، قوناق لیقدا یونجول و تاختاسیز اولماسینلار. و هر حالدا وقار و متانتی حفظ ایله سینلر.

۴۵--- آغری میران باشا، دستمال با غلامازلار:

عموماً نصیحت اوچون ایشله دئیرلر. اول سالم و شرافتلی یاشایاشی اولان انسان کی اشتباه و خبط اثرینده بیر شرور و آدی پیس کسیله معاشرت قویار. یا بعضی سالم آدام مهر (بهانه) ایلر ئوزون مریض لیغه ویرار، اوندادا بو مثلی دئیرلر. یا، بعضی ایشلر بیر شخصیله مربوطی، سودی و ضرری اولماز ولی ئوزون زورینان دورتر و یا دخالت ایلر. اوندادا مذکور مثلی دئیرلر.

۴۶--- آغزی آشا چاداندا، باشی داشا چاددی:

متاسفانه بیر تعدادقره بخت انسانلارایل لر بویی زحمت چکیب وکالیشارلار. تاققیر یرلرده یاتیب آجلیق سوزلوق چکرلر؛ تا بیرمناسب سمت، منصبه، ثروته ویا هر آرزوی سینا چادماخ همین دینگل مه میش یا گنه و بول استفاده ائدمه میش گندرلر. بو مثلی حسرتیله بئلنجی آداملارا دئیرلر. البته بئلنجی ایشلرین عمقین فقط و فقط تانری بیلر والسلام.

۴۷--- آغیز یاندران آشی گوز تانیر:

بو مثلی اوندادئیرلر، بیر آدامین مستقل فیکرین، اعتماد ائدمکین، دوزگون تشخیصین ئوزی اوچون ارج و قربین بیلیندیر سینلر. تا یاشایاشیندا ویا مقطعی تصمیم لریند ثابت قدم اولوب، شک و تردیده چوخ باش وئرمه سین. بعضی آداملار وار قب مالی، کال میوه نی، منفی، نالایق شخصی یالاندان تعریف و تمجید ایلرلر. پوچ وعده لرله، ملون تبلیغاتیه، یکه یکه آد قویوب استاد مهندس و دوکتور لقب وئرمیله ایسترلر مثبت ویا خچی نشان وئرسینلر. اما اکثر مردم قب مالی ولایق سیز آدامی ونامرغوب میوه ویا غذانی تانیرلار. نمونه سی بعضی کاندیدالاردی. کی دفعه لره او یونلاری واردی گتیریلر! اما عموم مردم هیچ وقت آلدانمیریلار. معتمد کیشی لردن بیری صابرین بو شعرین هر سئچمه لرده داد لی دئیردی:

اوندا کی اولاد جهان خامی دی آخ نئجه کیف چکملی ا یا می دی

ایندی کی اولاد جهان پخته دی دوشونمیرن هانسی پدر سوخته دی

۴۸--- آغز یندان چیخسین، قولتوغینا گیرسین !:

حسود و بخیل آداملارین باره سینده دئیرلر. بخیل آدام هم یثیر، هم بهره سین آپارار، همده محبت واحترام گورر؛ اما گیجیک دن، گاه اوستی اورتولی گاه اوستی آچیخ نفرین ایلر. کی خیر آدامین الین دن مال و دولتی ویا مقام ومنصبی گئدسین! یا بیرلایه دوچار اولسون اوقتی

یاخچی لبق ائدن بو نفرینی ائشیدر، مذکور مثلی دئیر. یعنی: ایله دیکی قارقیشی، ئوزونه قائید سین.

۴۹- --- آفتابا (آفتابه) لئین (لگن) دو دست دی!

ظاهر مثل فارسی دیر. اما کاملاً تورک مثلی دیر. ایله کی فارسلا ر اصلاً بومثلی بیلمز لر وایشلد مز لر. بعضی وقت لر بیر کیمسه دن انتظار وجود بیر شی ویا هجت اولماز. یعنی اوزه چیخادماز، تا گوره لر. اما غافیلدان نه بیر دنه ، بلکه ایکی واوچ دنه همان شی و هجتن لاب یاخچی سین بیله سیندن گور لر. اوند ا تعجیله مذکور مثلی دئیر لر. گاه داند ا یاخچی و صدیق ت ای توش ، شریف ایل و طایفه ئوز سودیگی آدامینین وار کارینا شاد اولوب، اوره ک سویونجکیله مذکور مثلی، محبتیله دئمه جیلن نشان وئرب و وئر لر. البته هر ایکی حالین ئوزونه گوره خاص لحنی وقیا فه سی وار.

۵۰- --- آفتدن زلزله دن قور تولوب قالاندیر!

اوکی مسه نین باره سینده دئیر لر؛ مشیت الهی نین لطفیله چوخ بلالردن کی غیر قابل تصور اولار، قور تولوب قالار.

۵۱- --- آق اادان مال چیخاندا نوکردن جان چیخار:

گوره سن مال صاحبی باغیشلار، یا رئیس اداره ارباب رجوعه خدمت ائدر؛ ولی الینین آلتیندا کی بخیل و گوزی دار کس اویان بویانا آتار ا ایستر احسان ی ویا یاخچی لبقی تاقدان سالسین. اوند ا مذکور مثلی دئیر لر . اوگتای خان خاقان اعظم مغول ، اون اوچ ایل حکومتینده (عکس چنگیز خان) او قدر جود، بذل و مرده یاخچی لبق ائدیب کی آدی تاریخده لاب بیوک جومرد کیشی لردن ثبت اولوبدیر. یازیرلار: بیر گون اوگتای عیش و عشرته ، کیف سورمه یه مشغولی میش. بیر خراسانی کیشی بیله سینه بورک هدیه گتیریر. اوگتای چال قوچی لاری ساکت ائدیر . بعددستور وئیر ایکی یوز قیزیل بالیش هدیه سی وئرسینلر. بعد گنه عیشینه مشغول اولور. خزانه چی وئر میر دئیر: خان اعظم کیفلی دیر، فرمانی نین اعتباری یوخدیر. اوگتای صاباح خراسانی کیشی نی گورور. قیافه سین دن سئچیر قیزیل لاری وئر میر یب لر. فوراً دستور وئریر: اوچ یوز قیزیل بالیش وئر سینلر. گنه خزانچی امتناع ائدیب اویان بویانا آتیب وئر میر! اوگتای خان ائشید مک همین چوخ ناراحت اولوب، دستور وئریر: ئوز حضورینده آلتی یوز قیزیل بالیش وئر سینلر. خراسانی کیشی گندن دن سونرا خزانچی لرین بیوکی کی محمود یلواجی میش حضورینه چاغیریب، سور شور:

هانسى شئى دىر كى دنيا دا ابدى قالار؟ محمودىلواج و دربارداكى لار بير بيرلرينه باخيب
 دئيرلر: خاقان اعظم ساغ اولسون، هيچ زاد ابدى دگيل. اوگتاي دئير: خير بوسوز غلطا
 دير. جومرد ليك وياخچى آد دونيا دا ابدى و قالارجى دير. بعد اوزون تودورخزانچى لر
 دئير: منيم حقيقى دشمنيم سيز سيز، كى ايسته ميرسيز آديم تاريخده ياخچى و جومرد ليك
 ده قالار. سيز فيكر ايلير سيز من كيغلن ميشيديم ونئشه دن هديه دستورى وئرميشم.؟ ايمد
 ايكي نفر ئوز ايچره ييزدن سئچين تا جزالارينا يتيش سين لراتا هيچ واقت فرمانيم يرد
 قالماسين!

۵۲--- آقا گتيرير نووالا، خانيم سالير جووالا:

مذكورمئلى هم منفى وهم مثبت يرده ايشله درلر اگر خانيم حيف وميل ائندلردن او
 جووالى (هيبة) قارىناممئل تودارلار. اگر قناعتچى ومدتبر اولسا جووالى ائواشيكه تعبيراندرلر.

۵۳--- آق قويون قره قويون ، باشيمي يره قويوم:

مذكورمئل گومان وئريلير حضرت موسى(ع) وچوپانين حكايه سيندن الهام آلينيبيدير.

مولانا جلال الدين مثنوى سينده گوزل صورته بومطلع شعريلن نظمه چكليبدير:

ديد موسى يك شبا نى رابه راه كوهى گفت اى كريم واى اله و.....

(يعنى: موسى(ع) يولدا بيرچوپانى گوردى ، كى اوركدن سسليردى: اى احسان ائديم
 باغيشليان، و اى تانرى) بعضى پاك نهاد انسان ، علم و سواد سيز ليقدان اورك سوزلرينم
 ظاهرده كفر و ناجور كلماتيلن ولى باطنده نهايت سيز عشق ومحبتيله تانرينين مباركا
 محضرينه ابراز ايلر . بعضى دوشونمز آدام ئوزون عليم ويا اللهين قابل بنده سى بيلر او صاد
 كسه عتاب ائديب حددن آرتيق دانلار . هدايت عوضى دوزگون اعتقاد دا ندا سالار . ولى ؛
 آرادا فقط كريم وگوزل تانريدى كى بيلير هانسى انسانلارين ايچره سى عشق و بندگم
 دنيزدى ، يا هانسى ائيرلى باتلاقدير . ايمدى بومئلى اووقت دئيرلركى بعضى پاك ويانقم
 عشقيه تانريسينا اوز دوندريب، دون سيز و دورى اورك ايستكلرين بيان ايلر . بو قدره
 عشقيسى يانقى وعظمتلى اولار، واوره كى محبتدن شپه نه لر، ايله كى بيلمز نه دئير او
 ايستيرا!

بعضى ياش مومن دوشون مه مزليقدن، بئلنچى عاشقين سوزون اشيدمك همير
 داشارادانلار ابيچاره نين آغزين بوكوب، ياردان اوزاقلادار. بئلنچى زمامدا عارف كيمسه نير

اور کینہ تانری الہام ایلرکی: قویمالاب سویملی بندم ، مندن اوزاق لان سین. دئنن نہ دیلیلن
منی چاغیریر چاغیرسین! مذکور مثل بو هندورده دئیرلر.

۵۴--- آلا کچی دیک بورنیز:

بیرنفر دانقا و اویناغانچی عین حالدا ضعیف اولار ، اونون اوچون دئیرلر . هامینی
اینجیدر، یرده گویدہ دورماز، یتنہ یتنہ، یتنہ یتنہ، یتنہ یتنہ نہ بیرداش آتار. اما ایله کی برکہ دوشدی کچی
تکین بغیلدر. بئلنجی شخصہ مذکور مثلی دئیرلر.

۵۵--- آلا قارقادان چوخ بیلیر:

چوخ بیلیمیش ومکار آداملار دئیرلر. گاهداندمازاح اوچون یولداشلار تای توشلارینا لقب
وئرلر. بعضی وقتلرده بیوکلر محبتیلن دیری باش وهوشلی اوشاقلار دئیرلر.
بیزیم اولکہ ده سینہ لرحکایہ لرینده دئیرلر: بیرگون آلا قارقابالاسینا نصیحت وئریب
دئیر: بالا! اگر گوردون اوزاقدان آدام گلیر، گوزووی اونلان گتورمه. گوردون اثریلدی یرہ، بیل کی
داش گوتورورسنی ویرسین، اوندا فوراً اوج گئد. بالاجوا بینده دئیر: یوخ ننه! ایله من آدام گورمک
همین اوچوب گئده رم. آخی شاید قیسناغیندا داش اولدی! آلا قارقا بیرآز فیکراندیب دئیر:
بالاسن مندن چوخ بیلیرمیشسن. آرخاین اولدوم باشیوی ساخلارسان! البتہ مذکور مثلی ایله
بو حکایہ دن گوتوروبلر.

۵۶--- آلا ایتدن مشهور دیر:

شرور کیمسه کی فسادا خلایقده، شرارتده ویا اوغورلیقدا و هرپیس ایشلرده آد
چیخاردار بومثلی اونا دئیرلر. البتہ آلا ایت چوخ قاپاغان وبدو اولار.

۵۷--- آلتی دا آلا جاغی یوخ، یتدی ده وئره جاغی یوخ:

مذکور مثلی خیال سیز، غم وغصہ سیز، دینگ وگاه ایش سیز، گلیر سیز وگاه صبور وکینہ
سیز آدامین بارہ سینده دئیرلر. گاهداندا دونیایہ باغلی اولمیران وئوزون وارلیقین مقابلینده
هیچ احساس ائدن کسه ده فلسفی لحن وباخیشیلہ دئیرلر. بوموردده شتر قالبینده بئلنجی
شخص دئیر:

بودونیا دا قوندارما بیرآدیم وار بَللی دگیل ، اودا قالا قالمیرا
...بادہ یتیر اوزاق یولوم دمادم آستر جوشار، منی سالا سالمیرا

۵۸--- آیدا ایلده بیر بایرام، اودا بیزه تورش آئیران:

ایل بایرامی آذربایجان اولکه سینده مثل بعضی سایر اولکه لرتک مردمین لاب بیوک و شیرین گونلرین نندی. وطیعتین آئیلان، گول لرین گولوشی، گونشین تل لری ساب ساری چمنلرین گویه زن . بولبول لرین نشاط ، ایلین دونومی، آغاج لارین قیزاران، سولارین موسیقی چالان بولودلارین اویناغان وقوشلارین عشقیله اوچان باشلانیش گونودی. بئلنجی شادلیق یاغان موسمه بیز یازدئییه ریخ .

اگر بیر عایله ویامردم غم و غصه سی چوخ اولا مذکور مثلی حسرتیله دئییب ، بایرامی خوش احساس ایله مزله. البته تاریخ بویی جومرد وئر کیشیلری میز بئلنجی گونلرده کی کند لرده وکی شهرلرده قونشولارین یاددان چیخادمازدیلار. اکثر کندلرده جومرد وئر وارلی کارلی کیشیلر، بازارا گئدگونی، سیفدها کندیولون اوستونده دوراردیلار. ناها راجاغ گوز آلتی گودردیلر؛ کی کیملر بازارا گئدیرلر، و کیملر گئدمیلر؟

هرها نسی عایله نین آتاسی و بیوکی بازارا گئدمه سیردی بیلردیلر : بولارین پول لاری وتوانلاری بایرام لیق آماغا قالمیریدی . کئنده قانیداردیلار .

پول سیز عایله نین ائوینه بهانه لريله گئدیب، چوخ شرافتیله بیله لرینه بورج و یا بعضی سینه بلاعوض پول وئرردیلر. واولاری بازارا گوندرب، بعد ئوزلری لاب آخیردا بازار گئدردیلر. البته ایمدیده بئلنجی نرکیشی لردن ونجابتلی خانیم لاردان چوخ کند لرده واردیلار. شهرلرده ده هر محله نین بیوک وئر کیشی لری ایکی اوچ گون قاباقدان بیراؤه یغیشاردیلار (ایمدیده یغیشارلار) محله نین ضعیف لرین دن لیست تودیب، ال آلتی کومک لیک ائدیب، اولارین بایرامین، بایرام ائدیب وائدرلر .

۵۹--- آیی نی اوینادارلار بیر امرود اوسته :

معمولاً بومثلی او کسلره دئیرلر؛ طمع، عقلی لرینه غالب اولار. یالانچی قلدور، صاحب منصب و نااهل حاکم لرین پوچ وعده لرینه آلدانیب، اولارین ال لرینده موم تکین هر شکله دوشرلر. بئلنجی شخص ئوزون ، عایله سین، ملتین، حتی تانری نی یاددان چیخاردار. بیزیم زما نی میزین لاب عینی مصداقی (شعبان جعفری دی) مردم بیله سینه (شعبان بیمخ) لقبی وئریلر نه قدر تاریخ واریران ملتی اونی لاب یکه نامرد، و مصدقین ملی حکومتین ابدی ویاخچی آدیله ساخلیراجاقلار.

۶۰--- آیی نین اله دوشه نین اوینادارلار.

اوزمان دئیرلر؛ بعضی قانماز و(منم)آدامی تحریک ایلرلرتا بیرعدته نی یابیر کیمسه نی ناراحت ایله سین. محرکله بو نون شوم عملی لن هدف لرینه چادارلار،اما جاهل آدام آیی تکین اله دوشر.گاهانداهو زمان دئیرلر؛بیر آدام بیرجومین ایچره سینده یونجول ادالار گتیرر ونتیجه ده اوجومی شادایلرما تئوزون تاختاسیز.ویالوکیمسه یه دئیرلر؛بیرنفرین بیرعدته نین ویا بیر اجتماعین یولوندا حسابسیز جانفشانلیق ایلر.بهره گوتورن زمان تازامیداناکلن لرین الی لن قیراغاویریلر.علاوه بوجور شریف فردی دوره بر لرینه قویمازلار بلکه انواع پیس لقبلا وادلاردا قویارلار.

۶۱--- اثریندیرن دن، انشکه یه دایی دئیر:

اواداما دئیرلر ؛ تنبل لیکدن هر کس وناکس دن بیهوده انتظاری اولار. حتی لاب آلچاخ وگنده منش وابله کسه ده بویون آیر.

۶۲--- اثری اتوراخ دوز دانیشاق:

بیر یرده ،بیر جومدا،بیر حزب ده، حتی بیر جامعه ده ؛ اثری لیق بترلیک وزرنگی لیق محسوب اولدی،بئلنجی دوراندا عارف وبیلیجی انسانلار مناعت طبع وپاک جوهرلری.اجازه وثرمز هر غلط ونامشروع ایشه وتصمیمه بویون قوی سینلار . وقتی بئلنجی آداملار بیربیرلرینه توش گلر لر،ویا جمع اولارلار وایسترلربیرقاشیق دانیشیب، دردودل ایله سینلر. اوزاقدان باخانلارا وگورنلره نشان وئرسینلرکی بولاردا اولاردئیرنی دئیرلر! مذکورمثلی یواشجا بیر بیر لرینه سفارش ایلر لر! بئضنده اوزمان دئیرلر؛ غلط ایشین وعملین ارونونده بیر بیرلرینه دوز اولوسینلار!مثل قماردا،اوغورلوقدا، قاچاقداو....

۶۳--- آره گندن دگیل،بخت آچاندیر:

اوزه ل بخت ارستونده اولان خانیم قیزلارین مثلی دیر. گوره سن بیر قیزا نچه نفر ایلچی گئدر.اما قیز ویا آتا آناسی بیر سئری چتین شرایط لر قاباقا آتارلار.و ایلچیلر دالی چکلیب اثری قیزا ایلچی گئدیب، ازدواج اندرلر! بعداگریسونکی کس ایلچی گئدسه دئیرلر.فلانی اونایاخین دوشمیرن!وقیز اثره گندن دگیل ! بخت آچاندیر.ولی عمومی حالدا اگر مردم

بوجور مسئله یه اویار اولان ایشه توش گلمیش اولالار،اوندادا دئیرلر.همده ایش تاپمادا،آل وئرده،وعده وعیدوئرمه ده و...هابئله هرایشده ده دئیرلر.

بعضی زماندا بیر آدامین فکری بکر و تازا اولار. چوخ درین ایشلر و فن لر میدانا قویار . دئیرلر بییه داهی بئلنجی کس هر زادا صاحبدیر! ایله کی چوخلاری بونین فکری نین اساسینده هونر،ایش وچورک صاحبی اولار. اما چون ئوزونون عملده چیخاری ویا همتی اولماز؛ چوخین دن دالی قالار. بئلنجی زماندا وقتی بیر نفر بونین دالی قالماسین گورر، تعجب ائدر! اونداندا مذکور مثلی دئییب وتبین ایلر لر :گرکی فکر یاخچی دی ولی ئوز اوچون دگیل ابلکه آئری لارینا یول گوسترندی!

۶۴---آت گتیرمیر کوفته ایستیر:

بعضی آدام وار علاوه بیر ایشی گورنمز ،یا بیر زادی تهیه وتامین ائدنمز ،یا اورگه دنمز ویا هزینه ائدنمز اما توقعسی اولارلاب یاخچی ومرغوب حاصله صاحب اولسون،بومثلی بئلنجی توقع صاحبنه تمسخر ویا عتابیله دئیرلر .

۶۵---احسانین مین تیکه سین دن بیر، اویسا نیرا دوشر:

احسانین گوزلیکی وبرکتی هامی لارا گورکملی ،سویمه لی و ملموس دی.احسان قارین دیور ماقدان اتوری دگیل . بلکه تانیشلاری ، قوم اقربانی بیر یره یغیب ،آل بیر اولماق واتحاد یاراد ماقدان خاطره دی .

اکثر اوکس لر کی مردم دار اولارلار ، هیچ وقت مجالسدن و یغوادان قاجمازلار.اوزه ل احسان مجلس لرده شرکت ایله مکی تانری نین بویوک عنایتی سایب، احسان تیکه سین تبرک بیلرلر.ولی بعضی بد طینت کس ،مردمین بیر لیکیین تحمل ائده بیلمز.علاوه ئوزی قاجار، بلکه آئری لاریندا بعضی هاپان وهوپان وکوک سیزسوزلری لن شک وشبه یه سالار.مثلاً دئیر: (بیر تیکه غذادان اوتوری دیزلر می بوکن مرم!) یا(فلانی کاسیب کوسوبی چاغیر سین، نه منی!) یا (او کیمدیر من اونون قوناق لیقینا گئدم!) و...و...بئلنجی دیاز آداملارنه احسانین درین حکمتین دوشونرلر،نه مردمین بیر لیکی نین طعملی حاصلین دن یئیه بیلرلر . قیراغدا یاشیریپ آدسیز سا نسیز گئدرلر.

۶۶---أودونان سویون آرا سیندیرام:

بومثلی او کس دئیر هیچ طرفدن نجات یولی ئوزی اوچون بیلمز .یعنی قاباقا گئدسه بیر خطر وار گری قائیدسا آئری خطر.آتالارین بیر یی چوخ غصه لی دئیردی: اوشاقیم دانشگاه

آزاددان قبول اولوبدير. ومن فيكر درياسيندا غرق قالميشام، منيم محدود حقوقوم وار .
اگراوشاقيمي دانشگاهها يول ليرام، اوبيرسي اوشاقلاريم آج وپالتارسيز قالاچاقدي لار .اگر يول
لاميرام،جوانليق غروري سينيپ، هر غلط ايشه ال ويراچاق ! ايمدي اودينان سويون آراسيندا
قالميشام!

۶۷--- اودی نوز طرفينه دئشیر:

قديم آذربايجانين باشا باشيندا، قيش دوری، مردم ائولرينده کورسی قویاردیلرعمده ایستی
لیکلری نارین چوموريله کی اصطلاحدا خَجه دئیردیلر،(ایستی لیک زومهاری)عنواندا یای
وقتی نَجه تاي تهيه ائديپ،قیش زمانی استفاده ائدردیلر.قیش گونلری هرگون ائوین خانمی
سی صبح چاغی، ایله کی هامی ائیش پئشه سینه گئددی؛ کورسی منقلین ویا حوضچه نین
کولین بوشا لدیب، یرینه تازا خَجه وئردی . بعد تازا خَجه نین اوستون بیر نازیک
کولی لن اورتردی.تازا خَجه یواش یواش بیر طرفدن اود آلیب چوزه یردی. کورسی کی دور
طرفی اولاردی،اود آلان طرفی نسبت اوبیر سی طرفله طراوتلی ایستی وئردی. بعضی ائو
اهلی کی اشیکدن گلردی سعی ایلردی، ایستی طرفده اودوروب، نوزون ایستیره
وئرسین،وگاهدندا بیر اود دئشمه سیله نوز طرفین دئشیب تا ایستی دن چوخ استفا ده ایله
سین ! اما آتری نفرلر کی سویوخ تویدا اودوراردیلر، اصلاً بونین اوچون اهمیتی اولمازدی! بو
مثلی بو ایش وطبعدن گوتوروبلر.

ایمدي وقتی بیر نفر یولداش لیقدا، باجی قارداش لیقدا، اداره ده، آل وئرده، طرح توک مکده،
عمومی بیر ایشین باره سینده تصمیم تود مادا،مال بولمکده مسافرتده شریک لیقده
و...سیفده نوزنفعین نظرده تودار، بعد اظهار نظر ائدر؛ اوندأ مذکورمثلی بئلنجی شخصه
دئیرلر.بئلنجی آدام همیشه وحدتین،بیرلیکین واعتمادین آفتی دیر.بیرنفر آتادان
سوروشورلار:فلانی سنین اوغلون نه جوردی؟جواب وئیریر:والله ایله یاخچی تانمیرام!تعجیله
دئیرلر:کیشی اوغلو وین ایرمی بش سندی واراسن هله اونی تانیما میسن؟!جواب وئیریر:
آخی ایمدیره جان نه بیله سی لن مال شریکی اولمیشام،نه بیله سیلن سَفَره گئدمیشم ونه
حساب کتابیمیزدوشوبدیر!تاگورم اودی نوزطرفينه دئشندی یا یوخ؟!

۶۸--- اود اولسا، اوددوغی یری یانديرانماز!

شاه زمانی بیز دبیرستان محصل لیردیخ، بیر جوجوق پرورشی معلمی میز واریدی . سعی
ایلردی هامی اونی سازمان امنیت ماموری بیلسین.شایدده ماموری میش(الله یعلم).هرهانسی

محصل ایستردی طبق اقتضای جوانلیق یاوا قعاً ظلم وستم ا ثرینده ا نققاد و یااظهارداد خواهی ایله سین؛پرورشی معلم چوخ تهدیدیه معترض محصلی تحقیرانندیب؛آغزین بوکردی. وبعد مذکور مثلیده لاب اوجادان کی هامی ائشید سین های کوئیه دئیردی؛حتی نچه نفری بئله لیقیلن مدرسه دن قاجید میشدیر. همان شخص ایسته دی انقلاب دان سونرا آدالارین الینه آلسین.

تظاهراتی لرین بیرینده آل قولین اولچه اولچه ،سس کویلی شاهین علیه نه شعار وئیردی! همان محصل لردن بش آلتی سی کی گوجلای ورعنا جوان اولمیشدیلا، بیربیرلرین دانشانلان سونرابیری قاباقا کچدی .اول قولاغینا اوجادان قیشقردی(مرگ بر شاه) ! بعدالین همان معلمین چئنینه قویوب دئدی:استاداگوروسن؟علاوه یریمیزی،بلکه شاهنشاه آریامهرقاغاویندا تاج وتختین همیشه لیک یاندیرروخ اچوخ چکمه دی نأستاد گوزدن ایتدی؛مذکورمثلی بئلنجی یرلرده ده دئیرلر.بعضی وقتده تهدید اوچون ساواشانلار بیر بیرلرینه دئیرلر.ویازمانی کی بیرضعیف آدام بیوک فردی تهدید ایلر؛وتهدید طرفین قولاغینا چادار،اوندادا قوی طرف،ضعیفه دئیر.

۶۹--- آرچک ائشکدن بالا تودیر!

مدبّر ،فوت وفن بیلن،زرنگ و ا لی سولی انسانلارین باره سینده دئیرلر.

۷۰--- آرچک مومندی:

بعضی آدام ظاهرده متدین ومومن اولار . اما نفس اماره اثرینده ویا طریق تبلیغی بیلمه مک اثرینده، یاعدم سواد وعلم کافی اثرینده، یا قوری تعصب اثرینده،ویا ریا اثرینده مردمی حتی ئوزاهل وعیالینده هدایت ایله مک عوضی بیر آزدا اعتقاد دان سالیب ، دین ومذهبدن اوزاق لادارا اونلان بئله هیچ وقت سعی ویا درک ایلمز؛ تا گرک بیر بیوک باش ،عالم وعارف مبلغین حضورینه گئدیب کسب فیض ائدسین! فقط سوز، ئوز سوزون بیلرهمیشه ئوزون علامه دهر وصاحب کرامت نشان وئرا! ئوزونون هر عیبینه بیر توجیه دینی گتیرا اما اثری لارین دن هی عیب تودیب، یر گوی دانلاقین ویرارا دین سیزومرتد لقبی وئرا! بئلنجی آداما ارچک مومن دئیرلر.

۷۱-- آرحم ترحم بیلندیر:

بو مبارک مثل، قرآن کریم دن الهام آلینبیدیر. بعضی عارف شخص وار نوز نسبی، سببی فامیلینه، یولداشلارینا، اوزه ل هم دین و ملتینه و هر دوز و چورکه حق سای قائل اولوب حورمت لرین ساخلار و آز چوخ تقصیرلرین دن کچر. بثلنجی شخص ایل و طایفه، دوست و آشنا ایچره سینده محبوب و مورد احترام و تکریم اولار. مخصوصاً اگر بیر عایله نین، فوجین و جمعین رآسینده قرار تاپسا، آیدان اشیق و اوجا داغلاردان عظمتلی اولار. بو مثلی بثلنجی انسانلارا دئیرلر. گاهداندا وقتی بیر یکه باش ایستر بیر مروسین تنبیه ایله سین، اطرافی لری اونون هیس و غضبین ساکت ایله مک اوچون بو قرآنی درین سوزدن مثل صورتینده استفاده ایلرلر. البته کلمه (ارحم) آقا محمد خان قاجار زمانین دن مثلره یول تاپیبدر. یازارلار: رضاقلی خان آقا محمد خانین خیردا قارداشی، قوشون یغیب ایستیردی آقا محمدین یرینده شاه لیق ایله سین. بیر قانلی دویوشدن سونرا، رضا قلی سینیب، اسیر اولور. آقا محمد خان ایله کی یوخاری باش طایفه سی نین بیوک لریله وئوز قارداشلاریله قورولتای قویور، رضاقلی خانین خیانتلی نامه سین (کی دشمن لری نین بیرینه یازمیشدی) گوستریب سوروشور: سیز منیم یریمه اولسوردیز نئیلر دیز؟ او بیرسی خیردا قارداشی مصطفی قلی خان دئیر: (ارحم) یعنی رحم و عفو ایله. محمد خان گرکی چوخ قسی القلب بیر شخصی میش، اونلار بئله قبول اندیب، رضاقلی خانی عفوایلیر. اما شرط قویور: هیچ وقت اونون گوزونه گورسنمه سین. ابو عمل سونرالار قاجار خاندانینده دفعه لر بعضی گناهللی لار، شاهلارین ایله عفو اولونور. تاکی بالا بالا (ارحم) کلمه سی مردمین آراسیندا مثبت مثله تبدیل اولور. کی ایمدیده ایشله نیری.

۷۲-- اشرفی جیندا ایچره سینده اولار.

جیندا او پارچه یه دئیرلر، ایشلن میش اثرینده جیریخ فیریغ وره رودان گئد میش اولار. بومثلی ظاهری پریشان ولی باطنی سامانلی، اشیقلی، علیم و متقی انسانلارا دئیرلر. یا، اوپول دارلار دئیرلر کی آثرنی باشی بیر عبتاسیاد ثرمزولی مال و دولتی آشار داشار. یا، او گوزلین باره سینده دئیرلر کی ظاهرده لباس وزینت نظرین دن ناقصی اولار؛ ولی الله وئرجی گوزل لیقی هامی دان آرتیق و گوزلری قاماشدیرار. یا، بعضی آدامین ظاهری پیتلاشیق، کیلچه باش، آز دانشیق و دیاز نشان وئریلر، ولی ایله کی عمل و بحث وقتی گلدی گوئرلر عجب درین صاحب نظریمیش!

اعلام ایله میشدیلر بیر آل وئردوکانیندا بیر تریلی ماشیننی ساداجاغلار. اوچ گوندن سونرا بش آلتی نفر اثرنی باشلی سی دوکاندا حاضر اولدیلار. بولارین ایچره سینده ده بیر پولوش کیشی ده جورابلاری قیرپینلی، قالیشلاری مایزلی، اثری بلیق کوتلی وشلواری گن، یان پورتی اوتورمیشدی، بولارین معامله لرینه تماشا ایلیردی. جای گتیرن ده شاگردانه سینه گوره هامونین قاباغینا خوش قیافه وادبيله چینی فنجاندا چای دوزوردی. اما پولوش کیشی یه جای وئرنده اوزون تورشادیب، چایی قاباغینا ایته لیریردی اهره بیرقیمت دئییب یا قیمتی آرتیریردی. وبعد جوربه جوربه مثال، قیاس و مناسب خاطراتيله ایستیر دیلر ئوز سوزلرین ونظرلرین یرینه یتیریب ماشینا صاحب اولسونلار! کیشی لرین بیرى جوّ معامله نی ئوز نفعینه تغیر وئرسین! اوزون تودیب قیرپینلی کیشیدن سوروشدی: عمی سن نه عجب؟! اولمیرا یول آز میسان؟ عمی بوردا فقط ماشین آل وئری ایلیرلر، نه اثری بیر زادا قیرپینلی کیشی دئدی: اوغول یول دان کچیردیم ایسته دیم بیر دینگی می آلامدا دوکان صاحبیپده دئدی: عمی لاب یاخچی ایله میسون! بعد گنه باشلادیلار معامله یه. اما هیچ بیرى سی حاضر اولمادی ماشی نین پولون نقد وئرسین. قیر پینلی کیشی دلالاتدئی: اوغول ماشیننی یاز منیم آدیما! پول لاری زین هامی سین نقد وئریم! بعد ال لی مینده پول چیخاردیب شاگرده وئریب دئدی: اوغول اشید میسون دئیرلر! اشرفی جیندا ایچره سینده اولار؟! چایی ایته لمزلر! ادبيله قاباقا قویارلار!

۷۳--- اشکال کوپه ده دیر:

معاصر مثل لردندیر. ومصاداقی مذ کور حکایتدیر: دفتر خانان رئیس لردن بیرى بئله صحبت ایلیرمیش: گونلرین گونونده بیرکنددی منیم دفتریمه معامله قباله سی گتیردی چون ایشین لاب باساراق زمانیردی، اونون ایشین بو گون صاباحا سالدیخ. یتدی سکیز گوندن سونرا صبح اول وقت گوردوم سَنَد صاحبی الینده بیرکوپه دستمالا باغلیریب، دفتره وارد اولدی. چوخ ساده وتواضعيله سلام وئریب دئدی: حاجی آقا خدمتیزه بیر اصیل بال هدیه گتیر میشم. تا آپاراسان خانمی لن یثیب کیف ائده سیز. اول تعارف ایله دیم. بعد آلیب میزین آلتینا قویدوم. بعد دئدی: حاجی آقا ایله بیر قباله می یازمسیزا وئرین آپاریم. دئدیم بلی یازمیشیخ! گئد ایکی ساعتدن سونرا گل آپار. ایله کی کیشی گئددی. شاگردیمه دئدیم: تز اول بو کیشی نین سَنَدین یاز، گلمک همین وئر آپارسین! ایکی ساعتدن بیر آز قالمیش کیشی قایدیدی. سَنَدی الینه وئردیخ، دعا وئنا دن سونرا دال دالی چیخیب گئددی. ناهار

اټوه گندمک همین دستمال داکی بال کوپه سین، خانیم و ژریب دندیم: بو اویل بالدان بیر آز گتیر یثیاخ. آرواد دا ایکی اوچ قاشیق بالدان گوتورندن سونرا گوله گوله بشقابی گتیریب دندی: عجب اویل بالدی! پس هانسی بالین آلتی زیغ اولسا ی میش اویل اولارمیش! پالچیق لی بالی گورمک همین بیر آز گولوب سیله نیب ، کندی کیشی نین حقّه سینه فیکیرلشدیم . دوزنمه دیم . فوراً شاگردیمه زنگ و ژریب دندیم: اوغلان الینده یاغ اولسا قوی یره گند کندی کیشی نین دالیرجا! ایله بیر سندنده اشکال وار! آل گتیر تصحیح ائداخ. یاریم ساعت چکمه دی شاگردیم گلدی اټوه دندی: حاجی آقا کیشی نی تاپدیم. هادندیم قانمادی. سندی ده و ژرمه دی هیچ، آخیردا گوله گوله دندی: گند حاجی آقا! دئنن، منیم قبالمده اشکال یوخدیر! اگر اشکال اولسا کوپه ده دی!

ایمدی بو عبارت چوخ یرلرده مثل سائره اولوبدیر. اوزمان دئیرلر : بیر نفره کلک گلرلر. بعد آئیلان وقت ایستر جبران ایله سین اما ایش ایشدن سوروشار.

۷۴ --- آزوای بایدادی دی:

آزوای بیر نوع چکیرجه دیر، و طبابت ده ییوست درمانینده ایشله نر. بعضی اوت علفدن دوزلدیرلر. طعمی چوخ آجی عین زهردی. اگر بیر نفر ایرنه اوجی قدر دیلینه ویرا، اوج دوردگون آغزین دن ودیلین دن آجی سی گندمز. و همچنین اگر بیر ناشی آدام اندازه سین بیلمیره مصرف ائده، فوراً مسموم اولوب شایده اوله . بونا گوره عطاری لر آزوای بیر مخصوص بایداغدا اوزه ل یرده سا خلار دیرلر. تا او شاق موشاق و ناشی آدام اونلان صرف ایله مه سین. هر کیمسه ده آل ویرسیردی، عطار تحکیمه دئیردی: آماندی ال ویرما آزوای بایدادی دی! ایمدی بو مثلی اوندا دئیرلر: بیر نفرین دانیشقر، ادا و اصولی، اوتورب دورماغی دوربره آجی و غیر قابل هضم اولار. و مذکور مثلیله طرفین طبع و روحیاتین تبیین، اندیب ، و ایسترلر مردم بئلنجی آداما یاخین لاما سینلار.

۷۵ --- اصلانین آرچک دیشی سی نین فرقی یوخدی:

شهامت نی : ناخیشلی ، هنرلی ، عفتلی، وفالی و نجیب خانیم لارین باره سینده دئیرلر.

۷۶ --- اگر قوناقلیق یاخچی دیر، بیر گون سیزده بیر گون بیزده:

بیر کیشی وارمیش هر آیین باشیندا دوستونون ائوینه گندر میش . ایکی اوچ گون یثیرمیش بیر بوئری اوسته دینگ یاتارمیش. هر دانی شیقدا دا دئیرمیش: بابکی لن سانازی کونلوم ایستیر گلیرم ها! و آلبیر عالم ائیشیم وار! بیر گون خانیم دئیر: کیشی سنین بودوستون ایله بابک

سانازی گورمه یه ترتز زحمته دوشور، گل بو دفعه بیز قاباغ لیریب قوناق گنڊاخ .بلکه داهی گلیب مال حیوانی آج قالماسین. آر آرواد بیر آز سله سوغات گتوروب ساللانا ساللانا کئنده قوناق گنڊیرلر.

کیشی بولاری گورمک همین ال ایاقادوشور . دیلی تودار تودماز،دئیر:خوش گلیب سیز من ئوزوم گله جاغیردیم دا ! نئییه زحمت چکیب سیز؟بولاری ایکی گون قوناق ساخلیر. ائو صاحبی سحر ناهارواخشام فقط سوت وئریر.هرسوت وئرندده دئیر:ئوزوم قیماق ،کره،پنیرقاتیق وساری یاغ گتیرمیرم ها!آخی اولارهامیسی بوسوتدن دوزه لیرلر.

بابک ،ساناز ،آتا،آنا سولاری سوزیله سوزیلنه قائیدیرلار.گون او گون اولور کیشی نین گنه بابک ساناز آدیلا یئمه لی غذالار باشینا ویریر.چوخ تشریلن قوناق گنڊیر.ایله کی قاپونی چالیر؛بیلیرلرسوت وئرن کیشیدی.

آتاآناهرایکی سی چخیرلار قاپویا سورشورلار :امرون؟اکیشی جواب وئریر:والله گنه بابک وساناز کونلومه دوشوبدی.او.. آتاآنا بیربیرلرینه باخیب داهی مجال وئرمیرلر.آتا دئیر:سن ایله بیزه باخ قوی گنڊا بابک وسانازدا بیزدن اولوبدیلر.

کیشی بولارین عاطفه وانسانیتین پخمه لیک حسابینه قویمیشدیر،زرنگ لیق لرین دن بیرآزدویوخور.بعد اودقونا اودقونا بیر یوللوخ یوخ اولور.

مذکور مثل دئیسن بو عملدن دوغولوبدیر. ایمدی وقتی بیر نفر ترتز آئری سینا قوناق گنڊر،ولی طرفی بیردفعه ده قوناق ایله مزویا تیلیفتی وئرا اونداهو مثلی دئیرلر.

۷۷---اگر بیر چایدان سوگلمیش اولسا،سو گنه گلر:

بو مثلی مهندس لرین ومعمارلارین آیدین ودرین باخیش وعلم لریندن گوتوروبلر .

وقتی (کی قدیم ویا ایمدی)بیر چابین قاباغیندا ایسترلرست ویرسینلار، یاقیراغیندا تاسیسات دوزد سینلر، حتماً اوچابین مین ایلیک آخارین وسیل لرین حسابلیریب، بعد همان اطلاعات علمی نین اساسیندا سد ویریب ،عملیات انجام وئرلر.ویا یول وجاده چکنده قوری میش پئای اوستونده حتماً کورپی ویردیددیرارلار. وعلمی معتقد دیلر:

اگر بیر چایدان سیل وسوگلمیش اولسا حتماًبیرزمانی گنه گله جاغدیر.وطبیعت،مینلردفعه بثلنجی صائب اعتقادوعلمی ثابت ائدیدییر.اما اجتماعی نظریندن،زمانی وار مستعد واصیل خاندان لارین اوشا قیلاری دونیانین اقیش یوقیش لاری باعث اولار،دالیرا قالسینلار. وجامعه ده اقتصاد شخصیت، علم،هنر ومنصب نظریندن اشاقیه آنسینلر.اولاری تانیرانلار بومثلی

دئیرلر تا آتا آنا لاری نین استعدادلارین ، هوشلارین ، عزتترین وارلی کارلی ، آدلی سانلی
گون لرین مردمین یادیناسالیب؛ تاگنه ده اولارین ویا گله جک نسلی لرینده بویوک کیشی لر
وقادینلار توره نیب بسلن مه سین، مشتلوقین وئرسینلر.

۷۸--- الی ال اوسته قویوب،باشین دیزی اوسته قویوب:

چاره سیز،چتین وغیر قابل حل مشکله توش گلن لرین، شدت غم وغصه لرین تبیین ایله
مک اوچون دئیرلر.

بعضنده تنبل وعارسیز آداما دئیرلر؛ هیچ ایشه همت ایله مز. فقط ایشی غم وغصه یئمک
اولار.وبعضنده تنبل تنبل اوتورماغی تحقیر ائدمه اوچونده دئیرلر.

۷۹--- ال الی یووار، ائده دونر اوزی یووار:

اوکسین باره سینده دئیرلر؛ اثری سینا یاخچی لیق وکومک لیق ایلر.بعدئوزیده مشکله
دوشنده اوبوکومک اولوب،قویمازلاردارین سین .ویا عکسی، بعضی آدامدا نیاز وچتین زمان
هامیدان کومک آلا.اما ایله کی بیر اثری سینا حتی لاب یاخین کسینه ده بیر بلاومشکل ئوز
وئردی، علاوه یاخین لاماز، بلکه اوزاقدان اوزا قاشماتتده ایلر.بالا بالائی اوخونیب اورک لرده
ارجدن دوشر.آز مدت چکمز ئوزی ده بلایه دجار اولار.هر هانسی آدامدان کومک ایستر،
کومک عوضی،مذکور مثلی بیله یسینه دئیرلر. واوندادیکی، بد جنس لیقین آجی حاصلین
طعم سینر .

دئیرلر: ایکی هم صنف بیری خیابانین بوتایندا ،واوبیرسی خیابانین او تایندامغازه لری واری
میش. بیری اوقدر گوزی آچیخ ،نجیب واقتصاد بیله نیر میش کی هرایکی اوچ مشتری دن
بیریوخ دئیوب،مشتریلری او بیری سی هم صنفینه یول لیرمیش.تصادفاً ایکی یولداش نئچه دفعه
نجیب مغازه دارا گئدمیشدیلر،یوخ اشیدیب،وهم صنفینه گوندریل میشدیلر. بو ایکی یولداش
مغازه داردان سوروشورلار:

آخی هر دفعه بیزسنین مغازه وه گل میشیخ بیزی او بیری سی هم صنفیه حواله ایله
میسن ! علت نه دیر؟! جواب وئریز: باغیشلاین تانی مامیشام.ولی اوهم صنفیم جواندیر،تازا
مغازه آچیبیدیر! گرک اونلان حمایت ائدیپ، تانیددیراخ تا شهری میزی واولکه میزی رونقه
سالاخ ! بو عملیده منه قدیمکی شریف اصنافلار اورگه دیبلر.بعد مزبور مثلی تکرار ائدیر.

۸۰۔۔۔ الی الی اوسته، بودا بیر الی اوسته:

مذکور مثلی آجیقدان دئیرلر. وقتی بیر نفرین پولین، مالین یئیرلر، اولده هیچ زاد دئمز. چوخ سخاوتیله باغیشلار. ولی یئین ایلہ سرتیغ اولار، گنه ایکین جی دفعه همان آدمی آلدادیب آلا وئرمز. نجیب لی آدم بو دفعه ضمن بوکی مالیندن کچر، عتابیله بومثلی دئییب، داهی او آدمی دوره برینه قویماز. ایکی یولداش برقی، اوئولره ده سیم چکیب، شریکلمه پول قازاناردیلر. اما بیر چوخ بیل میش وحقه بازیردی. عمارتین چتین ایشلرین یولداشینا گوردیردی، آسان ایشلرین ئوزی انجام وئریدی! ایش صاحبین دنده حقہ باز، حق و حساب گئردی! بعد قیرتیم قیرتیم یولداشینا حق وئریب، آخیردادایاری سین یئیردی!

نجیب یولداش دفعه لر اوستی اورتولی نصیحت وئریب، ال قاپا رین حقین یئمکی نهایت ظلم تاندیرادی؛ ولی حقہ باز یولداش بونین سققلینه گولوب، سعی ایلردی غلط ایشین توجیه ایلہ سین! تابیرگون بیرپول لی ایشده گنه چتین مراحلینه جان نجیب یولداشی ایشلدی. ال لری قاپار ویریپ، یارا اولدی. ولی آسان مراحلینه چادماغ همین حقہ باز یولداش ایلہ تحقیرلی ادالارکتیردی! ایلہ اوزلر قیزاددی! بیچاره نجیب یولداش بیردفعه لیک ایشیده حقینده آلت اوست قویوب گوزدن ایتدی!

حقہ باز یولداشداقویوروغیله گرداگان سندیریدی! ولی نجیب وحقدار یولداش تانری نی قاضی ایلہ دی! گونلر کچدی، حقہ باز یولداش پول لاری آلدی جیبیش دانینه سالیب، نجیب یولداشا ئوزعالمینده یاندی قیندی وئریدی! ولی همیشه تازا، علیم وعادل تانری ظلمی یرده قویمیریپ و قویمار. رورگارنجیب یولداشین اوره کینده توره نن ستمین حرارتین سوندیرمیشدی.

سای سیز گجه لرین بیرینده ائوینده اوتوروب، دادیلن چائین ایچیب اهل وعیالیله صحبت ایلیردی کی تلفون زنگ ویردی. درست لاریندن بیر آز کیف واحوالدان سونرا دئدی: هیچ بیلیر سن؟ فلانی نین(همان حق یئین یولداش) باشینا فلان کس یکه بورک قویوبدیر؟! اگرکی نجیب یولداش بو ایشدن چوخ ناراحت اولدی اولی تانری نین عدالتینه اوره کدن شکر ائددی. یاشایاشینده هیچ ووقت بیر نفرین حقین بیلہ بیلہ ایاقا سالمامیشدی، وهیچ کیمسه یه بورک قویمامیشدی، اونلان بئله تانریله تجدید. عهد ایلہ دی، هیچ ووقت هیچ کیمسه نین حقین نا حق ایلہ مه سین.

۸۱---الین بوشدور؟ گند ضامن اول:

بعضی شرافتلی انسان، بیر ناکیشی و ناجنس آداما ضامن اولار و یا اونون وریندن وعده وئریب، دوگونون آچار. اما اودا آپاریب وئرمز. یا عهدینه وفا ایله مز و ضامن اولانی مصائبه و دردسره سالار. بلایه دوشن ضامن، ئوزی و یا آتری سین ضامن اولماقدان حذر ائدیمک اوچون مذکور مثلی تفکريله دئیر. و آلا انسان انسانا ضامن اولماق کرامت و کیشی لیک دندیر.

۸۲---الین هارا ا واجادی، آپار قوی:

بو مثلی تهدید و یا خربه کسمک اوچون دئیرلر. و یا وقتی بیر نفر ایستر آتری سین قورغودا خط و نشان چکر. و طرفی جا نا گتیریب، ایستر لاب سیندیر سین. طرفده وقتی بئله گوروب و سوزلر ائشیددی دئی یز: الین هارا اوجا دی آپار قوی. مصداقی اوچون بیر خا طره عرض ائدیم: بیر نفر بانک ایشچی سی بیر متقلب اوباشین نئچه قلبی اسکناسین، اسکناسلاردان آئریب، انتظامی بیلجی لرینه خبر وئیرر. انتظامی قیریملاریندن نئچه نفری فوراً با نکا قومیب، طرفی تودیرلار. طرف وقتی ئوزون قفیل بندیده گوریر، بانک کارمندی انواع ویریب، یخماغا، یوخاری آداملارا چوغورلادماغا، قولار گونلره سالماغا و... تهدید ایلیر! بانک ایشچی سی اورک گوبکلی عین حالدا شریف بیر شخصی دی، چوخ متانتيله جواب وئیرر: الین هارا اوجادی آپار قوی. آئده ایله سین تک گنده لر بیچاره ساده آل وئرجی لره اکین بیجینچی لره بورک قویوب بئلنجی قلبی پول لاری خرج ائدیرلر.

۸۳---الی ویریر، اتکی اوینور:

بوسثلین هندورینده بیر شعری ائده! ائدیرم شادلیقی و صلحی سوین، آدامین دیلیرجه دئیریلیدی:

ایسته دیم ای دنیا منه کام اول	ساقی گوزی مثل قیزیل جام ا ولا
غنجه سایی گوی ساییجا شادلیغیم	ا لوان اول، کیب کیب اول، تام ا ولا
با غ و دنیز گول آچا دالقا ویرا	بو لبو لو و غا زه گوزل ایتام ا ولا
سویملی میدا ندا آتیم گیش نیره	تولکی گوزونده سحر آخشام اول
تیر و تفنگیم گتیره دوشمنی	نالیه تا یورت و یووا زام ا ولا
عشق سازی دیل لنه هر آیه دن	آدم و حوا گندیکی یام اول
مینا سالار تلی نی ائولره	مهر اول دونیا ده، جفایام ا ولا
تخت و سریرین ستمی بورجولا	صاحب قصرین ئوزونه دام اول

شانلی ایگیت لر توکوله میدانا
 صلح و صفا بیرقی آرام اولو
 دوستاق اوچا ، قصر یخیلا دونیادان
 عدل اولونا ، هامتیرا با یرام اولو
 باخ اوجایاسن کی حبیب واله سن
 یان اولونا ، ودلی اورک کام اولو
 کیفی ساز و دلخوش کسلرین مثلی دیر . یاوقتی بیرکیمسه شیرین موفقیته وسعداته چادار یا
 بیر نفر آرزیزی بو اولارکی: همیشه مردمین کیفی ساز، داماغی چاغ اولوب ودونیا نین باشا
 باشیندا صلح و صفا حاکم اولسون؛ مذکور مثلی زمزمه ایلر.

۸۴--- الی خمیر قارنی آج :

مذکور مثلی خمیر ایله مک وچورک یاپماغدان گوتورولر. ظاهرده ، حتماً او کسیکی
 خمیرچی و چورکی دیر، لااقل هیچ و اوقت قارنی آج قالماز. ولی بعضی وقت لر الله تودار.
 بعضی غل و غشلی وچورک کسن فرد وار، چورکچی ویا خمیرچی اولو اولو چورک
 یثینمزایعنی امکاناتی اولو اولو واردولتیندن محروم اولار. چوخ زماندا برکتی اولمیران
 آداما دئییرلر. بعضی آدام وارشمیشه ایشلر گلیری اولار ولی چون ایشینده غل و غش
 ایلرویا آتاواناسی نین نفرینینه دوچار اولار ؛ قهار و ناظر تانری بئلنجی آدامین برکتین
 گوتوروب، همیشه آوارا قالار. البته مذکور مثل حضرت رسول اکرمین فرمایشینه ده اشاره
 ائدر، بویورار: (هرکیمسه ده غل و غش اولسا بیزدن دگیل)

۸۵--- آلکی اله نیب ، قلبیری گویده توپلاتیر:

طاقدان دوشن، سینان، قوجالان ویا هرکس یاخچی دورانیسی الدن گئدر ویدگونه قالارو...
 بئلنجی شخصین باره سینده دئییرلر. وهمده طمعہ سیز و تجربه لی کسه ده دئییرلر. بیر تجربه
 لی شخص لردن بیرى همیشه بو شعری اوخویاردی:

بو دوره ده اولوش له دیخ کوفسه دیخ
 بیر با جا تاپیادیخ ، اورک پوشله دیخ
 مفتہ یثین ، ایچنلرین قارنی دیک
 قالین قالین پی سرلری اتله نیر
 علیم کسلر، قاپار ال لر، هنرلر
 دسته دسته بهتا نیله پی لنیر.

۸۶--- ال ویرما ، قان چاناقدیر :

شرور،جیغان بیغانچی، یا تلیس ماتی ونامرغوب وسایلین ،یا مریض حال آدامین باره سینده دئیرلر.اگرال ویریلسا داهی ساکت ایله مک اولماز ! ویاخسارتینین عهده سیندن گلمک اولماز ! یاطرف سنی بوشلاماز ! ویا اولچی حالینا قئیتیمک چتین ویا محال اولار.

۸۷--- الک قلیبر دولاندیرا ندی :

بعضی آدام واریرساعی فوجین ،عایله نین،اداره نین ایچره سینده ئوزون ایشه وئرمز ولی ایله ال ایاق چالاراوزاقدان باخان دئیربئییه هرایش بونون الینده دیر. ولی اگر یاخیندا کی لاردان سوروش سالار ، مذکور مثلی بئلنجی شخصین باره سینده دئیرلر . یعنی آتلیب دوشمه ئینه باخمائین ایش گورمیرندیر!

۸۸--- الی قولاغیندادیر :

وقتی بیرنفر یا مردم بیر ایشه ،کومکه ،اتفاق وحادثه یه منتظر اولار لار،اما اوزون انتظار بيله لرین د اریخدیرو.هامی هامی دان سراغ تودار و ایسترلرمایوس اولسون لار؛ بوحنینده خبرگتیرلر ، داریخ میرون مطمئن اولون (الی قولاغیندادی) یعنی :مطمئن دن گوزدده دئیز تزراق تاپیلاجاقدیر.

۸۹--- الین اوخودماز :

مرموز و ستر وئرمین آدامین باره سینده دئیرلر. بعضا آل وئرجیلرده بیربیرلرینه دئیرلر.

۹۰--- الی، ال لرده دیر :

بیرنفرایش باشیدا اولان کارمند،رئیس ، مدیر ، بازارچی وهربئلنجی آدام هرنه جورغلط ایش انجام وئر،اما نه اوتانار و نه قورغار اگرکی اکثر مردم وامکداشلاری بیلرلر ولی ایشلری اولماز.چون بیلرلریوخاریداکیلارعلاهه توبیخ ائدمیریب،وتذکرده وئر میراجاقلارا بلکه مقام ومنصبینده آرتیرا جاقلارا هر کیمسه ده اعتراض ویا ایستر بئلنجی اثری وسرتیغ آداما اعتراض ایله سین ! اویری لردئیرلر:ایشین اولما سین الی ال لرده دیر! یعنی یوخاریده آدامی وار! غلط ایشی نین اوستون باسدیرار! سنی توددیرار!

۹۱--- الده چالاندا قاوالدیر ؛ پولورنده ضرنا :

هشترخان صفت ،منافق ،گون قیمتیلن یاشیران آدامین باره سینده دئیرلر.قیغ قلی بیرشخص واریدی اگر دیندن،واعقادیدن سوزدوش سیردی ایله دانیشاردی دئیسن جهنم

و بهشتی اویارادیبدیر! اوغورلیقدان سوز آریا گل سیردی ایله دانیشاردی آدم فیکر ایلردی، باباقیغ قلیخان لاب یکه باش اوغورلورمیش! آزادلیق ایسترن زمان غلم گوترردی، اجنبی لردن تعریف وتوصیف اولسایدی ایله دانیشاردی دئیسن ئوزی اجنبی توخومودیر! خلاصه محفل وزمان نه ایجاب ایله سیردی اوندا باش اولوب، دوشون قاباقا وئردی. اما حماقدن بيلمزدی مذکور مثلین مصداقی دیر. و دین مبین اسلامدا بئلنجی آداما منافق دئیرلر.

۹۲--- الله هیچ کیمسه نین ایاقین بودوردمه سین:

دعائی وعاطفی مثلدیر. دنیانین قوی نیندا ساییز حادئه لر وار. هیچ کیمسه اول اسراریندن و اوزه چیخان زمانیسیندن خبری اولماز. (مگر صالح، الله سوین، خالص بنده مخلص عابد، الله یولوندا شهادتی سوین، عادل و پاک والی و حاکم، عالم عمل، صدیق و دوگون آچان، اوزه ل حلال چورک یئین انسانلار؛ بئلنجی شخصلر شریف عمل و پاک اعتقادلاری نین اثرینده حال و گله جک اسراریدن آز چوخ مطلع اولارلار) اوزمان اوزه چیخار بیر نفرین یاشایاشین آلت اوست ائدیپ، یوخاریدان اشاقیه سالار.

اوکس لرکی، زمانی ایاقی بودورن آدامین چورکین یئیب، خدمت لر گوئر و لذت لر آپارارلار. اما بعضی سی ذاتی قیریلیق دان نا کیشی لیک ائدیپ، یخیلان وقت تکریم و یاردیم عوضی، دوره سین دن قاچارلار. ولی جوهر، و دوز چورکی بیلنلر بو حال و روز گاری گوئرلر؛ ضمن بویخیلانا حامی دورارلار مذکور مثلیده زمزمه ایلر.

مقابلینده بعضی بویو ک انسانلاردا واردی؛ مدت لری بیرناکیشی و ئوزون سادان صاحب شوکتدن پیس لیک لر گوئرلر. اما همان صاحب شوکت شرور و ناکیشی یخیلان و مظلوم اولان وقت علاوه شماتت ائد مئیب و انتقام آلماز! بلکه همان یخیلماغی اونون اوچون بویو ک عذاب محسوب سایب، سعی ائدر یخیلانی الله یولونا هدایت ایله سین. بلکه قالان عموری هم ئوزونه وهم مردمه عبرتلی و فایدالی اولسون.

حضرت امام سجادی (ع) و خاندان شریف سیدالشهدانی و عموم مردمی، حاکم وقت مدینه یزید ملعونین دستوریه نهایت آزار و اذیت ایله میشدی. تا گون اوگون اولدی والی ظالمی حکومتدن گوتوردیلر. ویرینه اثری حاکم تیکدیلر.

بیرگون امام سجاد علیه السلام کوچه لرین بیریندن کچیردی، گوردی مردم قاباقچی حاکمی قوما لریریب و تودیپ سیلی تپیکین آلتینا سالیبار. و حاکم ده یرده زیغ ایچره سینده

اوز گوز پاراچالی چابالایر و مردمه یالوایر! امامین مبارک و گویدن وسیع عاطفه و امامت اورکی بونین حالینا یانیب، مردم دن ایسته دی اونی داهی ویریب تنبیه ایله مسینلر. مردم وقتی امام سجادی (ع) گوروب، بویورودیقین اشیدیلر دئدیلر.

یا ابن رسوا الله بو ناکیشی هامیدان چوخ سیزین عزیز و شریف خاندانیزه آزار و ثربیدیر. اجازه وئر بونی اولدوروب انتقام آلاخ. امام بویوردی من بونون گناهین دن کچدیم. وقتی مردم بو جومرد و بویوک باغیشلاماگی امامی دن گوردیلر، دئدیلر :

یا ابن رسول الله سن نه بویورسون بیزه واجب الاطاعه دی. سونرا امام مبارک الین اوزالدیب قره بخت حاکمین الیندن یاپی شیب ایاقا قالغیزدی. بعد عرشی ائوینه آپاریب غذا وئریب ، و مردم دن حلال لیق آلمایا سفارش بویوردی. وقتی قره بخت حاکم بو جومردلیکی، کرامت و شرافتی حضرت امام سجادیدن گوردی، امامین ال ایاقینه دوشوب، آغلادی. و مدام انجام وئردیکی ایشلردن عذر ایستیردی.

۹۳--- الله داغینا باخار، قار سالار:

بعضی کیمسه جسمی، موقعیت اجتماعی، وار دولت، شغل و منصب نظریندن معیوب و آشاکی ده اولار. همیشه چتین لیقی لن ال به یاخا دا یاشار. ولی محبت لی و عادل تانری بئلنجی آدام بیرمدت یاخچی امکا نات، پول، منال و منصب وئر. اما آزدمت چکمز کیفله نر. علاوه توک جان بیر نفره خیری اولماز، بلکه اونا بونا آزار و اذیتده یتیرر، مردمین دوزایشلرین دولایا سالار. گنه آزدمت چکمز اولکی حالینا قانیدار.

مردم وقتی بئلنجی آدمین انیب قاغماغین و آزار و اذیتین گورر لر، اللهین مصلحتینه شکرا ندیب مذکور مثلی حکمتلی دمیله دئیر لر.

۹۴--- الله ، قویماز بیر قابیر قایا ایکی داش دئرسین:

بو مثل توکلدن و درین اسلامی اعتقاد و قرآنین شریف آیه سی (من یتوکل علی الله فهو حسبه) دن سو ایچیپ . هر کیمسه پاک اوره جیله خداوند علیمه توکل ائده، و بلا وقتی دوزمی اولار ، بلالر صبر اثرینده خیره دوتر.

بعضنده بیر نفر ، عایله، کند، شهر و حتی بیر مملکت آغیر بلایه دچار اولار؛ دوره دن و اوزاقدان باخان ضمن بوکی اوره ک یاندرارلار و یا یاندریر مازلار، منتظریخیل ماقلاری اولارلار. ولی آزدمت چکمز بلایه دوچار اولانلار ایله خیر و برکت اوزگتیررهامی مات و مبهوت قالار او مذکور مثل، دوست و دشمن آغیزلاریندا جاری اولار. نمونه سی بیزیم مملکتین اوضاع سیدیر.

۹۵---الله هیچ گنده نین چورکین دیزی اوسته چیخادماسین:

دعائی عین حالدا هیسلی مثلدیر: بعضی شرف سیزوگنده خاصیت آدامین بار سینده دئیرلر. بئلنجی آدام مدتلری آجلیقدن، یوخسول لیکدن ال به یاخا اولانلان سونرا الینه موقعیت و قدرت دوشوب دوشومه میش گلنی سانجار گنده نی سانجار. بوجور شخصی تاثیرانلار، اونون اوچون مزبور مثلثی عتاب ونفرین لی دئیرلر.

الهی هیچ کسی سالما بلایه بلا لردن بلاسی خان گدايه
نه رحم ایلر نه انصاف و مروت خیانت دن سالارقان هرسرایه

۹۶---الله دوزون دیر:

دوز یولون آیدین ونورلی اولماقین تعریف ونشان وئرمک اوچون دئیرلر. همان صراط مستقیم دیر. و تانری نهایت مهر و محبتی لن بیز انسانلارا تنها طریق نجات و بختور لیک مقرر بویورودی.

بیر دوکاندار صحبت ایلیردی: گونون دینگ چاغیردی. ایستیردیم لاب ال ایاق چکیلسین، بعد دوکانی باغلیریب، ائوه گئدم. بو حینیده تانیش حاج لاردان بیرى دوکانا گئیدی. الینده کی تره باغیندن بیر جعفری کولونون زویوندن ایکی اوچ یاپراق قوپاردیب هیسلی آغزینا قویدی. جئرنیه جئرنیه سلام وئریب دئدی: من بو آشاقیدن گلن اوغلانی گورنده، آز قالیر باغیریم چادلا سین! اوزوم اوزونه ساتاش میرا، دوکانا گئیدیم!

حاجی... نین سوزیلن اشیکه باخیب، طرفی تانیدیم. الینده گوزل کیف وائرنینده تر وتمیز پالتار چوخ وقاريله اوزیوخاری گئیدیردی. بیزیم هرایکی میزه ادب و متانتيله باشیلن سلام وئریب رد اولدی.

دئدیم: حاج آقا! بوجوان فلاتی نین اوغلیدیدا، ماشالله درسین آخیراجان قورتاریب، ایمدی یکه بیرشرکتی وار. هله نچه نفریده ایشله دیب، چورک وئریر. حاجی هیسله جواب وئردی: ایله بئلنجی ایشلری منی یاندیریردا! بوایشلری منیم اوشاقلاریم گرک گوروردیلر، نه بوکی دونه جان اللری آغیزلارینا زور یلن چادیردی!

حاجنین ایشلریندن خبریم واریدی. واو جوانین ئوزون و آتاسیندا یاخچی تانیردیم؛ حاجی نین بئلنجی پاخیل لیقنا (بخیل) هم تعجب ایله دیم و همده یانیب توکولدوم! دئدیم: حاجی سن کی قدیم آدامسان! مگر ایشیدم مه میسن؛ دئیرلر الله دوزوندی؟

۹۷---الله باشین ئوزونه قادسین:

دعائی مثلدیر. زمانی بیر نفرخباتت و شرف سیزلیک دن آبیرلی نفری بوشلاماز. و گنججه گونوز فیکر و ذکرى اوناعیب آختارما و سوزچیخادماق اولار! اوندا مذکور مثلی دعا لحنيله عیب آختارانا دئیرلر. وسای سیز دفعه لر ثابت اولوب، حکمت الهی بئله مقدردی کی بوجور دعا تز مستجاب اولوب، اولور واولاجاقدی.

۹۸---الله یانديران چراغی، هرکس پولر سه، سقلى اود تودار:

احتمالاًبو مثل فارس سولوز لوکون دن تورکلرين مثل لرینه یول تاپيديدیر. واقعاً معنی لی ودرين، تانری نين وصف سیز عظمتين تبیین ائدير. شريف، دوز، پاک نهاد و خوش نیت انسانلار دستورات الهیه عمل ائدرلر. کریم تانريدا طبق مبارک وعده سی بئلنجی آداملاری ئوزپناهينده ساخليريب ياشايशलاريندا توفيق لراهدا بويورار. ولی بعضی چئری و معيوب گوز وار، سعی ایلرلر بوجور انسانلارين توفيق لرینه شَتَل آدسينلار. ولی علاوه موفق اولمازلار، بلکه ئوزلری بَللی بلالره دچار اولارلار؛ کی نه گیز له ده بیلر لر، و نه تحمل ائده بیلر لر. اوندا مذکور مثلی بئلنجی شخصه دئیرلر.

۹۹---امر ايله داغلارا قار ياغسين :

چيخارين دن، سمتين دن، شخصيتين دن آرتيق دانیشان و دستور وئرلره دئیرلر. بعضنده ينی جوان و اوشاقلار؛ يکه يکه ولی خام سوزلری لن آتا و آنا لاريندا دستور وئريب و امر ونهی ایلرلر او آتا و آنادا محبت و تربيتی بير بيرينه قاتيب مذکور مثلی دئیرلر. گاهداندا يولداش يولداشا مزاح و محبت اوچون ايش وقتى بير بيرلر ينه آتارلار.

۱۰۰---۱ نجينه هاچا وير مير ينجا، بير یرده دورمور:

سوسک وچوخ دانیشان آداما دئیرلر. بعضنده آجی قوجایا دئیرلر. گاهداندا مريض حال وضعيف اولانلار دئیرلر. عمور اولور تاب سیز جا نیم قالیر قاب سیز باغ سیز چای سیز اولدوز باغ سیز اولدوز لانییر ساب سیز

۱۰۱---انصاف دینین یارسی دیر، دوزونه دور سون هامی سی دیر:

بعضی ایشچی، محترک، باهاچی، قاضی، کارمند، رئیس، ارباب رجوع و.... کسلر ئوز نفس لریندن سونرا هیچ زاد هوش ایله مزلر. بئلنجی آداملاری آیندیرماخ و جامعه نی سالم و صاه ائدمک اوچون دئیرلر.

۱۰۲--- انسان قوجالیدیقا اوشاقا دونر:

اکثر انسانلار سندیلری کچ دیکجه احساس لاری لطیف ، عمل لری رقیق، کلاملاری عفیف وانتظارلاری چوخ اولار. بعضنده اوشاق ادا لاری گتیررلر. هر ایکی حالدا بو مثله شامل دیلر. (البته بعضی آجی قوجالار وار بومثله شامل دگیللر) اوشاقلیق دورانین هامی لار سویر . و یوزه دو قسان کسدن اوشاق لیقی سین دن سوروشولا، هر سوزو صحبتدن قاباق بیر تبسم ائدیپ. بعد تعریف ایلر. چون:

اوشاقلیق دورا نی قوس وقزح دی ایشیقی ، سویملی شیرین قدح دی
ایچید بو جا مد ن هر گول بود ا قی او رک لر محفل نور و ملح دی
ایشیق لی قوجالار ین سینه لری دوری گوزدچی (آینه) دی ، قیزیل چرچیوا نین ایچره
سینده ایل لر بویی سای سیز شاد وغصه لری لن صیقل تاپیب وشفق لنیبدر.
هر کس ایستر سه ئوز گله جکین گوره، گرک بئلنجی نور پارچا لاریله مونس اولوب،
اورکلرین سیندیرمیرا. اگر مهرگوزیله باخا، ساییسیز شیرین خاطره لر، آجی و عبرت لی حادثه
لر و جواهردن قیمتلی تجربه لر میوه سی ئوزی اوچون دئره جکدیر. و یاشایاشین چوخ چتین
لیک لری نین آچارلارین شانلی و ایشیقی قوجالاردان آلاجاقدیر.

۱۰۳--- اوتور گندسین پاپاقدیر:

او کس لره دئیرلر؛ اوستونده هیچ حساب گندمک اولماز. هیچ وقت دئدیکی سوزینه صاحب
ومالک دورماز. بوردان قول وئرر اوردان آلتین دن چیخار. هر ایشی یالان و هر عملی کلک اولار.

۱۰۴--- اورک یانما سا ، گوزدن یاش چیخماز:

دئیرلر: بیر بیوک قارداش، بالا قارداشین چوخ اینجید میشی میش. اون، اون بش ایللری میش
کیشی اولموشی میش خیرداقارداش حتی بیردفعه ده قبری اوستونه حمد و سوره اوخوماغا
گند مه میشی میش.

بیر گون قانی قینیر. قبرستانا گئدیر. ایکی اوچ آددیم گندمک همین گورور، بیر نفر یاسین
اوخور. اون تومان پول چیخاردیر یاسین چیه وئریب، دئیر: منیم قارداشیمین
احسانینده یاسین اوخی. یتدی سکیز قدم گندیب گندمه میش قانیدیر. دئیر: اون تومانیمی وئر.
ایسته مز یاسین اوخوراسان! یاسینچی بوزبوز باخیر بعد دئیر: بونه ایشیدیر؟ امنه پول وئرن ایمدیره
جان آلا تیریب او آلا بیلمزده! سن کیمن؟ نه جور آدامسان؟!

خیردا قارداش دئیر: ناراحت اولما داش قاریمین ادالاری یادیما دوشودی، ایشیمان اولدوم ا بوردا لعنت اوخوراندا وار؟! یاسینچی گورور، بابا! گربیر آزدابونلان خوش دانیشسالعننده اوخوددیراجاق! یواشجا قولتوخ جیبیندن اون تومانی چیخاردیر، وئره وئره دئیر: بونودا گوردوخ! دوز دئیر لر اورک یانماسا گوزدن یاش چیخمازا

۱۰۵--- اوت کوک اوستونده بیتیر:

چوخلاری اصل ونجابتی آتا بابالاریندن و آنالاریندن ارث آپارارلارو باعث تحسین مردم قرار تاپارلار؛ بئلنجی اصلی کوکلی انسانلاری تعریف وتمجید ایله مک وهمده نسلین اصیل اولماقین نشان وئرمک اوچون دئیر لر. اداره لرین بیرینده غرضه لی، مدبتر و متدین بیر معاون واریدی. مذکور شخصین گوروشی مردمی لن وامکداشلاری لن بو قدری گوزل شریف، قانونمند دیردی؛ هامی سعی ایلردی دردین و مشکلین اونا دئسین. دوزلارونی اومیدبیلر دیلر، اثریلر سعی ایلر دیلر اونلان دوز اولسونلار. هرکسین عادی وقانونی ایشی اونون آلیله حل اولاردی، علاوه اوزونده آتا و آناسینا دعا یلر دیلر، غیاپینده ده دئیر دیلر: واقعا اوت کوک اوستونده بیتیرمیش. یعنی مذکور شخص چون آتاسی اصیل آدامدی، اوغلودا اواصلتی حفظ ائدیب دیر.

۱۰۶--- اورتا دا یئیر، اوج دا گزیر:

تاریخ بوئی هامی جامعه لرده مفتہ یئین اولوب و اووالا جاق دیر. ولی هر هانسی جامعه سالم و حکومت چی لر لایق و مردمی آئیخ اولوب لار، مفتہ یئین ضمن بوکی آزا اولوب بلکه مفتہ یئمکده ئوزونه گوره چتین و دردسری اولوب دیر. مذکور مثلی اوکیمسه یه دئیر لر؛ نه ایش گورر نه بیر نفره منفعت یتیرر ایش زمانی قلیفتی وئریب دال بادال بهانه لر گتیرر؛ اما یئمک و دینگل زمانی هامیدان قاباقدا، یاخچی یرده اتوروب ایش زمانین ایله تعریف و توضیح وئرا دئیسن اگر بو اولماسیردی هیچ زاد وجوده گلمزدیر.

۱۰۷--- اوجا دا اتوروب، اوجا لاردان دانیشیر:

دوش ناغیلاریندا دئیر لر: قدیم زمانلار بیر قیزی آره وئریلر. ننه چون بیوک بازیمیش ئوز عالمین ایسه ایسترقیزین آر و قین قودا یانیندا بیر تهرلکی لن حرمتین آرتیر سین. نصیحت اوچون دئیر: قیزیم! گوزل بالام! سعی ایله آریوین ائوینده ازل ازلدن اوجا یرلرده اتوروب اوجا لاردان دانیشا سان. قیز اصل معنی و منظوری بیلمه میشدیر.

گلین گندن گنجه سی، گلین اطاقینا گئیرمک همین قوناقلاری گوزگوزایلیر. بیردن آتلیرمینیر طاقچایا مقدمه سیز دئیر، دوه، اوگوز، جامیش، اینک و... قین آناو بالدوز اللریندن یاپیشیب یره سالیرلار و دئیرلر: قیز بونه ایشدیر؟ انه اداسی دی؟! گلین دئیر: آخی مامانیم دئیب اوجادا اوتور اوجالاردان دانیش! مگرمن نه پیس ایش گوردوم؟! سیز اوتانیر سیز؟! اولابومثلی بو حکایتدن گوتور بلر ضمنابئلنجی یرلرده وایشلرده ایسه دئیرلر.

۱۰۸ --- اوخوما میش ملا اولوبدیر:

ملا بیر قشردیر قدیم الایامدان مسلمان جامعه لرینده مظهرتدین، سواد، علم، ساده یاشا ماق دیر. ایران اولکه لرینده تا اوایل حکومت پهلویه چاغ مردمین علم، سواد، شرع، اختلاف و یاهر مسئله اولسایدی محله، کند، شهر ملا سینا مراجعه ایلر دیلر. چون ملا نین نظری و سوزی حجت و شرعی جوابلاری مورد قبول مردمی دیر. او دورکی قشرملا آثری خاص قشرلر تک تاریخ بوئی صاحب چوخ قصه لر، حکایه لر و آجی و شیرین تاریخی حادثه لر دیلر. بو خاطره بعضی فرصت طلب آداملار هر زمان سعی ائدیبلر ئوزلرین ملا دونینا سالیب و درس شرع، مشق و آئین دین اورگنمه میش، مردمین اعتمادیندن و ملا قشرین حرمتیندن سو استفاده ایله سینلر. اما مردم فوراً بئلنجی افرادین الین اخویوب مذکور مثلی دئیرلر. بعضنده اوکس کی بیر فن و علم دن اطلاع سی اولماز ولی یالاندن اظهار نظرلر ایلر! اوندان مذکور مثلی بئلنجی شخصه ده دئیرلر.

۱۰۹ --- اوجوزلی آتین شوربا سی اولماز:

او هجت و وسایلین باره سینده دئیرلر! قیمتدن اوجوز و کیفیت دن دالی اولار. یا اوکسه دئیرلر! قشمرلیق ایلر، و بیر شئی آلاندا و بیر صنعتچی ایش گوردورنده فقط و فقط اوجوزلیقین نظر آلا ر. بعد انتظاری اولار سویدیگی نتیجه گوتور سین! یا بعضی رئیس، نالایق فردی ایشین باشینا منصوب ایلر، گوزلر طرف یا خچی تدبیر لر قیل سین. دوز ایشلر انجام و ثریب، طرح و ایسته دیکی تدبیرلری دوز باشا چاد دیریب و رئیسین باشین اوجاد سین! کی اودا اولان دگیل! بئلنجی زماندا مذکور مثلی دئیرلر.

۱۱۰ --- اوخی داشا دئربیدیر:

اوکسین باره سینده دئیرلر کی ئوز ئوزونه یا خچی وعده لر وئر. اما عملده خلاف انتظاری اولار. یا قارداشینا، دوستونا و آئری سینا متکی اولار و بعضی ایشلر گورر اما عمله گلنده دالین بوشالدارلار.

یابیر نفری اُمود بیلر قاپوسینه و خدمتینه گئدر طرف علاوه ایشین گورمز بلکه بیر آزدا بورنون
اویان بویانا تودماغی لن ناامید ایلر.

۱۱۱--- اولدی وار: دوندی یوخدور:

گومان وئرلیر بوسویملی وشجاعت یارادان مثل شهامتلی گوجللی، مصمم، اراده لی ووفالی
قیریملارینکی دیر. کی نوز وطنینه، ولی نعمت و قائدینه بویوک و آغیر دیوشلرده اطمینان
وئر مک اوچون دئیر میشلر.

ایمدی علاوه مثل سائر اولوبدیر، بلکه همان معنی ومفهومدابیر عده بیر بیرلرینه
ویابیر نفر یولداشینا، آتاسینا، قارداشینا، اهل و عیالینه و قائدینه و... دئیپ آرخین ایلر کی سوزونین،
تصمیمی نین وعهدی نین اوستونده ثابت قدم دیر، و تا آخر توانینه جان دایانا جاقدیر. ایرانیلر
صدامی دیوشینده مذکور مثلین لاب آیدن مصداقیدیلر. کی نه قدر تاریخ وارملتی میزین
سکیزایل بویوک شهامت ووفالری دئیله جاقدی. گر کی بعضی بایقوشلار افراط و تفریط اثرینده
ایسته میرلر.

۱۱۲--- اولمز خدیجه، گوئرنزه نتیجه:

بو مثلی اوندادیر، بیر نفرین فعلی موقعیتی نامناسب اولار. هیچ کسین گومانی گئدمز کی
بیرگون بئلنجی شخص آیدین گونه چیخیب، فعلی بدحالی خوش لبقا تغییر تاپا جاقدیر. اما
موقعیتی بدکس، اگر اراده لی، مصمم و بیلیجی اولسا و تانریا توکل ایله سه؛ حتماً اومود نجاتی
اولا جاقدیر. و چون آیدین گونینه یقینی اولار، هر کس بونا ترحم و یا شماتت ائدسه مذکور مثلی
حددن آرتیق مصمم دئیپ، نوز همتین بیر آزدا اشیقی و آردیملی ائدر.

۱۱۳--- اورتولی بازار دوستو لیقی پوزار:

بعضی آدام وار، اوتان ماقدان، یا حقه بازلیقدان، بیلمه مزلیقدان، یا مثبت باخیشدان معامله
ویا وصلت ایلر، شریکله ایش باشلارو... اما آرالاریندا شرط و شروط تعیین ایله مزلر.
بو موردده چوخلی حکایه لرواجی شیرین حادثه لرنقل ائدیبلر متاسفانه آجیلیقی شیرینلردن
چوخدی. بونا گوره صادق ومدتبر آداملار هر شریک لیکن سیفدا هیندا مذکور مثلی دئیپ شرط
و شروطی لرین معتبر مکتوبدا قید ائدرلر. تاسونرالار دوستولوق لاری دشمن لیکه مبدل
اولماسین.

۱۱۴--- اوز وئری سن آستار ایستیر:

سرتیغ آدامین باره سینده دئیرلر بعضی آدام وار شریف صاحب منصبین، مسئولین، سخاوت لی ثروت لینین احسان و خدمتیندن بیر ایکی دفعه بهر ه لر آپارار. ولی داهی اونلاری بوشلاماز. گندر گلر اولاردان آرتیق آرتیق و ممکن سیز امتیازلار ایسترا. وندا بئنجی آداما علاوه اوز وئرمز لر، بلکه مذکور مثلی دئییب سوزونه قولاغدا آسمازلار.

دئیرلر: بیر نفر ائوینه قایداندا دره لرین بیریندن کچی تاپیر. داهی عادت ایلیر. هرگون قاش قره لن چاغی ائوینه گلنده نئچه دفعه کچی تاپماخ اوچون دره نی اشاقی ویوخاری گئدیپ کچی آختاریر. حتی ایله شیرینجی میش کی هر کچی آختاراندا نئچه دفعه ده ملیرا بیر گون کچی آختارا آختارا و ملیرنده گورور بیر خشیلتی سسی گلیر. فیکر ا ئدیرگنه کچی دی. فوراً اوزولور. اما کچی عوضی بیر یکه ایلانا توش گلیر نه قاچا بیلیر ونه یاخینا گنده بیلیر. ایلان بوز بوز باخیر رد اولور. کچی آختاران ایلانین باخیشیندن افسون اولوب قورغوب، هوشی باشینلان چخیرا گئجه یاریسی آئینیر دورور قاچیر. دا هی نه قدر عموری واری میش اودره دن کچمیر.

۱۱۵--- اوزده ایپک، دالدا ایتک :

بومثلی او آداما دئیرلر، آدامی گورنده بیر اووج توپراق اولار، حددن آرتیق احترام ائدیپ قربان صدقه گندر. ولی دالدا ایش پشه سی اونلان بونلان پیسملک، غیبت دیمک و قره یاخماقدیر. بعضی وقتده اوخانیم لارین یا آقالارین باره سینده دئیرلر، مردمین آراسیندا خوش اخلاق اولارلار. ولی ئوزاهل و اعیالینین ایچره سینده بداخلاق و بد طینت اولارلار.

ایکی اوزلو کس دن وفا ایسته مه روحی دونوب، دوداقیوی دیشله مه

۱۱۶--- اوزیوخاری نین اوزاشاقی سی وار، اوزاشاقینین اوز یوخاریسی وار :

بومثلی دونیانین ویاشایاشین آچا خ و او جاسین تبین ایله مک و تاندیریماق اوچون دئیرلر. عارف عاشق، عاقل خلاصه سالم انسانلار همیشه هر حالدا ئوزلری نین آدام لیقین ارجلی بیلیر، حورمتین ساخلارلار.

ولی بعضی سی ده وار، وار و دولت، منصب و اجتماعی باخیشیندا اشاقیدا اولسا هر کس وناکسه اثر بیلیر، ونجیلدر. اما ایله کی ئوز نظرینده آرجا یوخاریدا قرار تاپدی لول کیفلی اولوب گلنی قاپار گئدنی قاپار!

بعضنده او زمان دئیرلر؛ بیر نفری متفاوت حالدا یعنی بیر گون حددن آرتیق شنگول وداماگی چاغ وآئری گون شدت لی مغموم وکیف سیز گوئرلر .

سن ای دنیا بیزی آدما فنایه فناده نه آمیش وار ، نه گلایه

۱۱۷--- اوستی بزک ، آلتی تزک :

اوشیلر ین اوستی ویاظاهری یاخچی و مرغوب اولار،ویاخوشاگلن زادلار یلن اورترلر؛ولی آلتینا آشغال اوشغال یغارلار.مذکور مثلی بئلنجی ایشلرده هم مسخره وهم اعتراض اوچون دئیرلر. متاسفانه ایمدی باش باش اولکه میزده اعم میوه ،صنعت، طبابت ،الکتریکی وسایل فرش ونساجیده و.....بو غلط ایشین آردیسی واردی.ملی اقتصاد میزه اوزه ل خارجه ده بیو ک ضربه لر ویریب وویریرلار. علاوه خارجه ده بلکه داخل مملکت میزده ایرانی وسایله صاحب دوشمورلر.ایله کی اگر ماشین یدکی سی،لیاس، ماشین آلات،لوازم تحریر،هابئله انواع وسایل یاشایشی ایستلر آلالار،طرف، تبلیغات اوچون دئیر:

بوفلان خارجی کثوردن گلیبدیر!البته بیر آزدا بعضی آل وئرجی لری میزده نوز ائولکه میزین قدرین بیلیمیریب،مشتی جلب ایله مک اوچون بو غلط افکاری ترویج ائدیرلر.والا اولکه میزین بعضی اجناسی خارجی اجناسیدن هم یاخچی وهم صرفه لیدیر. بیرآزیدا قانئیدر دولت، مولد،آل وئرجی و مردمی میزه؛کی یاعرق ملی لری ضعیف دیریا علم اقتضا ددان وهمیشه آخار بهره دن خبرلری یوخدیر.

بعضنده او فردلرین باره سینده دئیرلر ؛ ارنی باشی تر وتمیز، یا وضع ظاهری سی، سالی وشغلی سی یاخچی اولار . ولی دیندیرنده ایله آچاقلاردان دئییب وآلچاق لیق ایلر،هامونی رغبتدن سالار.

۱۱۸---ایروئرمه غین ، قولونجا نه دخلی وار:؟!

بعضی آدم نوزوندن ایله راضی اولارکی هرغلط ایشین ایستربیر آئری سینین بو ینینا آدسین. یا آئری منا سب سیز علت آختارسین.نوزوده اوحالدا کی هامی بیلر ،طرف نوزی غلط اندیب دیر! اگراوزدن گئدمه سه مذکور مثلی بیله سینه دئی یرلر.

۱۱۹---ایر وئریب آئینیبدیر:

مدت لریمیش ایکی یولداش بیرائوده قالیرمیشلار.بیری غذا قویارمیش،ائوسوپورمیش یرسالیب یریارمیش.اما اوبیرسی هرگون بیر بهانه گتیر مه ینن ،حکایه لر دئمه یلن نوزون ایشه وئرمزی میش . ایش وقتی ائیرمی بارماغین اوزالیدیپ یاتارمیش.گنه بیر گون تنبل خان

یاتیر، بیچاره یولداشیداقان ترین ایچره سینده ناهار قویور. تنبلخان شیرین یوخیدابیریکه سس الدن قویور، ایله کی ئوزیده دیسکنیرایوخیدان دویور. گنه حيله کارلیق ائدیب دئیر: یوخودا دده می گوروردیم! منه چوخ وصیت ائدیردی، قورغورام مریض اولایولداشی کی قاب قاجاقی یویوردی باشین تویلیراتویلیرا، دئدی: منده دده وین سسین ایشیدیم! صاباح گئدبیر باش چک! مذکور مثلی بئلنجی زمان وبئلنجی آداما دئیرلر. یا اوزمان دئیرلر؛ بیرآخماخ نفره نصیحت وئرلر، دوزگون یول گوسترلر اما نخوتدن ویا آلچاق لیکدان قولاغ وئرمز هیچ، بلکه نصیحت وئرنه ده داشلانا! اماوقتی شرارتلرینین اثرینده چوماقاراست گلدی ویا بلایه دوشدی آغلار، توبه توبه دئیپ، کس وناکسه یالوارا! بعدهمیشه لیک یرینده اوتورار.

۱۲۰--- ایر وئرمه غی بس دگیل، هله یل قاباغیندادا دورور:

آخشام چاغی اوچ یولداش کوچه ده دوروب درد دل ایلیر میشلر. شیرین صحبت آراسیندا یولداش لارین بیرى بیرسس الدن قویور. او بیرسی یولداشلاری آقا لیق ائدیب ئوزلرین ویریرلار بيلمه مزلیره وسس چیخاردانین اوزونه گتیر میرلر. ولی آزجا کچمیرالدن سس قویان بولاردان بیر آزئری لیر. ایکی بارماغی ناندا بورنینان یاپیشیر! ایکی یولداش اونلان سورو شورلار بئیه سن هارا گئدیرسن؟ چوخ چکیشدیره چکیشدیره دئیر: اوردان ائیر گلیر! ایستیرم بیر تمیزهاوا! گله! یولداشلارین بیرى عتابيله جواب وئریر: بالا ائیر وئرمه غین بس دگیل هله یل قاباغیندادا دورور سان؟! ایمدی بئلنجی ایشلرده مذکور مثلی گرکی قبیحدیر استعمال ایلرلر.

۱۲۱--- اوشاق دگیل، آناش تو یوخدیر:

دیल्ली باش لی وشیرین قیز خانیم اوشاقلارا تعجب، تحسینی و محبتی قاتیب دئیرلر.

۱۲۲--- اوشاق نئدیر، فشنگ نئدیر؟

اوزمان دئی یرلر؛ بیرایشی باجار میران، بيلمیرن وناشی کسین یکه ادعاسی اولار. یا ایستر لر بیر اوشاقی یکه ایش انجام وئرمه سیندن، منع ایله سینلر. بعضنده دوست، دوستدامزاح اوچون دئی یر.

۱۲۳--- اوشاق قورغودور:

بیر نفر غیرعادى، یا الیندن گلمیرن حالدا، یا رابطه سیزیده و... بیرکسی یا کسلری تهدید ائدر، اوندان مزبور مثلی دئیرلر. انتظامی فرمانچی لاردان بیرى علمی، فرهنگی محفل و یغوادابئله دئیر میش: گئدون هامیرا دئیون اگر مردم ائیرنه دلیری جان انتقاد ویا اعتراض ائده بیر بیر

دنلیره جاغام! انشاالله ائشیدمیش اولاسیز! بیر ایکی نفر ایاقا دوروب دئیرلر: جناب ائشیدوخ پتر اوشاق قورغودور سان!

۱۲۴--- اوشاق عزیز دیر ، تربیتی اونلاند ا عزیزدیر:

هیچ آتا و آنا تاپیلماز اوشاقینا محبتی اولماسین. ولی بیر عده محبت ایله مکین گودون گودنئین چیخاردار. فقط ایچیردرلر ، یئدیردرلر، تومارلار. اما نه نصیحت ، نه تربیت وئرلر. مصداقی چوخدیر اوجمله دن: مستوره خانیم آدیندا کی الله رحمت ایله سین، بیر قادین واریدیر. (چی) دئسیردون چلیغینا دئردی. تزراق آجیغ ایلردی، کوسردی.

بیر گون خانیم لاردان بیرى تره آئیديران وقت سوزى يرينه سالیب سوروشور: مستوره خانیم سن نئیه تر کوسورسن؟ نئیه سوز تر قلبی وه دئیرمی؟ اومرحوم بیرآز نم نوم ایلیر. چون شنگول وقتی سی میش یاربوزین زوی یندن یاپراقلارین قوپاردا قوپاردا، جواب وئریر: والله منیم رحمتلیک آنام منی پیس اورگه دیدیر. چون من ، آناما هم اوشاقیدیم وهمده قولاغ یولداشی. بونا گوره نه منی تنبیه ایلردی، نه دانلاردی و نه ده نصیحت وئرردی. احتی هراویندا گتیرردیم گوزونده بئرمزدی. قونشولار، ایل وطایفه ننه مین بو ایشیندن خوشلاری گلمزدی.

ننه جانیم اولاری قانع ایله مک اوچون بعضاً ایستردی منی تنبیه ایله سین اکاش تنبیه ایله میردی. بیرموو تونی گوتورردی آزی اون دفعه دئیردی: مستوره بالام ویریرام ها قوغما، من ویراندا دیلی وین آلتیندا بسم الله دئی ابو سوزلری دئیردی هی تونی قاوزاردی اندیرردی. منده ازیلردیم، یالانلان جیغلداردیم، آغلاردیم، آخیرداداعلاوه ویرمازدی، بلکه منی مارچامارچیننده اوپردی. نصیحت وقتیده ایله نصیحت اندردی، من طلبکار اولاردیم، او رحمت لیکین بئلنجی آدالاری ایمدی منی بئله نازیک وقینچه اورک اندیب دیرامذکورمئلی بوجور کسلره دئیرلر. تمدنین ، های کوئینه باخماریخ عاطفه نی ، محبتی آ دماریخ

دونیا میزدا قیزیل گول لر بسلیریب تمیز، عزیز اوشاقلاری سادماریخ

۱۲۵--- اوشاقا ایش دئی ، د الیرجا یوگور:

بوئملی اوزمان دئیرلر ؛ بیر ناشی و یاچیخارسیز آداما ایش تاپشیرسون گرک آرخائین اولمیراسان. هردن باش ویراسان. یا ، تربیتی مسائلده اوشاقا استقلال وئریب، اما اوزاقدان یاخیندن ئوزون تاپینجا مواظب اولوب وحمایت انده سن. بعضنده بوئملی دئمکیلن دوشوندورلر ؛ اوشاقا آغیرایش وئرمک یاعقل سیزلیقدن ویا ناکیشی لیک دندیر.

۱۲۶--- اوغورلی یادینا داش سالیږ:

بعضی آدام وار دوشمنین سندیږیب عاجز اندیږ وقاچیردان وقت ،ایله غلط ایشلر، عمللر،وناچور اقدام لارائدر کی دشمن تزه دن جئری اولار.مذکورمئلی بئلنجی تدبیر سیز ویا حاکمیتہ دئی یرلر. گاهدان شر وقادا بلا آختارانادا دئی یرلر.ویا خصمه فوت وفن اورگہ دنه ایسه دئی یرلر.

۱۲۷---اوغلی اولن یاتا بیلر ، ظلوم گورن یاتانماز:

بومئلی حضرت علی علیه السلامین مبارک فرمایشیندن الهام آلیلار.ظلم وستم توک جان اولا یا داغ جان، غیر قابل تحمل و غیر قابل هضم دیر.ظلم وستم گورن همیشه انتقام فیکیرینده اووچالانار. نقشه چکر ، طرح توکر .مین گوندن بیر گونه ظالم کسدن انتقام آلماق فیکرین باشندان آدماز.البته ظلمی نه قدر بزندیږه لرو قداست دونی گئیدیږه لر،ویا پاک ومصلح انسانلارا منتسب انده لر،علاوه ظلمین آجی طعمی ونفرتلی جوهری ایتمز؛بلکه بزکته وقداسته ده ئوزونه تای رنگ ومزه وئریب آجی ومنفور اندر.معمولاً ظالم لر تاریخین لاب کودن واححق شاگردی دیلر.هیچ وقت تاریخین عبرت لریندن دوزدرس آلمازلار.هرسطحیده فرصت تاپسالار جنایت اندرلر،یخارلار،آسارلار،وآخیردادا ئوزظلملرینین اودلوآراسینداخفت ونفرتیلن یانیب، هیچ خیر وآیدین گون گورمزلر.اوجمله دن صدام دیر.بیرگون حضورینداژنرالارخصوعیله دفیله کچیردیلر.قباغیندا رقص ایلیردیلر ! الیندن با شیندن اوپوب ، بیله سینه قربان صدقه گئیدردیلر.چوخ چکمه دی،بیرعادی سربازآت تکین دیشینه باخدی!توسداقاسالیندی وآخراالامرشنه گونی ۱۰/۹ | ۱۳۸۵ شمسی ایلینده خفتیله دارا آسدیلار!!یمدی اگر ئوز جامعه میزده آزجادرین دن باخساخ،چوخ راحت گوروشور،اوکسلرکی مردمه، کسلره، عایله لره و... ظلم وستم اندیږلر.یا الده اولوبلر یا لاعلاج درده دوشوب ویاایله منفوراولوبلار؛ئوزمحله،کند،شهرلرینده باشی اوجا اولانمیرلار.حتی ایچین وایره لی کسلری واهل وعیال لاریدا ، بئلنجی شخصلره مغزلی،ایسته مه ودادلی احترام قویمیرلار.

۱۲۸--- اوغورلو ائو اولماز، ولی ائولر داغیدار:

اوغورلووتاراجچی آدام،چون زحمتیلن بیرشئی،منصبی،ثروتی اله گتیرمز.اوجوز اوجوز سادیب باشندان ایلر.ولی همانلارائو،وطن ومال صاحبترینه هم زمان لحاظیندن و هم قیمت نظریندن چوخاتمام اولار.بئلنجی شرف سیز و کثیف آداملارامذکورمئلی دئیرلر.

۱۲۹- -- اوغلو گندیپ مرند تماشادی گلنده :

بومثلی اوکیسمه نرین موردینده دئی یرلر، بیررحمت، چکن انسان، ایل و طایفه نین دوست و مصاحبین، اهل و عیالیسی نین یولوندا مسافرت، گندروالی، قالاتلار غفلتلی کیف، ایلرلر، و مسافرین جانین دن آرتیق، سله سوخانینه، منتظر اولارلار، معجز شمسیری دئیر:

اوغلو گندیپ مرند

تماشادی گلنده

بیزیم ملت، یوخنیوب

آیلاجاق اولنده

۱۳۰- -- اولی نون دا لی سی دادلی اولار:

عاطفه سیز اوغولا، قیزا، حاجی قارداشا، قوم و اقربایه دئی یرلر. بیر نفره دیری زمانیسی باش وئرملر. احترام عوضی ناراحت ائدرلر. حتی بیر درر و ایستیکاندا سو اهدا ایله مزملر. اما ایله کی اولندی آغلارلار. قارا گئیرلر. سق قویوب قلم، یورلرین آلدیرمازلار.

۱۳۱- -- اولیه یاخشی دیر، ایل اول غورمهویا.

متمولاً آدملاز وار بعضی اینن لری دئیر، یورلر. کوزل کوزل تهریت و تمجید ائدرلر. ولی عملده آتری سینا حواله وئرلر. بو مثلی بئلهجی، آداسلارا دئیرلر.

۱۳۲- -- اونلی دوروب، یوروچی نی یوویر:

ترسه مذهبه، ترسه ایش گورنه، ترسه تصمیم تودانا خلاصه هر ترسه لیکه کی هم تعجب لی وهم گولمه لی اولار، مذکور مثلی اوندا دئی یرلر. دوستلاردان دئیردی: بیر گون قطاریلن تهرانا گئدیردیم. بش آلتی هم سفراولدوخ. بیر آز سوز صحبتدن سونرا، فارس هم سفری میز دئدی: آذری دیلیندن اطلاعاتی ویز وار؟ هامیدان قاباق زنجانی هم سفری میز دئدی: منظور ویز تورک دیلی دی؟ فارس جواب وئردی: آخی آذربایجان زنجان، اردبیل و... تورک دگیل لرکی! بو یرلرده آذری دانیشارلار! بیز گولدوخ! فارس ناراحت اولوب دئدی: نئیه گولور سیز، مگر یالان دئیرم! دئدیم: قارداش جانی ایله یکه یالان دئیرسن، وایله ئوزوی آدادیبسان! گل گوره سن! تورکی دانیشان بیز. تورک تاریخین یارادان بیز! سن هانسی آخماغ لارین سوزیلن، بیزیم تورک دیلمی، قوندارما آذری دیل، قویمیسان؟ جواب وئردی: کتابلاردا یازیبلار! مغا نلی هم سفری میز، فارس هم سفری میزه مذکور مثلی

دئیب، نئچه دلیلی لن دوشندوردی: بئلنجی یازمالاریله هم ئوزلرین وهم سنون فیکروی یالان لیقا آزدیریبلار. بعد مذکور مثلیده بیلسینه دئیب شرح وئردی.

۱۳۳--- اولوم اولماسا دا، قوجالیق وار:

قوجالیق بیرموهبتدی کریم تانری هرکسه عطا بویورماز. هرکس بومبارک سنده یتیشسه گرک همیشه الله ین لطفیندن سلول به سلول تشکرائدسین. اما قوجالیقین ئوزونه گوره عوارضیده وار. اوجمله دن گوچدن دوشمک دیر. هرزمان بیرایشی کی انجام وئره، جوان لیقین یاداسالیب، مذکور مثلی حسرتیله دئیب دونیانین آخارینا وتازانی کهنه ائدمکینه عبرتیله باخار. یا اثری سی بیر نفری جوا نلیقدا زرنک و قیوراق گورمیش اولار؛ وسونراهمان قیوراق کسین قوجا لیقنداگورر، کی توانلان دوشوب اوندا مذکور مثلی هم تحسین وهم حسرتیله دئی یر. قوجالیق باره سینده شعری، قوجالارین دیلیرجه، مبارک خدمتیزه اهدا ائدیرم:

قوجا لد یخ میکده افسانه ایمیش	جوا نلیق گورکمی بیر جامه ایمیش
اوچا رد یخ قوش تکین دشت و دمنده	یاشیل دامن گولی میخانه ایمیش
او جا دا غلار، ایا قه پله پله	عبوس غم غصه لر بیگانه ایمیش
او خور دیخ هرماهی، نی سیز نواسیز	نسیم و یا سمن رقاصه ایمیش
آلار دیخ یار سوزون صبح صا دن	اوپر دیخ جام الین شاهانه ایمیش
سحر آشام دمی، دملردی عاشق	چمن، گول لر گوزل کاشانه ایمیش
گوموش اولدوزلارین قاش گوزمرا مین	قانا ردیخ بی فلم، دل نامه ایمیش
یاغا ردی مهر و عنبر هر با خیشدان	بزدی یار یاناق، گول باده ایمیش
آخا رد یخ چشمه تک دریا ی عشقه	دنیزین دال قاسی، دیوانه ایمیش
گزر دی قاقلی کهلیک سحر وقت	شکارچی چرخ عجب ارا به ایمیش
آپا ردی جام عشقی، وقت بی وقت	آجالار کهنه دیب، مشاطه ایمیش
اونود ما بزم عشقی، یاد دا سا خلا	حبیب عشق و دم، مردانه ایمیش

۱۳۴--- اولن بیز، بولن سیز؟:

دویوشن گنج اوغول واصلان قیزلارین مثلی دیر.

معمولاً هر چتین و آغیر جنگ و دویوش دن سونرا اولکه نین اداره ایله مه سین مدبر سیاست چی لره تاپیشرلار. اگر جامعه، سیاست چی لر، اوزه ل دویوشن لر عاقل، حق بیلن و عزتلی

اولالار، دویوش چی لر علاوه دورد احترام قرارا تاپارلار بلکه سونراکی نسل لره الگو وافتخار مدالیده اولارلار. بئللنجی اولکه نین سیاست چی لری وملتیی آتلی آپچنج، دونبا و آخرتده باشی اوجادیلار.

معمولاً هیچ وقت دویوشن اری آغیر ایشه قوبه اولار نئییه کی اولار هادی گوج وروحیه لرین دویوش میدانینده صرف ائدیبلر. (نئییه کی دویوشین بیر سائیتی، عادی چائمین اولار گونیلده برابر دی.) بلکه نهایت احترامیله بئللنجی شریف و سنبیل شجاعتاری، یاشا یاش هزینه لرین نسبت مملکتین گلیرینه گوره تامین ائدرلر. وتنها مدارسده، متن جامعه ده ملی و مذهبی جشنلرله بولارین حضوریندن فقط و فقط درس آلمات اوچون دعوت ائدرلر. تا ملت وینی جوانلار عملی درس آلیب، افتخار سنبیل لریله گوروش ائدسینلر. بئللنجی یرلرده دویوشچیلر گرک نه یونجول سایلا، ونه حق لری ایاقا دوشه. اما واماگر آغیر دویوشدن سونرا هرکس ئوز نفعین حساب لیریب، ئوزکیف لرینده غرق اولالار. و دویوشن اری هر دن بیر تهریاه متن جامعه دن قاحاق سالالار، هم مردمین و هم اللهین مضر بنده اوزی قرد اولوب، حتی گلن نسل لر ده مشغول دسه قالارلار. محضاً دویوشنار، بئللنجی زمان چوخ درین غملره جومارلار دگه، گاشی عتایله مذکور مثلی حقه باز سیاستچی وچاق و دال سانشانلارینه دئیرلر. (البته غیر عادی تقدیر و تقویتینده نتیجه سی نامالوب، و قانونسیز اختیار اتینده دالیسینداسیاسی و نظامی کودتالار دوغولاجاقدیر)

۱۳۵--- اولی ائشک آختاریر، ناعلین (نعلین) چکسین :

خسیس وهر ناجور وکثیف گلیره ال ویرانلار دئیرلر. بئللنجی شخص هیچ نامشروع و میردار مالی عاریلمز. یا حددن آرتیق طمعلی کسلر؛ نه دیرینین و نه اولونون حتی یتیم و عاجزین مالین یثمکیندنده دونقوز تکیین اوز چوئورومزلر. اوندامذکور مثلی بئللنجی خبیث طبع آداما دئی یرلر.

۱۳۶--- اولوم چوخ شئی دن یاخچی دیر:

بومثلی اوآداما دئی یرلر؛ اولومی یاددان چیخاردار. یا بیر شرور آدامی هیچ زادساکت انده نمز، مگر اولوم. یا بیر خسته و ناخوش انسانا، درمان اومودی قالماز، اولومدن سونرا آئری نجات یولی اولماز.

۱۳۷--- اولیاء اگر دوز اولیاء اولسا، اولده ئیزون ساخلار:

گمان وئریلیر مذکور مثل حضرت ابراهیم (ع) ین مؤحد ودرین اعتقادین دن الهام آیینیدیر. طبق تاریخین اسنادی حضرت ابراهیم (ع) خانمی سی طرفیندن تورک لر

منصوبدیر. هر ابکی قوم وعشیره سی گاه گونشی ، گاه آیی، گاه اولدوزلاری هابنله جوربه جوره بُنلاری نوبه نوبه عادت ایلیرمیشلر. ولی بو عبادت لرده حضرت ابراهیم (ع) گورور معبودلار دال با دال باتیب و محو اولوب وصم لر هیچ عکس العملی نشان وئرمیرلر.

نبی (ع) مین اورکبنده بیر لیک اشیق لاری غوغا ائدیر. ایله کی قوم وعشیره سی نین قاران لیقدا ال ایاق چالمالارین تمام وجودیله درک ایلیر. اوجورکی ائشید موسیز، بت لاری سدیرب قوم وعشیره سین نجات وئیر. متاسفانه ایمدی گنه ده پاس لی اورک لری ائیندیرماخ اوچون ابراهیم پیرو لری عذاب دا دیلار.

الان نچه ایل لردی بیر تعداد فرقه لر، آداملار، قاچاقچی لار عتیقه وقیدی شئی لری، قیزیل وگوموش آختارماق اوچون قدیمی شهر، کند، یرلری، عمارت وتاریخ لی مسجد و اولیالاری حتی مقدس قبری لریده سالم قویمیرلار. عتیقه تاپماق اوچون سوکوب داغدیrlار. (بئلنجی یرلربیزیم تمدن وسوزلوک وتاریخی میزین نشانه لری وتانیس لیقدی) بعضی متدین آداملار نصیحتیله بئلنجی شرف سیز آداملاری مقدس وتاریخلی یرلری سوکوب داغیدمادان مع ایلیرلر. ولی قاچاقچی لارکی هر دوندا واردیلار، مذکور مثلی دئیپ، ئوز غلط ایشلرینه آردیم وئیرلر.

قاچاقچیلار چوخ چکمیر توددولیرلار، ویا آغیزلارا دوشوب رسوا اولورلار. و مردم خائن ومردار گوزیله باخیب، آدلارین یادایلیرلر. وتاریخ قاینقلاریندا منفور لار صفحه سینده یازیلیرلار. گرکی آز مدت ثروت ومکنت اله سالیrlار ولی هیچ وقت آغزی شیرین یئمیرلر. بلایه دوشن زمان دوشونورلر، اوجور لی انتظارلاری وار میتش، اولیا ءومسجد صاحب لری تزاراق دوروب سیلی وتپیک آلتینا سالان دگیل؛ بلکه ایله ویریلارلار تا نه قدر تاریخ وار، بئلنجی آدامین دیری سی واولی سیده عذاب ورنجده غوطه وراولار.

۱۳۸ --- اولمیرا، نئن جیبویه داش سالیبدیر؟:

معمولاً آغیر، آز وچتین دانیشان آداما دئیرلر. بعضنده سوز وئرمیرن آداما دئیرلر. گاهداندا اوواشاقلارا دئیرلر، کی اقتضای سن لری وبوی آدام محیطی وعایله سی باعث اولار، جمعه اوتانسین. وها دانیشدیر سالاردانیشماز ! معصومانه باشین اشاقیه سالیب، قیزارار، پورتر، ولی هیچ زاداجواب وئرمز. ویا فقط بلی خیری دئیر.

۱۳۹ --- اولمک اولمک دیر ، خیریل داماق نئدیر؟

امکداشلاردان صحبت ایلیردی: بیزیم کندیده بیر کچل عباس واریدی. چوخ شره شورودی . اونا بونا ائری شیب، سوردوشردی . هر کیمسه سن چه حق چه ناحق بیرقولار سوزی چیخسیردی ؛ فوراً پاپا قین باشین دن گوتوردی . داز باشین قاباغا تودیب دئیردی : اگر قوغمیرسان ویرسین سین؛ تر اول دئی ویردا! طرف بیچاره ده کچل عباسین شره شوروندن باش وئرمز دیر. کچل عباسدا نهابت سو استفاده نی ایلردی. داهی یواش یواش کچل و دازلو باشی بیله سییه چورک آغاجی اولموشودی!

گنه بیرگون باغ قونشوسی لن سو اوستونده سوزی چیخدی . گوردی حق قونشونیندیر ، فوراً پاپاقین گوتورب، دئدی : یا قویاسسان سوبره سین اچام! یا ویراس سان بو باش سینا! باغ قونشوسی ایکی اوچ دفعه شیطانا لعنت ائدب ، کالیشدی بلکه کچل عباسی، باشیندن ایله سین ! اما عباس ال چکمه دی . بویانا آتیلدی اوینا هوپ بیل دی ! باشین اونا تودیب هی دئدی : دئی ویردا ! اگر قوغمیرسان ویردا ! قوسنی آخیردا جانا گلیب، الینده کی بالاجا آغاجی لن نه گوجی واریدی کوبسه دی! کچل عباسین داز باشین قان گوددی. دئدی : آلا کوپک . اوغلی اولمک اولمکدیر خیریل داماق نئدیر؟ اسن بیر کندی بو داز کلّه وینن جانا گتیریپ سن! کچل عباس کی انتظاری یوخودی! باشیندن قان سوزه سوزه شکایت قاجدیر. اهالی بو حادثه نی گوردیلر، ویرانا الیوه دونوم دئیب ، کچل عباسین داز باشیندن بیر دفعه لیک قورتول دیلار! مذکور مثلی بئلنجی ایشلرده و بوجور آدامالارا دئیرلر.

۱۴۰ --- اولمیراسان کاسیب اوشاق:

تورک دبل لرینده اوزه ل آذربایجانین چوخ یرلرینده (کاسیب) یوخسولا دئیرلر. وقتی بیر نفر بیرنازاهجتی، لباسی، قوندارمانی، پول و ثروتی واثووسایلین و... گورمز. ایله کی الینه دوشدی، چوخ اللش اما طرز استفاده سین بجرمز. اما بیر آئریسی فوراً لین آتیب طرز استفاده سین نشان وئرر. بئلنجی وقتده باجارمیران مذکور مثلی تحسین و تعجیله دئیر.

۱۴۱ --- اویونا گئییه نین، باشیدا اوینار گودوده اوینار:

--بیر نفر بیر حربه عضو، یا جرگه یه داخل اولار؛ ئوزونه قازانان چاغا کیمین کیف ائدیپ بهره سین گوتورر. اما ایله کی ضرر گوردی و یا چتین لیکه دوشدی! اظهار ندامت لیک ائدیپ دالی ~چکیلر، و یا خیانت ائدر اوندان بومثلی دئیرلر. و یا بیر نفر مفسد، اوغورلی، رشوت یئه ین، کس لری

لن يولداس ليق اندر ازده مال ودولت گوروب كيف ابلر! بعدگرفتار اولان وقت پشيمان اولوب غلط ايله ديم دئير! اوندا بئلجى كسه ده دئى يرلر.

۱۴۲--- اياقلارى حناددير:

تنبل آدام بوئرون وئرر يا تارويا آغيردبه شر ويا هربالاجا ايشده ده بهانه گتيررتا ايشله مسين! بئلنجى آداما بو مثلى مزاح ويا مسخره اوچون دئى يرلر.

۱۴۳--- اياقدان باشا قيزيلدير:

شخصيتى شريف،خوى و خاصيتى صاه، جسمى سالم،دانشيقي ثمرلى ،عملى دوز،يرى شيغى واوتوروشيغى متين،مردم واولكه سى نين خير وبركتين سوين، اخلاقى گوزل وباخيشى محبتلى، مولد بركتلى ايش، علم ،صنعت ، فن ،تكنولوژى وهنر صاحبلرينه لقب صورتينده دئى يرلر.

۱۴۴--- ايپينه اودون دوزمه :

بد قول ،فريل داغ ،دم دمى مزاج غيرقابل اطمينان ، ضعيف آدامين باره سينده دئيرلر.تا بئلنجى آدامين سوزونه اينان ميريب عملده اطمينان ايله مه سينلر.

۱۴۵--- ايچه ريسى ئوزون يانديرير، شيكى ئوزگه لرى :

بعضى آدام وار چوخ مهارت وتدبيريلن ، ئوزعايله سى نين حيثيت و آبروسين ساخلار. سعى وتلاش ايلر هيچ كيمسه حتى دوست و دشمن اسرارينه ال آپارماسين. اوزاق ياخينلان باخان اونى وعاييله سين خوشبخت بيلرلر. دوست وتانيش رشك اندرلر.گيچيكلى دشمن بولارين بئلنجى ياشاياشيندن يانيب توكولر.اما همان ظاهرى خوش بخت آدامين گيزلينده ايله درد وغمى اولار كى هيچ وقت ئوزون بختور بيلمزامذكور مثلى بئله زمان وبئلنجى كسلره دئيرلر.

۱۴۶--- ايپ گليب دوواناخدان كچه جكدير:

دوواناخ ياپيشيق لى ايكي هاجابير آغاجدير، يوك سئچيمى وطنابى نين اوجواناصب ايلرلر.وقتى ائشكه يه،آتا،قاپير،دوويه،اوگوزه جاميشا،جيراناوا...يوك چادارلار،هر دولانى شيقداستچيم ويا طنابى دوواناخدان رد ائديب، بر كيدرلر.يعنى ايپين،طنابين ويا سئچيمين هريرى حتماً گليب دوواناخدان كچه جاقدير.ايمدى وقتى بيرنفر رئيسينه،بيوكينه ،ولى نعمتى سينه و... شلتاق ليق يا ادا بازليق ويا خيانت اندر، بعد آردان چيخار ؛ اوندا مذكور

مثلی دئیرلر. یعنی هارا گئیدیرگئدسبن آخیردا ایشی منیم الیمدن دوزه له جاقدیدر!عضنده آداملار بیربیرلرینه حربه بیکنده مذکورمثلی دئیرلر.

۱۴۷--- ایشی آدامین گوهریدیر (یا جوهریدیر):

مذکورمثل حضرت علی علیه السلامین فصارکلمه سی نندیر. ملترلآراسیندا اوزه ل آذرباباجان ملنی نبین سوزلوکبنده مثل سائر اولودیر. بو مثلی تنبل،ئوزون ایشه وئر میرن آدامادئیرلر. یا اوکسه دئیرلر ایشلمه ئی جسم وروحه مضربلر! یا گوهر منظوری اولسا، تنه ایشدی کی انسانی غنی وهرکس وناکسدن بی نیاز اندید، یا شایشدا مستقل و آنلی آچیخ ایلر.

۱۴۸--- ایشدن آرتیماز، دیشدن آرتار:

اسراف ائدن خانواده لرین و شخص لرین موردینده دئیرلر. تامتوجه اولسونلار؛ تنه قازانماغیله انسان ویابیر عایله ایلیره بیلمز صاباحینا مال آرتیرسین. یا بونی تبیین اندیر؛ گرکی ایش مقدس دیر، ولی قازانجین دوز مصرف ائدمه ئی اولاندان مقدس دیر.

۱۴۹--- ایشین اولین نه دوست گورسون، نه دوشمن:

هر ایشین اولی واقعاً چتین اولار. اودور کی صاحب ایش اگر قوی اراده سی ویوخاری همتی اولماسا همان ابتداده مایوس اولوب، ایستر منصرف اولسون. چون دوست لاری بونون چتین لیکنه ناراحت اولوب، و دشمن لر شماتت ایلر لر. بئلنجی وقته یاخچی دوست، آنا، آتا و.. مذکور مثلی دئیرلر تا ایش گورن اراده سین الدن وئرمه سین. حتی بعضی کامل ویولاددان برک خانیم وکیشیلر ئوزلری ئوزلرینه مذکور مثلی دئیرلر؛ وبرکدن برک ایش لرینه ادامه وئرلر. سوک ثروتلی لر، تاحرلر، صنعت چی لر، یازیچی لار، مختع لر، سیاست چی لرو قهرمانلار و... بونوع اراده لی انسانلاردا ندیلار.

۱۵۰--- ایش سیز لیک، اله ایش وئرر:

بیکارچلیق، ایش سیز لیک یامان درد و آغیر غم دیر؛ باعث اولار بیکار جوان کیشی آرواد، و... چوخ مصائبه و بلایه دوچار اولسون. و یا شادیغی اولکه سی نبین الله وئرجی موهبت لرین دن محرومدا قالسین. البته هیچ ایش سیزئوزی ایسترمز بلا گوروسون؛ بلکه غیر ارادی بیر بلایه توش گلر، کی همان بیر بلا ساییز بلالر دالیرجا گتیرر. و بیر نفر بلایه وفساده دوشن ایش سیز، نئچه مامورین، نئچه ساعت قاضی نبین و نئچه نفر توسداقچی نبین و مشاورین، اوزه ل ئوزنون و عایله

سی نین قیمتی وقت لرین بیهوده مصروف ایلا! و دور کی اکثر ممالک لرده بیکار آداما دولت صاحب دورار. و دین مبین اسلامدادا ابتی سیز لیک مذموم و منفور سایلا.

۱۵۱---ایشی، ایشی گوسترر:

بومثل ملا نصیر الد نین گولمه لی عملین دن گوتورولیبیدیر . اوزمان دئیرلر؛ بیر ایشی گورمک همین آثری ایشده آدامین یادینا دوشوب ویا گوزه دئرر.

۱۵۲---ا یرنه یله گور قازیر:

وقتی بیرآدام یکه ایشی بالاجاسرمایه لن، آز همتیلن، آزآدامیله، خیرداومعیوب هجتیله انجام وئرسه، اونداندا مذکور مثلی دئیرلر، و بونی تبیین ائدرلر؛ بئلنجی طریقیله امکان موفقیت محالیدی.

۱۵۳---اینانان داشا دونسون!:

وقتی بیر نفرین آدی یالانچی لیقاچرخدی، هرزمان ایستر دانیش سین مذکورمثلی دئیرلر. تا بالان دئمه سین. یا بعضی آدام واراصل خبری چوئرر . ئوزوندن سوزلر قویوب قویوشدیرار و دادینان دئیر! ولی بیلمز ائشیدنلر اصل مطلبدن خبرلری وار .

یالانچی وقتی سوزی دئیب قورتولدی؛ بیله سینه مذکورمثلی دئیرلر. تافیکر ایله مه سین ائشیدن لر اینانیبلار. بیر نفر اوقدر یالان دانیشاردی، چاغان خان دئیردیلر. هر زمان ایستردی آغزین آچسین دئیردیلر: اینانان داشا دونسون!

۱۵۴---ایرنه سالماغا یر یوخدیر یا (یریوخودیر):

ازدحام و باساراغی اغراق صورتینده تبیین و تجسم ایله مک اوچون دئیرلر. بعضی هیجانی وعوام کس، ایسترجمعین، متینگ ین، تظاهراتین، قوناق لیقین، محفلین و مجلسین عظمتین آثری لارینا تعریف ایله سین، صحبت لری نین آراسیندا مدام مذکورمثلی ایشله در.

۱۵۵---ایرنه دن دوگمه یه جان:

مذکورمثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر ارثی، شریک لی مالی ایسترلر بوله لرطبق تقاضای ذینفع لر، هامی اقلامی ثبت ائدن کس و یاهرذی صلاح، بوتون بیرزادی حتی لاب وجه گلمیرن شئیلریده گرک مساوی بولسون، منظورلارین یاداولموش مثلیله بوله نه یتیرلر.

۱۵۶--- ایرنه یه دوشوبدیر!

مذکور مثل گرامافون آذربایجانا گلن زمانی توره نیبیدیر. وقتی گرامافونا ترانه وماهنی صفحه سی قویاردیلار، گاهدان بیر عبارتیی دفعه لرتکرار ائدردی. دئیردیلر صفحه ایرنه یه دوشوبدیر. ایمدی مذکور مثلی او وقت دئیرلر بیر نفر عملین ویا سوزون هی تکرارایلر.

۱۵۷--- ایتن اولمز ، بیتن اولر:

مذکور مثل وارلیقین لاب گوزل و درین حکمتین دن الهام آلینیبیدیر. هندورینده چوخ شیرین وتحسین لی حکایه لر وداستانلار واردی. اوندان مذکور مثلی دئیرلر؛ کی بیر نفر ایل لر بوئی اقوامیندن، عایله سین دن اجبار یا حوادث اثرینده آئری لیب، ایتر . بعد اوزمان تاپیلار چوخلاری ایتنه نی اول میش بیلرلر. عوضینده اوکس اولر، یا اولدورلر کی آدلی سانلی، صاحب مکنّت وحشمت اولارو هیچ کس بئلنجی کسه گومان وئرمزی میش کی اوله جاقدی !. مصداقی اوچون بیر عینی وتازا حکایت عرض ائدیرم: شاه زمانی معروف (انقلاب سفید شاه وملت) قانونیله فتودالی یا همان ارباب ورعیتی سیستمی سیلکه لندیر. اما متاسفانه علاوه بو سیستم گئد مه دی بلکه مدرن دونیندا انقلاب اسلامیله چاغ قدرتی له قالمیشدیر. تنها محل اسکانلارین کند لردن شهر لره انتقال وئرمیشدیلر. (گرکی شاه رژیمیی چوخ یالان تبلیغات ائدیردی ، ولی چاره سیز کندیلر، ارباب لارین شلاق لاری نین آلتیندا اورک قانلارین ایچیردیلر ومظلوم سس لری بیر یانا چیخمیردی ارباب لارومباشر لر اکثر یازیلاردا ، داستانلاردا قان ایچن ، رحمسیز جلداد بیر قشر یازیلیب وتانینیب لار. اولارینان دویوشن اداملارا فهрман وشریف انسان دتیب ویازیبلار.)

مراغه شهرین اطراف کندلرینده بیرکندلی کیشی ظالم اربابی لن آتیشیر . مذکور ارباب گرکی تازا ارباب اولمیشدیر، ولی زاید الوصف قدرت تاپمیشدیر شاه اداره لرینده پارتی و قوندارما مذهبی یرلرده ده وجهه سی واریدی. اودورکی هیچ کیمسه دن قورغوسی یوخوردی . نئجه نفرلری اولدوروب ویا ناقص ایله میشدی. وچوخ کوکلی بیتمیشدی وئوزون صاحب مال وناموس اهالی بیلیردی. حتی مراغه شهرینده ده آدچیخاردیب کوک .. سالمیشدیر. کندلی کیشی مذکور اربابیه آتیشانلان سونراقورغودان تصمیم توددورجلای وطن اولسون. اهل واعیالین آلتی اوست قویوب گئجه یاریسی قاچیر. بیچاره حیات یولداشی نارین اوشاقلاریله قالیر.

خانیم اوشاقلاری قاربالیری لن اورک قانیله بویودور. آرواد اوشاقلار وکند اھالی سی قاچان کیشی نی اولی بیلیرلر. حتی ارباب بو ایشدن بترجوونیر. داهی هیج کیمسه قینجیریندا چیخاردانمیر. اما و قالاریجی اسلام انقلابی سی شاه رژیمین همیشه لیک سندیردی. مذکور قدرتلی ارباب، مسلمان انقلابی لرین ال لرین تودولدی. ایله کی سئوچه دن عاجز وایتدن مردار اولدی! گر کی بعضی ناجنس وقتنه چی عین حالدا متنفذ بیر وایکی شخص ایستیردیلر اونو قورتار سینلار اولی انقلاب توسداغیندا جهنمه واصل اولدی. هفته سی چیخمامیش، قاچان کیشی تاپیلدی. اهل واعیالی، قوم و اقربا شادلیغ ائدی، آللهمین عرش اعلا سینه اورکدن شکر ائددیلر. قریا نلیق کسب، شادلیقلار ائدیرلر. ایکی اوچ گون دن سونرا کیشی اهل واعیالی سین دوره سینه یغیب دئیر: من فلان شهریده تانر نین لطفی له کرخانا ایجاد ایله میشم. اوقدر ثروت و مالیم وار کی سیزین بو اوزون و آجی گونلری ویزی آرجا یاددان چیخاردارا سیزه یتدی گون مهلت وئیرم. بو ماشین بودا پول. هر نه ایشیز وار و یا آلاجاغیز ساتاجاغیز وار، یر بئه یر ائدون. بونشانیه گلون کی چوخ ایشلر سیزین یولو ویزی گوزددیرلر بوتامللی حکایت، مذکور مثلی اغیزلاردا نقل و نبات ائدیر.

۱۵۸-- ایستی آشینا سویوخ سو قاتیب دیر:

بخیل، گنجیک لی آدام بعضی انسانلارین موفقیت لیکین چکنمز. سعی ایلر موفق آدامین یاخچی و دوز ایشلرینه گیز لینده یا آشکارا پل ویرسون. بئلنجی بخیل (پاخیل) آدامین حیله سی تودان زمان مذکور، مثلی نفرین لحنیله دئیرلر.

۱۵۹-- آتیمی یسه ده، سومو کیمی آدماز:

وقتی بیر نفر ایستر، ئوز آدامین، یاد و آلاهی آداماتر جیح وئرسین، مذکور مثلی دئی، اعتماد ائدی و حمایت ایلر. ویا تانیشا و فامیله اعتماد ایله مک اوچونده دئیرلر.

۱۶۰-- ایت هورنده آغزینا آداجاغام:

بعضی فضول آدام اولار، اونا مربوط اولمیران ایشلردن ایسترباش چیخاد سین. گاه بونلان سوروشار، گاه اونلان سراغلاشار. بویانا تپیلر، اویانلان چیخار. بئلنجی آدامین نامربوط سئوالینین جوابینده مذکور مثلی دئیرلر. نقل ایلرلر: بیر عمومی سورچی سی یورقون آترقین ماشین، سورور میش. ماشین پنچر اولور. شاگردیله باهم انیرلر، تاپیری عوض ایله سینلر. سورچی، شاگردیندن جک ایستیر. اونلان قبابق فضول مسافرلردن بیر ی طول سفرده کی نئچه دفعه

غیرمربوط سوز دئییب ،ویاسوز سوروش میشدی،گنه ادا باز سورشور: آقاشو فرجان جک نئدی؟ جکی نیلیسن؟ سورچی ایسه چوخ آرام دئیر: ایت هورنده آغزینا آدا جاغام! مسافر لر هاموسی گولوب مثلین یرینه دوشمه سیندن کیف اندیرلر.

۱۶۱--- ایتین آدین قویوبلار ؛ گول آلا!

بو او تگون سوزی او وقت دئیرلر ؛ بد اخلاق و ظالم کسین آدی نین خوش معنی سی اولار. یابیر قشر یاخچی و گوزل لقب لره موصوف اولار ، ولی عملده خلاف لقب لری انجام وئرلر. یا بیر نفر یاخچی سوزلر بیلر اما لاب آجی و پیس کلمات ایشله در. یابیر نقرین عملی لن لقبی تودماز.

مین اوچ یوز آتمیش آلتی ایلین ، تیر آئین یتدینجی گونونده، صدام ملعون سردشت ونچچه کندین شریف، دفاع سیز مردمین شیمیائی بمباردومان لیق ایله دی. یوزلر گناه سیز و پاک اوشاق ، بیوک آرواد کیشی و جوان (خردل سته) شهید اولوب و یارالاندیلار. کی ایمدیده مظلوم یارالیلار عذاب ورنجیله ال به یاخادا دیلار. البته صدام جبون و ملعون شدت خبائتدن، حق و باطل جبهه لرینده مین لر دفعه شیمیائی بمباردومان لیق ایله میشدیر. و مینلر شسلی جوانلاریمیز شهید و مجروح اولموشدولار. بونلان بئله بئلنجی جانی وخبیث فرده ئوزوبیوک باشلاری، یازچی لاری، و ژورنالیستی لری حتی بعضی اجنبی رادیو و تلویزیونی (قهرمان قادیسه) لقبی وئریدیلر! متاسفانه بعضی آخماق داخل اولکه میزده ده تحت تاثیر بو نوع تبلیغات قرار تاپیب، اظهار اندیر دیلر: صدام واقعاً کیسی دیر! اما بیر غیرلی وایشیقلی قوجا کیشی بئلنجی بیر آخماق آداما دئدی: گنده نه کیشی سی؟! ایتین آدین قویوبلار گول آلا! سنده اینانیب سان!؟

۱۶۲--- ائشک قودوخ بالاخ باش، هیچ گور موسون یئریه داش؟:

مذکور مثل اوزه ل عجب شیرو حومه سی نین مثلدیر. بیر محلی اوشاقلارین او یونینلان چه آدی (داش یئری سی دی) گوتورولوبدیر. او یون بئله دیر:

اوشاقلارین زرنگ لریندن بیر، آئری اوشاقی قویوب قویشاردئیر: اگر سن چیخارسان بیرداشین اوستونه ، من حجتی مکیله اون یئریده رم. بیلیمیرن اوشاقدان دوش وئره وئره بیرداش تاپار. فوراً اوستونه چیخیب، تحکمیله دئیر: یئرید گوراخ! داش یئریدن جواب

وثرر : من گرک اوجا یره چیخام! بعد بیر اوجا یر تاپیب مثلاً آغاچا، داما و... چیخار کی
اگر دعوا اولسا ال یتیش مه سین! بعد بوشعری آهنگیله کپی چالیب اوخویار :

ا ئشک قودوخ با لاخ باش هیچ گورموسون یثریه داش!

تماشاجی اوشاقلار بو اوینلان قاه قاه گولرلر . ساعتلرکیف سوررلر داشاچیخان سویوسوزیله
سوزیله یره دوشوب، گاه داش آتار، گاه قووار ویامان یووزیله اورکین سرینله در! ایمی دی بعضی
آدام کی محال ویالان سوزه ویایشه آلدانار ، مذکور مثلی دئیرلر.

۱۶۳--- ائشکه یه یا مرثیه دئی ، یا موسیقی چال ، اونا فرقی یوخدیر:

قانماز، قالین واحساس سیز آداما دئیرلر. بئلنجی آدام شادلیقی نن غصه یه فرق قویماز.

۱۶۴--- ا ئشک سورن، آنقیرماغینادا گرک قاتلاشا:

بعضی آدام ناچارلیقدان ، احتیاجدان ، یاطمع دن قانماز آدامیله یولداش ویاشریک
اولار. یانالایق کسی ایشله در. ولی الی آلتینداکی ایله ادا لارگتیررکی بیچاره داماغدان
دوشر. ایستراونا بونا گلایه ایله سین، وی طرفین آدا لاریندن دئسین ولی جوابینده مذکور مثلی
ائشیدر.

۱۶۵--- ائشکه ایم اولمه آرپا بیکینجه:

معمولاً مذکور مثلی خسیس، یالان وعده وثرن ، قول وعهدینه بوگون صاباح ائدن یا نامعلوم
گونه وعده وثرن آدامین دیلیرجه دئیرلر.

اکینجی لردن بیر ی سی یایین آلا گونلری و لاب ایشین باساراغ زمانی اوغلونا دئیر: اوغول
اگر یاخچی ایشله سون ر قازانجی عیز توره لی اولسا، پاییزدا سنی اوئولندیره جاغام. اوغول
جانلان مایا قویور. گئجه نی گونوزه قاتیب چال قمچی ایشلیر. پاییز اولور دده حاصلی سادیر
سویور سالیجیینه ! اوغلدا ها قولاغین یاتیردیر کی دده سی اوئولنمه سوزون سالا، خبر
اولمور. بورنون اویان بویانانودور. دده گنه دئیر: اوغول بوقیش کجدیر، انشالله یازدا دهل لی
توی تودا جاغام! یاز گلیر. گنه پاییزا حواله وثریر. خلاصه اوچ دورد ایل صرصر ائدیپ
سویوندوریر. بیرگون اوغلان ایشلیریب یورولوب جرگنج اوتورمیشدیر. ایله کی تر بورنونین
اوجونلان ، آلتینلان سوتکین آخیردی . گنه دده دئدی : اوغول اوتورما ، مگر ایسته میرسن
اوئولنه سن؟! او... اوغول یورقون الی لن ئوزونه اشاره ائدیپ دئیر: ائشکه ا یم اولمه! آرپا
بیکینجه !

۱۶۶--- ائشکه ئین دعاسی مستجاب اولسا؛ کروادار آجین دن اولر:

مذکور مثل دونیانین درین وحکمت لی نظم ونظامیندن الهام آیینیدیر. نثیه کی مهربان و کریم تانری هامی جامداتی، گویرنتی لری، حیوان وانسان لاری وهرزادی درین حکمت و دقیق نظم اوستونده خلق بویوروبدیر. هامی متفکر لر بیر آز دونیایه جوماندا حیران چولونده اورکدن (احسن الله خالقین) دئییب ودئیره جاقلاز. بومثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفر ویا بیر عده ایسترلر پولونان، اسلحله یینن، علمنن، منصبی لن، غیر عادی اورک یاندىرماغیلن و... وارلیقین نظم واقعی سین بیر بیرینه ویرسینلار. اما فقط ئوز نظمیرین ویراییلر لر، لاغیر. وهمدیه مثلی او کسه دئیرلر کی پیس عمل انجام وئرر، جرم ائدر، خلقین مالین یئیر وجامعه ده انواع فتنه لر توره در. ویا نوامیس مردمه ائیرجه شر، سونرا اونى توددانا و محاکمه ائده نه، منصبدن اندیره نه وجزا وئرنه عوضی بوکی ئوزونون خباثتین دن تودا، قوندارما نفرینلر ایلر! اونداه بومثلی بئلنجی حقیقتدن غافل اولان ویا شرور کسه ده دئیرلر.

بعضنده اوکسلر کی بعضی یر سیز طرح اثرینده، یا ئوز یارادلیغی عالمده نظم فعلینی ناقص بیلیب بیر یوخاری نظمه معتقد اولار، یا وارلیقین عظمتینه جومیب حیران آوادا ن باش چیخاردارو... مذکور مثلی گاه سوالی، گاه تعجبلی وگاه فیلسوفلی لحن وکلماتیله ایشله درلر.

۱۶۷--- ایش لر قول لاریم، دیش لر آزی لاریم:

مذکور مثلی زحمت کش ومهربان آنام اوزمان دئیردی، منی ایشلیریب ومنت سیز پول خرج ایله مکه تشویق ایلردی. معمولاً بومثلی بیر نفر ئوز عزت نفسین دیردمک، ئوزونه متکی اولماق ئوزون ایشه ائریب و همت خرج وئرکم اوچون دئیر. تامناعت طبعین هرکس وناکسین قاباغیندا سندیرماسین. تا ئوزی، اهل واعیالی سی الله سوین رفاهدا عزیز لیکی لن یاشاسینلار.

۱۶۸--- ائشکه ئی اوتورب، پالانین دوپور (دوگور):

بو مثلین سارینده چوخ حکایه لر، ناغیل لار، آجی شیرین حادثه وخاطره لر وار. اگر هرگون دقت لی اداره لرده، بازارلاردا، ائولرده، کند و شهرلرده وحتی رادیو تلویزیوندا، درگی ومجله لرده... دقت لی باخیلا؛ ساییسز ایشلر وسوزلر وعمل لر اولور. وباعت اولورلار هرگون بومثل آغیز لاردا دولانسن. مصداقی اوچون محترم حضوریزه بیر خاطره دئیم:

دوران محصل لیکده شاه حکومتینده دوققوزونجی کلاسدا درس اوخوردیخ. (اوزمان آموزش وپرورشده راهنمایی آدیندا بیر مقطع یوخدیر، بتدی سکیز ودوققوز کلاسدا چاغ سیکل؛ اون

اون بیر واون ایکیره جاندامتوسطه، وهرایکی مقطعه یه اوست اوسته دبیرستان دئیردیلر)اوج صنیف داش هم تختی دیخ.من،جعفر وشهید اکبر نوروزی دی. لطیف آدلی استاد دیمیز واریدی کی انجی استردی . ولی حددن آرتیق کینه لی وعقده لیردی. آذر آئین گون لرینده اوج میزده دئیردیخ گولوردیخ .البته درس وئرمه ودرس سوروشماقداقورتولمیشدیر.

مرحوم شهیداکبردوزلی،شوخی و شیرین دانیشیق اوغلانیردی.بیزه دادلی لطیفه دئیردی بیزده خیمیرخیمیرگولوردوخ.یاخچی یادیمدادیرگله جکده ائولنمه سیندن دئیردی.صحبتین شیرین یرینده لطیف آقائین تتره مه ولی زهرلی سسی بیزیم بزمی میزی سکوتاچوندردی. اوچومیزده معصوم بالالار تک دوز اوتدوخ.لطیف آقا اول جعفره باخدی. جعفرین دده سی آدلی سانلی ووارلی کارلیردی؛وهمد قارداشلاریندن بیر سی استاددانشگاهی دی،اونلان گوز اوتدی؛ابعدمنه باخدی.منده اونا باخدیم .چون لطیف آقائین یولی بیزیم کوچه دنیردی؛وايستیردی بیزیم محلّه دن ائولنسن،قوخدو اوردان کچنده بيله سینه اذیت ائدم مندن ده واز کچدی.

ایله کی گوزی مرحوم شهید اکبره دوشدی آزجا تومدی.چون اکبرین آتا وآناسی یوخودی.لطیف آقا قارا تخته قاباقیندا پورسوخ تکین شیشدی آرتیست کیمین دولانندی؛بعد غب غب لی دئدی:

اکبرنوروزی؛ایلییرسن منه نه دئیرلر؟بیرده گورمیریم اولو...تکین دیشله ریوی آغاردیسان ها! مذکور عبارت واقعاً آجی وادا اطواریلن دئیریلدی،کلاس،گولمه لردن بیربیرینه دئردی.گرکی اکبرچوخ مؤدب وصبوریدی ولی بوسوزبيله سین اوخ تکین یارالادی.بیرآزآجیعلی لطیفه آقایاباخانلان سونرا جواب وئردی:آقای...اولمیرابیزگولنده سنین سوتون قاچدی؟!تزه دن اوشاقلار قاقیلدادیلارونظم کلاس الدن چیخدی.آقای لطیف اکبرین قولوندان یاپیشدی.چکه چکه کلاسدان اشیکه آپاردی.

اکبر بیر آز خواهش وتمانایله دی.ولی آقای ...باش وئرمه دی هیچ ، بعضی آجی سوزلرده دئدی.اکبرچون ورزشکاریدی سرعتی لن قولون لطیفین ال لریندن چیخاددی.چوخ هیسلی دئدی:سن ائشکه یه گوجون چادمیرا پالانین نئیّه دویورسن؟!بومثل داهی اوشاقلاری وجده گتیردی.بوحنینده زنگ تفریح وئریلدی گرکی کلاس هاموسی مرحوم اکبردن حمایت ائددیلر،باشینا یغیشیب قومارالادیلار؛ولی اکبری اوج گون مدرسه دن اخراج ایله دیلر.

۱۶۹--- ائشکه یی کورپودن کچیدیر:

بعضی آدام وارتا نه نقدر نیازی وار ایپک اولار، بالوارار ازلیلیب سیزیلدار. ایله کی ایشین حل ایله دی، علاوه قوری ظاهریده ساخلاماز بلکه تشرلنرده. اوندان بومثلی دئیرلر.

۱۷۰--- ائشکه ئین سادان، کوشک آلانماز:

وقتی بیر نفر برنامه سیز، طرح سیز دامین، باغین ویا هر منبع گلیرین ویا راحت جلیقین هوا و هوس اوستونده ایسترساد سین ویا الدن وئرسین، بیر خیر کس بومثلیله ایستراونی منصرف ایله سین.

۱۷۱--- ایت یاتار تایا کولکه سینده، دئیر بئیه ئوز کولکه سیدیر:

او آدام کی ئوزگه نین ویا بیر تشکیلاتین آدیلا، منصبیله، واریله، علمیله، گوجیله و حرمتیله اونا بوناذیت ائدر. یا او و شاق آتا و آنالاری نین شخصیت و حرمتی نین اثرینده مردم آراسیندا احترام و حورمتی اولار فیکر ایلر ئوزونین احترامی دیر. بومثلی بئلنجی غافل کسلره دئیرلر.

۱۷۲--- ایت سلاخ خانادان، بیر بود آپارار، ئوز قیچین کسر:

بومثل اوکسه شاملدی، مخدومی نین اغماز و گوز اوتمه سین دن سو استفاده ائدیپ خیانت ایلر. ایله کی خیانتی و او غورلیقی بیلیندی، یا ئوزی دولانماز یا طرد اولونار. یا بیر بد حق حساب و آلچاخ آدام مردمی بیر بیر کسر سونرا ره بیج کیمسه نین گوزونه گورسنه بیلمز. بیر نفرین دوست، ایل و طایفه آراسیندا حورمتی اولار؛ ولی حماقدن وطمعدن کلک گلر. بعد حورمت عوضی طرد اولوب دوره بردن قوولار. یا (ضعیف و دیکتاتور حکومت لر بعضی هم وطن لری حق یانا حقدن اولکه دن چیخار دیب سورگون ائدرلر؛ بئلنجی شخص لرین حسابی خائن لردن آتری دیر). چوخ هم وطن لریمیز وار؛ تاسفیله ئوز اولکه لرینده قازانارلار، صاحب ثروت علم و فن اولارلار؛ جامعه یه فایدا وئرن وقت خارجه یه قاچیب، دیگر ملت لره نوکر طبعیله خدمت ایلرلر. و آنی گلیره و تتمه سیز حورمه هم ایشلرین و هم علم لرین سادیب و یا ثروتلرین اهدا ائدرلر. بعد ایاقادان دوشن زمان نه اولکه لرینه قائیدابیلرلر و نه گئدن یرده قالا بیلرلر و غربتده آدسیز سان سیز آرادان گئدرلر. بئلنجی آدمالارین ایشلری بونا بنظر، دئیسن (قارانیقدا کتابلاردان آداختاریر)

۱۷۳--- ایت الین دن، سومیک جمیرمک اولمور:

بعضی آدام چوخ زحمتیلن بیرشئی، ایشی، فرصتی، منصبی، غذانی، آل وئری و... اله گتیرر. استفاده ائدن وقت بیر آئری طمع کار آدام تاپیلار سعی ایلر شریک ویا رقیب اولسون. اوندان بومثلی دئیرلر.

۱۷۴ --- ایت ایت لیکین دن ال گوتورسه ، صوم صومه ین دن ال گوتورمز:

مذکور مثل شرف سیز آدامین قبیح خوی و خاصیتی نین دوام و قالارجین دن الهام آلینیدیر. مصداقی سیاسی، اجتماعی روانی، جنسی مسائل لرده چوخدور. اوجمله دن دئیرلر: شاه عباس دستور وئریر؛ هامی دینچی لری کوچه بازارلادن یغسینلار. توانی اولان لارا ایش، مریض اولان لارا دوا درمان، قوجا وعلیل لره دولت طرفین دن غذا لباس وئرسینلر. تا جامعه نین عزت و کرامتی حفظ اولسون. مامورلارهامی دینچی لری یغیرلار. دولت طرفین دن راحت یتیب، ایچیپ یاتیرلار؛ گنه گورورلر دالدا بوجاقدا بعضی سی دیله نیر. شاه تعجب ایلیر. علتین سوروشور. آخر الامر وزیر لرین بیری دئیر: ای مرشد کامل، بولار عادت اندیلر. چوخ اوستون ویرمالشاه دئیر:

یوخ گرک دینچی لیقی یغیشدیرام. دستور وئریر: عیلام ایله سینلراگر بیرنفر دینلنسه، بوینون ویراجاغلار. بو دستور باعث اولور قالان قولان دا دینلنمه سین. اما بیر ایکی اوج گوندن سونرا خبرچی لر خبر گتیریرلر: شهریارا گنه بیر آرواد دیله نیر! شاه دستور وئریر: آروادی گتیریرلر. دئیر: بو خانیمی منیم کاخ لاریمین بیرینده ساخلاین. من یتین غذا دان وئرین، ملکه گئین لباسلاردان تازا به تازا آجارین اثرنینه تاخین، بلکه گوزی دورا. خانیمی آپاریرلار. شاه بیله سینه بیرگودوکچیده تیکیر. دئیر هر نه گورسون منه خبر وئر.

گودوکچی بیرمخصوص یردن آروادی گودور، گورور: ایله کی گوموش مجمعه لرده شاه غذا سین دن آروادا وئریب گئندیلر: آروادقا پونی ایچه ریدن قفل لدی. چورکی بیر تاقچایا، اتی بیر بوجاقا، سویو رفه، پلوئی تختین آلتینا خلاصه هره سین بیر یره قویوب سئردی. بعد ئوزون پریشان ایله دی. گئددی طاقچانین قاباغیندا دایاندی. بوینون چئینه قویوب دئدی: الله دان اوتوری منه بیر پای وئرون! بعد چورکی گوتوروب سفره نین باشینا آپاردی. بیر بیر بو غذائی او غذائی، بوجوره سی یغدی سفره یه دوزدی. سونرا قول لارین چیر مالادی پهمیم پهمیمه باشلادی یتماغا!

گودوکچی بو حکایینی شاها یتیریر. شاه بیر درین فیکره جومیب، بعد اورکدن مذکور مثلی تکرار اندید دستور وئریر: آروادی گتیرون. آروادا دئیر: بیلیرسن خانیم اسنی شاهی لن همتراز ایله دیم بلکه انسانیت جوهری سنده آئیلا. ولی سن ایله اسکی اولوب وپیس عادت ایله میسن، داهی سنی هیچ زاد اولومدن سونرا درمان اندمز!

ایمدی بو مثلی بئلنجی قضایا یه هر زادین، عمل و خصلتین او یاری اولسا دئیرلر.

۱۷۵--- ایت قورساغی یاغ گوتورمز:

لایق سیز و دیاز آدام کی محبت، کیشی لیق، یاخچی منصب، پول ثروت، وفالی یولداش، نجیب باجی آر خا قارداش، محترم ایل طایفه، واقعی آزادلیق و.....ین ارج و قربین بیلمز. حتی لاب هیچ زادبیرزادا الدن وئرز. جوربه جوربه غلط ایشرانجام وئرز. هی کالیشارلار بئلنجی کسی آئیندیرا لار، علاوه دوشونمز، بلکه آئیندیران لاریدا سانجارا فیکر ائدر بئر آدام اولوبدیر. بئلنجی آدام بنظر جهلنمیش و پاسلی سکه یه. بعضی سکه ایل لر بویی توز توپراق آلتیندا قالار. بیر عارف آدام بیر متدن سونرا اونی تاپیب ایستر پاسلارین سیل سین. انواع یول لاریلن اونون توزون و پاسین سیلر. اگر سکه نین عیاری و جنسی قیزلدان اولسا سیلین دیکجه پارلاق سالیب شفق لنر و پاس سیله نی ذوقه گتیرر. اما اگر جنسی قابل سیز و در دمیردن اولساهریم سیله نی مایوس اندروهم سیلیندیکجه ئوزون نون آلچاق عیارین گوسترز. و گنه ده یره آتلیب پاسلارنار همیشه لیق محو اولار. بئلنجی آداملار مذکورمئلی دئیوب وداهی باش وئرمزلر.

۱۷۶--- ایتین قاباغینا آرپا، آتین قاباغینا سوموک توکور:

بو مئلی اوندای دئی یئر لر، بیر نفر ظاهرده ایستر بیرینه خیریترب و یا نیازین رفع ایله سین. اما قصداً یانادان لیق دان ایله ایش گوئورکی علاوه طرف رغبت ایله مز بلکه الینده ده قالار. مثلاً اکینچی یه تراکتور، کومپاین و کود عوضی مداد و کاغذ حواله سی وئره لر. یا ماشین صاحبینه ماشین یدکی عوضینه شیمیائی کود ی (قوه) وئره لر.

۱۷۷--- ایتدن آلدی، ایته وئردی:

حیاسیز وعین حالدا های کوی سالان آدام کی نه توز حورمتین و نه طرفین حورمتین بیلر فقط یامان یاوز دئیر؛ تا طرفی ارجدن سال سین. اوندای مذکورمئلی دئی یئر لر. بعضنده بیر حقه باز آدام لاب یاخچی آدامین مالین، پولون پیر. یاخچی آدام سای سیز دفعه لر ادب و نزاکتیلن حقین ایستر ولی حقه باز امتناع ایلر. آخیردا مال صاحبی جانا گلیب دیشین یغار دیشینه حقه باز آدامی عرضه دن سالار. اوندای مذکور مئلی دئیر لر.

۱۷۸--- ایت قیرخیر:

وقتی بیر نفر لاب یوخسول اولارویا مجنون شهرت و ثروت اولار اونون اوچون دئی یئر لر. یا بیر نفر هر نه جور یولونان ایستر اهل و عیالینین باشین ساخلا سین؛ مجبور اولار چوخدا اخلاق اصولینه مقید اولماسین. بعضی دوشنمز آدام ایستربونی نصیحت ایلیره. بیلن کیمسه

ناصحہ مذکور مثلی دثیب اثرسبز نصیحتدن منع ایلر. یا ، بعضی وقت لر بیر بویوک بازولی یوخسول آدام، ئوزون وارلی و دولت لی نشان وئرمک اوچون محفله ، جمع ده دبیللی باغین دن پولوندن، ماشینین دان، و... دئیر. اونی تانیرانلار مذکور مثلی دئیرلر.

بیر نفر واریدی ایشی فقط وارین دن دئمکی دیر. گنه بیر گون جمع اوتورمیشدیخ او آقاجلسه نی الینه آلیب دئدی: منیم نئچه دامیم واردی . هله بیلیندیرمه میشم . باغیم وار اوجی قره سی بیلینمز . بش یوزدنه بال پتکیم وار کی با لین تبریز ؛ تهرانصادر ائدرم . تازالیقدا تصمیمیم وار آلمانا صادر ائدم و... دئدی دئدی هیچ کسه ماجال وئرمه دی. ایچی اوچ یولداش بونون سه سین کسه لر دئدیله ... آقا صاباح گتیر بالین دن بیزده بیر داداخ دا ! ئوزوندن دئیرن، چوخ شهامتی لن دئدی: چشم. صاباح اولدی بال گلمه دی ، بیری گون، داهی بیر گون اولدی گنه بال گلمه دی! خلاصه بال دوکان اولدی.. هر وقت وهانسی ساعت گوزه گورسنیردی بال یادا دوشوب اوشاقلاردئیردیله، گولوردیلر و بيله سیندن بال ایستیردیله. بیرگون گوردوخ... آقاالینده بیرشوشه گتیرب دئدی: قیماق گتیرون بو بالی یثیاخ! گوردوخ دوز ایکی قاشیق بال گتیرب یولداشلارین بیری دئدی: آقاایله سن بونیداگوتورآپار، آلمانا صادر ایله! بیزئییریخ دبلیمز تودیله! بعددئدی: اوغلان سن ایت قیرخیسان! یا فیکر ائدیرسن بیز!

۱۷۹ --- ایتی، قودون قورغوسوندان ، دالیمآلمیشام:

مذکو مثلی اوزمان دئی یرلر! بیر نفر بعضی شرور آدامین شَرین دن ، آثری نفره کی چوخدا قابل اطمینان اولماز پناه آپارسین.

۱۸۰ --- ایل گوجی سیل گوجی:

بو اوتگون وحکمتلی سوزی مردمی بیرلیکه دعوت ایله مک و اونون ساییسز برکاتین وقدرتین تبیین ایله مک اوچون دئیرلر. ایله کی تانری نین قدرتلی و مبارک الی جمعه دیر. اگرییر عابله کند، شهر ، اولکه نین آداملاری دوشون، صادق و شریف اولاسالار ؛ ال بیر اولاجاقلار . ال بیرکی اولدولار ، نه آج قالارلار، نه سینارلار، نه دشمن فائق اولار نه آغیر ایشلری یرده قالار. بئللجی مردم همیشه بیریرلرینه آرخا اولاجاقلار. نتیجه ده اشیقلی تدبیریه تازا علم و ترقیه ال تاپاجاقلار.

شریف آتا، بابا ، آنالاریمیزال بیراولماقین برکاتینه واقفی میشلر ایله کی باهم و بیرهمتیه عظیم قناتلار ایجاد ائدیله، یول لار چکیله ، مسجد لر تیکیله ، کرخانالاردوزلدیله ، خَیره عمارتلسالیله. و... اوزه ل اولکه میزدن دشمن لر قاباغیندا دفاع ائدیب و ایمدی بیزه

تاپیشیریبلاربیگزگ هرزمان و هر قاباقا گلن ایشلرده مثلا رای وئرمکده،اعتراض ايله مکده اعتقاد،اولکه ودینی میزدن دفاع ايله مکده عایله دن حمایت ايله مکده و هابئله ال بیر اولوب ، قدرت و شوکتی میزی نشان وئره ک.دین و مملکتی میزی حفظ ائدیب تا هویت و شرفیمیزی هر آفتدن و بلادن مصوندا ساخلیراخ و یاشایاشی ئوزومیزه وایلی میزه مفهومی ، لذتلی ، وتانری سوین ائداخ. و هر ها نسی ایل و طایفه بیر بیریسیندن عیب آختاردیلر،بیلون کی بدبختلیکه ایاق قویورلار.

۱۸۱---ایلانین آغینا دا لعنت ، قره سینه ده لعنت:

بومثلی اوندا دئیرلر ؛ بیرقشریا بیرعدّه ظاهرده آرجا فرق لری اولارولی خاصیتلری بیر اولار.

۱۸۲---ایلانین یارپوزدان زهله سی گئدر ،اودایواسی نین آغزیندا بیتر:

بعضی انسان بعضی ایشدن،آدامنان ،عملدن غذادان ذاتاً آجیغی گلر.سعی ایلر اونلان اوزاقلاش سین حتّی قاقسین . ولی همان آجیغی گلن ، انتظارسیز یرده بيله سین تاپار . اوندا مذکور مثلی دئیرلر.ولی بعضی آدامدا بو مثلدن سوئ استفاده ایلر.بیرنفر قره بادمجا نی ئوزونه دوکان ايله میشدیر ! هیچ کیمسه نین حقّی یوخودی اونون یانیندا قره بادمجان دئسین! اکر بیر نفر دئسیردی آغزینا گلن قبیح سوزلری واهانتی طرفه دئیردی ! بیرشوخ طبع یولداشی ، نه نه سینه بیر نایلون قره بادمجان آلیب ویریر دئیر : نه نه بولاری آپاراجاغسان فلانی نین قاقسین چالیب هیسلی آداجاغسان ائوین حیاطینه اخانمی سینه دئیره جاغسان : اوخسیس آریوه دئنن کیشی آروادین بئله ساخلاماز ! عرضه یوخوندی نئیه آرواد آئیردون ؟ بعد یرین چیخیب گله جاغسان، ها سس نه سئرده دونوب باخما! نه نه تی بالاسین دن دا لی دگیلمیش ، همان ایشی چوخ مهارتيله انجام وئریر ! نایلونی حیاطه آتیب داغیداندا ،علاوه اوغلونین سوزلرین، دئیر: گئجه قره گونوز قره اددئنن کیشی بئیه هاچان منه پلو وملو ،ات مت یئدیردجکسن ؟ ! نه نه چوخ هیس وپیسيله قویور قاقیر. ايله کی ائوین آروادی ماجال تاپمیر بیر سوز دئسین! نا هارچاغی قره بادمجاندن آجیغی گلن کیشی خبری خبردن یوخ ائوه گلیر . اوئوه گئی مک همین خانمی سی ئوزون یردن یره چالیر ! نئچه مدل آغلیر اوز گوزین دیده دیده شیونلی دئیر : کیشی سنین آئری آروادین واری میش منه نئیه دئمه میسن؟! هله پیس پیس ده قره بادمجا نلان آجیغین گلیر!ای وای آی وای ! کیشی بیر آز هاج واج قالیر سونرا دئیر : خانیم بونه سوزدی بونه ایشدی ؟ مگر دلی اولميسان ؟! بعد چوخ هیس وپیسيله آرواد ماوقع نی شرح وئریر . کیشی بیلیر کی بیر

آداباز آدامین ایشیدی؛ ایستیریبدی بولارا ساتاش سین . فورا دورور ایاقا . اول سپیلن بادمجان لاری، حیاط باجادان یغیر. بعدگندیر بیر چوک تو یوخ آلیب کتیریر. دئیر آرواد بو گونده الله روزی میزی بئله یتیریبیدیر. دور بولاری پیشیر یثیخ. گوزلرینه ده آق سالاخ! من هارا، سندن سونرا آثری آرواد هارا؟

۱۸۳ --- ایلان هریره اثری گئدسه ده ، ئوز یواسینا دوز گئدر:

بومثل اجتماعی روابط دن الهام آلینبیدیر. سای سیز مصداقی وارا و جمله دن بیر اوغورلی هریردن اوغورلوق ایلردی. ولی ئوز محله سینین و قونشولاری نین علاوه بیر سامان قانادیندا بدمزدیر؛ بلکه هر خیر و شرده ده شرکت ایلردی. بوایشلر باعث اولموشدی مامورلار وقتی گلردیلر اوغورلونی تودالار، چون اهالی اویقین لیکده بونی اوغورلو بیلمزدیلر فوراً خبر وئریب ، اوغورلودا قاجیب الدن چیخاردی . نئچه ایللردن سونرا اوغورلونی تودیلر . وقتی بویوک باشین حضورینه آپاریرلار ، بویوک باش بونین اثرنی باشینا باخیر . گورور ایله ده قدو قواره و زرنگی لیک بيله سینده یوخدیر ! هله بیر ایده دویدی دیر (فلج) . تعجب ایلیر . بعد سورشور : کیشی سن نه گور آدامسان ایمدیره چاغ تودوخ وئر مه میس؟ جواب وئیر : قربان من هریره اثری گئدسمده، ئوز محله مده دوزم . اودور کی منی محله مده اوغورلی بیلمز لر. منی قونشولاریم قاجیردار دیلار!

۱۸۴ --- ایلان ویران چاداقداندا قورغار:

مذکور مثلی اوآدامین باره سینده دئی یرلر: چوخ بلایه دوشمکیله هر شئیدن واهمه ائدیب اوزاق کزر. بوتورک مثلدن حصرت امام خمینی رحمه الله علیه نور مبارک صحبت لرینین بیرینده اجنبی لرین بدیوم سلطه سی نین تشریحینده بیان اولوردی استفاده ائدیب، حضاری تاریخین آجی گونلرین کی اجنبی لر الین بیزیم ملته الوان دونلار یله تحمیل اولوب دیلار؛ عبرت آلماق و ئوزمیزه متکی اولماق اوچون بویوریردی.

همچنین بومثلی اوندادا ایشله درلر؛ بیر نفر، بیر عایله و بیر جامعه دفعه لر بیر ناحیه دن صدمه لر گوئرلر. بعدا گر همان یردن کی حق کی ناحق علائمی گورسن سه دیسکینیب، هر جور تودیفنی تصمیم لرینده نهایت احتیاطی و دقتی رعایت ائدرلر. حتی لاب آز خطریده یوخلارلار.

۱۸۵---ایلان قورولوق سویر:

ایلان تاریخده ممثل نفس شیطانی و اماره دیر. اوکسین باره سینده دئیرلر ؛ خوی و خاصیتی نانجیب و نفسی ایتی اولار. هیچ وقت ایسترمزجامعه و دوربری برکت صاحبی و متمنم اولسون. مردمین آجلیقین، واولکه نین یانقی لیقین آرزی ایلر.

۱۸۶---ایلانا قنیم اولان ئوز بالاسی دیر:

او کسین باره سینده دئی یئرلر ؛ آتا و آنا نین هیچ غم غصه سی اولماز مگر بالاسی نین طرفین دن. بعضنده ، بعضی نانجیب حق بیلمز و ازیلن اوشاق، ناجور ادا لاریله آتا آنا سیناناراحت لیق واذیت یارادار. یا اووقت دئیرلرکی آنا یئمز ، ایچمز ایله دوشدوقین بالاسینا یئدیردیب ایچیردر. اناهمان نانجیب و گوزی داربالا! اشتها سی اولمیرا اولمیرا بیر آرزو جاغینا یغار، ایکی الین دولدورار، ایکی اورودلو آغزین باسار! ایله کی گوئر ننه سی ایستیربیرتیکه آغزینا غذا قویسون، بغیلدیریب دابانلارین یره دویر! البته تاریخ بویی بیوک و شرفلی انسانلار هر مقام و منصبده، هر مال و ثروتده، هنر و رسام لارینده ، نثر و نظم لرینده و هر آسان ، چتین ، رفاه و دار گونلرینده ... ئوز آتا و آنا لاریندن احترام و ادبیه یاد ائدیب و ائدر لر. اوجمله دن انسانیت و آزادلیق شیداسی سهند قره چورلو، احتراملی ، احساسلی و یانیقلی ئوز آتا و آنا سیندن بئله یاد ایلیر:

آتام چوخ گئجه لر ائوه گلمزدی	یا	آنامین مهربان ، حزینلی سسی
سفرده اولاردی ، یایان ، قیشی		ایندیده وار ، هله قولا غیمدادی
سوز سوزه گئنده آدینا آنام		سویملی، وقارلی بودغون سیماسی
دئیردی: چول قوشی بیابان داشی		ایله بیل ، گوزومون قا باغیندادی

۱۸۷---ایلانین قویروغون آیاقلاما :

مذکور مثلی اوند ا دئیرلر ؛ بیر کس صاحب قدرت ، نجابت ، وشجاعتی اول اولار آزار واذیت سیز اولار بعضی آلچاق ، شرور و عقده لی کس بئلنجی شخصین نجابتین دن سوء استفاده ائدیب اونا ساتاشار. ایله کی شرارت و جسارتی حددن آرتیق ایله دی همان نجیب آدام هامی قواسی لن شرور آدامی یرینده اوتوردار.

آتا و آنا لاریمیز سینه ناغیلار یندا دئیرلر: اوزاق مئشه لرین بیرینده قود، تولکی و آت یولداش لیق ائدیرلر. جان دئییب جان اشیدیرلر. شکارا گئدن وقت تولکی لن قود آتی مینیرلر. گاه قود چالیر تولکی اوخور! گاه تولکی چالیر قود اوخور! آت علاوه اوزونه گتیرمیر، بلکه نفسی دالینا دئره دئره

ساغ اولون ساغ اولون دئیرا هر شکارداکی ایلیرلر چادیرلار آتا یووالارینا گتیریرلر. اولار آت قان سوموک یئیرلر. آتدا مئشه ده اوتلیریر. قیشین آجی گونلری، گئجه لرین بیر ینده، تولکی قوددی قویور قویوشدورور. تا بیر نقشه چکیب آتی یئسینلر!

اورمانین کوهولونده اودتونقالی شاقیلدیرا شاقیلدیرا یانیردی. هر اوچ یولداس دوره سینه یغیشیب آج سوسوز بیر بیر لرینه باخیردیلا، تولکی نین بئلی کی قود ساریندن باغلیردی، دندی: قیش گئجه سین سحر ایله مک چتیندیر. گلین بیر صحبت آچاخ. بلکه گئجه نی یاراخ! تولکی قوندارمالی آرجا تومدی. بعدادامه وئردی:

یولداشلار گلون گوراخ هانسی میزین اصل ونسی کوکلیدیر. وهانسی میزین علم وسوادی قدیمی ودرین دیر! اما شرطی بودیر، هر کس اودوزسا اوبیزه غذا وئره جاقدیر. وئرمه سه جانی ئوز بوینینادیر! آت وقوددا بوسوزی قبول ایله دیلر. اول تولکی دندی: نوح(ع) مین زمانی کی حیوانلاری گمی یه یغیرمیشلار؛ منیم آتام نوحین میرزاسیردی. حیوانلارین آدین و لقبین بیر قاینقادا یازیبیدیر. همان کتابی ایمدی بو یاخین داغلارین آراسیندا گیزلدیمیشم. آخی وصیتی بئله دیر: کی من هر دن اونا باخیب حیوانلارین سایین گندم!

قود دندی: احسن احسن! حفیظ الله. اما منیم دده م حضرت آدم (ع) مین زمانی مکتب خاناسی واریدی. ایله کی هامی حیوانلارا درس و مشق وئردی. حتی هانسی حیوانین غلطی اولسایدی، دده مدن یامندن سوروشاردیلر. ایمدی کی من هر دن یوخ اولیرام اوندا گئدیرم هر هانسی حیوانین غلط غولطی اولور رفع اندیرم! تادده مین یولون دیری ساخلاب همده ثواب اندم! آب گوردی بولار بوین جانینا کئک کئیرلر. آت دندی:

یولداشلار. گویا من سوت آمنده دده م عمرون وئریب سیزه! اودور کی ایله تانیقیم یوخدور. اما او جور کی آتام دئیردی؛ آتامین چوخ پترسوادی وارمیش. وچون اولن زمانی من طفلدیم وهله دیل آچمامیشدیم! هر نه سوادی وارمیش دیرناخیمین آلتینا یازیبیدیر. سیزینکی بئله درین سوادی واریدی، گلین اوخورون گورک، منیم دده م هانسی زمانین بیلجی سی میش؟

تولکی آتین نقشه سین سئچیپ دندی: قود قارداش منیم عینکیم قالدی کتابین قاتیندا. گوزلریم نارین خطی سئچمیری. سن جوانسان گند یاخینا گورنه یازیبیلار؟ قود یاخینا گئددی، بیر آز باخیب دندی: من هیچ زاد گورمیرم! آت دندی: اگر بیر آزدا یاخینلا سین گوره سن! قود بیر آزدا قاباقا گئددی. آتین نه گوجی واریدی؛ قود دین آغزیندن قویدی. قود دین آغزی بورنی اوغولدی و هوشی باشیندن چیخدی.

تولکی بئله گورمک همین تیزیغدی. دره لری تپه لری بیر ایلیردی کی یولدا آینی گوردی. آیی تولکونون قولیندن یایی شیب دئدی : تولکی بیگ هارا؟ مئشه ده نگران لیق یوخدی؟ تولکی بیر دالینا باخیب دئدی: یوخ هیچ زاد یوخدی! گئدیرم دده مین قبرینه دعا وئریب رحمت لیک اوخورام کی یاخچی اولوب منه سواد مواد اور گئدمیریدیر!

۱۸۸--- ایلان یئیب ، اژدها یا دونوبدی:

بومثلی اوکسین ساریندا دئیرلر؛ حوادث روزگار اراده سین دمیردن برک سیلدن قدرتلی ائدیپ و مالامال تجربه دی. اماهمان تجربه لری منفی و بورک قویمادا ایشله در. بعضنده مثبت واراده لی آداملارین سارینده ایسه تحسین اوچون دئیرلر. یازرنگ ، بیلن و گوجللی تاجر، بازارچی ، صنعتچی ، هنرچی ، مدیر ، سیاستچی و... لرین باره سینده تمجیدلی دئیرلر. تانیشان وئرسینلر بئلنجی شخصلرین باشلارینا بورک قویماق اولمازا

۱۸۹--- ایللی نن الله اکبر:

بعضی آدام واریر ائوده ، محله ده ، کوچه ده ، کندده ، شهرده ، اداره ده ، بازاردا ، مجلس و جمعه ده ... بیللمه مزلیقدن یا ئوزون نشان وئرمکدن ، یا منافق لیقدن هامی نین رای ونظرینه منطق سیزاعتراض ائدیپ سعی ایلرل ویرسین. یا ایلله لباس گئیپ و بزخر خلاف عرف و مصلحت جامعه ، دین و سوزلوک اولار. بئلنجی زمان تای توشی مذکور مثلی دئیرلر تا اونی غلط ایشیندن منصرف ایلله سینلر.

۱۹۰--- ایلله بیر باشین بدنیه آغیر لیق ائدیر؟:

اؤ آداما دئیرلر؛ احترامنان سوءاستفاده ایلر. یا بیر نفری تهدید ایلله مک اوچونده دئیرلر. یا بیر کس خطرلی ایش و عملی انجام وئرر. ولی عواقبیندن خبری اولماز اوندادا مذکور مثلی دئیرلر تا احتمالی خطرلر کی کمیننده دیر ، متوجه اولسون.

۱۹۱--- ایلله بیر نجار بازاردان کچمیریدیر:

قانماز و قالین آداما دئیرلر تا تبیین ایلله سینلر ؛ یاخچی یونول میریب: یعنی هله معقول حالدا تربیت اولمیریب ، و آداب و معاشرت با جار میر.

۱۹۲--- ایله بیر دوز بایداقی دیر:

او کیمسه کی بزکین حددن آرتیق ائدیب قیافه دن چیخار. یا بیرکیمسه حددن آرتیق چرکین اولار، یا واقعا بیر آدام گوزل وشیرین آدام اولار. خلاصه هر غیر عادی تیپ وقیافه صاحبنه گاهدان محبت وگاهدان مزاح اوچون دئیرلر.

۱۹۳--- ایله بیر آشپز خاناییشیگی دیر:

قرمزی تاتار، چوک، اتلی، پوتا، توتوخ، یوغون وعین حالدا مفتہ یئین آداما دئیرلر.

۱۹۴--- ایله بیر باهار هاواسی دیر:

اوآدامینکی هیس لنمکی لن، خوش اخلاق لیقینین، ویاخسیس وسخاوتی سی نین حساب کتابی اولمازانون اوچون دئیرلر. بئلنجی آدامین اخلاقی، ایشی وعملی تفریط وافراط اوستونده قرار تاپار.

۱۹۵--- ایله بیر سن دن منه چراغ یانمیراجاقدیر:

نانجیب ، بدقول و باش سئرین آدام ؛ وعده وئرر ولی عملده آلتین دان چیخارویا ظاهرده منشا اومود اولار اما عملده الدن تودماز بئلنجی آداما دئیرلر.

۱۹۶--- ایله بیر رستمی دالان قلیج لیریدیر:

او آداما دئی یرلر ؛ هر اوتوروب دوراندا ئوزون دن ، ویر ماغین دن ، مالین دن دئیر، ویکه یکه ئوزونه یالانلار ، بهتانلار و بتر لیک لر یامیریب، آن اوزون جئرنه شریا بیر کس آئریسینا بالاجا خدمت ویاخچی لیق ائدر داهی طرفی بوشلاماز . نئجه برابرین آلاز گنه ده بوشلاماز . یا بیر کس ثروته ، منصبه، مدرکه ، قهرمانلیقا... چادار. گرکی چوخ احترام ومحبت گورر اما مردم دن طلبی قورتولماز یا شاعر ویا زیچی اولار مردمدن غیر عادی تمجید وتعریف انتظاری اولار. یا چالقوچی وماهینیچی اولار مناسب سیزیرده مردمی باش قولاغدان سالار... بئلنجی ایشلرده مذکور مثلی دئیرلر.

۱۹۷--- ایله جیر، قوی یاماغ تاپیلسین!:

چوخ یالان پالان دانیشان آدام کی حتی لاب یاخین وایستکلی باجی، قارداشی ویولداشیدا اونون یالانینا اینانمازلار، اوندان مذکور مثلی دئی یرلر . وبو مثلیله الفا ائدرلر: ایله دانیش لاقل بیر نفر سوزی وی تایید ائدیب اوستون باستیرا بیلسین!

۱۹۸--- ایل نوکری، شام سیز یاتار:

بومثلی اوندادئیرلر ؛ بعضی آخماخ آدام ئوزایشین بوشلار، اهل وعیالین معطل قویار وگندر او آدامین ایشین گورر کی طرف ئوزیده انجام وئره بیلردی. البته ایثار غیر بوایشدیر. چون ایثار جومردلیکدن باش تودار. ولی بئلنجی ایش حمقدن.

۱۹۹--- ایلچی داشیندا اوتوروبدیر:

مصرمشتی ویاسرتیغ طالبلره دئی یرلر . یامشتاق کسکی بیرمتاعی ، وصلتی وشتی اشتیاقیله ایستر. اوندادا مذکورمثلی دئی یرلر.

۲۰۰--- ایلین یاخچی سی ، یازیندان بیلینر:

بو مثلی یازین ثابت سیز طبعین دن گوتورولر. آذربایجاندا قدیم زمان (حتی ایمدیده چوخ یرلرده معتقد دیلر) یازین ازل دوردگونین سیناردیلار. مثلاً یازین اول گونی سی نین نه جور هواسی وار، یاز فصلی بئله اولاجاقدیر. یاغیش یاغسیردی دئیردیلر: یاز یاغینتی اولاجاقدیر. ایکینجی گونی اگر صبحدن آخشاما جان گونش اولسایدی دئیردیلر: یای قورولیق اولاجاقدیر. هابئله اوچ دوردگونین هوا سی قیاسدا، گلن پاییزو قیشیندا نوع هواسین تعیین ایلر دیلر.

اما بو مثلی بیر ایشین، بختین، آدامین و.... سارینده دئیرلر؛ ازل گونلری دوز یاخچی و دادلی اولماز. ذینفع سعی ایلر بوینون دان سالسین، ویا صراحتیله ایسته مز. ولی دوره بری سعی ایلرلر گله جک گونلرین گورکملی و گوزل نشان وئرسینلر ! اوندایسته میرن مذکور مثلی دئیر مثلاً بیر قیزی ایله تزاراره وئره یلر قیز ازل گون دن گوزلر طرفاری یا الان دانی شیر ویا غیر متعارف توقعلری وار ویا اوغلانی سویمیر. اوندادا خانیم قیز مذکور مثلی دئمکیله یوخ منظورین یتیرر.

۲۰۱--- ایکی ائشکئین آرپاسین بولنمزیا (یئر دورماز):

دست آلا دسیز ، قانماز، ضعیف و بیلمز آدامین باره سینده دئیرلر. گاهه اندا وقتی بیر نالایق آدمی یکه ایشین باشینا رابطه اثرینده قویارلار، و اودا هرزادی خرابلار، اوندادا دئیرلر. گاهه اندا وقتی بیر نفری کی اکثر دوره بری اونوی ضعیف ویا ناتوان بیلر دیلر ؛ ولی ایله بیوک وقابل لی ایش انجام وئره؛ همان آداملارین بارماغین آغیزلاریندا قویار! بعضی حسودلاری یانا یانا بئلنجی موفق آدامین دالیندا غیبت اوچونده دئیرلر.

۲۰۲---ایکی ایا قین تپیپ بیر باشماقا:

جهل و عناد ائدن آداما دئییرلر. گاهاندا بعضی اوشاق کی اقتضای سنی سی ایجاب ایلر آتا سین لن تا ی توشین لن لجاجت ائدیپ، ایاقلارین یره دویه دویه، آغلیرا آغلیرا بیرشئی ایسته سین. اوندادا مذکور مثلی دئییرلر.

۲۰۳---ایکی دولت لی ساواشار، کاسبین باشی سینار:

بو ساده، صریح و دونسیز مثل بو قدری درین، حکمتلی و یوخاری مطالب لری تبیین و فیکروخیال انسانی نی ایشه سالیر؛ کی گرک خالق بئلنجی صائب و قیزیل سوزلره سلول به سلول رحمت و سلام نثار اولونا! لاب سطحی باخیشدا گوره سن ایکی ثروتلی، باغ و منشه صاحبی، کرخانا صاحبی، ارباب، گوجللی بازارچی، منصب صاحبی و یکه قاچاقچی و مفسد لر؛ رقابت، چوخ ایسته مک، آد اچیخادماق و شرارت اثرینده بیر بیر لری لن عداوت و کینه ائدرلر. اما هیچ بیر مستقیم آتیشمیریپ و ساواش مازلار. حتی بیر بیرلرینه نازیک یاراد اویرمازلار! مانو کورنائیلری ویا فقیر دوره برلری آز قالارلار بیر بیررسی نین قانلارین ایچسینلر! ایله کی قول، قیچ، قابیرقا، دیش، باش، بل بوخین سینیب اسینه باجا یارالانیپ حتی آرزوچ وار کارلاریندا الدن وئریپ و وئرلر!

بیر آز یوخاری سطحیده ایکی اولکه نین حاکم، والی و حکومت صاحب لری سیاست منیت، قدرت طلب لیک و... اثرینده بیر بیر لرین جنگ باشلارلار! اما ایله ملون واحساسلی تبلیغلر ائدرلر کی هر ایکی اولکه نین مردمی بیر بیرسی سین رحمی سیز اولدورلر. بدون بوکی فیکر آنده لر نئییه؟!

لاب یوخاری سطحیده، ایکی مکتب صاحب و مرشد لری الی آلتیندا کی لاری یا همان مریدلرین ایله تربیت ائدیپ و ایله واهی وعده لر وئریپ و حتی بهشت و جهنمی سادماغیله مرید لر بیر بیر لری نین علیه نه، نسل به نسل هر نوع جنایت و فداکارلیقا واداریلرلر. تاریخ بو یوندا اوچونجی سطحین اثری چوخ قالارجی، بشریتین پیکرین همیشه یارالی و صلحین آق و ایسته ملی بیرقین قانلی ائدن اولوبدیر. والهی صراط مستقیم یی بشرین الین دن آلیب و آلارلار! بئلنجی مکتب صاحب لری، انبیا یی مکتب لرین اوراجانین قبول ایلرلر نفع لری واردی! هاردا گورسه لر انبیا امرلری مردمی آئیند پیرا قادیر، اوقسمتین حذف ائدیپ ویا مشمول ئوز زمانلاری بیلمزلر! هراوچ سطحیده حادثه، مطلب، بحث و عملی آرایا گلسه، هامی عارف وایشی سئچنلر مذکور مثلی دئییرلر.

۲۰۴--- ائوبن ديب داشيدير:

وفالى وياخين انسانلارين صفا وعاطفه سين ائوه،شهره،كننده،حتى اولكه يه ويائوز اهل وعيالىنه،باحى وقارداشينا، ايل وطايفه سينه ،يولداشينا ومردمينه تبیین وتشریح ايله مك اوچون دئيرلر. بئلنجى شريف آداملار هيچ واقت خيانت ايله مزلر،دوزچوركى آدامازلار. دوست و دوشمنين اورك لرينده ير سالارلار.منت سيز خدمت ايلرلر. بويوك لرينه وزير دست لرينه منفى گوزيله باخمازلار.

۲۰۵--- ايكي تولكى بير شيره بره دير:

تولكى ممثل حيله ودغلدير.عين حالدا ضعيف وهميشه پتوكى ليق خاصيتى وار.شير ممثل زور ، شجاعت، شرافت وزورينا جووه نندير.

بومثلى او وقت دئيرلر ؛ ايل وطايفه ده، دوست،تائيش وياد آراسيندا ايكي اوچ قورغاق آدام ال بير اولارلار.بيرزورلى وگوجللى آدامين قاباغيندا دورارلار.بعضى مدبر آدام، زورلى وگوجليره مذكور مثلى دئير؛تا سعى ايله سين موقتاً اوزاق گزيب،بعد مناسب وقتده تك به تك حسابلارينا يتيش سين. نئيه كى هر ايكي سى نين عهده سيندن بير آنيده گللك خلاف تدبيردى.

۲۰۶--- ايوانا كيف قوهونى چيخاندا، بيز بوچاقى يامان ايتيرديخ:

ايوانا كيف شهرين قوهونى شيرين ليكده ودادامشهوردى.مذكور مثلى مزبور شهر وميوه دن گوتورولر. زمانى بيرنفر بيرشئين و يا كسين حسرتينده اولار.يادينا دوشنده آغزى سولانيب، وئرزون خوش ايلر!الدى گلن رقت توانى اولسا زوياشرا!على دوز دئير!وندا!مذكور شتى حسرتيله دئير.بيرگون بيرقوجا كيشى تازا عرصيه گلن وگوزل وبزكلى قيزى گورير، آداخلى سيلن قول وقولا وئريب گئديرلر.چوخ حسرتيله اولار!باخيپ،ئوزنون وخانمى سينين جوان ليقين ياداسالير!اكي هميشه اوستى باشلارى چيرلى وياماقللى اولار!ميش!اوزمانلارى ومحيطلر لرى اوقدر محدودى ميش؛حتى دده وننه لرينين دالدا سيندا!اجرات ائندميز!ميشلردا!دينان اوتوروب،ويا عشقيه صحبت ايله سينلر!حتى خانمى سيده بزك ايله مكى باجارماز!ميش! بعدچوخ عطشيله ايستير سيفده بسم الله عمورنده خانمى سينين اليندن ياپى شىپ،يول گئد سين! آروادى الين داليرا قاچيرديب، چوخ هيسلنى دئير:كيشى اوتان!اوتان!كوجه باجادا منيم اليمدن ياپشيرسان؟!آزالير!آرين ويرسين!كيشى تبسميله دئير:آرواد!بيچاره آرواد! باخ اوجوان لار!اوجور ياشارلار!انه بيزيم تك!بير عمر ايت پيشيگدن!ائشك قودوخدان، چرتيكه قارشقادران،

خوروس تو یو خدان یاشماق توددون انه دین یولون بیلدیخ انه دین سیزلیک یولون احیف، حیف ایوانا کیف قوهونی چیخاندا، بیز بو چاقی یامان ایتیردیخ (یعنی یاخچی دوراندا پیس قوجالیدیخ)
۲۰۷---الین کول کوسا آتیر:

وقتی بیر نفر یاخچی فرصتی، دئرلی جوان عمورین، مرغوب بیر شئی، وفالی دوست و مصاحبی یاخچی و برکتلی حکومتی، مال و ثروتی و مناسب شغلی هیچ زادیره الدن وئرنر. اما سونرا ارج و قربین درک ایلر. چون داهی الینه قائید ماز؛ آدالار گتیرر. بهانه لرایلر. ئوز غلط ایشین اونون بونون بوینینا آتار. ویا اثری سینا آزار و اذیت اندر. اما هیچ بیرری از لده کی نین یرین وئرمز. اوندا مذکور مثلی دئیرلر.

۲۰۸---ئوز احترامین بیلیمین، ئوز گه احترامینده بیلمز:

بعضی آدم وار ئوزونه احترام و شخصیت قائل اولماز. فقط یثیب ایچمه دن ، بوردا واوردا اوتلاماقدان سوای، هیچ زادی هوش ایله مز. علاوه ئوزون، بلکه باجی قارداشین دوست مصاحبین (اگراولسا) ایل و طایفه سین ، اهل و عیالین، دین، ملک و ملتین بیرناهارا، شام، بیر غلط کیفه، بیر اوویچ قیزیل و دولاراسا دارالبتہ بئلنجی احمق آدم لاردان هریرده، هراولکه ده و بعضی عایله لرده تاپیلار. بوجور آدم لار همیشه مورد سوء استفاده قرار تاپارلار. چوخ حکایه لر و قصه لرا احمق لیق عالمینده یارادیلار. مصداقی اوچون بیر خاطره عرض ائدیم:

انجی بوش بیر شخص واریدی. واقعا حماقده ایرمی آلاردی. چون علاوه ئوزون جامعه ده اوزمی سیز بیلردی؛ بلکه دده، ننه، آرواد، اوغول، فیز، باجی و قارداشیندا بطبع هامیلاردان اسکی بیلردی. هریرده اوتور سیردی امکانی یوخودی اولارین بیریندن غیبت ایله میره، ضعف لرین دن دئمیره اگنه بیر محفلده باشلامیشدیر دئیردی کی موقر کیشیلردن بیرری عتابی لن دئدی: آقای فلانی اسن ئوزوئی آدم حساب لامیرسان؟ یا بیزی سئریب سن؟. اوشخص سیگارینا بیر درین قلاب وئریب دئدی: منظور؟ همان آقا دئدی: سن ئوز آدم لاریو بئله سن ا گور بیزی نئیه سن!؟

۲۰۹---ئوز الیم ئوز باشیم:

مستقل و ئوزونه متکی اولانلارین مثلی دیر. گاهه اندا عارف و متفکر لر ئوز نفس لرین کورایله مکدن اوتوری دئیرلر. تا منصب، مال و دولت هوس لرین اورک لرینده اولوشجه ده لر. بعضنده

اویوخاری شخصیتی ،اعتقادی و علمی اولان کی عشق و عقلی باهم بسله دیب، یاشایشی
ئوزی و دوره برینه ثمرلی ائدسینلرزمزمه اندر لر.

مراغه نین شفاهی معاصر تاریخینده دئیرلر:

بیرحسن ممه آدیندا کیشی کی بیرآزدا مزاحلی و شیرین آدامیر میش، دوران جوان لیقندا
نشتاب لیق چاغی معروف مسجدلرین قیراغین دن کچیر میش. مذکور مسجد احداث
حالیندیرمیش، تیکمه هزینه سین شهرین لآب بویوک ثروتلی و عیانیسی عهده سینه
آلمیشدیر. ارباب، هم عمله لری و هم ئوزون شاداندیب روحیه یارادسین احسنی گورمک همین
چاغیریب مزاحیله دئیر: حسن خان هارادی؟! حسن بیر آز آدا و اطوار گتیرندن
سونرادئیر: آقا گئدیرم گورم تانری روزی می هاردان وئره جاقدیر؟ ارباب بش آلتی مزاحلی
سوز دئیب و شوخلیق ائندن سوا بیروز تومانیلق، چیخاردیب حسنه وئیر! (اوزمان
بنادورد تومانا، و عمله ایکی تومانا ایشر مبش) حسن اسکناسی اوپوب چوخ تمنا، تشکی و ادا لاریله
ساعات جیبینه قویور. ایستیر گنده، ارباب سوروشور: حسن! اگم دوزدانیش سین گنده انعام وئره
جاغام. دئی گوروم عمورنده نماز قلیب، اوروج تودارسان؟ حسن: بیر آز درین فیکره گئدیر! بعد
یوز تومانیلق اسکناسی چیخاردیب، اربابا قئیتیریر: دئیر ارباب منیم روزیم آتری یرده دیر!
ارباب بو جسارتدن قیزاریر. بوزاریز. باخانلاردا دئیر اربابله دوز دئییلردلی حسن دی! بوزتمه!
بیزیم قیشی میزین خرجی دیر، بوسفیه اوغلی اربابا قئیتیردی. ارباب: دوز نمیر، دوریه بیر باخیب
چوخ تهدید و عتابلی سوروشور: حسن منیم الیمی قئیتیرن اولمیر بیدیراسن پولی نئییه
قئیتیرسون؟ حسن جواب وئیر: ارباب، الله ایرمی ایکی ایلدی، من روزی وئیریر، ایله کی
بیرگونده آج قالمامیشام اولان بئله حتی گیزلینده ده بیر دفعه مندن اوروج و نماز باره
سینده، سئوال ایله میریدیر. سن هله اول بخشش اینده، بیر بئله حضارین حضورینده مندن
نماز و روزه دن سوروشورسان! نماز قیلیرام و یا قیلیمیرام؟ اونی تا نری بیلرولی جنابون
الیمی آجیب، سَرمی نئییه ایستریسن بیلندیریرسن؟! نقل ایلرلر: ارباب و هامی
ائشیدنلر، بو حکمتلی و درین جوابدان، (اکثر شهر اهلی حسنی سفیه و لایالی بیلردیلر) هم
اوتانیرلار، و هم درین فیکره گئدیرلر. حسنده باشین تودیپ اوخورا اوخورا گئدیر!

عقل دئیر گیزلن! و تور گوشه ده

تک عمریوی ساخلا تمیز پوشه ده

عشق دئیر یا واشجا. یارب: من کیمم؟!

۲۱۰--- ئوزوم ئوزومه ايله ميشم ، كولى باشيما ايله ميشم:

او كيمسه ئوزبارە سىندە دئى يره؛ ئوزون هوس، بيلمە مز ،تجربە سىز ويا آلدانماق اثريندە رنج وعذابه ساليب بعد پشيمان ونادم اولوبدير. البته بعضى شغل صاحب لرى وار ايشلرى ايجاب ايلر هميشه جامعە نين متخلف، شرور، مفسد وبد جنس آداملاريله باش باشا قوى سينلار. اوجمله دن پليس، قاضى، توسداقچى، امنيت حافظ لرى وفساد وشرارتى آرادان آپاران مامورلاردان آد آپار ماق اولار.

شريف پليس لرین بيرى دئيردى: من گاهدان ائوده اهل وعياليمة بعضى مفسد آداملارين قبيح ايشلرين دن تعريف ايلر ديم. بير گون گنه بير گئندا طبع اوغور لى نين مهارتين دن دئميشديم. لاب دوزو بير آزدا دادينا دئميشديم. ايچيندى باشى گورديم، نوجوان اوغولم قيزيما دئير: گل بيزده گئداخ بيوك بابا دان اوغورليق ائداخ بابام دئيرن تكين ا قوغما بيلمزلرا ايله كى يواش يواش قيزيمنى دا يولدان ايليردى! ايكي اليمى باشيما قويوب دنديم:

ئوزوم ئوزومه ايله ميشم كولى باشيما! نئيه گرک من بولاردان دئيرديم ، تا اوشاقلاريم اورگنيرديلر! اونلان بئله بير اخلاق و تربيت استادين خدمتینه گئديب، بو موردده مشورت ايله ديم. استاد بويوردى:

الکتريسيته توليد اولان يرده، هر آغير وچتين ايش محيطلرينده، توسدیلی يرده، سم کرخانالاريندا، توز توپراقلى محيطلرده، ايشليرنلرين فقط جسم لرینه خسارت و صدمه لر دئير . بئلنجى ايش صاحبلرى نين تک ئوز لرینه ضررى وار. ويوزه هشتاد دوا ودرمانيله ده جسمى صدمه لرى توخدار.

اما اگر سيزلر ايشيزده آز غفلت ائده سىز ، ئوزويزدن سواى اهل عيا ليزه اوزه ل جوان اوشاقلاريزه تربيت و اخلاق لحاظين دن جبران سىز صدمه لر دئره جکدير. خلاف و پيس ايشلرى ائويزده تعريف ائدير سىز ،(اوزه ل تعريف لرمنم ويامهارتيله اول) يواش يواش اوشاقلاريز خلاف و شر عمل لريله تائيش اولوب ، عادت ائديب و پيسلرى جامعە ده عادى بير عمل تلقى ائده جاقلار. اودور كى سعى ائدون هميشه شريف انسانلاردان، دوز ياشايشدان تعريف ائديب وياد ائدين. تا هيچ وقت مذکور مثلى ده دئميرن!

۲۱۱--- ئوزى بير قارينج ، سقلى قرخ قارينج :

(ئوزى بير قارينج سقلى قرخ قارينج) تورک فولکوریک لرینده اوزه ل آذربايجان ناغيل لاريندا عتيق و افسانه لى شخصيتى وار. تنها قدرت و سرمایه سى سقليدير. ايله كى سقلى

نین بیر توکی زنجیردن برک شمشیردن کسکیندیر. لاب قوی پهلوالنلاردا بو شخصه باتان مازلار. مذکور افسانه شخصین قد وقواره سی قرخ برابر سقلین دن خیردادیر. سقلی دالیرجا گئندر. هر کیم اونی گورسه گوجسیز بیلیم ایستر ترحم ائدسین. ولی ایله کی بيله سی لن ال به یخه اولدی قاباغیندا تاب گتیر میریب سینار. مذکور مثللی اونا دئیرلر؛ بیرى ظاهرده ضعیف گورسنر. ولی عملده هله هله آدام اونا باتانماز. بورا بيله ده بیر (یاریم ناغیل) آنالار سینه سیندن عرض ائدیم:

حاکمین قیزی نئجه یارو یولداشیلن یازین ایسنه ملی گونلرینده بولبول لرسس سسه وئرن وگول لر گولن زمانی تفریح اوچون باغا گئدیرلر. باهم دئیب گوله گوله تفرج ایلیر دیار کی بیر آیی بولارین اوستونه اوزولدی. او بیر سی قیزلار زرنک لیق ائدیپ هره سی بیر آغا جا دئیر ساشدیلا، ولی حاکمین قیزی کی بولیدردی، برده قالدی. آبی گلینی گوتوروپ، قاچدی. آبی گلینی بیر کوهوله آپاریپ، قاباغیندا بیر بکه سیلدیریم داش قویدی آیی هر گون قبرا چورک. فییه ااق، بال، سرف رقتاتیق و انواع عسره ار گئیریدر. قاباغیندا بالابالاورده، اوزون بارادیپ، آیی گنبرن لردن یئیردی. اگون اراگون اولدی نیرین بیر اونلی او ای سسه نسی آدین عباس قویدی.

گونلردال باذال چبخیب بانیردی و مباحی بوزودیردی. عباس هر دن ایچه کاه ننه سینه باخیردی و گاهدان آیی ا غریزلی تعجب ایلیردی کی ننه بیر جور موجوددی و نه ده بیر آیری موجود! نئجه دفعه لر ننه سیندن بو موضوع نی سوروشمیش دیر. اما قیز دوز جواب وئرمه دن طفره کندیپ، سعی ایلیردی بیر مناسب زمان حیفیسی دسین.

بیر گون ننه بالا دانیشیردیلا؛ گونشین نوری بیر دلیک دن ایچه ری دوشدی. عباس بيلمه دی نه دیر! الین آددی نوری تودسین اولی نور الی نین اوستونه دوشدی. بعد او بیرسی الین آددی. گنه نور او بیر سی الی نینده اوستونه دوشدیرا عباس ها کالیشدی نوری تودا تودانمادیرا ننه سی عباسین ادا لارینا تماشا ائدیردی، گولوب دئدی: عباس جان، او نوردی تودیلماز. عباس سوروشدی: نور نه مه نه دیر؟! آنا دئدی: اگر ائشیکه چیخساخ گوره سن کی دونیا بونلان دولدیر. عباس لاپ هیجانا گلیب سوروشدی: دنیا نه دیر؟! بعد ننه سی علاوه دونیانی تعریفله دی بلکه حقیقتی عباسا دئدی.

عباس الین آتیپ، سیلدیریم داش بیر آز قیراغا چکدیر. نور کوهولی چول قالادیر! عباسین وننه سی نین گوزلری نوردان قاماشی! ایله کی بیر آز عادت ایله دیلر، قیزدئدی: اگر عباس

داشین هامی سین قیراغا ویراسان، چیخیب قاچارخ. عباس زور وئریب، داشی بوتون کنارا ویردی. هر ایکی سی چیخیب قاچدیلار.

عباسین اثرنینه لباسی یوخودیر، قیزیندا لباس لاری چویوروب اپری میشدیر! یول لاری نین اوستونده بیر اکینجی گوردیلر. قیز لوت وعورلیقدان اوتانیردی اولی مجبورلیقدان کیشی نین یانینا گئددیلر. کیشی بولاری گورمک همین قورغوب قاچدی! اما قیز دئدی: قارداش قاچما سوزوم وارا کیشی ایکی دیللی قالب رحمی گلدی. اوزاقدا دوروب احتیاطیله سوروشدی: سیز کیم سیز؟! آنادئدی: من حاکمین قیزیرام. اگر بیزه ایکی دست لباس وئرسون آتام سنه چوخلی انعام وئره جکدیر.

کیشی ائوه گئدیپ بیردست اوغلان لباسی و بیر دستده خانیم لباسی گتیردی. قیز لباسلاری توی تله سیک اثرنینه تاخدی! اما وقتی عباسا لباس گئیندیردی! عباس داریخیب! چون باجارمیردی نه جور چیخادسین! فوراً لباسلاری جیرخ فیریغ ایله دی. قیز داهی اوستون ویرمادی. هرایکسی شهه سایی یولادوشدیلر. تزارق شهرین دروازا سینه یتیشدیلر. مامورلار، عباسی گورمک همین هم تعجب ایله دیلر و همده قورغوب ایکی و اوچ یانلان بولاری تودیپ ال قولارین باغلادیلار. ولی عباس طنابلاری وزنچیرلری بیر بیز قیریب، مامورلارین اوستولرینه اوزولدی! ولی ننه سی قویمادی. مامورلارا دئدی: من حاکمین قیزیرام! بودا اوغلودیر! مامورلارین بیر بیز آز باخانلان سوای قیزی تانیدی. شمشیر قالخانین یره آتیب! موشتلوق آلاق اوچون حاکمین قصرینه سایی تیزیغدی.

قیز حاکمین حضورینه یتیشدی، حاکم چوخ سویندی، قیزینین اوزوگوزین دن اوپدی. اما عباس نه گوروش رسمین هوش ایلیردی ونه یاخچی دانیشا بیلیردی! حاکم، عباسی نئچه مربی نین الینه وئردی. مربی لر نئچه آی کالیشان دن سونرا فقط بیرترلیک و بیرتونورجه اثرنینه تاخابیلدیلر.

حاکم بوباره دن چوخ ملول اولمیشدیر. عباسین ئوز دده سی کی جنگ لرین بیرینده اولموشدی، بیوک بابا سی سعی ایلیردی هر شرایطده عباسدان حمایت ائدسین. عباسی مدرسه یه یازدیردیلار. هم کلاسلاری عباسین گوجین و قالین لیغین گوریردیلار! اوزاق بیله سین جینله دیردیلر. عباسدا بیرگون بواوشاقین بورنین ایزیردی! بیرگون اوواوشاقین قولین سیندیریردی! او اثری گون اثری اوواوشاقین قولاغین قوپاردیردی. گونده نئچه نفر

اولیاءسینیق سالخاخ اوشقلاریله دربارا شکایته گلیردیلر. حاکم جانا گلدی! ایسته دی عباسی بیر دفعه لیک باشین دن ایله سین!

حاکمین اولکه سی بیرقره دوویله قونشوردی. نئچه یول بیر بیر سیله آغیر دویش ایله میشدیلر. وسرانجام بئله صلح نامه یاز میشدیلار: اگر بیر آدام قره دووین مئشه سینه گنده ، قانی مباحدیرا و اگر قره دووده حاکمین شهرینه قدم قویا حاکمین قوشونی هم دووی اولدره جکله وهم قلعه ومئشه سینه اود وئره جکله! حاکم عباسی حضورینه چاغیریب دئدی: عباس بالام! بو یاخین لیقدا بیر مئشه وار. گنده جاغسان منه بیر هیبه یتیمیشان دئریب گتیره جاقسان! عباس چشم دئیب گئددی.

عباس بیر یکه یتیمیشان آغاجیندن، یتیمیشان دئیردی ، یرتیره دی! ویتیمیشان آغاجین بتردن یل اوپان بویانا ائردی! بعدقره دووظاهر اولدی! الین آددی عباسی آغاجدان اندیریب، هیسيله دئدی: مگر سن بيلمیرسن؟ حقین یوخدی منیم مئشه مه ایاق قویاسان؟! عباس کی بئله بیر موجود گورمه میشدی! هیچ زاد دئمه یب، الین آددی دووی باسدی یره. دوو ها ال لشدی ، اما عباسین الین دن قورتولانمادی! آز قالیردی بوغولا! باشلادی یالوارماغا! دئدی: اگر منی اولدورمه سین ، قول وئریم سنه یاخچی یولدش اولام! عباس و دوو یولدش اولدولار. بعد هیبه نی ایکی یانلان دولدورب ، شهره سای یولا دوشدیلر. وقتی مامورلار و مردم عباسی دووین بوی نیندا گوردیلر! قاچا قاچا دوشدیلر. دووده دار بوروغ لاردا دام دیواری اوچوردا اوچوردا دربارا سای گئدیردی. حاکمه خبر آپاردیلار. حاکم آتا مینیب سریع قاباقا لارینا گئدیب دئدی: جناب دوواس عباسی ده ویتیمیشانلاریده، قوی گئند. عباس دئدی: دوو یولدش، بیوک بابامین امریندن اطاعت! ایله!

حاکم گنه گونده فیکره جومیردی، نقشه گلیردی. تا بیر گون وزیر نی ن تدبیری لن تصمیمین توددی. حاکمین داغلار آراسیندا بیر قوی پهلوان و باج آلان دوستی واریدی. آدینا دوشلی پهلوان دئیردیلر. حاکم هر وقت ایستر دی بیر نفر ویا بیر عده نی آرادان آپارسین ویا اموالین تالاسین! دوشلی پهلوانین الی لن انجام وئردی!

صبح گونشی سیفده جیدلامیشدی، حاکم قیزین دن گیز لین عباسی چاغیریب دئدی: عباس بالام! (الین توددی اوزاقدا قره لن داغلار کی بیر بیر لرینه سئوچش میشدیلر) او داغلارین آراسیندا منیم بیر دوستوم وار، بو نامه نی وایکی قیزیل سکه لريله باهم آپاریب اونا وئره سن. عباس چشم دئیب گئددی.

دوشلی پهلوان بیر اوو شکار اندیب آتی نین اوستونه قویوب فیشقاچالاچالا گلیردی. گوردی
بیر عجیب اوغلان ایاق یالین نیمه لوت اوشخته ده بونین قلعه سینه سایه گئدیری. قلینجین
چکیب هایلادی: آهار، سن کیم سن؟ کیمی آختاریسان؟ عباس، دوش پهلوانی گورمک همین
دئدی: سن دوشلی پهلوان سان؟ پهلوان تکبريله جواب وئردی: نئجه؟ منم! عباس: من حاکمدن
سنه بیرنامه و بیرآزدا ساری دمیرگتیرمیشم! دوشلی آتدان دوشوب، نامه نی وقیزیل
توربالارین آلدی. نامه نی آچیب بئله اوخودی:

ای قوچ دوستوم، دوشلی، یال لی بولک لی پهلوان،
قابل سیز قیز یل لاری آل، حامل نامه نی ا ولدور.
وبعد قانلی کونکین منه ارسال ایله.
یاشیراسان، امضاء حاکم.

دوشلی پهلوان نامه نی بوکوب جیبینه قویدی. بعد نه گوجی واربدی! اگوز یخان یومورقیله
عباسین قولاغی نین دیین دن چالیدی! اما االی ایله بیرقییه داشا دئردی! گرکی بارماقلاری
والی بتردن اینجئیب وگوینه دی! اما اوزون یره قویمادی! عباس بیرایکی نفس گیجل لندی!
بعد دوشلی پهلوانی گویه قالدیریپ! چالیدی یره. پهلوان درین دن نقیلدادی! سونرا ال
ایاقین باغلیریپ دئدی: آده من سنه کاغذ گتیر میشم! سن منی ویرسان؟ اسونرا عباس
بیر یکه اود تونقا لی دوزددی. اووی درلی و بوسرلی اودون اوستونده کباب ائده ائده
سوروشدی: منی نئیه ویردون؟ دوشلی نبن تازا تازا حالی ئوزونه گلیردی، جواب وئردی: سن
کیم سن؟! اهاردا بویومیسن؟! سنن تک جانی برک و زورلی گورمه ششم! آدام اوغلی. سب
؟ یا آیی اوغلی؟! عباس الین گزیه قاووزادی بیر ترسه سیلی سی ویرسین، پهلوان یرده دالی
چکبله چکیله دئدی: ویرما دوزون دئیم! منده هیچ گناه یوخدیرا نامه ده بئله یازیبار. بعد
نامه نی عباسا اوخودی. عباس وقتی نامه نین مطلبین دن خبردار اولدی، بیژک بابا سین دن
بیر دفعه لیک کرسوب، دئدی: نئجه دی ایمدی سبی اولدورم، سنین قانلی لباس لاری وی،
حاکمه پول لیرام؟! دوشلی پهلوان، جواب وئردی: من سنین تک بیر یولدای آختاریرام! منیم
ال قولیمی آج، عهد ائداخ آخر عموری میزه چاغ وفالی دوست اولاخ. عباس، پهلوانین ال
قولین آچیب دئدی: منیمده بو مئشه لرین بیرینده بیر دوستوم وار. گئدیم اونیدا گتیریم،
اوچی میز یولدای اولاخ.

دوشلی پهلوان، دوو وعباس اوچی مدت لری دی باهم شکار ایلیردیلر، یئیب ایچیب یاتیردیلر، اول چولشنده هیچ بیر قولى زورلى تاپيلمیردی، اولارا دیشی باتسین! و همیشه جان دئییب جان اشیدیردیلر.

بیر گون گنه دوشلی وعباس شکارا گئددیلر. دوو ده طبق نوبتی، قالادا قالیب اولارادوگی سوزیب، انواع سالادار دوزلدیب وکباب پیشیرمیشدیر. یولداشلارینا منتظر اولوب، دینگلیردی کی خیشیلدی سسی ائشیددی! بیر آز یاریم جلیق قالخیب قولاغ لارین سسه سایى یاتیددی. اوندان گوردی بیر عجیب موجود قاپودان وارد اولدی! قد وقواره سی بیر قارینجیردی! اما اوزونون توکلی اوقدر اوزونیردی کی هی دالیرجا سویونیردی! ایله کی همان موجود توکلی نین هامی سین قاپودان ایچه ریه سالدی، چوخ مظلومانه بیر طرفده اوتدی! گوزلرین دوو زیل له دی. دوو سوروشدی: سن کیم سن؟ جواب وئردی: من، ئوزی بیر قارینج، سقلی قرخ قارینجام. دوو دئدی: نه ایشین وار؟ ئوزی بیر قارینج دئدی: نه اولار! منه بیر آز غذا وئردا! دوو دئدی: گوزوم اوسته. بیر چومچه غذا وئردی. ئوزی بیر قارینج بیر آتیمدا ایچه ریه اوتوروب فور!! سیندیردی! (هضم ایله دی)) دئدی: بیر آزدا وئردا! دوو بیر یکه ملاقه ده وئردی. گنه فوراً ئوزی بیر قارینج غذانی ایچه ریه اوتوردی! گنه ایسته دی! دوو وئرمه یب، دئدی: قوی گئد، سنکی بئله تپیرسن! یولداش لاریم قالماز. ئوزی بیر قارینج، تبسمیله بیرتل توکون دن قوپاددی! چوخ وقاریلن دووین ال قولین باغلادی! دوو ها کالیشدی، توکی قیرانمادی! ئوزی بیر قارینجدا هامی غذانی یئیب، بیر یکه کوزه ده سواچدی! بعد بای بای ائدیپ گئندی! دوو ئوزون اود اوجاقینه سایى سویوندیردی، توکی اودا وئریب، ال تولین آچدی. توی تله سیک بیر آز دادسیز دوزسیز وکیر غذا دوزلدیردی، یولداشلاری گلدیلر. دوو ئوزون فوراً خسته لیکه ویریپ زاریلدیرا زاریلدیرا دئدی: سیز گئدن دن سونرا منی بیر باش آغری سی توددی! آاز قالمیشدیم اولم! اودورکی یاخچی غذا پیشیرن مه دیم! باغیشلا! یولداشلاردا کومک لیک ائدیپ، غذانی پیشیریپ یئدیلر.

صباح دوو وعباس طبق نوبت لری شکارا گئددیلر. دوشلی پهلوان دونه نین عوضین چیخسین، طعملی دوگی سوزدی، یئمه لی کباب چکدی، دادلی سالادار تودیب و ایچمه لی اشربه لر تهیه ایله دی. ایسته دی بیر چرت ویرسون، بیر خیشیلدی سسی ائشیددی. قولاغ لانیردی کیمدی؟ گوردی بیر موجود گلیر کی ایمدیره جان گورمه میشدیرا چون طرفین هیکیلی بیر قارینج دان آرتیق دگیلدیر! اما هی سقلی دی هی دالیرجا گلیردی! گنه ئوزی بیر

قارینج توک لرین یغیب یغیشدیرانلان سونرا ، دوشلی پهلوانی لن اوز به اوز اوددی. پهلوان تعجیله سوروشدی : سن کیم سن؟ نه دئیرسن ؟ ئوزی بیر قارینج دئدی : پهلوان ، منه ئوزی بیر قارینج سقلی قرخ قارینج دئیرلرالطف ایله بیرآزغذا وئر.دوشلی دئدی: گوزوم اوسته نه قدریسن وئره جاغام! بیر یکه بشقاب دوگی واوج دورد کباب وئردی. ئوزی بیر قارینج هن هون ایچه ریه آددی! پهلوان کی ئوزونه مشغولیردی،ئوزی بیرقارینج دئدی:بیرآزداغذاوئر!دوشلی تعجیله بیرنظر سالدی!آخی باورایله میردی بوتزلیقده غدانی یئیه بیلسین! هم گولمکی گلدی وهم خوشی!بیرآزدا وئریب دقت لی اونا باخدی. گوردی ئوزی بیر قارینج ایله اوتوردی ایچه ریه ،دئیسن درین قویویا بالاجا داش سالدون، حیران قالدی. بیلدی طرف غیر عادی بیر موجوددیر! ال ایاقین یغیشدیردی! دئدی:قمیش قویما! قوی گئد ،داهی وئرن مه رم! گنه ئوزی بیر قارینج سقلین دن بیر تل توک قوپاددی دوشلی نین ال قولین باغلایب ،بیر طرفه آددی! بعد آرخاین هامی غذا لری وسالادلاری بدنه وئریب ، اشره لریده قورت قورتیله ابچیپ، نشه لنیب وکیفین سازاددی.بعدپهلوانین اوشاق تکیین بورنین سیغدی! نه نه بالایا دئین کمین ،شهادت بارماغیله ساغ یانا غینا وئریب دئدی:

بورباغا همان بارماغیله سول یاناغینا وئریب دئدی: بوربا بوستان! بعد انجینه وئریب دئدی: بوربا گولدی گولدی!بند بای بای انده انده گئددی! پهلوانادا بوچاق وئریسیردیلر هیسدن قانی چیخمازدیر!اما چاره سیزیدی! ایله کی ئوزی بیر قارینج گوزدن ایتدی، دوشلی، چوخ کالیشدی ال قولین آچا، وای! آچانمادیر! بعد دارتینا دارتینا خنچری نین دیبینه سویوندی، بارماقلاريله خنچرن جنخارد، زوريله توک، کسدی! تز ال ایاق، ائدب ، بودا دادسن! دوزسیر وکیر غذا دوزددیر! ایله کی عباس و دوو گلد،بار،پهلوان دئدی: بوردا نم نه وار! سیر گئدن دن سونرا منی بیر قارین سائجی سی توددی،آز قالیردی اودوم آغزیم دن گل سین! هر نه دی سیر گانه یاخین توغدادیم! والا آج قالاجایر دینا!

دوو بیلدی بزیندا باشیدا همان قضیه گلیب دیر! فوراً دوشلی نین سوزون تایید ائدب، باشلادیلر غذانی یئیدیر!صاباج دوو و دوشلی شکارا گئدیردیلر،بیر بیر لرینه ئوزی بیر قارینجدان، توکونون دوامیندن، دئیپ گولوب و همده حیران ائدیر دیلر. بعد دوشلی دئدی: بز گنه سوز تاپیب دئیره بیلدیخ! گوره سن بو گون عباس کی حس و هوس آنلامیر! اول نه دئیره جاقدیر!؟

عباس دوگونی سوزوب، کبابی پیشیریب، سالادلاری واشربه لری دوزلدیب اوتور میشدیر. نه نه سینه، آیی یا، بیوک باباو آنلی نین یازی سینا فیکر ائدیردی کی خیشیلدی سسی گلدی. ولی یرین دن تَرَنمه دیر. ولی چوخ احتیاطیله گوزلرین قالاتین قاپوسینا تیکیب، منتظر اولدی. گوردی بیر موجود گلیر کی قد وقواره سی بیر ال بیوکینده دیر! اما هی توکدی دالیرجا گلیر! ئوزی بیر قارینجدا بیر طرفده اوتوروب، سقل لرین قوجاغینا یغیب عباسیلن اوز به اوز اوتدی! عباسدا مزاح ائدیب اونا دیلین چیخاددی!

ئوزی بیر قارینجا بو عمل آجیخ گلیب دئدی: خان اوغلان بیلیرسن من کیمم؟! عباس: یوخ، دئی گوروم سن کیم سن؟! منه ئوزی بیر قارینج سقلی قرخ قارینج دئیرلر. عباس دئدی: منلن یولدش اولار سان؟ ئوزی بیر قارینج جواب وئردی: اگر منه بیر آز غذا وئرسون! یولدش اولارام! عباس بیر چومچه غذا وئردی. ئوزی بیر قارینج فوراً آددی تولوغونا! دئدی: بیر آزدا وئر. عباس بیر آزدا وئردی. گنه ئوزی بیر قارینج یثیب، دیل دوداقین یالیریب، گنه ایسته دی! عباس دئدی: داهی یوخدی. گنه ئوزی بیر قارینج انجین دن بیر توک قوپاددی، اوزولدی عباسین ال قولین باغلا سین، عباس چومچه نی نه گوجی واریدی ویردی کچدی ئوزی بیر قارینجین باشیناها کالیشدی چومچه سین چیخاد سین، ولی ئوزی بیر قارینج مجال وئرمیریب، قانی سوزیله سوزیله قویدی قاچدی! عباس دالیرجا دوشدی، ولی تودانمادی! دوووپهلوان قصدأبیرآزدا تر قانئدیب، ایسته دیلر عباسین ال قولین بولار آچسینلار! اما کمال حیرتده گوردیلر غذا، اشربه وسالادلار حاضر و آماده دیلر! دوو و دوشلی پهلوان تعجبیله بیر بیرلرینه باخیب، باشلادیلار غذانی دادیله یئیدیلر. عباس یئییه دئدی: یولدشلا، اوقان جیزی قین گوریرسیز؟ چومچه نی بیر عجیب موجودین باشینه وئرمیشام تاخلیب! قان جیزی قیده اونون باشینین قانی دیر! تر یثیاخ گئدیب چومچه میزی آلاخ!.....

گر کی بو حکایتین آردی سی شیرین واثشید ملی دیر، ولی بوردا ختم ائدیرم. فقط منظور بویاریم حکایتی نقل ایله مکدن ئوزی بیر قارینجین شخصیتین تانیدیرما قیردی.

۲۱۲--- ئوزون بوغدا بازاریندا گوروبدیر:

.. قدیم ترتر باهالیق وقیتراق اولارمیش. چون ارتباطات آزی میش هانسی ولایته باهالیق دوشسیردی اکثر اکینچی، پیشه ور خلاصه هرالینه باخانلارین چوخی آرادان گئدرمیشلر.

- فقط هر شهیده تکه توک متمکن آدام لار بوغدا بازاریندان آراپا بوغدا آلابیلر میشلر، تاجورک تهیه ائده لر. بئلنجی زماندا بعضی آجلار بوغدا بازارینین قاپوسینا دوزولر میشلر. تا اگر دولتی

تاجر یا اربابدان گلسه، بلکه بیر آزدا بولارا وئره لر. بازارا گلن دولتلی شاید توانیندا اولمازی میش ویا ایسته مزیر میش وئره؛ مجبور اولار میش حددن آرتیق قیافه توددسون اوآغیز آچانی هیس وعتابیله قوولارمیش! وحتی نقل ایلر لر. بیراویچ بوغدا وآرپانی وئرنده ده ایله ادالارگتیررمیشلر؛ اولوم طرفه خوشا گلر اولار میش تا بئلنجی بذلدن! ایمدی مذکور مثلی اوکیمنه کی چوخ افاده وئریب تکبر ائدر ویا ئوزن دن دم ویریپ آجی آجی سوزلر دئیر وئروت و مقامینه جووه نرا اونا دئیرلر.

۲۱۳--- ئوزون تلگراف آغاجینا چیخاردیر:

بومثل یا اوتگون سوز معاصر مثل لرینندیر. گيجک لی و بخیل کیمنه لرین باره سینده دئیرلر. وقتی بیر حسود آدام تای توشینین، قونشسی نین باجی قارداشینین، همقطارینین موفقیت لیقین گورر، تحمل ائندمز. ایستر ئوزونه یا طرفه صدمه یتیرسن. ئوزون اویان بویانا چیربار. هر چتین وغلط ایشه ال ویرار. ویا ئوزوه آغیر صدمه وزیان ویرار؛ اوندا مذکور مثلی دئیرلر. (تلگراف آغاجی چون صاف اولار اونا چیخماق واقعا چتیندیر، بوخاطره تشبیه ائدرلر).

۲۱۴--- ئوز حمامیندیر، نه جور تپیک ویراییلیرسن ویر:

معمولاً بو مثلی اثرچی ائوین اولماق اوچون تانیشلار، دوست لارا و قامیل لره دئیرلر. تا احساس غریب لیک ائندمیریب قوناق قید و بندینده قالماسین.

۲۱۵--- ئوزونه اوماج اوغان میر، ئوزگه لره اریشته کسیر:

بعضی پخمه آدام و بیوک باش وار؛ ئوزلرینه وئوز آداملارینا و مردمینه سهل و آسان ایش وکومک نیق نیازلاری اولارولی انجام وئرمز! اولان بئله ئوزگه لره دن اوتوری سینه باجا سین یرتیب داغیدارلار. اوندا مذکور مثلی تمسخر اوچون دئیرلر.

۲۱۶--- ئوزی یخیلان آغلاماز:

مهربان تانری (گمان اولور سینا ماق اوچون) بیر آدامسیز واسکی جوانا قدرتلی، سویملی، گلیرلی منصب یتیرمیشدیر. مینلر نفر اونون حسرتین چکیردیلر. اما گئد به گئد عوض بوکی مردمین تای توشونون، ایل و طایفه سی نین قانونی ایشین یولاسالا، هر گلنه آجی قیافه تودیب هر گئدنه پورسوخ ائدیپ آجیغ وئیردی. حتی مردمین سلامین آلماغیندا ئوزونه کسرشان بیلیردی! او قدر احمق لی خوی و خاصیت تا پمیشدی؛ هر خیرین ایستیرنده اونی نصیحت ائدیردی؛ جوابیندا قاشلارین دویونلیریب، دئیردی: ئوزوم بیللم، سنه ربطی یوخدیر!

فقط شهرين وكندين بش آلتى لات لوطون دوره سينه يغميشدى .تاخوشى گلميرنلرى خام خيالىنده ازسين ويا قورغود سون! گون اوگون اولدى موش تكين قويروغينلان ياپيشيب ائشيكه آدديلار.چون ئوز ئوزون يخميشدير ازلدە اوزونه گتير ميردى .وهمان لات لوطلرده بيله سين قلم دن سالديلارايواش يواش باشلادى اونلان يونلان گلایه ائدمكه.اما واما فقط مذکور مثلى ائشيديردى.

ايمدى بو مثلى اوکسلره دئيرلر؛ مقام ومنصبين ، وار دولتين ، شغل کسب وکارين ومنبع گليرين وياهر رمز موفقيتين هوسى نين ويا نادان ليقى نين اثرينده الدن وئرر.

۲۱۷--- ئوز چراغين يانديرىب،ئوزگه نين حسابين گئدير:

بعضى آدام وار فقط ايشى ،ذکرى اونون بونون وار دولتين ،ايشين ،حسابين وحتى اثرنى باشين وبالا بولاسين قوددالاماق اولار!ايله بو غلط افکارو عملينده غرق اولار؛ ئوزون يکه يکه زحمت لره ساليب ضررلر ويرار. مثلاً ئوز ائوينده شادليغ ولدت عوضى تاي توشى نين ، ايل طايغه سى نين حسابين گئديبا مال دولتين سالارچيخارا بو ايشينده چون مصراولار داهى آدچيخاردار. اوندا مذکور مثلى اونون اوچون دئيرلر.

۲۱۸--- ئوزى خامدى ،دئير بئيه هامى خامدير:

بعضى دياز آدام، دوزوغلط ايشى بير بيرين دن سئچنمز. ياخچينى پيس ؛پيسى ياخچى بيلرا اونلان بئله ايستر زرنكى ليق ايله سين .هامونى ئوزوندن جاهل حسابليريب ،مسخره واداباز ايشلر گورر. بئلنجى كسين باره سينده دئيرلر.

بيرگون بئلنجى يخمه اوغول لاردان،دده سين سيلى تيبك آلتينا سالير.قبشقيريق لاريناقونشولار توكولورلراودده نى اوغولون اليندن آليرلار.چوخ تاسفيله سعى ايليرلر،اوغلانين هيسين ياتيدسينلار.دده ده بيرطرفده آه وناله ايليرميش!ولى گئده نين هيسى ياتمير ميش.آخيردا بير كيشى سيگار آليشديرير،اوغولاوئر وئر دئير:

جوان آلا هله هيسيوه بير توسدى وئرا! وقتى اوغولون گوزى سيگارا دوشور ،چوخ طلب لى دئير : عمو جان من دده مين حضورينده سيگارچكمه رم!هامى بوسوزدن واقعاَحيرت ائديب بيرى دئير:پخمه يه باخين!دده نى سيلى تيبك آلتينا سالماق هارا !يانيندا احترام اوچون سيگارى گيزلدمك هارا!

۲۱۹--- ئوزون خوش ايلير:

منيم شانسيم قاباغدى نه كدودى نه قاغدى
من كچلى ايستيرن اورك دولوسى ياغدى

بو مثلى هم مثبت وهم منفي اوچون دئيرلر. مثلاً بير نفرين بيرويا نئچه عيبي سى اولار ولى فراست و تدبيردن عيبي لرین سايماز بلکه الين قويار ساي سيز مثبت لری نين اوستونه وياشايشدان دوزگون كيف ايلر.

مقابلينده بعضى ضعيف النفس كسده وار فقط بيرتك عيبي ويا اسكى سى اولار . و بونا گوره ايشى پئشه سى غصه ائديب غم يئمكدير. و سعى ايلر همان عيبي سين مردمدن مخفى ايله سين. هر ايكى حالدا مذکور مثلى دئيرلر.

بعضى وقتلرده بير نفر يالان يره خوش اولوب هدر وعده يه، ثروته، مقاما ، ايشه و... فکرائديب واقعيت لردن قاچار اوندادا بو مثلى بئلنجى شخسه منفي لحنيله دئيرلر.

۲۲۰--- ئوزون داشا باشا چالير:

مذکور مثلى هم مثبت وهم منفي يرلرده ايشله دئرلر. بعضى مسئل و فداكار آتا و آنامرووس لرین و اوشاقلارين نسبي رفاهدا ساخليرارلا روهر ايشه ال يا خارلار. واقعاً ئوزلرين داشا باشا چالارلار تا اولارى بختور ايله سينلر. بئلنجى شخصلره تحسين و تمجيد اوچون دئيرلر. گاهداند بعضى طمع کار آدام ايسترمشروع سيز مال و دولته ، منصبه ثروته ويا هرزادا كى نظرينده وار چادسين ، هر غلط و اثريليقه ال آتار. نتيجه ده ئوزون ارج و قربدن سالار. اوندادا مذکور مثلى تحقير لحنيله دئيرلر.

۲۲۱--- ئوزون كوفته شوربا ائدير:

كوفته و شوربا آذربايجانين لاب يئمه لى و دادلى غذا لاريناندير. اكثر خوش مشرب و سالم كهليك(معه) آداملارين بو ايكى غذا دان خوشلارى گلر . بعضى كييمسه وار بير كسين ، شئين، هجتين، مقام و منصبين و... يولوندا ئوزوندن غافل اولوب هر غلط عمله ال و يرار؛ بئلنجى آداما تمسخر لحنيله دئيرلر.

مقابلينده بعضى كس وارا، ايستر ايشلرين ترتز و باديقلي انجام وئرسين، تا بيركسين ويا بير عده نين نظرين حددن آرتيق جلب ايله سين. اوندا مذکور مثلى تقريباً محبتى لن دئيرلر.

بيزيم محله ده عمومى حمام واريدي . مشهدي محب على آديندا ، تون انبارچى سيدى . جوان مشتريلر بيله سينه مشهدي اوپعلی دئيرديلر . چون اوزمان حماملارى قره

نفتیله یا نديراردیلار؛ مشهدی اوپعلی اوزون ، گوزون ، یاناقلارین و ال ایاقین زیل قره ایلردی. فقط گوزلری بئره لردی. اونلان بئله مشتری لره نمره وئردی. حتی تانیشلارا چائی تعریف ائدیب قره لن قندی لری دادینان آغزینا آتاردی. چائی ایستی ایستی ایچردی، ترلردی؛ گاهاندانقره ترلر، نعلبکیسینه داماردی بوحینیده حمام صاحبی گلمک همین اونادا چای بوشالداردی. حمام صاحبی گوله گوله دئیردی:

کیشی گنه ئوزووی کوفته شوربا ایله میسون آخی سویوخدی ال اوزووی یویارسان؟! یا وقت؟! ۲۲۲--- ئوزگه یه آغلیران گوز کور اولار:

کلام ادلی بیر کیشی واریدی. ائوه یتیشمک همین قاش قاباغین ساللاردی. آه توف ایلردی. خانمی و اوشاقلاری سورشاردی گنه نه اولوبدیر؟! کلام بیگ جواب وئردی: اورکیمین باشی یانیرافلان کیشی نین لباسی نازیکدیر. گوره سن نه اولاجاقدیر؟! یا دئیردی: فلانی نین اوغلی سرباز گئدیر؛ گوره سن نه اولاجاقدیر؟! یا فلان نین خانمی سین ایکی اوچ دفعه گورمیشم، ایله فقط بیرچادر اورتور! گوره سن نه اولاجاقدیر؟! اهر هانسی اوشاقیدا ایستردی بیرسوز دئسین، های کوی سالاردی. ئوزوندن مردمه نقشه چکیب، طرح توکردی. ایله فیکره جوماردی، بيلمزدی نه یئیرنه ایچیرادهی آرواد اوشاق جانا گلمیشدیلر. بیرگنجه گنه فیکره جوم میشدیر. ئوزگه نین معمولی و آسان مسئله سین آه توفیله آلت اوست ایلیردی؛ اوشاقلارین بیرى ایاقا دوروب چاغیردی: آقاجان آقاجان..... نئچه دفعه دن سونرا دده هیسى لن جواب وئردی: سسین بادسین نه های سالیپسان؟! گورمیسین فیکر اندیرم؟! اوشاق لاب ناراحت اولدی. جیریق فیریق کویمکین وشلواریں آنددی اوستونه دئدی. بولارا فیکر ایله ابعء آریق قیریق قول لارین قاباغینا تودیپ دئدی: بولارا فیکر ایله اننه سین گوستریب دئدی: ئوز خانیمیه فیکر ایله او..... و... دده! هاچانا جان هم ئوزوی وی هم بیزی سئریه جکسن؟! بیز مداد، قلم دفتر تاپان میریخ اسن ئوزگه لرین چوخ یئمه گنین غمین ایلیرسن! کیشی بئله سوزلری اهل و عیالیندن ائشید مه میشدیر. تکبر یلن ایسته دی آتیلا دوشه. ولی هانسی اوشاقینین ئوزونه باخدی، گوردی بولاردان پالتاری خراب، آریخ وساری .. سین کوچه باجادا گورمیریدیر! بیرسیلکه لندی. بیرده گوز دولاندیردی. گوردی نه قدر غافلیمیش. بعد ایکی الین باشینا قویوب دئدی: منیم گوزوم کورومیش؟! خانمی سی دئدی: ناراحت اولما. داهی باخار اولدون! دوز دئیب لر ئوزگه یه آغلیران گوز کور اولار!

۲۲۳--- ئوز لباسى ۋى گىيى بالاي:

تبریزین بیربیوک مرت بازلارینین سوزودی(آرزیم بودور تبریزده واولکه میزده همتلی یازیچیلار تاپیلا،اولکه نبن وشهر وکندلری میزین بیوک وقالارچی مرتچی لاریندن کتابی تهیه ائدیب،ویثلنجی انسانلارین دئرلی سوزلری وابشلیری غله جک یوللاریمیزین نشانلارین آرنیرالار) ایسدی مثل سائره اولوبدیر.مذکور آقا دئیرمیش:گون لرین گوننده تبریزین خاقانی خیابانینده دولانیردیم . دالدان بیر خانیم گوردوم . ایله شاد و هوسلی لباسلار گئیمیشدیر ، گرکی قوجا لمبشیدیم ولی مفتون ومجذوب اولدوم! سعی ایله دیم اونی قاباقلیرام بلکه شاد و طراوتلی اوزونده گورم.

[illegible]

۲۲۴ --- ئۆزۈڭ ئۇيغۇر، ئۆزۈڭكى ئۇيغۇر

اولک سہ بین بارہ سیارہ شہر ازلہا و۴ جزیرہ ویرانا طوعین یا طوفین
نصارک و نفاقین تعویگ انیب ہرم بنو نعین قورقول سین متامفہ بعداً
عومر و عافلی اندازار آنازلار ااکرموشنی آلاملار مخصوصاً موشلی و زرنک مامورلار و عادل
تقاضی لر بغلجی آدمین آداسین تز مشچیب، مذکور منلی دئییب، عدالت و قانونی اجرا اندرار.

۲۲۵۔۔۔ ٹورنگہ ٹورنگہ نیں نمازین جٹریہ جٹریہ قیلاں:

معمولاً مذکور مقامی اوکسین بارہ سیندھ ڈیئرلر، نوزائیشیں انجام وٺرہ بیلر اما لیاقت سیز لیک دن ذیل لیقن آئری سینامحول ائدر، نوزودہ انتقاری اولار یاخچی مہور تده انجام تاپسین اوزہ ل اوکسین بارہ سیندھ ڈیئرلر، نماز واوروجون نوزی قیزیب تودا بیلر اما دیری وسالم وقتی ادا ایله مزہ یا دیری لیکده سال دولتی اختیارینده اولار اولاسخاوت واحسانلان قاچار اما وصیت

ایلر وارث لری انجام وئرسینلر ابو مثلی بئلنجی شخسه دئیرلر تا ئوزونه گلیب آئری سینا
آرخاین اولماسین. اما نماز واذان و.... باره سینده شعرى اهدا اولونور:

((گوزل لر خلاف ایله مز))

عمور قا تلا شا ،دل کفاف ایله مز
سنین تک گوزل لر خلاف ایله مز
بزنمیش یازین گول بوداق پیکری
آذان وقتی تک قلبی صاف ایله مز
نمازیم آلا ر ، عطری سین لاله دن
بئلنجی اورک ، عشقی خاف ایله مز
چمن، گول ، آخار باده سین ساغره
کمانی طرب ، مست عفاف ایله مز
خبر وئرسه لر ، یار گلیرا ولکه یه
قووار با یقوشی، تختی قاف ایله مز
ملک لر آنر، طبل و نی چا لما غا
متاعسین سوین ، قلبی ناف ایله مز
از یلمه حبیب ، هر کس و نا کسه
وفا فیل ، جما سینه ناف ایله مز

۲۲۶---ئوزگه آتینا مینن ، تز دوشر:

بعضی آدام وار ئوزگه نین ماشینین دن، ائوین دن، آدین دن، مقامیندن و....جامعه ده ومردم
آراسیندا مشتری سیز تکبر وپوز وئرر.اما تز الین دن آلازلار.مذکور مثلی بوجور آداملارا
دئیرلر.بلدییه رئیسی (شهردار) بیر نفری ئوزی اوچون سورچی سئچیر.
سورچی بیر سامسونی کیف تازاگت شلوار ، آق ایپک کوینک وقیمتلی باشماق تهیه ایلیر.
ایله ئوزون بزیر کی هر یره گئدیرلر،مردمی دئیر لر بئیه شهرداربودی! سورچی نی یوخاری
باشا آپاریب مشکل وسوزلرین اونا دئیرلر!

شهردار چون رئوف ومتواضع بیر شخصی میش، نئچه دفعه لر ئوزونه آلمیرهیچ، بلکه بیر آزدا
الله شکر ائدیر کی بیر نفرین ایتکین شخصیتین قایتاریبدیر! اما سورچونی بالا بالا غرور

تودیر! داهی هر یره گنډیرلر، قاباقا دوشوب سعی ایلییر اونى شهردار بیل سینلر! امبیل میرکی بوعملی باعث اولور چوخلی ارباب رجوعلار منحرف و تخریب، اولوب، سونرا دان ئوز سوزلرین اوتان دیغان شهردارا دئیره نمیرلر!

بیر ایکی دفعه شهردار غیر مستقیم و مستقیم سورچی نی غلط ایشینه متوجه اندیر، ولی سورچی قانمیر کی قائمیر! بیر آزدا عملین پتر لشدیر! چون فکر اندیر شهردارین گنجیی گلیب بئله دئیر!

شهردار بېرگون ۽ جبير ايلور آثري سورچي ساجيب ، انبيله بونون عذرين ايسته سين. پوز وئرن سورچي جساتيله علاوه قبول ايله مير بلکه، تازا سورچي ني ده دانلير ! آخر الامر شهردار قابوچي ني جانميريب ، متکبر سورچيني ايشيکه آدا آدا دئبر:

ناکیشی بلکه سنی شهردارانده لر اوندا فعيله سن؟ امله من شهردارام پوزون سن ونری سن! پوزون شهردار اولون، پوزون مه جور و نه جاغاسان؟ ایزر سینه بیه نفر امکا اشلا بیدن کی اولان داغی، قاز اوله رشده و تیزر نوردانکیم لر کوزگه آلتنا مینن نوز دوشما!

1. 1950年10月1日，中华人民共和国成立，标志着中国历史进入了一个新的纪元。

[illegible]

اولیل انقلابی مکتبی آگاهی و مسئولیت اجتماعی را در جوانان و مردم ایران بیدار کرد. چهره آید و مردم ایران را در این جنبش که اساساً متوجه شد و بعضی جوانان و بعضی چهره ها که که به این راه را
آوارا و آج قویویدی هم باخچی مسلمانندی و هم انقلابیویدی!

مراغه نین آموزش و پرورش، دبیر لری و معلّم لری ائشیکه اتورمکده لاب شورون چیخاد میشدیر. بعدی ده مراغه لی لری بی گوزله طوطوله باخچه نفرین ایملر. اما اکثر شریف رئیس لر بوجور دئیردیلر. از جماعه دن یاخین شهر لرین دبیر لریندن دئیردی:

صبح اوّل وقت ایاقیمه، مدرسه یه قویدوم،مدیر بیر نامه وئردی. بئله یازمیشدیلار:
 «آقای فلانی توراق ئوزوی پاک سازی شعبه سینہ معرفی ایله!» گرکی قیشلاییم اسیردی
 اونلان بئله اداره میزه گئدیم . پاک سازی اتاقینا گئیب سلام وئردیم.پاک سازی رئیسی

الینده کی پوشه نی ال وراق ایلیردی. دئدیم: آقای فلانی منی نئیہ دعوت ایله میسیز؟ چوخ متین ووقاریلن سوروشدی :

آدوووز نه دئیر؟ بیر آز جرات لنیب دئدیم: فلانی. چوخ صراحتی لن دئدی :اوغول سیز پاک سازی اولموسیز! بیر آز میهوت اولدوم .بعد قلبیمده دئدیم: هر نه اولاجاق قوی اولسون! اللهه توکل. اوجادان دئدیم: آقای رئیس علت؟ پرونده می تاپیپ، جواب وئردی :

۱- سن فلان تاریخ عرق وچاگیر ایچیپ کیفنلن میسون

۲- فلان تاریخ فلان شخصی لن ساواشمیسون

۳- فلان تاریخ بازاردا فلان محترم دوکاندارا اهانت ایله میسون ۴ - داهی قویمادیم دالین تودا. دئدیم: آخی سن نمازاوروج اهلی سن! بولاری ئوز گوزویله گورمیسن؟ دئدی: یوخ اوغول. بولاری اونلان بونلان سوروشوب وتحقیق ائدیبلر. دئدیم: منیلن عداوت ائدیبلر. من بئلنجی آدام دگیلم! رئیس دئدی: ئوز امکداشین بولاری گزارش ائدیپ و امضالیربیدیر ائدیم: اصلاً مکانی یوخدیر! من بوایشلری گورم!

(گرکی بیر آزی دوزیردی) رئیس ناراحت اولدی. خدمت کارا دئدی: فلانینی چاگیرین. آدین ایشیدمک همین سویوندوم. چون ایلربویی یولداشلیق ایله میشدیک. آقای فلانی کی بیرسیرک سقل قویمیشدی، گلدی. من سوینجک ایاقینا دوردوم ال وئردیم. اما یولداشیم بورنون او یا ن بویانا توددی! فقط بیرنسیه ساغ اول دئیب اثرلشدی.

رئیس سوروشدی: آقای فلانی سن بولاری یازیپ و گزارش ایله میسن ،بو آقا دئیر یالاندیلار. نه سوزون وار؟ یولداشیم دئدی: خیر آقا. هاموسی دوزدی! من چوخ هیسيله دئدیم: آقای رئیس! اوتاریخده کی منی کیفلی یازیبلار، ایله بو آقابیزی آپاردی. حتی فلان کس فلان کسده واریدی حسابیمیزده بو آقا وئردی. رئیس دئدی اوهیچ! دئدیم آقای رئیس بو کیشی منیله جان بیر قلیب یولداشدی! والله بو منی آپاردی مشهدی ساواشدیک. چون بونون قونشوسیردی! و.... رئیس گوردی من هر نه ایش انجام وئرمیشم چه پیس چه یاخچی بو آقادا واری میش!

اوزون تودیب دئدی: ناکیشی سن ئوزونده هیزانی گورمیسن؟ نئیہ مردمه آدقویمیسان؟ ئوزوده ئوز یولداشیوه ؟ یولداشیم جواب وئردی : آقا من توبه ایله میشم ایمدی حُرّم! رئیس کی بیر وارسته روحانیردی ، گوله گوله باشین تویلایب دئدی : نه قدر هوروسن هوراوی گئدیپ گلنی قاپیپ یارالاما ! بعد منه دئدی: اوغول گئد ایشیوه . ا نشا الله موفق

اولارسان. دین اسلام، دین رحمت و دین عدالت دی. بو عمل باعث اولدی همان شهرده پاک سازی مسئله سی منتفی اولسون. وهرگون من واهل وعیالیم اوشریف آقانین پاک روحینا رحمتلیک اوخوروب ودعا ایلروخ.

۲۲۸--- ئوزگه کیسه سین دن، حاتم لیق ائدیر:

معمولاً بو مثلی اوندا دئیرلر؛ بیر نفر ئوز مالیندن باغیش لاماقدا نهایت خسا ستی نشان وئرر. اما آئریسی نین مالین دن اونا بونا بی مهبابا بذل و بخشش ایلر.

۲۲۹--- ئوزو وه ایرنه باتیر، اگر خوشون گلسه، ئوزگیه جوالدوز باتیر:

بو مثلی حضرت امام حسن(ع) مین مبارک حدیثین دن الهام آلیبلار. بو مضموندا بویورار (هانسی ایش و عملی انجام وئری سن، اگر خوشون گلسه آئری سینادا انجام وئر) ایمدی بو مثلی اوکسه دئیرلر، راضی اولمازهیچ کیسه اونا لاب بالاجا آزار و اذیت ایله سین! اما الی یریه گلنه اذیت ائدر، گئدنه آزار یتیرر! بیر نفر دئیردی: منیم بیر نانجیب، گوزی داروبخیل یاخین کسیم واریدی. هر کسیله دولانسیردی ویا کنارینده اولسیردی، توقعی سی اولاردی دوستونون یانیندا اونا نهایت احترامی و محبتی ائدم! حتی گرک همان احترامین تایندا دوستونا قیلام! اما هر زمان منی وفالی و محترم یولداشی میله گورسیردی، بخیل لیکی داشاردی! حسادت دن اود تودیب یاناردی! احتمالاً سعی ایلردی منی یولداشی مین یانیندا خراب ائدیپ، حورمتدن سالسین! ویا گورسیردی منه احترام ایلرلر، بعضی آلچاق سوزلریله و عمل لرله ویا منه عتاب ایله مکيله ویا حاد دستور وئرمکيله ائوزون شخصیتلی و بتر نشان وئریب! امی آلچاخ آدام تانديرسين!

یوزلر دفعه دالدا بوجاقدا نصیحت ائددیم! خواهش ایله دیم!... سن بو عملیله هم منی وهم ئوزووی تاقدان سالیرسان! اما طرف قانمادی هیچ اسعی بویودی منی لاب ناراحت ایله سین! چون منیم دوز سوزومی بیر جوړه ضعف باجاسی بیلیردی! و بیر آزدا خبیث ایشین گوجلندیردی!

بیر گون قینی نین یانیندا گوردوم. دیشی می دیشمه یغیب ائوزو نون یوز عمل لرین دن بیرین تنبیه اوچون انجام وئردیم! بو عملی مندن گورمک همین گویه گئدیدی! قیشقیریق سالدی! آز قالدی باغری چادلاسین! منده گوله گوله اکیلدیم! گویا فامیل لرین بیری مذکور مثلی دئیپ، طرفی مجاب ایلیر: آدام اول! و بئتلنجی ایشلردن گورمه! انا ئوزووه قائید ماسین. و هیچ کس سنه قاپار ماسین.

۲۳۰-- بابلی بابین تاپمباسا، گون آخ واریلن کچر:

درین وحکمت لی مثل دیر. اگر هرانسان ایسترسه یا شایشیندا موفق اولا گرک ئوزاندازه سینده اولان آداملاریلن، کس لریلن یولداشلیق و وصلت ائدیب یا هم راز اولسون. اکثر اوکس لریاشا یاش لارین اودوزارلارو بدبختی لیک احساس ائدرلر، علتی بودور: ئوز بابلارین تاپان میریبلار. یاچوخ پیس تای توش دالیرجاگئدیب و یا حددن آرتیق ئوزلرین دن یوخاری آدامین دالینا دوشو بلر. بو مثلی بئلنجی کس لره دئیرلر.

بیر مودب و شریف اوغلان صحبت ایلیردی: من اوشاقدیم. آتامینن آنام متارکه ایله دیلر. چون اوچ سندیم واریدی، بیلمه دیم نئییه آئرلیدی. ایلرکچدی، آتام آئری خانم آلدی. ومن چوخ غم و غصه یله بویودیم! گرکی آنا لیغیم یاخچی ونجیب خانمیردی، ومنلن ئوزاوشاقلارینافرق قویمازدی، آتامن همیشه اولوشلی و غملیردیم.

اون یتدی سندیمده تصمیم توددیم گئدیب ئوزآنامی گورم. چون ائشیدمیشدیم بیرنفریله ازدواج ائدیب، اونلاندابوشانیبدیر. یولداگاه ئوزومی اونون قوجاقینا آتیردیم، گاه اوپوردیم، گاه الین دن دادلی شیرینی آلیردیم، وگاه آنامی لن درد دل ایلیردیم. بو فیکر خیال لاریله قاپونی چالدیم، آنام دئدی: کیمسن؟ جواب تاپانمادیم، گوزلریمندن بولود تکین سو آخدی. ایله کی قاپونی آچیب منی گوردی: چوخ ناراحتلی جیغیردی: سن کیم سن؟! قوی گئدادئدیم: منم اسنین اوغلون...! بیر آز دویوخیب دئدی: منیم، سن آدلی اوغلو یوخدی! اما من سایمادیم ایچه ریه تپیلدیم. من نه قدر یالواردیم، آنام اوقدر داندی، اولی آنام بیرسوردندی، کی ایمدیده قولایمداسس وئریردندی: خان اوغلاننه ددنده تقصیر واریدی، نه منده ابیزبیریری میزه یارا نامیش دیخ! ابیوکلرین عناد وزورلاری باعث اولدی بیزبئلنجی اودا دوشک ایمدیده کی ایمیددی من او وصلتین اودوندا یانیرام! دورگئداسنیده گوره جک گوزوم یوخدی!

سویی سوزیله سوزیله ایاقا قالخیب، گئددیم! وقتی گوروشیمی آتام دئدی: آتامین گوزلری دولوب، دئدی: دوز دئیرا بابلی بابین تاپمباسا، گون آخ واريله کچرمیش!

۲۳۱--- با خار کوردی:

مذکور مثلی اوکس لره دئیر لر، آئری فیکری لری دوز با خیشلارینا غلبه ایلر. ایله کی واقعیت لری گورلر، ولی ئوزلرین ویرارلاریلمه مزلیقه. بیزیم ایمدی لاب (باخار کورلاریمیز) گناه

سيزآداملاری اولدورنلریاهمان تروریستی لردیلر.متاسفانه دونیانین باشا باشیندا عوضی ظلم وستم سنمبل لریندن انتقام آلالار ؛ معمولی و گناه سیز مردمی بمب ، موشکی لن ویا طیاره اودا چکمه یلن او لدوروب ،قانلارینا بلیرلر.

۲۳۲---- بارماغیوی بال ايله سوخ بوغازینا،چیخاردانلان سونرا دئیر آجیدیر:

خسیس الطبع و حق بیلمیرن کس،کی بيله سینه یاخچی لیق ایلر لر ولی آخیردا تشکر عوضی آجی سوزدئیب و یامان لیق ایلر. بئلنجی آدام چوخلارینا داباعت اولار.مصدق اوچون بیرمعاصرو تازا حکایه دئیم:

قاضی لردن بیرى صحبت ایلیردی:گونلرین گونوند بیرنفری قاچاق عملده تود میشدیلار. وقتی تحقیق ايله دیم گوردوم خانمی جواندیر و ایکی نارین اوشاقی وار. طبق قانون حداقل زندان وئردیم. نئچه آیدان سونرا تقاضای مرخصی ايله دی. من سعه صدریلن قبول ائدیب طبق قانون وثیقه ایسته دیم.اهل وعیالیسی ها کالیشدیلار و وثیقه تاپانما دیلار. کیشی لیک ائدیب، قاچاقچی نی زنداندان ایسته دیم. اطاقا وارد اولدی. دئدیم:

سیز وثیقه تاپا ناماسیز. منه ده قانون اجاز وئرمیر مرخصی وئرم بو حینیده خانمی سی و ایکی اوشاقی اطاقا تپیلدیلر. بولارین گوروشمه لری منی منقلب ايله دی. خانمین و اوشاقلاری نین حضورینده دئدیم: آقای فلانی اگر منه قول شرف وئره سن ، مرخصی دن سونرا قانیدا جاغسان، موافقت ایلیریم؟ کیشی دئدی: آقای قاضی بالالاریم جانی قول شرف وئیریم. مرخصی قورتولماق همین ئوزومی معرفی ائده م. مرخصی وئردیم دعا ثنائيله گئددیلر. هاگوزده دیخ بوگلمه دی . آخیردا محترم مامورلاریش آیدان سونرا آئیری قاچاخذاتودیب گئتیردیلر. بيله سینه دئدیم: سن منه قول شرف وئرمیشدون؟ نئیه گلمه دون؟ بئیه سنون شرفین یوخدیر؟ چوخ حیاسیز جواب وئردی: آقا قاضی، سن منی شرفسیز حسابلا!

۲۳۳---- بارماغیله گوستریریلر:

معمولاً بیر معروف و مشهور شخصی هامی تانیرار؛ اونون اوچون دئیرلر. بعضی انسان دین و علم و هنرده، بعضی انسان شرافت و نزاکتده، بعضی نسی اکین و بیجین و صنعت ده، بعضی سی همنوعین ایسته مکده ، بعضی سی مهر و محبت و عشقده ، بعضی سی سیاست و کیاستده و... آدلی و سانلی اولارلار؛ مردم تحسین اوچون دئیرلر.

لکن بعضی آدامدا وارلات ولا بالی لیکده ، عارسیزلیقدا ، شرارات و گدالیقدا و بئلنجی آچاخ پیس ایشلرده معروف اولار ؛ اونون اوچونده تمسخر و تحقیر اوچون دئیرلر.

۲۳۴--- بابا نظر، بئله گزرم :

او آداملارین موردینده دئیرلر ؛ قالین لیکدان ئوز سوزلریندن سونرا هیچ کیمسه نین نصیحت ین قبول ایله مزله. حتی ادب و نزاکتینده حد و مرزین یوخلامازلار. حماقدن ئوزلرین حددن آرتیق یوخاری بیلرلر. یاخچی و پیس ایشلرینه فرق قویمازلار.

یولداشلاردان بیر دئیردی: منیم بویوک قارداشیم سورچی دیر. ماشینی نین هریردن خوشی ایسته سیردی سوزلر. ایله کی ائوه گلدی بیزه مخصوصاً آنامیزامهات لریندن ، ال فرمانیندن تعریف و تمجید ایلردی. گنه بیر گون شیشه شیشه دئیردی: ننه! ماشینی لن گلیردیم. تر و تمیز و تازا لباسلی بیر آقاو خانیم گئدیردیلر. ایله بیرقوناقی دیلار ایرده تیلیت قارزیغیدیرطایرلری سرعتیلن سالدیم تیلیت قارزیغا! ایله سپه له دیم ، کت وشلوارو چادیرا هاموسینی باتیردیم! آراواداغیزلارین آچدیلا، یامان یایوزدندیلرها! گل گوره سن! منده گوله گوله باسدیم گاز! قاچدیم!

نَم ایسه آغزین آچمیشدی؛ تحسینلی دندی یوخه؟! داداشیم قاه قاه گولوردی بیز خیردارلاردا پوز وئریردیخ؛ عجب بترداداشیمیزوار! بوحنیده قاپی چالیندی. من گندیب قاپونی آچماق همین گوردوم؛ ایکی نفر شخصی بیر نفر مامورداداشیمی ایستیرلر. داداشیم اولاری گورمک همین ساری کوک تکین سارالدی! داداشیمی آپاردیلار جریمه ایله دیلر. تحقیر ایله دیلرننچه گوندن سونرا اوتور دبلر، امانه اوتورمک؟! انله بیرقره بېشېگ کوتک آلتینلان قورتولمیشدی! دده م شام وقتی دندی: اوغول هیچ وقت دئمه بابانظرم بئله گزرم! آدامی آپارارلار خمیرین چیخاردیب ، بورنین اوغارلار.

۲۳۵--- باجاردیقی وین دالیرجا گئد گوزل!

آمری مثل دیر. ناشی صنعتچی یه، یازچی یه، سیاست چی یه، ویا هرپیشه صاحبی نه اورگنمه میش ایستراستادلیق ایله سین؛ ولی خرابلار، بئلنجی شخص لره دئیرلر.

۲۳۶--- باجیوا دئمه اورک سوزووی، باجیویندا باجی سی وار:

بو مثلی حضرت امیرین گوزل ودرین کلامیندن (بویورار دوستووا اورک سوزوین هاموسین دئمه دوستویندا دوستی وار) الهام آلیلار.

منظور بو مثلدن بودور: هر آداما اعتماد ايله مه. امتحان سيز هيچ کيمسه ني يولداش و قابل سرون بيلمه. اوره کي وين سترين تزراق هر گلنه آچما. احتمالي وار اونون سن دن آرتيق يولداشي سي اولو، وسنون سترسوزوي اونا يتيره. بو صورته سنين سرون داهي سترديگل. وهمدنه بومثلي آغزي يرتيغ آدامادا دئيرلر.

۲۳۷--- باد دان گلن بادا گئدر:

بومثل خسرو ساساني زمانيندن قاليدير. ساساني قيريملاري روم خزانه و گنج لرينه اتفاقي حالدا دريا دا حمل اولور ميش، صاحب اولموشدولار. حکومت ساساني چوخ حجيم، قالين و عظيم تبليغاتي لن آدينا «گنج باد آورده» قويورلار. ولي چوخ آزمدته مذکور خزانه و گنج لر مسلمان لارين اليه دوشور. اوزمان نان اکثر مسلمان ملت لر آراسيندا او جمله دن تورک، کورد، فارس، گيلک، عرب و هندو پاکستان ملت لرین ديلينده ضرب مثل اولوبدور.

ايمدي هر هانسي شخص و يا شخص لر حرام مال و نا مشروع پول لار اله گيترلر، و بير مدتدن سونرا الدن وئرلر؛ يا الدن گئدمک اومودي چوخ اولار؛ شريف و دوزگون مردم مذکور مثلي دئمکي لن آلدا لانلاري ويا هر غلط ايشه ال ياخانلاري متنبه ايله مک اوچون دئيرلر. قاجار لارين اواخيرينده و رضاشاه دورونده، مراغه شهرينده بير کبين گسن حاجي آقا وارميش. اوقدر نامشروع پول لاري لن مال و ثروت، ملک و عمارت، باغ و باغچا اله سالي رکي حد دن آشير. اولن زماني دئير:

اوغول اوقدرسنه و با جيوا ثروت و ملک قويميشام؛ اگر دوزدوز دولانا سيز، اوشاق لاريز و نوه نريزنه نوز دوز گزه لر گنه ثروتين ايچره سيده اوزه جکسي ز؛ حاجي آقا اولور. بير ايکي ايل چکميز اوغولي گاه کيف لنير، گاه معشوقه تاپير، گاه قمارا دوشور. تا کي هامی ثروتي الدن وئريريا الين دن چيخارديرلار. همان ثروت لي اوغول آوارا قالير. اونون دده سي نين مال ودولتين گورن قادينلار و کيشي لر تعجبي لن دئيرميشلر وحتي ايمديده دئيرلر:

دوز دئيپ لرباددان گلن بادا گئدرميش! اي کاش بئلنجي عبرت لرکي واقعاً سايسيزدي؛ هامی مسئول لارا؛ هامی عصرلرده درس عبرت اولسون.

۲۳۸--- بازار ايله قاري شيبدير، ايت بورني ساداندا گليبدير:

انسانين تاريخ بويوندا بيوک دل مشغولي سي ومهم رابطه سي بازار وآل وئر طريقيله انجام تاپيب وتاپيري. ابلنجي علتله هامی حکومت لربازار اوچون مخصوص قانون وياسايي اعمال

اڻدرلر.هرهانسى جامعه نين بازاري يوخارى ثباتى اولسا، او جامعه نين حكومتى سى نين اقتدار توسعه وترقى نشانه سى دير. ولى طول تاريخده بعضى خاص زمانلار، او جمله دن جنگ،قيتراق، شورش، نالايق حاكم، فاصله طبقاتى وطبيعى بلالاي مثل قورو ليق، زلزله،سيل،عمومى خسته ليك و...بازارين نظم وعادى روالين دگرگون ائديب وائدرلر. بئلنجى وقت لرده تقلاب،احتكارو نا مرغوب جنس بازاردا رواج تاپار. ايله كى دوزگون بازارچيلرالى قولتوخ قاليب،اما حيله كارلاربيرگنجه ده افسانه لى ثروتره ال تاپارلار. اوندا مذكور مثلى متقلب ومحتكر بازارچى لره نفرتيله دئيرلر.

۲۳۹--- باسدى باسدى دى، باس كچسين!:

آرا قاتى شيق ونا منظم يره دئيرلر. بئلنجى يرده هيچ كيمسه بير بيرى نين حالين وحقين يوخلاماز. هر كيمسه نين الى وگوجى هاراجان يرلشسه،انجام وئريب ،حتى آثرى سيندا بو غلط ايشه تشويق ايلرلر.

۲۴۰--- باسماليق خوروسودى:

باسماليق او يره دئيرلر ؛ مالاوانچى لار اينك ،داوار،كچى،ائشك وآتلارى نين پھين لرین طويله دن چيخاردیب، مذکور يره سئرلر. باسماليقدا ائو صاحبی نين تويوخ خوروسى احياناً قوشلارى دن دوش آختاريب ويا كول لئرلر.. باسماليق صاحبی نين خوروسى بيلركى بورا صاحبی نينكى ديراترترقانادلارين شاقيلداديب بانلار.بوتويوخی پيسلار.اوتويوخی پيسلار.اوهرگلنى قووالار.هيچ حيوان قاباقيندا دورانماز. شيش لنمكى ولوطى ليقي نهايته يتيرر.اما زمانى كى باسماليقدان آثرى دوشدى.ايله سيزار ايله قورغار.ايله قانادلارين سال لريب باشين اشاقيه تيكركى سئرچه يه ده ديننمز.چوخ توشيره توشيره كاليشار ئوزون گنه باسماليقا سالسين. جامعه ده ايسه بعضى آدام وارگوره سن دده سينين قارداشينين ويولدشينين يانينداونا بونا سونجوق آتارسيلي آتار . ولى ايله كى آثرى دوشدى ويا بير داد وييداديرده غرضه لى آداماراست گلدی يواشجا اكيلر.بئلنجى خصلتى اولان آداملارباسماليق خوروسى دئيپ، مسخره ايلرلر.

۲۴۱--- باشى بدنينه آغيرليق ائدير:

اوکيمسه يه دئيرلر ، قوغمازليقدان ويا جانا دورماقدان ئوزوندن زورلى و قدرتلى كسيلن عداوت ايلر.بعضنده تهديد اوچون ايكي نفر بير بيرلرينه دئيرلر.

۲۴۲--- باشچی باشین ساخلادی دی:

زمانی ومثلی ئیرلر؛ بیرائوین، مغازه نین، اداره نین، شرکتین، کندوشهرین وحتى اولکه نین قانونی سی ویاقانونچی لاری ضعیف وگترسیز اولار. پارت، رشوه دوستدان باجیلیق هر زادا حاکم اولار.

تبریز شهرینده بیر تاکسی چی نین اطرافدان گلن مسافرله سوزلری چپ گلدی. هر ایکسی آتلیب دوشدی. اما بیر موقرودوشونن شخص گلیب بولار دئدی : آرالانین گئدین ایمدی باشچی باشین ساخلادی دوراندی! ئوزیوزی یالان باش آغری سینا سالماین.

۲۴۳--- باشیوا کول ده اله سون ، اوجا یردن اله:

بومثلی اوزمان دئیرلر؛ ایسترلر بیر نفری بیوک ومهم ایشده بیلن، باشی چیخان صاحب منصب ، عاقل وشریف آدامین طرفینه هدایت ایله سینلر. بیر نفر اداره لرین بیرینده خدماتی بخشینده ایشلیردی. بو خدمت کارین داداشی سی بیر پخمه یه دئیرمیش:

فلانی امنیم قارداشیم هله هله آداماسلام وئرمزها سنه باخما! داداشیم سنه چوخ چوخ احترام قائلدیر، سلام وئریب کیف واحوال ایلیری! پخمه خاندابو پالان قومادان شیشله نیردی. هر یرده اتوروب دوروردی بو فرمایشی بیوک وئرمک اوچون میدا نا آتیردی! گنه بیرگون دده لی دوده لی دئیردیکى بیر نفر دئدی: الله سنه شکر! اگر بو آقارئیس زاد اولسایدی! بیزی گورمک همین سیلی تپیکین آلتینا سالاردی! بوسوزدن هامی گولوب بعد پخمه خانامذکور مثلی دئدی!

۲۴۴--- باشی داشا دئرمیر ییدی هله :

معمولاً بومثلی غافل وئوزوندن غیر عادى ممنون اولان فردلره واوزه ل جوان لار دئیرلر یعنی بئلنجی کسلردونیا نین ایستی وسویو خوندوشمزلر وهرزادی ایده آل ایسترلر . ویا ایله ا فاده لی اولوب ومنم منم دئیرلر؛ مستمع لرین کهلیک لرین قاریش دیرارلار.

۲۴۵--- بالیغ تکین قارنى یانیدیر:

بعضی انسان لارین دردلری چوخ اولار ولی عزت نفسی لری باعث اولار هیچ کیمسه یه دئیره نملر، ویا دئمزلر. ولی بیرایکی نفر اولارین درین غم وغصه لرین دن خبرلری اولار. اظهار همدردی ائندده بومثلی دئیرلر. گاهه اندامذکور مثلی دئیرلر تا نشان وئرسینلر صاحب دردوغم یوخاری مناعت طبع وعزت نفسیندن هیچ کسه دئمیری، والا ایچره سینده اووچالانیری.

۲۴۶--- بالیغ ایستیرن، گرک ئوزون سویا وئره:

بعضی انسانلار ایستیرلر زحمته متحمل اولمیرا اولمیرا علمه ، ایشه ، مقاما ، ثروته، فن و تکنولوژیه ال تاپالار؛ اوندام مذکور مثلثی بئلنجی بیهوده آرزی ائده نلره دئیرلر. ویالوکسی کی هدفینین یولوندا بعضی دوگونلره و آغیر چتین لره دوشوب وانواع هزینه لر تحمل ائدر، و ناله وندامت لیق ائدن زمان، یاخین کسلری اونی تشویق ایله سینلر وهمده زحمت لری طبیعی نشان وئرسینلر مذکور مثلثی دئیرلر.

۲۴۷--- بالیغی آدچایا، بالیغ بیلمه سه ده خالق بیلر:

بو مثل عربی مثللردن تمام دیل لره یای لیب و عمومی اوتگون سوز اولوبدیر. بیر نفر تانری نین رضایتین نظرده تودماز. فقط بشرین، حیوانین تشکرون نظرده تودوب الین دن گله گله یاخجی لیق ایله مزویا سطحی فیکر اثرینده حیوانی و یا بشری فاقد خدمت بیلر. وقتی عارف کس بئلنجی آدامین نیتین دن خبری اولار؛ مذکور مثلثی دئیر. تا متوجه ایله سین یاخجی لیق و خیرایش انجام وئرمک فقط الله دان اتوری یاخجی دیر، لاغیر. ومطمئن اولسون تانری هیچ خیر و یاخجی عملین جایزه سین یرده قویمیرب وقویماز.

۲۴۸--- باغلی قاپویا بلا گلمز:

اصلی منظور مثلدن بودور: هامی گرک محتاط اولسون . گرکمز بیر نفر عایله سی نین، ایل طایفه سی نین، کندی سی نین یا شهری سی نین حتی اولکه سینین اسرارین تانیشا، یاد او اجنبی لره وئرسین. اگر وئرسه ئوزوده گلن مصایب لرده یانا جاقدیر. یا شرافتلی جرگه لردن چیخا جاقدیر.

سطحی معنی سی، بودور: هریره گئدسین اوئوین، دخلین، مغازه نین، انبارین، ماشی نین و.. قاپوسینی باغلیرب وقفیل لَمک گرک. تا حد الامکان اوغورلا تماقدا اماندا قالسین.

۲۴۹--- باش ساغ اولسا گیتور:

مذکور مثل کچی اوینلارینین بیرین دن الهام آلینبیدیر. کچی اوینلاری آذربایجان وتورکلرین تمام شهر، کند، ایل و او بالاریندا جور به جور قديم و قديم دن مکتوب و شفاهی سوزلو کینده بول و او زه ل یری وار. او جمله دن مناطق اردبیلده تبریزده، زنجاندا، ارومیه باکی ، گنجه ، نخجواندا ، اراک و شیراز تورکلرینده ، قزوین ، همدان ، مراغه ده ، تورکیه ، قفقاز،

تورکمنستان، داغستان، شبه جزیره بالکاندا آلتون تاي چينده وسایسيز تورک اولکه لرينده کچی اوینلاری جوړه به جوړه اوینانار. اوجمله دن بیري بودور: قیش مجالس لرينده، جوقالاردا، توی لاردا و... نچه جوان بیر گنج اوغلا نی لن مرج باغلارلار. تا ایکی آغاجیلن کی دیرسکدن ال بارماقلارین اوجوناجان قددی اولار یاپیشیب تمام بدنین اوایکی آغاجین اوستولرینده قرار وئرسین. ایله کی فقط ایاقلاری وایکی آغاجی یری لن تماسدا اولالار ؛ بعد بیردستمالی دیشلرینلن گوتورسون. هر دفعه کی گنج اوغلان ایسترا آغاجلارین آراسیندن گیتره، واقعهده چوخ چیتن اولار؛ بیر عده تضعیف روحیه اوچون دئیرلر:

گیتیرنمزاگاهدان طرفداري ویا گنج اوغلان ئوزی جواب وئیر: باش ساغ اولسا گیتیرر. خلاصه بواویون اوقدر اوینانیب و شیرین لیکلرسا لیبدیر، عبارت (باش ساغ اولسا گیتیرر) مثل سائره اولوبدیر. وایمدی مذکور مثلی اوندادئیرلر تا شهامتلی انسانلاری برک ایشلرده دل و جراتین آرتیملی ایله سین لر.

۲۵۰ --- باشینی قاتیپ باشلار:

وقتی اوشاقلار جوانلیقا ایاق قویارلار و ایستیرلر آتا و آنا لارین دن ویا هر بیوکیندن بعضی ایشلرده مشورت ایله سین لر بئلنجی جوانا لارا ارزش و شخصیت قائل اولماق اوچون مذکور ؛ مثلی دئیرلر. گاهداند اوکسین باره سینده دئیرلر؛ یکه باشلاریلن علمی نظرین دن، منصب نظرین دن، ثروت نظرین دن اتوروب دورا بیلر.

۲۵۱ --- بازار اودتودوسین، تا بيله سینه بیر دستمال یتیش سین:

بو مثلی اول آدمالارین باره سینده دئیرلر؛ ابله و آلچاق طبع و نفس لری اولار. و ایله کثیف طمع لری و معیوب فیکری لری اولار، راضی اولار لار بیر نفره، بیر عایله یه، بیر اداره یه، بیر تشکیلاتا بیر شهره، صنعتچی، اقتصادا، سوزلوکه، تاریخه نه جور صدمه دئیردئرسین! اما بولار! بیر اسکی مال و دولت ویا آد یتیشسین!

۲۵۲ --- باهاچی، باهالیقی سویر:

بعضی بازارچیلر و آل وئرجی لر، تر قازانیب و پولدار اولماق عطشلی چوخ اولار. فقط ذکر و همت لری هرزادی قیتراقا سالیب و احتکار ایله مک اولار؛ تا مناسب شرایط ده باها سادیب؛ کلان مال و ثروته چادسینلار! بئلنجی بازارچی لره دئیرلر. اما بئله لیکیلن هم ئوزلرین هم جامعه نی یاندیرارلار. حتی بعضی لری ایله نانجیب اولار؛ مردمین چوخ یئمه لیک لرین کوفسه دیب ،، قوغودیپ ! اشیکه توکرلر! اما اوجوز سادمازلار! شریف و منصف آل وئرجی و بازاری لر بئلنجی

گوزودار امکدا شلارین آئیندیرماق وانسان لیغا سوق وئرمک اوچون مذکورمئلی دئیرلر. حتی چوخ وقت بودرین مطلبی ده الهی، علمی، عاطفی واقتصادی جوانبین نظرده تودیپ، بئلنجی اوره کی داش، وازی چومور آل وئرجی لره دئیرلر. وبعد یول گوستریب دئیرلر: سعی ائدون بوگونلیکده، یوزه ایکی بهره آپارین، ولی صاباحین یوزه یوز بهره سینه گوز تیک میرون!

۲۵۳--- بخیل (پاخیل) یانار اوددی، ئوزون کول ایلر ئوزگه نی چومور:

پاخیل لیق قیراغی یوخ بیر قوغوغ گولدی؛ هر کیمسه نین اوره کینده یر ایله سه هم صاحبی نین انسان لیق ائوین یخار وهم دور برین حرمتدن سالار. پاخیل آدامین احترامی اولماز، شخصیتی، مهر ومحبت قوشون ئوزوندن وایل، طایفه دن وقای قونشودان، تائی توشدان وامکداشدان قاجیردیپ یوخسول لیق وعداوت توخومین اورکلره سپر. هامی ادیانیده اوزه ل دین مبین اسلامدا بخیل لیک مذموم ومطرووددی. آنا و آتالاری میز دئیرلر:

بیر شهیده ایکی نفر بیلیجی، بیر بیرین چکنمیز میشلر. اوزه ل اولارین بیری سی پاخیل لیقین لاب شورون چیخادمیشی میش. وقت حاکمی ایستیرمذکور پاخیلی سینا سین. امر ائدیر گئدین فلان کسی گتیرون. پاخیلی گتیریرلر، حاکم بیله سین بیر اتاقا آپاریر کی فقط ایکی سی اولورلار. حاکم دئیر: استاد! من تصمیم تودمیشام هر ایکیزی تشویق ائدیپ، مال ودولت وئرم. اما بیر شرطی وار. اودا بودی: اگر سنه هر نه وئرسم اوبیر سی فاضله ایکی برابر وئره جاغام. گئد فکر ایله؛ گور نه وئرسم سنی غنی ائدا جاغدیر؟

پاخیل استاد گئدیر گئجه دن صبحه چاغ فکر ائدیر. ئوز ئوزونه دئیر: من شاهدان ایکی قطعه حاصللی باغ آلسام منی اولن گونه چاغ گوئر. بعددئیر: آخی اوندان اوبیرسینه دوردباغ وئرا اوندان من دوزنرم! بعددئیر: من شاهدان اوچ یوزقیزیل سکه ایسترم. اگر شاه وئرسه من بوشهردن چیخیب گئدرم. بعدرقیب یولداشی یادینه دوشوب، دئیر: اوندان اونا آلتی یوز سکه وئرا اوندان نئیلرم؟!

خلاصه هر نه مال ودولتدن ایستیر آلا، گوئرور یولداشی ایکی برابر آلا جاغدی. صبح اول وقت دارالاماریه قومور. اذن آلیب، شاهین حضورینه یتیشیر. شاه گورمک همین سوروشور: استاد! یمدی نه ایستیریرسن؟ استاد دئیر قبله عالم ساغ اولسون! دستور وئرنیم بیر گوزومی چیخاد سینلار! (یعنی اگر بونون بیر گوزون چیخاد سالار، حتما یولداشی نین یا همان رقیبی نین ایکی گوزون چیخاردا جاغلار). شاه بوسوز ائشیدمک همین درین فیکره

جومور. بعددئير: واقعا سن هاميدان باش پاخيل سان اسونرادستور وئير: گئدون داش يوناني گتيرون بوكيشيدن بيرپيكره يونسين ومجسمه سين شهرين ميدانيه تيكيب، آلتيندا بئله يازسينلار: اولكه نين لاب باش پاخيلي استاد فلاني!

٢٥٤-- بختي قره داغا چيخسا، داغلاري دومان آلا را:

بومثل جف القلم ين گئيش وساحل سيز دنيزي دن الهام آلينيب دير. واكثر صاحب نظرلرين راي بودور: هر انسانين بيرجوره يازي سي وار. كي تك تك يازيلار جامع ه نين يازي سي لن موازدي. يازي صاحبي اگر ياشايشي نين صحيفه لر ين مثبت كلمه وجمله لري لن اوخورا و يا مثبت تربيت اولا خوشبخت دير. اگر منفي مرتبي سي اولا و يا منفي كلمه و عبارت لري لن اوخورا بدبخت دير. ديگر عبارتيلن، اگر بير كيمسه حادثه ويا چتين ليكه توش گليب گرفتار اولا، اگر ياخچي داياناغي اولا ويا مثبت طرفين دن وارد اولا، آدديم آدديم ياشايشين گوزل اولكه لرينه ياخينلاشار. اگر عكسي اولا، قارا و قوغما لي قويولاريندا ايت ه جا قدير. هر حالدا تانري نين لطف ونظري شامل هر كيمسه دير. اونلان بئله قاليبدير، بو لطف وعنايت ه بيز نه قدر قابيل اولاخ. ولي مذكور مثلي اوزمان دئيرلر؛ بير كيمسه ئوزون بدبخت احساس ايلر. حتي ياخچي ايش وفرسته ده راست گله ويا سويملی و شاد يرلره گئده، گنه ده ئوزونده غم وغصه ايجاد ائديب ئوزون قره بخت بيلر البته بوغصه يارداماقلار هر انسانين كچر گون لر ين دن سوايچر. و هر يرده عقده لري يان چييباني تك راحت قويماز اوتورسون!

بو سايسيز، سايسيز اولدوزلارا چييده بو ديب سيزعا لمين دا ل زيوه سينده

ياشي ريخ بير دير ي اولد وز بلينده گوزل گورچك دوري نعمت گولونده

ولي افسوس و افسوس:

نادان نفسين اينده قالمشيخ گيج!

٢٥٥--- بستان ي و ساخلار، آروادي آر ساخلار:

قرن لرد ي انسانيت ليكين بير قانادي نسبت اوبيري سي قانادينا ضعيف قاليبدير. اودوركي خوش بخت ليكين وادي سينه اوچماغ، انسان لارا وچون فعلا چتين اولويدير. علت ي ده ضعيف قالميش قانادي، همان حيات يولداسي سي دير.

اکثر بدوی و غرب سوزلوک لرده قادینلارین دالی قالماغی کاملاً مشهوددیر. عللی چوخدی او جمله دن اولوب اولدورمه لر، جنسی مسائل لر، باهالیق لار، شاهلار و والی لرین زوردئمکلری و هاموسین دن آرتیق انسانیت ین واقعی یرین بیلمه مک دندیر. کی تاریخ بویوندا باعث اولوبلار قادینلار مظلوم اولوب حق لرین آلانماسینلار و یالان حمایت لر مخصوصاً غرب ئولکه لرینده باعث اولوب خانیم لار بوشان سینلار، تک یاشاسینلار. حتی حیوانلار یله یا شاماهی آ لرلرینه ترجیح وئرسینلر اتنها معنوی و اخلاقی، بیلجی لر و انسان جامعه سینی آیدین تانیرلار دیر کی دوزگون کیشی و قادین مساواتین دن دفاع ائدیب ، آرا شدیدرلار . و معتقد دیر: اگر انسان لی جامعه نی بیرمهاجر قوشون بدنینه شباهت ائداخ، آقا و خانم قانادلاری دی. هیچ وقت ساغ قانادسول ایشینی و سول قانادساغ ایشینی گورنمز بلکه هره سی ئوز یرینده قابل استفاده دیر. و هیچ بیر سی ده اوبیرسینه مرجح دگیر.

پس اگر جامعه انسانیده ایسه خانیم و آقا هره سی ئوز موقعیتین یاخچی درک انده لر مطمئننا یاشایشلارین خوشبخت لیک گولوستانینه، کی نهایتی تانری نین فردوس برینی دیر، چاددیرا جاقلار. مذکور مثلی اوزمان دئیرلر ؛ خانواده نین آقاسی حیات یولداسی سین واقعا حیات یولداسی بیلیم، واونی توانینه قَدَر تامین ائدیب، حرمت و احترامین، و شخصیتین محفوظ ائدسین کی همی ئوزی، لذتلی یاشار ، و همده حیات یولداسی سی. البته خانیم لاردا گرک متقابلاً بئله اولار.

۲۵۶--- بوستانچی قولاغی اشیدمه سین:

ماهر و اوساد بوستانچی لار درین دن معنقدیرلر : بوستانا اگر صاحب بوستانلار سونرا آئیری کیمسه داخل اولوب، میوه دئره سه، حتما بوستان آجیغ ائدیب سولاجاقدیر. اودورکی هیچ کیمسه نی بوستانینه قوی مازلار. و حتی بوستانین باره سینده بوستانچی نین حضورینده گرک پیس و منفی اظهار نظر ائدیلمیره. مذکور مثلی بئلنجی زمان دئیرلر. یا وقتی بیر نفر ایسترمز هیچ کیمسه اونون ایشینه، عملینه، علمینه یاشایشینا و حرفه و پشه سینه، چول باغینا و... فضولیک ایله سین . وقتی اثری کسلربئلنجی شخصین باره سینده ایسترلردانیش سینلار، اول مذکور مثلی دئیرلر بعد پیچی پیچی دانیشیب غیبت ایلر لر!

۲۵۷--- بره نی سویا وئربیدیر:

باغچی، چولچی، اکینچی لر مثلی دیر. بره نی سویا وئرن، معمولاً ناشی صیفی چی، چول چی، باغچی اکینچی اولار. بیر آز دینگلمه دن اوتری یا غفلت اثرینده، نه قدر قدر تدبیر ایله

میش اولار هدره گندر. ايله کی بره نی بویانلان باغلار اویانلان سویخار. مذکور مثل بو عملدن الهام آلینب دی. اوکسین باره سینده دئیرلر، کی بیر نفر غفلت، هوس و طمع اثرینده یاشایاشین اویسارین الدن وئربعد ایستر یغیسین، یغمانماز. اگر یغسا داچوخ هزینه وعمور تلف ائدر.

۲۵۸--- بوقیه اوقیه یه بنزه مز:

تهد ید وقورغود ماق اوچون دئیرلر. بعضنده حاد مشکل وچتین لیق بیر نفره راست گلر اوندادا مذکور مثلی دئیر. تا ئوزون محکم و برک تودیپ اورک گوبلکی اولوب و هر چتین لیکله ئوزون آماده ومهیا ايله سین.

۲۵۹--- بیر قیرا نا گول له آتیر:

بیرکیمسه نین زمانی، واردولتی اولار؛ ولی بدعمل لريله ناشکريله واردولتینی آدیپ تودار. سرانجام الدن وئریب پوتیک چیخار. وقتی مردم اونون باره سینده دانیشارلار، اونون یوخسولوقی نین حددین نشان وئرمک اوچون مذکور مثلی دئیرلر. بعضنده، بعضی حقه باز کسلریوخ دولتیندن دئیرواستریکه یکه معامله دن صحبت ايله مکی لن طرفه بورک قویسون. اما مردمین آراسیندا بیر قیرانلیقدن اعتباری اولماز. اوندادا مذکور مثلدن استفاده ائدرلر.

۲۶۰--- بید قابیغی دیر:

بیر نفرین حد دن آرتیق سیسقا، سینجو، نازیک، آریخ و قریخ لیقی نین، تبیین و تشریح ايله مک اوچون دئیرلر. گاهاندان معتادلارین چهره لرین نشان وئرمک اوچونده دئیرلر.

۲۶۱--- بیرقادینا دتدیلر عزرائیل اوشاق پایلیرادندی منیم کیلن ایشی اولماسین•

عزرائیلدن اوشاق ایسته میرم:

یالان وحيله لی بذل وبخشش ائدن آداملارین باره سینده دئیرلر. بعضنده اوکسین باره سینده دئیرلر کی اونون مخصوص ایشدن سونرا آثری ایش الین دن گلیمک محالدير، اونلان بئله بعضی یالانچی وگوب باسان آدام محال وممکن سیزایشلری تعریف وتمجیديله اونا نسبت وئرا

۲۶۲--- بیر باتمان سوتدن اوتوری؛ گندیر اینک آلا:

بعضی کیمسه عقل سیز وتدبیر سیز توقعسی ویاجروری اولار. بئلنجی آدام بیر نفر دن یا بیرکیمسه دن اضافه انتظاری اولار. ولی اونون امکان ویا وظیفه سینده اولماز انجام وئرسین.

اما انتظاری اولان کس عوضی بوکی ئوزفیکرین تصحیح ائده بعضی غلط ایشلره ال ویریب، چوخ ناشی و غیر معقول تصمیم لرتودار. سونرا همان تصمیم لرین الینده قالیب، یر به یر ائدنمز. مصداق اوچون بیر خاطره عرض ایلیرم:

محمود آدلی بیر نفرین یولدashi آموزش و پرورش اداره سینده اولاردی. حضورینه گئدیب دئیر: من ایستیرم حقوقیم چوخالا؛ منه بیر کارنامه جورله. معلم چوخ حرمت وادبيله جواب وئریولداس نه من، بلکه یوزه دوغسان دوققوز نفر آموزش و پرورش ده اولانلار بوایشی گورنمزلر. اگر ال لریده آچیخ اولسا گنه ده گورمزلر. گرک زحمت چکیپ درس اخوراسان. یامتفرقه امتحان وئره سن. محمود آقا وقتی بئله اشیدیر چوخ تورشاق قیافيله خداحافظ ل شیر. گئدیر خیردا قارداشی نین مدرک لرین دن بیرین تاپیر. آپاریر جعل ایلدیریر. اما همان بو مدرک بيله سینی نئجه ایل لر دادگاهلاردا تویاندیریر. مذکور مثلی بئلنجی ایشلرده دئیرلر.

۲۶۳--- بیر سچل لی سی دیر ، بیر ده ئوزی:

هیچ کیمسه سی اولمیران، ویا بی خیال آداما دئیرلر. ویا وقتی بیر متشخص آدام ایستر بیر لالابالی و آدام دان حقین آلا ویا اونا آرخابن اولا ، اوندا مذکور مثلی دئیرلر؛ تا متوجه اولسون طرفی نین هیچ زادی و هیچ اعتباری یوخدیر.

۲۶۴--- بیرالده ایکی قارپوز تودماق اولماز:

متاسفانه بیزیم زماندا بعضی کسلرانواع نماینده لیکلرده کاندیدا اولورلار. تبلیغات لاریندا ئوز لرین یکه و بتر آدام نشان وئرمک اوچون، اون و اون بش ده هم زمان سم و مقام صاحب اولماغین ملون کاغیدلار دایزد یریب آغاجلار، دیوارلار، قا پولار یا پیشدیریرلار. یا میلخ تکیین ساپا دوزوب! خیابانلار آسیرلار! ایکی قارپوز نه دیر؟! اون وایر می قارپوزی بیر الده تودیرلار! چون ئوزلری نین فیکرلری کسمیر، بئله بیلیرلر مردمین کیده کسمیر! ولی اکثر مردم بئلنجی تبلیغاتی اوخوراندان دئیرلر: ای ناجنس نه قدر طمعین وار؟ هله سنه تاپیشیریلان ایشلری دوز گوره بیلیرسن؟! هله بیر آئیری مقامدا ایستیریرسن می؟ بعد مذکور مثلی دئیب باشلارین تویلیرا تویلیرا رد اولورلار!

اما عادی حالدا، عاقل و عارف کس لر وقتی بیر نفرین ایکی شغلی ویا ایکی بیرزادی هم زمان اولایا ایستیره ایکی ایشی هم زمان انجام وئره اونا دئیرلر. نئیه کی نه جسمی توانی سی

اولا بیلر نه روحی و حتی علمی ده بئله ایشی ایجاب ایله مز .چون واقعیت امر بودور؛ هیچ زمان بیر شخص ایکی شغلی یر به یر ائدنمز. اما متاسفانه اکثر کارمندیلر، بونا ممکنی ممکن ائدیبلر! ایکی واچ شغلی بیر بیرینه قاتیبلر! گنه ده یرده دیلر!

۲۶۵--- بیرلیک هاردادی، دیری لیک اوردادیر:

آچیخ بئین، صاباحی گورن وانسان دونیاسین سوین شریف شخص لرین مثلی دیر. بیرلیک و متحد اولماق هراثوین، اداره نین، محله نین، کندن، شهرین، ملتین، اُمتین و دونیانین بختورودیرلیک کلیدی دیر. متاسفانه معاصر تاریخینده مسلمانلار و بشرهامو سی بو حیات کیلیدین ایتیریپ، و یا اوغورلادیپ لارا (اگر غرب و شرق اولکه لرینه باخیلاهیچ بیرینده خاورمیانه تکیین مردم بیربیری نین جانینا دوشمیریدیلر.)

گرکی مسلمانلارین بعضی ارجی لی باشچی سی ویرکوره سی نین اشیق فیکر صاحب لری سی؛ حضرت رسول اکرم (ص) وهامی انبیا تکیین مسلمانلاری و بشریت دونیاسین بیرلیکه دعوت ایلیرلر. اما هیهات اهاننی؟! بونلان بئله امیدیمیز واردی مسلمانلار جزئی اختلافلاری قیراغا آتیب، و خصم نیتلری کنارا قویوب، بئلنجی صادق باشچی لارا لبیک دئیپ، دیری لیک و صلح عَلمین عزتیلن ائولکه لرینده و دونیانین باشاباشیندا اُستیرسینلر. بومثلی اوندادئیرلر؛ بیرایله، ائوه، کند و شهره ویا هر یره اختلاف اودی دوشوب، و اختلاف اودی آز قالیر هامو نی یا ندیرسین. بایاتیلار دادئیرلر:

شیرین دیلیمه قربان

غنچه گولومه قربان

امیدیم، آرزولاریم

طایفاما، ایلیمه قربان

۲۶۶--- بیر طرفی وه سوغان و بیر طرفیوه ده ساریم ساق اک :

اوکسین باره سینده دئیرلر ؛ باجی قارداشین، دده ننه سین، اوشاقلارین، دوست و اقرباسین بد اخلاقیله دوره بریندن قاچیردار. ادالاری، اخلاقی و دانیشقی ایله ساسیق ائیر و ثرر کی لاب و قالی سی آخیردا ایستر بئلنجی آجی وقوغوقلی شخصی ترک ایله سین مذکور مثلی دئیر . تاطرف متوجه اولسون، قوغوق اخلاقیله تک و تنها قالامالی دیر، ویا کوکدن ئوزون تغیر و ثرملی.

۲۶۷--- بیردوز، مین ائیرینی کسر:

بومثلین ، تاریخ بوئی اوقدر هامی دیل لرده چه مکتوب وچه شفاهی مصداقی چوخدی کی واقعاَ آدم حیران قالیر؛ نیه گنه بیرغده پاپاخ کس، دوز اولانمیر؟ اهامی سالم انسان، اوزه ل انبیا ومصلح لرسای سیز کلاملارداو مقدس کتابلاردا بویوروبلار: روح دقیق ونظم دنیا بوجور توخونوبدیر؛ کی گرک هیچ اثری ، غلط عمل ، غلط فیکر، غلط ایش، نیتی خراب بسلنمه سین و آق گونه چیخماسین ! مذکور مثل آذربایجان لی لارین زلال ودرین اعتقاد وسوزلوکینده شریف وصدفلی یری وار. بو اولکه ده هیچ آتا و آنا تاپیلماز سای سیز دفعه لر بو مثلی بالالارینا دئمه سینلر. و همیشه بالالارین. صداقت لی ودوزگون یاشاماغبو مثلی لن تشویق وترغیب ایلرلر. دئمه لریخ آذربایجان اولکه سینده اکثر اثری لیک لر، خیانت لر، فساد لارو وارداتی دیر، نه تولیدی.

۲۶۸--- بیر ائودن ایک باش چیخسا ، بیرین کسبب آدماخ گرک:

بومثلدن منظور هراثوین هرجامعه نین گرک بیر غرضه لی، بیلجی تصمیم تودانی، رئیس، مدیری اولسون. والا اگر هریرین ایکی یا نئجه نفر بیر شرایط ده ، بیر قدرته دولانديرانی اولا، موفقیت لیک امکان اولمیرا جاقدير. ايله کی خداوند متعال وارلیقدا واحددير. البته لازمدی بیوک ویا مدیر گرک نسبت الی آلتینداکی لارا نئجه لحاظدان آرتیق لیقی اولسون اوجمله دن:

- سیفده گرک انسانیت لیک سی، سمتین دن یوخاری اولسون.

- ایکینجی سی، گرک اولدوغی ایشده نسبت الی آلتینداکی لارا معلومات و علم صاحبی اولسون.

- اوچونجی سی، اولدوغی ایشه دریندن اعتقادی، اعتمادی وعلاقه سی اولسون.

دوردینجی سی الی آلتیندا کی لارین اعتماد لارین ئوزونه گوجللی ايله سین. یعنی: ریادن، حرص دن، یالاندان، باهانا آختارماغدان، دیل آجیلیقدان، غضب دن، تک رای لیکدن، مال و دولت یغمادان، نخوتدن اوزاق، ومخصوصاً ئوزون مقدس و پاک نشان وئرمه دن متبرا ايله سین. بشین جی سی، دوزلره صاحب، اثری لره یول گوسترن اولسون. وچاپلوس ، یالان وپالان قوشان مداحچی آغیزلاری یومیغ ائدیب، و صدیق و دوز دانیشان آغیزلاری روان ايله سین. آلتین جی سی، هیچ وقت جاسوس و سوز آپاریب گئتیرنلره اورکدن اعتماد ايله مسین.

یتدینجی سی، شرور، خائن و مفسد، یاغی، طاغی و قانون سیندیران کسلره هر مقام و منصبده رحم ایله مه سین. ویا بئلنجی شرور و آراذل لریله معامله ایله مه سین. نظامی بومورده دئیر: خراب اولدی کونول مولکو، نگاریم ایله بیر شفقت
آپا ردی گنجی بیگانه، گوزتچی ایله مز عزت

۲۶۹--- بیر آش پشیره جکم، نخودلاری باشینلان یکه اول:

تهدید و قورغودماق اوچون بومثلی طرف ویا طرف لره دئیرلر. ولی اکثر او آدم دئیر، طرفینه نقشه و حیلله ائدمک منظوری اولار. مستقیم عناددان و دیووشدن حذر ائدر.

۲۷۰--- بیر دشمن مین دوستان چوخدیر:

معمولاً او کیمسه لرین باره سینده دئیرلر؛ دشمنین آزاوالماسی اولاری یوخلادارو دشمنین خدعه و نیرنگین دن غافل اولارلار. اوج غفلت و تکبرده همان آز دشمنین الینده گرفتار اولارلار.

۲۷۱--- بیر قیرانلان اوتوری یخیلیردیشی سینیر:

ثروت لی ولی خسیس و جلیس آدمالارین باره سینده دئیرلر. تاهیچ کیمسه اولاردان سخاوت اونماسینلار. یا او کیمسه لر کی وارلاری اولماز ولی اونی بونی آلدادماغدان اوتوری ایستر لر ئوزلرین ثروت لی نشان وئرسینلر. اوندادا مذکور مثلی دئیرلر. بعضنده او آدمالارین دالدا سیندا دئیرلر، یوخسیلیق بیلله لرین معروف و مشهور ایلیریب دیر.

۲۷۲--- بیر قلاش مین شاهدان چوخ کیف سور:

آتیح لیقینه دونیادان لذت آپارماق یوخاری هنر و استادلیق ایستر. کی چوخدا بول پولایووخاری منصبه ربطی یوخدیر. حاکم، والی و شاهلارین مثلی دیر. عادی مردمین دوزگون و آزاد یا شاماغینا حسرت ائدن وقت آغیزلاریندن اوچار. دئیرلر: بیرگون گنه شاه عباس، مدبر و وفالی وزیر الهوردی خانیه مبدل و مندرس لباسیه مردمین آراسیندا و بازارلاردا دوز خبرلر کسب ایله مک اوچون دولاتیر میشلار. ناھارا یاخین میوه میدانینه یتیشیرلر. شاه عباسین گوزی بیرتای قوهونا دوشور. تاین باشیندا بیر شیرین ویکه قوهون واری میش (بئلنجی قوهونا مشهورتای باشی دئیرلر). دئیر: الهوردی خان، آغزی بورنیمیز قویوربدیر، گئند او قوهونی آل گتیر یئیاخ. الهوردی خان قوهونا آلتی عباسی وئریب، آلیب گتیریر. شاه عباس سوروشور نئچه وئردون؟ وزیر جواب وئریز: قبله عالم ساغ اولسون آلتی عباسی. (عباسی

واحد پول دوره شاه عباس) شاه دئیر: آپار قئیتیر! باهادیر! الهوردی خان قوهونی وئریر، التی عباسی سین آلیرا!

وزیر، شاهین یانینایتیشمه میش، بیرا ئرنی باشی پیتلاشیق فعله جوان گلیر. آلتی عباسی وئریب همان قوهونی آلیر. بش آلتی قدم اویان لبیدا اوتوروب قوهونی سیندیریر. چوخ دادیله ولذتیه قوهونی ویریربدنه! اولور کتنه! (یعنی نئشه اولور)

شاه و وزیر هر ایکی سی بو ایشه حیران قالیرلار. بعد شاه عباس دئیر: الهوردی خان گل گئداخ! بیر قلاشین کیفی، مین شاهدان چوخی میش! (بونشان وئریر شاه عباسین دوری مردم نه قدر رفاهدیر میشلار. اودورکی شاه عباسین آدی تاریخده همیشه احترامیلن یاد اولور) بوسوز اوزمانلان قالیب وایمدی مثل سائر اولوبدیر. ایندی زمانی بیر ثروتلی، یکه باش، رئیس، فرماندار و یا هر صاحب شوکت و قدرت عادی مردم تکین مواهب الهی دن قید و بند اثرینده استفاده ائدنمز، وای مردمیلن ساده صورتده اوتوروب دورماق و معاشرت لذت لریندن محروم اولار، اوندابومثلی ئوزی اوچون دئیر. معمولا مردمین فیکرنده اولان حکیم حاکملر چوخ دئیرلر.

۲۷۳--- بیر گولی لن باهار اولماز:

بو ضرب مثلی اوقشرین، عایله نین باره سینده دئیرلر؛ خوی و خاصیت لری پیس و زهله سیز اولار. ولی اولارین ایچره سینده بیر نفر یاخچی چیخار. وزهله سیز ایل و طایفه سی اونو هامو نین باشینا چالیب ، و غیر عادی افتخار ائدرلر. البته منظور بو مثلدن ثروت ، تخصص دگیل بلکه فقط شرف و انسانیت منظوردی. نئیه کی چوخ خاندان وار پول لازمی ویا صاحب فن و تخصص دیلر، اما اورک لری خراب، و مردم آزار اولارلار. او حالدا کی چوخ خاندان زحمت کش، اکینچی، صنعتچی اولوب، جامعه ده مظهر خیر و برکت دیلر، و عموم مردمه یار ویاوردیلر. بعضنده بیر قوم و ملتین ایچره سی علم و خرد و انسانلیق ارجلردن غافل و عاری اولار. اما بیرری خلاف قومی، علیم و بیلجی چیخار. اوندادا مذکور مثلی دئیرلر. یا بیر مقدار معیوب متاع و اقلام اولار، تنها بیر تکی ویا آزی یاخچی چیخارگنه مذکور مثلی دئیرلر. خلاصه هر شئی لری کی بیرایکی سیندن غیری، هاموسی خراب و معیوب اولار اوندادا مذکور مثلی ایشله درلر.

۲۷۴--- بیر سورونین آدین، بیر آلا قاشقا دانا با تیرار:

مذکور مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر اصل و نجیب خانداندا، ایل و اوپادا، شهر و دیاریده اکثر افرادی لری دوشون و فهیم اولارلار. بیر خاص انضباط و معرفت صاحبی، و هامیلار اوچون خیر و برکت

اولارلار. ولی بئلنجی طایفه نین ایچره سینده بیر نفری چوخ ناباب، شرور و خائن چیخار. ایله ایش یا ایش لر انجام وئرر ؛ باعث اولار اولارین باشلاری اشاقی اولسون. اوندا مردم حسرتیله بو مثلی دئییب ، شریف ایل و طایفه نین معرفتلی عایله نین وحتی نجیب مردمین حرمتی نین سینماغینا افسوس اندرلر.

۲۷۵--- بیر دامجی سو اولدی،یره باتدی:

بو مثلی اووقت دئیرلر؛ بیر نفری گودرلر، سین سین آختارلار؛ تاپیب بیلسینه چادان زمان گنه بیردن بیره ایتیرلر! معمولاً زرنک، قوچاق و هوשلی کسین باره سینده کی دشمنین آلدادیب الیندن قور تولوب و آرادان چیخار اونون اوچون چوخ دئیرلر.

بعضنده هنرلی، بیلجی، حکیم کسلر کی انتظار سیز چاغدا فوت اندرلر، بئلنجی زماندا دا دئیرلر. یا او کسلرین آجار فیکر، تازا مطالب، تازا طرح و نظریه و... خلاصه صاحب نبوغ اولارلار ولی ئوز زمانلارینده توقع سیز ولی ایتگین پاشیریب، آرادان گئندن سونرا تازا نسل افسوس ائدیپ مذکور مثلدن استفاده اندرلر.

۲۷۶--- بیر یئین دن قورغ، بیر یئمیرن دن قورغ:

بو حکمتلی مثل واقعاً قیزیل سویله یازمالی دیر . چون قولتوغیندا ساییسز مفهوم و تاریخلی حوات لر، تعمق لی یاشایش اصولی، حکومت و حکومتچی لیق و... واریدی. اوجمله دن آرتیق یئینلرین خوی و خاصیتین ، جامعه نین طبقاتی فاصله سین ، حاکم لرین ضعف و قوت اقتدارین مردمین قیام ویا اقود عللی، جسم و روحین سلامت لیقین و غم و نشاطین تاریخ بوی دعواسی و... ویا یئمکه ویا یئمکه باعلیدی.

ساده و سطحی باخیشدا اوزمان بومثلی دئیرلر ؛ فکر اندر لر بیر نفرین گوزی وقارنی دویوب و توخدی! یاخچی دیرکی اونی سئچیپ بیر مقامین ، مجلسین ، امانتین و... دالیرجا یول لاسینلار. ولی بئلنجی آدام ایله چالار، چاپار و اوغورلیق لار اندرکی هامی تعجب ایلر آخی بوئییه؟ ویا عکسی بیر نفری کی چوخ یئمکه، رشوت آلمغا، اختلاسا و اوغورلیقا دادان میریب، اونی انتخاب اندرلر، اودا گنه گئدیپ ایللر محرو میتی نین عوضین چیخار!

هر ایکی حالدا مردم مذکور مثلی دئیرلر. البته وقتی عمومی فهم و شعور ، و حکومت و قتین سیاستی یوخاری سطحیده اولسا وار دولت ویا یوخسول لیق معیار انتخاب و اعتماد اولماز، بلکه اساس علم ، تخصص و تدین لیق اولار.

۲۷۷--- بیلدیر اولوب دده سی، ایندی آغلیری گنده سی:

شاه زمانی نین حکومتینده ایکی قونشو قار آدما اوستونده ساواشیرلار. حکمتیت اوچون دادگستریه گئتیرلر. قاضی حکایت نرسه قولاق آسیردئیر. گتیرن دایه دسپله سی نین رای می اعلام ایله رنم. سوارانان قوشولار مرعسی اولورلار. بیرآز مدت کچیر کسرتت ارادل تانخیر. گنه بو ایکی قونشی دئیرلرگولورلر. قیش چخیر یاز گلیر. یازدا گندیر تیر آییندا قونشولارین بیرینه دادگستری دن بیر نامه گلیر کی بئله یاز یلمیشدیر: آقای فلانی طبق رای شعبه فلان ۴۸ ساعته جان ،او مقدار قاری کی آقای فلانی نین دیواری سی نین دیبینه توکوپ قالموسین، و باعث خسارت اولموسین، سریعاً یغیشدیراجا غسان. والا قانونی عواقبینه منتظر اول! کیشی باشینی توپلوردئیر:ای کاش اوقاردان بیر اوویچ اولوردی اوره کی بیر سترین له در دیخ! وبعد مذکور مثلی تکرار ایلییر. (البته قاضی بیر آزدا دعوانی یاتیدماق اوچون بئلنجی ایشی انجام وئیر).

اینا آنالار و آنا لار سینه لریده سه دئیرلر:بیر کیشی اولور اوجون بیر سفیه ارغلی وارمیش. قونشولار دئیرلر: اوغلان بیزسویو قیزدیرینجا، تاختا تابوتی حاضر لیرینجا، گند بازاردان دده وه کفن آل ،نر گتیر. بو اواخره جان مریم ارین لرین اولورنده یوزاردیلار. اوغلان دایانا چوز قویوب بازارا قچیر. بازاردا گوزی بیر نر کروییا سوسور دوو لرین نه دوداقلارینا وزینقرولارینه ایله مجذوب اولور، کفن آلماق یادینلان چیخیر. کروانین دالینا دوشور. کروان هارا گندیر بودا دال لاریجا گندیرا

ایکی اوج منزل طی آندن دن سونرا کروان اوتراق ائدیر. سفیه اوغلانین چون آدامی یوخودی تاجرلرین بیر دئیر:اوغول گل منه ایشله .

بیر ایل اوغلانی ایشله دیب حق وئیر. تاجر بیرگون باشی نین آئیخ وقتی سوشور:اوغول هارا لیرسان؟ ددن کیمدیر؟ ...اوغلان ایله کی دده کلمه سین ایشدیر. کفن آلماق یادینا دوشور:اتزراق ایاقا دوروب دئیر:ارباب من گند ملی اولدوم!چاروقلارین گئیر. اوز قویور ئوز شهرینه سای:بازاردان اول بیراولوم لیق کفن آلیر.کوچه لرینین باشیندان، باشینا ویرا،ددم وای دئیره دئیره تهیلیر:اولرینه ! اهل و عیال ، باجی قارداش ، قاپی قونشو اوغلانین اداالارینا:باخیرلار،سوزلرینه قولاغ وئیرلر:تعجیله دئیرلر: اوغلان بومدته هاراندیردن؟ بونه ایشدی؟ نه آداسی دی گتیریرسن؟ بونه سوزلردی دئیرسن؟! اوغلان دئیر: آخ بئیه بیلمی سیز! ددم اولوب یینیم قالمیشام؟! بوی هانا! باخین بیچاره یه

کفنده آلمیشام! قونشولار ین بیری الین تودیر اوغلانا، اوجادان و چوخ آجی عین حالدا مزاحی لن دئیر: بیلدیر اولوب دده سی، ایندی آغلیر گنده سی، مذکور مثل بو حکایه دن قالیدیر. وبونا اویار اولان ایشلرده دئیرلر.

۲۷۸--- بیگ وئرن آتین دیشینه باخمازلار:

رشوت، هدیه، تحفه و انعام اوچون بیرنفره وئرلر؛ اودا اگرکی مفتیه اله گتیررولی ایسترقیمتی یوخاری و مرغوب اولسون. و یا یاخچی پیسین یوخلار؛ اوندام مذکور مثل دئیرلر. بیرگون بانکی ایشه گوره نوبته دور میشدیم. بیرمرز ماموری ایرمی مین تومانیلیق تضمینی چک یواشجا بانک مامورینه گوستریب سوروشدی: آقای فلانی باخ گور بو جعلیدی یا معتبر؟ مامور دستگاها سالیب یواشجا جواب وئردی: جناب متاسفانه تقلبیدی. مامور دئدی:

وای کوپک اوغلی! ایله آندادولا شیردی و ایله منه سووا شیردی، اود دئیردی: بوچک معتبردی! منده قاچاقین بوشلادیم گئددی! اگر بو دفعه توش گلسه بیللم نئیلرم! مامور قویوب گئندن سونرا بیر نفر صفده کیلردن دئدی: بوردا دئیبلر، بیگ وئرن آتین دیشینه باخمازلار! اما بو جناب باخا باخا گنه ده گول یثیدیر!

۲۷۹--- بیغدان کسیر، یاپیشدیریر سقله:

توک تانرینین ان گوزل نعمتی دیر. اکثر موجودات توک مونث و مذکری مشخص ائدندیر. و یا شایاش میدانینده چوخ موجودات ین و تن جسم سی نین حافظی دی.. انسان توک نعمتی سی دن تاریخ بویی معنوی، مادی، سیاسی و مذهبی اوچون استفاده نر ایلیریدیر. نوک بزک و بزمه لرده آریق بقتش لر ایفا سی وار. اودورکی حددن آرتیق فلم اهلی، گوزلیک سونلر، متفکرلر، شاعر و یازیچیلر غراسوزلر، درین نظرلر و شیرین عبارت لر دئیبلر و ارائه وئریب لر. اوجمله دن معاصر شاعرلر دن بیری فوت ائدن آناسینا دئیر:

تل لری خوش توما رلیریب

قارگو لونه دنوب گئندون

نارگو لی نین مهر قوشی

داغ اورکی، گول لی باغی

یازدا قویوب، سولوب گئددون و.....

بعضی فرقه لر بیخ توکون اوزاد ماغیلن جوړه به جوړه مدل وفورما سالماغیلن ایستریبلر مرام لارین، روحیه لارین، سیاست سبک لارین نشان وئرسینلر. مثلاً کمونیستلر بیغلارین بیرمدله، هیتلر بلر بیرمدله، فاحار والی لری بیر حالاً، کرر اوغلی، نری، ستار، شان بیر آتری، صورتیه سالماغیلن نمرایستک لارین، روحیه لارین و نوع حکومت و مرام لارین گومترب، لری بعضی فرقه لرده سقل لارین جور به جوړه فورما سالماغیلن مراملارین و مسلک لارین فن و علمی باخیش لارین نشان وئریلر. مثلاً افغان طالب لری اوسقلی اسلامی بیلیرلر، انجین توکی اوویچ اندازه سی اولانه گرک آرتیق اولانه اسکیک، بعضی آدمالار ئوزلرین هم اشیق فیکر وهم متدین بیلدیر سینلر فقط انجی لرینده صلیب شکلینده سقل قویورلار. پورفوسوری سقله پاکچی سقله معروف دیلار. دین مبین اسلامدا توک باره سینده، سقل بیغدان محترم دیر. اما تنها معیار اسلامیت دگیل. نثیه کی اسلام تنها تقوانی معیار بنده لیق حق بیلیر. بوخاطره مشروطه زمانی بیزیم ائولکده سقلدن ایله چوخ سوءاستفاده لرائدمیشدی لری مین لرشر تورکی، فارسی، کوردی، عربی، اویچی، گیلکی و دیل لرده قوشوب، لاراجمک دین تورکی دیلینده، دئیرمیشلر:

قربانام سقل سینه، هیچ کس گولان ائدمز منه
یا نذر ارام یا اودلیرام، هیچ کس ایوان وئرمز منه

اما مصداق مثل مذکور بودور:

نایب غلام معروفدی نایب عنتریه، بیغی بیر تایمیش. گرکی هیکلی، اوزی، سقلی هر لحاظدان قشنگی میش ولی بیر تازی بیغ بیله سین پیس نشان وئرمیش. بیرگون ایسنیر بیغین دوزد سین. بیر تانیس سلمانیه گندیب دئیر:

استادالویه دونوم منیم سقلیمین دن بیر آز قوپاد، یاپیشدیر بیغی مین بوش تاینا، سلمانی بوایشی انجام وئریر. چون نایب تله سیک ایشی وارمیش، توجه سیز دربارا قاچیر. (شاید سلمانی طرفدن اورکی قانی میش قصدا یرین بوش قویمیشدی. الله یعلم) بیچاره بیلیمیر سقلی نین یری بوش قالیب دیر! ایله کی میرزا احمد دلک نایب غلامی بووضعی ده گوریر، خوش خدمی اوچون مزاحی لن کامران میرزایا دئیر: قربان اوجور گولمه، نایب غلام سقلین دن کسب بیغینا یا پیشدیریدیرا بوجمله باعث اولورهامی درباریلر نایبه باخیب، قهقهه یئن گولسین لر. ایمدی (بعبارت هئل اولوندیر، بومثل اوزمان دئیرلر؛ بیر نفر ایستریبلرین ونقه، بن رفیع ایله سین، ولی آتری، یرین ناقصی ایلر.

۲۸۰--- بویوک سوزینه باخان یخیلماز:

بویوک لرین قیزیل تجربه لریندن استفاده ایله مک اوچون دئیرلر. اکثر سلیم اورک وباشی بیلن بویوک لریول گوسترمه لری عاقیللی اولار. هر کیمسه بئلنجی شریف بویوک لرین سوزونه باخسا هیچ وقت پشیمان اولماز. اما اگر بویوک بخیل، حسود، جاهل، احمق ونسبت خیردایا دیاز فیکرسی اولسا واقعا خطرناک وائلریخیان اولار. هر عاقیل وجوه رلی خیردا بئلنجی بویوکی لن مشورت ایله سه ویا سوزونه بئل باغلاسا، حماقت مرگبدير. اوزه ل اهل وعیال و اوشاقلاری نین تربیت باره سینده گرک متخصص تعلیم و تربیت بیلجی و عالم لری لن مشورت انده. اما یاخچی وایشقلی بویوکلرا اوچون دئیرلر:

کهنه دونیا کهنه نی هیچ سوی میری
قاری ننه دیبکده گوی دوی میری
کهنه یولی دا شلاما دیخ نئیلیراخ؟
عبرت اوچون ساخلیراخ.

۲۸۱--- بویوک باشین، بویوک ده بلاسی وار:

سعی وتلاشیلن یوخاریا گئدمکیلن، چی مثبت چی منفی حالدا ساعی لره دئیرلر. تامتوجه ایله سینلر باشدا چوخ خطرلر کمینده یاتیبلار بعضی همتلی انسانلار مال، مقام و علمین یوخاری سینه چادماغا گئجه وگونوز کالیشارلار، هیچ خطرلره متوجه اولمازلار. اولسالاردا احساسا قویمازلار. حتی چوخ لذت لردن ال گوتوررلر. اگر یوآر ادا مال و دولت و مقام چادماغ اوچون سعی وتلاشلاری، حریص لیک طبعی تاپسا بیر آز قابل تاملدیر. نئییه کی مال و دولتی عمده خطرلری مصادره چپاول اولماق و یا حوادث آترینده ارادان گئدمک دیر. و یا جی صورته اونلان مواظبت ایله مکدیر. و مقامین خطریده پوفیلن الدن گئدمک، و آخری درین حسرتدیر. حتی معمولی و متوسط یاشایشین صفا ولذتیندن محروم اولماق دیر ولی اعتقاد و علمین عمده خطری حریص و مستبد حاکم لرین الینده توسدا قادوشمک و شهید اولماق دیر. و یا بخیل و جاهل لردن خیردا بویوک بهتان ائشتیدمک دیر. اما بیلیمک و علم اولدتلری کی صاحب لرینه اعطائدر، دئیری وار حتی جانلاریندا فدا ایله مکدن لذت آپارارلار. تاریخده بئلنجی کیشی وقادینلاردان چوخ دیر. او جمله دن، سمیه، شهید حسین بن علی صاحب فخر، عمادالدین نسیمی، منصور حلاج، سهروردی باقرخان، خیابانی، امیر کبیردن، نواب صفوی، ثقه الاسلام تبریزی آیت الله سعیدی، استاد مطهری، دکتر شریعتی، دکتر نجات الهی، شهید باکری و معلم شهید معلم اسماعیل دوستان و... مین لر نفر دن آد آپارماق اولار.

٢٨٢--- بو الدن وئرسین، اوبیری الدن آلاجاک سان:

باغیشلاماق و احسان وئرمکی ترغیب و تشویق ایله مک اوچون دئیرلر. منظور اوبیری الدن آلاماق تنهاماددی بابتین دن دگیل. چون اکثر سخالی کیشی و قادین لار الله دن اتوری، جامعه نی صاه و عزتلی ایله مک اوچون هم نوعی لرینه یاردیم صفتی ئوزلرینده بسلرلر. هر نه قدر احسان و یاردیم ائدمک خلوصی لن اولسا، همان قدر صاحب احسان و نفس احسان جاودانه قالاجاقدیر. احسان ائدن ئوزون لایق بیلیب وهم نوعیلر ینه ارج ابدی قائل اولاجاقدیر.

٢٨٣--- بورنین دن یاپیش سون، جانی چیخار:

ضعیف، گوجسیز، حددن آرتیق آریق قیریق، سیسقا و سینجوا داملارین باره سینده دئیرلر.

٢٨٤--- بوبونین بالاسی ئوز یوواسین بگن. میر (بئین میر):

تازا جوان قدیمین ویا آتا آناسی نین هم وغم لرین دن خبری اولماز. چون تازا جوان ایده آلی فیکر ایلر، قدیمین و آتا آناسی نین هر یاش و قوروسین بیر بیرینه قاطیب هاموسینا سویمه مک سقه سی ویرار. بومثلی اوزمان دئیرلر تا بئلنجی جوانی متوجه ایله سینلر: بابا سنین آتاندا و آناندا جوان وقتی سنه تایی میشلارال لرین دن گلن قدر کالیشیلار. ولی قسمت بویومیش .

آنالار سیننه لرینده دئیرلر : بوبونین بالاسی تزه توکله نیب قاناد چیخادمیشدیر . بیرگون نه نه سی ، دن وسو گیترنده عوضی تشکر اوزون یان تودیر. آناسی دئیر گولوم اجیلما نئیه کوسوب سن می؟! چوخ ناز و غمزه یلن جواب وئیر: سنده یووا تاپیسان ؟ گئددیم سترچه یولداشیمین یوواسینا . ایله خوش ایرلر گلیردی، من حظّ ایله دیم، اولی بیزیم یووا! واه واه دئمه! جوره به جوره قوغوغدان سونرا هیچ زاد یوخدیرا آناسی بیرآز توضیح وئیر: ولی جوجه سی قانمیرکی قانمیر. آخی سوزه قولاغ آسمیردی قانا! نه نه مجبور اولور یووانی دئیریش سین! ایکی اوچ گوندن سونرا گنه اوشاق کوسور آناسی دئیر : بالام گنه نه اولویدی می؟ جواب وئیرر : بویوواداندا ائیر گلیرا نه نه سن چوخ بد سلیقه وبی کلاس سن ! گنه آناسی بیچاره توضیح وئیرر . ولی جوجه ال لرین قولاغینا باسیب ، قانمیرا آنامجبور اولورایشین گوجین بوشلیریب، اوچ دور دیووادئیریش سین! بیر گون آناسی یورقون ائوه گلیر. جوجه اوزون اویان

بویانا تودیب مَهرینه سالیب آغلیرا آغلیرا دئیر: آرواد، سن یووا تا پماقدانئیه بئله آواراسان؟ اسن کی منی ساخلیرانمیرا گیردون، نئیه دوغوردون؟!

آناجانا گلیر. قولاغیندن یاپیشیب محکم بوروب دئیر: بالا نئیه قانمیرسان؟ نئیه اوزومی قاشیریرسان؟ بو قارین کی بیز ده وار، هرهانسو یووا یا گندساخ، او یانیدا قوغودا گیر یخ ابو خسا یووالاردا عیب یوخیدیر! البته مذکور مثل ایله بو بولدی دن گوتورولیبیدیر.

۲۸۵--- بونلان فاطیا تومان اولماز:

بو مثلی او زمان دئیرلر؛ بعضی آدام آزادان چوخ ایستریا بیر کیمسه نین اوشاق لیقین گورر فیکر ایلرهمان خیردالیقی دیر. او اساسدا بیله سینه هدیه آلا ر. یاجیلیس وخسیس آدام هم ایستر احسانچی تانین سین وهمده خرجی آز چیخسین؛ حد لازم دن آز خرج ایلر.

گونلرین گونده بیر خانیم دوغور. قینی ایستیر اونون عیادتینه وقدم مبارک اولسونا گندسین. ولی ایله هدیه اختاریر بلکه خرجی آز چیخسین، (شایدده ایستیرمیش قارداشین مسخره ایله سین، یا واقعا هوشی چادمایشی میش الله یعلم) چوخ فیکر ائدیر. آخیردا بیر پاکت قورولی مکه، و بیر کیلوداکاهی آلیر. زائینین یانینا گئدیروالینده کی سوغاتلاری وئیر، زائی دئیر: داداش واجب دگیلدی اسنین قدملرین بیزه هم شیریندی وهمده گول دسته سی! او یانلان قوناقلارین بیر دئیر: آقا خان! مکه نی وکاهونی گوتور آپار. اون گونلوک اوشاق هله دیش چیخادمیردیر ابعد چوخ مزاحلی ادامه وئیر آقا خان بولاردان فاطیا تومان اولماز! مذکور مثلی بئلنجی آخماخ ایشلرده ده دئیرلر.

۲۸۶--- بو ایشدن قان ایرسی گلیر:

گمان وئریلیر بو مثل حضرت امام حسین علیه السلامین مدینه دن کربلا یه ائددیری بیوک سفریندن الهام آلینیبیدیر. چوخ لاری اوجمله دن قارداشی محمد حنفیه اورکدن و صداقتی لن دئیردیلر: یا حسین گل بوسفردن گوز اورت، بونلان قان ایرسی گلیر. جو جامعه و حکومت نشان وئیر چوخ خطر لر کمینده دیر اقانلی اولدوروب و اولدورمه سی وار. (اتاسیدالشهدا بیله نی اولاربیلیمیردیلر و بیوک تصمیمینه ادامه وئیر).

ایمدی بو مثلی اوقت دئیرلر بیر نفر خطر لی تصمیم تودار. یا خطر لی ایشه ال یا خار. کی هر لحظه امکا نی سی وار قانلی حوادث دوغولسون.

۲۸۷--- بو گونش ،اٹشک اولدورن گونشدیر:

پاییز گونشی نین کسر سیز اولماغین نشان وئرکمک اوچون دئیرلر. یعنی پائیزین اواخری وقیشین اوایللی هوا گونش اولار. ولی گونش شخته یه وسویوخوا غلبه ائدنمز. ایشکی وهر هوش سیز حیوانی گونشین چیخماسی آلدادار. دئیربیئه هوا ایستی دیر. پالان سیز واحتیاط سیزایشیکه چیخار، توپراقلی یر تاپیب آوه ده لئر. اما آزچکمز هوانین شخته سی بئلنجی حیوانی اوشیره اوشیره طویله یه باسار. ایله کی آز قالار اولسون . بئلنجی هوا یا ایشک اولدورن گونش دئیرلر. ایمدی بو مثلی اوندادئیرلر؛ بیر طمع کاروتز آلدانان نفر، آثری ضعیف ویا چیخارسیز آدامین سوزونه و پات لتینه اینانار. اونا امید باغلیرب احتیاط وتدبیرین الدن وئر. اما آز چکمز کی همان کسدن علاوه خیر گورمز، بلکه یکه صدمه لرده گورر. بعضنده اجنبی سوین خائنه ده دئیرلر.

۲۸۸--- بو گونون صاباحیده وار:

۱۳۵۷نجی شمسی ایلین قیشیندا سلماسین پادگانیندا خدمت ایلیردیخ. مردم، ایرانین باشباشیندا شهرلرده، کندلرده رژیم شاهنشاهی نین علیه ینه تظاهرات ائدیپ وشاهنشاهی حکومتین آرادان گندمه سین استیردیلر. بیزیم واحدین بیرسرگروهبانی واریدی احمد کاظمی آدیندا، گوگان اوشاقیردی. بو شخص گروهاندا ایله رعب ووحشت یارادمیشدیر؛ هامی حتی نئچه افسر ودرجه دارمیانہ تبریز و ارومیه و گوگان لیردیلار ، قورغودان احتیاط ائدیپ انقلابدان ،مراجع دن وامام خمینی(ره) دن وتظاهراتدان دانیشانمازدیلار.(چون سرگروهبان ئوزون ایکینجی رکنین ماموری تاندير میشدی) سرگروهبان هروقت گروهانی صفه دوزوب دانیشاردی، چوخ بی تربیت ولجن کلماتیلن حسین آدلی بیر سربازی اوزونه تودیپ، ضمن بو کی انقلابی پیسلردی اوسربازی ده مسخره ائدیپ دانلاردی اوبعد چوخ قبیح وضعده قین جیلاردی!

گون او گون اولدی انقلاب عظمتیله شاه رژیمین سیندیردی. پادگانین وضعی آلتی اوست اولدی سرگروهبان هم قورغودان وهمده بیرگوز داغین تازالاسین گروهانی صفه دوزدی. گنه چوخ طلبلی باشلادی دانیشماغا. او جمله دن دئدی: اگر شاهنشاهان آریامهراولماسیردی هامی چرک وید ا لینده ایتردی امثلاً (الین توددی حسین سربازا) ایمدی بوسربازین جانیندا بیدلر رژه کچیردیلر. و..

حسین سرباز صفدن قایق چرخدی . شهامتیلن کی هیچ کیمسه نین انتظار یو خودی دندی : ای آقاخ کیشی ! بیر ایلدی منی قباغیوا قویوب آداماجی آداماجی سوزلر دئیوب مسخره ایله میسن. چون احمقی دون من باش وئرمیردیم. اسنده بوگون بیلمیردون. من ایمدی بو آقارین حضورینده لباس لاریمی چیخاردا جاغام . اگر بیر ذره چرک اولا ویابیر دانا بید تاپیلا ، ایاقلارین دن اوپه جاغام ! اما اگر اولمیرا ! نحس اوزووو توپوره جاغام !

هامی سربازلار وظیفه درجه دارلار و افسرلر چون سرگروه بانلان باغری لاری قانیردی، حسین سربازا کپی چالدیلار ، هورا چکدیلر و سرگروه بانی ایت ایله دیلر. حتی سرگروه بانین ئوز هم شهری سی کی بیر متین درجه دار دی دندی: آقای فلانی نئچه دفعه لر د ا لدادا سنه نصیحت ایله دیمکی : هیچ کیمسه نی اینجیدمه! علاوه باش وئرمه دون بلکه منه ده قاش گوز بَرَدون ایندی آل حقی وی! سر گروه بان وقتی بئله گوردی ساری کوک تکین سارالدی. دیلی تودار تودماز دندی: ای خدا گورنه گونلره قالدیم! بعد ادامه وئردی: حسین آقا ، سن کی بئله منه داشیب، قباردون ! داهی من بئلنجی آر تشده قالمازام!

مذکور مثلی بئله نادان آداما دئیرلر: صاباحی یوخلاماز. هر غلط ایشه ال ویرار. یا وقتی بیر نفر موقعیتین دن ، پول و ثروتین دن و شرارتین دن استفاده ائدیپ نامشروع عمل لر، حرام ایشلر و جنایت لر ائدر. عارف، عاقل و متدین انسان لار بئلنجی آخماق و دین سیز کسی آخرته تائری نین عذابین دن و بو دونیادا مردمین انتقامین یادا سالماخ اوچون دئیرلر.

۲۸۹--- بولاغ گرک یرین دن بولاغ اول، سوتوک مکی لن، بولاغ اولماز:

عیرتی وقوندارما بیرشتی یا کالانین ، اصل ونسب سیز آدامین، ظاهری دوز ولی باطنی خراب بیرزادین موردینده دئیرلر. مصداقی اوچون بیر تاریخی خاطره عرض ائدیم:

مراغه نین ولی عصر (عج) شهرکی ۱۳۶۵نجی شمسی ایلینده احداث اولدی . و ایمنیده ۱۳۸۱نجی ایلدی و من تورک مثللرین قاینالارین یازیرام گنه ده مسکونی عمارت لرین احداثین آردیمی وار، بنده اولتین ساکن شهرک مذکورام، یعنی جمعه گونی اسفندین ۲۱سی ۱۳۶۶یلده صدام ملعونین طیاره لری مراغه نی واولکه میزین اونلار شهریه بئله قانلی صورتده بمباردوما نلیق ایله دیلر: جبریلن ساکن اولدوم، اودورکی شهرک مذکوردان چوخ خاطره لرو حادثه لر سینه مده توره نیبیدیر . بیرین مثلین مصداقی اوچون عرض ائدیرم : نئچه ایلیردی

شهرک مذکوردا سو شبکه سی یو خودی. ساکن اولانلار اجباری لن هاموسی حیاط لاریندا سو قویوسی قازدیریب ویا قازدیریدیلر.

بیچاره دام صاحب لرین دن بیریده ها قازدیریرولی قویی سویا چیخمیر. مجبور اولور دامی دئیر دئرمزینه سادسین. دلال لارین بیری کی آلمیشدیر، قویونین ترکینه بشکه قویوب ایچره سینه سودولدورور. باشلیر مشتری آختارماغا. آخیردا بیر نفری تویلور. ایله کی دامی تازا مشتری یاراشدیریر! الین آتیر تلمبه یه ایکی اوچ دفعه ویریب دئیر: من اولوم باخ بیرا ماشالله ایله بیر قویونون ترکی دریا لارا یولی وارادام آلان پول لارین وئیر .

بش آلتی گون دن سونرا گلیر قاپ باجاسین سوپوروب بیر سو سپسین. بش آلتی سو ساقدان سونرا سو قورتولور. گئدیر بیر قویو قازان گتیریر. قویو قازان دوشور قویو. ترکه چادماق همین دئیر: ارباب سنون قویوندا سو آثاری یوخدیر! اوکلن سودا بشکه دن گلیرمیش! اوئو صاحبی تعجیله جواب وئیر: کیشی بیرده باخ، بویکه لیقده یالان اولار! اقویو قازان گوله گوله دئیر: ارباب ایشید میسن؟ دئیرلر بولاغ گرک یریندن بولاغ اول، سوتوک مکین بولاغ اولماز؟! سنین قویووادا سو توکوبلر!

۲۹۰--- بورنوز لارین یاغلیریدیر:

وقتی بیر نفر غیر عادی نخوتی و تکبری اولار، ایله کی هیچ کیمسه رغبت ویا جرات ایله مز اونا سلام وئریب ویا سوزدئسین، اوندان مذکور مثلی مغرور کسه دئیرلر. یابیر نفر شرور و بد اخلاق آدام باهانا آختارار ساواشسین اوندادا دئیرلر. یا بیر نفر ظلم وستم اثرینده صبر و دوزومین الدن وئرو عصبی حالت تاپار. ایسترنوزون دن، عایله سین دن، مال و دولتین دن مقام و منصبین دن هر شرایطه دفاع ایله سین اوندادا دئیرلر.

۲۹۱--- بولان ماسا، دورولماز:

طبق اثبات تاریخ وسایی سیز حوادث مبتن بودور: بیر ایش، بیر عمل، بیر فوج، بیر حاکمیت، بیر مکتب افساددا چادمیرینجا آرادان گئدمز. اوزه ل بیز شیعه لر دوری وزلال اعتقادی میز وار کی امام زمان (عج) آقا نین ظهوری نین بیوک علائمین دن بیریده دنیا اوزون قاد قاد فساد آلماقدیر. (بعضی فساد نشانه لری عبارت دیلر: اغراقلی مدح لر، ترویج رشوه، معامله لرده آندا دولاشماق، حرص مفرط مقام، اخلاقی فسادلار، کوکسیر تعصبلر، تهمت ویالان و تقلب جامعه ده بول لاشماق، فرائض و اعتقاد ریاکوینکی تاخماخ، اثری لر دوزلره غالب اولماق و...) همده مذکور مثلی اوندان دئیرلر، بیر وسیله هجت ویاماشین هرگون بیرآدا

گتیرر. ایسترلردریندن تعمیرایله سینلر. یابیراکین وباغی آفت تودار، هاکالیشارلارآفت آردان گندمز. ایسترلرکو کدن خراب اندیب تازادان اکیب و آغاج بجر سینلر.

یاایکی دوست آزلاریندا کدورت اولارولی ظاهره چیخادمازلار تا جانا گلرلر، ایسترلر کدورت لرین میدانا قویوب بیردفعه لیک رفع ایله سینلر. اوندادامذکورمثلی دئیرلر.

یا بیرحکومتین باشچی لاری ارتشا، ثروت یغما، ربا، پارتی، اوغورلیقی، دشمنه بویون اثرمکی، مردمه زوردئمکی، ئوزلرین قانونا تحمیل ایله مکی، ملتی آج ساخلاماقی، اثری لری دوزلره حاکم ایله مکی، جاهل آدمی زرنگ بیلیب دوره لرینده ساخلاماقی و... شریف وعلیم وانسانلارا آدقویماقی و... جامعه لرینده رواج وئرلر. مردم جانا گلیب قیام اندرلر. اوندادامذکورمثلی دئیرلر. لاب آیدینی شاهین حکومتی دیر؛ ملت جانا گلدی. ال بیراولوب سندیردیلار.

۲۹۲--- بورکچی ئوز باشینا، بورک تاپانماز:

او آدمین باره سینده دئیرلر؛ ئوزوندن غافل اولار. یا ئوز صنعتینه، پشه سینه وحاصلینه ایمانی اولماز. یا خسیس لیکدن ئوزونه یتیشنمز. یا قیرماز. یا ئوز چیخاریندن واندازه سینن خبری اولماز. یا وسواسی لیقندن ئوزونون کین بگنمز.

۲۹۳--- بوخنا اوخنا دگیل (بوخنا اوخنا دگیل):

بومثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفره بلا، مشکل، حادثه وچتین ایش راست گلر. فیکرائدر بونیده اوبیرسی لر تک سهل و آسان رفع ائده جاقدیر. اما آغیر جوانبین بیلمز. اونی موضوعین بغرنجینه موجه ایله سینلر، مذکور متلی دئیرلر. بیربرکله نیله ساواشیرکنده نیله دیووشیر. طرفلرینین بیرآزی باغیشلیر بیرآزی قورغور بیرآزی باش وئرمیر؛ یابیرایکی گون توسداقا دوشور بعد چوخ تشرلی کوچه باجادا دولانیب، اونا بونا قاش گوز بره لدیر!

بیرگون بیر ساکت و آرام انسانا توش گلیر، ئوز خام عالمینده فیکر اندیر طرف ضعیف ویا قورغاغدیر! مثل همیشه تشرله نیر ایامان دئیب، خوروس تکین باشینا آتیلیر! اما بیلیمیر طرف ضمن بو کی پلیس دی همده جودورزشکاری دی! ورزشکار ایکی اوچ دفعه شرورا یومیشاق دیل ایلیر، تذکر وئریب نصیحت اندیر. بلکه شرارتیندن ال چکسین. اولان بئله شرورکس گاه یوموروق آتیر و گاه سونجوق! پلیس اونون حمله سین رفع ادیب، ایستیرال چکیب گندسین، اما طرف چوخ جسارت اندیب، ال چکمیر! ایش آلتی نفر بولارین دوره سینه یغیش میش دیلار،

بیری کچیر شرورین قولاغینا دئیر: فلانی یواشجال چک گئدا بو حنا او حنالاردان دگیل! اما شرور دئیر: سن سسی وی کس! ایندی بونین کین بونا وئریم! گورسون من کیمم؟! من بونین سندی جان ایله حبس چکمیشم! پلیس گورور: بابا طرفین بورنی چوخ یللیدیر!

شرور بیرده ئوزن تاپینجا، پلیس بیله سین یره چالیب، ال لرینه بندویریپ، بیرایکی سولی سیلی ده اوز گوزیندن یامیر. شرور بئله سیلی لریمه میشدیر! و بئله طرفه توش گلمه میشدیر! بیر آزیرده چابالیریپ،

کوپوک تشری ونخوتی داغیلیر. چوخ حقارتیله پلیسه یالواریپ دئیر: جناب منی باغیشلا بیلمه میشم! اقیراغدان همان کس بیرده گلیب گنه دئیر: فلانی من دئدیم، بو حنا او حنالاردان دگیل؟! ۲۹۴--- پائیز میلجکی محبت لی اولار:

پائیز دامیلجکلر سویوخ اثرینده ایستی یره مثلاً ئوه مغازه یه، طویله یه، اطاقا و... تپیلرلر. چوخ زهله سیز وجهیله اوز گوزه قومیب، اهله هله گندمز لر. تا نچه دفعه قووانلان سونرا آغیر قالدیب گئدرلر. بومثلی میلجکین بو خاصیتیندن گوتورولر. ایمدی وقتی بیر طمعکار و حریص و سرتیغ آدام ئوزون بیر وارلی کارلی یره سالار. یارئیس و بیر کسدن ناممکن توقعی سی اولار. ایله کی هر نئیه سه لر قویوب گندمز! اوندان بومثلی دئیرلر.

۲۹۵--- پالان قویاندیر:

یالاغ، مداحچی و یاغلیران آدامین باره سینده دئیرلر. گرکی فیزیکی لحاظدان دیلی لن اورکین فاصله سی آزدیر! اما بعضی آدام عملده نشان وئرر بو ایکی عضوین آراسی اولاردا حددن آرتیق چوخدیر.

حبیب قآنی ناصرالدین دوره سی نین ماهر ولی دم دمی مزاج شاعری، بیرگون میرزا تقی خان امیر کبیری مدح ایلیر. شعرلری نین ایچره سینده علاوه امیر کبیری تعریفلیر قبا قچی وزیرده هجو آندیر. امیر کبیر چوخ عتاب و تحکمیله قآنی نین سسین قطع ائدیپ اوستونه قیشقیریر. شاعر بو عملدن هاج واج قالیب قنبرین دن قویوریر.

امیر کبیر طبق عادت بی ایکی قدم دولانیر بعد نفوذلی باخیشیلا دئیر: ای ناکیشی امگرسن همان شاعر دگیل سن مندن قبا قچی وزیر فلان تاریخده مدح ایله میشدون؟! ایمدی نه اولوبدیر اونی هجو آندیرسن؟! قآنی کی انتظاری یوخومیش امیر کبیر ین اوشعدن خبری اولسون، قورغودان فقط گوزلرین بره لدر: بعد امیر دستور وئیر قآنی نی

ایشیکه آتیرلار.مقا بلینده سنمبل وقار جناب حیدر عباسی آزاده انسانلارین وریندن بویورار:

بیز نه قولوق

نه ده بیرین قول ایسته ریک

نه ده گلیب

اؤلایلری دول ایسته ریک

اوزگه سی نین یاراسینا

گولمه ریک

پالان قویوب ، مینمه ریک

۲۹۶--- پالتارلاری سلام لیدیر :

قدیم شاه دربارلاریندا، اعیان و اشرافین دربار اوچون مخصوص لباسلاری اولاردی چه سلام پالتاری دئیردیلر. تقریباً ترو تمیزویکه اولاردی. ایله کی ال لرین دوشلرینه قویوب سلام وئرنده ینجه لری قویشاقلارینا کیمین سال لاندی.ایمدی بومثلی مزاح اوچون او وقت دئیرلر ، بیر نفرین لباسی اثرنین دن چوخ یکه اولار.و صاحب لباسی آلتینا باسار.بیزیم اوشا قلیق زمانی میزده آتا و آنالار اوشاقلارینا پالتار تیک دیرنده ، خیا طا برکدن برک تاپیشیراردیلار : اوستا آلیوه دونوم.بیزیم اوشاقیندا لباسلارین سلاملی تیک، بلکه ایکی ایل گنده!

سلاملی پالتارلار ایله یکه اولاردی،اوشاق اثرنینه تاخاند،فقط بارماقلاری نین اوجی گورسه نردی!سلاملی پالتار گنین اوشاقیندا باشین حتماً دارالاق ایلردیلر.داهی اوشاق قیافه دن چیخیب گولمه لی اولاردی.سلاملی پالتارایمدی داهی منسوخ اولوبدی،اما مثلی همچنان قالیبدیر.ایمدی هر کس غیر عادی اوزه ل یکه پالتار گئیسه، مذکور مثلی دادینان مزاح اوچون بیله سینه دئیرلر.بعضی قوجاکیشیلرکی قاجاردورانین گورمیشدیلر.اوزون گن و بوتون لباس گئیردیلر.اولباسا((بوزمه لی دون)) دئیردیلر . بوزملی دون اگر اوچ طرفدن یاریخ و آچیخ اولسایدی اوچ اتکده دئیردیلر.آنداندا همانین تایین ولی نازیکی گئیردیلر اونادا یل دئیردیلر. فقط اوزمانین لباسلارین عکس ورسام لاردا گورمک اولار.

۲۹۷--- پاسی آچیلدیر:

معمولاً او آدامین باره سینده دئیرلر؛ ظاهرده ئوزون پاک ویاخچی نشان وئرر. آتا بیردن بیره ایله عمل انجام وئرر کی خلاف انتظار عموم و مردم اولار. بیر اداره نین ایشچی لرین دن

بیری سی ئوزون ایله نشان وئرمیشدیر ، هامی اونى لایق و نفسینه صاحب اولان تانیراردیلار. گرکی بعضی ایشچی اثره لی لر اونون نهادین دن خبرلری واریدی؛ ولی جو عمومی اولارین آغزین باغلامیشدیر. بیرگون شهریده سس دوشدی فلائی نی نئچه رذیل آدمالاری لن بیرفساد عملده تودیب لار. بیلن کسلر دئیردیلر: علیم تانری بونوندا پا سین آچدی.

۲۹۸--- پانبیغی لن باش کسیر:

مدتروعاقل انسانلارین موردلرینده دئیرلر. بئلجی کس لرهای کوی سیز ایله بیوک ایش لر انجام وئرلرکی فقط اوزه چیخان زمان بیلینر. بعضنده بیلجی سیاستچی کیمسه لرین باره سینده دئیرلر. گاهداندا حيله کار وچوخ بیلیمش فرد لره ده دئیرلر.

۲۹۹--- پیش میس تویوخوندا گول مکى گلیر:

وقتی بیر نفر مرت باز اولاروشیرین سوزلر ولطیفه لردئیب هامی نی گولدورر؛ بئلجی آدمین حددن آرتیق شیرین ودوزلی لطیفه لرینه دئیرلر. یابعضی آدم سفیه ویونجول ایشلر انجام وئرر، حتی اوشاقدان عارداان اوگونر ایشی گورمزا اوندادا مذکور مثلی دئیرلر

۳۰۰--- پستوچی دیر :

پتوکی ونوکرفت، یالاخ و ئوزون ناکسلره سادان آدمالارین باره سینده دئیرلر. فارس ائولکه لرینده بوجوره سی کسلره نوجه دئیرلر. اکثر پستوچی یاهمان پتوکی لرعاقت بخیراولمیریب، شرافت لی واعتبارلی یاشا یا شا ال تاپانمازلار.

۳۰۱--- پنیری لن لورا فرق قوی میری:

حق وناحقه فرق قویمیران، قانماز، یاخچی پیسی بیریلن آدمالارین موردلرینده دئیرلر

۳۰۲--- پول پولی قازانار مرد ائیگیت ئوزون یرتار:

انقلاب ین اول ایلیردی مراغه شهرین معروف فلکه سینده ، ایمدیده قدیمی آدین (خان حمامی) دئیرلر؛ انقلابیلر طرفیندن دیوارلارینا سکیز نفرین آدین ویرمیشدیلار : بولارربایا پول وئرریشلر. مردم بولارین آدین گورنده نفرتی لن لعنت دئیردیلر. اما متاسفانه ایمدی هر محله ده وهر کوچه ده نئچه نفر نزول وئریرلر!

اتامذکور مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر ایگیت و آزاد شغلی لن، کارمندچی لیقی لن گنجه گونوزکالیشار. ولی معمولی یاشایاشین تامین اندنمز. ولی بعضی حرام خوارلار، نامشروع سرمایه دارلار، مفسد مسئول لار، ربا خوارلار و استثمارچیلار آز زحمتی لن پولینی ایشه سالماغی لن

وسوء استفاده اندمئینن گون به گون واردولت لرین آرتیرارلار. تویوخچی لارین بیری بش آلتی نفری لن باهم بزم قویوب، تریاک چکیر میشلر، بیر باش تریاک وئریب بعد دئیر: الان بش مین تومان پول جیبیمه دوشدی(اوزمان یومورتانین بیری بیرتومانیرمیش)(اسسین ایشیددیم!هامی بیربیرینه باخیب،(فیکر ائدیرلر تریاک طرفی گوتورب سفیه لددی!) تعجبیه سورشورلار!آخ نجور؟!همان پولدارچوخ نخوت وتبسمیله جواب وئیر:ایله بوجیبیمه یوخ کی!منیم کرخانامدباش مین دانایومورتیران تویوخوم وارالان اگرهره سی بیردانا یومورتاسا،اولاربش مین تومان! مگر یالاندی؟!البته سرمایه لی آداملارهراولکه نین خیری واقتصادی سی نین رونقی دیر.اگردوز ومنصف اولالار.

۳۰۳--- پول ال چیرکی دیر، یویرلسا گئدر:

پول مشروع ومعقول اندازه سینده اولسا صاحبینه آبرو، عزت و شرافت وئرر. اگر همان پول خفتی لن،حرص لن اونوی بونی کسمه جیلن و جیلیس لیکي لن اله گلسه، علاوه صاحبینه عزت وئرمز،بلکه شخصیتینه ده قالین چرک اولار.کماکی وقتی بیرنفرعاطفه نی، جومرد لیکي وخیراتی فدای پول ایله سه، مذکورمثلی دئیرلر.مصدافی اوچون بیرخاطره عرض ائدیم.بیر نفر دئیردی : بیزیم محله ده حاجی حسن آدلی بیر وارلی کارلی ولی سونرادان تاپیش بیرکیشی واریدی. ولی ایله خبیث وخسیس دیرکی محله اهلی بیله سینه آج حسن دئیرلر.بیرگون باخچاسیندن بیریوک آلمان،اوزوم وامرودگیتیرر.محله اهلی نین بیرکیشی سیده مریض حال دیوارین کنارینده اتورمیشی میش. امرودلارین بیری سله دن دوشور.مریض کیشی بین قاباغینا دغیرلانیور.مریض کیشی عزب نفس انرینده امرودی آئینه آنیرحاج حسنه وئریر. اوناکیشی ده نئچه ایل لیک قونشولیکی خسیس نفسینه فدا ائدیر! بدون بوکی مریض قونشو سی نین کیفینی سور شا ، قاش قاباقیله امرودی الین دن قاپور سله سینه آتیر. گرکی بو منظره نی گورنلرهیچ بیری سی حاج حسنی دانیشدیرماغارغبت ایله میرلر،ولی جوانلارین بیری قاباغا گئدیب،چوخ آدبیله دئیر:

حاج آقا!بیلیرسن کی بو قونشو میز نئچه مدتی مریض دیر .شاید نفسی قالا ! لاقلا اوامرودی اونا وئرآغزینا قوی سین!حاج حسن اوتانمازقیشقیریق سالیردئیر!اوغلان آزدانیش.مگرم اونا بونا قازان میاشام؟!جوان اوغلان دئیردوزدئیرمیشلر....مریض کیشی جوانی قویمورسوزونه ادامه وئرله دئیر!اوغول من چوخ یثیب دورمیشام.داهی اوامروددگیل بلکه چرکین بیرچیپاندیرامن یثیه بیلمه رم!

۳۰۴--- پول لی وقتی یوخسول لیقا پول ساخلا، جوانلیقدان قوجا لیقا گوج ساخلا، ساواشاندا باریشماغا دوز ساخ لا:

تقریباً اوچ مثلدیر(اوت گون سوزدی)بیرمفهومداکی تورکلر هراوچون بیریرده نصیحت و اوگوت اوچون اوشاقلارینا و ایستک لرینه سفارش ائدرلر. مذکور مثلین یا مثل لرین موردینده دوزلی و شیرین حکایه لر و تاریخی حوادث لر واردی، فعلاً دئمکه نه یر وار نه چاغ.

۳۰۵--- پولون اولدی اللی، آددون اولدی بئللی، پولون اولدی یوز، دوش ایچینده اوز: اوزه ل مراغه منطقه سی نین مثلی دی. قدیم زمانلار پول شهرلرده و کندلرده آزیرمیش حتی بیرشاهینی اون شاهینی و بیرقیرانی تاپماخ چوخ چتینیرمیش. بئلنجی زماندا اگر بیرنفرال لی تومانا بیر یرده صاحب اولسای میش بتون محال لاردا، اوبالاردا، شهر و کندلرده ثروتلی، آدلی و سانلی شخص تا نینارمیش. اگر احياناً پولی یوز توما نا چا دسیردی علاوه اونی خرج ائدیپ قورتارنامازیرمیش، پول صاحبی سویرینه ده ایشله درمیش.

ایندی پولون ارزشی آزالیب قدیم کیشی وقادینلار بومثلی افسوس و حسرتیله ویا جوانلار مزاح اوچون مناسب یری دوشنده دئیرلر. البته اجتماع نظریندن پولون آزویا بول لیقی مردمه دئردگیل، بلکه یاشایشی آبیرلی، علم و هنرلی، اوزه ل عزتیله باشا وئرمکدی، کی شریف حاکملر بئلنجی پولی بجرلر.

۳۰۶--- پونزا لوطی دیر:

بومثله اوزه ل مراغه لی لرین مثلی دیر. قدیم الا یا منان مراغه ده جوانمرد و لوطی منشلیقین مخصوص احترامی واریدی و ایمدی ده واردی. ولی بعضی خاغل جوانلار شرارتی، ضعیف ازمکی، کیف لینب وزادا لان سسله مکی، هابثله آلچاخ ایشلری انجام وئرمکی بیرنوع بترلیک و لوطی لیق بیلیرلر. ولی مردم بئلنجی کیمسه لری علاوه عدد و آدام یرینه قویمازلار، بلکه پونزالوطی لقب وئرمه جیلن مسخره ایله لر.

متاسفانه بئلنجی یثنی جوانلار مراغه، آذربایجان و ایرانین تمام شهر و کندلرین ده گوزه دئیر. ولی آخیردا معتاد اولورلار ویا توسدا ق لاردا سرین سواچب، قوجالیرلار. البته تاریخ بوئی دوشونن و گوجلای مراغه و حومه سی نین مردمی لوطی لیق موردینده بیر ذاتی عین حالدا درین سوزولوک و فرهنگه مالکدیر. اگر بیر نفر ویا بیر قلیل عده ایسترسه لر شرارت

اندیب و مردمه آزارواذیت یتیریب وئوزلری اوچون آدچیخاردیب، و مردم آراسیندا رعب و وحشت یارادسینلار؛ بیلکه سینه دوران ماجالی وئرمز لر، بلکه دورد بش نفر جوان مسن حتی خانیم آل بیر اولوب، شرور آداما نقشه لر چکرلر. بعضا شروری چوخ مهارتیه اولدورلر، یا حکومت وقتین غضب تیرینه تاپشیرارلار، یا معتاد اندیب دیلنچی لیه سالارلار ویا دیوارلار دیبینده قویارلار ویا جلای وطن ایلر لر.

مزبور علله مراغه شهر و حومه سینده چتین چتین شرور ین عموری اوزون ویا شرارتی قالارجی اولار. ولی جو مردم واقعی و آقاصفت شخصیت لرینه ده خاص حرمت قائل اولوب، حمایت اندرلر.

۳۰۷--- پوزئی عالی جیبی خالی :

بعضی آدام و جوان فقط ظاهرلرینه توزوک وئرلر. بوتوزوک لر باعث اولار هیچ ایش اورگنمیریب و هیچ اوستادا اثریلمه سین لر. نتیجه ده جیب لری بوش قالیب گون به گون خجالت بولودلاری آنلی لارین ایسلادار. ولی توزوک لرین دن ال چکمزلرا سید ابوالقاسم نباتی (خان چوپانی) دئیر:

رنج سیز راحت اولمزای اوغلان یری گند قولوق ایله استاده

۳۰۸--- په هی لن پلو اولماز:

وقتی من جوان خیال لاریما جوماردیم و خیال عالمینده یکه یکه آرزوی لارا ال تاپاردیم، آتام میرولی الله متوجه اولاردی. منی یاخچی عمله و خلاقیته تشویق ایله مک اوچون مذکور منلی دئیردی و بعد مختصر و مفید توضیح وئرردی.

مذکور منلی او آداملارا دئیرلر: عالم خیالدا ایسترلر چوخ آرزیلارا زحمت سیزال تاپسینلار. یا اوکسلره دئیرلر: ایسترلر هر زادی زحمت سیزویا خیال عالمینده اله گیتر سینلر.

۳۰۹--- پیس گونون عموری آزا اولار:

بودرین اوتگون کلامی انسانلاری دوزومه دعوت ایله مک، عمورون آخارینا و دونیانین دولانی شیغینا اشاره ائدمک اوچون دئیرلر. ایکی تازا جوان زوجین، معلول اوشاقلاری اولدی. بعضی دیاز و آلچاق فامیل و طایفه، تانری نین حکمتین دن غافل اولوب بویکی جوانین درد لرینه دوز سپیردیلر. معلول اوشاقین آناسی واقعا درد و غمین ایچره سینده غرق اولمیشدی.

گونلرین گونونده بیر شریف و عارف کیشی لردن جوان زوجیه مذکور منلی دئییب، آرتیق قدرت قلب وئردی و دوزمه تشویق ایله دی. دونیادا دولا نشیندن ال گوتورمه دیر. بولار گون به گون

اقتصاد، فیکر و اخلاق نظریں دن اوجا یرہ لره چاددیلار. و آنا همیشه شکرین قیراغیندا مذکور مثلی دئییب، آنری لارینین چتین و آجی گونلرینده مرحم دل اولاردی. تا کی بیوک و مهربان تانری اوبیرسی اوشاقلارین سالم وحددن آرتیق گوزل وهوشلی اعطابویوردی. و همان اوشاقلار اوجاعلمی واجتماعی مناصبلره ال تاپدیلار. ایمدی وقتی بیرنفر بلایه ،درده ، یوخسول لیقا،بورج وحادثه یه دوچار اولوب داریخار، جومرد کیشیلرونجیب خانملارا ازلدہ اومید لحنیلہ مذکور مثلی داریخانادئیرلر وبعد یوزلرچتین لیکلر سایارلار کی گلیب، و بیر عده نی داریخدیرب ولی تزراق تانرین لطفیلہ آرادان گنبدیلر.

۳۱۰-- پیس قونشی آدامی هجت صاحبی ایلر:

بیرنفر دئیردی: پیس قونشی یاخچی دیرادندیک گوزل، ایمدیه جان هیچ کیمسه بوسوزی دئمیریب ویابئلنجی قونشی نی ایسته میریب؟ اسن نه حسابی لن بونی دئریر سن می؟ گوله گوله دئدی: هیچ ایشیدمی سیز دئیره لریاخچی قونشی آدامی هجت صاحب ایلر؟ بلکه فقط دئیرلر پیس قونشی آدامی هجتلی ایلر. بعد آدداکی حکایتی دادی لن دئدی : بیز بیر ائوده اجاره ده اتوراردیک. دام صاحبی میز شریف و شخصیت لی انسانیردی. متانت لی واورکه یاتان نزاکتیلہ گلردی گنردی، علاوه سَفَره باشیندا دعا ایلر دیک ،اونون وجودینه افتخاردا ائدردیک.

تا گونلرین گوننده بیرگورمه میش آدام همسایه دامین آلیب، داشینیب اوددیلار. ایکی گون کچمه میشدی بولارین ائویندن بیزیم حیاطا داوارقارنی گلدی. حیاطا دوشنده ایله شابلندادیرکی آرواد او شاق حتی منده دیسکیندیک. من اول دئدیم پیشتیگ قاچیرداند! سالیبدیرا ولی بش آلتی دقیقه دن سونرا داوارین دالاغیدا گلدی. هامی لیقجا ائوه تپیلدیک. قورغودان حیاطا چیخانمادیک. صاباح عیال قاپوداتا زانگلن خانما گلایه ائدیر. ولی تازا خانیم چادر اسین بوی نیناوبئلینه دولوروب دئیر: آرواد آج گوزیوی آدامیوی تانی هالسنکی اجاره ده اتورورسان آغزین نئچه دن بیردی منه ها خیریرسان؟

عیال بیچاره هیچ زاددئینمیر. آخشامینابنده ده اونون آقاسینا گلایه ایله دیم. چوخ ادب سیز دئدی: کیشی! ایله بیرسیزیلن بیزیم ائشکلریمیز بیربول گندمیراجاغلار اتزراق یورقان وتشکی ویزی اگراودا اولسا! آل چینیوه بوردان قوی گندا بولارین بوگوزل ادا لاری واقعا منی آئیندیردی! گنجه خانمی و اوشاقلاری دوره مه یغدیم. چوخ همتیلہ تصمیم توددیک بیرنیمداش (نیم دانگ، کهنه) دام آلاخ ، واقعاتانریدا کومک ایله دی. بیرآیین عرضینده نیمه

کهنه بیردام آلدوخ. قرآن کریمی و آیینانی تازا ائوه قویدوخ، حمد و سپاسدان سونرا دئدیم: ای کاش آدام ئوزهمتی لن آئیلانه آئیریلارین پیسلیکی لن! مذکورمئلی دئییب زمزمه ایله دیم! ایمدی بومئلی اوزمان دئیرلر! بیرنفر نانجیب قونشی سیندن امانتی بیر هجت ایسترولی طرف علاوه وئرمز، بلکه آجی سوزده دئیر مثلاً دئیر: ... یئیه نین قاشیقی بلینده اولار! بعد امانت ایستیرن همت ائدیب، گئدرنیازی اولان هجتی هر جور یلندی تهیه ایلر.

۳۱۱- پیس یولداش آداما قیله داشی یئدیردر:

نایاب و ناکیشی یولداش دان حذر ائدمک اوچون دئیرلر. (قدیم هامی قیله لر اوچ دورد دانا قره داش سالار دیلر تا قیله نین معدنی موادی سی تامین اولسون) ولی هامی بیلیر یاخچی یولداشین نه تایی وار، نه قیمتی. هامی سوزلوک لرده و تاریخ بویی سای سیز فداکار یولداشلارین شرافت و کرامت لریندن آن و شیرین حکایه لرو دادلی ناغیلار و عبرت لی قصه لر یازیب و دئییب لر. رسول اکرم (ص) یولداش لارینا افتخار ائدیب بویورار: منیم یولداش لاریم تک یاخچی یولداش یوخمیش و یوخدیر. امام علی (ع) دا بویورار بدبخت اوکس دیر کی یولداشین الدن وئیر.

بعضی وقت لرو ارانسان آتاسینا، آناسینا، باجی قارداشینا اورک سوزین دئیره نمز ولی یولداشینا دئیر. چون یولداش بیر یاخین کس دی کی هر انسان ئوزی اختیار ییلن انتخاب ایلر.

۳۱۲- پیچاق ویرسون قانی چیخماز:

بیری حددن آرتیق هیس لنسه، و چتین چتین آرام اولسا! اوندا مذکور مئلی دئیرلر! تا اونون هیمی نین شدتدین تبیین آیلنه سینلر.

۳۱۳- پیشیگ بزیر:

پیشیگ ازل حیوانلار داندیر کی انسانيله دوست لیق قویوبدیر. ازل دن انسان پیشیگین باره سینده چوخ ناغیل لار و حکایه لر، افسانه و بولدی قالبینده و یا حقیقی دونوندا دئییب و یازیلار.

بعضی ناغیلاردا پیشیگی جادوچی و ساحر تاندیرلار. بعضی سینده نازلی و ازیلگن، بعضی سینده قان ایچن، بعضی سینده هوس باز، بعضی سینده آدام الینده مظلوم اولوموش، بعضی سینده هوشلی، بعضی سینده اولدوز تانیران، بعضی سینده مونس، بعضی سینده مقدس ماب، بعضی سینده جن، بعضی سینده شیرین باجی اوغلی سی، بعضی سینده اوغورلو، چوخیندا قاتل

سیچقان و... هابئله انواع صفت لرده تانديرىب ولقب لر وئربلرولى بير ناغىلى پيشىگ هندورينده خلاصه صورتده عرض ائديم: دئيرلر:

بىركيشى نين قره پيشىگى وارميش .چوخ نازلى، آغزى تمىزو هوشلى ميش. كيشى نئجه متددن سواى احساس ائدير پيشىگى گئجه يارىسى يوخ اولور. پيشىگين گودور. گورور ايله كى بولارى يوخيرا وئردى، يواشجا ديوارا چىخدى. چوخ آرام قونشونين پيشىگين چاغىردى. اودا گليب باهم يولا دوشديلر. كيشى بولارين دالينا دوشور. پيشىگلر چوخ گئديب اوزاق گئديلر. تا بىركهنه وخرابه حمامه يتيشديلر! هر ايكى سى ايچه ريه گئيديلر. كيشى فوراً حمام دامينا چىخىب بولارى گوددى. باجادان باخىردى گوردى، حمامين ايچره سينده بير توى ترينجه تودىبلار گل گوره سن! بير اوندا گوردى ئوز پيشىگى و قونشونين پيشىگى ده ا ولارا قوشولديلار . بيوك باشلارى چالقوچى لارا دئدى: ال ساخلىرون! بعد اوزون بو ايكى پيشىگه تودىب سوروشدى: بو گئجه چوخ يوباندىز؟ نه اولميش دير؟ امگر بيلمىردىز بوگون نوبت سىزىنكى دير؟ قره پيشىگ، پيشىگ درى سين چىخاردا چىخاردا جواب وئردى : جناب ناراحت اولما ! صاحبيم ،بو گئجه ياتمىردى! ايله گوزون منه زيل له ميشدير. بيچاره دئيردى بئيه من ات اوغورلىراجاغام! اونا گوره يوبان مى شىخ!

كيشى گوزلرين تازادان و ته دن سيليب دوباره دن باخدى! گوردى بونين او قره پيشىگى بير گوزل خانيم اولدى! آيينه نين قاباغيندا ئوزون يتدى قلم بزه دى! بعد چالقو چى لره دئدى: چالين! چالقو چيلار چالماق همين، قونشى نين پيشىگيله كى اودا بير گوزل خانيم اولموشدى. ال الله وئريب يتدى پرده ده اوينايديلار گنه ده يورلمانيلار ! جوره به جنوره ماهنى لار اوخوديلار! سه گاه لار وئرديلر، و ادا لار گئدديلر! هيچ بشر او غلط لرى ايله مه ميشدى! كى بولار ايليرديلر! سحره ياخين خانيم! واقا لباسلارين چىخاردىب، پيشىگ درى سين اگىنلرينه تاخديلار!

بزم لرین يغيب يغيشدىرماميش كيشى قورغوسىنلان قاچا قاچا ائوينه گلدى. فوراً يورقان تَشَكِينه گئيب ،ئوزون يوخى ليقا ويرىب، بير آزدا خورولدادى! بير آزادان سونرا پيشىگ يورقين ائرقين ولى چوخ آرام ائوه گئيدى! بعد كورسى نين ايستى اوستونده يوخيرا گئددى! ائواھلى يوخيدان دورديلار. قين آلتى يئيه يئيه كيشى گوزون پيشىگدن گوتورمىردى ئوز ئوزونه دئيردى: اى تانرى من ،بو همان اويناغانچى خانيم دى من گئجه گوردوم! يامن يوخى گورميشم ! ايله مبهوت و حيران قالميشدير، بيلمىردى نه يئىرونه ايچىرا بىردن مغزى

قاتیشیب ،دوزومین الدن وئردی! اوزون پیشیگه تودیب دئدی: گنجه یاخجی اونیردون ها! بیئه... پیشیگ بوسوزی ایشیدمک همین گوردی، ستری بیلینیب دیرافوراً اگویه آتیلدی، کیشیه بیرسیلی ویریپ ، بیردفعه لیک یوخ اولدی، اکیشی بوسیلی نین اثرینده همیشه لیک لال اولوب، داهی سوزون هیچ کیمسه یه دئیرنمه دی. اما مذکورمثلین موردینده ، بعضی کیمسه واریبیله بیله یا جهالتدن اصل هدفی ایتیرر. فرعی مسائله بزک وتوزوک وئریا اصل ایشین دوز گورنمز ولی جانبی ایشلری وجه گلمزله، گوزل لندیرر. اوندامذکورمثلی دئیرلر. تانیشان وئرسینلر، طرف ئوزون آلدادیرنه آئریسین.

۳۱۴--- پیشیگین قانادی اولسایدی، سئرخه نین نسلین گسردی:

اوآدامین کی جانی و ظالم روحیه سی اولار. ولی وارلیق نظامی سی اونا هیچ شرایط لرده میدان وئرمز. اگر وئرسه ده چوخ آزمدتده ظلم وخیانتی ئوزون سندیرار. بئلنجی آدامین موردینده دئیرلر.

۳۱۵--- پیشیگ آسقریر، بیله سین سویوخ وئریر:

بیرنفر ترتز ناخوش اولارویا ترتز سویوخ ویراروندا مذکور مثلی بئلنجی ضعیف البنیه یه دئیرلر. یعنی لاب ضعیف یله ده دوامی یوخودیر.

۳۱۶--- پیشیگی چوخ قیسناسین، قائیدار اوزونی جیرماغلار:

بومثلی بعضی آتا وآنالارکی ئوزایستک لرین زوریلن اوشاقلارینا تحمیل اندرلر، ویاوکس لرالینین آلتینداکیلارا استبدادیله حکومت ایلر لر، بئلنجی کس لره دئیرلر. تا متوجه ایله سینلراوشاقلاری ویامرووس لرین ئوزلرینه عاصی ایله مه سینلر. مهر، محبتی واحترامی اورک لردن قیر ماسینلار.

مصدافی اوچون بیر خاطره عرض ائدیم: مدرسه لرین بیر ینده معلم اون دقیقه گچ گلیر. اوتانا اوتانا وارد مدرسه اولوب مدیری گورمک همین سلام وئریر. مدیرتوی تله سیک قاباقا قاجیر، علاوه معلمین سلامین آلمیر، بلکه چوخ ادبسیزعتاب ائدیر: فلانی نئییه یوبانیب سان؟ مگریوخودان دوران میرسان؟ و..... معلم اوتانماغی یره قویور. دئیر

شهرین اورتاسیندا بیرمعلمی آسمیشدیلا. اونا دورمیشدیم باخیردیم! مدیر بیر آز دویوخور ، بعدتعجیله سورشور: بیلمه دون نئییه آسمیشدیلا؟ اکیمی دیر؟! معلم چوخ راحت دئیر: هامی دئیردی؛ بیچاره اون دقیقه تاخیر ایله میشدیر! اونا گوره آسیبلار! مدیر ناراحت اولوب

هایخرب دئیر: منی مسخره اندیرسن ؟ یا ئوزووی؟ ابعدا ادامه وئیر: سنه دئیرم! معلم جواب وئیر: من سنی مسخره ایله میرم . سن بئله ایستیریر سن! مدیر تهیدیدیله دئیر: آخیردا گوره سن امتیازی وی ایله وئره جاغام آغیزین دادا گلسین! معلم باشین توپلور حسرتیله دئیر: اومدیرین حالینا آغلاماق گرک قانون وفن مدیریت یرینه، تک امتیاز حربه سیله مدیریت ادعاسی ایلیر!

۳۱۷--- پیشگین الی اته یتیشمز، دئیر مرداردی:

مذکور مثلی او کیمسه لرین باره سینده دئیرلر! هانسی منصب، ثروت علم ال لرینده اولسا اونوی تعریف و تمجید ایله لر اما اگر اولماسا یوزلر عیب قویا لیریب آجی دیل لری لن ویالان شایعاتی لن پیسلرلر.

بیرنفر امکداشلاریمیزدان واریدی مدیریت پستینی دبیل لی پیسلردی. هیچ مدیری لن دوز گلمزدیر! گاه نظمین دن، گاه اخلاقین دن، گاه صبرین دن، گاه مقرراتی اجرا ایله مکدن ایراد توداردی. بویانا گئدیب میدلاندی اویانا گئدیب دونقول داناردی. گون اوگون اولدی بیله سین مدیر وئردیلر. همان آدام معلم لرین، اداره نین ، انجمن اولیا و محصل لرین باشینا بیر اودلار توکدی کی هامو سی نین بارماغین آغزیندا قوی دی! بعد وقتی بیله سین عزل ایله دیلر گنه ازله کی ادالارین الینه آلدی!

۳۱۸--- پیشیگ اولدوریر، گلین گوزی قورغودیر:

بعضی آداملار و بعضی حاکم لر گه گاه غیر انسانی ایشلر انجام وئرلر تا غیر مستقیم تسلط لرین مردمه و مخصوص کس لره نشان وئرسینلر.

یازارلار نادرشاه جنگ لرین بیرینده ایکی اوچ دشمن قیریم لارین آراسیندا محاصره اولور. عنقریبی میش بیله سین اولدور سینلر. بوچینیده فداکار و وزرنگ ئوز قیریم لارین دن(سرباز) بیرری سی متوجه اولور. نهایت شهامت وشجاعتیلن ئوزون نادرشاه یئتیریر. بیرایکی سین یارالیر و بقیه نی قوویب نادرشاهی نجات وئیریر. نادرشاه تشویق عوضی، مهلت وئرمیر فوراً دالدان ناجی قیریمین تبریلن ایکی بولوراتا بوجوره سی قوشون اهلینه نشان وئرسین: علاوه هیچ کیمسه دن قوغمور، بلکه هیچ کیمسه یه ده مدیون دگیل! بوهمان شاه دیر کی اواخر حکومتینده مالیات یغما اثرینده اوچ ایل مردم آذربایجا نی چول لره و داغلارا قوویر. چون مالیات مامور لاری اوئو لره اوبالارا و بازارلارا گئدرمیشلر و دئیرمیشلره : حکم

نادری بئله دیر: یاباش یانادری (اوعصرین قیزیل سکه سی) اومالیات یولوندا چوخ باشلار کسدیریر! آذربایجان اهلی نین کی آهدا بساط لاریندا قالما میشی میش افورغودان کوهول لره، داغلار اقاچیرلار. مردم، نادر شاه قتله یتیشنه چاغ شهر و کندلرینده دبیللی ساکن اولان میرمیشلار

۳۱۹--- پیشیگ انودن چیخیب، سیچقانلار مرجان گول اونیر:

مذکور مثلی معمول اول ائوه، اداره یه یا اولکه یه دئیر لر؛ هامی امورات بیر نفره باغلی اولار یعنی بیددن سرکه یه جان ایشلار و بیر نفرین دستوریلن انجام تاپار. اگر بئلنجی محیط لرده بیوک باش غایب اولسا، چون قالان لارین هیچ کیمسه سینده مسئولیت تجربه سی اولماز، تدبیر، نظم و ایشی انجام و ثرمک عوضی ئوزلریلن اوینارلار اقاودور و شارلار نظم و انضباطی قاتیب هیچ کیمسه هیچ کیمسه نین غرضه سین اوخوماز. مذکور مثلی گول گول او یونلان گوتور بلر. قدیم (ایندی ده رواجی وار) وقتی بیر نچه نفر تائی توش قهوه خانادا، ائوده، مجلسده وهر ارج ائوین یرده جمع اولار دیلر؛ ایکی فوجه بولونوب، گول گول اوینار دیلر. بیردانا مینجیق، تسبیه داناسی، بالاجا چردک و یا بئلنجی بیر زاد تهیه ایلر دیلر. ال لرینده گیزلیدی، بعد چوخ هنریله کی بیر آزدا قیر فیریلن قاتیشیخی اولاردی، تاپار دیلر. ایله گول گول او یونیندا غرق و مدهوش اولار دیلر حرمت، احترام، حتی ادب و نزاکت آرالاریندا قالماددی. و هیچ بیر سی مسولیت احساس ایلمز دیلر.

۳۲۰--- پیشیگ تویودیر:

مذکور مثلی اوندا دئیر لر؛ بیر جشن ده، تویدا یا هر شادلیق محفلینده جیغان بیغان سالارلار، گاه بوغوشوب گاه باریشارلار، نام دیواردا اویارلار غیر عادی گئی بیب ادا لار گیر لر. یا بیر معروف شخصیتی یا معروف عده نین استقبالیکنده غیر عادی ادا لار و غیر عادی هزینه لره متحمل اولارلار. مذکور مثلی نوجوانلیق زمانی ۱۳۵۰ نجی شمسی ایلینده اول دفعه شاهین «۲۵۰۰» نجی شاهنشاهی جشن لرینده آتامین یولداشی نین آغزین دن کی بیزیم باغدا قونا قیدیر ایشیددیم. قوناقلار ضمن بوکی مذکور جشن لرین باره سینده دئیب دانیشردیلر، بیر سی مذکور مثلی ده اوچ دورد دفعه تکرار ایلیردی.

۳۲۱--- پیشیگ ایسته دیجین دن، بالاسین یئیرا:

بعضی پیشیگ، بالا دوغانلان سونرا، دوزر بالالا. رین یئیرا! مذکور مثلی پیشیگین بئلنجی عملین دن آلیبلار. بو مثلی اوندا دئیر لر؛ بیر آتا و آنا، اوشاقین دوز و طبق انسانی اصولی

نظریمدن کچدی! اولان بئله رحیم گلدی. بش گالن چه ذخیرم واریدی، و هرگالونین دورد
تومان قیمتی دیر، بیله سینه وئردیم. اودا منه ایکی یوز تومان پول وئردی. ایسته میردیم،
ولی اصراری لن وئردی. خداحافظ لیک ائدیب بیر نفریله باهم گوتوروب گئدد یلر. ایله کی
ائوه قانیددیم. آرواد دئدی: کیشی کیمی دی؟ چوخ فیکره جومیب جواب وئردیم: همان
آدامیردی سلام وئردیم مندن سلام آماغی عار ایلردی! یری دیکی یره ناز، نوکر نایب سیز
ایشیکه چیخانمازدی و... آرواد بولاری ایشید مک همین اورکدن گوله گوله دئدی: کیشی دوز
دئیرمیشلر: دمیر قاپونین تاختا قاپویا دا ایشی دوشر میش! مذکور مثلی بئلنجی زمانلار دئیرلر.

۳۲۳--- پییشیگه دئدیله: مردارین دوادیر، تزاوستون قورلادی:

وقتی بیر بخیل شخص احساس ایلر اونا نیاز وار، فوراً ئوزون گیزله در. ها دالیرجا گنده سن
نازایلر، عجیب عجیب شرط لر کسرائوزون تودیپ من من دئیر! اوندان مذکور مثلی بئلنجی فرده
دئیپ داهی اوستونده حساب گئدمزلر.

۳۲۴--- تای قولاغدی:

سوزه یاخچی قولاغ آسمیران، هیچ زادی دقتلی ایشید میرن کسه دئیرلر. چوخ وقتده زرنگ
وچوخ بیلیمیش ومدبرفرده ده تحسین اوچون دئیرلر.

۳۲۵--- تازا گلدی بازاردان، کهنه دوشدی نظردن:

قدیم دوستی نین، هجتی نین یاخچیلیق لارین، احسان وخیری لرین یاددان چیخاردان
کسین باره سینده دئیرلر. یعنی بیریندن و بیرشیدن ایلربویی ایش، احسان و خدمت چکر. و
تعریف وتمجید ائدر. دوره سینه فیرلانار. ولی ایله کی بیرائیری سیندا بهره وخیر گورر، ازده
کین بوشلیریب وفا، دوزوچورکی آتار. اوتازاگله نین دوره سینه یغیشیب یالتاق لانار. و یا قباخچی
وسيله نی چوخ قورو و سویوخ طبعی له آرادان آپارار. اوندان مذکور مثلی دئیرلر.

۳۲۶--- تازیدا حیز لیک اولماسا، دوشان گلیب تایادا بالالاما:

خائن آداملارین باره سینده دئیرلر. متاسفانه بعضی خائن آدمیلرین خیانتی باعث اولارلاب
گوج سیز دشمنده بولارین اولکه لرینه، ائولرینه، دوست و آشنالرینه، اعتقادلار ینه، مذهب لرینه
دیل و سوزلوک لرینه طمع دیش لرین ایتیلدیپ و یول تاپیب ضربه ویرسین! و یا حتی
یورش آپاریب نهایت خسارتی یتیرسین. اما هیچ وقت خائن آدم آق گونه چیخماز. علاوه
خیانتی نین کوتکین چوخ پیس وضعی ده یئیر، هم بودونیا دا اوزی قارا اولاروهم آخرتده.

تربیت ائندمز ویا افراطی محبتین اثرینده بیله دوز یولا هدایت ایله مز. حتی ئوز الی لن بعضی پیس و شرارت یولوندا گوسترراو باعث اولارأوشاقی منحرف وغلط یولا تمایل تاپسین. وهمیشه لیک دوز یاشا یاشین باجاسین ایتیریپ واوزاق لاش سین. اگرکی آتا و آنا چوخ زجر چکرلر، اونلان بئله گنه ئوز غلط تربیت لرینه اصرارلاری اولار . بئلنجی کیشی لرین اوغلی گئدیر قونشو نین چارداغین لن دوشوب، باغ وسایلین آپارانداتودیرلار. دویونجا سیلی تپیک آلتینا سالاندن سونرا ، پلیسه تحویل وئریرلر. آتا اوغلون قورتارماق اوچون کلاتریه گئدیر. بو پلیسه یالواریرا او افسرین ال ایاقیندن اوپورا باغ صاحبی نین رضایتین چوخ تحقیرله جلب ائدیپ! اوغلون ائوینه گتیریر. ایکی اوچ یاخین کسلری همدرد لیک اوچون بولارا گئدیپ ، باشلیرلار نصیحت وئرمکه. نصیحت لرین لاب یاخچی بار وئرن زمانی، دده نصیحت وئرلره هیجا نیله کی توک لریده بیزبیزا ولموشدی ! دئیر : گئددیم باغین چارداغینا باخدیم اماشالله ! او ایکی مرتبه نی ، منیم اوغلو نه جور چیخ میشدیر!؟ بیلمیرم! فقط حیران قالدیم! ایله اوره کیمده احسن احسن دئمیشم! بعداوزون تودیر آروادادئیر: خانیم دوربو اوغلانا اوزریک سال! نظرله مه سینلر! نصیحت وئرلر بئله گورنده باش لارین تویلیریپ، دئیرلر: پیشیگ ایسته دیکیندن بالاسین بو جور یئیرمیش!

۳۲۲-- تاختاقاپورا، دمیرقاپونینده بیر گون ایشی دوشر:

شاه حکومتینده آدلی و تکبرلی بیر ارباب واریدی. همیشه یول گئندنه الینده بیر تعلیم آغاجی اولاردی. چوخ نخوتیله اونی اوینا دا اوینا دا تائیه یول گئدردی . ایکی اوچ نفر نوکرده دالدا الی قولتوغ اونی مشایعت ایلر دیلر. هم محله لردن بیرى مسجد خادیمردی. اهلی و اعیالی نین باشلارین اوجاوانلی لارین آچیق ساخلاماغ اوچون یاییدا فعله لیق ائدردی. قیشدا نفت داشیراردی. بو شخص منه صحبت ایلیردی: ایکی آی قالیردی انقلاب، شاه رژیمین آرادان آپارسین نفت قیتراقا دوشدی. گئجه ساعت اوچودى. شیرین یوخی نین ایچره سینده احساس ایله دیم قاپی چالینیر. بیر آز قولاغ لاندیم. گوردوم واقعا قاپودور. قورغا قورغا قاپویا گئدیب یواشجا سورشدوم: قاپی چالان کیم سن؟ بیر حزین سس جواب وئردی: آقای فلانی آج قاپینی منم ! آچماق همین گوردوم ، همان ارباب بوینون چئنینه قویوب ! گوزی منه ساتاشماق همین دئدی:

آقای فلانی نه ایشیکه چیخابیلیرم. نه نفت تاپابیلیرم! نوکر نایب لاردا باشیمدان داغلیب لارا اولسا ایکی گال ن منه نفت عطا بویور ! گرکی هامی ادا و اطوارلاری فیلم تک

تاریخ بئلنجی آدام لاردان نفرتیلن یادایلر. مصداقی تاریخده وهم ئوز عصرمیزده چوخدیر. او جمله دن: بعضی اشخاص، حزب و سازمانلار دیلر اجنبی لره قوشولوب جاسوس لیق اندرلر. مذکور مثلی بئلنجی کسلره ده دئیرلر.

۳۲۷--- تَلَسَن ترسه گئدر:

تَلَسْمَه یاخچی صفت دگیل. معمولا تَلَسْمَک بعضی ایشده طمع دن اولار، بعضی ایشده قورغودان، بعضی ایشده یوبانمادان و چوخ وقت لر ضعف عصابدان توره نر. هر ایش، سوز، فیکر و تصمیمده تَلَسْمَه یله قاریشیقی اولسا یاخچی نتیجه وئرمز. البته ها می انسانلارین آزو چوخ تَلَسْمَه سی اولار. ولی اوکسلر بو صفته غالب اولار لارکی یاشایاشلاریندا متدین، منطقی و علیم عایله ده سالم جسم و روحیله بوی آتارلار.

۳۲۸--- تیس دا، پیسین تاییدیر:

او وقت کی شرور آدام بیر نانجیب آدامیلن قوشولوب معاشرت و مراوده قویار اوندا مذکور مثلی دئیرلر. یا معیوب، معیوبا توش گلر، یا مردم آزارلیقدا و غلط ایشلرده ایکی نفر بیربری سینه آرخا اولارلار، اوندادا دئیرلر. خلاصه او وقت بو مثل ایشله نر؛ ایستر لر ایکی نفر شروری و یا معیوبی هم تراز وهم شان نشان وئرسینلر.

۳۲۹--- تیکان اولوب ایاقا باتینجا، گول اول یاخایا تاخیل:

آتا و آنا لار و یا اخلاق بیلجی لری اوگوت و نصیحت وئرمک اوچون دئیرلر. هر انسان یاشا یاشی نین عرض و طولوندا و هر شرایطده اگوته ، پند و وعظه درین دن نیازی و احتیاجی واردی. حتی صاحب نظر و علیم کسلرده ، چوخ زمان لار ئوزلری نین ضرر و منفعتین و یا خیر و شرین آراسیندا گنج قالارلار. اما اثری مثبت و بیلجی شخصین یول گوسترمه سی و دوز نصیحتین اثرینده نجات تاپیب، دوگوندن قور تولارلار. اوزه ل بعضی آدام کی شرارت ایلر ، چوغورلیق ائدیپ و کس و ناکسین بدین ایستریب ، و آزارو اذیت ایلر؛ مذکور مثلی بئلنجی شخصه ایسه دئیرلر. تاغوض بوکی مردمده ئوزو اوچون نفرت یارادا، یاخچی لیق ائدیپ مردم آراسیندا محبوب اورک لر اولسون.

۳۳۰--- تنبله، داشدا یاسد یقدیر:

تنبل آدامین بی خیال لیقین تبیین و نشان وئرمک اوچون دئیرلر. بعضنده تنبل و یا دینگ آدامین یوخاری دوزومین تشریح ایله مک اوچونده دئیرلر.

۳۳۱--- تک الدن، سس چیمخماز:

بو مثلی خانواده نین، ایشچی لرین، طایفه نین، مردمین و ملتین بیر بیرلرینه حامی و یار دیم اولماسی نین برکت، عظمت و قنینرین تبیین ایله مک، و همده تک لیکین سست، سویوخ و دالی قالمای نین تشریح ایله مک اوچون دئیرلر.

۳۳۲--- تولکی، سوواخلی داما گیرمز:

بعضی آدام ذاتاً هوشلی اولار. تور، جله و کلک نشانه لرین لاب ازلدن سئچر. حتی سیناماق هوسینده باشینا ویرماز، بلکه چوخ سهل و عقیل لی ئوزون ساغ و سلامت قورتارار. گرکی طرفی یا طرف لری جوهره به جوهره طرح و نقشه چکرلر تا اونی تله یه سالسینلار، ولی هیچ وقت موفق اولمازلار. اوندانمذکور مثلی هوشلی آدامین باره سینده دئیرلر.

۳۳۳--- تولکی نین عرضه سین اوخورونجا، دئری سین بوغازیندن چیخاردارلار:

سینه ناغیلاریندا دئیرلر: بیرگون تولکی چوخ تویلی قاجیردی اگریره دئرسیردی دوردبولونردی، شیر توش گلدی. شیر تولکی نین یا خاسینلان یا پیشیب سوروشدی: تولکی قارداش ایشله هاراقاچیرسان؟ تولکی دئدی: تز اول سنده قاجا شیر دئدی: نئییه، مگر نه اولوبدی؟ تولکی جواب وئردی: اوچ خایاسی اولاتلاری تودیرلار شیر گولوب دئدی: آخی سینکی ایکی دانادی! سن نئییه قاجیرسان؟ تولکی دئدی: آخی شیر داداش اجیلما چیخاردانلان سونرا سایب لارامذکور مثلی بئلنجی زمانلار دئیرلر.

۳۳۴--- تولکی یوواسینا اولمور، هله قویورغوینا بیر سوپورچه ده باغلیر:

او آدامین باره سینده دئیرلر: بیر یرده ئوزونون حرمت و احترامی اولماز اولان بئله بیر آتری سیندا دالینا سالیب همان یره قوناق آپارار. یا اول طمع کارین باره سینده دئیرلر: قابل و ناقابل شئی لری وهجت لری دوره برینه و حیاط باجاسینا یغار. و ئوزونون آسایش و راحت لیقین فدای طمعی ایلر.

۳۳۵--- تولکی، تولکیه بویورور، تولکی ده قویورغینا بویوریر:

طنز و مزاحلی بیر مثلدیر. اوفردین باره سینده دئیرلر: بیر آتری نفره دستور و فرمان وئر، طرفده همان فرمانی بیر آتری تنبل آداما حواله اندر. مذکور مثل معمولاً خانواده آراسیندا چوخ ایشله نروقتی آتا ویا آنا بیر اوشاقینا دئیر: دورمنه بیر لیوان سو گتیر. همان اوشاقدا تنبلیک و اثریندیرن دن خیردا جا باجی یا قارداشینا حواله وئرر! اوشاقلار اوقدر بیر

لیوان سو گتیر مک اوستونده، بحث وهای کوی سالارلار، آخیردا آتا ویانا، هیسيله محبتی بیر بیرینه قاتیب مذکور مثلی بیوک اوشاقینا دئیر.

۳۳۶--- توخون، آجدان خبری اولماز:

بعضی آدام، وارینین اثرینده یوخسول لارا شلتاق ایلر. سوء تغذیه نی طرفین خسته لیکنه، شعورسیز لیقنه، وایمانسز لیقینه تعبیر ائدیپ؛ درد وغم لرین آزاد ماق عوضی شماتت ایلر.

۱۳۷۵نجی شمسی ایلینده بنده بشنجی کلاسدا تدریس ایلیردیم. توحید ادلی بیرشاگردیم واریدی. چوخ ضعیف نمره لری لن دوردینجی کلاسدا قبول اولموشدیر. (بو دوراندآ باهالیق ایرانین باشباشیندا واقعاً بیداد ایلیردی. اوزه ل کارمند قشرین دولت وقت ایله آج ساخلامیشدی کی آیلیق فقط بش آلتی گون بیله لرین اداره ائده بیلیردی. دوزلر دق گتیریب انواع امراضه دوشدیلر ویا اولدولر، اثری لر میدان تاپیب هر نه باجاریردیلر انجام وئردیلر. کی بحثی بورا دگیل) ثلث اوله یاخین متوجه اولدوم توحیدهر آیین اول هفته سی نسبت اوبیرسی هفته لره یاخچی درس اوخور. ذهنی ایشیقلا تیر. و کلاسدا دئدئیم درسی تحویل آلیب تزرارق دوشونور. گنجه تکالیف لرین انجام وئریر. آز تحقیق وتفحص دان سونرا اطلاع کسب ایله دیم؛ توحید آقا بیر چوخ اوشاقلی عایله ده یاشیر. بیچاره دده سی جزئی ولی زحمت چکن دولت ایشچی سی دیر. واقعاً اهل وعیالی سی نین قارین لارین حددن آرتیق چتین لیکی لن دویورا بیلیر. فقط او زمان چی حقوقین آلیر تنها اول هفته سی آلا قولار اوشاقلارینا یتیشه بیلیر! من داهی توحیدی خانجی بوشلامادیم. اخم وتخم عوضی، معنوی و تربیتی لحاظین دن الیم دن گلن قدر روحیه سین تقویت ایله دیم. الله تبارک وتعالی نین لطف وعنایتی لن بیر متوسط شاگرد حددینه چاددی. انضباط نمره سی وئرمک گونی یتیشدی. من توحید آقا یا ائیرمی وئردیم. آقا ناظم کی ئوزی بئلنجی عایله ده بویوب و بوی آدمیشدیر؛ و تا حدودی فقیر لیک توز توپراغین ال اوزون دن یومیشدیر؛ ائیرمی نی گورمک همین ناراحت اولوب معترض حالدا دئدی: آقای رباع الدین خبرین وار کی بو اوشاق علاوه درس اوخویان دگیل، چوخداشلوغدیر؟ افلان وفلان اوشاقلاری دفعه لر اذیت ائدیپ دیر. وقتی اذیت اولان اوشاقلارین آدین ایشیدیم؛ گوردوم هاموسی وارلی ویا متوسط خانواده دن؛ و چوخیدا توحیدیلن قونشی دیلار بنده هیچ سوز تاپان مادیم! فقط مذکور مثلی دئیپ، توحیدین شرایطین شرح وئردیم. منیم سوزومده صداقت و ناظمین قولاغ آسماسیندا کرامت واریدی؛

آقای ناظمین نوزاوشاقلیق دورانی یادینا دوشدی. چون معتدل، منصف و متدین آقایدی، هیچ زاددئمه دی. انصافاً ایلین آخیرینا جاندا دالین تودمادی. مذکورمثلی بئلنجی زمانلار دئیرلر.

۳۳۷--- تویوخی بوغدا انبارینا دا سالسون، دئشه نک آتار:

معمولاً بو مثلی او زمانلار دئیرلر؛ بیر فرد ازله کی فقیر ویوخسولیق عادت و خوئین نوزدهن و ضمیرنده تثبیت ایلر. هر نه قدر مال و دولته یتیشسه ده همان عادت لری نوزن دن سیلنمز. ایله ایشلر انجام و ثریب وادالار گتیرر علاوه یوخسول لیق حرمتی بیله سینده قالماز، بلکه پولدارلیق حرمتی نین ادالارینا دال تاپانماز. یا اووقت دئیرلر؛ بیر نفرین الینه مناسب فرصت دوشنده علاوه یاخچی استفاده ائدنمز، بلکه ناشکری لیک ائدیپ لوت لیق آداسی گتیرر.

۳۳۸--- توت آغاچی دیر، سیددن سونرا هیچ کس کسنمز:

مقدس ماب آدامین باره سینده دئیرلر. بعضی آدام وار، ظاهر آتوزون مقدس، موقر و صاحب معنویات نشان و ثرر. گه و گاهی بعضی اسرار و کرامت لری نوزونه نسبت و ثرمکی لن ایستر مردمین آراسیندا قداسلی تانین سین. ولی ال آلتی ایله ایشلر و عمل لر انجام و ثرر؛ حتی معمولی آدامین پاک و صفالیقیدا اوندان اولماز اوچون بیر تعداد قولی چوماقلی و متعصب دوره برینه یغیشار، هیچ کیمسه جرات ائدنمز بئلنجی آدامی رسوا ائدیپ و یا سوزون دانیش سین. هامی منتظر اولار بیر قدر تلی، متدین و شریف آدام تاپیلیب مقدس مابین اوویجین آچیب تاغدان سالسین. هر هانسی معمولی شخص ایستر مقدس مابه سورتوشسون؛ مذکور مثیلین اونی منع ایلرلر. تاریخده مصداقی چوخ دیر.

اوجمله دن خوارچ اهلی دیر. آنلی لاریندا سجده اثر قویمیشدیر، گئجه گونوز قرآن اوخوراردیلار. ولی امام علی کیمی شخصیتی کافر بیلیردیلر. هیچ مسلمان بولار باتان میردی. حتی رسول اکرمین (ص) لاب یاخین اصحابیلر ده جرات ائدن میر دیلر بولار یاخین لاش سینلار. گرکی بیلیر دیلر خوارچین طریقی و عقیده سی چوخ خطر لی، منحرف و جامعه نین نظمین بیر بیرینه ویراندیر.

حضرت علی (ع) چوخ دلیل و نصیحت دن سونرا گنه خوارچی حقیقته قاندرانمادی ابعده قاطع تصمیمی لن خوارچی نهروان چائین قیراغیندا تار و مار ایله دی. بعد چوخ افتخاری لن بویوردی: تنها من ایلیره بیلردیم، بئلنجی فتنه گوزون چیخاردام.

۳۳۹--- تویوخ یومورتا دیقجا، قارنین دارالدار:

معمولاً اوکسین باره سینده دئیرلر؛ جوانلیقدایا متوسط وار دولتینده الی آچیق، خوش قلب، مهربان و وجه گلن اولار ، ولی سندی کچدیکجه و ثروتی چوخ اولدوقجا جلیس لشیب، بد اخلاق اولوب ،ایمانسیز اولار.اوندا مذکور مثلی بوجور آداما تعجبيله دئیرلر.

۳۴۰--- توی گئدر ،دونوم قالار:

عمومی حالدا هوس لردن گوز اورتوب ، واقعیتی ساхлаماق اوچون دئیرلر .ولی معمولاًو خانیم لارین باره سینده دئیرلر؛ عقل وهوشلاری یوخاری اولار.اگر بیرخانیم احساس ائده بیر محفله مجلسده و جمع ده اولماقی ئوزونه و خانواده سینه ضرری اولاجاقدیر؛مذکور مثلی ئوزونه دئییب،محتاط اولار.

۳۴۱--- تعصب، دین دن دیر:

تعصب وغیرت هر آدامین زینتی وشرفین محکم دروازه سی دیر . اگر منطقيله تزئین اولار حتماً صاحبی سی نین آنلین آچیخ وشهر وجودین پاک ومنزه ساخلیرا جاقدیر.او زمان بو مثلی دئیرلر بیرپاک نهاد ومعتقد شخص ئوزنه ناموسپنه ، اعتقادینه وطنینه، هم کیشینه، هم دیلینه،آرتیق محبتی وعشقی اولوب وبیر خاصّ وایسته ملی روحیه یلن محافظت ائدر.حتی مالین وجانین فدا ایله مکدن باک ایله مز.

مراغه نین شفاهی معاصر تاریخینده دئیرلر:۱۳۲۰ نجی ایلین شهریور آیندا روس لار آذربایجانلی اوجمله دن مراغه شهرین غصب ایله دیلر.غصب ایل لرینده مردم طبق هر ایل عاشورا گونی عزاداری ائدیرلر.مردم انواع شبیه او جمله دن شمیرشبیهی اجرا ائدیرلر.شمیر کهر وقیوراق آت مین میشی میش.تازا قرمزی لباسلارائرنینده تیرتیر اسیرمیش ابلینده بیر توداملی قلینج، باشیندا ایشیل دیران،للك لی ونقش ونگارلی دمیربورک واریمیش.اسیرشبییه لریده هامی سی جیریغ فریغ وکهنه لباس لاریلن،ایاق یالین،پاسلی زنجیریلن بیربیرلرینه باغلان میشدیلار وقاباقلاریندا شبيه امام زین العابدین(ع)کی هرایکی دابانی چادداقلی وچیرلیرمیش املول وزاری لن گئدیرمیش لر.شبییه شمیرده نخوت وتکبريله رجز دئیره دئیره، بیغلارین ایشه ایشه وسقل لرین تومارلیرا تومارلیرا اسیر لره قمچی چالا چالا قاباقا آپاریر وگاههاندان آت گزدیریرمیش مردم سیرا سیرا وروس لاراندان بعضی سی تماشاایا دورمیش میشلار.روس لارین بیر صاحب منصبی بغل ده کی مراغه لیدن سوروشور:اوقرمزی

وآتلی کیشی کیمدیر؟ او اسیرلر کیمدیر ؟ جواب ائشیدیر : او شمر ملعون دیر . او بیر سی
لرده اهل و اعیال حضرت امام حسین (ع) دیلر. صاحب منصب

گنه سوروشور : بولار تاریخده واقعاً واری میشلار ؟ مراغه لی دئیر بلی حضرت امام حسین
علیه السلام ایستیردی ، اموی حکومتین ظلم و جنایتین مسلمانلارا تاندیریب، واولارین
فاسد حکومتین آرادان آپارسین. ولی یزید ین دستوریلہ عمر سعدین رحمسیز واحمق
قوشونی امام حسینین خانواده واصحابینه یورش ائددیلر. شمر ملعون امام حسینی شهید ایلہ
دی وبعد اهل و عیالین و او شاقلارین اسیر آپاردیلار. ایمدی قرن لردی هر ایل شیعه
مسلمانلاری شبیه لرین گتیررلر. تا امام حسینین ایشقلی یولون دیری ساخلا سینلار. روس بیر
آز فیکره جومیر. بعد دئیر: ایلہ اوزاقدان اوزاقا نشان وئرلیر : حکومت هانسی لارین اوزونه
یاراشیر. اعلو مدیرا شمر او شکل و شمایل لی حق واری میس حکومت ائده. امرغه لی هیچ
زاد دئین میرا بعد بوردا اوردا بو قضیه نی نقل ائدیر . تا مرحوم یوسف خیاطین قولاغینا
چادیر. یوسف خیاط دلال ارزان بازاریندا مغازه سی واریدیر. چوخ معتقد وعاشق سید
الشهدا دیر. بو قضیه دن او قدر منقلب و متاثر اولورکی تصمیم تودیر تا نه قدر عمری وار شبیه
لره اوزه ل اهل و عیال امام حسینین شبیه لرینه تازا، مرغوب و اطولی لباس تهیه ائدیپ و
تیک سین. بو مرحوم تا نه قدر دیریدی، نهایت عشقيله عهدینه وفا ائدردی. و مذکور مثلی سای
سبز دفعه لر آغزیندا جاری ائدردی و سیدالشهدائین عاشوراسینه و سونراکی مصائبینه اورکدن
آغلاردی. بئثلنجی شریف و دوزگون متعصبلی کیشی لره سلام و رحمت اولسون،

اؤا اگر تعصب و غیرت نامتعدئل و مسطق سیر اولا باعث ندامت و محرک جنایت اولار. بو باره ده
چوخلی خاطره ، حادثه و حکایه لر وار او جمله دن : بیر شسلی جوان، کندلرینده صاحب عزت
و شوکتی میس ، بیر گون عداوت و کینه اوچون بیله سینه دئیرلر: فلانی سنین باجون
بویلی دیر!

مزبور جوانین غیرتی جوشه گلیر. ولی چون منطق سیز میس، تصمیم تودیر باجی سین
اولدورسون. بدون بو کی باجی سین بیر قابله یه ، دوکتوره گوستره ویا عاقیل آدمیله مشورت
ائده. گندیر قاباقدان شهره طرف داغلارین آراسیندا بیر قبیر قازیر. صاباحی سی گلیب باجی
سینا دئیر: باجی گل گنداخ شهره سنه بیردوندان و چادرادان آلیما بیچاره قیزدا ایسته ملی
غروریلہ قارداشی نین یانینا دوشوب، سوینجک شهره سای یولا دوشورلر. اما بو ناکیشی بیر
آزدالی قالیر نه گوجی واری میس ، بیر آغاج باجی سی نین کله سین دن ویریر !

بیچاره قیز فقط بیر آه چکیب، جانی چیخیرافوراً قیزی قبره سالیب، اوستون قورلیر! ولی تانری بو ستمی یرده قوی میر. جوان وقالین کیشی گون به گون دالی لیر! کنده قالانمیر شهره کوچیر. شهریده بیر آرحمال لیق ائدیر، نوکرلیق ایلیربعد معتاد اولور! بالا بالا قاپی قونشی لار بونین عایله سینه ترحم ائدیب، لباس و غذا وئریر. لربیر گون بیر نفر بونلان سوروشور: عمی سنین مگر کنده یروردون یوخودور؟! شهریده بئله اودا دوشمیسن؟! کیشی قوجال میشدی: گوزلری دولوب دئیر: فلانی یاراما دوز سپمه! منیم هر زادیم واریدی! بعد جنایتین تعریف ائدیب دئیر: هرگون ایستر وضعیم بیر آرسروسامان تاپسین، ویا چورکلی بیرایش دوشسون! گنجه سی یوخودا باجیمی اولدوردیکیم یرده! گوررم گلین لباسی اگنینده قانلیله بویانیب دیر! الین گویه تودی، مننه نفرین ایلیر! ساحری سی گنه ایشیم دوگونه دوشر، ایشدن عذر می ایسترلر و مثل همیشه فلاکته توش گلرم! او اول گوندن ایمدیره چاغ آق گون گورمه میشم. بئلنجی تعصب نه دین دندی نه آداملیقدان. بلکه قالین لیقدان وجهالتدندیر.

۳۴۲--- تمیز اول تمیز یاشا، عموریوی یاخچی ویر یاشا:

بو او تگون عبارتی حضرت رسول اکرم (ص) مین شریف حدیثین دن الهام آلیبار. (النظافه من الایمان). مسلمانلار هر گون بش دفعه وضو ائدی، نماز قیلارلار. هیچ مسلمان طهارت سیز نماز قیلماز ویا یومیه ایشین باشلاماز. بو علتله مسلمان ملت لرین چهره لرینده اوزه ل بیر نور گوزه دئر. تمیزلیک بیوک نشانه لردندی هر انسانین طرز فیکرین و شاداب لیعین گوسترر. حتی گورونر، بیر نفر حمال لیق ائدر. اما آخشام وقتی ویا غذا وقتی ال واوزون تمیز لیری، چوخ نظافتیله ائوینه گئدر ویا غذا میل ایلر. مقابلینده بعضی سی ده وار، امکاناتی اولو اولو اوز گوزی کیفیروپینتی! اثرنی یاشی پیتلاشیق وتوز توپراقلی قوناق گئدر! غذا میل ایلر! حتی نوزا و شاقیده رغبت ایله مز بئلنجی آدامیله بیریرده اوتورسین ویا غذا یئسین! بو مثلین یوخاری بعدی شرف نجابت و سالم فیکر و مطهر فطرتی تبیین و تمجید ایله مکدیر.

معمولاً اوکس کی شخصیت دن، عایله دن، مال و دولتدن حتی آتا و آنا سینین غلط یاشایاشین دن زجر چکر، شرف و فیکر سالم دن آز بهره سی اولار. اگر آناسی ناسالم ویا آتاسی نین ناجور القاب و شغلی اولار، اخلاق بابتین دن کیفیرو اولار. بئلنجی آداما مذکور مثلی دئیرلر تا بلکه دوزیولا قائی دسین. نوزین اصلاح ایله سین. و کیفیرو فیکر دن، نفسدن و پیس عملدن ال چکسین .

۳۴۳--- تیکه قارین دیوور ماز، بلکه محبت آرتیرار:

احسان وقوناقلیق دان منظور دوست وفامیل آراسیندامهر، محبت وبرکتلی رابطه ایجادایله مکدیر. معمولاً احسان وقوناقلیقدایکه وموثرتصمیملر تودیلار. ایل وطایفه نین، دوست آشنانین ارج وقربی لری بیلینر. یوخاری انسانلار ینی جوانلارا الگواولوب ومشکله توش گلنلره عقیل لی یول گوستر مک محفلی اولار. یاددان چیخانلار یادا دوشر. چون ایل وطایفه نین ودوست آشنانین هر قشرین دن حضورلاری اولار، کینه وکدورت آغاجلاری اولوش لیریب، یاخچی خاطره لر آغیزلاردا نقل ونبات دادی وئرر. رسول اکرم (ص) نوز مبارک دینین بللی تبلیغات چاغین، احسان و قوناقلیقدان باشلیربیدیر. متاسفانه بعضی آدام، دیازفکراثرینده احسان وقوناق لیقی فقط محض قارین دیوورماق بیلر. بثلنجی شخص احسان و قوناق لیقدان یوخاری فیض آپارانماز. احسان قوناق لبقا گئدمکی بیر نوع کسرشان بیلر. ویا اورداککی لاری نوزونه هم طراز بیلمز! مذکور مثلی بوجور آداما دئیرلر، البته منظور بثلنجی مجالس ومحافلدن سالم ریاسیز، احسان محض، وکرامت لی یرلردی. اگر غیر بو نیات اولا داهی قوناقلیق دگیل بلکه فتنه جوقاسی دیر. بو مثلی اوکسه دئیرلر؛ نه قوناق چاغیرار، نه قوناق گئدر.

۳۴۴--- جان بالادان، شیرین اولار:

بومثلی انسانین وهامی موجوداتین وصف سیز عشق وعلاقه سین نوزحیاتینه نشان وئرمرک اوچون دئیرلر. حتی هرموجود، جانین حفظ ایله مکدن اوتورلاب ایستکلی زادلاریندن ده کچر.

۳۴۵--- جا نلان جانا، یول یوخدیر:

آغری نی، درد، غم وغصه نی تحمل ائدنلرین مثلی دیر وقتی بیر شخصین یاراسی، درد، و آغیر غم وغصه سی اولار؛ و بعضی شریف فرد ایستر اوناتسکین وئرسین. چون بثلنجی خوش نیت اورکدن همدردلیق ائدر، واقعاً صاحب دردوغمه امودومثبت روحیه وئرر. اما بعضی نانجیب وعاطفه سیزشخص ایستزظاهرده تسکین وئرسین، ولی سوزلرینده شماتت دامارلاری اولار؛ صاحب درد مذکور مثلی طرفه ویا نوزونه دئییب، نوزی نوزینه دایاخ اولار.

۳۴۶--- جهنمه گئدن، نوزونه یولدایش آختارار:

کائناتین وهامی موجوداتین او جمله دن انسانین یاشایاش مسیری نین آخری لقا الله دیر. اللهین مبارک حضوری باشاباش عشق، لذت، منزه و رحمت دیر. اما کافر، ریاکار، فاسد،

ظالم، جانی، خائن آدمالارین مسیری بولقا اللهه بئله مقدر اولوبدیر؛ گرک وحشت لی جهنمدن کچیپ، تاتمیزوپاکیزه اولسون. وگناهلی ایشلردن، وگوردوکی غط عمل لردن، حقین دانماغیندن و خلاصه هامی کثافت لرووجودیندن سیلینیب، ناب وخالص نیت وکالبدیله تانری نین مبارک وگوزل حضورینه لیاقت نائل لیق تاپسین. او دور کی هامی ادیانیده لاب وحشت لی وقورغولی یرکی انسانا غیرقابل تحمل دیر، جهنم دئیلیب وصف اولوبدیر. مذکور مثلی او کسین باره سینده دئیرلر؛ ایستر اثری وغلط ایش انجام وئرسین، ئوزونه یولداس اختارار.

دئیرلر: بیر تاجر بیر معمولی صنعت چی لن قونشورمیش. تاجرین آروادی هر گنجه صنعتچی نین ائوین آتوشکادان (روسی کلمه دی) گودور. گورورهر گنجه آقا خانیم و اوشاقلار، دادینان شاملارین یثیب، ایچیرلر. آرجا دانیشیب گولوب بعد اوشاقلار بیراتاقدا و آقا خانیم اثری چیچیک اتاقدا کیفی لن یاتیرلار. ولی بونین تاجراری هر گنجه ساعت بیر ایکیه جان ایله حساب کتاب ایلیر. آخیردادا ئوز ئوزینه پرت اولوب مدلائیر و قاشقاباقیله یاتیر. مدت لریدی تاجرین آروادی بومنظره لری گوروردی. وگیچیک بیله سین پاتلادیردی. بیر گنجه گنه تاجر حساب کتابا گیرمیشدی. تاجرین آروادی گنه گوردی قونشوسونین چراغی سونوب یاددیلا. داهی جانا گلیب الین آتدی تاجرین چرتکه سین، دفترین خودکار مدادین بیر بیرینه قاتیپ دئدی: کیشی باخ! من چوخ مال و دولت ایسته میرم! بیر دفعه گورمه دیم سن وقتلی یاتاسان! یا گوله گوله یورقان تشکیوه گئییه سن! قونشویا باخ درس آل! بعد هیمی لن گندیپ یاتدیدی. تاجر بیر آز های کوی سالانلان سونرا دئدی: ای ناکیشی موسی سنه دئیرم! بعد گنه قاش قاباقلی یرینه گئیپ یاتدیدی. صبح اوندی. تاجر قنپی سی بین آراسیندان قونشوسین گودوردی. موسی قلبیرچی ائویندن بسم الله دئیره دئیره چیخدی. تاجرده چیخدی. تاجر چوخ خوشان لیقی لن سلام وئردی. ایستی کیف احوال ایله دی. موسی دا احترامیلن جواب وئردی. چئین به چئین یولا دوشدیلر.

تاجر دئدی: آقاموسی نجورسن؟ بازارنه جوردی؟! ایشید میشم ایله بیر ایش میش آزالیدیر! دوزدی؟ موسی نین خبری خبردن یوخیردی؛ دئدی: والله حاج آقا نه دئیم! گاه اولور گاه المور. ولی الله روزی میزی وئیردا!

-- تاجر دئدی: ناراحت اولما، اولمه میشم! گل بیر مقدار سرمایه وئریم، هر وقت ایش اولمادی، آل وئر ایله. ایله کی مایالاندین گتیریب وئر سن! چاره سیز موسایا بیر مقدار پول وئردی. داهی موسی کیشینین باشی آلاجاقلارینا وئر جکلرینه، سود و بهره یه قاتیشدی. اگنجه گونوز

حساب و کتابا گنیدی. چوخ گنجه لر تاجر خاندا یا تاندا موسی قلبیر چی هله هله یاتمیردی. بیر گون تاجرین آروادی دندی: کیشی! موسی جیل داهی تیز یادمیرلار! گوره سن نه اولویدیر؟! تاجر گوله گوله دندی: آروادا! له له شون اونودا تاجر اندیب دیر! آرواد باشین تویلاب جواب وئردی: دوزدئیپ لر جهنمه گئدن ئوزونه یولداش آختارار!

۳۴۷--- جوجه نی پائیژدا، سایارلار:

بعضی آدام وار، وضع موجودین اوستونده حساب و کتاب گئدر. اصلاگله جک حوادثی نظرده تودماز. عاقل لی و تجربه لی کس بئلنجی غافل کسی آیندیرماخ اوچون مذکور مثلی دئیر.

۳۴۸--- جینه دمیر گوستیر:

بعضی آدم وار هیچ کیمسه دن حیائندمز و هیچ کسدن قوغماز. هامیلاگستاخلی دوروشار. مگر اوکسدن دیسکسنرکی بونون نقطه ضعیفین دن خبری اولار. اونی گورنده سعی ایلر قاجسین. مردم وقتی حیاسیز فردی بئله گورلر، مذکور مثلی تحقیر اوچون دئیرلر. یا بیر نفر بخیل و گیجیک لی اولار. وقتی موفق شخصی گونرر، ئوزون ساخلیرانماز. سکون و قارین الدن وئرر. یونجول آجی عمل وسوزلری لن ایستر موفق شخصی مسخره ایله سین. ولی ئوزی تحقیر اولار. اوندادا مذکور مثلی دئیرلر.

بیر جومرد ورزشکار دئیردی: من همت و زحماتی لن موفق اولموشدیم، آدلی سانلی ورزشکار اولام. بالا بالا بیوک مسابقه لرده شرکت ائدیردیم. تای توش لاریم منه تبریک تشویق ایلیردیلر. اما بیوک قارداشیم واریدی، بخل و حسادتین مجسمه سیردی. اهر وقت من دن بیر نفر تعریف و تمجید ایلردی قارداشیمین گوزلرین دن شرارت یاغاردی. من هیچ وقت احترام جیزیغین دن چیخمازدیم؛ ولی قارداشیم تشویق عوضی گاه آتامی، آنامی و گاه اوبیرسی باجی قارداشیمی منیم اوستومه تحریک ائردی. وقتی عایله میزباهم اوتوراردیخ، منه آداماجی آداماجی سوزلر دئیردی. هر هانسی مسابقه دن قائیداردیم؛ او گنجه حتماً ائومیزه آغزی آجیلیق سالاردی.

گونلرین گونونده بیوک و آغیر مسابقه دن موفقت لیقی لن شهری میزه قائیددیخ. بیر اتو بوس هاموسی شادیردی. ولی من بیوک قارداشی مین اداالارین نظریمه سالیب غم لئیردیم. اتا شهریمیزه یتیشدیخ. هامی اتوبوسدان اندیلر. تاکسیرا سوار اولوب شوقیله ائولرینه گئددیلر. اما من ساکی چئینیمه آدیپ، نئچه خیابانی یرده گئددیم. تا حدالمقدور یوبانام. بلکه قارداشی مین طعنه لرین آز ایشیدیم! گویا قضا دن خیابانلارین بیر ینده آتام تاکسیرا مینیر. قهرمان و

عزیز ہم تیمی لربن دن بیرین گوروب منی سوروشور: چون بولداشیم منیم اورکیم دن خبری واریدی، قضیه نی شرح وئریر.من ئوزومی هر ناراحت جلیغا آماده ایله میشدیم.اټوه یتیشمک همین ساکی بیر طرفه آدیب، آتامآناماواهل خانواده یه سلام وئریدیم.مغموم بیر طرفده اوددوم.گوز آلتی باخدیم گوردوم قارداشیمین اوزی قرمزی بادمجان تکین قیزاریبدی!آماآتام سلامیمی آلیب؛چوخ دوزلی ودادلی محبتیله دئدی:قوچ اوغلو یورولماسین! ایشیددیم شهری میزین آدین اوجادمیسیر!بو محبتلی سوزلرداغ غمین اورکیم دن سیلیب،یرینه سروروشعف یاغدیردی!ایله بیلدیم دنیا منیم کی دی اولی بیوک قارداشیم بوجمله لری آتامدن ایشیدمک همین گویه گئددی،قیشقیردی:نه قوچ اوغلی!نه شهری میز! خالقین اوغلی گئدیر مال ودولت قازانیر،بودا بیرگون بوشهرده بیر گون اوشهرده آیی تکین آتیلیر دوشورا! دوزوملی آتام قویمادی قارداشیم آجی سوزلرینه ادامه وئرسین وقاریلن دئدی:سن بو ائوین بیوک اوشاقی وعزیزی سن،نه جینی!ئئییه سن قهرمان قارداشیوی دمیر گوروسن؟!دئیرلر جین دمیردن قورغار!اوغول، قارداش قارداشا آرخادیر.سن عوض بوناآرحالاولاسان،قارداشیندن قورغوسان؟!ووقتدن((جینه دمیر گوستریر))مثلی منیم قلیبمده ایله خوش یرسالیبدی ،هرزمان مثلی ایشیدرم،آتاماحمدوسوره اوخوروب ،دعا ایلرم.

۳۴۹--- حاج پیشیگ دن، قاچماق گرک:

او کسین باره سینده دئیرلر؛ مکه معظمه یه وائری متبرک مکانلارا گئدر. وئوزین متقی نشان وئرر.ولی عقل وقلبین پاک ومنزه ایله مک عوضی، ایستر مردمی آلداسین.طنز ناغیل لاریندا؛ صحبت آندرنر : بیر گون پیشیگ احساس اینیر داھی بیر بیر موش بودماق بیله سینه داد وئریمیر.آزجافیگر ائدیب ،طرح توکوب،ایاقا دوروب گئدیر.ئوزون ساری کوکه بلیر. ساب ساری اولور . بعد همان قیافیه گلیر موش لارین یولی نین اوستونده تیرتوش اوزانیر .هردنده انجین آسدیریر.موش لارین ایکی سی اوزاقدان پیشیگی گودورلر.پیشیگی اوحالدا گورنده بیر آز احتیاطیله یاخین لاشیرلار. بعد قاچیرلار نئچه آئری سیچقانا خبر وئریرلر:موشتلوق وئرین! پیشیگ اولوری! سیچقانلار یواش یواش،احتیاطیله پیشیگین دوره برینده گزیرلر.اما پیشیگ علاوه موش لارا باخمیر، حتی گوزوده ساتاشاندا، گوزلرین یوموب انجین اسدیره اسدیره توبه توبه دئیر. سیچقانلارین بعضی سی جرات ائدیب تویلی کنارین دن قاچیرلار.گنه ده پیشیگ باش وئریمیر. بعضی جسور وشیطان موش، پیشیگین قارنین دن باشین دن دالین دن آتیلیب دوشورلر.گنه پیشیگ باش وئریمیر. پیشیگین رام وتوبه سی

موش لار شاهى نين قولاغينا چادير. شاه گلير پيشيگه سلام وئريب دئير: پيشيگ بيگ، من هامى سيچقانلاريمين طرفين دن سن دن تشكر ائدير. مولى پيشيگ علاوه شاهيدا سايميز، بلكه گوزلرين يوميب جواب وئرير:

جناب سيچقان لطف ايله قوى گئند. منى گناها باتير ما من ذكر حالينديرام! شاه داليندا كى موشلارا بير نظر ساليب، بعد سورشور: پيشيگ آقا، بويور گوراخ، سن نثيه بئله پاك ومنزه اولموسون؟ پيشيگ جواب وئرير: اوجور دانيشما! مگر بيلمير سن مى؟ امن مگه يه مشرف اولميشام؟ وايمدى هر زادن توبه ايله ميشم! شاه موش، گورور پيشيگ ايله ياخچى حليم متدين ونفسى كور اولوب، حتى لاب عاجز ومظلوم موشادا آزار ائدمى روا بيلمير! مجذوب پيشيگ اولور. دئير: حاج پيشيگ، اولار بيزى ده مگه يه آپاراسان مى؟ ابلکه بيزده اوغورليقدان توبه انداخ؟ پيشيگ كراھتيلن جواب وئرير: سيز گئدن مه سيزاشاه موش، سوروشور: نثيه؟ پيشيگ جواب وئرير آخى مکه نين يولى چوخ خطرلى دير! بوتون دره تپه دير! شاه دئير: هيچ ايش آسان اله گلمز! آقا! قاليق ائده سن وبيزه بلدچى اولاسان حتماً بيزده فيض آپارير! سنينده خجالت ليقين دن چيخارير! پيشيگ چوخ ناز وغمزه يله قبول ائدير. موش لارين هامى سين بير خطر لى يولا آپارير. ايله كى موش لار هامى سى قورغورلار. پيشيگ دئير: اى پاك و تميز موش لارا! اگر ايستير سيزدره دوش ميره سيز، قويورغ لاريزى بير بيرينه باغلاين. چاره سيزموش لارى مکه شوقي وادار ائدير، فوراً قويورغلارين باغلاسينلار! پيشيگ بير بير سيناير. گورور هيچ قويورغ آچيلان دگيل! بوش باغلانايدا، نوز الى لن برکيدير! بير اوجا داشين اوستونده دورور. دادلى دوزلى بير جئرنه شير. قويورغون شيشيردير. بيغلارين ياليريب ديش لرین شاقيل دادير، اورک گوبکدن وچوخ دريندن آسنير! توى چکيب چرخ ويرا ويرا سيچقانلارين صفينه اوزولور! اهر آغيزدا بش آلتى سين بيردن اودور! او قدر يئير، كى قارنين وكهليكين هميشه ليک ياسدان چينخاردير.

۳۵۰ --- حاضير آشين ديك قاشيغيدير:

معمولاً وادامين باره سينده دئيرلر! ايشله مك وقتى بوش اولار. قليفتى وئريب گيزلنر. ايتيمك زمانى هاميدان باشدا اثرلش. يا حاصل گوتورن وقت هاميدان قاباق دوشلرين قاباق! وئريب آرتيق سهملرايستر. مذکور مثلى حقيرين آناسى چوخ ايشله دردى. من جوانليقدان وقتى توپاگنديب يورقون قانيد دارديم، آنام ساحل سيز محبتيله گوله گوله بو مثلى دئيردى. چاي وئريب منى ازديردى.

۳۵۱--- حلوا حلوا دئمه جیلن، آغیز شیرین اولماز:

بومثلی خیال عالمینده گزنه دئیرلر؛ پولی اولماز اما ایله پول پول دئیر! یا منصبی اولماز منصبدن سویلر؛ زوری اولماز ویریب یخما دان دئیر! اشرف و حیثیتی اولماز شرفدن دئیر! یا هرزادی کی یوخدیر، اونلان دئیپ اونون بونون باش بینین آپارا! اوندا بومثلی دئیرلر تا متوجه ایله سینلر؛ دئمه جیلن بیرزاد اصحاب اولانماز اگرک زحمت چکیب، همت اندسین.

۳۵۲--- حيله کارین مین دونی اولار:

حيله کار آدامین ساییسیز زلی و تپپی اولار. گرکی هوشی اولار اما پیس و اثری یولدا ایشله در. گاه مومن قیافيله اگاه لات قیافيله، گاه مظلوم قیافيله اگاه پول لی ویافقیر قیافيله اگاه شایعه یارادماغيله و...

مردمی آلدادیب نوز مرامینه چادارا اما بئلنجی آدام هیچ وقت عزّت و مناعت طبعی و حرمتی اولماز. بیر نفر دئیردی: زور و بورجیلن پول جورله دیخ تابیر کهنه دام آلاخ. دلالات گئدیپ دئدیم: سنی شرفین منه بیر اوزی قبله دام تاپ؛ منده عوضین چیخارام! دلالات منی بیر داما آپاردی کی ایکی اوتاق بیر دهلیزدی. قیمتین مناسب گورمک همین بگندیم. دلالات بدون کی منه بیر سوز دئیره دست نماز آلدی، پنجره یه سایه نمازین قیلدی. منده اونون نمازین گورمک همین بیلدیم کی ائو اوزی قبله دی. معامله ایله دیخ. دوردا ییدی آلدیغیم ائوده اوتورور دیخ. نماز قیلیب دلالات دعا و ثنا ایلیردیم.

بیر گون قارداشیم کی غربتدیردی بیزه هم دام گورمک وهم گوروش اوچون گلدی. آخشام وقتی دوردیم کوندکی تک نمازیمی قیلدیم. نمازدان سونرا قارداشیم تعجبيله دئدی: داداش بَنیه نمازی اوطرفه قیلیرسان؟! مزاحيله دئدیم: داداش بَنیه هارانا قیلیم؟! اولمیرا قبله عوض اولوبدی؟! داداشیم دئدی: سیزین پنجره ویزگون باتانادی! نه قبله طرفینه؟ بوسوزدن بورنیز چیخاددیم! چوخ چکیش بکیشدن سونرا گوردوم: دلالات اوبیر یالان نمازيله هم دامی بیزه یاراشدیریب، وهمده دورد آیی بیزی دوز نمازدان محروم ائیدیدیر! بومثلی بئلنجی خبیث آل وئرچی دلالاترا دا دئیرلر.

۳۵۳--- حیا دان سونرا، یارانیدیر:

حیاسیز و آبری سیز آداما دئیرلر. تا آبییرلی شخصی لری بئلنجی کس لردن بر حذر اندسین لر. بعضنده مزاح و شوخی اوچون دوست لار بیر بیر لرینه ده دئیرلر.

۳۵۴--- حیا سیزی لن چالماق اولماز:

بیج و حیا سیز آدام چون هچ زاد ااعتقادی اولماز. ئوز کثیف هوس لرینه چادماقدان اوتوری هر ایشه ال یاخار. عقیف و شریف کس لره صوری حالدا غالب اولار. اوندام مذکور مثلی دئیر لر.

۳۵۵--- حیا سیزه سلام وئر، رد اول:

شرفلی، حیالی و مدبّر آداملارین مثلی دیر. مذکور مثلی دئییب ئوز لرین قانع ایلر لر. بعد شرور و بدجنس آدامامین شرارتیندن مصون اولماق اوچون بیر قوروسلام وئر یب کچر لر.

۳۵۶--- حیوا نلارایچینده هامیدان گوزل دوه دی، آداملارایچینده هامیدان گوزل

نوه دیر:

بومثلده دوه نین قیافه سی و شکل و شمایللی منظور دگیل. بلکه دوه تاریخ بویی سنمبل اوزون اوزون سفر لر، گورکملی یره لره مسافرت ایله مک، و اوزون یول لاری دوه وسیله سیلن یاخین ایله مک دیر. مسافرت هامی انسانلارین بویوک آرزوی لاریندان تانی نیب دیر. اکثر ملل آراسیندا، رساملاریندا، ادبیاتیندا، سینه و مکتوب ناغیللاریندا اگر مسافرتدن تجارتدن، یاردان اثر یلماقدان، یاد، وصفی اولسا، حتماً دوه و متعلقاتیسی صف اولده قرار تاپیب دیر. نوه ده هر آتا و آنا یا سنمبل بقای نسل و اوزاق گله جک لره. نوه وسیله سیله چادماخ و آدلاری یادلاردا قالماق دیر. بولحاظ داندیر دوه نی و نوه نی بیر بیر لیرینه بنزه دیب و مذکور مثلی دئیر لر.

۳۵۷--- حمام سوئی لن، دوست تودور:

بعضی آدام وار یاخاسین یاخچی و خیر تاندیرماق اوچون. مناسب و فرصت دوشمک همین اثری کسلرین مالین دن، آدیندن موقعیتین دن، منصبیندن بذل و بخشش ایلر. اما هیچ وقت ئوزیندن مایا قویماز. بئلنجی فرصت طلب آدامین پاره سینده دئیر لر.

۳۵۸--- حق باشی، آغیر اولار:

مذکور مثلده مردمین آراسیندا حقندن منظور اکثر حق، مزد و دوزگون مال و دولت اله گتیرماقدیر. وقتی بیر نفر خبائتدن و یا بد حق حساب لیقندن اثری نفرین پولین و یا مالین یثیر؛ مال صاحبی دوزر. تا گون اوگون اولار همان پول و یا مال سهل و آسان صاحبی نین الینه چادار. اوندان مذکور مثلی دئیر. یا بیر نفر یوخسول لیقبدان بورجین وئرمنز. بورج صاحبی کیشی لیک ایلر. مذکور مثلی دئیر تا طرف خجالت چکمه سین او ئوزون چوخ درد سره سالما سین. و یرسیز تر حمده اولما سین.

۳۵۹--- حناسی نین رنگی داهی قالمیریبدیر:

بعضی آدام وار یاشایاشین حقه باز لیغی لن باشلیریب وحقه بازلیغین لنده ادامہ وئرر .
بئلنجی آدام او قدر بونا اونا کلک گلر تا مشهوراولوب،الی آچیلیب داهی اوزمیدن دوشر.سونرا
هر نقدر حيله ائدر تا مردمه بورک قویسون موفق اولماز. و مذکور مثله، مصداق عینی اولار .
بو مثلین مصداقی (بومی اوینلارین) قایناقیندا (کهلیک یومورتادما) ناغیلی عنواندادئیلیبدیر.

۳۶۰--- خانیم سیندران قابین، سسی چیخماز:

بومثلی اوزمان دئیرلر؛بیراؤده،مدرسه ده،اداره ده،مغازه ده و...آتاواناومعلم رئیس،آدلی
قهرمانلار،،یکه اشتباهلارین اوستون اورتوب وغلط عمللرین توجیه ائدرلر.اونلان بئله سسین
چیخادمازلاراولی همان اشتباهلارین لاب خیرداجاسین اوشاق مرووس،شاگردیدن اوز وئرسه
دانلاق ویرارلاراحقین کسرلر.ایشیکه اوتوررلر،طلب کاراولوب ضرناودهل لرده چالديرارلار.اوندا
بو مثلی دئیرلر.

۳۶۱--- خرمن اوستونه چیخیب.(چیخیبدی)یا(گئدیبدی):

بومثلی اوندائیرلر؛بیرنفرغافلدن بیریاخچی قوناقلیقیاوخیرایشده وارداولوب ،سهمینه صاحب
اولار.

۳۶۲--- خوروسون (بکه نین) جیغالارینا اینانیم،یا سنین آندیوا:

چوخ خطیب لر،سیاستچی لر،آتا آنالارواوگوت وئرلر،واعظلر،مریبلرعالمانه وگوزل سوزلر
دئیب، آیدین یول نشان وئرلر.ولی عمله گلنده خلاف ئوز دندیک لری انجام وئرلر.یا بعضی
حقه بازو الی اثری کسلر ظاهرده ئوزلرین دوزوامین نشان وئرلر.اما مردم بئلنجی آدمی
تانیریب دوزلوکدن دانیشاندا مذکور مثلی دئیرلر.بیر گون بئلنجی آدمالاردان
گئدیر،قونشونون بکه سین تودیر.لباسی نین آلتیناباسیر.آپارانداخوروس صاحبی بونی
گورور.اوغورلودبیللی آندا دولاشیر:من سنین بکه ندن خبریم یوخدیر.اخوروس صاحبی
آزقالیراینانسنین .ولی بکه نین جیغالاری(خوروسون اوزون قویروغلاری) پالتارین آلتین دن
گورسنیرمیش.اخوروس صاحبی دئیر:آخی ناکیشی سنین آندیوااینانیم؟ایا خوروسون
جیغالالارینا؟ابو مثل مذکورحکایه دن دوغولوبدیر.

۳۶۳--- خوروس یو خودیر، سحر آچیل میردیر؟

چوخ ئوزونه مشتبه اولان و تَرْتِز مَنّت ویران آداما دئیرلر . بیر آتیم یاخچی لیق ائدر ، گله نین باشینا گنده نین یانینا چالار . دئیسن اگر بو اولماسا وارلیق بوتون حرکت دن دوشرمیش، ویا طرفی سادین آلیبدیر امدکور مثلی بوجور آداما دئیرلر. سعدی علیه الرحمه بویورار: دوز عطر اودور کی ئوزی عطیر لئه، نه کی عطار یاغلی دلی لن تعریف و تمجید ائده.

۳۶۴--- خلی نین اورتاسین باتیردی:

خلی یکه، مرغوب و تجملی فرشه دئیرلر. اغلب اویره سبالارلار تا هم محفوظ قالسین وهم قوناق اوزلی اولسون. مذکور خلی نین صاحبی، خلی سین تر تمیز و یاخچی ساغلاما قدا نهایت سعی تلاش وهزینه لر صرف ایلر. اما بیر نفر لیاقت سیز لیقدان، ارج ومنزلتین بیل مه مزلیقدان، ویا حسادت دن بئلنجی خلی نی باتیریب کیفیر ائدر. مذکور مثلی اوند ا دئیرلر. یا بیر عایله، کند، شهر، مَلّت، فرقه و مردم بیر ارزش لی فن و پئشه سینه، هجتینه، صنعتینه، مکنّت و وارینا، شخصیتینه، مکان زمانینه و یا بیر قشرینه نهایت احترام و حرمت قائل اولارلار. لاب عزیز و ماراقلی، چوخ دئرلی هزینه لرین اولارین حفاظتی اوچون خرج ائدرلر. اما بیر نفرین و یا بیر عده نین الینده چوخ آسان و پیس وضعده هدره گئدر.

۲۰۰۶ میلادی مطابق ۱۳۸۵ نجی شمسی ایلینده ایاق توپی نین جهانی قورولتایی دورد ایلدن سونرا آلماندا باشلاندى. بو اوینلاردا، ایران، مکزیک پرتقال و آنگولا با هم اولدولار. رادیو تلوزیون، درگی لر، مجله لر، مردم و دولت نهایت مادی و معنوی حمایتی ایران توپچی لاریندن ظهوره یتیر دیلر. اما واما فوتبال تیمی فدراسیون رئیس دن توددی تا بالا جاسینا کیمی به قول معروف خلی نین اورتاسین باتیر دیلار . باشی آشاقی و سولاری سوزیله ایرانا قانید دیلار !

۳۶۵--- خنجری نین، داشی دوشرا:

وقتی بیر صاحب منصب، ثروتملی، بیوک و یا هر ئوزونه جووه نن، ئوزون دن اشاقی کسه نخوت دن باش وئرمز، و یا سلامین آماز! یا غیر عادی قیافه تودیب، افاده وئرا بئلنجی شخصه تمسخر اوچون دئیرلر. منظور خنجر داشیندن آجی نخوت، پوچ و عاطفه سیز قدرت دیر .

۳۶۶---خُم کلاوادا اولار:

بومثلی اوندادئیرلر؛ بعضی آدامین عقلی گوزونده آولار. ظاهره آلدانیب دوداق وگوجی لریندن طمع سوئی آخار اایله کی بیرینین سمتین، مال و دولتین، دام داشین و... گورر، حساب سیز ازلیب، آچلیب و بوکولر. اما ایچریه وارداولماق همین رویالارین هیچ گورر. عوضینده بعضی آدام ظاهری ایلله جذاب اولماز. ولی ایچریه سینه یول تاپیلسا گوررونره قدرواری وار، یانه قدر علمی، هوشی و فراستی وار. ویا نه قدر بیوک وقابل احترام انساندیر. نسیمی آزاده شاعر لرین سلطانی بویورار:

رند ورسوایم، یثریم میخا نه لر ایچریه بوگون
ساکن دیر اولمیشام، بتخا نه لر ایچریه بوگون
گنجی بولدوم، نثلیرم ویرا نه لر ایچریه بوگون
من ساجی لیلا اوچون دیوانه لر ایچریه بوگون
بو نسیمی سکه قازدی ایندی مجنون اوستونه

۳۶۷---خمیر چوخ سو آپارار:

مذکور مثل تبیین بوقانوندیر؛ هرایشی، عملی و طرحی آخیرایاچخی کیفیتله یتیرمک زحمت، دوزوم و هزینه ایستریاریمچلیق و باشدان سوپورماغیلن هیچ ایش علاوه مفید اولماز، بلکه هم ئوزونه مفت زحمت و ثریب وهم جوربه جوربه مصلحی تلف ائدر. یا اوندادئیرلر؛ بیرکس ایش لرین سرسری انجام وئرر. یا اوزمانکی بیر نفر ایستراز زحمتیلن آزوفت و خرچیلن چوخ مال و دولته و بیوک موفقیتیه ال تاپسین. ایلله کی منظوری حاصل اولمادی؛ سست اولوب ایستربوشلا سین. اوندادئیرلر؛ بثلنجی آدامین تایی توشی، بیوکی و یا هرخیتر انسان مذکور مثلی دئیرلر تا همدفینده مصمم اولوب، ایشینه ادامه وئرسین.

۳۶۸---خیارین اوباشی آجی اولدی؟:

ضمن سوالی، عتابلی بیر مثلدیر. او آداما دئیرلر؛ بیلله سینه هر نه قدر یاچخی لیق ائده سن علاوه بیلمز؛ بلکه بالاجا بیر آجی لیقی عنوان ائدیپ تشکر عوضی عتاب ایلر، کوسر، قره لر یاخیب و خیانت ائدر. حتی بو عملینه او قدر اصراری اولار کی طبیعی ایشلره ده قوب قویوب، لاب آیدین یاچخی لیق و نعمت لریده تاغدان سالار. مذکور مثلی بثلنجی آلچاق و حق بیلمیرن آداما دئیرلر؛ تا بلکه بو قبیح و نجیب سیز عملین ترک ایلله سین، و دوز چور کی غربته سالما سین.

۳۶۹---خیارینان آیینان ائشک، سودا بوغیلار:

بومثلی اوکسه دئیرلر، رشوت، اختلاس، وریایول لارین یکه یکه قارون تکین ثروت لراه سالار. ومظلوم لارین آهلا ریندن وقهار تانرین قهریندن غافل اولار. او وقت آئیلار خفادن وعین حالدا درمان سیز بلایه دوچار اولار. همان نامشروع ثروتلری خرج ائدر وهم عزیز جانین الدن وئدر.

۳۷۰---خیاطدان ساپ ایستیر:

بعضی کس بیرشئییه، هجته، عمله ووسیله یه سارپ (سخت) علاقه سی ویا معاش وسیله سی اولار. حتی اونى بخشش ایله مکه ده توک جاندا گویلی (کونول) اولماز. ویا اورکی بلی دنمز. اونلان بئله طمع کارآدام ایستره مان مورد علاقه دن اخاذی یاسالدير. مایله سین. ویا صاحب سهم وسودا ولسون. یا بالاجانیازین رفع ایله سین. طرفده وئرمیریب، جوړه به جوړه بها نه لرگتیرر. بیر آئری کس مذکور مثلی دئیرتا مصرطلب ائدن بیر یول لیق ال چکسین. شاعر (سحر) دئیر: قلبیم ایستر گوزلریمدن یول سالا یار یوردونا باش جنون قیغیله ایستر اوز قویا دار یوردونا

۳۷۱---خیردا تشرلی اولار:

بالاجا بوی، سینجو بدن ولی جوهرلی آداما دئیرلر. تا بوش ولی هیکلی و یکه آدام بئلنجی شخصسین جسارت وگوجین دن غافل اولماسین.

۳۷۲---چادر اسیز لیقدان، ائوده قالیب دیر:

بومثلی اوآدامین باره سینده دئیرلر؛ جامعه ده آچاق یری اولان وقت ویا امکانی اولمیران زمان حرام وحلالی یوخلار. مردمی لن یاخچی رفتارایلر. مردم فیکر ائدرلر اگر بوشخص اولسه جولی جوپمباز بهشتین اورتاسینا دوشه جکدیر. ولی خداوند احدوعلیم بئلنجی آدمی سینایب تزاراق الین آچار. بیر کارمند دینگل دورانین سو یوردی. بعضی دینی وخیر محفللرده حرمتی واعتباری واریدی اوحدده جان کی بعضی مردم اهل واعیالین اوناتا پشیرار دیلار. علیم تانری اونون خائن وخبیث الین وچهره سین ایله آچیپ رسوا ایله دی؛ کی بیرگونه هامی احترام و غرضه سین الدن وئردی و بیوک خیردالی هامی لعن ونفرین اوخودیلار. بیر عارف ومتدین شخص دئیردی: اگر یونا کیشی بش گون یونلان قاباق اولسیردی، شهرین بازاری وبعضی اداره لری باغلاردی، و عزای عمومی عیلام ائدر دیلر. اشکرا ولسون تانرین حکمتینه کی لعن ونفرینه دوچار ایله دی.

۳۷۳--- چاغیریلما میش قوناقی، قاش قابا غیله قووارلار:

بیزیم اولکه ده معمولاً توی و جشن ، یاس، عزاء، افطار آچما، و انواع سفره لرده مثل ابولفضل (ع) سفره سی، خانیم رقیه (س) سفره سی، مکّه سفره سی، امام حسن (ع) سفره سی ، انواع زیارت سفره سی آجیب قوناق چاغیرارلار. قوناق صاحب‌ری تعداد قوناقی تعین ائدیب آدیلا چاغیرارلار.

ودعوت اولان لار اوچون غذا و وسایل تهیه ائدر لر. اما بعضی آدام علاوه ئوزی، اوچ دورد نفرده دالینا سالیب بئلنجی یره آپارار. اوندان قوناق صاحبی علاوه بئلنجی افراده ئوز وئرمز، بلکه قاش قاباغدا ایلر. حتی بعضی یرلرده اوجمله دن چار اویماق، بستان آباد، عجب شیر، مرند و... ده بئلنجی قوناقین پیس تعریفینده دئیرلر: ((بلی فلانیده گل میشدی ، دوز توربالاریندا گتیر میشدی)) یا بعضی وقت وار بیر ائوده مخصوص قوناق مثلاً ایلچی اولار. ایسته مز مسئله نین اوستی آچیلار. ولی بو حینیده بیر آثری سرتیغ قونشو ویا فامیل تاپلیب، قضیه دن ایر آپارار، ولی هله هله دوروب گئدمز. اوندان ائو صاحبی حتماً قاش قاباق ائده جاقدیر؛ تابلکه طرف دوروب گئد سین. آقای حیدر عباسی بو مثله یه وسعت وئریب اجنبی ایستیرن لرین موردینده بئله بویوریر:

یا د، ساخلاماز ائل اوبانین هاواسین
باشا آلیب ازد یرمه بین آماندیر
ئل لر آ را بئلنجی بیر مثل وار
چاغیریلما میش قوناق سئلدن یاماندیر

۳۷۴--- چال تخته یه :

بد نظرلیک مثلیدی. اکثر ملل ایچره سینده بخیل، پیس و گیجی لی باخیشی بد یوم و نامبارک سایلار. بئلنجی باخیشین آفتیندن مصوندا قالار، بعضی سی تانریا پناه آپارار، بعضی سی دعا و خویار، بعضی سی اوزریک یاندرار، بعضی سی الین و یا قیچین تخته یه چالار. بیزیم اولکه لرده معمولاً علاوه تانریا پناه آپارارلار، اوزریک سالیب وال لرین تخته یه چالار. لاتابخیل و گیجکلی باخیشین کی اصطلاحدا ((بد نظر)) دئیرلر؛ آفتیندن محفوظ اولسونلار. گاهاندا توفیق و شاد زمانی دوست و تانیس بیر بیرینه مزاح اوچونده دئیرلر.

۳۷۵--- چایی گور مه میش، چیر مالانما:

عجول وتله سن بعضی شخص واردی؛ هله بیرایش، عمل، حادثه اتفاق دوشمیریب، ویا بیر مقاما، ثروته چادمیریب؛ ولی اونون باره سینده نقشه لرچکر. وعده لر وئر. اونداندا مذکور مثلی دئیر لر.

آتالار ناغیل لاریندا دئیر لر: بیر کیشی ائوینه گئندنه بیر آت نالی (نعلی) تاپیر. یواشجا خورجینا قویب ائوینه آپاریر. سلام وعلیک دن سونرا خورجین دن نالی چیخاردیر بیر طرفه آسا آسا دئیر: آرواد بونلان مواظب اول، شاید آت آلدیخ؛ اونداندا استفاده ائده ریک. آرواد کیشیه بیر چایی بوشالدير. آری لن اوزبه اوز اوتوروب دئیر: کیشی دوغوردا ن هالاگر بیر آت آلساخ! یاخچی اولار. کیشی چائین پوفیلدیره پوفیلدیره ایچیب جواب وئریر: داهی راحت اولاردیم. آتی لن چوله باغا گئدریم. یوک داشیرار دیم و... آرواد مجال وئرمه یپ دئیر: هه یه ولله هر دنده منی دده م ائوینه آپاراردون! کیشی جواب وئریر: آرواد گرک او زمان آپارام آت یورقون اولمیر! آرواد نازيله دئیر: یوخ کیشی، هر زمان دئدیم، گرک منی دده م ائوینه آپاراسان! کیشی لن آروادین سسلری اوجالیر!

اولارین قیشقریق لارینا قونشی لار گلیر لر! قونشی لارین بیری دئیر: آی قارداش هیسلنمه! بیر آزدوزومین اولسون! بیری سورشور: فلانی آخی نئییه سوزویز چیخیبیدر؟! کیشی هیسيله دئیر: کوپکین قیزی آت ترلی ترلی دئیر! آپار منی دده م ائوینه! او... قونشی سوينجک دئیر: به به مبارک دی! هیچ بیز گورمه میشیخ! آتی هله هاردا ساخلیر سیز؟! کیشی جواب وئریر: بابا! آت هاردا دی! هنه نائین تاپمیشیخ! قونشی لار بئله گورنده قهقهه چکیب گولیر لر. مزاحيله بیری سويلیر: اگر سیز آت آلسیردیز نئیلر دوز؟

۳۷۶--- چراغ نوز دیبینه، ایشیق سالماز:

واقعا درین و حکمتلی بیر مثلدير. او آدامین باره سینده دئیر لر: نخوتدن، حسادتدن، عقده دن، حماقتدن، نوزون گوسترمکدن و جهالتدن نوز باجی و قارداشین، ایل و طایفه سینه، هم شهری و هم ولایت سینه علاوه کومک ايله مز بلکه جوړه به جوړه قاش قاباقيله، آجی باخیش و آجی دیلیله تورشامیش قیافيله دوره برین دن قاچیرداراما نوزگه لره و یادلارا غیر عادی خدمت لر ائدر. مصداقی چوخدیر. او جمله دن مراغه اهلین دن بیری... شهرینده منصب صاحبی اولموشدیر. بوشهر دن هر کیمسه شخصی وعادی ایشین و یا شهرین نیاز و مشکلین دن اونا ارجاع وئر یلسیردی، علاوه کومک ايله مزدیر! بلکه ژست و قیافيله لاب اول قدمده قاش

قاباق سال لاردی. حددن آرتیق عقده یله سوزون مسئله نین آق بوزینا باخمایب ردایلردی. بو ناکیشی نین ادا لاری باعث اولموشدیر ایلده و آیداک یولی نوز محله سینه دوشردی، مردم سلام وعلیک عوضی بیله سینه دال لارین چوئردیلر. و مذکور مثلی ده دئیردیلر.

۳۷۷--- چرکین اولماسا، گوزل تانینماز:

چرکین ویا گوزل لیک بیز انسانلارین نظرین دن چوخدا درین و مطلق دگیل. اما هر حالدا حکیم تانری بیزه ده موهبت تشخیص و تمیز لیک عطا بویور و بیدی. دلیل بوعبارت بودور: انسان بعضی حیوان لار ابا خاندانوز معیار یله بئین مز او حالدا کی همان چرکین حیوانیده، نوز هم جنسی سی او قدر گوزلیک لر گورور او او قدر علاقه تاپار، وصالینده گئجه گونوزون بیر اندیب، آغیر و اوزون خطرلی سفر لری طی ایلر. اما اگر بومثلی خاص انسانلار محدود ائداخ اوندابیزیم تشخیص میز قابل اعتباردی. بونلان بئله چرکین صورتلر ویا چرکین خوی و خاصیت لرین تنها خُسنی بودور: گوزل صورتلری و سومیلی خوی و خاصیت لری بیزیم اوچون تبیین ائدیپ و نشان وئرر. ارج و قربین تان دیرار. و بئلنجی باخیش لار، مذکور مثلی دئیرلر.

۳۷۸--- چئینینه بخت قوشی، قومیبیدیر:

بختور و آیدین گونه چیخان آداما دئیرلر. یا اوکسین باره سینده دئیرلر: شانسیدان بیله سینه موفقیت لر نوز گتیرر. البته چوخ احتمال وئر یلیر شانس کلمه سی بشرین آغزینا بیلمه مکدن دوشوبدی والا اگر هامی علت و معلولامشرف اولساخ، اوندابیلینر واقعا وارلیقدان شانس واریا یوخ؟ بعضی حکیملر بویورلار: هر ایشلر تزویا گچ نوز وئر شانسدان دگیل، بلکه بیردقیق نظم و نظامین اثرینده وجود تاپیری.

۳۷۹--- چراغدا یاغ، گئجه ده گوج قالما دیر:

شیرین بزم و دادلی محفل ده، خوش ذوق تایی توشلار، بئیندیگی یولداشلاری لن اتوروب بیر دئیب اورکدن بش گولرلر. ویا علمی و سیاسی بحث دن نهایت استفاده و لذت آپارالار. هیچ بیر سی راضی اولماز ایستی و بهره لی محفل لری داغیل سین. ولی زمان اجازه وئرمز. مجبور اولارلار آتریل سینلار. اوندامذکور مثلی حسرتیلن دئیب بیر بیرلرین ترک ائدرلر.

۳۸۰--- چرچن باغیرا دئیلر، نئیه یان یانی یئریر سن؟ دئدی: بودا بیر لوطیلیقدی!

مذکور مثلی اوکیمسه یه دئیرلر: علاوه غلط وائری ایشلرین ایسته مز دوزد سین بلکه توجیه ائدیپ، اثری عمل لرینه بیر یاخچی آددا قویوب شیشه لنر. یا اثری لارین معمولی و نرمال

ایشلریندن عیب تودیب، ئوزعیب و ناتوان لیقین اولارا ترجیح وئرو. مردمین یا بیرعدّه نین گوزون قورغود ماق اوچون، ئوزون بتر نشان وئرو. بورغ بورغ جسم وفیکرینه جووه نر. یولداشلاردان بیرى بئله صحبت ایلیردی: عایله میزده بیوک قارداشیمیز واریدی. چوخ گوپ باسان وئوزون دن ممنونی دیر. هر نه غلط عمل دئسیر دون انجام وئرردی. ویا هر مستهجن سوز و حکایت دانیش سیردی، علاوه دوش وئرردی بلکه بیزیده هر دوز ایشدن منع ائدیپ دانلاردی. هامی میز طبق سفارش آتاو آنامیز حرمت و احترامین ساخلاردیخ. تابلاکه شخصیتی حفظ اولسون. ولی هیچ وقت دوشونمه دی کی دوشونمه دی! گنه بیر گون دسته جمعی، کی فقط آتامیز یوخودی، اوتور میشدیح. بیوک قارداشیمیزدا ئوزون دن دئیردی یالان پالان باسیردی. گه گاه بیزه گولمک گلیردی! اولی قورغومیزدان ئوزومیزی ساخلیردیخ! شیرین صحبت ده بالاجا قارداشیم جوان لیق ائدیپ ادا باز دوداقی قاچدی! بیوک قارداشی میز نه هن نه یوخ، جوانا قارداشیمیزا بیر ترسه سیلی سی ویردی! خیردا قارداشیمیزگرکی غرضه لی ورزشکاریدی، اونلان بئله هیچ زاد دئمّه دی! چوخ پیس پیس باخیب دوردی گئددی! بیر ساعتدن سونرا من اتاقینا گئدیم بو شعرلری بیر وَرَقْده یازیب، طاقچایا قویوب، ائشیکه گئدمیشدی:

قانماز بیوک

ا ئشک دئدی: من بیوکم، شیلایا	قا لخیب ویررام آنلیز اولار قورباغا
چوخ یئیه رم، یونجه سامان، سایمارام	آنقیرارام، ها کوی سال لام چول باغا
قویون قوزی، اصلان وشیر سایمارام	حرمت نئدی؟ قربان اولوم بیرباغا
قویون قوزی، اصلان وشیر گولدر	قانماز اولاغه دئدی: ای قاغا
سونجوق آدیپ، آنقیری سان بیلیمسن!	کریه سه سین دانقلاتیر داش داغا
شان بیلیر یخ، هیچ بیلیمسن گن یکه!	عقله دلیل اولمیراجاغ، سول ساغا
هر نه قدر حرمت انداخ بیز سنه	تا که عزیز سترور انداخ قانماغا
بیل مه میسن، دنیا نلر اوسته دی	حق نئدی احلال نئدی! سال باغا!

اؤه اغیز آجلیق دوشمه سین مذکور شعرلری گیزلدیم. ایل لر بویی کچدی. تا بیر گون همان خیردا قارداشیم آداخ لاندی. گنه بیوک قارداش ایسته دی اونا آداخلی سی نین حضورینده بیر تشرلنسین دئدی: یادیندا دی من فلان گون سنه ترسه سیلی سی ویریدم! دئمّه بویومیشم! ایاقی وی اثری قوی سین، گنه حسابیوه یتیشرم ها! فوراً دئدیم: گنه ده

سنه گوزل گوزل شعرلر دئیردا ابعده بویوک قارداشیمی توجیه ایله دیم : داهی آز ئوزون دن دم ویرا آرجوان قارداشی میزی تحقیر ایله. اگر بیلسون بالاجا قارداشیمیزدا نه استعدادلار وار ! بئله ایله مه سن!

۳۸۱--- چوپان گناه سیزدی، کچی ایمان سیزدی:

بو مثلی او کسه دئیرلر؛ تقریباً پاک ومنزه اولار. ولی بعضی فاسد آدام اونی یولدان چیخاردیب بعد دوزی متهم ایلر. شجاع الدوله غرضه لی ومقتدر حاکمیدی. گرکی مشروطه انقلابین صفحه لرینده بد نام و ظالم تانی نیبیر. ولی منطقه ده امنیت و دوز اقتصاد یاراداماقدان چوخ خوشنام وقابل احترام دیر. دئیرلر: بیرگون فاحشه آرواد شکایت ائدیر؛ فلان کیشی منه تجاوز ائدیب دیر. مامورلار بیچاره کیشی نی چالا چالا شجاع الدوله نین حضورینه گتیریرلر. حاکم بیر کیشیه باخیر بیر ده آرواد. بعد مامورلاری ایشیکه اوتورور. الین آتیرکیشی نین پاپاغین گوتوروب وئریر آرواد. دئیر:

کیشی اگر بورکیوی آرواد دان آلا بولدون، آلدون! والا وئره جاغام قولاغیوی آغاچا میخلیرلار! بعد آروادا دا یواشجا دئیر: اگر بورکی وئرسون بیلیم گناه سنده دیرا کیشی آروادی حیاطدا قووالیریب دورد دولاندیریر! اما بورکون آلتیمیرا یورولوب دلدن دوشور. ملول بیر قولاغدا اوتورور. شجاع الدوله دئیر: ای ایمانسیز، بوکیشی ئوز بورکین سن دن آلتما دی! پس نتیجه سنه تجاوز ائدیدییر؟ ابعده وئریر آرواد شلاق ویریرلار!

۳۸۲--- چوله آلی، ائوه شاغی دادا ندیرما:

آلی آفت سوین و آفت بسله دن بیر میوه آغاجی دیر. علاوه ئوزینده آفت لره یر وئرر، بلکه اوبیرسی آغاج لارادا آفت داراشدیرار. شاغی دا او کسه دئیرلر؛ ساغ سولون بیلیمز. یاخچی پیسی تشخیص وئره نمز. هارا ایاق قویسا باعث دردسر ومظهر ندامت لیق اولار. بیر سورچی دئیردی:

منه بیر شاگرد راست گلدی، چوخ ایشلردی. ولی فنلی ایشلری اصلاً اورگنه بیلیمردی. من چوخ زحمتی لن گریس کارلیقی اونا اورگدیم. قبلاً چه بیرقاب گریس بیر آی گوئوردی بو اورگندن سوای بیر هفته ده قورتولوردی! های فیکر ائدیردیم گریس نه ولور؟ علت تاپانمیردیم. بیرگون بیر تازا قاب گریس آلدیم وئردیم شاگرده. بعد اوزاقدان گودودوم. گوردوم؛ شاگرد اول گئددی! یکی دانایستی. صومی آلدی. گلدی گیردی ماشینین آلتینا. گریسی یاخدی صومیا. پهم پهی لن نتیجه یثیر! یاخینلادیم. دئدیم ای شاغی گریس یئمه لیدیر؟!

جواب وئردى :آقا ايله يئمه ليدير آدام دادينلان دورمورا بعد بيرتيكه ده منه توددى!هم
گولمك گلدى وهم قالين ليقينا تعجب ايله ديما بعد بو مثل ذهنيمه گليب دنديم:دوز دئيى
لر چوله آلى ،اوئوه شاغى دادانديرما!

۳۸۳--- چولدن ائريك قور تولدى، سلام عليک قور تولدى:

اوآدامين موردينده دئيرلر؛ او زمانا جان بيرنفرده بهره گورسه،او جادان سلام وئره،سلامى
اوجادان آليب ايستى كيف احوال ايلر.طرفى ياغلار.شيرين شيرين ديللر توكر.اما وقتى طرفده
بهره قالمادى،سلام وعليكى كسر.گاه گيزلر.گاه عيب تودار .

۳۸۴--- چوره كى ديزى اوستونده دير:

دوزو چورك بيلميرن ،ابلق وبيج خاصيت ،وهشترخان صفت آدامين باره سينده دئيرلر.

۳۸۵--- چونمبل ميرينجه ، هورنمير:

يامان وبدوايت،قوجاليق وقتى سى يتيشر،ازلده بيلمز.يادگورنده گنه جوانليقى تك هورر.
هورنده حسن ايلربيرعجيب سس گلدى.بيرآزدويوخار.ساغ سولون آختارار.بعدامتحان اوچون
گنه هوررگورراوسس ئوزون دنيرميش.ايزقويروغون قيشلارينين آراسينا قويوب،يواشجاچونمبلر
ئوزون برکيديب سونراهوررابومثلى ايتين اداسيندن گوتورولر.ايمدى اوقوجا آدامين سارينده
دئيرلر،جوانليقداشروريميش.گوجى قالماز،گنه شرارتيندن ال گوتورمزاونابوناآجى آجى يامان
ياويزدئير.جوانلارى آئرى يولاتشويق اندر.ويخه سى هاميلاراتانينيب،ممثل مذکورمثل اولار.

۳۸۶--- چوخ دولانان، دولما يئير:

دولمابيرنوع غذادى،مووياپراغينا دولارلار.معمولاً مذکور غذانين مواددين دوگى،لپه،
مرجمک،انواع تره ،ودويولميش ات تشکيل وئره.بعد بو غذانى ساريم ساق،قاتيق وياغ
سوغانيله ميل ايلرلرولى هيچ وقت بو غذانى قوناقا وئرمزلر. مذکور مثلى او كسين باره
سينده دئيرلر؛حددن آرتيخ طمع كار اولار؛ياوسواسى.چوخ كاليشاربيرزادين لاب
مرغوبينايتيشسين . علاوه يتيشن مَر، بلکه بيله سینه لاب نامرغوبیده قسمت اولار.

۳۸۷--- چوره كى وئر چور كچيه، بير ينده اوسته وئر:

بيرنفرى ماهرastادا ، منصف وشریف دوكتوره ، مهندس ، معلم ، صنعتچيه ، معمار،آبآيا ،
اكينچييه وعالمه معرفى ايله مك ، وارجاع وئرمك اوچون دئيرلر.منظورلارى بو اولار:اگر
باهادا اولسا اولوبدى ، چون ايشين دوزومهارتيله انجام وئره جاقدر.

۳۸۸--- چوخ بیلن، چوخ چکر:

بومثلی علیم، بصیرشخصین باره سینده دئیرلر. بئلنجی شخص یاشادیغی جامعه سی نین، عایله سی نین، ایل و طایفه سی نین، کندی سی نین، شهری سینین، ایشله دیری اداره سی نین و... دالی قالماغین درین دن درک ایلر. ولی چاره امکائی سی اولماز. اکثر آداملار بئلنجی شخصین سوزلرین و طرح لرین دوشونمز لر. گرکی ئوز مردمی نین خیر و صلاحین ایستر، ولی همان مردم اونی مسخره ایلر لر. خرافی، یالانچی و ایده آلیستی بیلر لر. حتّی دیاز آدمی بونا ترجیح وئر لر. اونلان بئله همیشه مردمی سی نین سعادت اولماغ غم و غصه سینده، اووچالانار. بعضنده او حیل و حقه باز آدامین باره سینده دئیرلر؛ بیر عمور اونا بونا کلک گلیب بورک قویانلان سونرا؛ بیر لا علاج درده و یابلايه دوچار اولار.

۳۸۹--- چوخ یئمک لیک، آز یئمک لیکدن ده قویار:

حریص و گوزی آج آدامین باره سینده دئیرلر. گوز آجین قارنی دوبار، ولی گوزی دورماز. چوخ یئمک اثرینده مریض اولوب، معمولی غذا سینده یئینمز. یاسمت، مال دولت و قدرت لحاظیندن ایله حریص و گوزی آج اولار؛ گئجه گونوز فیکری هامونین الین باغلاماق اولار. ولی بیر عده تاپیلار بئلنجی آدمی یره ویرار. و قاقچی قدرت و مال و دولتین ننده الی ئوزولر. مشروطه انقلابینده محمد علی شاهین قدرت طلب و حریص لیقی باعث اولور، مجلسی توپا باغلا سین. همین توپا باغلاماق و ملتی قلع و قمع ایله مک سبب اولورهایمی آزاده لر، یاز بچیلار و متعهد شاعر لرال بیر اولسونلار. علاوه محمد علی شاهلیقین الدن وئریر، بلکه وطن دنده ایشیکه آتیلیر. صابر طاهرزاده هوپ هوپ نامه سینده تمسخر اوچون محمد علی نین دیلیرجه ملانصیر الدین درگی سینده مجلسی توپا باغلیران وقت بئله یازیر: من شاه قوی شوکتیم، ایران ئوزومندور ایران ئوزومون، ری طبرستان ئوزومندور آباداولا، یا قالسادا ویران ئوزومندور قانون اساسی نه دی؟ فرمان ئوزومندور!.....

ولی ایله کی تختین دن سالیلار، بورنی یره سورتیلیر، گنه صابر دئیر:

او یتیم ممد علی دن وار ینه بیر پیس خبریم
بئله دئیر لر، کی قویوب قاجیب تاج سریم
سیغینیب کونسولا خاقانلاری ایرانی لرین.....

۳۹۰--- چوخ محبت دن، مرض حاصل اولار:

البته محبت هر نه قدر چوخ اولسا اورک گولستان اولوب روح وجسم فرح لنیب، گون به گون طراوت تاپار. ولی بعضی آدام غیر واقعی انتظارلاری محبتی لن قاتارلار. گند به گند غیر واقعی انتظارلاری، دیازلیقی وقانمازلیق اثرینده صدیق محبته غالب اولار. تاکی بئلنجی آدام نوز تای توشی لن، باجی قارداشیلن، خانمی ویا آقاسی لن و... آبرو سیزساواشیب آتری لار. مردم از لکی وسونراکی قضایانی گورنده مذکور مثلی دئیرلر. دوز و صداقتلی محبتین باره سینده دئیرلر:

خلاف عشق دی بیگانه گو زلر
متاع مهرده ، وار بال لی سوزلر
جمع عا شق لرین قرآنی دل دی
سبوی مهریله محبوبی گو زلر

۳۹۱--- چوخ غم یثین، غم بورنیزی چیخاردار:

بعضی آدام وار هر زادی نوزونه غم وغصه ایلر. ایمان سیز لیقدان ((من یتوکل علی الله فهو حسبه)) دن غافل اولار. بئلنجی آدامی بو پیس ومنفی فیکردن بوشادماخ اوچون استاد شهریار ظاهرده قبیح ولی باطنده پند ونصیحت دن اوتری غم وغصه یه بئله دئیر:

غمه دئدیم، هاچانا تک بیزی بنزیکدیره جکسن؟
دئدی: بویور گلدیم، دئدیم: جکسن!

۳۹۲--- چوخ گزن چوخ بیلر:

چوخ مسافرت ائدن لر نوزلرین تعریف وتمجید ایله سینلر بو مثلی تر تز کلام لاریندا ایشله در لر. والا چوخ انسانلار وار؛ آزمسافرت ائدرلر ویا اصلاً ولکه لریندن چیخمازلار. ولی وارلیقین اسرارین وعلمین پله لرین بیر بیر طی ائدیب، یوخاری یرلره چادارلار.

۳۹۳--- چوخ گزن، چوخ یالان دئیر:

گمان وئرلیر بو مثل مارکوپو لو نین شرق سفریندن الهام آلینیبدير. ویا حد اقل اونون زمانینده اوجه مینیبدير. وقتی مارکو پو لو شرق سفرین دن، غربین او زمانداکی ذهنی باغلی آداملارینا (آورپاین اورتالیق دوری) شرقین شانلی وگونشلی تمدن لریندن دوغور حکایه لر تعریف ایلیرمیش؛ علاوه اینان میرمیش لار! بلکه مسخره اوچون دئیرمیش لر: عجب یالانلار قوشورسان! دوز دئیرلر: چوخ گزن چوخ یالان دئیر! ایمدی وقتی بیر نفرین شغلی ویا

تجارتی ایجاب ایلر، ایستر گئنددیگی یرلردن عجیب سوزلر ویا حکایه لردئسین. یابیرکس تفرج و تفریح اوچون اوزاق اوزاق سفرلره گئدر. گلن دن سونرا عجیب، دادلی و دوزلی حکایه لر دئیر. بعضی سی قاپودان چیخما اینانار. بعضی سی شک و تردید ائدر. بعضی سی کی اصلا باور ایله مز، مذکور مثلی دئیر.

۳۹۴--- دابانی چکیک دیر:

معمولاً جاهل، قانماز و شرور آداما دئیرلر. هر زمانین ئوزونه گوره شرور و قانماز عین حالدا قولونین زورینا جووه نن کسلر وار. بئلنجی آدام ادا باز باشماق، لباس گئیمک، اسلحه حمل ایله مک و توک لرین، اوز و گوزون غیر عادی حالت لره سالماغیله نشان وئیر: من بترم! لوطیم! من دن قورغون! یخارام! ویرام!... بییزیم دوراندادا باشماقین دابانین یاتدید ماق، یا ترق توروق سالماق، کئی چئنینه آدماق، یکه دنه لی قرمزى ویا ساری تسبیح (چه چه) الده توپلیریب شاقیل دادماق، زندانا دوشمک، سینه باجاسینا وال قولینا خال دویدیرمک، پلیس الینده سیلی تهپک یتمک، جیبینه بوچاق قویماق، دده ونه سین ویرماق، معتاد اولماق، حتّی دیلنمک و.. لات لیق، لوطی لیق و شرارت نشانه سی دیر! وقتی بئلنجی بیر شخص ایستر اونا بونا مزاحمت، آزار واذیت ایله سین، ویا جامعه ده دولانسین مسخره اوچون دئیرلر: دابانی چکیدى! باش وئرمه یئن ابعضنده تز تحریک اولان شرورادا دئیرلر.

۳۹۵--- داش داشیراسان، اوشاق ساخلا میراسان:

مذکور مثلی اوشاق و اولاد بویودمکین چتین لیکن نشان وئرمک اوچون دئیرلر. واقعاً سالم و تربیت لی اوشاق بیودمک هر مسئؤل و بیلن آتا و آنا یا لاب نهایی آرزیدیر. کما کی اکثر بیوک و آدلی سانلی کیشی وقادینلارا تاریخ بویى نظر سالینسا؛ گورونر آتا و آنا لارینه قدر عمو روماددی لحاظدان زحمته و هزینه یه متحمل اولوبلار. گرکی بومثلی هامیلاردئیرلر؛ ولی محترم ابتدائی معلم لری چوخ ایشله درلر. اوشاقلارین اقتضای سن لرین رعایت ایله مک؛ و اولارا طبق توان، درک و گوجلری درس اخلاق و علم اورگدمک، داش داشیرمادان آغیر، گول بسله مدن ظریف و هامی هنرلردن باش هنردی.

یا وقتی بیر مسن آقا ویا خانم، کنارینده اولان اوشاقین حکمتلی و عجیب گوجین تحمل ائدمنر. اوشاقدا گوجین تخلیه ایله سین و همده آختاریش طبعین ارضا ایله سین، هر یانا باش چکر، اونی بونی ال لشدیرر. قاچیب و خطرلی ایشلر گوتئرر. ایله اولار همان بیو کین نظرینده علائم بی تربیت لیق و شلوغ لیق تعبیر اولوب، هیسلری تحریک اولار. علاوه کسدى و بسدی

دئیر، مذکور مثلی ده دئییب تصمیم تودار ،اوشاقا داهی صاحب دوشمه سین ! البته بومثلی هیچ وقت محبته گونش آنالار دئمیریب و دئمزلر.

بیلن لردن بیرری اوشاقین گوجین وانرزی سی نین مقدارین سیناسین ، بیر قوی ورزشکار تعیین ایلیر. بش سندینده اوشاقیله بیرره -سالی. ورزشکارا دئیر: سندن ایستیریلیر، آخشاماچاغ بو اوشاق نه ایش انجام وئرسه، سنده اونی انجام وئر. اوشاق نه ایش گورو، ورزشکادا تقلیداندیر. ورزشکارناهازا یاخین ایله یورقون اولورداهی اینجایی اولموریدن دورسون! مابش سندینده اوشاق اویناماغیندن علاوه ال گوتورمیر، بلکه چون ورزشکاردان خوشی گلمیشدیر، گنه دعوت ایلیر اویناماغا!

۳۹۶--- داشدان سس چیخسا ، سن دن سس چیخماسین :

تاپیشیرما و وعظی بیرمثلدیر. معمولاً تازا وینی جوانا ویا آغزی بوش آداما برکدن برک تاپیشرارلار: تایونجل لیق ائدمه سین و یا اسرار بیرموضوعدان وعملدن دانیش ماسین.

۳۹۷--- داش دوشدیغی یرده قالار:

متین و آغیرانسالارین مثلی دیر، معمولاً توزلرینه دئیرلر. بعضنده او آداما دئیرلر؛ بیرمجلس ومحفله علت سیزاونی وبونی تَرَدِمه سین. یابیرنا آرام فرده دئیرلر تا اودوغی یردن ترتر تر پشمه سین.

۳۹۸--- داشدان سس چیخدیر، ولی بوندان سس چیخمادی:

آزدانیشان واسراری وئرمه ین آداما دئیرلر . گاهداندا تولکی صفت وچوخ بیلیمیش آدامادا دئیرلر.

۳۹۹--- داداش ایله بیزده سینه ویریوخ:

محرم آیی بیز علوی شیعه لری امام حسین (ع) مه، کی سنمبل شرف و اشیقی تدین لیق دیر ، انواع یوللاری لن تعزیه تودیب وناب ارداتی میزی نشان وئریرخ. بنده کتاب ((محرم ومرغه)) ده بعضی آئین ورسملرین قید ائدمیشم. اورسم لردن بیرری ده سینه ویرماقدیر.

تعزیه گونلرینده بیر جوان اوغلان سینه ویرماق صفینده ، بیر آثری سینا عتابلی دئیر: کچ اوطرفه ! گورمیسن من سینه ویریام؟ ابعده سس کویله قول لارنی گن گن آچیر باشلیر سینه ویر ماغا ! بالا بالایانینداکی لارین یرلرین ال لرین دن آلیب، بیریکه یری اشغال ایلیر. آخر الامر بیر نفر اوغلانین قولینلان یاپیشیب ، دئیر: یولداس! داداش! امگر بیز قیچاچالیر یخ سن یری میزی

ایلمیزدن آلیرسان؟ اقاداش جانی بیزده ایله سینه ویریوخ! بو سوز اثری عزادارلارین آغزینا دوشور. ایمدی مراغه شهر وکندلرینده مثل یا همان آتا بابا سوزی اولویدیر.

۴۰۰--- دالدان آتان داش، توپورقایا دئیر:

بعضی آدام ظا هرده بیر ایش گورنمز ، ولی دالدا آسار، کسر، بیچراجوره به جوره بتر وچیخارلی آداملارا بهتان آتیب و بیهوده لیک لر اندر. اما بو آسیب بیجمه لرنتیجه سیز اولارلار. مثلاً مغول لار، ایران باشچی لارینین اختلاف لارین دن استفاده ائدیپ، گلدیلر ایرانی و آذربایجانی چاپدیلار، سای سیز آدام اولدوردیلر، یانددیدیلار و غارت ائدیپ آپاردیلار! ایمدی بیز نه قدر یامان یازاخ، لعنت اوخوراخ، او مصائبی کی او زماندا هم وطن لری میز تحمل ائدیپ لر تسکین وئرن مریخ. ایمدی گرک بئلنجی بلایان درس آلیب تجربه حاصل انداخ؛ تا اولدی اختلافدان، غلط سیاستدن، منفور خیانتدن، شخصی منفعتدن ، شریف مسئول لاری میزا و بیلنلری میزه آد قویمادان و... ال گوتورک. مقابلینده قورغاغ، حریرص ، متکبر و جنگ طلب آداملاردان حمایت ائدمیراخ. تا همان بلاییه دوچار اولمیریب وهمده گلن نسل لره سیبل آماج نفرت و لعن قرار تاپمیراخ.

۴۰۱--- دالدان خنجر ویراندیر:

ظاهرده یولداش، هم مرام، موافق ولی دالدادا خائن و دشمن اولار ؛ بئلنجی آداما دئیرلر. عربلرین مثلی واردئیرلر: (بد خوی آدام نه قدر ایستریخائتلی خوئین گیزلدسین، گیزله دنمز حتماً بیر گون ایشیکه چیخاردار). واقعاً هیچ ملون انسان آخیرا جان جامعه نین و مردمین ذهنین آلدادانماز. اوزه چیخان ساعت، الی اوخونیب نه دشمن یانیندا حرمتی اولار نه دوست یانیندا. تاریخده مصداقی چوخدیر. چوخ شریف و ملی قهرمانلار و مصلح انسانلار، خائن دوستلاری نین خیانتیه دشمن الینده شهید اولوب ویا اسیر اولوبلار. اما یاخین خاطره لردن عرض ائدیمشاه زمانی دوردا وئره نجی (دانشجو) یولداش باهم بیریمیش لر بیرائوده قالدیرمیشلار. دئمه بیر نفرلری ال آلتی هر نه اولورمیش ویا صحبت ائدیر میشلر، ساواکایتیریرمیش. تا بیوک اسلام انقلابی سی ۱۳۵۷نجی شمسی ایلینده حاکمیت تاپدی. همان آدامین نامه لری اوزه چیخدی. اگر کی یولداش لاری جو مردلیکیله عفو ایله دیلر، ولی ایل لردی بو شخص دالدان خنجر ویران تانینیبیدیر.

۴۰۲ --- دال دالی هله قاپی آچمیریبدیر:

مسئولیت احساس ائدمیرن، جوان وینی جوان اوچون دئیرلر، البته نه دانلاق اوچون بلکه، بو قشرده هله یاشایاش تجربه لری اولماز ویا ضعیف اولار. واهل وعیالین غم و غصه سین، و اوشاق باشی ساخلاما قین هم و غمین درین دن بیلمزلر. آتا و آنالار وقتی بولارین ناشی لیق لارین گوررلر، هم تجربه لرین القا ائدیب، و هم توجیه ایله سینلر، مذکور مثلی دئیرلر. البته او اوشاقلار یاشایاشلاریندا موفق اولارلار، عزتلی و شانلی تربیت اولوب و آتا آنالارینا حرمت قائل اولارلار.

۴۰۳ --- دادانیبسان دولمیرا، بلکه بیر گون اولمیرا؟:

وارلی کارلی شخص لری نین اوغلی، آوروپایا تحصیل اوچون یول لانیر. دده سی هر ایکی و اوچ آیدان بیر بیله سینه پول گوندیریر. اما اوغلی تحصیل عوضی بیر گون بو کابارادا، بیر گون او دانسینکیده، بیر گون قمار خاناداپول لارین باشینا داش سالیب عموری نین گوزل و ثمرلی یازین بطالتی لن سورور. نتیجه ده هزینه سی چوخالیب، تر تز دده سین دن پول تقاضاسی ائدیر. ولی بیلمیر دده سی سینیب، داهی دیز لرین قو جاقلیربیدیر. اوغول گورور علاوه داهی پولدان خبر یوخدی، بلکه بیر نامه گلیر: بالا اگر درسی قورتارموسون چیخ گل. اگر قالیر سعی ایله خرجی وی ئوزون چیخاد! منده توان قالمیریب. اما اوغلان پیس اورگنمیشدیر، ناجیب آت تکین باشین آتیر. ایله اصرار یلن پول تقاضاسی ایلیب. آخیردا دده یازیر: بالا ایشید میسن دئیرلر (دادانیبسان دولمیرا بلکه بیر گون اولمیرا؟) ایمدی او بیر گوندیرکی یوخدیرا گلیرسن گل، گل میرسن گل! داهی منده هیچ زاد قالمیریدیر! مذکور مثلی بئلنجی ایشلرده دئیرلر.

۴۰۴ --- دار تیلمامیش، دانی وار:

وقتی بیر نفر ظاهرده آثری ایش انجام وئرا اما هدفی دیگر زاد اولار! و اوندامذکور مثلی دئیرلر. یا بیر کس هیچ زادیره دوره برده گیل لئر. سوروشارلار: اونین نه ایشی وار؟ تجربه لی لر مذکور مثلی دئییب، طرفین نهائی ایشینه منتظر اولارلار. یا بیر کیمسه، آثری سین یاغلار و تومارلار اما ازلده اصل هدفین بیلین دیرمز. اونلان بئله تجربه لی آدام ایشی سئچیپ مذکور مثلی دئیر.

۴۰۵ --- داشی آغیردیر:

وقتی بیر نفر موفق ویا خیر اولار، هم ئوزی خیر گورور و هم دوره برینه وایل و طایفه سینه الین دن گلن خیر یتیرر. و هیچ ضرر و زیاندا ویرماز. اما بئلنجی آدامین بعضی دوره بری، فک

وفامیلی هم استفاده ایلرلر وهمده موفق آدامین دالیندا پیسلیریب، غیبت ائدرلر! موفق آدام نجاتدن بیلر؛ گنه ده یاخچی لیق و حورمت ائدر. اونلان بئله ایل و طایفه سینین بخیل لری اونون توفیق لیقین چکنمیریب، همیشه سینماغین ویخیلماغین ایسترلر. بئلنجی شرایطده وقتی بیر عده منصف و شریف آداملار موفق شخصین باره سینده دانیشیب ویا قضاوت ائدرلر، دئیرلر: فلانی یاخچی وموفق آدامدیر؛ حیف اولا داشی آغیردی! یعنی: ایل و طایفه سی وئوز آداملاری ویا امکد اشلاری بیله سینه بخیل دیلر! اونون توفیق لیقین تحمل ائدن میرلر.

۴۰۶--- دالینجا آلمان سلی سی یول لاما میشیخ کی؟:

بومثلی اوکسین باره سینده دئیرلر؛ بیرباغا، چوله، داغا، ائوه، اداره یه ، کندوشهره حتی اولکه یه دعوت سیز گئدر. اونلان بئله گئددیری یرده ادالار گتیریب دستورلار وئرر. ایسترئوزون گئددیری یرین آداملارینا تحمیل ایله سین. اونلان بئله قوناق صاحبی ویاصاحب لری سعی ایلرلر، ادیبله بئلنجی اوزلی آدامین ال ایاقین یغیب، چوخ اظهار نظره اجازه سی اولماسین. آنجاق سرتیغ دعوت سیزین خوشی گلمیریب ایستر آجیغ ائدسین ویا آجیغ ایله مکه قورغودسین! اونداقوناق صاحبی دئیر: دالینجا آلماسله سی یول لاما میشام کی! اهار گئدیرسن قوی گئد !!

۴۰۷--- داغار جیغی یر تما:

امری مثلدیر. او آدامین دوز اوزونه دئیرلر؛ موقعیتیندن سوء استفاده ائدر، عایله سی نین، محله سی نین ، شهر وکندی سی نین، اداره سی نین حتی اولکه سی نین نظم وقانونین هوسدن ایاق آلتینا قویار. وباعث اولار آتری لاری دا نظم وقانونی سیندیر ماغدا جئری اولسونلار.

۴۰۸--- دانیشماخ گوموش اولسا ، دانیشماخ قیزیل دیر:

منظور بومثلدن بیهوده سوزلردئیب وسوسک لیک ایله مکدیر. والاحقی دئمک واورک سوزون ارائه ایله مک ویا اورگدیب واورگنمک محفل وکلاساریندا هرکسه نین مسلم حقی دیر. وسوسک لیکین مذمت باره سینده ائمه هدا(س) مصلح لر، هامی بیلیجیلر و قلم صاحب لری قیزیل عبارت لرو شیرین ودرین شعرلربیان ائدیب لر. وقتی بیر نفر اوقدر دانیشار اوهاپان هوپان سوزلردئیر، وهامینی دنگه گتیرر! اوندامذکور مثله شامل اولوب، دانیشماماقی قیزیل حکمی تاپار

۴۰۹--- داهی کاسیب لارا ، تفنگ آشیر میر:

بعضی آداما وقشره دئیرلر ؛ مردمین وسیله سی لن اوچا مقاما لارا وبول لی ثروت لره ال تاپار. ولی سونرالار همان مردمه کی بیر زمان اولاریلن باهم اوتوروب دوراردی

اوزچوئروب، دونوک لیک اندرو. عمدایاددان چیخاردار. ایمدی بئلنجی شحص لردن جامعه میزده لاب راحت گورونور. بومورده حافظ دئیر: حریف بزم توبودم چوماه نو بودی کنون که ماه تمامی نظر دریغ مدار

۴۱۰--- داغلامادیر:

مذکور مثل حاج صمد خان (ملقبیدی شجاع الدوله یه) زمانی دوغولوبدیر. آذربایجاندا اونون زمانینده بیر ایل چورک قیتراغا دوشور. او جمله دن مراغه ده چورک تاپیلیمیر.

آجلیق بایقوشی شهر و کندلرین دام دیوارلاریندا اولوم ناله لری چالیر. حاج صمدخان دستور وئیر: هشتروندان، کوردستان و چار اویماقدان بوغدا واون آلیب گتیریرلر. چورکچی لره وئرب تا سهمیه صورتینده یاپیب، آجیلی قیش چیخینجا مردمه وئرسینلر. چورکچی لرین بیرى اوناملاحظه سیزتوز توپراق قاتیب، ایکی اوچ گون مردمه فطیروتوز توپراقلی چورک وئیر. گرکی مردم آزچوخ اعتراض اندیر، ولی چون مجبوری میشر آلیرلر. ولی بیر جوان بوغلط ایشه شدتلی اعتراض اندیب دئیر: نئییه بئله نامرغوب چورک یاپیب وئری سیز؟!

چورکچی نین صمدخانین دارالحکومه سینده آدمی واری میشر، اوناجووه نیب هیسيله دئیر: اوغلان قوی گندا! اوزون دانیشما! ایمدی کی خمیری داغلیریب سیزه وئری ریخ شکر ائنون اولی جوان، شاطری برکه قویور، فراشلار (مامور) تودئیب، بیچاره نی چالاچالا صمدخانین حضورینه آپاریرلار. شجاع الدوله سوروشور: اوغلان نئییه شهری قاتیب سان؟ نئییه اونى بونی تحریک اندیر سن؟ اوغلان اصل واقعه نی شرح وئیر. صمدخان بیر آزیکی رلشیر. بعدایکی مطمئن آدمی یوللیر تحقیق ایله سینلر. اولار دایاریم ساعتدن سونرا بش آلتی چورکیله گلیرلر. صمدخان چورک لره باخیر. هیچ زاد دئمیر. اوچ دورد فراش و بیرده همان اوغلانی گوتورور. همان چورکچی خانایا گئدیر.

مقدمه سیز دستور وئیر: چورکچی وشاطری تندیره باسیرلار! چورکچی وشاطیرها یالواریرلار، ها آغلیرلار صمدخان دئیر: داغلاما بودورنه سیزین کی! آتا بابا لار دئیرلر: تانه قدر صمدخان واریدی، بیر نفر جرات ایله مه دی قب جنس سادیب ویا احتکارال ویرسون. ایمدی مذکور سوزی مردم مثل اندیب لر، بئلنجی غرضه لی مدیرلره و شهر و کندی اداره اند نلره تحسین اوچون دئیرلر.

۴۱۱--- دامارا باخیب، قان آلارلار:

بو مثلی فردی تفا وتی نی تبیین ایله مک اوچون دئیرلر. وقتی بیر استاد شاگردلرینین، قاضی مجرم لری نین؛ دوکتور مریض لری نین؛ مربی مترقی لری نین؛ رئیس

مرووسی لری نین؛ دولت مردمی نین، آنا و آنا اوشاقلاری نین؛ صاحب منصب قیریملاری نین؛ یولداش یولداشلاری نین و... فردی فرق لری سی نین بیلمه سه، ویا تشخیص وئرّنه سه، ایشینده موفق اولانماز. بیر مجمع موسسه وتشکیلات اول زمان موفقدیر؛ هر عضوی سی طبق استعداد وعلاقه سی ایش انجام وئرر. بیرعارف انسان دئیردی؛ پاسگاه فرمانچی سی غفلت اثرینده، بیر یومیشاق وساده قیریم (سرباز) بیر مجرمی تاپیشیریر تا الی باغلی شهره آپاریب زندانا تحویل وئرسین. ایکسی دره لردن وتپه لردن شهره سای یولا دوشورلر. قیریم یولدا تفنگین مجرمه وئریب دئیر: سن بونی ساخلا! من رفع حاجت ائدیم! مجرم تفنگی الینه آلیر. سربازکی مشغول رفع حاجتی میش، مجرم یکی اوچ دفعه ایستیربوساده سربازی وگول له لیریپ قاجسین. اما سربازین ساده لیغینه اوره کی یانیب کیشی لیک ائدیر. وئوز تصمیمی ندن مردومردانه گوزاورتور. سرباز گلیرتفنگی آلیر، هله اوتانماز، مجرمین ال لری نین بندینه ده بیرباخیر! گوره بوش د گیل!؟ مجرم بیرتبسم ائدیب، ئیر: سرکار قوغما برکدیر! گنه شهره سای یولا دوشورلر. سرباز مجرمی زندانا تحویل وئریب قاندا دیر. بش آلتی گوندن سونرا مجرمی قاض قاضی سیم جیم ائدیب، بعد دئیر: سن طبق جرمین اوچ ایل زندانین واردی! آخیر دفاعین واردئن. بو حینیده پاسگاه رئیس قاضی نین اتاقینه وارد اولوب مجرمین اوزوندن اوپورا! بعد مجرمین وسربازین ماجراسین محترم قاضیه شرح وئریر. وقتی قاضی مجرمین جو مردلیکین ایشیدیر، تازادان چوخ درین مجرمین ان بویونا وهیکلینه باخیر. گورور واقعاً هم قاجا بیلر میش وهنده او ساده سربازی اولدوره بیلر میش! باشین بیر یکی لحظه میزی نین قیراغینا قویورا! بعد دئیر:

دامارا باخیب قان آلاجاغام! بودالاب کیشی لیک ائدیب مجرمی تبرئه وبعدازاد ائدیر. مجرم وقتی بئله گورور، بیردفعه لیک هامی غلط ایشلریندن ال گوتورور. و عموری نین آخیرینا چاغ آنلی آچیخ عایله سی نین و مردمین خدمتینده یاشیر.

۴۱۲--- دئم دیکین داشا چکیور:

اوآدامین باره سینده دئیرلر؛ عمل لری پیس، غیرشرعی وخلاف اصول انسانی اولار. ولی اداواطواريله ئوزین متقی، مدبر، واورکی نازیک نشان وئرر. بیزیم دورانین جامعه سینده متاسفانه بئلنجی آدمالاردان بولدی. او جمله دن بیر نفر واریدی. گیزلینده ربایئیردی. آج بالالارین پول لارین راحت القوم تکین اوداردی کهنه اجناسی تازا آدینا ساداردی. اما بیر مومن ویا صاحب منصب گورسیردی گاه صلوات چوئردی! گاه یازهراسلردی! گوزل

حدیث لرد ئیردی، قوزی تکی بویانا سوزیب اویا ناآخاردی ! اما واما اگر بیر ضعیف الینه دوشسیردی ایت کمین قاپاردی اطرفین شخصیتین آخرین حدده جان آزدی یا قاطیر تکی تپیکلردی. بیرگون بیلجی و متدین مسئولین حضورینده واری دیخ. گنه بو شخص باشلادی یا حق یا حق دئمکه اولی شریف مسئول علاوه باش وئرمه دی بلکه اثریلارین دئدی، گولدی و محفل نورانی ایله دی. ریا کار کس بئله لیقی لن مسئول لاردان چوخون آلدادمیشدی، ولی گوردی همین مسئول آلدانمادی! بالابالادالی چکلیب بعدا کیلدی ابیریاخین کس دئدی: آقای فلائی طرف گئمدی ها! محترم وزرنگ مسئول بویوردی: هامی بیلیر او دئمدی کین داشا چکن لردندیر!

۴۱۳--- دباغ خانادا گونون تانیرام!

بومثلی زمانی دئیر لر، بیر نفر صاحب مقام، ثروت و موقعیت اولار. الینده ایش و امکان اولاولا ئوز یولداشینا، تاشینا، ایل طایفه سینه و تانیشینا علاوه اوز وئرمه، بلکه بیر آزداقیافه تودیب، طرفین ایشین اکراه وهیس و بیسیله گورر اویا اصلاً گورمز هیچ، ایستر طرفه ئوز موقعیتین لاب یوخاری گوسترسین! (بئلنجی آدام حتماً عقده سی اولار) بیر آتری آدام سوروشار فلائی بومقام صاحبین تانیرسان؟ انئی بئله ایلیر؟ طرفده تبسمیله دئیر: هن بابا (دباغ خانادا گونین تانیرام) یعنی آتابا باسین حتی یتدی آر خادان دونه ئین تانیرام! البته دوز قضاوت ائداخ، بعضی سرتیغ آدامدا اولار، گئدر گلر موقعیت صاحبینه اذیت ائدر انا معقول و غیر قانونی امتیاز لار ایستر! اوندادا موقعیت صاحبی اوز وئرمز هیچ، بلکه مذکور مثلیده دئیر. بیر نفر بئلنجی شخصه دئیر:

هاردان قاچیبسان شَهْرَه؟ پیتزا ییتر سن سَحْرَه

دایچا قودوق یاددان چیخیب؟ جو زوف دئیر سن جَفْرَه !

۴۱۴--- دده اول دده قدری بیل، ننه اول ننه قدری بیل:

آق والدین و حرمت بیلیرن ینی جوانلارا دئیر لر. تا متوجه ایله سینلر: ئوز لریده آتا و آنا اولاندا حس انده جاغلار، نه قدر اشتباه ائدیر لر. و یا همین بی احترامی لرکی ائدیر لر؛ بیرگون ئوز یاخالارین تودا جاقدیر. ولی داهی اوزمان فایدا وئرمز. گرک ایمدی آتا و آنانین حرمتین ساخلیراسان. بایاتیلاردا دئیر لر: نامردی، مردی تانی، ائل سویر مرد آتانی اوغول شعور سیز اولسا اولدورر درد آتانی

۴۱۵--- دگير مانا دوشسه ، دیری چيخار:

قَئیم لی، چوخ بيلمیش، جانی برک، قیوراق، قیناقلی وهرچتین لیکده چاره یولی تاپان
آدامادئیرلر(البته کل بشر تاریخ بویی چاره یولی تاپان و جانی برک موجودی. طبق نظر
محقق لر بشرین نسلی تاریخ بویوندا مینلر بلایه سانکی طاعون، وبا، انواع ساری لیق، سل
خسته لیق، زلزله، ایلدریم، سیل، شدتلی و آردیملی دون لوق، قورولوق، طوفان، فیرتانایا و...
دچار اولوبدی. گرکی سای سیز تعدادی قیری لیب وکند و شهرلری ویران قالیدی، ولی بیر
عده سی عقل و سعی اثرینده چاره قیلیب نجات یولی تاپیبلار، و بشرین نسلین ایمدیه چاغ
ساخلیریبلار. و بونون اونونده دئمک اولار:

انسانین گوجی بالقوه چيخاريندن واستعداديندن چوخ چوخ ضعیفدی. ايله کی تاریخ
بویوندا چوخ چيخارلارين عمل صورتينده اوزه چيخارديب وسونرا همان استعدادلارين اينده
ئوزبشريت نسلين خطرله ساليبيدير. کی نمونه سی بيزيم دوراندا انواع اولوب اولدورمه
هجتلری، ادواتی و همده ظاهرده گوزل، عملده اثری یوللاریدی. کماکی
اگر بیرمقدار دابوا استعدادلاری حساب سیز ئوزه چيخاردا داهی نه ئوزونون گوجی، بلکه وارلیقدا
هیچ گوج و نیرو تاپيلمير اچاق بشری بیریبوک فاجعه دن کی ئوزی توره دیبدير، نجات
وئرسين. شایدده بیوک قیامتیکي تانری تحکم و صداقتيله وعده وئریب، بئلنجی قورغولی
چاغدا ظهور اولسون.)

۴۱۶--- دگير ماندان آجیق ائدن، چووالین بوش آپارار:

وقتی بیر نفر ئوز حقیقه قانع اولماز. هریره گئدسه ایسترايشين یولاسالیب، معطل اولماسين. حتی
اگر آئرسی نین حقیده ضایع اولسا، اولوبدی، بئلنجی آدامین عذرین ایسترلرو یا عتاب
ایلرلر. اما تکبردن نفس اماره دن، قالین لیقدان و یا هر نیتيله ضمن بوکی غلط ایشین قبول ايله
مز اطلبلی کوسوب، آجیغ ایلر اولی هیچ کیمسه یه ضرر ویرانماز؛ بلکه فقط ئوزون محروم
ایلر. اونداندا مذکور مثلی دئیرلر.

۴۱۷--- دده سی اوغولیدیر:

اوجومرد و شریف انسان کی هامیرا خدمت ائدر. سوزونون اوستونده دورار. آزاده و کریم الطبع
اولار؛ بئلنجی انسانی تعریف و تمجید ايله مک اوچون دئیرلر. شیخ محمد خیابانی، اسلامین پاک
اوغلی و آذربایجانین ایگیت بالاسی، مظهر شرف و تدین لیقدی؛ آخر لحظه لر، ایلیره بیلردی
ئوز قاتلین قزاق اسماعیلی بیرتیریلن جهنمه اصل. ايله سین؛ ولی سوزونون اوستونده

دوروب، شهادته یتیشیر. چون ائو صاحبینه حاج شیخ حسنعلی میا نجی یه قول وئرمیشدی تانه قدر اونون یوردیندا وار، تفنگ آچماسین، و آچمادیلا ابو بیوک و آزاده کیشی نین باره سینده حق بیلن ملتیمیز چوخ درین کتابلار، عبرتلی عبارتلر و شعرلر دئییلر. اوجمله دن بئلنجی شخصیتلرین خرمتینه گوره دئیرلر:

خوشا مردم آذر آبادگان که هستند احرار و آزادگان
به پند جهاندیدگان بگروند ره نیک بختان و نیکان روند.

۴۱۸--- دده سینه کفن آلان لار داندیر:

بو مثلین شرح و مصداقی (بیلدیر اولوب دده سی، ایمدی آغلیر گنده سی) مثلینده دئییلیبدیر. همان معنی و مفهومدا ایشله نر.

۴۱۹--- درد گلنده یوکی لن گلر، چیخاندا ذره ذره چیخار:

آغیر قادا، بلا، علاج سیز خسته و مریضلیق هر هانسی انسا نا ئوز وئئر، اوندان دئیرلر. خسته لیک گاه جسمی و گاه روحی اولار. ولی هر هانسی آغیر اولسا یا شاماغی کدر و عملی اندر. البته دنیا عموری اوقدریها و قیمت لی دیر کی تانری بشرین جسمی اوچون انواع دوا لر اهدا ائدی، و روحی اوچون عصمت لی، نورلی و صدیق انبیاء ارسال بویوروبدیر. حتی یوخاری قیمتلی دنیا یه گوره بهشت و جهنمی تعبیه گوروبدیر. یعنی بهشت و جهنم دیری وجودی سی اولان لار شامل دیر؛ نه عدم لر. پس انسان بو عزیز و الهی وجودی منصب، ثروت و هر قابل و ناقابل زادلارا سادمیرا. انسان معمولاً صحت بدن زمانی درد و بلاتین آغیرلیقین ویانقی رنج و غمین بیلمز. ولی درده و خسته لیکه دوچار اولدی اوندان بیلر نه گوهرین الدن وئربیدیر. بلا گونین، بیر ساعتی بیر آیلایا برابر و گونشین چیخیب بامداغی سی، نه قدر اوزون و آغیر اولار. و دوچار اولان مذکور مثلی دئیر. امو دیمیز وارتانری نین لطف و عنایتیه هیچ شریف و پاک نهاد انسان لار علاج قادا و بلایه دوچار اولماسین.

۴۲۰--- دده گزن آغا جلاری، بالا بوداق بوداق گزیر:

نادرست و نانجیب دده نین اوشاقی کی ئوزین دن لاب نانجیب و شرور اولار، اوندان دئیرلر. گاه داندان زرنک، قیوراق و هوشلی دده نین اوشاقی، ئوزوندن زرنک و قیوراق اولار اوندان دئیرلر. هر حالدا اگر بالاتین صفاتی آتاسینلان آرتیق اولسا مذکور مثلی دئیرلر.

۴۲۱ --- دئنن تولکلی نین، قورتول ماغی قالدی بیر تک الله ها:

بیر صبح چاغی حسن، دوستی سهندی گوردی کل اوشان، توربا، تله، سامان، ناجاغ، چورک و سوغتوروب داغا سایي گئدير. کیف واحوالدان سونرا سوروشدی: سهند هارا گئدير س می؟ سهند جواب وئردی: تولکی شکارینا گئديرم.

حسن - سامانی نئیلیسن؟

سهند - سامانی یانديریب، یواسینا توکر گئیم، توسدی سی بوغا ندا، تولکی مجبور اول ائشیکه چیخسین.

حسن - کل اوشانی نئلی سن؟

سهند - شاید تولکی نین یواسی درین اولدی، اوندا کل اوشانی یواسینا اوزالديب قوددالارام، تولکی مجبور اولار ائشیکه چیخسین، اوندا بيله سین تودارام.

حسن - توربانی نئیلی سن؟

سهند - توربانی تولکی نین یواسی نین آغزینا تودا جاغام، تا چیخیب قاچاندا توربایا دوشوسون.

حسن - ناجاغی نئلی سن؟

سهند - اگر تولکی نین عهده سیندن گلنمه سم، بونلان ویرام.

حسن - تله نی نئلیسن؟

سهند - شاید من گئدنده تولکی یواسیندن ائشیک ده اولار، تله نی یواسی نین دوره برینده قویا جاغام، یواسینا قایداندا، تله یه دوشسون.

حسن - سو وچورکی نئلی سن؟

سهند - شاید تولکی تود ماق اوزون چکدی، اوندا آج وسوسیز قالمارام.

حسن دئدی: من کی سنی بئله ادلی و دود ه لی تولکی شکارینا گوردوم! تولکی نین قورتول ماغی قالدی بیر تک الله ها!

بو مثلی اوندا دئیرلر ؛ بیر نفر ایستر رقیبین، خصمین، طرفین و... هر یانندان تورا سالیب، قورتولوش یول لارین سد ایله سین.

۴۲۲--- دَدَم ائوینده ده بیر گون گورمه دیم، آ ر ا ئوینده ده:

او خانیم کی آتاسی ائوینده قره بختی میش بعد آ ر ا ئوینده ده ،اوندا مذکور مثلی دئیب افسوس ائدر .ولی اکثر اوخانیم دئیر؛ ایستر آ رین چوخ کالیشماغا و چوخ محبت ایله مکه تحریک ایله سین.گاهاندان کیشی لرده دئیرلر.مثلاًبیراصناف بیرگون باشماق سادیر.بعد چوئورور پالتار سادیر.دالی سی چینی و...هابئله هردن شغلین عوض ایلیر.وقتی یولداشلاریندن بیرسی سوروشسا فلانی ماشالله بتر پول چاپیرسان ها! اصناف جواب وئرر: والله دده ائوینده ده بیر گون گورمه دیخ اثر ائوینده ده.یعنی هیچ بیرسی سینده یاخچی قازانچ گورمه میشیم! ۴۲۳--- دَرَه ده کی ملا، تزه دن بسم الله:

مذکور مثل اوزه ل چار اویماق وهشترو د مثلی دیر.ایمدی اکثر شهر وکند لرده دئیرلر.بو مثلین دوغومی بئله دیر: چار اویماق وهشترو د منطقه سینده اوروج و محرم آی لاری،هر ایکی واوچ کئنده بیر ملا گوئرلر.تا اهاالیه اسلام تاریخین دن ،احکام مقدس اسلامی دن ومسائل شرعیدن موعظه ائدیب واهالی نی هدایت ایله سین.

۱۳۵۹ نجی شمسی ایلین پاییزیندا چار اویماقین باش شنه آوا (شهنواز) کئندینده معلمیدیم.قیش گئجه لری نین بیر ینده ائو صاحبیم ، مشهدی روح الله آدیندا آقا کی تندیس صمیمیت وصفایدی،مذکور مثلین باره سینده منه بو خاطره نی دئدی: محرم لیکده ارباب زمانی اوچ قونشی کند، بیرقوجا واشیقلی ملا گتیریرلر.آقایادا بیر قبوراق اوغلان فانوس کش؛ وبیر دانادا ساز ائشک وئریرلر.

فانوس کش بیرایکی گئجه آقانی کئندلره موعظه ومرثیه اوچون آپاریر.چون ملاتی متقی وسوادلی گورور،مریدی اولوب هیچ خطا ایله میر.ولی هر هانسی کئندیده خرج واحسان وقتی یتیشیرلر، ملا بسم الله دئیب ایکی واوچ تیکه غذا یئین دن سونرا الحمدلله دئیب دالا چکلیر.فانوس کُشده اونلان تبعیت ائدیب آج آج غذادن ال چکیر.

دوردینجی گئجه فانوس کش دره لرین بیرینده چاغیریر:حاج آقا املا جواب وئریر: بلی اوغول!اوغلان چوخ خواهشی لن دئیر:حاج آقاسن غذادان تزال چکیرسن، من آج قالیرام .ایله کی ائشکیلن ایاق لاشانمیرام .لطف ایله یالانلاند!اولسا آلیوی سویندیربلکه من دویون قارین غذا یئیم!

ملادئیر:بالامنه بونی قاباقدان دئیردوندا.گوزوم اوسته ،سن نه قدر دورمامیسان،من الیمی چکمه رم آخی بیرده سنون مندن نه ایشین وار اسن یئیه دا.اوغلان دئیر:بیزیم طرفلرده

رسم دیر قوناقلار باهم یئیر لر، باهم ده ال چکرلر ابو صحبت لری لن یتشیرلر کندده. شام وقتی میش. بیر منبر صحبت و مرثیه دن سونرا سفره آچیرلار. (او منطقه ده ((سفره چکمه)) دئیرلر) احترام اوچون اول ملایا بعد اوغلانا گتیریرلر. بسم الله دئییب باشلیرلار یئمکه، گنه ملا ایکی واوچ تیکه دن سونرا الحمد لله دئییب غذا دان ال چکیر. فانوس کش بیر تیکه الینده و بیریکه تیکه ده اور دیندا بوغاناق سسیله دئیر: دره ده کی ملا تزه دن بسم الله! خوش ذوق ملا گولوب بعد دئیر: ای وای بالادوز دئیرسن! الین اوزال دیر غذا یا سایی دئیر: تزه دن بسم الله. مذکور مثلی بئلنجی قضایایه او یاری اولسا، دئیرلر.

۴۲۴--- دلیره همیشه بایرام دیر:

دلی، چون دونیانین هم و غمین دریندن درک ائدنمز. اگر قارنی توخ اولا، آزار و اذیت گورمیره، همیشه شاد و شنگول دیر. بئلنجی فرده، ئوزون عاقیل بیلن آدام مذکور مثلی دئیر. بعضنده او آدامین باره سینده دئیرلر: آزغم و غصه ایلر. بعضی زماندا اوکسه دئیرلر؛ یا شایاشینده نامنظم وقار قاتیشق اولار. و جشن و عزایه، یا خچی پیسه و... فرق قویماز.

۴۲۵--- دلی دن عاقیل لی سی اولماز:

بعضی بیلجی و علیم انسانین درک و فیکری، ئوز زمانیندن یوخاری اولار. بعضی ایشلر گوروب و عمیق سوزلر دئییب و طرحی لر ائره؛ ولی هم عصری لری دوشونمز. ولی بعضی خرافات و عوام لیق چورکین یئنلر بیلرلر؛ بئلنجی بیلجی و بصیرکس نه دئیر! ال لری آچیلما سین فوراً بصیر آداما دلی آدی قویوب؛ عوام مردمین ال لری لن جامعه نین صحنه سیندن طرد ایلرلر! بیر مدت کچر. عوام آداملار یواش یواش گوئرلر و دوشونرلر، همان آداما دلی دئیر دیلر؛ ایشلری طرح لری و سوزلری دوز چیخیرا عوام لیق دان ئوزلرین سیندیران مازلارا طرفین حقین ده دانانمازلار! فقط مذکور مثلی دئییب، ئوزلرین یونجول لدرلر!

۴۲۶--- دلیره هول وئر، الینه بیل وئر:

تز تحریک اولان آداما دئیرلر. تولکی صفت آدامین تحریکی لن فوراً گودازا گئدر. یا او کیمسه یه دئیرلر! ایشین عواقبین بیلمز و یوخلاماز. فقط آنی فیکر و عمل ائدیپ تحریک اولار. اکثر مقتول ویا قاتل، معتاد، سارق و... بئلنجی آداملار دان اولار. ویا بعضی حيله کار آدام بئلنجی آدامان منفی و ئوز نفسی نین یولوندا ایسترایش چکسین! مذکور مثلی زمزمه ائدیپ، سونرا بیچاره نی تعریف و تمجید یله هر غلط و چتین ایشه باسار!

۴۲۷--- دلی دلی نی گورنده، چوماقین گیز له در:

ایکی شرور، مردم آزار، خبیث، حقه باز و نادرست آدام کی بیر بیرله توش گلمیش اولاندا؛ هر ایکی سیده بیر بیر لری نین شرارتین دن قورغوب، یواشجا سوزرلر؛ اولارین بو اداسین گورن لر، تمسخر و مزاح اوچون مذکور مثلی دئیرلر.

۴۲۸--- دلی چوخ آزیدیر، بیریده دابانی جیریغ گلدی:

بیرشولوغ و صاحب سیز یرده هیچ کس هیچ کسین عَرَضه سین اوخوماز. بیر بیرلرینین باشینا آتیلار. لار و هامی هامیله جار و جنجال ایلریا بیرعه های کوی سالیب غیر متعارف ایشلر گوئرلر. ایکی اوچ نفر کالیشار. لار بئلنجی جمعی نظمه چکسینلر. موفق اولوب اولما میش بیرلاب ناترازی و قیشقیرق چی سی بئلنجی جمعه قوشولوب، آرائی بتردن پیتلاش دیرار. بئلنجی حالدا نظمه سالار. مذکور مثلی دئییب، جمعی ئوزباشینا و تورلر.

انقلابین ایکینجی ایلیردی. سیمان قیتراغا دوشدی. دولت وقت مساجدده و معروف میادینده متقاضی لره بش کیسه بش کیسه سیمان وئریردی. اوجمله دن ملا رستم میدانی و مسجد یردی. مردم میداندا ازدحامیله صفه دور میشدیلر. ایکی ماموردا حواله یازیردیلار؛ صفر قاتیشدی. مردم کالیشیب و صفری تازادان نظمه سالیردیلار. بو حینیده بیر نفر قیشقیرا قیشقیرا میدانا وارد اولدی. جمیعتی آرالیرا آرالیرا، اوجا اوجا دئدی: اوکیمدیر منیم باجیم آرینه سیمان یازمیر؟! من بو فشنگ لری! تفنگی گوتورمیشم! منیم باجیمین آرینه نئجه سیمان وئریره لر؟! طرف بیر سس کوی سالدی کی گل گوره سن! تزه دن صفر قاتیشدی! بو حینیده نئچه نفر کی چوخ کالیشمیدیلر تا صفر دوز له، نادم اولوب، مذکور مثلی دئییب گئدیلر!

۴۲۹--- دعا ایله تاذا شاقیلدا قدیر، و آلا اولدور ردی سنی!:

کیفیر، مردار و تمیزلیق بیلیمین آدامین دیلیرجه دئیرلر. آق بیچک و اشیقی آنالار دئیرلر: گونلرین گونونده بیر نفر، چوپانیله یولداش اولور. اون یالون بش گون داغدا باهم اولور. لار قضان ایکی یولداشین سوزلری چپ گلیب، خیددرله شیرلر. چوپان زور گلیر. او بیرسی الین دن قورتولور قاچیر. چوپان یردن هاداش آختاریر داش تا پانمیر! الین آتیر قیچلاری نین آراسیندان بیر شاقیلداق قوپاردیر. نه گوجی وار کن یولداشینین کورکیندن چالیر! طرف آغری نین شدتین دن یره یخیلیر! بوغاناق سسیله دئیر: ناکیشی یرده داش یوخودی؟ نئیه منی

ویردون؟! چوپان دئیر: هله دعاایلر تازا شاقیلداقدی ! اگر بیلدیر نیشیلکی لردن آ لیمه گل سیردی! ایمدی آغزیوی آچیب یونمیشیردون!

۴۲۰--- دعاینان آروا داولان، بر باد اولار:

بو مُلَمَع ((ملع ادبیات علمینده اوشعرو یازیر ادئیرلر؛ بیر منظور و مفهومی بیر قالبده ولی ایکی دیلده مثلا (عربی-تورکی)-(فارسی تورکی)-(انگلیسی تورکی)-(فارسی انگلیسی) و... بیان اولار. ایکی دیللی شاعرلر بو صنعت شعری دن استفاده ائدیپ و ائدرلر))

مثلی اوزمان دئیرلر کی بیر تازا عایله عشق و محبت یرینه دعا یازماقیله باشلانار. امتاسفانه بیزیم جامعه میزده ایمدی ده بعضی وصلت لردعا یازماقیله وزور یله انجام وئرلییر. چون بئلنجی وصلت لر شرع، عقل و محبت یله اولمور عاقبت بخیر و سعادت منجر اولمورلار. و هیچ وقت محبت گوللری بئلنجی ائولرین حیاط باجاسیندا عطیرلی بیدمز. مذکور مثلی بوجور وصلت لرده دئیرلر.

۴۳۱--- دیواری آلچاقدیر:

اوکسین موردینده دئیرلر؛ گلن گئدن اونا دستور وئیر. ایش گوردیرر. تحقیر ائدر. اما قوناقلیقدا، بهره لی زماندا و یا هر شادلیقدا بئلنجی کسی حسابا قویمازلار. بیر نفر دئیردی: اداره لرین بیرینده ایکی کارمند ساواشدی، بیر بیر لرینه گوجلری چادمادی، هیچ بیر منیم ایشمی گورم دیلر هیچ! ایکی یانلان یایی شیب، من دیواری آلچاقی آددیلار ائشیکه !

۴۳۲--- دیش سیز ایلاندیر:

اوکسین باره سینده دئیرلر؛ ظاهری آزار سیز اولار. ولی ایله کی بیر نفرین اونا ایشی دوشرویا اونلان یولداش اولوب ال اله سورتر، اوندامو دئیلیکی آشکارا ولا. بعضنده قورغاق ولی کینه لی آداما دئیرلر.

۴۳۳--- دیرناخ چالاندیر (دیرناخ چالیر):

وقتی ایکی نفرین آراسیندا کدورت، گلايه و آتیشما اولار؛ بیر نفر ظاهرده آراچیلیق و باریشدیرماق آدیده، ولی عملده او ایکی خصمین آرلارین ویرماخ اوچون وارد اولوب، هر ایکی سین تحریک ایلر. تا آرتیق دشمنلیک ائدیپ بو اختلافاتدان ئوزی بهره آپارسین! اوندابو مثلی آراقاتانادئیرلر: فلانی صلح عوضی دیرناخ چالیر! یعنی ایکی نفری بیر بیرسی نین جانینا سالیر. البته بو عمل و سیاست یا همان دیرناخ چالماق لاب خیردار و ابطدن تابین الملل سطحی نه جان تعمیمی وار.

۴۳۴--- دینمز اینمز، دینن ده آیین اون دور دیندن دانیشار:

اوکسین باره سینده دئیرلر؛ معمولی سوزون دئینمز. یا دانیشماز دانیشماز، اما دانیشاندا ایله سوز دئیر ئوزونون یا اثری لارینین ضررینه تمام اولار. یا ایله دانیشار، مورد استهزا و تمسخر اولوب هامی نی حیران ائدر. مصداقی تاریخده چوخدیر. بیرى چوخ معروفدی بودور:

بیر شسلی ویکه پَر جوان کیشی، علاوه نامتعادل دانیشار میش بلکه سسی ده حددن آرتیق نازیکی میش اودوردیش یولداش بیر اثری فوجی لن آجیغلی حسابلاری واری میش، بو جوانی انتخاب ائدی. دئیرلر: یولداش سنی بیر یره آپاراجایخ! اوردا هر نه اولار! چه دعوا! چه اوجا بحث و دانیشیخ! سن نه دینه جکسن نه اینه جکسن! فقط هردن پیس پیس دوره بره باخاجاسان! دئیر: گوزوم اوسته، سیز نه دئسیز من اوجور عمل ائده جاجام!

بولار چوخ اعتمادیله طرف لرین یانینا گئدیرلر. بو یکه کیشی نی قاباقا سالیب بویور بویور یله اثرلشیرلر. مقدمه سیز سوزون باشین آچیپ مساله لرین طرح ائدیرلر. طرف لرده هر زمان ایستیرلر، ئوز سوزلرینده برکی سینلریکه پراوغلانا باخیپ آچاغ گلیرلر! اثری لیق زمانی یتیشیر. بولار فائق اولوب مطالبه لرین یواش یواش ایستیرلر! آلار. طرف لرده اگر اهیله قبول ائدیرلر. یکه اوغلان فیکر ائدیر، داهی ایش ایشدن سوروشوبدیر! اوزون تودیر ئوز یولداشلارینا دئیر: من بو زمان قورغارام ائومیزه گئدم! اول منی آپاراجا غسیز سونرا هارا گئدسیز گئدون! یوخسا نئم منه داغ قویار! ایله کی بوسوزی دئیر: و طرفلر بونون ایچره سین اوخورلار! علاوه حساب لارین و ثمریرلر! بلکه ایاقاقا خیب بولاری پیس وضعیده ائشیکه آتیرلار! کوجه ده یولداشلاری دئیرلر: آده مگر بیز سنه دئمه دیخ دانیشما! دئمه دیخ لب لبدن گوتورمه؟ امگر دئمه دیخ سنی دکور آپاریریخ؟ سن دکور داندا پیس اولدون! آخ سن هاچانا جان آیین اون دور دوندن دانیشا جاسان! او...

۴۳۵--- دیشی باتا نا کلبتین دیر:

اوکسین باره سینده دئیرلر؛ زورلی لارا حلم و دوزمی اولار، ولی ضعیف لری ازیب سویون چیخاردار. معمولاً بتلنجی آدم چوخ انصاف سیز و حق بیلمز اولار. و بیله سینده مئشه و حیوان خوئی چوخ اولار تا انسانیت خاصیتی.

۴۳۶--- دووار (دیوار) چونوب، بنانی سویور:

غیر عادی ایشلر باره سینده دئیرلر. یا اوآداما دئیرلر؛ ئوز ایشین و وظیفه سین دوز گورمز اما صالح و شریف آدمالردان عیب تودار.

۴۳۷--- دیلی نین آلتینا سامان قویوبدیر:

اینمز، دینمزو آز دانیشان آدامین باره سینده دئیرلر.

۴۳۸--- دیلنچی دن وارلی سی اولماز:

تانینان واولزی گندا لرین چرکین وحرص طبع لرین تانديرماقی اوچون دئیرلر. تبریزاهالی سی بو موردده واقعا اثری ایشلریلری تکین آچیخ و دوز فیکری لری واردی. تنها شهری دی دیلنچی سی یوخدیر. تبریزین اهلی چوخ آبرولی، داردا قالانلارا ویوخسول عایله لره نهایت عزتیه گوروم باخیم ایلرلر. ولی سرتیغ و آرائیق دیلنچی لره علاوه باش وئرمزلر؛ بلکه طرد ائدرلر. وتاریخ نشان وئریب وهرگون درگی لرده یازلیر: فلان دیلنچی نین اولندن سونرا نه قدرمال ودولتی چخیب وچیخیری ابلنلجی سرتیغ دیلنچی لره دئیرلر.

۴۳۹--- دیل دگیل، بباردی:

آجی دیل و بداخلاق آداما دئیرلر. بئلنجی آدامین ایله زهرلی ویانديران دیلی اولار، هیچ کیمسه رغبت ایله مز اولنان هم صحبت اولوب ویا کلامی رد و بدل ایله سین.

۴۴۰--- دین سیزین الین دن، ایمان سیز گلر:

وقتی بیرشورر آداما هیچ کیمسه آبیرو حیا سیندن باتانماز. اما همان شرور آدام اثری قلدورا توش گلسه، قلدورون الینده ازلیب سینار، اوندادئیرلر. بعضنده مدبر وعین حالدا آبیرو آدامی بیرایمان سیز فردا یئجیدر. آبیرو آداما طرفین شرارتین دن اماندا قالسین، بیر اثری دین سیز کس تاپیب اجیرا ندر. و ایمان سیز خصمی نین جانینا سالار. اوندادامذکور مثلی دئیرلر. بیر آدلی سانلی معتاد گندیرباغ چارداغیندا هروئین مصرف ائدی. ایله نئشه اولور، فیکر ائدیر گویده اوچور. شهره قایداندا، قصادن قاطار گلیرمیش. نئشه دن قاجیر قطارین قاباغینا. دئیر: یامن بو دین سیز قطار آشیراجا غام یا اومن ایمان سیزی اولدوره جکدیرا دین سیز قاطاردا بیله سین تیکه پارچا ائدیر.

۴۴۱--- دیل پهلوانی دیر:

او کسین باره سینده دئیرلر؛ دانیشاندا زمین وزمانی بیر بیر ینه تیکر. بدیع کلمات نغز سوزو شعرلر، قصار عبارت لر و گوزل حدیث لر دئیر. اما عمله گلنده عاجز اولوب حتی معمولی افراد تکده ئوزایشین گورنمز. ویا عمل ایله مز. ویا وئردیکی یونجول سوزه ده قول قویماز.

۴۴۲--- دیبی سوداندیز؟:

وقتی بیرنفر گلیرین، شئین ، مالین وهر زادین مقدار و قدرین بیلمز. یا بیلسه ده آرتیق گوتوروب ویا چوخ ایسترویا ول خرج لیق ائدر . آخیردا مال صاحبی ویا آتا و آنا دئیر: مگردیبی سوداندیر؟ ابد عتابیله عذرین ایستریب، وهیچ زادی بول اختیارینده قویمازلار.

۴۴۳--- دیلی دئیر ، قیچی یئیر:

دیل اوزون و آجی دانیشان آداما دئیرلر. بئلنجی آدام، هامینی دیلین سانجیب جانا گتیرر. آخر الامر شاپلاق یئیر ویا اخلاقی تنبیه اولار. ویا وقتی بیرینی جوان تجربه سیزلیک ائدیب آتا و آنا سینا آجی قابارار. اوندادا قولاغین بوروب، بو مثلی دئیرلر.

۴۴۴--- دیل اوتی یئیدیر:

چوخ دانشیان، شیرین و سندیندن یوخاری کلماتی بیان ائدن اوشاقا وینی جوانا دئیرلر. معمولاً و اوشاقا و خانیم لارا دئیرلر؛ شیرین ، یاخچی و همده چوخ دانیشان اولارلار.

۴۴۵--- دیلنچی اوج قاپی کچن دن سونرا، داهی حیاسی توکولر:

هیچ انسان عزت و مناعت طبعین الدن وئرمز. مگر داهی شرف و عزت اونون ذهینده مفهوم و معنی سی قالماز. بو مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفر نوزون سیندیرما قدا تعمق و تامل ایله مز . ویا هر قابل و ناقابل ثروت و منصبدن اوتوری حیا و شرم ایله مز . داهی هیچ کیمسه دن وهیچ زادان اوتانماز و حیا گوهرینه ارج و قرب قائل اولماز.

۴۴۶--- دیبینه داش آتیدیر:

وقتی بیر شریکلمه شئی، مالا، یئممه لیره وهر... زاددا شریک لرین بیر سی، یولداشین یوخلاماز؛ ئوز نفسی اوچون آرادان آپارار، بعد یا دانار ویا اثری سینین بوینینا آتار! شریکی گلايه صورتینده مذکور مثلی دئیر . آتالارین حکمتلی سینه لرین دن و آنالارین بال دوداقلاریندن بو مثلین هندورینده بیر بولدی عرض ائدیم:

تولکیلن قودیولداس اولورلار. شکارا گئندنه یولدا ن بیربال پتکی تاپیرلار. فیکیرلشیرلر بو بال پتکین نه جور یئسینلر؟ آخیردا قرار قویورلار! وینی بیر اوجا داغین کوهولونده گیزلیدیب، قیشین سویوخ لاریندا یئسینلر. پتکین بالین بیرخما توکوب، کوهولون بیر زیوه سینده گیزلیدیب باسدیریرلار. تولکی هر گنجه گونوز نقشه چکیردی نئيله سین .

بیر گئجه مشئه ده دینگلن وقتی تولکی صحبتین باشین آجیب دئدی: قود داداش! هیچ بیلیردون من منطقه نین ماماسیرام؟! قود تعجبی لن تولکی نین ان بویونا باخیب جواب وئردی: یوخ هه؟! بعد تحسین اوچون باشین توئلیب دئدی: پس سن مامایی میش سین؟! من بیلمه میشم؟! تولکی اسنیره اسنیره، خمار گوزلریله جواب وئردی: پس دئیسن بیئه سن خیردامیردا آدامیله یولداسان؟! قوددا افتخاری لن دئدی: یاشا والله یاشا! بعد ایاقا دوروب شامی گددی! ایکی یولداس دادینان یئدیله . یاتمامیشدان قابق تولکی دئدی: قود قارداش! بو یاخین لیق کنیدیله بیر نفر دوغاجاقدیرامن مجبورم ، گئددم اوشاقی تودام! سن یات. من سحر آچیلما میش گللم! انشا الله الی دولی گلرم! بعد تولکی ال اوزون یودی . دیلی نین آلتیندا بعضی سوزلر اوخویوب، یولا دوشدی. تیر توش گئددی بال کوپه سی نین باشینا! دو یونجا مارچ مارچ یئدی . بدنی قیزیشدی . گوزلری پؤل تکی قیزاردی . بعد خُمین اوستون ازلیکی تک باسدیریپ، بول لانا بول لانا یووا یا قئیددی.

قود شاقیلدی سس ایشیدمک همین گوزلرین آچدی. دئدی: دوکتور خانیم یورولماسین! اوشاق قیزیدی یا اوغلان؟! تولکی یورقون وخسته حالتی لن دئدی: بیر آی پارچاسی قیز اولدی! قود سوروشدی: آدین نه قویدیلار؟! تولکی دئدی: ایله بیر آدین قویبونا خاتین قویدیلار!

بش آلتی گون دن سونرا گنه تولکی دئدی: قود قارداش! بو گئجه ده یوخاری کئنده گئده جاغام اوشاق تودام! اسفارشین یوخدیر؟! قود دئدی: ایشین راست گل سین! ایله سوزوم یوخدی. تولکی گنه کوپه نین باشیندا اوتدی. قارنی تودانا جان یئدی. بال خُمین اورتاسینا یئدی. صبح چاغینا آز قالیردی، سال لانا، سال لانا یووا یا گلدی. گنه قود افتخاری لن دئدی: خانم دوکتور یورول ماسین ! بو دفعه نه اولدی ؟ تولکی جواب وئردی: بو دفعه ده قیز اولدی ! آدیندا اورتاسی خاتین قویدیلار! بعد باشین آددی یره یاتدی! گنه یئدی سکیز گوندن سونرا بال هاواسی باشینا ویردی. دئدی : قود قارداش من ، سنی تک قویوب گئدنده ایله ناراحت اولورام ، اوشاق توداندا آل لریم آسیر. دئیرلر بیئه من ناشیرام! بو گئجه ده بیر اوشاق دونیایا گله جاغ ! اما سنه گوره گئدن میرم! قود فوراً تولکی نین باشماقلارین جفتلیدی، پالتوئین و کیفین وئریپ، دئدی: یوخ خانیم دوکتور! من هیچ کیمسه یه باعث اولانمارام! تز اول دور گئد! تولکی ظاهرده علاجسیز گئددی. بالین قالان قولانیندا یئدی . کوپه نین دیبینه بیر آزیوموری داش آتیب یووا یا گلدی. قوددان قابق دئدی: یولداس، منیم بو

ایم سین سین، یانیب توکول سین ! بودا قیز اولدی! آدیندا دیبینه خاتین قویدیلار! بعد باشین تویلایب سوزون آردين تودیب دئدی: داهی منی ممالیقا آپارمازلارا! نوزونه دانلاماق حالتین تودیب ، گنه دئدی : بیلیرم آخی منی آپارمازلارا چون من توددان اوشاقلار، ترخا قیز اولور! قود قارداش گوره سن دا! اصلاً سراغیمیدا تودمازلارا! گونلر هفته لر کچدی. قیش اولدی. بیرگون قود دئدی: خانیم دوکتور گنڊاخ آرجا بال یثیاخ. چوخ کونلومه دوشوبدیرا تولکی دئدی: آی دئدون هالمنیم آغزیم سولانیراقا چاقا کوهوله گنڊدیله. کوپه نین آغزین آچماخ همین گوردیلر، دیبینه فقط اون اون بش دنه داش واراتولکی آغلیرا باش گودونه چالاجالا، نوزون یردن یره ویرا ویرا دئدی: قود سنی گوروم قان قوساسان! بوغازین قوویش سین! بو یولداش لیقین یولی دیر! من ممالیقا گنڊنده سن گلیب بالی یثمیسن دیبینه ده داش آتیپ سان! قودهایا واردی یاخاردی ، آندا دولاشدی! ولی تولکی اوغونمادی! آخیردا قرا قویدیلار گونش قاباغینا دایا تالار او..... بومبل بوشیرین حکایه دن دوغولوبدیر.

۴۴۷--- دونیانین قویروغی اوزوندیر:

دونیانین اعتبارسیز لیقین تبیین ایله مک اوچون دئیرلر. میر فتح موسوی معاصر کریم خان زند، معروفدی (میرمرحومه) دونیانین اعتبارسزلیقی نین باره سینده بیرمخمّسده دئیر:

طبع کج فلکده وفا دن نشان هانی بو عاریت سرا یده باقی قالان هانی
تاج و خراج و باج ممالک ستان هانی ای دل جهانانه اونمه، گوراهل جهان هانی
گرگ اجل کمینده دوروب، قورتولان هانی

دوشسه یولون مراغیه یا یمخجه؟ بیر زمان -کوه سهندیدن سویله ای شهره جهان
شاهان روزگار سلف ، پیشدا دیان دورونده هربها رقوران چتر زر نشان
شاه جهان خدیو کیومرث خان هانی

تخت فلکده یوخدور بقا چوخدور اختلال هر نعمتی که واریسه ضمننده وارملال
هر دولتی که واریسه کمینده دور زوال زابل زمینده ساحل هر مُزدن ایت سئوال

زال دلیر، رستم گیتی ستان هانی.....

یا او صاحب منصب و صاحب شوکتی کی ظالم اولار اونا دئیرلر. تا توجیه ایله سینلر دنیا همیشه بیر حالدا قالان دگیل. بلکه گون دولاتار همان ظالم ایله یخیلار ، و لایب ضعیف آدامادا پناه گتیرر. بعضنده او کسکی بیر نفرین اوشاق زمانی سی ستم ایله. مالین یثیر. ولی

ایل لر کچر، همان اوشاق تمام وکمال حقین آلا. ویا تانری، ستمچی فردی همان اوشاقا محتاج ایلر.

بیر دده لیک(اوگئی دده) اوغول لیقینا(اوگئی اوغول) بش آلتی سندی واریدی،چوخ ظلم وستم ایلردی. هر چتین ایشه بيله سین وادار ائدی، بیچاره اوشاقی گئجه لرده ائوین لاب چوغور وشه یرینده،یاغسو، بیدلی ویرتیغ یورقانیله یاتیرداردی.هر وقتده اوشاق آغزین آچسیردی ،سیلی تپیکین آلتینا سالاردی! گرکی آناسی اوگئی دده یه یالواراردی یاخاراردی.اولی کیشی نهایت شقاوتیله یکه اللریله ایله سیلی لر اوشاقین لطیف اوزون دن ویراردی ، حیوان اوشاقین گوزلرین دن اود چیخاردی! ولی کیشی بیلمیردی ، بیوک تانری نین چرخ فلکی صیاد بئلنجی نامرد کسلردی!

بیرگون اوشاق اون، اون ایکی سینده یتیشمیشدی ،دده لیک قیش گونی اوشاقی داماجیخاردیر ، تا با هم قارتوک سینلر .اوشاقی رحمسیز لیکیندن ایشه باسیر.اوجا وهیسیلی دئیر: گنده تز اول گوروم! یتدیگین چورک حرام اولسون! حیف او چورکی سنه ویریرم!سن هاران دان منه توش گلدون؟!هردنده کورک شاپباسیدا ویریر!

قونشی لارین بیرایکیسیده کی بولاریله هم زمان ئوزداملاری نین قارلارین توکورمیشلرکیشیه دئیرلر: فلائی سن الله،بواوشاقین دده سین یاخچی تانیرسان،بونى چوخ ایستردی.اولی ایندی بئله ذلیل اولوب الاقل سنده بیرآالله دان قورغ!ملاحظه ایله ! ولی کیشی خباتتدن اوشاقین شریف آتاسینین جوان روحینه ده یامان سوخوش دیریردی!اوشاق اوقدرکوتک یتیمیشدی جانی برکی میشدی ،سیلیلراوزونه دئرنده چتین چتین آغلاردی.اولی هر دفعه آتاسینا اوگئی دده سی یامان دئیردی بولود تکین گوزلرین دن سو آلردی!

بوگونه قارتوکه توکه گوزلری، اوزون ایله ایسلاد میشدی،نه سویوخی بیلیردی نه شخته نی! آتاسی نین مهربان چهره سین کی زوريله ذهیننده ساخلا میشدی،یادینا سالیب اونلان درد ودل ایلیردی!دامین یاری قارین توک میشدیلر، اوگئی دده نین ایاقی زویدی. داملان یره گلدی. یره دوشنده کورکین دسته سی قارنینا کچدی.بو یخیلما باعث اولدی،ایل لریوی یره یاتاق قالسین!یتدی سکیز دفعه بيله سینه جراحی عمل ایله دیلر! دامین ساددی دوکتور دوايا خرج ایله دی اولی نه اولدی نه توخدادی! حتی ئچه دفعه لر اولوم غسلی قویوردی،بلکه اوله!اما اولمیردی!اوغلاندا بو مدتده شسلی هیکل تاپیب و بازاردا برکتلی،

یاخچی و شریف صنعت صاحب اولموشدیر. گرکی اوگئی دده سیندن باغری قانیدی، گنه ده گه گاه ناکیشی اوگئی دده سینه میوه دن، دوا دن آلیب آپاراردی! ویانینده اوتوروب تسکین وئوردی! گنه روزگار کیشی دن ال چکمه دی! اودامدا کی اوگئی دده اجاره ده اوترپردی، دام صاحبی، کیشی نین عذرین ایستیریب، ایشیکه اوتوردی! چاره سیز لیق دن اوگئی دده نین قولتوغیندان یاپیشیب، اوغلانین ائوپنه آپاردیلار! اوگئی دده بیر آز دینگل میشدی، گوزی دیواردا اوغلانین آتاسی نین عکسینه دوشدی. بیرگوزل قطعه یه تودمیشدیلار! واوغلی عکسین آلتیندا بئله یازدیرمیشدیر:

ای مهربان آتا، سن جوان گوئرچین تکین
فلکین! وخونا توش گلدون. ناحق دن قانا
بَلَشِیب، منیلن آنامی تک قویوب گئددون.
سندن سونرا سیلی لر یئمیشم تحقیر لر
گو رمیشم، اورکیم دن قانلار آخیب دئتمه
میشم! آنا مین سارا لمیش اوزونه باخیب
فقط آغلامیشام اولی سنین مهربان سسین
وتانری نین حمایت الی، منه اومود اولدی،
بو یودیم و سنین ایتگین آدی وی دیری
ساخلادیم!

اوگئی کیشی وقتی بو آذبی قطعه نی اوخودی، هامی ستم لریکی اوغلانا ائدمیشدی، چوخ بللی فیلم تکین گوزی نین قاباغیندن کچدیلر. اوزه ل یخیلان ساعتی (همیشه احساس ایلر دی، غیبیدن بیلنه سینه بیر سیلی ویریب، داملان یره آدمیشدیلار)، یادینا دوشدی! بیردن ایاقا قالخیب، اوگئی اوغلونین ایاقلارینا دوشدی، فقط توبه توبه دئیبا حلال لیق ایسته دی! ولی هیهات امذکور مثلی بئلنجی دوغور و حتمی قضایاده دئیر لر.

۴۴۸--- دورمکه هورندیر:

طمعکار، حریص و آلچاخ باخیش آداما دئیر لر. اوزه ل اوکسه دئیر لر بیر وعده غذایه، آز پول وعده سینه، واهی گلیره گوره، تای توشین، باجی قارداشین وحتی آتا آناسیندا سادار. واولارین اسرارین و نقطه ضعف لرین آلاهیالار (یاد، بیگانه) وئور.

۴۴۹--- دیواری نم یخار، آدامی غم یخار:

مذکور مثلی او کسه دئیرلر؛ ئوزون دونیانین اوّل و آخری بیلر. چون ایمانی ضعیف اولار، هرچتین لیکی حلّ و هضم ائدنمز. اونلان بئله هم کالیشار هم غم و غصه یئیر. بو مثلی بئلنجی آداما دئیرلر تاغمین آزالدی، ایمانین چوخالدا. البته هیچ آدام تاریخ بویی تاپیلمیریب کی حتی ایکی گونی باشا باش غمسیز اولار. اما هرکسن ئوز سطح فکری جان خلقتین فلسفه سین دوشونوب، سعی ائدیبدير، بیر نوع غم لری لن یولا گل سین! و غم و غصه نیده جزء یاشایاش بیل سین.

۴۵۰--- دوشان چوماقاراست گلیبدير:

وقتی بیر کیمسه انتظار سیز بلایه دوچار اولار، اوند ا دئیرلر.

۴۵۱--- دوست باشا باخار، دوشمن ایاقا:

منظور باشا باخماخ بودور: دوست دوستون ساغلیغین، موفقیتین و اوجالیغین سویر ولی دوشمن ایاقا باخماقدان طرفین یخلیب سینماغین آرزوی ائدر. اما اگر بیر نفر دوست آدیله بیر ی نین یاشایاشینه، اورکینه، ایشینه و... وارد اولوب اسرار و قیرتدین ائشیکه چخارد، مال و دولتین یئیه خیانت ائده داهی دوست دگیل، بلکه هر دوشمن دن شرف سیز و خبیثدی. ظاهری دوست، دوشمن اوچون بو شعر ی اهدا ائدیرم:

سوساق آلدیخ ذلیه چیخدی

سومیک سیندی، ایلیه چیخدی

سینه لرده اود قالمادی

ساری ئوزلر سیلی لردن

سهیم لی دار بوجاقلاردا

گاه قیزاردی، گاه گویردی

جوان قوجا سای سیز سای سیز

پرپر اولدی قوغیغ لاردان

یالان دئیرن آغیزلاردان

مفته یئین بوغازلاردان

زینهار سسی عرشه قاغدی

یاشیل مرام قیرا دوندی

قلم سیندی، سلیح چیخدی
دوستون الی تپیه چیخدی

۴۵۲--- دۆه نی یوکیله اودور:

قولار، قمار باز، اوغورلی، حریم لرین باره سینده دئیرلر بعضنده کلک باز و حلال حرام بیلیمیرن کسه دئیرلر.

۴۵۳- دۆه یه دئدیلر: سنی قوناق چاغیریبیلار. دئدی: یالاندیر منی سوویا و اودون داشیماغا چاغیرارلار:

بومثلی اوکسه دئیرلر؛ وقتی اونا احتیاج اولار؛ بیچاره نی تومارلارلار. او خوشارلار. گاه تل لرین یاغلیریب حتی ایت پیشیگیکنده تعریف و تمجید اندرلر. اما ایش گوردیرندن سونرا بیله سینه بیرایاق دئمدیکی ویریب حسابدان سالارلار بعضنده بثلنجی آدام اوقدر تجربه حاصل اندر؛ وقتی غیرعادی بیله سین تعریفله دیلر؛ حساب الینه گلر. مذکورمثلی زمزمه اندیب، یالان تمجیده باش وئرمز.

۴۵۴--- دۆه یه دئدیلر بونون اثری دیر، دئدی هارام دوزدی اونی دئین:

او کسین کی حددن آرتیق اخلاقی پیس ویا روحاً و جسماً متعده عیبی سی اولار؛ ویا هیچ دوز ایشیلن آراسی اولماز؛ وقتی بیر نفر ایستریئلنجی کسده سلامت لیک ویا دوز عمل گورسون، گورنمز، حیرت اندر. اوندامذکورمثلی حیران فرده دئیرلر تابیهوده انتظاردان ال گوتورسون. گاهداندا بعضی شماتت اندن آدام تحقیر اوچون مذکور مثلی بیر سالم و شریف شخصین باره سینده ایشله در؛ عمده، دئیرن نوزی تحقیر اولار. بعضنده اوکس نوز باره سینده دئیرکی باشی چوخ بلالی اولار. اما دۆه باره سینده بو شعری دئیرلر:

دۆه گو زل پُمپا ایاق

گوزل لیکده لهُ دوداق ((لهُ= دوداقی ساللاق عین حالدا توتوخ ولی آخماخ.

دۆه ایتسه کیم آغلار؟! اَلْهَلْمه: اوزه ل یول گئدمیه دئیرلر، انسانین هامی

دوه چی! اعضا سی آتیلار دوشر، وقیچلار دوه تکین گئدر))

۴۵۵--- دۆه گوردون ، قیغین یوخ:

زمانی بیرنفرسردن ، گیزلین عمل دن، گیزلین جاسوس لیقدان ویا هر گیزلین لیق لردن خبری اولوب یا ایشیدر؛ ستر صاحبی تهدیدی تمنایلن قاتیب، خبری اولانامد کورمئلی دنمکی لن القا ائدر : گرک هیچ کسی باخبر ایله میره سن . هیچ کیمسه یه دانیشمیراسان. حتی لاب خیردا سوزده بو باره ده ن سوز آچمیراسان؛ تا اصل ستر اوزه چیخمیرا !

البته چوخ گورسنیب وگنه چوخ گورسنه جک، اکثر دیلی کسی لن لر، دورانانلار، فجیع وضعی ده اولنلر، گیزلین و آشکاردا شدتلی لن تنبیه اولانلار، اهل و عیال لارین اودا سالانلار، بئلنجی خبر چین آداملاردان اولوب واولا جاقلار.

۴۵۶--- دۆه نین دریمی ، کروانچیرا بیر یوکدیر:

خیردا و آلچاق آداملار ؛ بیر بیوک کسی لن ناحقدن دوشر، سعی ایلر بیوک آدامی یخسین ولی بیلمزبو یولدا گرک چوخ هزینه وزحمت تحمل ائده؛ اوندامد کورمئلی بئلنجی آداما دئیرلر تا عملی نین عواقبینه عقیل لی فیکر ایله سین.

دسته جمعی اوتورمیشدیح. طبق اقتضای جمع روزگاردان، دونیانین پیس ویاخچی لارینلان، خاطره لردن دانیشیردیح. بیرحبیب آدلی دوستلاردان وارد اولدی. اوچورکی عادتیردی ایستی واورکدن کیف احوال ایله مه دی، اوزه ل بیرنفرکی معلول امک داشیردی، اونلان قوری بیرال وئردی. گرکی شیرین دانیشیق، محبتلی وقائی ایستی بیرشخصی دی بیرآزارلشندن سونرا، الله ساخلا سین ائدیب گئددی. بئله انتظاریم یوخودی، ناراحت اولوب دئدیم: حبیب مسئول زمانی بونلان متواضعی دی، ایمدی نه اولوب؟ چوخ کچیر؟ دوستلاردان بیرری یواشجا الین قیچیمای ویریب دئدی: آئری صحبت ایله ساخ یاخچی دیر!

جمع داغیلدی. من دوستومادئدیم: ایمدی دئی گوراخ جریان نئدی؟ دئدی: حبیب هماندی کی هماندی. هامیمیز بیلیروخ حبیب مسئول زمانی اولمول دوستی میزا نه قدر محبت ویاخچی لیق ائدیب دیرا حبیب طبق عادت، هامیرا اولده سلام وئرر، دئیسن بو معلول شخصه ده نئچه دفعه کوچه بازارد و اداره ده سلام وئربیدیر. معلول فردیده سوء استفاده ائدیب، ایکی اوچ برده حتی حبیبین ئوزنده ده دئیب: فلانین، ایمدی کی مسئولیتین الیندن آلیبارامنی هریرده گورور، ایکی قادا اولوب سلام وئیرامعلول شخص بوجوره سی؛ ایستیرمیش عقده سین بوشالدا، ئوزی باعث اولوبدیر؛ کی ایمدی حبیب بوشخصی هاردا گورسه، علاوه احترام ایله مز، بلکه اوزده وئرمز او بومثلدن گویا خبری یوخی دیکي: (دۆه نین دریمی کروانچیرا بیر یوکدیر).

ایمدی بو جریانلان خبری اولاندا معلول شخصه ایله اعتماد واحترام ایله مز(کروانچی ویا کروادار،او شخص لریدیله کی اوزون قرن لر مسافرلری،انواع اجناسی، داخل شهرلرده بین شهر لرده وکندلرده آت ،اشک،قاطیر، اوزه ل دووه وسیله سیلن یر به یر اندید،اوزاق اوزاق اولکه لری بیر بیرلرینه وصل ایلمیشلر. یول لاردا چوخ وقت دواب لاردان نجه سی اولردی. اگر اولن حیوان دووه اولسیردی،کروادار دووه نین ذری سین سویوب ئوزیله آپاراردی.مذکور مثلی بو عملدن گوتوربلر،البته تا اواخره چاغ بعضی شهرلرده اوجمله دن مراغه،ملکان ، بناب و... دا کروادارلیق شغلی قالمیشدی. شهر کروادارلاری نین یتدی سکیز ساز اشکی اولاردی. عمده ایشلری دوز ،چریک ،داش ،آهک ، آغاچ،الوار ،اودون و...داشماغیردی.)

۴۵۷--- دوه اویناسا، قار یاغار:

بعضی آدام خلاف سندی ، شخصیتی ، شغل و موقعیت اجتماعی سی اдалارگترب تاختاسیزلیق ایلر . علاوه محفلی ، جمعی و مجلسی ایستی ، شادوحاللی ایلمزبلکه مکدراوقات اولوب ، جوّی سویوخ ایلر . اوندان مذکور مثلی بثلنجی کسه دئیرلر.

۴۵۸--- دُوو تَکین ترسه قانیر:

ناغیللاردا دُوولرین صفاتیندن بیرى بودور:هرسوزی ایشیدسه اونى ترسه دوشونوب،عکسین عمل ائدر.مثلاًدئسه لرگل بورا،گنده جاغادئسه لرئمه،یئيجاخ دئسه لراوتوریره دوروب قاپاجا غ!ایمدی وقتی بیرسوزی دئیره لرولی عکسین عمل ائده لر، اوندادئیرلر.نمونه سی بعضی آز ظرفیت عایله لر وشخصلر دی کی احترام وحورمتین معنی سین بیلمزلر.گورسن، مردم وشریف وعارف انسانلاربثلنجی ترسه دوشون کسلره ،کومک وحورمت ائدرلر؛تاتحقیراولموش ایاملاری ترمیم اولوب، ایتگین شخصیتلرین تاپسینلار.اما واما حورمت گورمک همین عقده لری عود ایلر؛ لاب ازلده حورمت ائدنلری و بولارین الیندن تودانلاری دوره برلریندن نهایت حماقتیلن قاجیردارلار.وبعد قاپو قونشونو، ایل وطایفه نی بیربیر سانجیب،آزارو اذیتی نهایته یتیرلر.گنه اللهین حکمتی گول ایلر ودوو خاصیت لر،مردمین الین ازلکی یرلرینه قانیدارلار.

۴۵۹ — دولت توسداق سیز اولماز:

موفق دولت لر شرور،مفسد و جامعه نی بیر بیرینه ویران آدمالاری ومردمه آزار واذیت ائدن کسلری وقانونی سیندیران فردلری تودیپ توسداقاسالیب.ترعیب،تذلیل،تنبیه وتادیب ائدر لر.امابعضی دیاز شخص ، بیر آزدا سیاسی ویا قلم اهلی وبیان صاحبی اولار ؛زندان وتوسداقی تقبیح ائدیپ ، بثلنجی دولتدن غیرعادی انتقاد ایلر.اما همان انتقاد ائدنه شرور

آدام ایلشسه ومالینا و آدینا صدمه یتیرسه دولت ومسئول لارکی طبق قانون واندازه شرارت وجرم، شرور آدامین باره سینده تصمیم تودارلار؛ گنه انتقاد ائدیپ انتظاری اولار، بونا ساتاشانیه گرک لاب شدت عملی لن رفتارایله سینلر اونداندا مذکور مثلی بوجور آداما وهر منتقد غیر منصفه دئیرلر؛ تابیل سینلر زندان توسداق وحتی اعمال شاقه اولماسا دوزلر ومظلوم آداملار یاشیرا بیلمز لروفساد وجنایت جامعه نی بوگورر. البته درین آرزوی میز بودر: گوزل و صفالی دونیانین باشا باشیندا زندان آدلی بیر اوستی اورتولویرو توسداقچی سیدا اولماسین. ولی تانه قدر شرارت وار توسداقدا و توسداقچیدا اولاجاقدیر.

یازارلار: کریم خان زند ایناق خان اوغلی، شیراز شهرینه وارد اولور؛ ایکی گون مسائل نظامی سین ترتیب وثریر. بعد اعیان شهری دعوت ائدیپ، شهرین کم و کیفین دن اوجمله دن، مردمین رفاهیندن، امنیتین دن و محله لرین آدیندن سوروشور. اعیان شهر هر محله نین هم قاباقچی آدلارین دئیرلر، و هم تازا آدلارین (مثلاً گذر سرخ چشم، گذر چپ اندازا) گذر مستر سیاه، گذر چهار چشم، گذر شیر ارژن و... انواع القاب لوطی لر) کریم خان سوروشور مردم نثیه محله لره ایکی آد قویوبلار؟ اعیان جواب وثریرلر: مردم آدلاری دئیرشمیرلر، بلکه هر محله نین بیر لوطی سی (بوگونکی دیلده اوباش) واردی، اولار دئری شیب! وئوز آدلارین ویا لقب لرین محله یه قویوبلار! کریم خان گنه سوروشور: بو لوطی لره نثیه بئله اجازه وثریب سیز؟ اعیان شهر بیر بیر لری نین اوزونه باخیب، بعد بیر دئیر: حضرت وکیل مگر بیر نفر جرئت ائده بیلر بو عیارلارا جسارت ائدیپ ویا نصیحت ائدسین! بو لوطی لر اولاً هر محله دن باج آلارلار! ایکنجی هره سی نین بلینده بیر توداملی وپارلاق قلینچ وقویشاقلارینده کسکین خنجرلری وارا ایله غضبلی محله لرین آغزیندا دوبارلار کی بیر نفر جرات ائدنمز، اولارین اوزونه دیک باخا! چوخ کسلروار، بولارین الینده اولیب ویا ناقص اولوبلار. کریم خان بیر آز فیکره جومیب بعد سوروشور: بولارین تعدادی نچه نفر دی؟ دئیرلر: قربان تقریباً دورد یوز نفر! ولی هره سی ائیرمی نفره بره دی! کریم خان هیچ زاد دئمیر. صاباح صبح بیر ایکی باشچی سین تحقیق اوچون مبدل لباسدا شهره گوندیریر. باشچیلارنا هارا یاخین تحقیق لرین ائدیپ، کریم خانین حضورینه گلیرلر. دئیرلر: حضرت وکیل شیراز بو لوطی لارین الینده دی! هیچ کیمسه حتی محتسبلرده (بوگونجی دیلده پلیس شهر) بولار باتانمیرلارامفته یثیب، مفته ایچیپ هر نه خوش لاری ایستیر انجام وثریرلر. کیقلنیرلر، قمه چکیرلر، گاه بیر محله نی باغلیریب گاه آئری محله نی آچیرلار! آرواد اوشاق، کیشی جوان سایمیرلار! هر کیمسه دن خوشلاری گلیر

تابديرلار! کریم خان دئیر : عجب ا ناهار یئمه میش جارچیہ لره امراندیر شهرین
 باشباشیندا جار چکسینلر: صاباحدان اگر بیر نفر محله لر آغزیندا، کوچہ باجدا ئوزونه عیار آدی
 قویوب مزاحمت ایجاد ائده، کریم خان، وکیل الرعایا بلنجی شخصی اعدام ائده جاغدیر.
 مردمین گرکی گوزلری لوطی لاردان قوغمیشدی، ولی اورکلرینده احساس نشاط ونجات
 اندیرلر! اونلان بئله بیر بیر لرینه دئیرلر: چوخ حاکم لر وقولی زورلی لر بولولطیلره حربہ
 گلیبلر اولی هیچ بیرى سی یغیشدیران میربدی او یا ویا ئوزلری بولاردان الی آلتی حمایت
 اندیلر لوطی لاردا کریم خانین امرین مسخره ایلیردی لر او بعضی سیده ئوز عالمرینده احساس
 اندیردی لر، کریم خان ایستیر بولار یلن او بیرسی حاکم لرتک معامله اندیب، بولار ال آلتی باج
 وئرسین! صاباح گنه اکثر لوطی لار ئوز محله لرین باشیندا بیر آزادالاب هیسلی، ال لری قلینچ
 لاری نین قبضه سینده، انشیملی بیغلار یله سایمازدور میشدی لر. ولی دفعه دن کریم خانین
 قیریم لاری توکولوب، لاب پیس وتحقیرلی اکثر اوباشی محله لرین آغزیندن چالا چالا
 یغیب، کریم خانین حضورینه آپاریرلار. کریم خان دستور وئیر: هانسی دانقا دانیشسا
 تا ((غلط ایله میشم دئمیرب)) چالسینلار. چوخلاری گرکی ازلده قاباریرلار، قیریملار! یامان
 یاویز دئییب، حربہ بیجیرلر اولی کوتک وشلاق آلتیندا دوام گتیر میریب، یالواریریب یاخاریرلر!
 بعد کتبی تعهد وئریب گئدیرلر! کریم خان ایکی علتہ گوره ازل گونی بولاری کتبی تعهد یله
 بوشلیر، بیرسی: ایستیردی مردم قورغودان چیخیب داهی بولوطی لری حسابا قویماسینلار و
 حکومتہ اعتماد ایله سینلر. ایکینجی سی: بولار قالان لوطیلار ادئیسینلر، کریم خانین امری، حتماً
 اجرا اولاجاقدیر. و بونین دولتی او بیرى حکومت لرتک ضعیف و یا حقہ باز دگیل. و هیچ عیاری یلن
 مسامحه اولمیراجاق. بومقتدر سیاست باعث اولور عمدہ لوطیلر شهریدن یغیشسین. اونلان بئله
 زورلی، معروف، قالین ومتکبر دور دیش لوطی ئوز لرینه کسرشان بیلیب، گنه محله لرینین
 آغزیندا باقچیلار تک دور میشی میشلرکی، کریم خانین قیریملاری بولاری بیر آراتیشمادان
 سواى تودیب، چالاچالادار الحکومه یه آپاریرلار. کریم خان بولار ادئیر: سیز منیم امریمہ نئیہ توجه
 ایله مه دیز؟! بیرى چوخ تبختریله جواب وئیر: اگر بیز اولماساخ شهرده هامی بیر بیرى نین اتین
 یثیر! کریم خان دئیر: بس بو آرادا حکومت ین ایشی نه دیر؟ دئیرلر: اکثر حکومت لر بیزه باج
 وئرردی! کریم خان تبسم اندیب دئیر: ولی کریم خان، وکیل مردم دیر، سیز تکن قودلار، عین
 حالدا آخماقلار! باج وئر مز. بعد دستور وئیر: هامی سین شهرین میدانینده دارا آسیللار او گوندن تانه

قدر کریمخان دیرمیش هیچ شهرده لوطی، عیار، باج آلان آددابیر کس یوخی میش. البته تاریخ بوئی هانسی حکومت ضعیف و یامسامحه چی اولوب، بئلنجی اوباش، اراذل و لوطیلر سله نیلر. و موجب آزار و اذیت مردم و مختل امنیت جامعه اولوب و اولار لاری هانسی حکومت اقتدار، امین و عرضه لی سیاستی اولسا، بئلنجی هرزه و عین حالدا قورغاغ آدمالار گویرملر.

اوجمله دن حکومت شاه اسماعیلدن، حکومت شاه عباسدان، حکومت آقا محمد خاندان (گرکی چوخ قسی القلب و عقدلیرمیش، ولی بیرنفر اونون زمانینده لوطی، عیار و اوباش آدیندا تهران ویا آتری یرلرده تاپیلمازیمیش) وزارت امیر کبیردن، و حکومت جمهوری اسلامیدن آد آپاریلار. و مراغه شهرینده ده حسام الدوله و شجاع الدوله دورینده بیرنفر اوباشلیق ویا لوطیلیق ائدمنمیز میش. امام محمد رضا شاه پهلونین، اوتوز آلتی ایل شاه لیقیندا چو ن ضعیفیدی فقط تهرانین لاله زار منطقه سینده ایکی مین اوباش، قمه قداره نین، بوچاغین، اوزون بیغلارین، عربده نین، ایپک دستمال، لبه داروشرارتین چورکین یئیرمیشلرو حتی اشرف پهلوی شاهین باجی سی ئوزی لوطی بجریب، استفاده ایلردی. (البته یاخچی دی کی ایپک دستمالین تاریخیندن خدمتیزه اوزه ل جوانلارا عرض ائدیم: فتحعلی شاه قاجار ایله کی حرمسراسین آروادیلن بول لاشدیردی، اولارین شاهالایق خرجی نین و مسکنی نین عهده سیندن گلنمه دی. مجبور اولدی چوخ تعدادین تهرانین سیلاب منطقه سینه منتقل واسکان و ترسین. مذکور خانیملار مجبور اولدیلار بیرمدتن سونرا ئوزلرینه نوکر، نائب و قاپوچی تودسینلار. نوکرلرینه انواع ایشلر گوردو یردیلر، اوجمله دن بازاردان وسایل آماق، ائواشیکسی سیلیب سوپورمه، پالتاریوب سَرْمَه یدی اوزه ل قاپوچیلار دستماللارین و ئوردیلر سئرب قویودسینلار. قاپوچیلارده تشویق اولسونلار، دستمال لاری شاقیلدا داردیلر تاسولاری تزاغلیب و تز قوروسینلار و ئوز ارباب خانیم لارینا و ترسینلر بالا بالا دستماللاری شاقیلدا ماغیله تز قورود ماق، سیلاب محله سینده (اوزمان شهریدن قیراغدایمش) مد اولور! دستمالی هر کس یاخچی شاقیل دادیب تز قورود سیردی ئوزون اوستاد، گوجلی و هنرلی قاپوچی نشان و ئرزدی ائذیرلر! اگر سیلاب محله سیندن هر کس ردا و لاسوردی، دستمال لارین شاققاشاق سسی باش بئین نین آپاراردی. چون بئلنجی قاپوچیلر حیاسیز، بیغلاری ائشمه، سینه باجالاری خال لی، و همده شغلی لاری باعث اولوموشدی و اتانماز اولاردیلر، مردم سعی ایلردیلر بولاردان اوزاق گزسینلر. ولی بعضی اطلاع سیز، ساده و عین حالدا دوز ورعنا جوانلار بولاردان تقلید ائدیب، اولارین ادا لارین گتیرر میشلر! تاسفیه ایلمدیده بعضی گنج ولی ساده جوان بیلیمیره بیلیمیره بو آلچاق و قبیح عملدن تقلید ائدیرلر.

تاریخ سوزی دوزدئیر
اونی اثرن بوز یثیر
تاریخ کیمی ازدیرر؟
دوزلری

۴۶۰ --- دوز یول گئدن ، یورولماز:

بو مثل آز کلماتین ده، چوخ گنیش ودرین اعتقاد و ستردن خبر وئریب وتبیین ائدیر. ایله کی نمازی میزده ایاک نعبد و ایاک نستعین دن سونرا مهربان تانیردن ، (اهد نا الصراط المستقیم)نی تقاضا ائدیروخ. نئییه کی هامی لذا یدوبختورلیک دوز یولدادی. البته توده مردمین یولی همیشه دوزدیر . دیری ملتین راسینده انبیاءوالهی مصلح لر قرار تاپیلار. اول و آخر تاپیشیرمالاری همان صراط مستقیم دیر. دوز یول قرآن کریمده آیدین توصیف اولونوبدیر. هیچ وقت دوز ملت ارادان گئدمیریب ویا یاشایاشدان یورولمیریبلار. بئلنجی مردمی، مستبد حاکم لر توپ و تفنگیله ده اثری یولا قئیتیرنمز. حتی فردی یاشاشداداهر کس دوز مرام ، دوز ایش و دوز یولی انتخاب ائدیب؛ وائدرلر؛ هابئله تانری نین محبتین آرتیق احساس ائدیب و هیچ زمان دونیادان ناله و امید سیز گلایه ائدمیریب وائدمز. وشانی لری قدر دنیادان لذت احساس ائدرلر. بعضی عوام مردم فقط اوزمان یولدان آزارلار؛ بعضی ناجور فیلم، کتاب، تئاتر ،سایت و سریال و... دان متأثر اولارلار. ویا نتیجه اثری سیاستچی نین سوزونه اینانیب، ئوزلری نین سوزولوک و اعتقادلارین یاددان چیخاردارلار. و یواش یواش دوز یولدان کاشارلار. البته شدتلی تعصب و ناجور وعظ و نصیحت لرده زوریلن جوانلاری غلط یولا ایته لرلر.

۴۶۱ --- دوز یولدا زوال یوخدیر:

دوز یول ویا همان صراط مستقیم، هامی انسانلارین، اوزه ل مصلح لرین آرزوسی و توصیه سیدیر چوخ علما و بیلیجی لر بشر کروانین دوز یولا هدایت ایله مک اوچون زحمت لر چکیب و ستملر گورولر. بئلنجی بیوک آدملار، شکاک بیلیجی لرین توسطیله دانلانیب ، و تکفیر اولوبلار. حتی بعضاً مجالس و محافل ده سب، و بولارین دوزگون نظرلرین ضد تانری و ضد جامعه تاندریلار. و بوسبلر هامی ادیانیده ، اخلاق، سیاست و علم لرده تاریخ بوئی اولوب واولا جاقدیر. اما سونرا گلن مردم بیله جکلر سب اولموش انسانلارنه قدر شریف و عالمی میش لر. بیوک عارف ابوسعید ابوالخیر عصرینده ده مناقشه و مذهبی دئیریش لری، علمانین آراسیندا بول و جامعه نین بلین سندیرانیرمیش. ایله کی مریدلر بیربیر لری نین اولومین ایستیریب، کافر و مشرک بیلیرمیشلر! چون هرکس فقط ئوز مرامین دوز بیلیر میش و ئوز مرشدین صاحب کرامت!

بیرگون ابوسعید ابوالخیرین مخالف لری سویونجک گلیر؛ شماتت لحنیله سعید ابوالخیره خبر وئریز: سنین مرید لرین دن بیر یولدا اولدی، ابوالخیر سوروشور: یولدا اولدی؟! ویا یولدا دوشدی اولدی؟! طرف دئیر: لاب یولون اوستونده اولدی ابوالخیر دئیر: تانریا شکر اولسون کی یولدا اولوب! نه یولدا دوشوب اولوب! منظور بودی؛ هراسان بالاخره اوله جاقدیر. (کل نفس ذائقه الموت) اما نه یاخچی دیر کی تانری نین (صراط مستقیم) یولوندا اولسون.

۴۶۲--- دوگوننی دئمه لپه نی دئی، دونه نی دئمه بوگوننی دئی:

بعضی پست آدام وقتی گوئرربیر نفر موفقیت اله سالیب ویا یوخاری یره چادیب حسادتین دن اونون قاباقچی حال و اوضاع سین یاداسالار. تاضایع و تحقیر ایله سین. اما موفق کسین معمولاً راده سی قوی و حاضر جواب اولار هم نوزونین وهم طرفین ایمدیکی حالین نظرده تودیپ مذکور مثلی دئیر. وهمان نیت و تحقیری حسودا قئیتیر.

۴۶۳--- دولو ویریب، یاغیشدان قورغوسی یوخودیر:

دونیانین آلقاق اوجاسین گوئر نه دئیرلر. یا او کیمسه کی بیرنفر دن، بیر ایشدن، بیر موضوعدان بیرمستول دان، بیر حکومتدن جورگوروب و جانا گلیب، داهی هیچ حربه وزور یادان قورغوسی اولماز، بئلنجی عاصی آدامین ایچره سین و نیتین تشریح ایله مک اوچون دئیرلر. دئیرلر: قدیم زمان بیرنفر حددن آرتیق ثروت و شوکت اله سالیب. داهی حاکم وقتدن ایراد تودیپ، غیرعادی سوزلر دئیپ و بالابالا حکومت باشینا ویریر. نیتین حاکمه یتیریرلر. حاکم تصمیم تودیر. ثروتلی نی سیندیر سین.

بیرگون مستوفی لرینه دستور وئریز: گئدون ثروت صاحبین دن بش یوز مین قیزیل سکه سی مالیات آلین. مستوفی لروقتی طرفین قاپی سینه گئدیپ، مالیات طلب اندیرلر، ثروتلی دئیر: من حاکمین قربانی اولوم! من حاکمین سایه سینده یاشریب، خیرلر گورمیشم! بعدچوخ ادبیه بش یوز مین سکه نی وئریب، مامورلاردا بیرآز انعام اهدا اندیپ، یولا سالیب. بیر هفته دن سونرا گنه حاکم دستور وئریز: گئدون بش یوز مین سکه ده آلین. مامورلار وقتی طلب اندیرلر، ثروتلی دئیر: گلین ایچه ریه گئدیم، دوستلاردان تاپیب، گتیریم. ایکی اوچ ساعت دن سونرا گنه سکه لری وئریب، دئیر: منیم سلامی می حاکمه یتیرون! دئیون نوکری سی، عزیز حاکمی هیچ وقت تک قویماز!

اوچ هفته دن سونرا گنه حاکم دستور وئریز: گئدون بش یوز مین سکه ده آلین! مستوفی لر قاپی نی دویرلر، ثروتلی چیخیب، اولاری گورمک همین رنگی آتیر. مامورلاردا حاکمین

امرين ابلاغ انديرلر. كيشى چوخ يالوارير، ياخارير اقربان صدقه گنديب دئير: حاكمين جيفه سينه آند اولسون داهى درهم وديناريم قالمير بيدير اولى مامورلار ال چكميرلر. خلاصه بش يوز مين سكه نى اويان بويانلان تاپيب وئرير. بير آيدان سونرا گنه حاكم دستور وئرير: گئدون بيرده آئينا بودفعه كيشى مامورلارين اياقلارينا دوشور. بالالارين اولارين باشينا دولانديرير اكي بابا داهى يوخومدير اولى مستوفى لر بير ايكي سيلى تپيك وئرير: كيشى دن بش يوز مين سكه ده آليب، آپاريرلار بير مدت دن سونرا گنه حاكم دستور وئرير: گند ون كيشى دن گنه بش يوزمين سكه ماليات آئين!

مامورلار قاپى نى چاليرلار. كيشى چيخيب دئير: امر اولسون! دئيرلر: حاكم ماليات ايستير! كيشى تحكميله دئير: بوردا دا يانين گتيريم امامورلار تعجبله بيريرلرينه باخيرلار ابعده كيشى الينده بيريكه زوپايله چيخيب، ياخيندا كي مامورا بير ايكي سين ياتيردير! قيشقيرا قيشقيرا هم حاكمى يامانليرا هم مامورلارى ابعده اوبير سى لر ين اوستونه اوزولوب دئير: كوپك اوغلى لارى منى دولى ويريب، ياغي شدان قورغو ديسيز؟ امامورلار قويوب قاچيرلار! چون حاكم دستور وئرميشدير كيشى نى هيچ شرايطده ويرماسينلار! ئوزلرين حاكمه يتيريب، دئيرلر: حضرت اشرف، كيشى هم بيزى ويريب يامانلادى اوهم سنه ايسه يامان ياويز دئدى! هيچ زاددا وئرمه دى! حاكم گولوب دئدى: داهى هيچ غلط ائدن مزا ايندى بيلديم كي ادرهم ودينارى قالمير بيدير!

۴۶۴--- دولت ليړه ساخسى لازمى دير، كاسيب كوزه سين سندر دى:

خُل وپخمه يوخسول وكاسيب آدامين باره سينده دئيرلر. بعضى يوخسول آدام طمعكار ليقدان ويا آخماق ليقدان ويا واقعا فداكار ليقدان ايستراوزلى وجليس ثروت لى دن بير شئى قوپاردا، يا اونون مثبت نظرين جلب ائده، ئوزونه لازم اولان ودردينه دئرن وسيله يا هجتين سيندريپ و ياسوچوب آرادان آپارار و هجتى نين بيرزادين دولت ليړه وئراحتى بعضا جسمين، عاييله سين و قيزيل وقتينده حق بيلمز پوللى لارين ويانا نجيب مسئولين يولوندا اذيتة ساليب هدراندر. ولى تاسفيله اوزادى كي نظرينده تودميشيميش، علاوه اله گتيرمز، بلكه ئوزونه ضرر و يرماق قالار.

۴۶۵--- دولت لى ائوينه بير گئين سويونر، بير چيخان:

بعضى آدم دولت لى ائوينه تپيلر؛ بلكه الينه مال و ثروت دولاش سين اسويونه سويونه وارد اولار. علاوه الينه بيرزاد چادماز، بلكه ايله بيله سيندن ايش چكرلر، جاني دودا قينه يغيشار! وبعدايله يوان و دادسيز غذالار وئرلر كي آدم سئلى دير، پيشيگده رغبت ايله

مزیئسین اولان بئله دولتی ائویده بوشلاماز ايله بوايشی گوردیرر اوکم وکسرین تکمیل ایلدیرر ايله کی ائوه تپیلن طمعکاردهی ایستربیر پیشیگ یولی تاپیب قاچسین ! ايله کی الدن قورتولودی ، قوش باز کوتکین دن قورتولان پیشیگ تکین، دولتی ائوین دن چیخیب قاپار ! همان قدر سوينرکی داخل اولاندا سوينمیشدیرا

۴۶۶--- دوشوننه قول اولارسان، دوشونمیرنه ، آقادا اولمیراسان:

دوشونن وادب لی کسین یوخاری شخصیتین تمجید وتحسین ايله مک اوچون دئیرلر. چوخ گورسنیب ، فهیم ومودب شخصه،هرنه قدر احترام وحرمت ائدیله همان مقدار دان چوخ ادا ایلر. لکن قانمازا بیر آزجا میدان وئریلسه اوچ نوع فکر ائدر:

۱- دئیرر بنیه اولان قورغورلار ! ۲- احترام ائده نی محقر وضعیف بیلیم،ئوزونه سلام چی قرار وئر ! ۳- نه عقدہ وکینه سی وار ایستر حرمت ائده نین اوستونده پیاده ائدسین ! شریف انسانلار اوچون چوخ شیرین وحرمتلی سوزلر دئیپ لراما قانمازاوچونده دئیرلر:

قانماز آدام اثری اطاقه بنظر آچسا آغیز، دیلی بباره بنظر یخار،جالار،اثری دوزی خرابلار نه دوست بیلر ، نه دشمن !

۴۶۷--- دوشانا دئیر قاچ، تازیرا دئیر تود :

ایکی اوزلی،آرا قاریشدیران ومنافق بیوکه دئیرلر. بعضی بیوک ،میزدالیندا اوتوران،حال وحوصله سی اولماز ایشلیره. یالراب رجوعدا طمعی اولار. یا ایشی باجارماز، یا ایستر بیرین باشیندن ائده ویا قدرت عطشی سی اولار . دالدا الی آلتیندا کی لاری، تک به تک بیر بیر لری نین علیه نه تحریک ائدیپ،بیر بیرى نین جانینا سالار. ویا ارباب رجوع نی اثری سپنه حواله وئرر. اما تانری بئلنجی آدمی ،مردم ویا ر یولداش آراسیندا الین آچار. مذکورمئلی دئیپ بئلنجی آدمین غلط سیاستین تبیین ائدرلر.

۴۶۸--- دوزیرده یریین میر ، شوخومدا شیلاق آتیر:

بومئلی اوندادئیرلر، بعضی آدم معمول حالدا عادى ایشه گوجی ،اوستادلیقی وحوصله سی اولماز. انجام وئرسین ؛ ولی حاد وقته وچتین یرده ایستر فوت و فن ایشلد سین! استاد شهریار مذکور مئلی شعرده گوزل دئییدیر:

بوز اولدی بیزه تمدن ، مثلدی دوز یرده
بیزیم اولاغ گنده بیلیمیر، شوخومدا شلاق آتیرا

۴۶۹--- دوشاب آلیب، مرتبا چیخیبیدیر:

او آدامین باره سینده دئیرلر ؛ ظا هرده چیخارسیز و بد قلق اولار ، وازلده هیچ کیمسه صاحب دوشمز. تابیرنفر اکر اهیله اونا صاحب اولار. اما بیرمدت دن سونرا ظاهری بد آدام، ئوزوندن ایله استعداد و مهارت لر نشان وئر اونا صاحب اولانین علاوه هر یرده باشین اوجالدار، بلکه هامینی حیران قویار. بئلنجی افراد وحتی حیوانلار، تاریخده تحسینیه یاد اولوبدیر. اوجمله دن کور اوغلی نین قیرآتی و دورآتی دیر. شدت لی دویوش لرده ، کور اوغونی نجات وئر ییلر. اوحالدا کی ازلده بو نجیب آتلارا صاحب دوشن یوخی میش هیچ، آت لارین اوستونده کور اوغونین آتاسیندا کور ایله میشدیلر.

یا اوجنس و شئیکی بازاردا هیچ کیمسه آلماز. ایله ال ایاق آلتیندا قالیب، او یان بویانا آتیلار. ولی ایله کی بیرنفر آلدی و یاخچی و مرغوب چیخدی ، اوندادام کورمئلی دئیرلر.

۴۷۰--- دود آلان شلوار دیر:

وقتی بیر نفر دار لباس گئیر، اوندادام دئیرلر. الحمد الله ایمدی بیزیم جامعه میزده بئلنجی لباس و آدمالاری قابل صادردی ا

۴۷۱--- دود جار درد دن دئیر، عیب جار عیبدن:

اوکسین باره سینده دئیرلر ؛ بیر بلایه ، مصیبت، شرور کسه، شرف سیز آداما وهر ناجور ایش وکسه توش گلر. ایله هر یرده اوتوروب دورار، وهر ساعت اونلان دئیب. واونون فیکرینده یاشارا

۴۷۲--- ذاتی قیر یغدیر:

او آدامین باره سینده دئیرلر؛ ئوز آتا آناسینین، ولی نعمتی سینین، رئیسی نین اولکه سی نین، شهر وکندی سی نین دوزو چوره کین یغیر، اولارین گوجیه آد، مقام و حشمت صاحبی اولار اما علاوه یاخچی لبق بیلمز، بلکه فرصت تا پماخ همین خیانت ائدیپ ، اوز لرینه قابارار. بئلنجی شخصه مذکور مثلی دئیب هیچ کیمسه دوره برینه قویماز. آنالار ذاتی قیریغ آدم اوچون چوخ دوزلی حکایه لرو آیندیران قصه لردئیب لر. اوجمله دن:

مئشه لرین بیرینده، شیر گورور، حیوانلار تولکیه چوخ اوز وئر میرلر. تدبیر سیز تصمیم تودیر. تولکینی حمایتینده ساخلا سین . تولکی شیرین نیتین دن خبری اولور، شیرین دوره برینده گزیب ، گاه داندای قیش قولینا دولاشیر . هردن قوشدان، توپوخدان تودیپ شیره آپاریر. و شیرین محبتین جلب ائدیر. سلطان ئوز وئوزونه دئیر: گرک من بونی صاحب منصب

اندم! تاگورسونلر بوداقابل احترامدی! شیر بیرگون نوزیله هم غذا! ئدیر. دالی سی ایش وئیر .
دالیسی بیرمنطقه یه رئیس و... آخرالامر وزیر تام الاختیار اندیر. تولکی شیرین آدیلن ، کونلی
هر غلط ایش ایستیر گورور.

بیر ، پلنگ، کفتار، آیی ، آهو، جیران، چول ائشکئی، فیل و... حتی هامی قوشلار شیرین
تصمیمینه بویون قویوب ، تولکیه تعظیم واحترام اندیرلر. تولکی ده ئوز اثرنی باشینا باخیب
گونده بیرنوع لباس دئیشیر. یکه باشلارین تیپین ویریر. گرکی هردن غلط ایش
گورور، یونجول لیق لر اندیر، هاپان هوپان سوزلرد ئیر! اما شیر دئیر! انشالله دوزه لر!

گونلرین گونونده شیر اثری مئشه ده بیرقانلی دیووشده، نچه یردن درینلی یارالانیر. ئوزون
گئجه یاری سی یوواسینا سالیر. تولکی منتظر دور میشدی، شیرین قاباغینا قاچیر. شیر دئیر:
وزیریم! اولانمئیم یارالانماغیمی هیچ کیمسه یه دئمیره جاغسان! هم ده گئد فلان دوانین
اوتین، مئشه نین فلان یریندن در، گتیر. تولکی گوزآلتی دقت لی باخیر. گورورشیردن چوخ قان
گئدیبیدیر. هله هله دوزلن دگیل. شایدده یاراشیری اولدوره! شیره گوزوم اوسته دئییب گئدیر.
دوانی تاپیر . بیرآز زهر قاتیب شیرین یاراسینا باغلیر . شیرهمان گئجه اولور! تولکی فوراً
شیری دئری بوغاز اندیب ، دئری سین چوخ مهارتی لن آرنینه تاخیر.

صاباحدان شیرین تختینده اوتورور. ال آلتی بیرایکی حیوانی، شیرین یارالانماغین دن
باخیر! اندیب واولارین طریقلن آغیزلارا سالمیشدی ؛ سعی ایلیر رنجور
اوتورسون . حیوانلاردا حالین ملاحظه اندیب، یالان شیر! اقیسقانجیرا قوی میرلار. تولکی بیگ
ده گئجه گونوز شیرین اوتوروشوقون، دانیشی قین و ادا اصولین مشق ایلیر. اما سسین یاخچی
چیخاردانمیر . بیرگون تولکی لباسلارین گئیپ ، یووانین قاباغیندا دورور.

حیوانلار جمع اولموشدیلار، دئیر: سلطانین یاراسی توخدوروبدی! نقاھت ده دیر. ولی بیر آز
سسی تغیر تاپیبیدیر! سیز وفالی قومدن تمنا اندیرم ، یونلان بویاناچوخ شیرین سسین دن
تعجب ایله میرون! بوگون تشریف آپارین ، صاباحدان گنه طبق معمول قورولتایدا شرکت
بویورون! انشالله شیر صحت تاپیب حضوریزده اولاجاقدیر! حیوانلار داغلیر لار .

صاباح تولکی بیگ شیرین لباسین گئیپ شیرین تختینده اثرلشیر! هامی حیوانلار سیرا
سیرادور میشدیلار؛ تولکی بیر آز صحبت اندیب ، یووا یا قایدیر. داهی شاه لیقی تثبیت
اولور. تولکی گئد به گئد عجیب عجیب دستورلار وئیر! گاه بونی توسداقا سالیر! گاه اونی

ویردیددیر اهامی نین حتی لاب چیکیک حیوانلارین شکارینا گوز تکیب،الیندن آلیر.کفتاری
 بایقوشی و دونقوزی و... بیره اصلانا،اووا،جیرانا،بولبوله و طاووسه و... بیوک واریاب ائدیر.
 مئشه نین حیوانلاری،مئشه نین بیر قولاغیندا جوم اولورلار.وشیرین باره سینده مشورت
 ائدیرلر.هامیسی بونتیجه یه یتیشیرلر:بیری نماینده سئجیب،شیرین حضورینه یول
 لاسینلار.واونون تغیرحالتی نین علتین بیل سینلر.بیرانتخاب اولوب گوندریلیر.قورولتاین
 تصمیمین،بایقوش گیزلینجه تولکیه یتیریر.تولکی ئوزون تودیپ چوخ قاش قاباقلی تختینده
 اوتوروب،بیره منتظر اولور. وانا نقشه لر چکیر.اما بونی بیلیمیرمیش:مبادا گونی اوچون شیریلن
 ببر،ئوز آرالاریندا بیررمزقوی میشی میشلار.اودا بوی میش:هر وقت بیربیرلریله ال وئرمیشلر
 گرک اول بیر،بعد شیراوووجلارین قاشیرمیشلار:بیرچوخ ادبيله یالان شیرن حضورینه
 یتیشیر.تولکی شیرنشان،علاوه هیچ واقعی قویمیربلکه نخوتيله دئیر:عرضون؟ابیر یاخینلاشیر.
 گرکی تولکی قورغور،ولی تختین اُبَهتی بيله سینه قوت قلب وئریب،ئوزون ايله ایتیرمیر.
 ببرمودبيله الین اوزالدیر.تولکیده طرفی تزاباشیندان ايله سین،الین قاباقا گتیریر.ایکی سی ال
 وئیر.ببرطبق قرار،یواشجاتولکی نین الین قاشیرال چون تولکی نین ئوزالی دئیردی،احساس
 ايله میرتاجوابین وئرسین:بیردقتلی تولکی نین گوزلرینه باخیر.اما شیرین جالالتین گوزلرده
 گورموراو بیرسی پچه سیله تولکینین قولاغیندن قویوراشیرین دئیرسی تولکی نین باشیندان
 یره دوشوراها می حیوانلار بو صحنه نی اشیدمک همین یغشیرلار.تعجب ائدیب، ئوزلورلر.
 تولکینی تیکه پارچا ائدیرلر.هاموسی تولکینین خیانتینه لعنت اوخورلار.اما بیری دئیر:چوخدا
 تولکیده تقصیر یوخدور!بلکه خوش خیال شیرمقصریدی!کی بئلنجی ذاتی قیریغی ئوزونه
 وزیرایله میشدیر.

آلدانما گوزل ، ذاتی قیریغلار سوزونه
 مهجور ائدرلر هامونی ، دار دوزونه
 گربارماغيله بال وئره سین ، ذاتی خرابه
 خیرات عوضی سونجوق آتار، یار اوزونه

۴۷۳---رحمت اوبیر سینه:

بیر اوغورلی و شرور کیشی اولی لرین کفنن سویارمیش.آخر الامر قوجالیر واحساس
 ائدیر داهی عموری باشاچادیبدیر!اوغلوسین چاغیریب وصیت ائدیر:اوغلو،من بیرعمور

باشاباش کفن سویمیشام!وسیزی باشیزی ساخلامیشام.ایمدی کی اولورم، سن دن ایستیرم؛
 مندن سونرا ایله بیر ایش لر انجام وئره سن ،بلکه منه رحمت اوخورالارا اوغول دئیر: آتاراحت
 اول!حتماً بو وصیتی وه عمل ائده جاغام!کیشی اولور.اوغول گئجه گونوز فیکیرلشیر ؛ نه ایش
 گورسون تامردم دده سینه رحمت اخوسونلار.آخرتصمیمین تودیر.گئدیرعلاوه اولیلرین کفن
 لرین سوپورابلکه هر اولوره ده بیرکوی چالیرالولی صاحبیری وقتی بئله گورورلر
 دئیرلر:باباگنه رحمت قاباقچی کفن آپارانا!ایندیکی هم کفن آپاریر،همده بیرکوی چالیر!
 مثل مذکوربو حکایه دن دوغولوبدیر.ایمدی بئلنجی قضیه یه، هر ایشین اوپاری اولسا دئیرلر.

۴۷۴---روشتین آشیندان ، دوشین سودون دن قالدیخ:

(روشت و)دوش) بناب شهرستانین همجوار کندلرین دن دیلر.هر ایکی سی قدیمی و آباد
 یرلردن سایی لار.مخصوصاً بیوک روشت علاوه وسعت وسوزلیک جهندن اهمیت لی دیر،بلکه
 تاریخ نظریننده اعتبارلیدیر.ایله کی سبک جدید مدرسه تاسیسینده ازل یرلردندی. حتی
 چوخ شهروبخش لردن قاباق،فتوحی لرین همتیله بوکندیده تاسیس اولوبدیر.
 دمکراتلارین قیام زمانی مرکز لریندن سایلارمیش.انقلاب اسلامی ده ده جنب وجوشلی
 وانقلابی یرلردنیردی. سینه سینده چوخ یازیچی، شاعر،لایق صاحب منصب ماهرصنعتچی
 ،علیم اکینچی و جومرد کیشی و خانیملار بسله ئیب دیر.
 محرم آیین غلم بندی گونور میش. بئلنجی گونه روشته آش نذری وئررمیشلر دوشده
 سوت نذری.بیر طمعلی جوان ایستیر هر ایکی سین ننده یئسین. نقشه گلیب و طرح
 توکور.دولانیر بیر ئوزونه تایی یولداس تاپیر دئیر: آده!گل منیم سوزومه باخ!هم آشدان ییخ
 وهمده سوتدن!باهم سالیلار چیخیرلار.گورورلر آشی لن سوت وئرکم زمانلارینین ایکی
 ساعت فرقی سی وارا!

قاچاقاچا اوز قویورلار دوش کندینه سایی! بولاریتیشمک همین! سوت پارلانیب قورتولماق
 همان! دایانماغی جایز بیلیمیرلر.فوراً نفس لرین آلیب آلمامیش ؛ تزه دن
 قاچیرلار روشته سایی . لا اقل آش الدن چیخماسین!اوزمان یتشیرلرکی آشداوئرلیب
 قورتولومیشی میش! و قازانلارین دیبینده چومچه تاق تاق تاقلیدیرمیش!
 یورقون آیقین مسجد دیواری نین دیبینده اوتوروب ، قیشلارین یاریم چلیق اوزالديرلار .
 اینجای لاری اولمور بیر بیر لریننده دانیش سینلار!بیرنفر تانیس اولاری بئله گورورب نگران
 اولور!سورشور : بئله نثیه؟ آز آش ایچیردوزدا! بیرزی یورقون یورقون دئیر : عمو اوغلی سنین

ده کیفیتن سازدی ها! مایا قوی گئدا! بیزیمکی داهی بیزه دثربیدیر! تانیس دئیر آخی نئییه؟
 اوبیر سی چوخ خلاصه دئیر: بی بی اوغلی! باشیوا دولانیم! یارامیزا دوز سپمه! روستین آشین
 دن، دوشین سوتین دن قالمی شیخ! سن الله قوی گئدا
 ایمدی بو سوز مراغه، بناب، آذر شهر، ملکان، میاندوآب و آذربایجانین چوخ شهر، بخش
 و کندلرینده مثل سائر اولوبدیر. بونا اویار قضا یاده، مذکور مثلی دئیرلر.

۴۷۵--- رمضانلان چوخ راضی دیر، هله بیر قاباقادا گئدیر!

بعضی آدام وار بیر شئی دن، رسم و دب دن، کس و ناکس دن خوشی گلمز. حتی فرصت
 تاپسا اونوی آرادان آپارار. اما خاص شرایطده مجبور اولار همان خوشی گلمیره نین
 یولوندا نوزون داشا باشا جال سین، فداکارلیق ایله سین! ایله جانفشان لیق اندر؛ دئیسین
 برکدن برک عاشقی دیر! اونون نیت و ایچره سین دن خبری اولان مذکور مثلی دئیر.
 اوروجلیقا قاباقا گئدمک آذربایجاندا قدیم و قدیم دن مردمین آراسیندا درین دن رسمدیر.
 هر کس اگر بیرگون یا ایکی گون شعبان آئی نین آخیرینده اوروج تودسا بونا قاباقا گئدمک
 دئیرلر. چوخدا ثوابی واردی. ولی بعضی کم اعتقاد و ایمانی ضعیف کس، علاوه قاباقا گئدمز بلکه
 مبارک اوروج آئین دن خوشی گلمز! مذکور مثل بئلنجی شخصین ضعیفی اوچونده دئیرلر.

۴۷۶--- زرنگ قوش، دئم دیکین دن، آسیلار:

بو درین و گنیشلی مثلی او زمان دئیرلر؛ بیر زرنگ و حيله کار آدام، مین طریقیله
 مردمین، کس و ناکسین، اداره لرین و هابئله جامعه نین هر یرینده کلیدی اولار. هر مکاندا و هر
 جمعه آدامی اولوب، قانون اونون الینده موما دونر. هر غلط ویا دوز ایشین سهل و آسان یر
 به یر ایلر. ولی اوج غرور و غفلتده تورا دوشرا ایله کی هیچ زاد ائندمز. کما کی هم نوزی وهم
 دیگری حیران قالار.

۴۷۷--- زر آچا یئین، ایله بئله اوخور:

بعضی آتاوانا، رئیس، آل و ئرچی، اکینچی، و صنعتچی ناجور یول لارونا مرغوب هجت
 لرین ایستیرلر لاب یاخچی و بول لی حاصل گوتور سین لر. هیهات امکائی یوخدیر! لاب
 ملموس مصداقی بیزیم ایمدیکی کارمندلر دن ایش ایسته مکدیر. آز حقوقیله و بدو اهانت
 لر یله ایستیرلر دوز ایش گوردورب و ارتشاء و اختلاسین قاباغین آسینلار! اما بو مثلی بیر حکایه
 دن آلیبار؛ دئیرلر: بیرگون ملاتصیرالدن نوزگه نین باغینا گئدیر. هامی آغاچلار زر آچا یمیش!

بیرآلچا آغاچینا دیرماشیر. (زرآلچاسی لاب تورش، نارین ونامرغوب آلچادیر، هرکیمسه یئسه دیشلری قاماشاروئیتمیره نین بتر آغزی سولانار) ناچارلیقدان ولی دادیله آلچا یئیرمیش؛ باغ صاحبی گلیر. ملایا دئیر: کیشی نه ایش گوروسن می؟ املا جواب وئریمیر. بلکه باشلیر بولبول تکین اوخوماغالولی سسی چوخ پیس چخیرا باغ صاحبی گوله گوله دئیر: آخی بولبول اوخوماغی بئله اولماز؟ ملا دئیر: زر آلچائین بولبول ایله بئله اوخورا

۴۷۸ --- زری ده وار، زوری ده وار:

اوزون تاریخ بوئی نسبتا هر موفق آتایا، مدیره، حاکمه، شاها و فرمانچی لارا دئیرمیشلر. بئلنجی بویوک، حاکم و مدیرلر، طبق اقتضای زمان و شرایط حال، یا شدتلی مجازات ائدر میش لر، و یا حددن آرتیق بذل و بخشش اقدیم بئلنجی سیاستلر و حاکم لرو یا هر بویوک شخصلر چوخ موفقیت لراله گتیرمیشی میشلر. یازارلار: امیر تیمور مولویدن و شعرلریندن بتر آجیغی گلرمیش. حتی اگر بیر نفر اونون حضورینده مولویدن شعر اوخسور میش شدتلی تنبیه ائدرمیش! ایله کی سلطان بایزیدی سیندیرب، قونیه شهرینه وارد اولور، بیر صاحب منصبی دئیر: یا امیر، مولوی نین قبری بو شهریده دی، ایندی دستور وئر، سئوچیب داغید سینلار. تیمور اثر بئله جنایتیله دئیر:

من دئیری لرین جنگینه گلیمشیم، نه اولولرین! یا وقتی شبستر شهرینه وارد اولور، شیخ محمود شبستری نین احترامینه گوره، دستور وئریر هر باشا اون آلتی مئثال قیزیل وئرسینلر. بعضی عایله یه یوز مئقالدان چوخ قیزیل نصیب اولور! مقابلینده جنگ لرین بیرینده وقتی حریف قوشونین سردارین دریندن یارالیریب، آتدان یره سالیر، فوراً آتدان دوشور؛ خنجر یله سینه سین یاریر، بیر اووچ قانین ایچیرا بئلنجی ایشلرده مذکور مئالی دئیرلر. ایمدی بئلنجی حاکمیت و مدیریت داهی جواب وئریمیر بلکه تنهاتنها قانونا باغلی اولماق؛ و قانونین مثبت علمی و عاطفی یوللارین اجرا ایله مک یاخچی نتیجه وئریر، و وئریری.

۴۷۹ --- زر قدرین، زرگر بیلر (یا قیزیلین قدرین، قیزیلچی بیلر):

عارف، علیم، هونرلی، قدر و شوکت بیلن انسانلارین مئالی دیر. بعضی دیاز و یا بخیل آدام کی بیر علمین هنرین، عالمین، شریف شخصین، هجتین، اداره نین، شغلین و هر مرغوب شئین ارج و قدرین بیلمز و یا ایسته مز بیلسین. یا لائلان دوداق بوزوب اوپان بویانا آتار. واهی عیب تودیب ایسترار جسیز نشان وئرسین. اوندا مذکور دئیرلر. تا طرف توز دیاز لیقیناپی آپاریب، باخیشیندا تجدید نظر ایله سین، بیر بخیل و دیاز آتا و آنانین فامیللرینده نئچه نبوغلی، علیم و گوزل و یاخچی گلیر

شخصلرواریدی . عوض بو نبوغلاری اوشاقلارینه الگو قرار وئره لر، حقمقدن اولارین یوخاری فیکرلرین، اوشاقلارینا یالاندان پیسلردیلر، مقابلینده آلچاق وائری قامیل لرین تعریف لردیلر. تا خام عالم لرینده ئوزلرین اوشاقلارینه یوخاری تاندیرسینلر. چاره سیزومعصوم اوشاقلاردا ایل لر بویی آلچاق ایشلری تقلید اندیب فیکر و ذکرلری محدود قالمیشدیر. بئلنجی دیاز بیوکلره ده بو مثلی دئیرلر.

۴۸۰--- زنجیرین دَبدمه، قاپار سنی:

ایتین قاپمباصفتین دن آلیبلار . بعضی ممالک لرده بیرانسانی جوربه جوربه حیوانابنزدیمک ایله اهانتلی بیرسوزدگیل. اما بیزیم اولکه ده بیوک عیب سائیلار. اوزه ل اوحیواناکی مردم آراشیندا آز حرمتی وار. مثلاً بیت، میمون، سیچقان، ائشک دونقوز. ایمدی بیزیم اولکه ده وقتی بیر نفر ایستربیرد اخلاق و آجی دیل آداماسورتوش سین؛ ویا اونی نصیحت ایله سین، مذکور مثلی بیلله سینه دئیرلر تا تصمیمیندن منصرف اولسون. چون طرف علاوه قولاغ آسمیرا جاغ، بلکه یامان یاویزدادئیره جاغدیرا

۴۸۱--- زوری لن الله اکبر:

اگر بیرایشی، سوزی، عملی، دبی، رسمی، فنی، درس و مشقی، حتی فریضه نی و.... زوریلن بیرنفره ویا بیرعه ده تکلیف ائده لر؛ اوندامذکور مثلی دئیرلر. حتی قرآن کریمده ده تاکید اولوبدی: تانری نین حق دینین ده ایسه کراحت (زور) یوخدور.

۴۸۲--- زور گلسه، تدبیر باجادان قاچار:

اکثر ائکبرلی زور هر تدبیر و منطقه، و هر دوز باخیشا منفی اثر قویار. قوپوزلی محمد پهلوان، هشترو دین (واذربایجانین) بویوک، آزاده، مردمی و ادلی سانلی پهلوانلاریناندیر. و چوخ سینه لرده بوشریف پهلوانیدن بول بول خاطره لر واردی. مزبور پهلوان چتین چتین ارباب لاردان هدیه آلامیش. و سعی ایلمیش پهلوانلیق رسم و یاسایین ساخلایب، فقط ایلینه دایانسین. بو خصلتی باعث اولوب بعضی ادبی منثور و منظوم لاردا آدی یازیلین اوجمله دن بوشعرده یاد اولوب:

..... علم و درسی اوره دن لر

آنلی تر لی یر آکن لر

غمی اوزدن سوپور ن لر

صبا هر صبح بئله سویلر

سیزین ائودن کچرم من.....

بیزیم عصری یالان آلدی
فکری ذکری تورا سالدی
پو زقونلی یار قره فالدی

(قوپوزلی) یل جولان وئرسه
داش خیرداغدان کچرم من...

دئیرلر: رضاشاه قطار ایستگاه لارین بیرین افتتاح ایله مک اوچون، آذربایجانا گلیر. قوپوزلینی دوره بری قویوب قویشالیرلار: سن شاه گلنده گند، نوزگوجی وی نشان وئر. بلکه یاخچی انعام آلاسان اپهلوان ازلدی بویون قویمیریب امتناع اندیر. ولی اوقدراونون زورینلان دئیرلر: بیچاره تدبیرین الدن وئریب اغوالولور. وقتی رضاشاه ایستگاهی افتتاح ایلیر، مینیرجیب ماشینینه، سورچی سینه دستور وئریر: سورگنداخ اسورچی هاگاز وئرولی ماشین یردن ترپنمیر! رضاشاه چوخ عتابیله دئیر: (پدرسوخته چرا ماشین حرکت نمی کنه) بوحنیده مردم چوخ شادلیغینان کپی چالیب هوراچکی لر سورچی ینیر گورور: بیر نفر ماشیننی ساخلیریدیر! فوراً رضا شاه خبر وئریر. رضا شاه تعجبیلن دوشور! قوپوزلی پهلوانا نظر سالیر. وقتی اونون شسلی و توکمه بدنن گورور! بیر آز فیکره جومیر! بعد ایرمی تومان جیبیندن پول چیخاردیر و اسلحه سین دن ده بیر فشنگ. هر ایکی سین باهم پهلوانین اووچینا قویوب ابعده دئیر: (روزگار ما روزگار فشنگ است نه زور و بازو!) بوجوره سی لطیف، ولی تدبیر سیز زورین جوابین آلیر! اما رضا شاه بیلیمیر میش نه اونون زمانی، بلکه هر عصر و مکانین یولون و قدرتین بیوک مغز لر تعین اندیب وائده جاقدیر. نه تیر و تفنگ ونه زور بازو! هر چند زور بازو، یوزلر مرتبه تیر و تفنگ زوریندن مثبت اثری وار.

۴۸۳ --- زوپا خرجین، ایله بیر چوخ چیخیدیر:

قدیم بعضی کند و اوبا واریمیش اهالیسی پاییز وقتی علاوه قیشازومهار، لباس یا ناجاق حیوان علوفه سی و باشماق خرجی چیخارمیشلار، بلکه دعوا خرجیده (زوپا پایی) عنواندا پول تهیه ایلر میشلر اوپولی بالا جا پارچایا دوگونلیریب، بیر زوپانین باشینا باغلارمیشلار. بعد بوجاقا قویارمیشلار.

قیشی همان پول مقداری دعوا اندر میشلر! اگر هانسی زمان اوپول قورتول سیردی، داهی دعوا ایله مزیر میشلر ازمانی بیز نفر چوخ دعوا اندر میش، دئیر میشلر: (فلانی ایله بیر زوپا پایین چوخ چیخیدیر!)

ایمدی مذکور عمل هامی کند و او بادا فسخ اولوبدیر. اما مثلی کما فی سابق مردم آراسیندا مزاحیله ایشله نیر. الان هر زمان بیر نفر دعوا و ساواش هزینه سین و اثری عواقبین یوخلاماز، و هر گلیب گنده نیله ال به یاخا اولار؛ اونداندا مذکور مثلی گاه جدی و گاه مزاح اوچون دئیرلر.

۴۸۴--- زیانین یاری سین دن قائیدماق، ئوزی بهره دیر:

تجربه لی تجار و کسبه نین مثلی دیر. وقتی بیر تاجر و آل و نرچی بیر معامله ده مامون اولوب، زیان گوئر، سعی ایلر هر چی تزراق مزبور معامله نین ال ایاقین بیریره یغیب، باشا یتیرمه سین. یا اگر تجربه سیز اولسا، اثری هم صنفی لری مذکور مثلی دئیرلر تا او معامله نین آخیرینا جان دوزمیریب، تزراق باشینلان ایله سین. گاهداند اعموم مردم بعضی بثلنجی ایش لرینده ده مذکور مثلی دئیرلر. مثلاً زمانی؛ بیر نفره بعضی غذا، تدخین سیگار، دوا و.. بدنیله و گوزلیکینه زیان ائدر، هرچند خوشی گلسه ده اونلان ال چکر. یا بیر نفر، کلک بازیه یولداش لیق ائدیپ، طرفین نیتین بیلیمک همین، فوراً اثریلیب یولداش لیقینا آردیم و نر مز. و مذکور مثلی ئوز ئوزونه زمزمه ائدر.

۴۸۵--- ساخلیران ساخلار:

بیوک و عظمت لی تانرینین مهر و عطوفتی هر انسانا هر شرایطه شاملدیر. بو مهر و عطوفتی ساییز دفعه لر هامی انسان ئوز عمر و نون بویوندا درین دن حسن ائدیپ و آشکارا گوروب و گوره جاقدیر. مذکور مثل دم به دم گرک هر انسانین لقلقه سی اولسون؛ ولی معمولاً اونداندا تشکر و ثنا لحنیه دئیرلر؛ بیر نفر و یا بیر عده بیوک خطر و بلا دن معجزه صورتینده قورتولارلار.

۴۸۶--- ساغ الین منیم باشیما اولسون:

آرزی ائدن کسلرین مثلی دیر. معمولاً قادینلار کیشی لردن چوخ ایشله درلر. اگر ایکی خانیم یا ایکی یولداش و یا ایکی امکداش بیرری، بیرایشده سانکی علمده، فن و هنرده و اجتماعی و اقتصادی ساحه لرده موفق اولار موفقیتدن صحبت اولان وقت یولداش، مذکور مثلی آرزی لحنیه موفق کسه دئیر.

۴۸۷--- ساییز آداما یا الوارینجا، بیر تک الله ها یا الوار:

بو مثلی اللهین وعده سینده دریندن اعتماد و اعتقاد تا پمباخ اوچون دئیرلر. انسان اگر هر ایشده و حادثه ده تنها تانریا یا الوار، علاوه تانری یا خچی شرایطی همان آداما فراهم بویورار، بلکه منت سیز و عزتلی نعمت لر اعطا ائدر. اما اگر بیر آدام غیر الله اتکینه ال آتا، و رفع نیازنده و یا ائدمیره

هر حال دانا سانلیق کرامتین الدن وثریب، ارج و قربدن دوشه جاقدی. یا وقتی بیر نفر ناکس و بدجنس آدامین یاردیمیندن امتناع سین گوئرر، مذکور مثلی دئییب ایشین آخرو عاقبتین الله ها واقویار.

۴۸۸--- ساعتی وی ساد، وئر پکه یه (خوروسا):

ارج ائوین مثل لردندیر. وقتی بیر نفر خلاف قولی یوبانیب وقت سیز گلر، یا بیرایشی وقت سیز گوئرر و ایستربیرزادین اوزه ل ساعتی سی نین بونینا آدسین تانیشی، دوستی و طرف قولی مذکور مثلی دئیر. تادالی سی قول و قرارینده جدی اولوب، ساعتین دالی قالماسین و خراب لیقین بهانه ایله مه سین. مرت (لطیفه) اوچون دئیرلر: بیر نفر ساعت تاخماسیندن چوخ خوشی گلیر. گئدیر بیر خوش دوروشوخ ساعت آلیب قولونا باغلیر. اما هر نه قدر اندیر ساعتی او خورانمیر. وقتی هر کس بیله سیندن وقتی سورشارمیش، باچارما قادن دئیرمیش: گل ئوزون باخامن دئسم اینان ماسان!

۴۸۹--- سئرچه نئدی، کله پاچاسی نه اولای؟:

معمولاً آزلگیردن یا آ بیرزاددان چوخ انتظار ایلان و آرتیق ایستمک کسه بومثلی دئیرلر. صحبت ایلر لر: بیر نفرین غریب شهریده پولی قورتولور. خیابانلاردا آج سوسیز قاش قره لنه چاغ دولانیرمیش. یورقون لیقدان بیر آغاج کودوکی نین دیبینده اوتورور. بیر آز کچمیر آغاجلارین بیریندن سئرچه دوشور. سئرچه نی گوئرور، اوزونه تودیب چلوکبابیه گئدیر. دئیر: اوستادسن الله بونی پیشیر بیرتیکه وئرمنه، چوخ آجام! قالانین ساد ئوزووه! چلوکبابچی خوش ذوق وعین حالدا محبتلی و جومرد شخصی میش. شاگردی چاغیریب دئیر: اوغلان بوسئرچه نی کباب ایله اوقتی سئرچه پیشدی، چینی بشقابدا احترامیله سئرچه گتیره نین قاباغینا قویوب دئیر:

پهلوان! سن بیرتیکه وئر بیزه، کله پاچاسین ئوزون یئه و قالانیندا آپار خرج احسان وئر! کیشی بئله گورمک همین غملی گولوب، باشین آشاکی سالیرو و باشجادئیر: سئرچه نئدی کله پاچاسی نه اولای؟

چلوکبابچی جومردی لیک له دئیر: کیشی ناراحت اولما شوخلیق ایله دیم. بورا ایله ئوز شهریندی!

هم بوردا یئه وهم یات! انشاالله بیزده سیزه گله ریخ عوضین چیخارسان!

۴۹۰--- سئوچە تکیین شیشە لئمه:

سینه لر ناغیل لاریندا دئیرلر: حضرت سلیمان (ع) وزیر، وکیل و بویوک باشلاری لن باهم معروف قالچاسینا مینیپ، گویده دولانیرمیش. گزه گزه ایل لره ، شهرلره کندلره، دنیز و منشه لره باش چکیر میش. بو حینیده بیر دده سئوچە خانیمی سیله یوولاری نین آغزیندا اوتوروب ئوزلرین گونشه وئره وئره عشق لریندن ویاشایاشارلیندن دئیپ لذت آپاریرمیشلار. آرچک سئوچە نین گوزی قالچایا دوشور. فوراً کیشی قیافه سی تودیرا بعداً روادا دئیر: تزاوول اوخ و کمانی وئر گوروم! سلیمان مندن اجازه سیزنجه گویده دولانیر؟! آرواد گئدیپ گتیرینجه سلیمان (ع) ردا و لور. ولی سئوچە نین جسارتلی سوزونده ایشیدیر. اصباح سلیمان (ع) قان لباسلارین گئیر دستور وئیر: سئوچە نی قصره گتیر سینلر. ایله کی سئوچە وارد اولور، سلام و عرض ادب اندیر!

سلیمان (ع) چوخ قوری سلامین آلیب دئیر: سئوچە خان! نئچه دن بیرى دون! دونن او سوزی منه دئدون؟! ایمدی وئره جکم دئریوه سامان تپه لر! سئوچە گورور ، هیهات اقرمزی دیل یاشیل باشین بلایه سالییدیر! فوراً دیز لرین یره وئریب احترام سجده سی ائدن دن سونرا دئیر: قبله عالم ساغ اولسون! مهلت وئر سوزوم وارا سلیمان علیه السلام الین قاووزیر، دئیر: مهلت! سئوچە نین اوره کی یرینه گلندن سونرا جواب وئریر: قربان ایللردی سن یره ، گویلره ، داغ داشا، چایلار، بولودلار! یل لره دریا و منشه لره انس و جنه، وهابئله هامی موجوداته فرمان وئریب، حکومت اندیرسن! بونلان بئله هیچ کیمسه سنی محاکمه ایله میر! اما من عمور و مده بیر دفعه، فقط بیر دفعه! پوچ و اوپارسیز فرمان وئرمیشم! تا آروادین یانیندا بیر شیشم! سن منی بوشلا میرسان! گل عفو ایله!

حضرت سلیمان (ع) وهامی قصرده چیلر بوسوزدن هم گولورلر وهم فیکره جومیرلار. سلیمان نبی دستور وئریر: سئوچە نی احترام ایله اهل و عیالی سینه قئیترسینلر. مذکور مثل بو حکایه دن دوغولوبدیر. ایمدی بئلنجی قضایاده وایارلی ایشلرده دئیرلر.

۴۹۱--- سئوچە سوتینه یول لیریبلار: یا (سئوچە سوتی آختاریر):

وقتی بیر نفر، تا پیلامازو قیتیراق شئین، وسایلین. دالیر جا گئدر. ویا یول لاتار ، اوندان بومثلی دئیرلر. تا آندیر سینلار دالیر جا گئدمه سین ، تا پیلان دگیل.

۴۹۲--- سقلى، اوشاق موشاق اليه وئرمه:

موشاق كلمه سى نين معناسى يوخدير. بلکه ادبى اصطلاحدا ((ممال)) دئيرلر. مثلاً پالتار مالتار، غذا، مذا، سکه، مکه، چه کلمات (مالتار-مذا-مکه) ممال ديلار. معمولاً مذکور مثلى اوکسه دئيرلر جامعه ده وقارى واحترامى اولار. ولى هوس ويامشيت باخيش اثرينده بعضى ناباب و يايونجول کس لريلن اوتوروب دورار. يا اوشاقيله باش باشا قويار. نتيجه ده بالابالا ايستراجدن دوشسون. اوندامذکور مثلى لن، اونی يونجول عملدن منع اندرلر.

(وقاراباخ وقارا ساديلدى بير قاوالا)

۴۹۳--- سلامين اوجادان آليب لار:

بعضى افراد حساب و کتاب سيزير نفره، بير اداره يه، بير محله يه، بير ائوه، بير خانوده يه و.... ايشى اولار. اولمير اترتز گنديب مزاحمت ايجاد اندر. اوندان طرف يا طرف لرجانا گليب مذکور مثلى دئيرلر.

۴۹۴--- سقل باشين آليشيقى دير:

اوکيمسه يه دئيرلر؛ سقلى حددن آرتيق اوزون اولار. ويا بو محاسن پيامبردن سوء استفاده ايلر. شيخ على آدلى بير متمکن ولى شريف کيشى واريدى. ايشى تجارت آلچا، بادام، ماراغا صابونى، گردگان، انواع يمينش و کشمش، واکثراً قورى حاصللى دير. بونون گوزل و تاريخلى اردبيل شهرينده بير امکدانشى وارى ميش. اردبيل لى تاجر چوخ دوزوگون و خوش حق حساب آل وئرجى ميش. شيخ عليه بير گون خبر وئيرلر: سنین تاجردوستون سينيب، بورج صاحبلى فلان تاريخده اونون اموالين بولوب، نسبت سهملرى حق لرین گوتوره جاغلار. اگر سنه ده وئره جاغى اولسا، سنده گئد.

شيخ على اردبيله گئدير. بير آرتحقيق و تفحصدان سونرا متوجه اولور؛ يولداسى واقعا لزيان قويوب، سينيب دير. (اوزمان آلچانين اون آلتى كيلوئى ((بيرپود)) يوز تومانير ميش) گون اوگون اولور، هامى تاجر لر اطراف شهرلردين، سينانين ائوينه يغيشيپ، اموالين صورتين آرايا قويوب باشليرلار قيمت ائدماغا؛ تا نسبت سهمنى لرى حق لرین گوتور سينلر.

شيخ على ده بير طرفده اوتوروب قولاغ آسير. بيرى دئير: فلانين منه ايکى يوز مين تومان بورجى وار، بودا مدركى. بيرى دئير: منه بش يوز مين تومان بورجى وار، بودا سفته سى. اوبير سى دئير: منه دورد يوز الى مين تومان و.... هابئله بورج صاحبلى بير بير سائيرلار.

دئمه شیخ علی بورجلارین هامی سین یازیر.نوبه شیخ علیه یتیشیر، عوض بورجی نین مقدارین دئیره ،دئیرعزیزامکداشلار، من هامی ویزین طلبی ویزی یازمیشام هانسی گون ایستیریرسیز گلین وئیریم. اما بونین اموالینه ال ویرماتین! غریبه لردن بیر ایکی سی شلتاق لیق ائدیپ دئیرلر: شیخ علی اولمیرا تاجرین سنده پولی وار؟! بیزه یالان دئیر سینمیشام؟شیخ علی جواب وئیر:مراغه نسبت سیزین شهرلره اوزاقدی هیچ وقت منه اعتمادایلمزدی ، منه ایربنله پول تاپیشیرا!همده من اوجورائری آدام دگیلم الله تبارک وتعالی دا شاهددی! اما من بوکیشی لن نئچه دفعه لر دوز چورک یئمیشم،آل وئرائدیپ بهر ه لراپارمیشام، دئیپ گول میشم، ایندی من بو نین نئجه نارین قیزاوغلی سین گوزگوره تی ال لریندن تودمیرام؟اعایله سینه ده منت اولماسین منیم قارداشیم اوشاقلاریدیلر. بیرده سیزین نه ائشیز وار! نئچه بورجی سی وار من ادا ائدیرم! شاید سیز بیلمیره سیز، ولی منیم یقینیم وار؛ بو شریف تاجر دوغوردان سینیبیدیر. اگر ایندی الین دن تودمیرام بو سقل اودنیادا منیم جانی مین آلی شیق اولاجاقدیر. مگر ائشیدمه مسیز دئیرلر: (سقل باشین آلی شیقی دیر؟!وقتی بش آلتی شریف تاجر،اوزه ل اردبیلین همت لی تاجرلری؛ شیخ علی نین اورکدن چیخان سوزلرین وجومردلیگین گوریرلر ، دئیرلر :شیخ علی؛ سن مراغه دن گلیب بو کیشی لیکی ائدیر سن! بیز نئجه ئوزهمشهری میزدن حمایت ائدمیراخ؟!بعداردبیل لی تاجر لر همتیله آئری شهرلردن گلن تاجرلرین ،حتی شیخ علی نین ده بورجون وئرب، بیر مقداردا یغیرلار تاجرین ئوزونه سرمایه وئیرلر. دئیرلر:گلن ایل همان تاجر آل وئرائدیپ اکثربورجلارین ادا ائدیر.وهمیشه بئلنجی کیشیلره دعاائدیپ،سعی ایلر میش الدن تودان کیشی لردن اولسون.ومذکور مثلی ده هر ایشده دئیرمیش!

۴۹۵ --- سقلی یوخدیر ، سوزی کچمیر:

جوان وینی جوانلارین مثلی دیر. وقتی بیرجوان،بیر مساله ویا موضوعدا نظری صائب اولار،وايستراظهارائده؛ولی بویوک غرور و یا تک راپدن،اونون دوزسوزونه علاوه مالک اولماز،بلکه سعی ده ایلراونون نظرین غربته سالسین،اوندا مذکور مثلی منصف آداملار دئیرلر.تا بویوک آدامین فکرو نئتین تعدیل ائدیپ و جوانین نظرین تایید ایله سینلر.

۴۹۶ --- سفره فامیلی تانديرار:

بو مثلی اوآداما دئیرلر ؛ قاپوسین ایله،طایفه یه ،دوست وتانیشا وقونشویا باغلار. یواش یواش

هم ئوزى ياددان چىخار، وهم دوره برين ياددان چىخاردار. ويىلمز سفره سالماغين نه قدر اهميتى وفايداسى وار. كىماكى رسول اكرم(ص) ازله ايستىردى دين اسلامى بللى تبليغ ايله سين سفره سالماغيله باشلىرىبىدىر. ايل وطايفه سين قوناق چاغريب غذادان سونرا ئوزمبارك دينين تبليغ بويوروبدىر. گركى بىلىردى بعضى قامىلىرى مثل ابولهب وابوجهل و... نهايت شقاوتيله مخالفت ائده جاغلار، واورده اولور؛ امانشان وئريلير؛ بوگوزل عملين نه قدر اهميتى ومثبت اثراتى وار.

۴۹۷--- سفيه آدامين باشيندا سوئيد آغاجى بيد مزكى؟:

بو اوتگون مثل تبیین ائدير تا بىر نفر دن عملی، وسوزى اوزه چىخمىرىب، بىلىنمز نه قدر عاقل وصاحب خرددى. وگورمه مىش، بىلمه مىش قضاوت ائدمك بىرىنين باره سينده خلاف عقلى دير. (البته دلى و استثنائى لر بو نظردن آئرى دىلر). گاهدندا او كسه دئيرلر؛ پيس ويونجول ايشى انجام وئرر، اونلان بئله عقل سيزدن قبول ائدمىرىب، ئوز ايشين دوز بىلرا

۴۹۸--- سوتى داشدى:

وقتى بىر آدام، بىرىنين غيايىنده ويا حضورينده غير عادى مهر ومحبت ائديب وآرام وقرار تاپمبار، اوندا مذكور مثلى دئيرلر. ولى اوزه ل آنالارين گوزل طراوتلى وساحل سيز مهر ومحبت لرین تشریح ايله مك اوچون چوخ دئيرلر.

۴۹۹--- سوت لى قويون، اهلين دن آئيريلماز:

زمانى كى بىر متخصص، بىلىجى، وارلى كارلى، مدبر، قهرمان و... فايدالى شخص هم ئوزونه، وهم ايل وطايفه سينه، كند وشهرينه، مملكتينه، خىرى اولار؛ و اگر اجنبى لر بيله سينه، دن سپىب وگوزل امكانات ومنصبلر وعده سيده وئرسه لر، هرچتين ليكه وبى مهري ليقه دوزر اما قويوب گندمز. مگر كى حكومت وقت ويا مردم هم عصرى سى بئلنجى آدامى زورىلن هجرت و سورگونه وادارائه لر. اولكه ميزده چوخ موثر، بويوك وشخصيتلى بىلىجى لر دوكتورلر، معمارلار، مهندس لر، موسيقى چى لر، يازىچى لرو... خلاصه هر علم، فن وهنر ساحه سينده وارى مىش، و واردىلر. تاريخ بويى و ايمدیده جامعه ميزين هر چتين ليك لرينه قادلاشيبيلار. عموم مردمين رفاهين، درد ورنج لرى آزادماغي، اولكه نين آبادليقين و... ئوزساي سيز منفعت لرينه ترجيح وئريب، اولكه دن گندمئيبيلر. حتى ناحق دن شهيد اولوبلار ولى قاچمىربيلار. تانرى بئلنجى كيشى وقا دىنلارا تاريخ بويى عزت لراعطا بويوروب، وابدی

ساخلیربیدی. واقعاً اگر فقط بیر آز درین وانصافیلن فیکر ائدیله، چوخ ناکیشی لیک و هنر سیزلیک دیر؛ بیر یازیچی، بیلیجی، متخصص، قلم اهلی و هنر صاحبی ئوز اولکه سین بوشلاب آئیری یرلرین، آئیری ملتین حکایتین یازیب ویاعلم و هنرین فدا ائده عین حالدا ئوز مردمی گونده سای سیز دییین دن کچیر، ویا اولاریله اوتوروب دوریر، گولوب انواع شادلیغ ویا غصه ائدیر. ویا ئوز اولکه سی نین داغلاری نین، باغلاری نین، آخار سولارین؛ یثیب ایچیپ ودولانیب بوی آدیبدیر! وصاحب عقل، ذکاوت، صحت تن، ثروت ومکنت، صاحب علم، ذوق و هنر اولوب، اما حاصلین دیگر مردمه وئره! متاسفانه اجنبی لر بثلنجی ئوزولرین ایتیرن لرین، حاصل لرین یئیلر، استفاده ائدیلمر، وهم تحقیرانه هنرو علم لرین منفی نقده چکیلمر! فقط گاه گاهی (خالاطیرین قالماسین) ائدیب، چوخ سویوخ وره سیز تعریف لیریلر! اما هیچ وقت ئوزلری نینکینه ترجیح وئرمیریب او وئرمزلر!

۵۰۰--- سولار باش یوخاری آخیر:

تاریخ ورق لرینده هارون الرشید عباسی خلیفه سی چوخ مقتدر ونفوذلی بیر خلیفه دیر. اسلام اولکه سینین حد و مرز لرین اوقدر وسعتلی و گنیش ایله میشدیر، کی گاه گاه باشچی لاری نین وزیر، و زراسی نین حضور لاریندا اوزون گویه تودارمیش، وبولودلارا خطاب ایلمیش: ای بولودلار! هارا گندیر سیز وهانسی اولکه ومملکتی گورور سیز، بیلون کی اولارین مردمی منه باج وخراج وئرندی! اما بثلنجی اقتداری نین قیراغیندا اولاد مستقیم رسول اکرم (ص) ین، شیعه لری، دوزو آزاده مسلمانلاری توسداقا سالیردی، شهید ویا جلای وطن ائدیردی! او جنایت لرین اوستون اورته، دربارینه چوخلی مداح و روحانی نما یغمیشدیر! اولارین بیرى ((محمد ابن حسن شیبانی)) دیر. هارون الرشیدین قاضی القضاتی میشامکه طوافینده هارونین خوشی گلمک اوچون اوزون تودیر امام موسی ابن جعفر (ع) مه ایستیر امامی تحقیر و خلیفه نی شادایله سین ابعضی شرعی وفقهی مسائل لرسئوال ائدیر. عوض بو جوابینا قولاغ آسا، دئین دن سونرا چوخ خبائتیه قاه قاه گولور! وتبختریله عمامه سین اوینادیر. اما سرانجام حضرت امام موسی کاظم (ع) مین تحکملی ومنطقی فرمایشلری اونی میخکوب ائدیر! داهی جواب تاپا نمیریب، ئوزی لاب نهایتیه تحقیر وبعد تمسخر اطرافى لری اولور! بعد تزراق آرادان چیخیر ائوزو ئوزونه دئیر: نثیه گرک من، ناطق قرآنیدن سئوال ائدیردیم تا بوگونه قالیردیم!

مذکور مثلی بئلنجی موارد ده دئیرلر. حتی بیزیم زماندا بعضی ناجنس آدم ازلده، اسلام و انقلابا اثری باخیب، ویا مخالفت لیک ائدیردی! ایمدی چهره سین عوضلیریب، اصل انقلابی و متدین لره درس انقلاب و دین درسی وئیرلر. بئلنجی وقت لرده مذکور مثلی دئیرلر.

۵۰۱ --- سو باشندان بولاندیر یخدیر:

قادرین کاترین روسون کبیرامپراطوری سی نین حاکمی، پوگاچفی (تاتارلار و قزاقلارین انقلابی باشچی سی) نئچه قانلی دیوشدن سونرا تودییب توسدا قاسالیر. ایستیر تکیه گنیدیب بو بویوک انقلابچی نین مرامیندن، ظاهری و باطنی شخصیتین دن و هدف قیامین دن تانیس اولسون. (دئیرلر کاترین باطینده پوگاچفا بیر آزدا اورک باغلامیشدیر!) وقتی پوگاچفی لن نوزبه نوز اولور، دئیر:

پوگاچف سن سن؟! پوگاچف جواب وئیر: به به کاترین جان! بالاجا خانیم! نه عجب رعیت لردن بیرین یادایله میسن؟! کاترین بوجو ابدان گورور: اوجور کی فیکر ائدیردی، پوگاچف هله هله آلتان دگیل. سورشور: نئییه قیام ایله دون؟ سن کی بیر گون نوزون وفالی قذاقیدون؟! پوگاچف جواب وئیر: کاترین جان کندلرین، شهرلرین و عموم مردمین مظلومیتین گورور سن؟! بعد چوخ خلاصه ارباب لارین ستمین، اشرافی لرین ظلمین، انسان و انسانیتین آرادان گندمه سین کاترینه شرح وئیر. تا بلکه کاترین رحمه گلیب، قوری و اشرافیت قانون لارین عموم و مردمین رفاهینه تغییر وئرسین! اما کاترین دئیر: بولار نه هاپان هوپاندی دئیر سن؟! ابو ایاق یالین مردم، جیر یغ فیر یغ گئیملی شهرلر، اوزی یانان کندیلر! قارنی بوش و همیشه آج ملت ایله صاحب ارج و قرب دگیلر! تا اولکه نین یکه باشلارین، اشرافی لرین و نوزدرجه بیر دوست لاری می ناراحت ویا توبیخ ائده م؟! پوگاچف، تا دنیا دنیادی، هامی امپراطورلار صاحب حشمت، ثروت، قدرت و شوکت دیلر اهیچ وقت آسوده خیال لارین ملت اوچون مشغول و دینگ گونلرین مردم اوچون غم غصه لی ایله مزلر مردم بنظر بوغدادن لرینه کی بیز اشرافین دگیرمانلاریندا اگرک دارتیلار، تاییز راحت یا شیراخ اوسنین تک قهرمانلار و عین حالدا حمق، وفاسیز و دوامسیز مردمین آراسیندان گونش تک چیخارلار بعد بیزلرین کاخلاری نین دالیندا باتارلار او... پوگاچف داهی قویمور کاترین ستوزونه آردیم وئرسین. جو مرد باشین حسرتیله توپلور دئیر: کاترین اگرکی بیلیردیم، هر نه وارسنده وارا! اما ایمدی یقین ایله دیم کی فساد و ظلم توخومین سپن سن! اوسویو بولاندیر انداسن سن اقوی گندای فساد آناسی! مذکور مثلی بئلنجی مواردده دئیرلر.

۵۰۲--- سودان کره تودیر:

هنرلی، زرنګ والی سولی خانیم لار ین باره سینده تعریف وتمجید اوچون دئیرلر.

۵۰۳--- سوپاشدان آشماسین، اگر آشساکي بیرقارینج کی مین قارینج، فرق ایلمز:

بومثلی اوندا دئیرلر، بیرعایله ده، یولداش لیقدا، اجتماعی و سیاسی مسائل لرده، بورجا دوشمکده، دریندن معتاد اولماقدا و.... خلاصه هرچتین ویا غلط ایش باعث اولار، منطق و أمودآرادان چوکوب، و خطرلی مرحله چادسین. گاهداندایه وقتی بیر نفر تفریط و افراطه قدم قویار. ایستر غیر اصولی یولیه هدفینه نائل اولوسون، وایاقین چوخ خطرلی یرلره آتار! اگر بیر آزدا گئدسه گئری قائداغا امکائی اولمیرا جاقدیر. اوندا اختیارآدام بومثلیله طرفه هشاروئرر. یا بیر نفر چوخ سعی ایلر بیر کسילה اختلافین بیر مرحله دن آرتیق، ادامه وئرمه سین. اما طرفی بوشلاماز. اوندا بومثلی دئیرلر. تا ظرفیده مرزی رعایت ایله سین، والا عاقبتی هر ایکی سینه خطرلی اولاجاقدیر.

۵۰۴--- سو گلنده یولون تاپار:

عجول آداما هله بیر حادثه ئوز وئرمه میش حرص وجوش یئیر. طرح لر توکر. اما حادثه نین اصل خاصیتین یاددان چیخاردیب، غیر معقول و ناشی لی تصمیم لر تودار، اوندا مذکور مثلی دئیرلر. تا متقاعد ایله سینلر، تا بیر آزدا حادثه نین جریانیله اعتبار وئریب، چوخ ال ایاقین داغیداماسین.

۵۰۵--- سو یولی اولدی؟:

ضمن سوال لی، عتابلی وانتقادلی مثلدی. قدیم چوخ شهرلرده قناتلاری و بولاغلاری ائولردن سالاردیلر. شربلارین، پالتاریوماغلارین و انواع نظافت لرین تامین ایلردیلر. بئتلنجی سولاری بوانودن اوبیرسی ائوه یولی اولاردی. مذکور یولا، سو یولی یا سو جیلیفی دئیردیلر. سو، جیلیف طریقیله یوزلر ائوی تامین ائندن سونرا شهرین اوبیرسی طرفینده خارج اولوب، آئری آخار سولارا وچایلارا قوشولاردی. البته مردمین اوقدر تمیز و پاک فرهنگ و سوزلوکی واریدی اوقدر دوشونمیردیلر کی بئتلنجی سویی مردار و ناپاک ایله مزیدیلر. سویولیندن یا جیلیفیندن ایت، پیشیک حتی بعضی بالاجا اوشاق رد اولوب، اوبیرسی ائوه وارد اولاردیلر. بونا گوره سو جیلیفی بیر نوع معبریدی.

همده قدیم مردمین عمدہ ایشی و گلیری اکین بیچین و باغدانیردی. باغچی لار (ایمیدیده کاملا رعایت الور) هر آرخين قیراغیندا بیر عمومی یول تعبیه ائدر لر ، هر کس ایلیره بیلر، او یولدان گئدیپ و گلسین ویا سویون آرخدان گتیرمکه ویا سویوندان مواظب اولماغا کاملا آزاد اولسون، مذکور مثلی سوئین جیلیفندن و باغ آرخلارین آزاد یول لاریندن گوتورولر. ایمدی وقتی بیرنفر، یا بیرعهده بیر، ائوه، باغا، کنده ویا اداره یه وقت و بیوقت گئددی گلدی؛ اوتان میریب مادی وهی مزاحمت ایجاد ایله دی؛ مذکور مثلی بئلنجی سزرتیغ آداما دئیرلر.

۵۰۶--- سوئی توکوب، اوجاقی کچیردیپ دیر:

حددن آرتیق حیا سیز، اعتقاد سیز ویا آوارا آداما دئیرلر. بئلنجی شخص هیچ اخلاقی یول لاری یوخلاماز. ویا هیچ زاد الین دن گلمز. بلکه مال تکین ایچمه ویتمکن سونرا هیچ هدفی اولمیریب! همیشه بو گوزل و عبرتلی دنیا دان قارنی دیک، پی سری آتلی اما باشی اشاقی و میسیلدیرا میسیلدیرا رد اولارلار.

۵۰۷--- سوئی بولاندیریر، بالیغین تودسین:

بو مثلی کورد، تورک، فارس، عرب، گیلگ، بلوچ و هامی مسلمانلار، حتی لاتین ممالک لرینده ده جوربه جوربه ولی بیر مفهومدا دئیرلر. اوزمان بومثلدن استفاده ائدر لر؛ بعضی منفعت طلب و تولکی صفت آدام آرایا اختلاف سالار. ایله کی اختلاف دوشدی، باش لار قاریشیغ یردن، ئوز ایسته دیکی هدفینه یتیش سین، بیرنفر دئیردی: تازا اونولنمیشدیم. بیر نفر یاخین کسیم واریدی؛ ازل گوندن دئیردی: اوغلان کسرلی اول ها، آرواد آغیز اولما. منده نشان وئرم کی آرواد آغیز دگیلم لاب یاخچی گونلری میزده خانیميله ساواشیردیم! احتی لاب ساده وهیچ بیر زاددان ایراد تودیب، هم ئوزومه وهم خانیم نهایت اذیتی ایلیردیم! بعضنده طرفین حضورینده بئلنجی غلط ایشلری گوروردیم؛ تامنه دئمه سین آرواد آغیز اولما! حتی اونون سوزی باعث اول میشدی دفعه لر یوخی باشیما وئریب، گئجه دن صبحه چاغ یاتمامیشدیم. بونلان بئله اوناکیشیده او سوزی لاب آجیغلی دئیردی. بیرگون ایکی واوچ کیلو میوه آلمیشدیم ائوه گئدیردیم، گنه طرف منی گوروب دئدی: ایله بیرگنه آرواد آغیز اولوب میوه زاد دا آلیرسان! منده آخما خلیقدان هیسله نیب دئدیم: یوخ داداش! بیر آزادانیشیب، سونرا ائوه سای یولا دوشدوم. اما نه یولا؟ ایله وریم وریم دئیردیم! بو حنینده خیردا قارداشیم ماشینيله قاباغیما چیخدی. سلام وئریب، سوروشدی: داداش کیميله سوزون اولوب؟ چوخ هیسی لن گئدیرسن؟! ائندیم هیچ کسيله. دئدی: داداش جانی! ئوزوندن خبرون یوخی؛ اوز

گوزیندن آجی هیسلر توکولورابئله ایله سون، تز قوجارلاسان ها! خلاصه خیردا قارداشیم منی مجبور ایله دی، طرفین سوزون دئییب، اوره کیمی دریندن بوشاددیم! خیردا قارداشیم دئدی: داداش هیچ بیلیر سن طرف آروادیلن نقشه گلیب لر سیز آقا خانیمی همیشه ساواشدیرالار؟! وسیزین تازا زندگان لیقیزه اختلاف توخومی اکسینلر؟! اگر او ناکیشی سنی ایستیر؛ دئسین گند مسافرته دا! دئسین گونلری زین قدرین بیل! نئییه سنی ایله آغزی آجیلیغا تشویق ایلیر؟ اطراف ئوزی ناموفق دی، بوجوره سی ایستیر سنی ایل طایفه ده، قاپو قونشیدا ئوزوندن اسکی نشان وئریب، عرضه دن سال سین؟! من بولاری چوخذان بیلیردیم. اما فکر ایله میردیم سن بئلنجی سو بولانديرانين سوزونه اينانيب؛ شیرن گونلریز آغزی آجیلیغ لن کچسین. او... بو مثلی بئلنجی ناکیشی و آرا قاتان آدمالارا دئیرلر.

۵۰۸ --- سو گتیرن مه دون،؟ جیلیفی نئییه یاش ایله دون؟:

بو مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفرین تدبیر سیز شهامتلی اولار. یابیرایشی جسارتیله گوئرلر؛ ولی عقلین ایشه سالماز، نتیجه ده ایشین باشایتیرنمز هیچ، آلیده اوخونوب حورمتدن دوشر. بو مثلی ستارخان آذربایجان و ایرانین ملی قهرمانی سینین دیلیرجه دئیرلر. گرکی بونلان قاباق باغچی لار ئوز آرا لاریندا دئیرمیشلر. مشروطه چی لر یله، مستبد قوشونو نین لاب شددتلی و آخری نامعلوم جنگی سینده مشروطه باشچی لارین بیری دئیر: سردار! اجازه وئرم نئچه نفر یله یورش اپاریم ستارخان طرفین اورک گوبگ ولیاقتیندن خبری واری میش. ولی شرایطی حسابلیریب، اجازه وئرمیر. اما باشچی ال چکمر. هی اصرار ائدیر. آخیردا ستارخان چاره سیزلیقدان بیر فوج مجاهد بیله سینه قوشور. شخص مزبوردا ملاحظه سیز وشجاعتیله یورش آپاریب، نئچه دفعه توی (عتابیله گوج وئرمه) گلیر، اما علاوه بیر قدمده قاباقا گئدنمیر، بلکه ایکی اوچ جسارتلی وشهامتلی قیریمدا یارلانیب وشهید اولورلار. سوئی سوزیله سوزیله دالی اوتورور! ستارخانین حضورینه گتیریرلر. ستارخان هم عصبانیتین بوشالدا وهمده روحیه نی قوشون آراسیندا آزاد میرا دئیر: نا کیشی سو گتیرنمه دون؟ نئییه جیلیفی یاشلادون؟! اهم طرف تنبیه اولور و همده ایشیدنلره بیر نوع خوش اولوب روحیه تاپیرلار. مذکور مثلی بئلنجی زمانلاردا دئیرلر.

۵۰۹--- سوواخدا دوزه لر:

بو مثلی اوکینچی نین، صنعتچی نین، معلمین، رئیسین، و هر ایشچی نین باره سینده دئیرلر؛ بیرایشی ازلدن اثری ویا ناقص گوئر. بعد اثری بیراستاد و صاحب نظر، ایشین اثری لیقین اونا گوستر. ولی اثری و ناقص ایشی انجام وئرن، چوخ راحت ولی وقاحتی لن دئیر: اولسون! قالان ایشین انجام وئرنده اودا ئوز ئوزونه دوزه لر! ائمازبور مثل بو حکایه دن دوغولوبدیر: بیرناشی بئنا دیوارچکیر. چوخ اثری بلیق باشا وئیر. اثری اوستاد بئنازبور بئنا دئیر: معمار ایله بیر دیوارون آ ئریدی ها! ناشی بئنا بی خیال جواب وئیر: ناراحت اولما! سوواخ چکنده اثری لیری دوزه لر!

بیر نفر کلک باز اولور. عیلامیه سین دیوارلارا ویریرلار. ایکی اوچ نفر عیلامیه نی اوخوراند، بیر چولچی اولونون عکسین عیلامیه ده گورمک همین، ا لین الینه چالیب دئدی: پهه! آی دونیا سنده نه لر وار؟! بو یاریم سند کیشی منیم بیرسله جیله ناریمی ایت بالاسین یئن تکین یئدی، منه مشمول ذمه گئددی. اولی عیبی یوخی نئیلک! گنه الله رحمت ایله سین، بونونکی دونیادان الی کسیددی، منده حلال ایله دیم.

عیلامیه نی اوخورانلار بونون سوزلرینه قولاغ آسیر دیلار؛ بیر دئدی: قارداش سنین جیله ناریوی یئسه، منیم بیر جفت ماشین طایریمی یئیدیرامن نه جور بو اثرینی حلال ائدیم؟! ابیر جوان هرایکی سینه گوله گوله دئدی: بوردا دئیبلر:

سوواخدا دوزلردا! روزگاردا بونی قویمادی اثری سی باشا گئدسین! ئوز سوواخیندا دوزددی!

۵۱۰--- سووور مامیش آلچی دویور:

بو مثل آشیق دان گوتورولیبدیر. تز یرین دن اولان، ینی جوان آتا آناسی نین سوزلرینین آراسینا آتیلان ویا اثری سینین ایشینه چوب قویان، قاپاران آداما دئیرلر. یعنی موردسیز بیر نین ایشینه دخالت ائدر. هر زادیندن ایراد تودیب ایستر طرفی خیط ائدیپ ویا اونا مربوط اولمیران ایشدن باش چیخادسین. ائثلنجی آداملاردان بیر، قیش گونلرینده یولداسینا توش گلیر. کیف احوالدا ن قبابق تمسخریله دئیر: فلانی بونه بورکی دی قویموسون؟! ایله بیر بالاجا بایداغا، یکه دوواخ قویوبلار!

یولداسی دئیر: واقعاً دوز دئیرسن! ایله یاخچی بورک دگیل! ولی بو بورکی دوکتور منه یازبیدیر! آخی بو بورک طبی دی وبیله سینده ده بیر یاخچی خاصیت وارا!

طرف هیرتیلدیرا هیرتیلدیرا دئیر: هانسی دوکتور اینه دوا یرینه بورک یازار؟! بیرده نه خاصیتی وار، دئی بیزده بیلخ دا!!؟ جواب وئیر: من بونلان قاباق هیچ کیمسه نی یاخچی تانیران مازیردیم! ولی بونی باشیما قویانلان سونرا فضول. آدامی ایله تز تانیرام! گل گوره سن! فضول طرف چوخ ناراحت اولوب، آجیغ ائدیپ ایستیر گئدسین! یولداسی دئیر: فلانی ناراحت اولما! آخی سن نئییه سویورمامیش آلچی دویورسان؟! هامیرا دخالت ائدیرسن؟! هر کس ونا کسین ایشینه فضول دیلوی اوزا لدیرسان!؟

۵۱۱--- سویون لام آخارین دن ، آدامین یره باخارین دن قورغون:

الامان بئلنجی آدامین الیندن ابو جور آدام عجیب عقده لی، قولار، خطرلی، رحمسیز و متعفن اولار. هر یالقیز، کسسیز ، محتاج و یا حتی آزاده و شریف انسان، بئلنجی فردین الینه دوشسه، حتماً اوغولوب ، خمیره دونه جکدیرا بئلنجی آدامین ظاهری آرام و آزارسیز اولار. ولی ایچره سی زیغدان قره، چوزدن یاندران دیر. باجی قارداش، تایی توشا آدامسیز اوهرالی یرینه رحم ائدمز. الی هارانا جان یرسه کسر. بیر عبرتلی خاطره عرض ائدیم: انقلابین اول لریدی. بئلنجی آداملاردان اوشقونوب محله لرده، اداره لرد بازارلاردا ومسجد لرده و... نفوذ تاپ میشدیلار. اسلام و انقلاب آدیله هامیرا لذت و آزار ائدیردیله. گرکی ابتدائی سوادلاری، و بوغداجان ایمانلاری یوخودی؛ ولی ئوز لرین عالم ، صاحب دین و انقلاب بیلیردیله. بئلنجی فردلردن بیر ی نین قین آتا سی بونا قوناق گئدیر. قین آتاسی، سیدی جلیل القدر، مومن و شریف کیشی لردن بیریدی، و عموم مردم حرمتین تودار دیله. سید کیف و احوالدان سونرا اثرله شیر . طبق روزگار هر دره دن سوزاچیرلار. کورکن هر سوزی دولان دیریر تا انقلابدان بیوک باشلاردان، مراجع دن، بوهندوردن سوزدوشسون. تازهرین خالی ایله سین. اما قین آتا چون یزه نه سینین منظورین بیلیرمیش، کالیشیر معمولی صحبتلردن ایشیکه چیخماسین ابلکه قیزی ونوه لرین درد دل ائدیپ گئدسین. اما کورکن بوشلامیریب دئیر: آقا سیداسن هانسی مجتهدده مقلدسن؟ سید جواب وئیر: اوغول من سندن سوروشمیرام! اگرک سنده اوستون ویرمیراسان! یاخچیدیک ی هرگون گوروسن، آقا امام خمینی سفارش ائدیر: هیچ کسی تفتیش عقایدایله میرون! و... کورکن مجال وئر میرا دئیر آقا سید: اگرمنه دئمه سون! سندن سونرا استکان نعلبکی وی گرک جارایب سویاچکم! سید بیر عمور کورکنه احکام شرعیدن، حلال و حرامیدن و تمیزلیکدن دئمیشدیر، بوسوزی ایشید مک همین! ایاقا قالخیب دئیر: اوغول واقعاً دوز دئیپ لر: (سویون لام

آخاریندن، آدامین یره باخاریندن (قورغون) بوخباثت کی سنده وار، مطمئنأچوخ چکمز منفور عام
وخاص اولا جاقسان! خوشبختانه سونرالار همان کورکن، طبق سیددئین اولور!

چتین گونلر یاد اولسون ، عبرت اولسون
دمی ایستی ، دیلی چراغِ عزت اولسون
وثریل سین دوز قولاغ غوغای شهر
غم و شادی شَبّه ، بی محنت اولسون
گزن گوزلر ، گوزل لر سَفَره سینده
چمن سیراب ، گولی دم فرصت اولسون
چوغان داشی یغیشدی ، هر محال دان
گئدن گئددی ، گلن خوش صحبت اولسون
بو اولکهنی قینادی غم سحابی
نئیّه شادی؟! اگرک بی رغبت اولسون
بئلنجی قیرلّبی ، آددی قفایه
طراوتدن دئدی : سر شوکت اولسون
حبیب جانم ، دئمه دونیا یالاندی
دوغور دونیا دوزه ، دوز قدرت اولسون

۵۱۲--- سوزی آدیره، سوز صاحبی گوتورر:

کنایه لی وکینه لی سوز دانیشانلارین مثلی دیر. بئلنجی آدام معمولاً قورغاق و آق اورک اولار
اولا عین حالدا گيجيکلی، بخیل وریا کارا اولار. وقتی بیر محفلده ، مجلسده و جمعهده بش آلتی
نفر شیرین صحبت ائدر لر؛ کنایه لی دانیشان بولارین ایستی جمعین تحمل ائدنمز. بیر نفری
نشانلار. بعد بیر آجی سوز اونون باره سینده ولی غیر مستقیم میدان آتار. هامی فیکر ائدر سوز
اونونکی دی! سوروشارلار: فلائی منظورین کیمدیر؟! جواب وئرر: سوزی آدیره، سوز صاحبی
گوتورر! بوجوره سی محفل یاققان سالار. بعضاً کنایه لی آدام ایله آجی دانیشار، کی همان
سوز اونون قتلینه تمام اولوب ویا منفور خاص و عام اولار.

۵۱۳--- سوز وقتینه چکر:

خاطره ، حادثه ، حکایت دئیرن و شیرین صحبت ائدن شخص لر بو مثلی چوخ ایشله درلر. وقتی بیرخوش صحبت آدام ایستر، سوز و صحبتین لاب شیرن و زمانلی ایله سین بو مثلی لن خاطره و حکایه نین تاریخین تعیین ائدر. تا مستمع لر مجذوب و مدلول اولسونلار.

۵۱۴--- سویوب سویوب، آخیریندا مردار ایله مه:

وقتی بیر شخص ایشی ، احسانی ، خدمتی ، عملی ، علمی ، درس و مشقی ، صنعتی و... ذوق و شوقیله احسن صورتینده باشلار. ولی آخرمراحلینده یال چکرویا کورلار. علاوه گوردیکی ایشین خرابلار بلکه منتظرلریده آواراقویار! اوندامذکور مثلی بوجور آداما دئیرلر

۵۱۵--- سن تولکی اولسون ، من سنین قوریو غیوم:

بو مثلی اوزمان دئیرلر! بیر نفر چوخ بیلیمیش عین حالدا شرور، آرا قاتان، بورک قویان ایستربیر نفره گیزلین آزاریتیره، یا بیر نفری تحریک ائدیپ، اثری لاریلن ساواشدیر، یا دوست د و نیندا بورک قویوب مالین و مقامین الیندن آلسین؛ ولی بیلمز کی طرف بونداندا هوشلی و زرنگی دی. زرنگ و ایشی سئچن شخص مذکور مثلی دئمکیلن آندیرار : من نه آلدانارام ونه سنین تحریک یله غلط ایش انجام وئرم.

۵۱۶--- سن منی آلیردون ایتی وین ترکینه، منده سنی آلاردیم آتی مین ترکینه:

بعضی آز جنبه و دیاز آدام وقتی الینه بیر بالاجا ایش دوشر ، خساستدن و تکبردن هیچ کیمسه یه علاوه خیر یتیرمز، بلکه لاب عزیزینده گورنده بورنون یان تودارا! اما دونیانین دولانیشفی، بئلنجی فردی همان یرده ساخلار! ولی اوکسین کی سایمازدی تانری اوجا یرلره و گوزل ایشلره چاددیرار! خسیس آدام باشلار بونین اویان بویانینا کچمجه! اما طرف باش وئرمز! آخیردا خسیس دئیر: فلانی منی هیچ سایمیرسان؟! اودامذکور مثلی دئیپ، باشیندان ائدر.

۵۱۷--- سیزین الیزده پاراغیدیر، بیزه یتیشنده اولدی کچل؟:

بیر هجت، سمت، ملک، وسیله و یا هرزاد دیگر بیر نفرین الینده اولاندا بتر تعریفلرب، اونا افتخار ایلر. و هر سوز دوشنده ایستراونلان دانیشسین! اما همان شئی و یا مقام بیر اثری سنین الینه یتیشمک همین پیسلرومین جوهره عیب یونار! اوندابئلنجی آدامامذکور مثلی دئیرلر. دلال پیشه آدامدا بئلنجی صفت لاب آیدین صورتده گورولر. بیر ادمانچی (ورزشکار) تمرین و ممارست اثرینده بویوک میادینده افتخارلی مقاملار اله گتیر میشدی. بئلنجی توفیق لرین اکثر

همشهرلری، دوست آشنا سی تبریک دئی، بيله سینه افتخار ایلیردیلر. قهرماندا پهلوان لار
 دبیله تواضع وجومردلیکی بیر بیرینه قاتیب، بئلنجی شریف وحق بیلن مردمینه آرخا لانیردی.
 اما ایکی اوچ پاخیل یولداشی هر یرده اوتوروب دوروردیلار، اونلان غیبت ائدیپ پیس لیردیلر.
 حتی اونی گورنده چوخ آجیلی اوزلرین یان تودیردیلار. بعضنده قاش گوز برلدریدیلر. گون او
 گون اولدی پاخیل یولداشلارین بیر، یوخاری میدانلارین بیرینده مقام کسب ايله دی.
 شهرینه قائیدیپ، همان ایکی پاخیل یولداشلارین تبریک دئمکینه گوزون قاپویا تیکدی.

آنجا ایکی سیندن بیریده گلمه دی، ملول لیق گولونده چمیردی، قاپو چالیندی. گوردی
 همان پهلوانین باره سینده کی گونلروساعاتلار غیبت ائدیپ و پیسله میشدی اودورا بش آلتی
 نفریلن بیر گوزل گول دسته سی الینده، ناب اورک سوینجکلی ائوه وارد اولوب، تبریک دئدی!
 گوزلری دولدی. دئدی: پهلوان من اصل مدالی می ایمدی سندن آلدیم. منی حلال ايله .

۵۱۸--- سیچقان دلیرین (دلیکین)، سادین آلیر:

شاه رژیمی نین اشکنجه وجانی آداملارینلان بیرى محمد علی شعبانی دیر. ((حسینی))
 ادیلامعروفی دیر.

بورحم سیز وجلادنا کیشی، سیاسی زندانی لره اوقدر خطرلی وقوورغولیردیکی آددین
 مسکو و آورپا رادیو و تلوزیون لاریندادئیب و شاهین بیوک اشکنجه چی لریندن بیلیردیلر.
 اما ايله کی سیل انقلاب یولادوشدی وشاهین رژیمین توپ وتفنگیله باهم آپاردی، همین
 آدلی سانلی وقوغما زباش آدام! گونده بیر یرده گیزلنیردی! حتی لاب اسکی یرلره ده پناه
 آپاریردی وتودیلان حالدا دچاره سیزلیقدان ئوزون اولدوردی. بئلنجی آداما وتایلارینا مذکور
 مثلی دئیرلر.

۵۱۹--- سیچقان اولمامیش، جوال دیبی دلیر:

او آداما دئیرلر؛ قدرت تا پمبا میش ایستر بویوک بویوک ایشلر گورسون. مثلاً بیر بالا جا ایش الینه
 دولاشماق همین اونا بونا خط و نشان چکرا قاش گوز برلدر! ویا الینه آز سرمایه دوشمک
 همین یکه یکه معامله لرائدر! اویا تازا بیر ادمانا (ورزشه) گئدمک همین بویوک قهرمان
 و پهلوانلار دان ایراد تودیب، اولارا دوداق بوزرا اوتدا مصداق بو مثل اولار.

۵۲۰--- سن راضی من راضی، نئلیریخ بیز قاضی:

وقتی ایکی نفر اختلاف تاپارویا ساواشار بعد ایشلری شکایته چادار. اما سونرا، هرایکی سی پشیمان اولار. ایسترلر ئوزلری مساله لرین حل ائد سینلر. اونداییری ایاق قاباقا قویوب مذکور مثلی دئیر. و بعد خوشان لیقی لن ئوز ایشلرین حل ایلرلر.
معجز شبستری دئیر:

ایندی که بوایشه اولوب راضی
ال چکیبدر عناد دن قاضی

۵۲۱--- سنین کین یئیاخ، منیم کین اویناداخ :

بو مثل باهالیق و آج لیق زمانلاردا دوغولوبدیر. دئیرلر: چورک قیتراقا دوشور. هر کس هر نمه نه تاپیر فقط دیری قالسین گیزلینجه ئوزی یئیر. ایکی باجی کی هره سنین بیرسوت امر اوشاقی واریمیش باهم اوتورورلار. بیرری نقشه گلیردئیر: باجی بیز آجیخ! گل بو اوشاقلارین بیرین یئیاخ! بیرینده اویناداخ! چون منیمکی قشنگی دیر! بونی اویناداخ! سنین کینده یئیاخ! هم آج قالمیراخ همده اویناد ماغا اوشاقی میز اولسون! ایمدی بو سوز مثل سائره اولوبدیر. بئلنجی قضایاده دئیرلر.

۵۲۲--- سنه اومود باغلیران، شام سیز یاتار:

قولی فعلی یالان آداما دئیرلر. بعضی آلچاخ آدام بیرینه قول وئیرر، و اونلان بهره آپارار. اما وقت وعده زمانی طرفی انتظاردا قویوب، قولی نین آلتیندان ویرار. و بو قباح ایشین حماقدن بیر نوع زرنگی لیک بیلر. و یا بیرینه قول مساعد وئیرر. اما وقت وعده ده گوزه گورسنمزا! تا ایش ایشدن سوروشسون! یولداشلاردان صحبت ایلیردی:

چون آتام اقتصادی نظربندن ضعیفیدیر و همده قوجالمیشدیر؛ من یای وقتی ایشلردیم. قیش لباسیمی، کتاب و دفتریمی تهیه ایلردیم.

گنه یازین خرداد آیی گلدی. مدرسه لر قورتولوب قورتول مامیش بویوک قارداشیم دئدی: من عمارت چکیرم. گل منه ایشله، پاییز وقتی هر نه لازمون اولسا آلاجاquam. گرکی من قارداشیمین نانجیب لیکنه و نامردلیقنه کاملاً واقفیدیم! اما دوره نین سوزونه گوره قبول ایله دیم! اوچ آی یایی هر گون من دن ایکی فعله نین ایشین چکدی. گاه دئیردی: بوبالاجا اطاق سنینکی دیر! گاه دئیردی: سنه بیر جفت باشماق بیئنمیشم ایکی گوز ایستیر تماشا ائدهاؤ... خلاصه هرگون بیر یالان سوزیله منی خام عالمینده ایشه باسیردی! ال لریمی

وبارماقلاریمی چرپیک، سیمان و گچ ایله آپارمیشدی؛ هیچ ایستی وسویوخ بیرزاد الیمه آلانمیردیم. یواش یواش ایسته دی مدرسه لر آچیلار. منده آناما دئدیم: اوغوللوا دئنن قولینه عمل ایله سین. داهی کتاب، لباس و مداد دفتر آلان زمانی یتیشیدیر!

آنام بالا بالابو سوزلردن دئیردی! او قارداشیمنداکی عمارتی آز قالیردی قورتولا! خانچانین گنه ادالاری گول ایله دی! بیرگون ایشیم دن ایراد تودیب دونقولدادی. بیر گون دانیش دیرمادی! بیرگون بنا فعله نین حضورینده مسخره اندیب آجی آجی سوزلردندی! و خلاصه هر گنده اداسی باجاریردی منیم باشیما گئددی! بیرگون جانا گلیب دئدیم: من سنه هی احترام ایلیرم! نئیله بیل میرسن؟! اگر چوخ کیشی سن! منیم ئوزگه لر تک حقی می وئرا! گئدیم دا! دئیسن باروت بشکه سینه کبیریت آددون! منه گاه تپیک آددی! گاه سیلی! گاه لاب گنده دانیشیخ سوزلریله یامان یاوز دئدی. گوردی گوجی چادمیری! الینه بیر چرپیک سینیغی، آلیب چوخ ناکیشی لیقینه منه سایي تولازلادی! هیچ زاد دئمه دیم! آتامین حضورینه گئدیب! چوخ آجیغلی وهیسلدی دئدیم: آقا! بونه نامرد اوغولودی سن بیودم میسن؟! آتام بیر آز منه تسکین وئردی. آخشام وقتی داداش خاندان حق بجانب اوتورمیشدی! آتام دئدی: بالا سنه اومودی اولان شام سیزی تارمیش! بودا ال لرین آغیریماسیندیر، خیردا قارداشیوا دئیرسن! اوغول نامرد اولما، نامردین آخری ذلیل اولار.

۵۲۳--- سن گونوز گئدن یول لاری، من گئجه گئدمیشم:

خط و نشان چکن لرین مثلی دیر. وقتی بیر نفر ایستیریر آئریسینا ئوزن یوخاری نشان وئرسین؛ و یا طرفی تهدید اندیب سوزون یریدسین؛ مذکور مثلی تحکیمله دئیر. و یا اگر بیر نفر ایستیرغلط ایشین و ریاسین گیزله ده، طرفی متوجه اولماغ همین، مذکور مثلی دئیر، تا گیزله دن فیکر ایله مه سین طرفی خامدی.

۵۲۴--- سنن کی بئله گوجون وار، گئد توپچی اولجیلن:

دویوش توپلارین ابتدائی زمانی، حمل ایله مکی چوخ زور آپاران و چتئیر میش. شاهلار و سردارلار و مامورلاری کند به کند و شهر به شهر دولانارمیشلار. و هر یرده جانلی، یانلی و گنج جوان کیشی لری تاپیب، توپ حمل اندمکه استخدام ایلر میشلر. توپچی لارا هامی قیریمیلاردان (سرباز) چوخ غذا و آرتیق حقوق وئر میشلر. مخصوص جنگی گئیمی و باشماق اختیارلار یندا قویار میشلار. اونلان بئله هله هله قیریم دوام گتیرن مزیرمیش ایشدن دوشوب و یا قاچار میشلار. ایمدی بومثلی اوادعالی کسه وجوانا تحقیر یله دئیرلر؛

ئوزون دن دم ویرار ! ویریب یخماسیندن دئیر ! ویا او کس کی حددن آرتیق بوش گوجسیز وقورغاق اولار. مزاح اوچونده دئیرلر.

۵۲۵--- سویون قوددون ، آغزی باغلانار:

بعضی آدام وار قود آغزی باغلاما قادعا یازار. ویایاز دیرار! دئمک اولار تا حدودی بومثلین دوغولماسیلن درین رابطه سی وار . ولی ایمدی او آداما دئیرلر؛ حریص و طمع کارلیقدان گونلر هفته لرحتی آیلارایلر ساده آدامین کمیننده اوتورار، آخیردا توراسالار. اما سویونجکدن علاوه بیر ایش انجام وئرنمز، بلکه معمولی هدفینه ده ال تاپانمباز. اوند بو مثلی دئیرلر. بعضنده تصادفی بیر نفره گوزل فرصت ال وئرر. اما هیجان دان استفاده ائدنمز. اونداد دئیرلر.

۵۲۶--- سوز سوزی گتیرر، آرشین بزی گتیرر:

بو مثلی اوند دئیرلر ؛ جمع آراسیندا ، یولداش آراسیندا، محفله، مجلسده و مشورت جلسه سینده ازله سوز بیروهدف مشخص اولار. اما گئد به گئد آتری مسائل ده کی تعیین اولما میشدیر، دال با دال قاباقا گلرلر. تعیین اولما میش سوزلر گاه عداوت یارادار و گاه جمعین اورک لرین آرتیق بیرائیدب، هدف مورد نظره یاخینلادار.

۵۲۷--- شادلیغینا، شیدلیغ ائدیر:

بعضی آداما، تانری نین مبارک وبرکت لی مواهب ونعمت لری اهدا اولونار. اما آخماخ لیکدان تشکروسپاس عوضی نعمت لره کفر دوشوب، اونا بونا آزار واذیت ائدرا بیله سین دن علت سیز تکبر ونخوت یاغار! مردم بئلنجی آدامین موردینده مذکور مثلی دئیرلر. وهردم منتظر سینماغی اولارلار.

۵۲۸--- شاپا کیلار دسته سین دن دیر:

متاسفانه بعضی آدام دینی ومذهبی اوزه ل امام حسین عاشوراس نی دوکان و مغازه ائدرلر. هامی متدین وآزاده انسانلار تاریخ بویی ائمه هدانین ومخصوصاً امام حسین (ع) نین جاوید آئدین و قانلی عاشوراسین صراط حقیقت، عدالت وطریق هدایت بیلیرلر. وصال عشقین لایب دوز یولون سایارلار؛

لکن بعضی دیاز ، مکار و حيله گر روضه خوان تاپلیب شیعه لرین و مسلمانلارین بو خالص عشق وعلاقه سین دن سوء استفاده ائدرلر ! بعضی عزا مجلس لرینده هر اون واون بش- معزنین آراسیندا ئوز آداملارین قویارلار . و تاپشیرارلار ؛ من فلان سوزه

ومصراعه يتيشنده، اوجادان آغليريب قول قيقچلاريزا چالين! متاسفانه بو ادا لاريلن بعضى زمانلار مجالسى ادب و نزاكتدن چيخاردارلار. ولى بيرمدتن سونرا اللرى آچليب، داهى مردم باش وئرمز لر. اگر بير يده بوجور ادا گتيرسه دئير لر: باش وئرميرون! شاپباچى لار داندير!

۵۲۹--- شاه گلدی سین کچدیر:

طنطنه و تبختريله بيريره وارد اولماق، ويا تاتاييله بيرايشى انجام وئرمک ويا غروريله قدم گوتورمک ويا بير مجلسه و محفله بى وقت گئدن زمانى گاه تمسخر و گاه تعجيبيله دئير لر.

۵۳۰--- شاهدان گئدا سى اولماز:

ملتى آج ساخليريان، جوربه جوربه ماليات وضع ائدن وسای سيز بهانه لريله مردمى سويان حاکم لره والى لره و شاهلار دئير لر. البته آقاصفت، و دادگر حاکم و شاهلار تاريخده بومثل دن مبراديلر.

اوجمله دن: شاه اسماعيل صفوى امام على (ع) مين مريدى دير، ۱۸ ايل حكومتينده ائريشه جنگ و خرچى لن بش دفعه اكينچى لرى و صنعتچى لرى ماليات دان معاف ائدير او قتي وزير لر يندن بيرى، ارادت ائرينده توصيه ائدير: اى مرشد ابو معاف و باغيشلامالار خزانه نى بوشالدار! شاه اسماعيل جوان بخت جواب وئير: دولتین اصل خزانه سى ملت ديرا دولتین خزانه سى بوش قالماغي چوخ بهتر دى تاملتين جيبى و يورت يوواسى بوش قالالا! او دوركى وقتى شيبك خان ازبکين قوشونين آغير دويشده مغلوب ائديب، واونى اولدورير، مريدلرى شوق و علاقه دن شيبك خانين جسدین ديشلريلن تيکه پارچا ائدير لر! ويا چالدران جنگينده ايرمى آلتى مين قوشونيله سلطان سليم خان عثمانى نين يوز مين مجهز قوشونى نين مقابلينده آخير قانلارينا کيمين دا يانيب، حتى بير قيرمى دا قاچمير و ياخيانت فيکرى باشينا ويرمير! و ايمد يده نئچه قرن لردن سونرا آذربايجانين حق بيلن ملتى بعضى يرده شاه اسماعيلين فوت گونى نين دونومينده عزا تودارلار.

۵۳۱--- شلوارين ترسه گئيبدیر:

تانرى رحمت ايله سين مرحوم شاعر محموددا. (معركة تودان وگوزى باغلى هنرى واريدي). چون معركة لرينده شيرين وقافيه لى سوزلر و حکايع لردئير دى، مردم بيله سينه لقب ((شاعر محمود)) وئرميش ديلر مذكور مثلى او قدر معركة لرينده ايشله دردى کى ايمدى شهر و حومه مراغه ده مثل سائره اولوبدى. حضرت رسول اکرم (ص) بويورار: (بهشت ده

بیرروار کی تفرج یری دئیرلرهیچ کیمسه بویره گنده نمز، مگراوکس کی اوشاقلاری خوشحال و مسروراند (واقعا مرحوم شاعر محمود مصداق بو حدیث مبارک دیر.

شاعر محمود، مراغه شهری سی نین شاید آذربایجان اولکه سی نین تاریخینده آدلی، محبوب، معروف و مردمی معرکه تودانیردی. بییزیم اوشاق لیق وینی دورانییمیزده قوجال میشدیر . اونلان بئله چوخ شاد لقیله معرکه توداردی. گوزی باغلی ایشلر انجام وئردی. آرواد، کیشی جوان و اوشاق ذوقیله بو نون معرکه سینه دوروب باخار دیلار. واورکدن لذت آپاراردیلار. شاعر محمودین معروف شعبده وگوزی باغلیجا لاریندان عبارتدیر: کاغذی پول ایله مک ، دوغراغلی کاغذ لری آغزینا قویوب، بعدش ریخ پرچم صورتینده ایشیکه چیخادماق، معروف لوله هینین نئچه دفعه لرغیدن سویولا دولدورماق، و نئچه نوع لوله هینیه اویون انجام وئریمک، اوشاق یومورتا دماق، نئچه حلقه نی مرئی بیر بیرینه کچیردیب بعد آئیرماق، اوزوک، ساعت بیر بالا جا جعبه یه قویوب بعد محو ائدماق، سکه نی بیر دستمالدا یوخ ایله مک، ایلان و سوی سار اوینا دماق، جیر یغ فیر یغ پارچادان سیچقان دوزلدیب سینه با جاسیندا قاچیدماق، و اونلار آئیری گوزی باغلیجی ایش انجام وئرردی. تماشاچیلری حیران ائدیب گولدورردی. اما ایکی گوزی باغلیجاسی چوخ معروف، دادلی دوزلی و هامیرا لذت وئر وئیردی.

۱- بیر آفتا سی واریردی ؛ آدینا لوله هین دئیردی. بیه سینه بیر اوزن و نازیک لوله نصب ایله میشدیر. نئچه دفعه اونی بوشالداردی! بعد ایچره سینه بیر نازیک آغاچ تونی سوخاردی! گویه قاو زایب چوخ دادلی دوزلی سسلردی! ای هیر هیر دریاسی تز اول منیم لوله هینیمی دولدور! بعد آغاجین اونون ایچره سینده اوینا داردی! و آفتابه ده، بش آلتی دفعه فیرلاندی! سونرا آفتابه نین قورپینلان یا پشیشب! معرکه میدانین گزردی! یاخیندا کی لاردان بیرین نشانلاب، بیه سیلن باشا باشا قویاردی! اگر طرفی مومن و نماز قیلان گورسیردی؛ دئیردی: تز اول دست نمازی وی آل ! ایمدی سو قورتولارها ! هله هله هیر هیر دریا سی نین سویو اله دوشمز ! اما اگر بیرین چیرلی گورسیردی دئیردی: آل اوزووی بیر یوجیلن بلکه گورجک اولاسان! یا اگر اوشاق اولسیردی، قاقاقینا تو دیب سوی بوشالدا بوشالدا محبتی تحکیمه قاتیب دئیردی: اوغلان اوتان اوتان! بیر بئله آدامین آراسیندا ایشیکه گئدیرسن !؟ یا اگر معرکه نین یری توپراقلی اولسایدی، یری سولیرا سولیرا دئیردی: شهرداری نین وقتی یوخدیر! قوی بلکه هیر هیر دریاسی نین نوکری شهره یتیش سین!

۲- اوشاقلاريله باش باشاقويماقيردى. معرکه نين شيرين يرينده بيرديري باش اوشاق سئچردى. اوشاقى سيناماق اوچون سورشاردى: اوغلان آدون نئدير؟ مثلاً دئيردى: يوسف . بعد سورشاردى: يوسف آقا! ايستيرسن منه شاگرد اولاسان؟ اگر دئيسيردى بلى؛ شاعر محمود : يوسف آقابيرشرطى وار! اودا بودور، من هر نه دئسم ! گرک اوجا دان دئيسن ، من ! اوشاق قبول ائدردى. شاعر الين قوياردى اوغلانين چئنينه سوروشاردى: اوغلان من زرنغم يا سن؟

اوغلان جواب وئرردى ، من

- من چوخ يئيرم؟ ياسن؟

- من

- من پهلوانام ياسن؟

- من!

- من آقا يام يا سن؟

- من!

- من ايشكه يم ياسن!

- من!

اگر اوشاق هوشلى اولسايدى ، بوردا دئيردى : سن ! هر حالدا هانسى دئيلسيردى شاعر نوزى وهامى تماشاجى لار قات قاتيله گولرديلر. هامى ياناقلاردا ودوداقلاردا ياشيل شادليغ لار دالقالاناردى. بعد شاعر محمود اله سالدیغی اوشاقين گاه قوينين دن، جبين دن، باش قولاغين دن، و.... اسکناس وسکه چيخارداردى! بعضنده همان اوشاقا بير اسکناس وئريب تاپشيراردى: اوغول، منيم جيبيم يرتیغ دیر! آل بوچورک پولیمی ساخلا! برک یره قوی ها! اگر ایتسه من آج قالارام ! بعد اوج دورد گوزی باغلیجا دان سونرا دفعه دن پولون ایستردی ! اوشاق ها آختاراردی ! اتاپانمبازدی ! شاعره مرت اوچون تر تز پولین ایستردی ! اوشاق آرزو قلاردی آغلا سین. بعد تماشاجی لره اشاره ایلردی یول آچسینلار! بعد اوشاقا دئیردی : گوزده هابیردن اوردان قاچارسان! سونرا آرجا اوشاقدان فاصله آچاردی! بیر نفر کیشی لردن اشاره ایلردی: اوغلان گل بوردان قاچ! اوشاقدا گوز گوز اندیب، قویوب قاچاردی! گنه تماشاجی لراورکدن کیف اندیب مرحوم شاعرین ایسته مه لی ترفندینه کپی چالاردیلار. یا اله دوشن اوشاقا دئیردی: ایستیرسن یومورتا یا سان!؟ اگر قبول ایله سیردی، آلتینا بیر یومورتا قویاردی

دئیردی: بو فالاسی دی ابعده یومورتانین اوستونه بیر دستمال سئیرردی ابعده الین قویاردی
اوشاقین باشینا دئیردی:

اوغلان من نه دئسم سنده اونی دئی!

شاعر محمود: قود قود!

اوشاق: قود قود!

شاعر: نیم قود قود!

اوشاق: نیم قود قود!

شاعر محمود اوچ دورده دفعه معرکه میدانین دولانار دی ابعده گلردی چوخ سهمان وقیر
فیریلن دستمالی چکردی. مردم واوشاق گوئردیلر بیر یومورتا ایکی اولوبدیر! هامی تعجیله
شادلیغی بیر بیرینه قاتیب کیف ائدر دیر! اما شاعر محمود هیچ وقت تردستینه
جوونمزدی. آخر هر معرکه ده دئیردی:

ای هم شهری لریم ابولارها میسی یالاندی! گوزی باغلیجادی اسیزدن ایستیرم هیچ وقت
اینا میرون بعضی زمان گوزی باغلیجاسی دوزانجام تاپانمازدی. ئوزین یره قویمازدی! بلکه
دئیردی: ایله بیر بوجمعه شلوارین ترسه گئیرن کیشی ویاچیلچه باش آروادواردی! امن
یاخاسیندن یاپیش مامیش، تانین ما میش! ئوزی یولون تودسون گندسین!

بعضی ساده لوح آدم لاردان یواش جاشلوارلارینا باشلارینا باخاردیلار! بو باخا باخدا کی مردم
ئوزلرینه مشغول اولاردیلار! شاعر محمود گورول مه میش ایشین عیبین رفع ائدی، انجام
وئرردی ابعده دئیردی: شلوارین ترسه گئین وچیلچه باش گنددی! ایمدی وقتی
بیر نفر ایشین، فنلین، عملین، و هنرین دوزانجام وئره نمه سه مذکور مثلی دئیرلر!
اوتانما سین! اویا مزاح اوچون بیر نفرین ایشی راست گلمز، اوندادا دئیرلر.

۵۳۲--- شفا. پیاله نین دیبینه اولار:

اوزه ل عرفانین مثلی دیر. ولی ایمدی عموم مردم مناسب یرلرده ایشله درلر. تا ایشین آخرینا
امود وار اولسونلار. (بومثلی عرفادن، ساقیدن، ساغردن و شرابدان گوتورولر. چون شرابین دیبی
نین دادی وئشه سی چوخ اولار. و معمولاً غنائی شاعر لر، مذکور کلمات دان چوخ ایش
چکیب، اصل منظورلارین بئلنجی آدلار یله بیان ائدرلر.)

۵۳۳--- شعورلی اوشاق ئیلیلر دده مالین، شعورسیز اوشاق ئیلیلر دده مالین:

بو مثلی اوندای دئیرلر؛ بیر آتا و آنا ایسترلر بالالارینا مُلک و مال قویسینلار ئوزلرین یرتارلار، حلال و حرام بیلملر. یاو آتا و آنا کی یوخسول لیق اثرینده همیشه اوشاقلاری نین سونراسینا غصه ائدرلر. اونداد دئیرلر. یا او اوشاق کی هامی دالی قالماسی نین، آتا و آناسی نین فقرینه بند ایلر! یا وقتی بیر اوغول ؛ آتا سین دن چوخ مال و دولت قالار ولی حماقت و لالایی لیقندن الدن و ئریب فقره دوچار اولار اوندادا مردم، حسرتیله مذکور مثلی دئیرلر. هر حالدا همان عبارتی ولی متفاوت نظریله ایشله درلر. اما بعضی مصداقی لرده صائب بیرمئل دگیل ! چون بول لی گورسه نیب ؛ بعضی بی شعور اوشاقلارین اوستون، دده لرین مال و دولتی اورتوبدی! کماکی همان بی شعورلیق آئیری بیرمتوسط ویا کاسیب عایله سینده اولسایدی، حتماً اونى لالایی بیلر دیلر او یا یاشایاشدا همیشه بیر طرفی یرده قالاردی!

۵۳۴--- شیرین دیل، ایلاتی یوواسین دن چیخاردار:

یومیشاق، شیرین و محبتلی دانیشماقین یوخاری و نفوذ لی آثارین نشان و ئرمک اوچون دئیرلر.

۵۳۵--- شیرین دیلیوه گوره بالا، بیر پمپا دا کره سالاجام:

بیر محلّه ده نئچه شوکت خانیم واری میش. مردم تشخیص و ئرمک اوچون هره سینه طبق خَلق و خاصیت لری بیر لقب و ئرمیش دیلر! بیرى نین ده لقبی چیرلی شوکت خالایدی! قونشولاردان اوشاقینا دئیر: بالا گئد شوکت خانیم دان بیر آز ایران آل. اوشاق سوروشور: هانسیندان؟ یواشجا دئیر چیرلی شوکت دن!

اوشاق کاسا الینده گئدیر. قاپینی دویر. شوکت خانیم گلیر سوروشور: هه بالا؟ اوشاق دئیر: چیرلی شوکت خالا! نئم دئدی، بیر آز بیزه ایران وئرا شوکت خالا دئیر: بالا شیرین دیلیوه گوره بیر پمپادا آیرا نیوا کره سالاجام! بعد جیمدیک لیره جیمدیک لیره آپاریر ایچه ریه! بیر تون آغاجی گوتورورا! یکی اوج دنه یانیزین دن چالیر! اوشاق کاسا نیده آتیر قاچیر! توشیره توشیره ئوزون ائولرینه سالیر! ننه سی قورغووب دئیر: بالا نه اولوبدیر؟! دئیر: شوکت خالامنی ویردی!

ننه سی سوروشور: چیل لی توپوخون قیشه له دون ؟

- یوخ ننه !

-آلا قاشقا ایتینه داش آتدون ؟

- یوخ ننه !

- تولوغونا دئردون ؟

- یوخ ننه !

- آخ نئییه ویریدیر؟

- ننه! شوکت خالا ایله کی قاپینی آچدی، من سلام وئریب دئدیم: چیرلی شوکت خالابیزه بیر کاسا آیران وئرامنی ایچریه آپارا! پاراباش آلتی دنه جیمدیک گوتدی، اسونرا یکی اوچ دنه ده آغاج چکدی، بعدا و شاق یانا، قول قیچین و آقولا رقان چیل اولان یرلرین ننه سینه گویتردی! ننه سی گولوب دئدی: ایله منده اولسور دوم، اسنی ایله ایلردیم! کی شوکت خالا ایلیریبدی! ایمدی بو مثلی بئلنجی مناسب لرده دئیرلر، البته مثله ایله بو حکایه دن دوغولوبدیر.

۵۳۶--- شیطان قولاغی کر اولسون:

استدعا و تمنائی بیر مثلدیر. بو مثل رضا شاه دوری دوغولوبدیر، یا حداقل دیل لرده رونق تاپیب، صیقل لشبیدیر. چون اوزمانین قادین و آقالاری چوخ ایشله درلر. رضا شاه دوری کی قاجاریه استبدادی نین آردی سی ولاب مدرن و شدت لی سیر میش؛ جاسوس باز لیقین حددن آرتیق رونقی واریمیش هیچ کیمسه جرات ائدن مزیرمیش شاهدان، وزیرلردن، ملک و ملتدن، حکومت دن و ارتش دن دانیش سین حتی ائولرین ایچره سینده ده اگر صحبتی اولسوردی، پیچی پیچیه دانیشارمیش لارا چون باورلری واری میش: پهلوی جاسوس لاری نردبان قویوب، قولاغ آساجیخ لار بئلنجی زمان، اول صحبت لرینده دئیرمیشلر: شیطان قولاغی کر اولسون! یعنی دورون باخین گورون کوجه ده باجادا جاسوس وار یا یوخ؟! بعد صحبت لرین ایلر میشلر!

ایمدی بو مثلی او زمان دئیرلر؛ آرخابین اولسونلار، آرالاریندا جاسوس وار یا یوخ! اگر اولسادا الله دان اوتوری، قولاغین کر ایله سین! گئدیب چوغورلیق ایله مه سین.

۵۳۷--- شوربانین دادسیز لیقی، دن سیز لیقندنیر:

بو مثل اوندا دئیرلر؛ بیر نفری ایش باجارماغا، غذا پیشیرمه مکه، آداب و رسوم بیلمه مکه و ناشی لیکا متهم ایلرلر. ولی غافیل کی طرفین یا مناسب هجتی یوخدی! ویا وسایلی آزدی ویا یوخسولدی. اگر شرایطی مناسب اولسا ئوز ایشینده چوخدا ماهردی.

شاه زمانی اوچونجی کلاسدا درس اوخوردیخ. ادمان (ورزش) ساعتی معلمی میزبیزی صفه دوزدی. نوبتيله قاچما مسابقه سی سالدی. هم کلاس لاردان، اکبر آدلی قیوراق وزرنگیدی؛ اوشاقلاردندیلر: آقا معلم، اکبرهامیدان بترقاچار! اکبر بیر طرفده دال دالا نیردی؛ آقا معلم (بولحنيله، اکبر بالام اقوچ اوغلو) چاغیردی. وادار ایله دی قاجسین! انجاق اکبر امتناع ایله دی! معلم اصرار! آخیردا معلم اکبری تحکمیله قاچماغا وادار ایله دی. اکبر مجبور اولدی قاجسین!

دورد اوشاق باهم اولوب صفه دور دیلار. بعد آقا معلم دئدی: بیر-ایکی - اوچ هامی سی قاچدیلار. و آقا معلم ده دالدا ن باخیردی. گوردی اکبرین باشماق لاری نین آلتی یوخدی! هیچ زاد دئیره نمه دی! فقط ایکی اوچ قطره گوزلرین دن سو آخدی! معلم دالدا لانیب، گوزلری نین اولدی یاشین سیلدی. اکبری هامی اوشاقلار تشویق ایله دیلر! اما همان شریف معلم، او ایلی اکبری یاددا ن چیخاد مادی! اکبر بالا بالا تزه لباس، باشماق گئییب، تازا مداد دفتر گتیریدی!

۵۳۸--- شوربا قیز دیریر:

متملق ویلاخ آدمادئیرلر. بعضی آدماداره ده ، ائوده، جوقادا و جمعه تاپیلار. نسبت بویوکه غیر عادی شیرین ویاغلی دیل لردئیر! الینه بیر شئی دوشوب فوراً بویوکه یئیدیرلر! اونون باشین شاه باشینا بنزه در! اما دالدا آسار، کسر و ئوز ایشپن ده توره لی گورمز! اگر غلط ایشده گورسه آئری سینا نسبت وئر! ابرجار سنبیل لئرا! اما سونرالار الی اوخونارا ایله کی ایستر گنه شیرین دیلین ایشه سالسین و یا بویوکه بیر شئی هدیه وئرسین! دئیرلر: فلائی گنه شوربا قیز دیریر!

۵۳۹--- شورکندیده قودوخ تاپلیر، آرجک دیشی سی ده تاپیلا؟:

بعضی ایده آلی ویا چوخ توقعلی آدماداره بیرئوده ، کندده ، ناحیه ده ، محلّه ده، شهرده، منطقه ده و... بیر شئین فقط مرغوبین و سئچمه لی سین ایسترتا نشان وئرسین: بلی منیمده تدبیریم وار! ولی بیلمزکی همان شئی دن اوردا تاپیلیمیر! اوند ا مذکور مثلی دئیرلر. تا بیر دفعه لیک ایسته دیکی شئین یاخچی پیسین دن آغزینا گتیرمه سین!

۵۴۰--- شووئین (شیون) قاباقا سالیبدیر:

معمولاً گناهلی آدماداره های کوبین قاباقا سالار. یا تزراق پلیس اداره سین ویا دادگاهها قاچار تایلّه دیکی گناهلی، طرفی نین بونینا سالیب ، محکوم ایله سین! بئلنجی آدمادی مخصوصاً پلیس لرو قاضی لر تزراق تانیرلار. آغلماقلارینا یا لوارماقلارینا باش وئرمزلر. تا

حقیقت آیدین اولمیریب هیچ تصمیم تودمازلار. اگر سطحی بیر آدام آلدانیب ،رحمی گلسه ده دئیرلر : باش وئرمه ! شیوه نین قاباق سالانلاردا ندیرا

۵۴۱--- شغلینا اثری باخان ، آجیندن اولر:

ثباتسیز ودم دمی مزاج صنعتچی، اکینچی، بازارچی ، کارمنده وهر ایش صاحبی اولان کسه دئیرلر. چوخ گورسنیب ؛ بیر نفر مناسب شغلینا اوز چوئروب، اثری شغلی لارا ال ویریپ، تا چوخ قازان سین اعلاوه موفق اولمیریپ ، بلکه گون به گون درد سره دوشوبدیرا حتی بورجا دوشوب، وار یوخوندا الدن وئریبدیرا

۵۴۲--- صاه یری، قولتو غی نین آلتیندا دی:

قدیم مردمین بئلنجی جوهره به جوهره وتازاتازالباس لاری اولمازدی. بلکه هرکیمسه کت وشلوارینا ملون یاماقلار تیکردیلر.(هانسی قیزیخچی یاماق ویاتپه لیک یاماسیردی، او قیزین ایلچی سی بول اولاردی)ایله کی لباس از لکی رنگین الدن وئردی. ولباسین اولکی رنگ وجنسی فقط قولتوغدا قالاردی. بومثلی بئلنجی گئیم دن گوتوروبلر .ایمدی مذکورمثلی اوکیمسه یه دئیرلر ؛ سای سیزعیب ونقصی اولار. بومثلیله ایسترلراونون حالتین، مال ویاخوی وخاصیتین تبیین ایله سینلر.

۵۴۳--- صاندیق تولاسی دیر:

تولا ایتین بالاسینا دئیرلر . ایتلر نوع به نوع وتیره به تیره اولارلار. مثلاً قوددان دونه ایتی، غربی ایتی، شرقی ایتی، چؤل ایتی، اسکیمو ایتی (همان سورتمه ایتی) اوبایتی صاندیق تولاسی و....ولی صاندیق تولاسی او ایته دئیرلر؛ قددی جوهره وبالاجا ، توک لری پارات، پوتاو قیشلاری لاب قیسا ، ئوزگه یه بدو وصاحبینه ننه گوزیله باخیب، نهایت یالتاغلیقی اندیب، ازلیلیب وقویروغین بولار. گوزی همیشه صاحبی نین الینده ویا جیبینده اولار .بئلنجی تولا، صاحبین گورنده گوزلرین قیرتارو قویروغون حددن آرتیق توپلار، از قالار قویروغی یریندن چیخیب ویا قوبسون اصاندیق تولاسین هر نه قدر ویرسالار صاحبیندن قاباغا کچمز. صاحبی هریره گئدسه صاندیق تولاسیدالونون دالینا دوشوب چوخ پوزیلن گئندراگاه آتیلار وگاه شیدلیرایلر! وگاه اندابیر آغیزاونا بونا هورر! ایمدی بومثلی اووقت دئیرلر؛ بیر نفر کور کوراسینا ومحض طمع بیر بویوکین دالینا دوشرا! فقط بویوکین خوشی گلمک اوچون هر نه غلط ایلر! بعضی آدامدا بئلنجی خاصیتلر اولار. گرکی بوجور آدامدا، صاندیق تولاسینیندا وفاسی اولمازا!

۵۴۴---صابون (سین) یله یازیل سا، کوپور وئرمز؟:

معمولاً معلم لرین مثلی دیر: بیر نفرین اوشاقی اول کلا سیندا املادا دوققوز آلیب ردا اولور. آتاسی معلمه چوخ خواهش ائدیر: اوشاقینا اون وئریب بلکه قبول اولسون. معلم دئیر: آقا من نانجیب دگیلم! منده گرک قانونا، مدیره جواب وئرم یا یوخ؟ اوالله اگر منیم الیم آجیق اولسایدی، ایرمی وئردیم! گنه گئد مدیری گور! اگر قبول ایله سه، منیم سوزوم یوخدیر! آتا گئدیر مدیرین حضورینه دئیر: آقامدیر تمنا ایلیرم! منیم اوشاقیم بیرنمره دن اوتوری قالماسین! اولی مدیردنده یوخ ایشدیر! آخیردا اعتراض یازیر، بیرده املا ورقه سینه باخسینلار! مدیر بوخاطره آتا نی لاب راضی ومطمئن ایله سین، امتحان برگه سین گتیریر، اونون حضورینده غلط لرین ساییر. آتا دادقت لی باخیر! بیردن گوزی دوشور (صابون) کلمه سینه کی اوشاقی (سین) لن یازمیشدیر. کیشی دئیر: آقا مدیر! سن قضاوت ایله اگر صابون (سینیله) یازیلسا، کوپور وئرمز؟!

ایمدی بو سوزمئل سائره اولوبدی. محترم معلم لر چوخ دئیرلر. وگه گاهی عموم مردمده ایشله درلر البته اوزمان دئیرلر: بیرایشین وعملین، آدین و ظاهرینده دئیش سه لر، خاصیت وجوهرین الدن وئرمز. اولان بلله ظاهر اوستونده جنگ وجدل ایلرلر.

۵۴۵---صبریلن حلوا پیشر، ای قورا سندن:

صبرودوزوم تانیرنین بویوک وشیرین نعمتیدی؛ هرکسه ایسترسه اعطابویورار. صبرین کوکیده توگنده دیر. امام صادق (ع) بویورار: (دوزوم انسانین باطی نین نور و صفاسین بیلدیرر) دئیرلر صبر و ظفرایکی قارداشدیلر. اگر اول صبر گلسه؛ دالی سی ظفرگله جاغ. البته بلاده صبر ایله مک تا حددی آساندیر. اما عافیت، منصب و وارگونی صبر ایله مک واقعاً چتیندیر. اکثر قلم صاحب نظر لر اوزه ل اخلاق عالم لری صبرین حسناتی باره سینده گوزل سوزلر وقیزیل عبارت وشعرلر دئییب لر. دئیرلر:

صبر ایله ای دل، کی شفا دور سنه

روحه صفا، شهد و جلاد ورسنه

بو مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفر بلاگونی عجزدن، و خوش گونی نخوتدن صبر ائدنمز. یا ئوزنه فشار گتیرر ویا آئری سینا.

۵۴۶--- صلوات دا گوجه گوره :

مسجده واعظ دلیل و حکمتیله شرع مقدس دن و عرف والادن صحبت ایلیرمیش.اونلان بئله بعضی سین گنه چورت آپاریرمیش . بونا گوره گاه گاه صلوات چوئرود دیریرمیش . بیرپاک اورکی جوان، قوجا کیشیله چئین به چئین اوتورمیشی میش.جوان هامی صلوات لاری اوجا و خوش سسیله چوئرورمیش، اما قوجا یواشجا دئیرمیش:اللهم صلی علی محمد و آل محمد.بعدالین اوزونه چکیرمیش.جوان اوغلان قوجاکیشی نی تشویق ایله سین،آغزین اونا سایى تودیب،لاب اوجادان دئیرمیش.اولی قوجا ئوز ایشین دیریمیش.آخیردا جوان داریخیب،دئیر: عمو جان الاقل سنده بیر دفعه اوجادان دئی گوراخ! بیزی لاب یوخلاد دون اقوجا کیشی گولوش لحنیله ودرین محبتلی باخیشیله دئیر:

بالا هر زاد گوجه گوره ! ایله صلوات دا گوجه گوره! یانینداکیلاروقتی بو عبارتی قوجادان ایشیدیرلر؛ گولوب مذکور عبارتی بوردا،اوردا دئیپ ایمدی مثل ائدیبلر.ایمدی وقتی بیرتوانلی آدام توانیسز آدامنان یوخاری انتظاری اولار ؛ اوندا مذکور مثلی دئیرلر . یعنی : ئوزووہ باخما منیم توانیم یوخدیر!

۵۴۷--- صواب عوضی ، کباب ایله دی:

بعضی آدام وارساده لیک دن ویا جهالتدن ایستر بیرینه خدمت ایله سین.ولی خدمت عوضی خرابلار . اوندا مذکور مثلی دئیرلر . یا بیر شریف و خیرشخص بیرینه نهایت احترامیله خدمت ائدر . اما طرف بهره سین آپاریب آپار ما میش ، طرفی ایله سانجار و یالیش گوئرر،خیرشخص حسرتیله دئیر: من ایسته دیم صواب ائدم ،اما کباب اولدوم! مصداقی اوچون خاطره دئیم:بیر نفر قیزین آره وئریر.ایله یاخچی یروواسی یوخیردی تا قیزینا جشن تودوسین.بیر خیر فامیلی دئیر :ناراحت اولما منیم ائویم سنین اختیارینده دیر.بیر هفته جشن تودولور.

ائوصاحبی اوشاقلی بویوک لی ال ایاقدان چیخیرلار.ائوایشیک لری بیر بیرینه دئیرر.آخیرگونى یزنه نین دده سی تشکرعوضی چوخ پیس لحنیله ائو صاحبنه دئیر :من تشیع جنازه یه گلمه میشم،الی قولتوخ قاپودادورام؟منه بیراوتاق وئرین ائرلشیم! بوسوزی ایله تحکملی دئیرکی هیچ اوغول دده سی نین باشین قاتلدن اوجور ایسته مزدی!ائوصاحبی گرکی بوکیر کلام ورفتاردان چوخ ناراحت اولور؛اما نجابتدن(طبق عبارت

امکداش لاردان صحبت ایلیردی: من قیریم زمانی (سرباز) پادگانین باش فرمانچی سینا سورچی سئچیل دیم. گونلرین گونونده باشچی کی سر تیپ درجه سی واریدی نچه سائر باشچیلر باهم اولدیلار . منه دستور وئردیلر یله لرین . شهره آپارام. جاده ده ماشین خراب اولدی . من قورغودان ال ایاقیمی ایتیردیم. گاه ماشی نین یویانینه کچدیم گاه او یانینه اهریرینه بالانلان و عجلیلر ال آتیردیم! تیمساردا قاشاق باقلی منه باخیردی. و منی لاب کیریکدیریردی. منی تر باسمیشدی! تیمسار بیردن دئدی : اوغلان نچه آئی لیکسان؟! من چون ئوزومی ایتیرمیشدیم! دندیم : قربان آلتی آئی لیکام! (خدمتی مین مدتین دندیم) دئمه تیمسارین منظوری بودور : نئیه عجله ائدیرم! ایله کی آلتی آئی لیک کلمه سین ایشیدیلر! هامی سی باشلادیلار گولمکه! بیر دئدی: الحمد لله! سوتدن یانیق لیقی باعث اولوب، سوزوده ترسه قانسین!

۵۵۲--- طمع کارین سقلی ، یالاتچی نین دالیرجا گئدر:

یالاتچی همیشه طمع کاری آلدادیب ودالیرجا سوربو بدیرا وقتی بیر یالان و چاغانچی شخص بیر طمع کاری آلدادیب ، دا لیرجا هر یانا آپاریب و بعد اونی گودازا وریب قاجاسا اوندا ، مثلی دئیرلر. معمولاً بازاردا، اغورلیقد، خلاصه هریرده کی دونیامالی و مقامی و شهرتی بئلنجی ایش چوخ اولار. البته تاریخ سینده بومثلین هندورینده چوخلی دوزلی ویا آجی حکایه لرساخلیربیدی. منده بو حکایه لره بیر خاطره آرتیرام! امیودیم وارمورد قبول محضر یز اولار:

دانشیقیدیر. آق سقل لرو یاخین فامیلر قیز ائوینه طبق دعوت قبل یغیش میش دیلار. تا قیزین مهریه سین تعیین ایله سینلر. اوغلان طرفین دن بیر دئدی: الله هامی ائوین جوان اوغلان وقیزینا قسمت ائدیب ، شادلیغ سالسین. بیز ایستیریک گلین خانمین مهریه سین وباشلقین تعیین ائداخ. آق سقل لریمیز بویورسونلار! (البته اوغلان وقیز طرف لری قباقدان ئوز آرا لاریندا دانشیق تعیین ایله میشدیلر). بونی بعضی لری بیلیردی. اولان بئله آق سقل لرین بیر دئدی:

کبینی کیم آلیب! کیم وئریدیر؟ بوسنت پیامبردی (ص) گرک اوستی آچیلار. منیم نظریم بودور،

هم زمانی نظرده توداخ، وهم بو آبرولی خانواده نی. قیز آق سقل لرین دن دئدی: قیزین آتاسی وآناسی اوچ میلیون کبین وبش یوزمین تومان باشلیق دئیبلر. ایله کی کبینین اوستی

آچیلدی، بعضی سی قوندارما قیافه تودیب بیرسوز دندی! اثری سی دوغور فیکریله بیرسوز آق سقلرین بیرى دندی: بیر بله مهریه چوخ اولار! بیز گرک بدعت قویمیراخ! تا سونرا کیلار بیزه لعنت اوخو ماسینلار!

قیز طرفیندن دئدیله. ئوز محله یزه، فامیل لر یزه، بکه باشچی لارا وایش باشیندا اوتورانلار! باخین! چه یوز میلیون کبین و یامینلر قیزیل سکه سالی رلار! اگر یامان دئسه لرو یا بدعت اولسا اولارین کیدی انه بیزیم! بیز آز دئدخ! عوض تشکر و قبول ائدیله نئیه داش آتیر سیز؟! بیرى دندی: آخی باغ مئشه ساتمیر سیز کی؟! بیز ایستیروخ ایکی جوانی وصلته یتیراخ! والسلام! گرکی بئلنجی صحبتلر رد و بدل اولوردی. ولی هامی نین نظری مثبتی دی. اما بیر ایکی بخیل آدام سعی ایلیر دیلر، و آداماجی آداماجی سوزلر آتیر دیلر، تا آرایا آغزی آجیلغ سالسینلار! بیر یاریم سین کیشی، بو ایکی نفرین منظورین سئچیب دندی: اجازه وئیر سیز منده بیردانی شام؟! دئدیله. بو یور یاریم سن آقا دندی: انشا الله هامی میز الله سوین مسلمان! دئدیله: انشا الله، انشا الله. بعد ادامه وئردی: او کی الله قسمت ائده جاق دیر، او اولاجاق ییر.

وسيله یخ. بیز کی بورایا یغیش میشیخ گلون بو ایکی جوانین ازل گونلرین شیرین لیر ائدیله، ئوز و میزی الله دان راضی ائداخ. ایله بولاردا ئوزاوشاقی میزدیلر! هامی بونون صدا قتلی و دوز سوزلرین تصدیق ائدیله، چوخ عقل و عدالتیله کبین و باشلیق تعیین ایله دیلر. قوناقلار کپی چالدیلر و آق سقل لر صلوت چوئرو دیلر. چوخ دادیلا قندگند دیلر. قندی سیندیریب، بش آلتی جوان وینی جوان قند باشی قاپیب، شیرین لیک سالدیلر. و مبارک اولسون یاغیش تکین آغیز لاردان یاغدی. بعد میوه و شیرینی پارلادیلر. آق سقل لردن بیرى دندی: تانری ادرین دن شکر اولسون بو گونی میز شادلیغ اولدی. الله بو ایکی جوانی بختور ایله سین. هامی دندی: الهی آمین. یئمک یواش یواش آزالیردی.

قوناقلار ایکی ایکی، اوچ اوچ صحبتله مشغول اولدیلر. بعضی سی اداره دن، بعضی سی بازاردان، بعضی سی چول باغدان و... دانیشیر دیلر. بیر نفر کی بیله سینه قوققو دئیر دیلر، قصدا و اوجا اوزبه اوزده کینه دندی:

آقا شهرام! منیم عمیم بش آلتی گون بونلان قاباق آلمانلان گلیمش دیر. دئیردی: اوردا بیر نفرین حق یوخ دیر بیر تومان باها سادا! او قدر دوز آدام دیلار! اثری لریده اثری لیق ائدن میرا! آقا شهرام اونون سوزون تایید ائدیله دندی: عمون گنه آلمانلار دیر؟ قوققو افتخاریله

دئدی : بلی برلنده بیر یکه اداره نین رئیسی دیر! ایشیدنلربونا تحسین گوزیله باخیب ، گنه ئوز صحبت لرینه ادامه وئردیلر.گنه قوققوبیر اوزی کسن آدام تاپیب اوجادان دئدی:آقای مش جعفر!اوج گون بونلان قاباق ایکی میلیون یاریم بیرچک الیمه گلدی!گنددیم بانکدان آلام!گوردوم یوز مین تومانی کسردی!فوراً کسرین توکوب پول لاریمی آلدیم! مش جعفرده یاریم چلیق تایید ادیب،ئوز هم صحبتیله مشغول اولدی! بیرآز کچمه دی، قوققو دئدی:آقای حاجی بهلول! دونن گئجه او بیر سی عمیم مسکو دان منه زنگ ویردی ! دئدی : قارداش اوغلی ! آذربایجاندا نه قَدر گردکان و کشمش وار ، آل روسیه یه گوندرا ! من روسون قوری حاصلین پیمانانا تودمیشام!

بو سوز داهی هاهی نی دَبددیر.بیر بیرین دن سوروشدیلار:بو کیمدیر؟!بعضی سی تعجبی لن دئدی:ئئییه بیز ایمدیه جان بونی تانی مامیشیخ؟! ولی تانریانلار،گویا منتظر آئری سوزلری دیلر، یواشجا بیرى دئدی:هله دالی چاغانلارینا قولاغ آسین! بو حینیده دوردینجی یالانی ایله تابلو اولدی کی مجلس قاتیشدی!قوققو اوزون توددی بیر آق سقله دئدی:حاج احمد!ایمدی بازاردا هله هله آداما اعتبار ایله مک اولمورا!حاج ستار تاجرین اثرئبله مایه سی اولا اول! قند وشکر اداره سی آرخائین اولمیریبالما منیم او بالاجا دوکانیمه دونن دن قند وشکر اداره نین رئیسی زنگ ویریر!

ایله برکدن برک دئیر:بیزسن دن سونرا هیچ کیمسه یه اعتبار ایله مه دیک!اگل گند شهریمیزین قند وشکرین گتیرامن هله قبول ایله مه میشم!شرط قویمیشام! اگر من گتیرسم گرک پولوم یوبانمیرا ! هله اوجوره قالیبدير! صلاح دی گتیرم یا یوخ؟! حاج احمد جواب عوضی دئدی: دونیا اوزون گولسون ! بونودا گوردوخ! بو سوز مجلسین صفحه سین دوندردی! قوققو نین فامیل لریده آچلیب بوکولوب قیزاریردیلار! اما قوققو دیل آغیزا سالمیردی!اگاه اون نفری ویرماغین دن دئیردی!اگاه دریادا نئچه نفری نجات وئرمکدن!اگاه نماینده چیخماسین دن!اگاه قاضی اولماقیندان ویا آرتیست یازیلیب فیلم اوینا ما قیندان! آخیردا مطب آچماقین دن دئیردیکی فامیل لریندن ناراحت و اوتر اوزیله ایاقا دوروب ،قوققو نین الیندن یاپیشیب دئدی: بسدی دا ! آز مردمی گولدورب ، غش ایلددیر!دور گنداخ! قوققو گنددی . قوناقلاردئدیلر گولدیله.اما دئمه یالانلاردا چوخ اثر سیز دگیل میش! سونرا قوناقلاردان بیرى دئیردی: قلی آدلی بیرطمع کار شخص، قوققو نین سوزلرینه اینانیر! صاباح قوققونین دوکانینه گئدیر.چوخ تعریف وتوصیفدن سونرا دئیر: ... آقا! منیم بیر نانجیب آداما اون مین

تومان بورجیم وارا! اگر آقالیق ائده سن الیم دن توداسان بیر عمور دعا ائدرم! فیکر ایله مه ها! ایرمی گوندن سونرا پولووی وئررم اقوققو بیر آز فیکر ائدیرالین گندر گندمز اوزالدير ميزین کشوئینا. بیر آجار دسته چک چیخاردیرالون مین تومان پول یازیر بعد سورشور: آقا قلی دئدون ایرمی گوندن سونرا وئرہ جاغسان؟! قلی سونجک جواب وئریر:... آقا بلی ،بلی ایله کی ایرمی گون اولدی امن ایکی ال لی پولووی قئتره جکم اقوققو سورشور: آقلى سیگارین وارا؟! قلى فوراً قاچیر بیر بسته وینستون سیگاری آلیر گتیریر! ایکی ال لی ادبيله وئریر قوققو یا قلى نین طمع کار لیقی ایله گوزون تودمیشی میش، دوکانین قفسه لرینه باخمیر چه بوکس بوکس سیگار دوزول میشی میش اقوققو ایله سیگاری آلیر بیرین داديله آلیشدیریر! ئوز ایشینه مشغول اولور اقلی ها گوزدیریر کی قوققو چکی وئرسین خبر اولمورال لرین اوغا اوغا دئیر:... آقا اگر منی یولا سالسون ،داهی مزاحم اولمارام! قوققو مصنوعی ئوزونه بیر تکان وئریر ! بعد دئیر: بورا باخ ! یادیمنان چیخمیشدیر! بعد الین آتیر چکی چیخاردیب، دئیر: آقا قلى اسن اشیکه گئندده، بانکدان منه زنگ ویردیلار! دئیلر : بیر ایکی میلیون حسابوندا اویان بویان اولوبا بو گون چک یول لاما! گند صاباح گل اوگنجه آقا قلىا بیر ایل کچمیشدیر . صاباح اول وقت قونور دوکانا! اوتانا اوتانا چکی ایستیر اقوققو دئیر: ای وای! منه اولوم اولسون ! دسته چک اوئوده قالیدیر! گند صاباح گل! آقا قلى آند ایچیرمیش دئیرمیش: قوققو منی دوز بیر آی سئیریدی! گونده بيله سینه دن دوش آلیردیم آپاریردیم! اولان بئله چکی وئرمه دی کی وئرمه دی! آخیردا جانا گلدیم! دئدیم: ای قوققو اوئرمیسن بیر دفعه دئتن یوخدا! منی نئیه اوینادیرسان؟! امریکا دان روسیه دن ،آلماندا ن ودانمارکدان دئدئین سوزلر هارا؟! بو آدالارین هارا؟! اقوققو یواشجا باشین قاباقا گئددی دئدی: آقا قلى یالانچی لن طمع کارین مثلین ایشیدمیسن؟! اهیسلدی دئدیم یوخ انئجه مه یه؟! دئدی: گند اورگن گل چکی وئریم!

سویی سوزيله سوزيله واشنو سیگارین پوفلیره پوفلیره، یارپالانا یارپالانا بازاردا گئدیردیم! کی تانیشلاردان بیری راست گلدی. توی تله سیک سوروشدوم: کرم علی، دئی گورو! طمع کاريله یالانچی نین مثلی نئدیر؟! گوله گوله دئدی: قلى ایله بیر یا آدمیسان یا اودمیسان؟! اچوخ خمار خمار وعالم هبروددا گئدیرسن؟! دئدیم: سئریمه گورا خدا! گر بیلیرسن دئی! دئدی: دئیرلر: طمع کارین سقلی یالانچی نین دالیرجا سورونرا نئجه؟! دئدیم: واقعاً دوز دئیبلر ! آله آق بیچک وآق سقل آتا وآنا لاریمیزا قرن و قرنلر رحمت ایله سین. بو مثل منیم باشیما گلیبدیر!

٥٥٣--- طمع دیشین چکبیدی (طعمه دیشی می چکمیشم):

اوخسیس کسه دئیرلر ؛ فیکر اندر بیر نفر اونون مالینا، احسانینه، خدمتینه، منصبینه، بذل و بخششینه و خوش رفتارینه گوز تکیب و یا غیر عادی انتظاری وارا تحقیر اوچون خسیس کسه بومثلی دئیرلر، تا آرخاین اولسون هیچ کیمسه نین اوندا طمع یو خدیر.

٥٥٤--- ظلمین پایاسی یو خدیر:

هیچ ظالم دیری قال میریب و عاقبت به خیر اولمیریبدی. مردم ظالمین دیری لیرینده اولومین ایستیریلرو اولونده لعنت او خوروبلار. اما ظالم لر هیچ وقت تک اولمازلار. بلکه بیر عده یازیچی، مداح چی، دین سیز و ایمان سیز لاری اجیر تودیب اولارین تبلیغله، قانماز و جبار قوشونیه، عاطفه سیز توپ و تفنگیله گاه ئوز ملتین، گاه آثری ملت لری اودا و قانا چکرلر.

البته ظلم فقط حاکم لرین دگیل، بلکه هر یرین ئوزونه گوره بیر نوع ظلمی وار. مثلاً آنا، بالا کارمند، بازاری، باغدار، پلیس قاضی و.... ده اگر وسعتی قدر ظلم ائده، ظالم ساییلار. هر ظالم ائد دیکي ظلمین اندازه سی جان منفور دی.

آما بیزیم زماندا لاب ملموس ظالم صدام لعنتی دیردی. ایله کی گناه سیز و عادی مردمیز سوت آمر و اشاقلارین، تازا گلین و دامادلارین، قوجا آرواد کیشی لرین قانا چکدیر. مزدور یازیچی لارین تبلیغله گاه ئوزون قهرمان قادسیه، گاه قرقی، شیر واصلان، گاه حامی عرب و فلسطین و گاه مسلمان خالص و... و... تاندیریردی!

اما واما قهار تانری، آثری ظالم لرین الی نن ایرمی گونون عرضینده سیندیریب داغیددی اواشمه بیغلاری سقلینه قاتیشدی! جوربه جوربه کاخلاری قویوب بیر دلیرجه پنا، آپارمیشدی کی خفتیله تودیلدی! بیر معمولی و تانینماز امریکالی قیریمی تحقیرله اونوز دیش باشینا باخیب، قولون باغلادی! کی حتی ئوز ملت دی ده بونا دوداق بوزوب، سینییه داغیلما سیندن سویونوب، جشن تودیدیلار. و هرایرانلی و آذربایجانلی هرگون صدامی خفتیله تلویزیوندا گورنده، مذکور مثلی دئیرلر.

٥٥٥--- ظلم لن، شاه حسین:

صفوی دولتی حکومت ال تاپان زمانی بو مثل دوغولوبدیر. دئیرلر: صفوی لر او طریقيله حکومت لرین قدرت لی ساخلامیشدی. لاری بیر مذهب تشیعنی تبلیغ ائد مکیا و دیگر قیزیل باش قوشونیه، و اوچونکی سی مردمه اعتماد و تکیه ائد مئیه. چوخ آداب و رسوم شیعی، اوز ه ل عاشورا رسملرین گنیش صورتینده احیا ائد ریشلر. کی ایمیدیه همان

رسملر ایرانین باشاباشیندا دیری قالیلار. اوجمله دن شاه حسین وای حسین رسمی دیر. بیر گون غیر شیعه فرد کی ایسته میر میش شاه حسین و وای حسین دئسین، ئوزوده نظام صفوی دن انتقاد ایلیرمیش؛ دولت وقت اونون اجتماعی امتیازلارین کسیر. فرد مذکور ناچارلیقدان دسته لرین بیرینه تپیلیر. چوخ اوجادان شاه حسین، وای حسین دئیر! اثری آداملاردان بیر ایکی سی دئیرلر: بو آدام گورنه اورکدن دئیر! بیر نفر کی اونی تانیرمیش، جواب وئریر: بابا! ظلمیله شاه حسین وای حسین دئیر! بو سوز سونرالار آغیزلارادوشور. چه ایمدی مثل اولوبدیر. بومثلی اوزمان دئیرلر! بیر نفری زوریله بیر ایشه، اعتقادا، فریضه یه وعمله وادار ایلر لر.

۵۵۶--- ظلم (ظولوم) یرده قالماز:

اون سندینده اوشاق، آناسین دن سوروشور: ننه عمیم نئیله بئله مریض دی؟ ابینوایا اوشاق، بویوک باش وئر میرلر! ایله گاه آغلیر، گاه قیشقیریراننه سی کی تره لی شوربا، دن دوش سالیردی، جواب وئردی: بالادوز دئیبلر (ظلم یرده قالماز)! اوشاق لاب تحریک اولوب سوروشور: یعنی نه مه نهاننه دئدی! اگر دئسم هیچ کیمسه یه دئمه سن!؟- یوخ دئمرم! آناسی نین بیر آزدوداقی قاجیب اورکدن درین آه چکدی، دئدی: هله سن یوخودون. آتا ویلن عمون بیر دده دن قالما داما شریکی دیلر. بیر اطاقدا بیز قالدیخ، بیرینده ده عمون. عمون اوندا سوبای دیر. قیشیدی. آتان آزجا مریض اولدی، سونرا ایشین الدن وئردی. ولی عمون بیر نفری لن مال حیوان شریکی اولوب، آز چوخ گلیری واریدی. گرکی بیلیردی بیزیم الی میزتنگی دی، اونلان بئله یواش گلردی، یواشدا گئدردی! ایلکی اوشاقیم تازا اولموشدی هله زائیدیم. اونلان بئله گئدردیم. عمووین اطاقین سیلردیم و سوپورردیم. بیرگون اورکیم آجلیقدان وچائی سیزلیقدان گئدیردی. ائوده ده هیچ زاد یوخودی. آنجاق دوزنمه دیم. گئددیم. عمووین اطاقینا، اگرچورکدن وچائیدن اولسا بیر آرمیل ائدم. آخی دوشومده ده سوت قالمامیشدیر.

گوردوم، چورکی صاندیقاقویوب قفلیریدیر اقد وچائیدا بیردمیر قبا توکوب، ئوز آدین بیرلوزی شکیل کاغیذا یازیب، دمیر قابین قاپاغین بدنینه یاپیشدیریدیر اجرات ائدن مه دیم آغزین آچام افقط قند وچای قابین الیمه آلدیم، نئجه دفعه چالخا لایب، سسینه قولاخ آسدیم! اقد لرهر دفعه کی ایچره سینده سس وئریردی لر! انیم اورکیم شان شان گئدیردی. اوشاق آغلادی! ئوز اطاقیمه قائیددیم! ایکی میز باهم آغلاش دیخ! آخشام اولدی. آتان ائوه گلنده

قضیه نی دندیم آتان چوخ ملول اولدی. ایسته مه دی من بیلیم ولی احساس ایله دیم آغلیری! بیر آزدان سونرا عمون شاد و شنگول گلدی! اطاقینه گندمک همین، اونون حضورینه گندیخ. آتان دندی: قارداش اجازه وینن بیر باغچا اجاره ایله میشم. ایستیرم اوردا تره توره اکم. اما پولوم یوخی ایشله دیب، توخوم ستم. اگر سنده وار بیر آز بورج وئر. تره چیخماق همین یواش یواش سادیب پولیوی وئرم! عمون دندی: داداش اولمه میشم کی! نچه گوئرر؟ آتان دندی: ایکی یوز تومان اعیبی یوخیدر. صاباح وئررم. صاباح اولدی.

عمون ایکی یوز تومان پول گتیردی. وئرله وئرله دندی: داداش من بونی بورج آلمیشام! طرف بیر ضمانت ایستیر. سن اگر دامین هامی سین منیم آدیما ایله سون امنده بورج وئرله نه بیر ضامن تاپارام! ایله کی پولون وئر دیخ، گنه دامی ایکی میزین آدیما چوروخ! داداش ناراحت اولما هالمن اولن گونه تک سنه نوکرم! آتان چون چوخ معطلی دی وهمنده ساده! قبول ایله دی. ایکی یوز تومانی آلدی. بعد کاغیز وئردی: من ئوز سهمی می قارداشیم! ساددیم!

بیر آی چکمه دی، عمون اونلان بونلان سفارش یول لادی: من ایمدیره جان اجاره ده ایسته میرم! قارداشیم دید! انیله مک! اما دئین ائودن چیخسین! ایستیرم ائوله نم! آتان باش وئرمه دی. عمونده بوشلامادی! آخیردا بیر گون دندی: قارداش نئییه دامیمی بوشاد میرسان؟!

آتان چوخ ناراحت اولوب! دندی: آخی قارداش قراری میز بو دگیلی دیر! اولاً دام ایکی میزیندیر! اثنایاً ایکی یوز تومان بورجوم وار. دوز، حاصل چیخماخ همین وئریم! اولی عمون ال چکمه دیر! ایکی ایاقین تبدی بیر باشماق! بیزی ائودن چیخاددی! بیز مجبور اولدوخ گنداخ چول چارداقیندا قالاخ! عمووین او ظلمی باعث اولدی، ایل لر بوی بیز دام صاحبی اولمادیم! کرایه ده اوتورماخ، منی قوجاددی، آریخ لادیب، ساراددی! بیچاره آتاندا دردین هیچ کیمسه یه دئین مه دی!

بش آلتی ایل چکمه دی، دندیلر: عمون جوان جوان خسته لیکه دوشوبدیر! ایمدی اون یا اون بش ایلدی، او ظلمین اوستون دن کچیری! عمون بو مدتده نه توخدور، نه ده اولوری! اگر یاخچی باخسین! عمون منی گورنده اوتاندقین دن اوزون یان تودوب، آغلیر. وهی منه دیل آغیز توکورا! بلکه حلال ائدم! اما بیل میر، من بو ستمین اثرینده، نه حقارت لر چکمیشم! انه نفرین لر ایله میشم! اهر بودامندان او داما داشیناندا، ائو وسایلیم سیناندا! اوزومی توداردیم! گویه دئیردیم! ای الله بیزه ظلم ائده نی! پیس درده سال!!! ایمدی

بیزی الله دام صاحبی و راحت ائیدیدیراولی هروقت او گونلر یادیمدا دوشنده ،کی باجی قارداشی وین بوغازیندن کسبب دام اجاره سی وئوردیخ اودام صاحب لری غروریله منه و اوتانجاق وخجالت چچن آتاوادستور وئوردیلر! اورکیمده غم غصه لر شپه لندردی!...مذکورمثلی بئلنجی واقعی قضا یاده دئیرلر.

۵۵۷--- عشقین ترسه آواندی اولماز:

صوفی چایی شاقیلدیردی آشیردی

آق قره داشلاردان آشیب داشیردی

قارلی سهند گوز یاشینی سیغیردی

عشق برین ، یردن یارا داشیردی

عشق بیر حقیقت دی ؛ بشرین قانون ویاسایین گوتورمز.وهیچ چرچیوایا دوز گلمز.نه مقداری وار نه اولچی سی.انسانین بویوک محرکه سی عشق دیر.

عشق سیز یاشاماق هیچ موجودات اوچون ممکن دگیل.هر دیری واحساسلی روحدا عشقین کوک لری تعبیه اولوبدیر.اما انسانلادا هرعشق،هر روح وبدنده آق گونی اولماز.او عشقی کی مال،منال ، مقام ، شهرت ونفسیله بسلنر ، صاحبی تک قره بخت اولوب ،غرض وهوس مهوری یتیب،عدم قویو لاریندا محو اولار. اماهانسی عشق آزادلیق،حق وحقیقت،صلح ویولداشلیق،مساوات،عدالت،علم وعقل وهنر دن سواچر(کی بولارین مجموعه سی همان عشق الهی دیر) عشق ازلیه قوشولوب ئوزون و صاحبین جاودان ائدر.بئلنجی عشق،خالق انواع هنردی.وهنرده مظهر عشق ابدیت دیر.ایله کی آدم ابولبشر(ع) عشق دیر وحوّا هنر. فحیم ابهری دئیر:

عاشقین قلبی دولی دریای مشق و عشقدیر

من ا و قلبی رمز عشق ومشفه آثار ا یستم

آتا باباوانالاریمیزعشفه درین دن توجه ایله مکدن سونرا،چوخ درین تفکريله مذکورمثلی دئیلر تااوکسلرکی فاقداحساس ویازوریلن ایسترلرعشقی ازسینلر،آئیندیریب، بیله لرین انسانیت فطرتینه عودت وئرسینلر. چون عشقین غایت ثمرین فقط تانریالایق بیلرلر. اگر هر انسان عقل وعشقی وسوزلوکی بیر بیرینه قاتسا، دونیانین چوخ سَر ورازینه ال تاپار وقارا پرده لر یرتیلیب ، بصیرتیه تانری نین گوزلیک لرین ونظیمن مشاهده ائدیب، حکمت

صاحبی اولار. و دیگر تعریفیله عشق و عقل سی بیر بیرین دانلاماق عوضی ، ایکی قاناد اولوب صاحبین سويديگی ولايق لی يرينه آپارارلار.

استادیم دئیردی: من دانشجو اولان شهرده بیر عَرَضه لی سرهنگ واریدی. سورچی اداره نین بویوکی دیر. او قدر نفوذلی و مقتدریدی کی اوغلی، قیزی و کورگنی فقط بونین بورکین ماشینلاری نین دالینا قویاردیلر. هیچ کیمسه ، حتی مامورلادا اونون احترامینه گوره بولاراجسارت ائدن مزیدیلر. و اوشاقلار سرهنگین سایه سینده آزادانه هریره گئدسیردیلر گئدمیشدیلر! اتاروزگار بئلنجی قدرتلی دنده قوغمادی! سرهنگ خسته لیکه دوشدی. بالا بالا بونین بدنی یارا توکوب، قوغوغلی ایرین وچیرک وئردی. همان اوشاقلار کی بیر زمانی بابا دئیب، آدیله هر غلط ایلیردیلر، بیر ایچیم سودا وئر میزدیلر! کفین سوروشماق اوچون یانینادا گئدمیردیلر! چون بیله سیندن ائیرجه نیردیلر! آنها کسی کی اونون غذا، دوا سین وئرب گونده پالتارلارین یوویب دئری شیب و بیله سیله همدم اولموشدی ، خانمی سیردی! ساعت لری نین اطاقینده اوقوغوغ ائیریه اوتوروب سانکی آداخلی زمانی عشق و محبتدن دئیب دانیشاردی!

بیرگون گنه سرهنگین باشی اوستونده اوتورمیشدی ؛ سرهنگین قارداشی عیادت اوچون بولارا گلیر. وقتی زن داداشی سین بئله گوریر، دالدائیئر زن داداش چوخ ئوزووی اینجیدمه! داهی بیچاره نین سون گونلری دی! ولی خانم غایت عشق و نجابتیه جواب وئریر: هر کیمسه حتی اوشاقلاردا جناب سرهنگیدن اوز چوئرسه لرامن همان متنفذ و مقتدر سرهنگ گوزيله باخیب، کونلین شاد اندیب وئوزمه افتخار بیلیر! ایکی اوچ ایل کچیر. تانری نین لطفیه و خانمی سینین مهریه روزگار گنه بولارا چرخین خوش دولانديریر!

سرهنگ گون به گون حالی دوزلیب، کاملاً توخدور. و خانمی سی نین شرافتی و نجابتی مینلر درس و کتابدان آرتیق بیر شهرین انسانلارینا یاشایش درسی اولوب، عشقین گوجون گوستریر. سرهنگ همیشه دئیرمیش: دوز دئیبلر عشقین ترسه و آواندی اولماز.

۵۵۸--- علی بهانه گیر دیر:

چوخ باهانا تودان ، هیچ زاد یره آجیغ ائدن، تز کوسن اوزه ل ئوزوندن ممنون آداما دئیرلر. علی آدلی بیر کیشی واری میش . ایشی آروادیندان باهانا تودماغی میش! ایله کی شام وقتی بیر باهانا! صبحانه بیر باهانا! ناهار بیر باهانا! تودارمیش بعد آجیغ اندیب ساعت لریئمه زیر میش! حتّی ایله اولارمیش؛ گویده میلجک و میغ میغا اوچوماغیدا خانیم سیندن

تودیپ ،سفره باشیندان دالی چکیلرمیش،اوخانمی واوشاقلاری معذب اندرمیش،دئمه هرزادیکی علی خان باهانا،دیر،خانمییسی یازیرابیرگون شام وقتی خانمی سی هرایشی کی موجب باهانایمیش رفع اندمیشی میش،اعلی خان ائوه گلیر. هر یره باخیر،تا بیر باهانا تودا اتودانمیرا،گنه قاش قاباقلی گود گوددی دالی چکیلیر! خانمی سی دئیر: کیشی بو دفعه نه دن باهاناتوددون؟اعلی خان دوداقلارین سال لیرا،

سال لیرا دئیر:ای ناکیشی قیزی! نئیه منه بیر باهانا یری قویمامسین؟اتا من بهانه تودام! البته مثلی ایله بو حکایه دن گوتوروبلر.

۵۵۹ --- عقیل عقیل دن اوتگون اولار:

شورومشورتین شیرین وبارلی نتیجه وئرمکین تبیین وتشریح ایله مک اوچون دئیرلر. مذکور مثل قرآن کریمدن الهام آلینبیدیر.(وامرهم شورا بینهم).اوزمان بومثلی دئیرلر؛ تا مدیر، آتا آنا رئیس وهربووک بیلسین یوخاری وایدین توفیقی وعزیزلیکی مشورتده دی.

۵۶۰ --- عقله گلمز ولی باشا گلر:

عجیب وتازاقادوبلاویاحادثه کی اولین بار اوز وئرر، وقاباقچی عصرلرده وهیچ دوره ده تکراروتجربه اولمیریب تاآدی ونشانه لری بیر یرده یازبلا ودئيله،اوندا دئیرلر.البته بئلنجی آدسیز، نابلد حوادث وبلايا تاریخ بویی بعضی انسانا وحتی بیر منکر وعناد ملته خاص عصرده ئوز وئریبدیلر. قران کریم عبرت اوچون،بعضی لرین چوخ درین دن توضیح بویوروب وخبر وئریبدیر.اوجمله دن حضرت یونسی ناققا اودماغی،بعد نجات وئريلمه سی، گوئیدن وحشتلی سس گلیب بیر عناد ائدن ملتی آرادان آپارماسی،حضرت نوحین طوفانی، حضرت یوسف ایتیپ،بعد عزیز مصر اولماغی و... . متاسفانه ایمدی بیزیم دوراندادا بعضی اقشار،مکاتیب وعلم لر وار؛ ئوزلرین صاحب نظر مطلق بیلیب؛ چوخ اپش لره باورلری یوخدیر. چون ثابت ائدن میریبلر،انکار ائدیرلر،اما سونرا ایله حادثه ئوزوئریرکی مات قالیرلار،یاسطحی باخیشدا،بعضی آدام وارگیزلین خیانت، ظلم و عناد ائدر، وهرورمحتملی نظرده تودیپ چوخ مهارتيله بیلین مه سی نین قاباقین سداندر. اما ایله حادثه باشیناگلر،کی هیچ وقت اونافیکرایله مه میشدیر.اوندامذکورمثلی دئیرلر.یا دوچار اولان حسرتيله ئوزی ئوزونه دئیر.خاطره عرض ائدیم:بیرآبرولی شخص، بیرلات موتورچیلن تصادف ایلییر.گرکی مقصر طرفی میش، ولی چون طرفینده ده سینین پارتی، پؤلی چوخ و شرفی یوخودی،افسر

ناکیشی یوزه یوز بوآبرولی نی مقصر یازیر. بیچاره نین مال و دولتدن بیر گوزدامی واریدی. و آبروسی اولان شخص چون زندانلان عایله سینه خاطر واهمه سی واریدی، بونا گوره پارتی اولان شخصین دده سی دامی ئوزلرینه چیخمیشدیرا حتی نئچه یرده دامامشتری آختاریردی! آبرولی کیشی خانمی سیله قرار قویورلار، دامی سادسینلار اونا دیه وئریب بلکه زندانی اولماسین! انا اوشاقلاری مدرسه ده احساس حقارت ایله مه سینلر! اما تانری جو مردودوزلره وعده وئریب: «اولار! ئوزی احبدر. گونلرین گوننده باورسیز و گومان سیز یرده، آبرولی شخصین دوگونین آنلی آچیغ لیقلن آجیب و چوخ باخیشلاری حیران ائدیر.

۵۶۱--- عولیا عولیا یوواسینا قود گتیریر:

بعضی تدبیرسیز و یاماجرا آختاران آدام احتیاطین الدن وئیر. شرور، خبیث و بونون قانینه یریک لیرن شخصه سور دوشر. و سونرا طرفین الیندن قورتولانماز! ویا بیله بیله، ئوزونون وقوم اقرباسی نین وملتی سی نین نقطه ضعفین دشمنه وئیر! بعد هم ئوزی وهم دوره بری درد سره دوشر. اونداندا مذکور مثلی بئلنجی آخماق و خائن آداما دئیرلر.

۵۶۲--- عمامه، گور قئیش نه چکیر؟

وقتی بیر نفر راحت و احترامیله یاشار. اما بیر آز چتین ویا برکه دوشوب، آه وناله ائدر. اونداندا آه وناله سین، همیشه کالیشان و چتینلیک گورن کسه اظهار ائدر. جوابینده چتین لیک گورن، مرفه شخصه مذکور مثلی دئیر.

۵۶۳--- عمی غمی دگیل، زمی غمی دیر:

وقتی بیر نفر ظاهرده آثری سین دن دفاع ایلر. های وکوی سالار. ئوزون بویانا اویانا چالار. هامی دئیر بیئه گورنه حقندن دفاع ائندنیر! یا ئوزون فدای دیگری ایلیر! اما ایله کی آثری سینین آدیلن ئوزهدف و مرامینه یتیشدی! اهم طرفی وهم دفاع سینی یره قویوب! قوزی تکیین حمیل اولار! اونون سس کوئین و بعد قوزی اولماقین گورنلر! مذکور مثلی دئیرلر. انقلابی حکومتین اول لریدیر.

شاپور آدلی بیر آدام ایکی اوچ نفر هم مرامیلن، بیر عده بیکار جوانی باشینا یغدی. فرمانداریه آپاردی. اوردا های کوی سالیب بیکارلارا ایش ایسته دی! بش آلتی گون بیکارلاری لن فرمانداری اداره سین قاددی. بیکار جوانلار گرکی ئوزلری انفلاب اوشاقلاریدیلر، اولان بئله شاپور آقا نین سوزونه قویولوب، اولان هم صدا اولوردیلار! شاپور آقا، گاه نامه یازدیرب ایش

ایستیرلره امضاء لادیدردی! گاه قلنمبه سلنمبه سیاسی سوزلر دئدیردی! بیر گون هامی بیکارلارصبح اول وقت فرمانداریه گئددیلر؛ تاشاپور آقایلر باهم ایش ایستیره لرا ها اختاردیلر اشاپور آقادران سراغ وئرن اولمادی! بیچاره لر دئدیلر بییه شاپور خانی تودیبلار! شاپوری نجات وئرمک اوچون طرح توکدیلر! نقشه چکدیلر! بعددسته جمعی شکوائیه یازیب امضالیردیلر کی گوردیلر شاپورخان ایکی اوچ یولداشیله تاپیلدی! واقعاً سویوندیلر! اولی شاپور آقا چوخ راحت دئدی: داغیلون گئدین! انشا الله بو تزلیکده بیزه بیر یاخچی جواب وئره جکلر ! صاباح اولدی خبر چیخماددی! بیرری گون ،داهی بیرری گون گنه خبر اولمادی! ایش آلتی گوندن سونرا، دئدیلر: بابا! شاپور خان وایکی اوچ یولداشی هره سی بیر اداره ده مشغول دیلر! داهی (شاپور آقا) کلمه سین علاوه ایشلدمه دیلر! بلکه دئدیلر: عجب تولکیرمیش! بو حینیده بیرری دئدی: پس عمی غمی دئیرمیش! زمی غمی میش!

۵۶۴--- فاحشه نین گلیری نین چوخ بزرگینه گئدر:

هرغلط یولی وائری ایشی لن پول وئروت قازانان آداما دئیرلر. تا بئلنجی آدامی متوجه ایله سینلر، علاوه غلط یولی لن گلن پول وئروت لرین برکتی اولماز بلکه اوره که یاتان لذا یزده وئرمز. بومثلین شیرین و آجی حکایه لرین دن بیریده: شاه زمانی بیر خانیم آرتیست واریدی . جوان زمانی چوخ آچیخ، بند وبار سیز وهرجائی خانمی دی. بو یولی لن ایله ثروت وپول اله سالمیشدیر کی اکثر دیاز آداملارین گوجی لرین دن سوآختیریردی. اما ایله کی سندی کچیپ اوز گوزی قیریشدی! داهی هیچ کیمسه بونا صاحب دوشمه دی! اله اولان ثروت وپولین سانکی جوانلیقی خرج ائدیپ، ویا کابارالاردا، قمارخانا لاردا آددی توددی! تا اویره یتیشدی کی وار دولتی بیر خوروس و بیر توپوخ اولدی!

بیر زمانی سینما پرده لرینده ،درگی لرده وجور به جور مجله لرده آدین وعکسین افتخاریله یازیب وچاپ ایلر دیلر، آخیردا فقط بیرمجله ده ، بیرقولتی غیندا خوروس و بیرقولتیغیندا توپوخيله أبری میش صورتيله عکسین چاپ ایله میشدیلر! قاباخچی غروری سینیب اوسونراکی حالی طرح ایجاد ائدن اولمیشدیر!

۵۶۵--- فتنه توخومودیر:

اوآدامین باره سینده دئیرلر، بیرسالم جمعی، عایله نی، یولداش لیقی، کند وشهری، جامعه نی مملکتی، دونیانین صلح ودوستی سین، مردمین بیرلیگین تحمل ائدن مز. سعی ایلرآرا قاتیب

هامی نی بیر بیرى نین جانینا سالسین! اسلام ادبیاتینده بئلنجی آداما منافق دئیرلر. منافق ویا همان فتنه توخومی چوخدا زرنج اولار. آرا قاتماغین هامی یول لارین مهارتیه بیلر. مثلاً بیرگون پولدارلاردان حمایت ایلرا بیرگون یوخسول لاردان! آثری گون مردمین ایسته دیکین بیان ایلراوو بیرسی گون حقوق بشری! یا ایکی کندی وشهری ایستر قاتسین، هره سی نین دیلیرجه غیر واقع لقب لروئرلر!... گرکی ساده، کورو متعصب آدملاری تحریک اندیب چوخ ضررلر ویرار! اما تنها کسی کی همیشه منفور و ملعون تانینار فتنه توخومی نوزی اولار.

۵۶۶--- فرنگی مآبدیر:

اوکیسه یه دئیرلر: حددن آرتیق کورکوراسی بزکده، لباس گئیمه ده، خارجی کلماتی ایشلده ده و نوزجامعه سی نین آداب رسوماتیندن اوز چوئورمه ده و خارجه لی لرین ظاهر لریندن تقلید ائدده ده ماهر ولی آلچاخ باخیش اولار.

۵۶۷--- فرشی خوابینه یاتیردیر:

معمولاً زرنج سیاستچی لرین مثلی دیر. دئیرلر قارقاینان تولکی یولداش اولورلار. قرار قویورلار اوغورلیقا گنده لر. بوخاطره هیچ کیسه یه زوردوشمه سین تصمیم تودیرلر! انصافی رعایت اندیب، هرگنجه بیراوه یا بیرباغا و باغچایا گند سینلر! هرگون قاش قره لنده، بیرگون مشهدی حسنین باغینا گندیرلر، قارینلارین دیورورلار! آثری گون کربلاتی جعفرین انبارینه گندیرلر. او بیر سی گون حاج ولی الله ین باغچاسینا و... هابئله اوئو به اوئو، باغچابه باغچا گندیب قارین لارین باسیرلار! نوبه یتیشیر! شیخ نادره. آخشام اولماق همین قارقا حاضیرلا شیر. دئیر: تولکی داداش! تزاوول شیخ نادرین اوزوملری بیزی گوزددیر! تولکی جواب وئریر: گل بونلان وازکچ اقرار! دئیر: بالا! بیز انصافی یره قویانمار! یخ! بیرده نئییه؟ اعلتین دئی گوروم؟ تولکی دئیر: آده! اگر نادر بیلسه بیز اونون اوزوملرین یتیمیش! یخ! بیرگنجه ده قارقا! تولکی نین اتین حلال اندر. داهی بومنطقه ده بیردانا نه قارقا تاپیلارونه تولکی! بئلنجی ایشلرده مذکور مثلی دئیرلر.

۵۶۸--- فشنگ دولتدندیر:

وقتی بیر نفر نوزی قازانماز. ولی آثری سینلان چکینر! اولان بئله حساب کتاب سیز خرج اندر. ائو وسایلین، اداره اموالین اونا و بونا باغیشلا یب و یا احتیاط سیز تلف ایلر. یا بتا و عمله

ساختمانین مصالحین نفلہ ائدر. یابیر نفر رئیسین نین سعه صدرین دن سوء استفادہ ائدی،
ایشینده قصور ائدر و... اوندا مذکور مثلی دئیر لر.

۵۶۹--- فطیر یانیقی قالار باجی، اما بو گونلر گئدر باجی:

مذکور مثل آجلیق، بهالیق و قیتراق زما نینده دوغولوبدیر. قدیم زمان آذربایجاندا چورک و هامی غذائی مواد قیتراقا دوشور. معروف (بش تومانیلیق) بهالیقی دئیر لر. باتمانی بیر قیران لیق چورکین قیمت، بش تومانا قالخیر. هامی شهر و کندلرده چوخ یوخسول، و متوسط حال عایله لر آجلیقدان قیری لیرلار. اوجور کی دئیر لر آدام اولومی توپوخ اولومین دن چوخ اولور. هر کوچه باجادا هر گون یوزلر اولی جنازه سی یره دوشور میش! بئلنجی قره دوراندا هامی هامیدان غذاسین گیزله دیر ویا گئجه یاری سی. میل ائدیر لر! دئیر لر: بیر خانیم ائوینده چورک یابیر. باجی سی، علاجسیز لیقدان چورک یاپانا پناه آپاریر. ایله کی قاپودان وارد اولور، چورک یاپان باجی، فوراً چورک لری فطیر فطیر تندیردن چیخاردیر، تله سیک قیچی نین آلتینا قویور! چون چورک لر چوخ داغی میش و آروادین قیچین یاندریر میش! گوینردن یرینده قیرنشیر! و باجی سیله قیرتیم قیرتیم صحبت ائدیر. تا باجی سی بوندان چورک ایسته مه سین! همده دوروب تز گئد سین! اهایین قاباقا سالیب اوزون تورشادیر! دئیر: باجی بیز ایله آجیخ! قورخورام بو قیشدا منده، اوشاقلاردا تلف اولاخ! آج باجی وقتی بوجور گورور! اوچورک لرین ایریده ائوی بوجور میشدیر! ایاقا قالخیر. چوخ گلایه و حسرتلی، عین حالدا عزت نفسیله دئیر: فطیر یانیقی قالار باجی! اما بو گونلر گئدر باجی. (چورکی مندن مضایقه ائدون و ایمدی سنین قیچی وی ایستی سی داغلیر، اونون یاراسی همیشه لیک عبرت اوچون قالاجاقدیر، اما هر حالدا بو آجیلی گونلر کجیب گئدندیر!) مذکور مثلی بئلنجی قضایاده دئیر لر.

معجز شبستری قیتراق زمانین گورمیشی میش، چوخ متاثر اولوب، مصداقی اوچون دئیر:

خبرین یوخ وطن الدن گئدیری ای زائر
ایسته مزکه گئده سن شاه خراسان سنی
بو قدر آج ولوتی نن، سنده گئدیر سن نجفه
نه علی (ع) بلکه قبول ایله مز عثمان سنی
سن بو عریانلارا بیر دسب لباس ایله عطا
تا بوله شیعه یه خالص، شه مردان سنی

۵۷۰-- فلانین دده سی چیرکه گئددی!:

نالایق وعاطفه سیز اوشاقا واولادا دئیرلر. آتالار سینه لرینده، چوخ درین وشیرین عبرتلی سوزلر وار. اوجمله دن دئیرلر: زحمت چکن کیشی لردن بیرین، دونیانین دگیرمانی قوجالدیر. گوجی الدن گئدیر. داهی اثرنی باشینا باخانمیر ابونین بیر اوغلی واری میش چوخ نالایق. ایله کی دده سینه باش وئرمیر میش. بیچاره کیشی چیرک وید الینده ایتیب، پینتی قیافه تاپیرا ایل وطایفه ودوست آشنا اوغلونا دئیرلر: اگر اجازه وئرسین بیز دده وه یتیشاخ؟! اوغلان جواب وئیر: سیزی ساغ اولاسیز. من هله اولمه میشم! بیچاره کیشی نی آپاریر چای قیراغینا! سالیر سودا بوغولور بعد بیر یرده قورلورب گلیرا! ال لرین تویلیرا تویلیرا گلیرمیش! قونشولاردان بیر ایکی سی گورورلر اوغلان تک گلیرا! سوروشورلار: اوغلان بئیه دده ن هانی؟! (چون زمینه سی ذهیلرده واری میش) دئیر: بیچاره دده م گئددی چیرکه!

۵۷۱--- فلانی تاختاسیزدیر:

یونجول و اویناغانچی آداما دئیرلر. گاهداند! اوکسین کی انعطاف بدنی سی یوخاری و گوجلی اولار تحسین اوچون اونادا دئیرلر.

۵۷۲--- فلانی آشیقین قورقوشوم لیریدیر:

وقتی بیر نفر ثروت، منصب نظریں دن بُنیه سین قوی ایلر، اونا دئیرلر. یعنی، تبیین ایلرلر: بئلنجی کس داهی چتین چتین سینار. یا یوخسولوغا دوشر.

۵۷۳--- فلانین سوزون قاول لاردا چالدیلار:

بومثل وارلیقین ازل شیرین، رمز و رازلی یارانمیشین دن الهام آلینیبیدیر. اوزمان کی حوّا و آدم ابوالبشر (ع) اجازه سیز ممنوعه میوه دن یتدیلر! ((یابه قول بعضی درین محقق لر: دوشونوب گوزلری آچلیب، ئوزباشلارینه اولدولار)) مَلکَلر اولئین دفعه بئلنجی ایشی خلقتده گوردیلر! تعجیله خلقتین اوزاق یاخین قولاغیندا. و باشا باشینده سس سسه وئردیلر: آدم ئوز خا لقینه طغیان ایله دی! ((وعصی آدم ربه فغوی))، بئله های کوی سا لیب، قیشقیریق ائددیلر کی گل گوره سن! ایله آدم و حوّا نی تمام کایناتی ده رسوا ایله دیلر! کی بیرموجود قالمادی، تا آدم و حوّا نین عصیانین بیلمه سین! اِیمدی بومثلی اوکسه دئیرلر! آدی دیل لره دوشر.

بویوک حافظ بو تورک مثلدن استفاده ائدی، فارس دیلینده بویورار:

راز سربسته ما بین که به داستان گفتند

هر زمان با دف و نی بر سر بازار دگر

تاریخین قوغماز باش شیعه سی وانقلابی شاعری نسیمی، هم عصر حافظ ده بویورار:

بو شنبه گونی ا و غرا دیم اول سرور وانه (اوغرا دیم: دوچا راولدوم)

مجنون ائدوبن سالدی، منی جمله جهانیه

بویوک متفکر شاعر، فضولی ده دئیر:

مجنون که پادشاه سپاه و حوش اولدی من تک مستخر ائتمه دی، ملک جهانی

۵۷۴---فیل بورنین دن دوشوبدیر:

اوکسکی حددن آرتیق متکبر، افاده لی، ئوزوندن ممنون ونخوت لی اولارتمسخر اوچون اونا دئیرلر.

۵۷۵---فیل یلی دیر:

دئیرلر فیلین دالدان چیخان سسی نین نه ائیری اولار نه گوجی افقط یکه سسی اولار. ایله کی ائشیدن قورغوب، اوستونده حساب گئدر. ولی هیچ پیس یاخچی اثری اولماز. بومثلی اوکسه دئیرلر؛ دانیشاندایکه یکه سوزلر، دئییب وعده لر وئرائوزون هامیدان یوخاری بیلر ایله فقط ویریب یخاماغین دن، یا اونا بونا کومک ائده مه ئین دن، یکه باشلاریله اوتوروب دورماغین دن، اولکه نین نبضین الینه آلماغیندن و... دئیرلر اما عمله گلنده هیچ زاد الین دن گلمز، آرادان چیخیب یوخ اولار!

بیر نفر اورنجی (دانشجو) دئیردی: بیزیم بیر فامیلی میز واریدی، هر زاددان سوز دوشسیردی اوندان ئوزون باش بیلردی. بونون اوستونده نئچه دفعه لر آتامی لن دئیریش میشدیک. امن دئیردیم بوکیشی نین غرضه وهمتی سی وارا! آتام دئیردی: اوغلان اینان ما، بوفیل او... غیدی. گوپ باسیرا تا کی واحد لری مین بیرینده یاریم نمره آز آلدیم. هیچ کسی تاپانمادیم، پناه آپاردیم همان ئوزون دن دم ویران فامیلی میزه. چوخ امودیه مشکلی می دئدیم. گوپ باسان دئدی: په هه بودا بیرچتین لیکدی؟! صاباح گئدیب سنه یوز نمره آلام یاریم نمره نه دی؟! اسنین اوستاد دیله بیر عموردوز چورک یتمیشم. ولی من بوگوپ باسان فامیلی داهی گون لروهفته لر کچدی، تاپانمادیم تا ایش ایشدن سوروشدی! من همان درسده ده بیر ترم قالمالی

اولدوم. آتام منه دلدارلیق وئره وئره دئدی: اوغلوم گوردون؟! اولی ناراحت اولما، بلکه عبرت درسی آل. بئلنجی فیل لارینا اینانما!

۵۷۶--- فیلیم اوینور:

وقتی بیر نفر قوندارما و نمایشی ایش انجام وئرویا عمل سیزسوز دانیشاراونون اوچون دئیرلر.

۵۷۷--- قاریش قانین، قومی چیخدیر!

ایکی نفر بیربیرلرین دنشیب آجیغلی دانیشارلار. و یا بدسوزه گلرلرویا گلایه ائدرلر، باریشان زمانی، اوپان دن بیری تاپلیب نرخین سوروش مامیش او قضیه دن خبری اولمامیش! بیریندن دفاع ائدرا! اوندا مذکور مثلی بئلنجی فضول آداما دئیرلر.

بایرام گونی ایکی ماشین توققوشدیلار. بیری چوخ آرام و متانتیله یره دوشدی. اما او بیری سئرچه تکین یره آتیلیب! دئدی: گورمیسن؟! کورسان؟! ایمدی بو عزیز گونه نئلیراخ؟! امتین شخص دئدی: ناراحت اولما. سنه، منه خانواده میزه بیرزاد اولمیریب! شکری وار. پولیلن هرایکی ماشین دوزه لر. بیرده ماشین اولان گرک تصادفینده دوزومی اولادا! آتلیب دوشنینه هیمی یاتیب آرام اولدی.

افسرگوزده دیلر، تا گلیب نظرین وئرسین. بو حینده بیر نفر جماعتی آرالیرا آرلیرا گلدی. بیرینه دئدی: قوغما ها! ناراحت اولما! هاسن شکایت ایله! اگر شاهد ماهد ایسته دیلر! من ئوزوم وارا! همی خسارتی وی آلا ریخ، همده طرفین دده سین یاندریرا ریخ! هله تصدیقینده دلدیریخ! جماعت ضمن بو کی گولدی لر! بیری دئدی: بوردا دئیبلر! قاریشقانین قومی تاپیلدیر!

۵۷۸--- قاباقا کچیرسن دئیرلر بیجدیر، دالا قالیرسان دئیرلر گیجدیر:

معمولاً متفکر، خلاق و اراده لی انسان لارین مثلی دیر. وقتی بیر جامعه هر جهاتی دن باغلی اولدی فیکر و اعتقادلار مسخ اولوب باخیشلار قیس سالدی ؛ بئلنجی جامعه ده دالی قالماق و یا قاباقا کچمک جرم اولار! اما حکمت الهی بئله مقدر بویور ویدیر: بعضی بویوک و اراده لی انسانلار بوجور جامعه ده ظهور ایله سینلر. و ئوزلرین فدا ایدیب، باغلی ، بوزوشن و ایرلی جامعه نی جاری لندیر سینلر. وقتی بعضی آدام پند و نصیحت اوچون بئلنجی جامعه ده آگاه فرده دئیرلر، نه دالی قال! و نه قاباقا کچ! تا سوز ایله مه سینلر! بویوک و مصلح شخص مذکور مثلی دنمکیله توضیح وئرز: هر حالدا بو سوزلر اولاجاق! چه بهتر من دوز و خیر فیکر

واعتمادیم دن ال چکمیرم! وحق و حقیقتیله عطشان انسانلاری سیراب ایلیرم! اگر بو یول دادا اولسم نوشدی!

تاریخ بویی هامی ملل ایچره سینده بوجور بویوک انسانلار توره نیب و توره نه جکدیر. یعنی بشرین بقاسی بوانسانلارین پاک و پولاد همتیله دوام تاپیری. بو موردده شهید استاد مطهری چوخ گوزل و موجز عبارت ده بویورب (شهید خون تازه بر جامعه تزریق می کند). تاریخ جاودان بثلنجی انسانلاری دیری ساخالیریدی. اوجمله دن عبدالعزیز حسنی دن ، منصور حلاجدان ، عمادالدین نسیمیدن، ثقه الاسلام تبریزیدن، باقر خانیدن، آیت الله طالقانیدن، خیابانیدن، سید نواب صفوی دن ، شهید مطهریدن، شریعتیدن و... و... سالی سیز سایر شرافتلی کیشیلردن آد آپارماق اولار. سطحی باخیشدادا گنه قانیدیر، اراده لی آداما. وقتی بیر نفر بازاردا، صنعتده، اداره ده، سیاست ده، مدیرلیکده هنر و علمده و... ایشان یاخچی و دوزانجام وئر؛ ولی هیچ وقت هامی نین مثبت نظرین جلب ائدنمز، و بعضی آلچاخ باخیش آداملارین طرفین دن مورد انتقاد و تهمت قرار تاپار، نتیجه ده مصداق بومثل اولار. بثلنجی دار زماندا ، اگر بیر دیاز فیکر و یا عافیت طلب شخص ایستراونی نصیحت ائدسین، مذکور مثلی دئیرولی همتملی شخص ئوزایشینه قوتیله ادامه وئر.

۵۷۹--- قاتیغی چیخیب چوره کی اوسته:

او کیمسه یوخسول و آلچاق یردن بیر مقاما، منصبه ، ثروته و حرمته یتیشر. بعد مرده و دوره برینه آزار و اذیت ائدر؛ و یا هیچ کیمسه یه احترام و حرمت ایله مزله و اوندان مذکور مثلی دئیئر. تا هم طرفین دوننکی گونین یاداسال سینلار و هم عقده و دیاز فیکرین تبیین ایله سینلر.

۵۸۰--- قاجانی قوومازلار:

بعضی وقت وار؛ بیر نفر آنری سیلن عداوت، رقابت و یا حقین ایسته مک اثرینده دیووشار. و یا ساواشیب مقابله ایلر. لکن طرف حق و یا نا حق علت لره گوره میدانی بوشالیدی، دالی اوتورار؛ یا همان قاچار. بوندا قووان اگر چوخ عناد ائدی، ایسترسه طرفین لاب آخر حده جان تعقیب ائدی، ازیب و سیندیرسین، بعضی صلح طلب و خیر انسان و یا تانیش مذکور مثلی دئیئر. تا متوجه ایله سین: داهی بسی دی دالیر جا گئدمه ؛ ممکندی طرف جاننا دیوبب تازادان مقابله ایله سین.

۵۸۱-- قاجان آپاریر:

شهر لرین بیرینده، شهرداری دستور وئیریهامی اصنافلارلنپه لرین(کرکره) رهله دیب ویردانادا طبیعتدن شکل چکسینلر. تابازارباغلی اولاندا، شهرگورکملی گورسن سین. چون مذکورشهرین اهلی شهرلرینه واقعاً علاقه لری واری میش،هامی سی اطاعت ائدیب بودستوری کاملاً اجرا ائدیرلر. مثلاً گوزل آغاج، روبالی داغلار، ایستمه لی قیزیل گوللر، جیران، مارال، اوو، طاووس و... بیریده بیر بولبول رسام لیق ائدیر. بومنظره لرهامیرا اوزه ل مدرسه اوشاقلارینا داد وئیر. بیرگون ایکی ابتدائی مدرسه اوشاقی کلاسدا دئییشیرلر. بیرری دئیر: فلان دوکاندارین گولی قشنگدیر او بیرری سی دئیر خیر، فلانین بولبولی قشنگیدی اقرار قویورلار صاباح صبح هر ایکی سی باخیب، قاطع نظرلرین بیان ایله سینلر. صبح اول وقت هرایکیسی اوئولرین دن تیرتوش همان مغازه لرین قباقینا گئدیرلر. اما بولبول رساملی دوکانی آچیخ گورورلر. بیر آز ملول اولتان سونرا بولبولی تعریف ائدن اوشاق دوکانا گئیر. چوخ تمنائیه دئیر: عمی، سن الله چک بیر بولبولی وه باخاخ! دوکان صاحبی بیر آز دیوخیب، بعد لنپه چکنی گوتورور. بولاری قووا لیرا کوپک اوغلی! ایت قودوغی ابونه سوزدی امنه دئیرسیر! اما بیلمیر بو عملیه ئوزن دردسره سالیر. اوشاقلار بوقضیه نی مدرسه ده دئیرلر. هامی اوشاقلارین، مخصوصاً لاب مرت بازو شلوغلارین آغزینا دوشورا گونده بش آلتی نفر اولورلار اگلیر لر دوکانین قباقینا! دئیرلر: عمی چک بیر بولبول وه باخاخ! کیشی ده چیخیر آغزینا گلنی دئیرا ولی بیلمیر! اوشاق لاردا ایله قووالا ماقدان اوتوری گلیرلر ابالابالاعموم مردمینده آغزینا دوشوراهرکس ایستیرمزاح ایله سین! دئیرلر: حاج فلانی چک بیر بولبول وه باخاخ! آخرالامردوکاندار تصمیم تودیر، مغازه سین سادیب اوردان گئدسین! قونشولارین بیرری دئیر: نئییه سادیرسان؟! چوخ هیسلی جواب وئیر: قاجان آپاریر. مذکورمئلی بئلنجی ایشلرده دئیرلر. یاوقتی بیرنفر بیربرک مشکله سرتیغ و شرورکسه، بلایه دوشر، دوام گتیرمیریب، ایسترقاچسین وقتی آثری کس اونی دانلارویا مقاومتیه سفارش ائدر طرف مذکورمئلی دئییب، آرادان چیخار.

۵۸۲-- قازان دئدی: دیبیم قیزیلدا نئیر. چومچه دئدی: بول لانیب چیخمیشام:

وقتی بیرآدام دیاز علمیلن، یوخ پولی لن، فاقدوفا، سخا، جرات ویوخ مهارتیلن ایله ئوزندن تعریف وتمجیدایلر اوئوزوده اوکسه تعریف لرکی بونین هرزادینا واقفدیر اوقتی گوپ باسماسی حددن کچدی. طرف مذکورمئلی دئیر، تاسوزونین دالیسین تودماسین اوباش بئینی آپارماسین.

۵۸۳--- قازان قازانا دئیر: دالین قره دی:

زمانی؛ بیرمعیوب، چرکین، فقیر و... ئوز هم ترازینه شماتت ائدر ویا قیافه توداراوندا بو مثلی دئیرلر. ایکی محصل صفر آلیرلار. بیرری فوراً ورقه سین گیزله دیرالو بیر سینه دئیر: داش باشیوا! سن ایله همیشه صفرالاجاغسان؟! طرف آغلیرا آغلیرا معلمه دئیر: آقامعلم بومنی اینجیدیر اورقه می آلیب اوشاقلارا گوستیرا معلم گولوب: شماتت ائدنه دئیر: آقای فلانی مگر سن نئچه آلیبسان می؟ نئچه آلیبسان می؟ شماتت ائدن هیچ جواب وئر میرا شاگرد لرین بیرری کی قضیه دن خبری واریمیش دئیر آقامعلم من دئیم؟! بعدبدون اجازه معلم! دئیر: آقا معلم، قازان قازانا دئیر گودون قره دیر! بومثلیله هم کلاسلا ری بیلیرلر؛ طرفده صفر آلیبدیر و همده کلاسلا شادلیغ یاغدیریر.

۵۸۴--- قارقا شیروندان آشدی:

او زمان بو مثلی دئیرلر؛ بیرایش، عمل، تصمیم، مرام و سوز تعلل وفوت وقت اثرینده، ئوزوقتینده انجام تاپمبار. اوزمان ایسترلر انجام وئرسینلر کی داهی ثمری اولماز. اوندا مذکور مثلی دئیرلر.

۵۸۵--- قاتیقدان توک چکیر:

بیرنین قدرت، مهارت، هنرو زورون تبیین ایله مک اوچون دئیرلر.

۵۸۶--- قاجانین دالینا دوشمه :

لجاجتیه بیرضعیفی، سین سی دیب و قیسنیران آدامدئیرلر. منظور بودور: اگرچوخ قیسنا سین، قاجان جانینا دیوب قانیدار. ایله ایشلر گورر کی غیر قابل باور و غیر قابل جبران اولار. ایله کی چوخ قتلیر، جبران سیز حادثه لر حرمت لرین سینماغی، شرافتین ایقلانماسی، حیاپرده نین گوتورولمه سی، یولداش لیق دشمن لیکه تبدیل اولماسی و کینه لرین دوامی، چوخ قیسنامادان توره نر.

بیر نفر ئوز یولداشین اولدوریر. عوض عذر ایستیره ویا طرفی نین آتا و آناسی نین آغیر غم و غصه سین آزالدیب، اوره ک لرین یمیشالیدیباله گتیره، دده سی نین پول و ثروتینه جووه نیب، چوخ تکبر و عنادیه رفتار ایلیر. وقتی اوله نین آتا و آناسی قاتلی گورنده دئیرلر: ای ناکیشی آدامدا ئوز یولداشین اولدورر؟! لاقل بیزه رحم ایلیردون! یئدیکین دوزچوره که حرمت قائل اولوردون! ادانیشاندا دوز چورکدن، جو مردلیکدن و کیشی لیکدن دئییب، ئوزوی قهرمان

نشان وئیردون!...قاتل علاوه باش ساغلیقى وئرمیرچوخ نخوتیله دئیر: سیزکیم سیز؟! اولدورمیشم! قانین وئره جاغام! بیر آزاد آرتیق وئره جاغام! بوسوز باعث اولور، مقتولین آتا و آناسی مصمم اولور لار طرفی قصاص ایله سینلر. وایلیرلرده. بئلنجی ایشلرده ده مذکور مثلی دئیرلر.

۵۸۷--- قارینا صابون چکیدی:

تازا وتگون سوزلردندیر. اگر بیر نفر ئوزون بیر غذا یا، گلیره، منصبه، خرج و احسانا، کالایا، شهرت و آد چیخادماغا حددن آرتیق آماده ایلر. اگر بیر نفر ایستر بئلنجی آدمی محروم ایله سین، اوندا دئیرلر. البته گاه مزاح و گاهدان جدی لحنیله ده مذکور مثلی بیان اندرلر.

۵۸۸--- قار نینین کوپورجه سین آلیر:

بیر نفر دادانمیشدیر هرگون گئدسین بیر باغدان اوزوم اوغورلا سین. گنه بیر گئجه سینه سینه گیزلنه گیزلنه گئدیر. داراشیر اوزوم دئرمه یه. سله سی نین یاری سین دولدورمامیشدیر، باغ صاحبی کی گودورمیش نئچه نوکر یله بونی سالخیم الینده توددیرلار. سیلی تپیکین آلتینا سالیرلار. اوغورلی چوخ یالواریر:

داهی غلط ایله دیم، بیرده بویانلار دولا نمارام! سیز آله بوشلیرین گئدیم! باغ صاحبی دئیر: بوشلیرون جهنم اولوب گئدسین! اوغورلی یارالی پارالی قاچیر باغ دیوارین اوستونه چیخیر. بیر قیچی او یاندا بیر قیچی بو یاندا، او تورورا بعد آغیزینا گلن یامانی نوکرلره، باغ صاحبنه دئیر!

نوکرلر ایستیرلر گئدیب تازادان اونی تودکینلار. باغ صاحبی دئیر: گئدمئین! او کوتکی چی اوئیبدیر! گرک قارنی نین کوپورجه سین بوشالدا! قویون بوشادسین گئدسین! بو مثلی بئلنجی زماندا دئیرلر.

۵۸۹--- قارداش دئمه، قاریلن داش دئی:

ناکیشی، بخیل، خائن و نانیج قارداش دئیرلر. متاسفانه تازا تمدن و تکنو لوژی بئلنجی قارداش لاردان حددن آرتیق توره دیدیر. البته تاریخ بوئی بئلنجی ناکیشی و خائن قارداش لاردان چوخ آد آپاریلیبدیر. او جمله دن قابیل، شغاد، جعفر کذاب و... دن آد آپارماق اولار. ئوز صالح، نجیب و گوجلی قارداشلارینا خیانت ائدیبلر. و همیشه لیک تاریخده سنمبل نفرت تانی نیبلر. گنه بیر گون جمع اوتورمیشدیخ کی قارداشدان سوز دوشدی. یولداشلارین بیر ی چوخ افتخار یله شریف و عزیز قارداشیندن بئله یاد ایله دی:

منیم جان قارداشیم، آرخامدا باشدی
ولی بیر کی قارداشیندن سای سیز ناکیشی لیک، حیلہ و آلچاق لیق گورمیشدی باشین
تویلاب چوخ آجی لحنیلہ دئدی:

منیمده قارداشیم پیسلرده پیسیدی
خیبیدی، نانجیدی، شردی جیسیدی

۵۹۰--- قاپی دئری شیلر، یازی دئری شیلمز:

البته مذکور مثل بیر آزدا اغراقلی مثلدیر. عمده جبره معتقد اولانلار چوخ دئیرلر. و مصداقی
اوچون بول لی حکایه، قصه و خاطره لر دئیبلر. ولی اکثرالهی، متعادل و مثبت متفکرلر
معتقدیلر انسان جبرو اختبارین آراسیندا دیر. اولان بئله حکیم و عادل تانری انسانلاردان
اختیاری قدر حساب کتاب ایستیره جکدیر. اما بومورده بیر واقعی خاطره عرض ائدیم.

بیر محترم پرستار خانیم بو مثلی، بعضی وقت لرامکداش لاری نین حضورینده زمزمه
ائدرمیش. تازا همکار لارینلان بیرری گنجہ نوبہ سینده، یاخین دوست لارین دن سوروشور:
بو خانیم بئله وقارلی و متین دیر؛ نئیہ بو مثلی چوخ دئیر؟! یاخین دوستی دئیر: بو خانیم
ایکی، ایلیدیر خسته خانادا (بیمارستان) ایشلیردیر. تا کی بیر جوان آقایلہ ازدواج ائدی. چوخ
دادلی دوزلی جشن توددیلا. آغیز شیرین لیکیلہ یاشا یاش لارین باشلادیلا. آنجاق ایکی و
اوچ ایل چکمه دیر آری معتاد اولدی.

چوخ دعوا و کوسمه لردن سونرا، بیر گون آری نوزونه سخدره تزریق ائندنه اولدی. گرکی
آریندن ناراضی دی. اولی افسرده اولموشد، یراسونرا بیز لرین تشویقیله گنه بیر آئری سیله
ازدواج ایله دی. اما اوشاقی اولاندن سونرا متوجه اولدی بودا، معتاد چیخدی. اوزہ
چیخادمادی. سونکی آریده اولدی. ایمدی ایکی اوشاقیلہ گرکی دادنی یاشیر. اما همیشه بو مثلی
زمزمه ائدر. هرکیمده دئسه آره گئداگنه مذکور مثلی دئیبلر دوداقین برزرا

۵۹۱--- قاری نیله یولداش اولان، ایل لر بوی دشمین اولار:

بعضی طمع کار آدام وار دوست لیقی، مهر و محبتی، گوروشی، باجی قارداش لیقی و ایل و
طایفه رابطه سی نی فقط و فقط بهره وسود اوستونده استوار ائدر. اما ایله کی بیر گون احساس
ایله دی، بهره ویا یئمه یینی اولان مضایقه ائدیلا کوسرا ییتی و آجی گلایه لر ائدر حتی
هر نه قدر محبت ائدیلسه قارین کینه سین یاد دان چیخادمازا اوندا مذکور مثلی دئیرلر.

۵۹۲--- قاپینی یکه قوی، دَوَه سین الله یتیرر:

گله جکی مثبت باخیشیله حساب لاما، علمی فیکر ائدمک ، اوزه ل تانری نین کرمینه اعتماد ائدنلر مذکور مثلی چوخ دئیرلر. تاهرکسین بیرطرحی وار، یاعمارت چکیر، یا ملکی آلیرو یا هرایشی ایستیر گوره ، گله جکی ده نظره تودسین.

۵۹۳--- قارین قولی دیر:

قارنین دولاندران وقارین دلدورما یولوندا عزتدن دوشن شخسه دئیرلر. بئلنجی آدامین ساریندا چوخ سوزلر اوجمله دن دئییلر:
آنا توپراق آغلیریر
ا نسان ئوزون داغلیریر
قارین باشدان نه ایستر؟
آسیلما!

۵۹۴--- قارنیندا مین تولکی قویورغ قویورغا یاتیبیلار:

حقه باز ، مکار آدمی تان دیرماق اوچون دئیر لر، تا بئلنجی شخصین باره سینده هامی نین حساب کتابی الینده اولسون! بوجور آدم هر یرین ئوزونه گوره حيله سی اولار ! هیچ دوز ایشیلن آراسی اولمازا یعنی دوز ایشه اعتماد ائدمیریب، قولتوغیندا جوربه جور شگرد ومهارتی سی اولار. مثلا، اگر طرف مومن والله آدمی اولسا، چوخ مهارتيله صلوات چوئرااگر طرفی لوطی گورسه بیغلارینا مایا قویار! اگر سوا دلی گورسه علم دن ، فلسفه دن، سیاست دن ودرس ومشق دن دئیرا خلاصه هر طریقی لندیرا طرفی خام لادیب ، ئوز یولون صافلادارا انقلابین سیفدهی دی. امریکا کالا لارین اوجمله دن سیگارلارین ایراندا هم دولت وهم انقلابی مردم تحریم ایله دیلر. وآلیب گتیرن اولمادی. باعث اولدی وینیستون سیگاری چه اوچ تومان یاریمی دی ، بیردن اوتوز، اوتوز بش توما نا قاخدی! چوخ آدم مخصوصاً کارمندیلر اوچ مین تومان حقوقيله استفاده ائدن مه دیلر. و همده دولته ومردمه لیک دئسینلر ، امکانلاری اولاندا آلمیردیلار . اما بعضی پولدارلار آلیردیلار ! وینیستون و کنت سیگاری مصرف ائدنی مردم دولتلی، والی آغزینا چادان بیلیردیلر! بئلنجی زماندا بیر حقه باز آدم ، آق وترتمیز کونینک گئیرا بیر بسته وینیستون سیگاری آلیب کونینکین جیبینه ایله قویورکی ایشیک دن قابل رویت اولسون!

اوچ بنگاها گئدیر ! گرکی بنگاه چیلار کی ئوزلری بئلنجی ایش لرده ختمی روزگار دیلر! اولان بئله هر اوچ بنگاهچی آق کونینکی ، وینیستون سیگارین بسته یله گورمک

همین شاقیلدیرلن! ایاقادویورلار احقه باز آدامدا ایله مُلک دارقیافه سی تودیر! بنگاه چیلارتوک جاندا شک ایله میرلر!

حقه بازین ایت قودوروان یرده بیرقطعه یری واری میش. دلال لاری آپاریر مرکز شهرده بیر مرغوب یرقطعه سی گوستیرا سونرا بیرگونده هراوچ بنگاهدا اول دالدابوجاقدا کی و پولاکنده میرن یرین قبالة سینه، طرف نره یاراشدیریب، کلان بیانه آلیرا و یری نیس نئچه برا بر قیمتی اولور ابعدا ایتن قارداش تکین ایل لر بویی ایتیر!

مذکور مثلین مصداقینده قدیم لردن مخصوصاً معاصر زمانی میزدن عجیب عجیب قصه وحکایه لر وار. ولی بنده بیرین دندیم، انشاءالله سن بو کتابی مطالعه بویور اتلان سونرا، اثری حقه بازلاردان بیرگوزل وشیرین قاینای (کتاب) یازا جاسان.

۵۹۵--- قارینا گئدن قازا شدی:

اوکسلیرموشنی دئیرلر؛ فقط قارین و جسم لری اینن فیکرینده اولوب، وفارین، دولندورماق ارجون کتایه مارلار، نعیش، دیگر، وکسلره دئیرلر: اتمک، عارضه سیسم ویا سستی ریسی سقچمه رملادت سیک لرین قارینلری تعجین اشم، تنسی غامر، وفاتاق، ادمدا زبیر کسلرین تقابل ائدی. نره اتماق بوزونا یا سیریب بو مشی دیمه اچمه ریا اوزور. ممولابو سئورکس بنایره نه حرمتی اولماز جنسمی احاطه ایلان معییرب اولار. هرده باینبیدن کسری ولار، نر آلدانیب، اله دوشرلر.

۵۹۶--- قاش قویماق عوضی، گوزون چیخاردیر!

ناشی، چیخارسیزوایشی خراب ائدن آداما دئیرلر. و همده اوکسه دئیرلر؛ ازل ازلدن فرمان ودستوری ترسه قانار، گرکی جان ودلی لن ایشار ولی ترسه انجام ونرر. وفایدا عوضی زیان یتیرر.

بیزیم محصل لیک زمانی هر هانسی معلم چتین امتحان آلسیردی، ویا جوربه جوربه یول لاریله نمره آزاد سیردی، و یا شدت لی تنبیه ایله سیردی! یاخچی معلم تانی نیب مورد احترام اولاردی! (الحمد لله ایمدی هراوچی ده منسوخ اولوبدیر.) بو ایش باعث اولموشدیر، آنا آتا لاری میز وقتی معلمی گویردیلر دئیردیلر: استاد، اتی سنین سومکی منیم دیر! نه قدر تنبیه ایله سین ائدجیلن، بلکه آدام اولسون! (دئیسن اوشاقی آدام بالاسی دگیل میش) گرکی چوخ چوخ محترم اساتید، شاگردلریله مناسب رفتارلاری اولاردی، ولی بیرایکیسی واریدی چوخ

میر غضبی دیلرا بیرگون بئلنجی معلم لردن، شاگردی ایله ویردی؛ شاگردین هوشی باشیندان چیخیدیراوقتی آقا مدیر بئله گوردی دئدی: کیشی سنه دئیبلرقاش قویاسان! یا گوز چیخارداسان؟

۵۹۷--- قالدیخ اود اویونا :

وقتی بیر نفر هیچ زاد یره چتین بلایه ، شرورآداما، نابهنگام مصیبتیه راست گلسه اوندا ئوزو اوچون بو مثلی دئیر. البته اود اویونی قدیم و قدیمدن شرق اولکه لرینده اوزه ل اعیان و اشراف جشن لرینده رسمی میش. وقتی بیرنفر بئلنجی اویونا دوشوب، گورمه میش اولسایدی بتر دن قورغوب، وحشت ایلمیش. وسونرالار هر یرده بو اویونی چوخ هیجانیه تعریف اندرمیش. مذکور مثلی اود اویونی جشنیندن گوتورولر.

۵۹۸--- قالان ایشه قار یاغار:

آذربایجان قدیم القدیم دن اکین بیجین وانواع بهشتی میوه لر اولکه سی وتانری نین لاب برکتلی یریدی. هر دورد فصل کاملاً بو گوزل اولکه ده. منظم دیر. اونلان بئله هامی باغدار گرک وقتینده حاصلین دئریب یغیشدیرسین. اگر تنبل لیق ائده حتماً قیش گلیب حاصلین سویخ وقار باساجاقدیر.

بو مثل اولکه میزین جغرافیا موقعیتین دن الهام آلی نیبیدیر. ایمدی اگر بیر نفر ایشین ئوز وقتینده انجام وئرمیره وایشین نامعلوم وناممکن زمانه یه حواله ائده، اوندامذکور مثلی دئیرلر.

۵۹۹--- قاسیغین قاپاندیر:

او کسکی پولی، واری اولمازولی ایستراونی بونی کسین، آلداد ماغ اوچون مال ودولتین دن دئیراونی تانیران مذکور مثلی دئیر. و آندیرارلار: فیکرایله مه ئین الی جبینده پول اوینادیر! بلکه یوخسول لیقدان قاسی غین قاشیر! یعنی هیچ زادی یوخدی!

۶۰۰--- قانایا، سقللی بوقاندا (بوغان) قویمیراسان گرک:

اوزوم خدای متعالین ابدی وگوزل بهشتی سی نین شیرین وشفا وئرن میوه لریندیر. لاب مرغوبی کشمش یا همان دانه سیز اوزومدی. کشمش اوزوموون سالخیملاری اوقدر خوش دوروشوخ وگوزلدیرکی باخانا نشاط وئریب فرح لندیرر. اوزوم آذربایجانین با شاباشیندا عمله گلر او جمله دن مراغه، ارومیه، تبریز، سراسکندقره آغاج، اسکو، ممقان، قوشچی، بستان

آباد، باکو، همدا، قزوین، زنجان، اردبیل، ماکو، ابهر، قیدار، خوی، سلماس، نقده، میانه، نخجوان، شروان، بناب، ملکان، نمین، گرمی، اهر، کلیبر، آستارا، ورزقان، عجبشیر، آذرشهر، شبستر، طسوج، سرد رود، خسرو شهر، مرند، گنجه، گوگان، میاندوآب، تکاب، یامچی، صوفیان و... کند و شهر لرینده بول لی اکیب وعمله گتیرلر. قرنی لردی اوزوم باغین قانا صورتینده بسلیریبلر و ایلمدیده همان طریق ئوز قوتینده قالیر. اما تازیلقدا بیر یولی ابداع ائدیبلر (سیمی روشی دئیرلر) و بعضی تازا احداث باغلاری بو طریقله بسلیرلر. باغ بجرنلره بوقان دئیرلر. بوقانلار اوقدر موولریله عاطفی و عشقی رابطه لری اولار؛ گاهی رمزی دانیشارلار! مولری اوشاقلاری تک آچیب بلرلر. بونا گوره تمام اعصاریده یازیچی لار شیرین کلماتیله و عبارت لریله بو رابطه نی نظم ونثره چکیبلر.

بوقانلار، جدت به جدت تجربه حاصل ائدیبلر؛ موو باغینا گرک اثری آغاج قویمیراسان. چون کولکه علاوه موولری قویماز مرغوب بارا اوتورسون، بلکه (کور) آدلی آفتده اوزوم جیله سین، اوزوم سالخیمین وهم موولرین ئوزون آرادان آپارار. اوقدری بو مساله یه حساس دیلر کی دئیرلر: قانایا سقلای بوقاندا گرک گنیمه سین. (یعنی لای بالا جاکولکه ده دوشمه سین) البته بویهشتی میوه دن تاریخ بوئی اثری نوصت لر تک، سوء استفاده ائدیب، شراب تهیه ایلرلر. اسلامدا شراب صریحاً حرامدیر. اونلان بئله تاریخ بوئی مسلمانلار، اثری ادیانین پیرو لرینه، اوجمله دن ارمنی لرین اعتقادلارینا حرمت قائل اولوب، حال لارین رعایت ائدیب وائدرلر.

قدیم هامی شهرلرین برج و بارو و دروازه سی اولاردی، اگر مسلمانلار اوزوم یوکی شهره گتیر سیردیلر، حاکم وقت دستوریه هر اوزوم یوکینه بیر کاسا شورسور سپر دیلر تا اونلان شراب اله گلمه سین. اما باغدار ارمنی و مسیحی اولسیردی، ایشلری اولماز دیرا و اجازه وئردیلر، اوزوم یوکیین ساغ و سلامت آپاریب وئوزلری اوچون شراب تهیه ایله سینلر اولی بوسعه صدر مسلمانلاردان، ارمنی لر سوء استفاده ائدیب، تهیه اولموش شرابدان بعضی لایالی جوانلارا ساداردیلار! ویا جوانلاری اغفال ائدردیلر! بو طریقله اسلامی جامعه نی ناامن و سست ائدیب وئوزشوم هدف لرینه چاداردیلار. اوجمله دن بو جورّه سی آندلس کی ایمدی (اسپانیا) اولکه سی دیر، اسلامین بیوک و قدرت لی پیکره سیندن آئیردیلار!

٦٠١--- قانی قانیله یومازلار، قانی سویولن یوبارلار:

باغیشلاما، حقندن کچمه، اوزه ل انتقامیدن گوز اوتمه، جومرد لیک اوچون دئیرلر. وقتی بیر نفر عزیزین تصادف ویا هر حادثه ده الدن وئر. بعد دادگاه وقانون اولیای دمین الین آچیغ قویار تا قصاص ائدیپ ویا آغیر خسارت آلسین؛ آق سقللر و شریف کیشی لر اولیای دمدن ایسترلر؛ طرفین باغیشلا سین. اوندا مذکور مثلی دئیپ، واسطه دوشر لر. البته بئلنجی زما ندا هر انسانین ایشی دگیل؛ فقط حددن آرتیق شریف انسانلار دیلار کی بخشش اندر لر. وئوزلرین دن ابدی ویا خچی آدیادگار قویوب، اللهین رحمتین ئوزی وجامعه سینه یاغدیرارلار.

٦٠٢--- قارقالین یولداش اولان، دئمدیکی مرداردا اولار:

قارقا قوشی نین غذاسی معمولاً پیس و نامرغوب اولار. بو مثلی قارقانین طبعیندن گوتورولر. وقتی بیر نفر پاک و یوخاری طبعی اولار، ولی هوس ویا جبريله، حرام و حلال بیلمیرن کسيله یولداش لیک ا ندسین، اوندا بومثلی بئلنجی شخصه دئیرلر تا تبیین ايله سینلرداهی گرک دوز و حلال روزی دن گوز اورته. نئییه کی پیس آدام بونی هر غلط ایشه و گلیره وادار ائدیپ، حرمتدن سالاجاغدی!

بیر نفر بانک کارمندی راحت و دوزگون یاشایشی، واریدی. ایل و طایفه سی نین و مردم آراسیندا صاحب احترام و اعتباری دی. اما بونین یولداشی قلیغینا گئیپ دئیر:

آده نه قدر وارلی کارلی لارین حسابین گئداخ؟! نه قدر بو میزین دالیندا پول ساییب، پول حمال لیقی ائداخ؟! نه قدر قالین پول حسرتی یئیپ، جوان عموری، بومیزین دالیندا چوروداخ؟! حساب کتاب کی بیزیم الیمیزده دی؛ استفاده ائداخ قانونی صورته اسناد جعل ائدیپ، ئوزومیزی توداخ!

دوز امکداش ازله امتناع ائدیر، ولی یولداشی و سوسه دن ال چکمیر، آخرالامر هر ایکی سی اسناد جعل ائدیپ قالین پول لار اختلاس ائدیرلر! دوز یولداشین خانمی سی دئیر: گل بو ایشدن ال گوتور. پول لاری یرینه قایتار! آتا بابا لاری میزدئیرلر: قارقایله یولداش اولانین دئمدیکی پوخدا اولار! بو سوز حکمت سیزدگیل. ولی کیشی چون داهی زحمت سیز پولین دادین آنلامیشدی، جواب وئریر: آرواد مملکتده بیر بئله پول لار حیف و میل ائدیرلر! بیزده بیر! سن یئمه لی غذالاری یئهاگوزل و باهالی لباسلاری گئیرو قیزیل لاری وی تاخ سویدی کین کیفری ايله سنه نه! من نه ایش گوریرم!

بیرگون هرایکی یولداش اوج غفلتده تودیلیرلار. هرایکی سی توسداقادوشوب، آغیرجریمه لره محکوم اولورلار! یولداشی دامین خانمی سی نین آدینا ایله میشدیر! مصادره اولمور! ولی دوز یولداشین هرزادین حتی دامیندا توقیف ائدی لرلر. ایکی اوشاقی، بیرزمانی عزتیه مدرسه یه گئدی و گلردیلر، آتالاری توسداقادوشن دن سوای اوشاقلار احساس مظلومیت ائدی، کلاسدا مدرسه ده وکوجه بازاردا نوزلرین باشی آشاقی بیلیردیلر! جوان کیشیه بئلنجی اودلی عمل، ایله یاددا قالان درس وئرمیشدی، هیچ وقت مذکورمئلی یاددان چیخاد میریب، چوخ وقت دئیردی!

۶۰۳--- قالبدیر دوشربنه (قالب دوشر، دوشمزینه):

وقتی بیر نفر آئری کیمسه یله بیر آراشماز ایشین، گله جکین، هدفین، عملین و... باره سینده مشورت ایلر؛ ولی طرف مشورتده واقعیته بیلمز و یادوری و یقین نظروئرنمز اوندامذکورمئلی دئمکیله آندیرار: منده ایله یاخچی بیلیمیر؛ قالب دوزگله یا گلمیره. (یا همان، قالب دوشر دوشمزینه)

۶۰۴--- قب مال صاحبنه قئیدر (یا یتیشر):

بو مثل فقه شریف اسلامی دن گوتورولبدیر. متاسفانه همیشه هر زمان واعصاریده بیر عده طماع، متقلب و حریص آدم یاشار. ایشلری قب و غیر سالم اجناس، ابزار، حاصل و غذائی مردمه سالم و مرغوب آدیلا وئریب یا سادماقدیر. بو طریقیله چوخ، ولی نامطمئن پول لار قازانارلار. ولی همان وارلارین درد و بلا لرینه خرج ائدرلر.

اگر هر معامله دن سونرا مال و جنس قب چیخسا، طبق شرع مبین اسلام وقوانین عرفی گرک صاحبنه قئیده. بئلنجی زمان مذکور مئلی دئیرلر. البته تاریخ بوی بئلنجی مسائل واریمیش. ولی ایمدی چوخ تاسفیه بیزیم جامعه میزده بو موردده رکورد سینیدیرالاکن خوشبختانه تانری سریع الحساب عمده ضرری و بدعاقبت لیکه متقلب لرین نوزونه قایتاریب. بیرتانکر سورچی نین ایشی نباتی یاغی نین اولیه مواد دین حمل ائدمه ائیمیش. ولی بو نامرد جاده نین گیزلین یرینده مواد اولیه دن بیر آزار اوغورلیرمیش، یرینه آئری نامرغوب و غیر قابل مصرف یاغلاراضافه لندیریرمیش ابو یولیه نوزو نه، اوغلینا قیزینا و... درجه بیر ماشین، ساختمان، باغ مئشه آلیب، حددن آرتیق ثروت اله سالمیشدیر! هر یاخین کسیده نصیحت ائدیردی، جوابینده دئیردی: اله دوشن فرصتن گرک استفاده ائده سن!

ناکی ببله سین محترم وقوچاق مامورلار تودیرلار. ولی بیر مدت توسداق وجریمه چکن دن سونرا آزاد اولور. فکر ایلیر داهی دونیابونین کامیندادیر! از مدته اوغلی تصادف اثرینده اولور، ئوزی دق گتیریب یورقان تشکه دوشوراقیزی ازدواج ادئیب همیشه لیک قویور گئدیر! رویالی بیر دنیا چه نظرده تودمیشدیر ، ببله سینه یانقی جهنم اولور! نئچه دفعه سینماقدان سونرا طبیب برکه باخیب دئیر: آقا! متاسفانه سن سوء تغذیه اثرینده مریض اولموسون! (سورچی بیلیرکی: همان قب لیک ئوزونه قایدیب) گرک بیر اوزون مدت تحت دوا و درماندا قالاسان! درمانی ایل لر طول چکیر! اما بهبودی حاصل اولمور! بدنی یورقان تشکده یاتماق اثرینده یارا توکورا! هر وقتده کی ایرنه دوا گوجیله ایستیر چُر تا گندسین اوغورلیق لحظه لری گوزی نین قاباقینا گلیب، احساس ایلیر بیر عده مریض آرواد، اوشاق تانکرین دوره سینه یغیشیلار! بونانفرین اندیرلر! فوراً یوخیدان دیسکنیر! خجالتدن نه اللهین آدین دیلینه گتیره بیلیر ، نه بیر نفر تاپیردردین دئسین! بومدته جهنمی گوزویله گوروب وجسمیله درک اندیر! تا بیرگون امکداشینا چوخ آه وزاریلن واقعیتی دئیب، ئوزون یونجول لیدر. ولی افسوس آخیردا چوخ پیس حالدا دونیادان اوزی قره گئدیر!

۶۰۵--- قبرستاندان کچسه، نئچه اولی اسکی گلر:

لاب الی کسیک وخبیث اوغورلی نین باره سینده دئیرلر. بئلنجی اوغورلی هیچ کیمسه یه رحم ایله مزالینه هرکثیف ومردارلیق دوشسه دونوقوزتکین ابا اندمز. دوز، چورک ، تانیش، ایمان، اعتقاد، ایل وطایفه وطن وشرف، فقیر وغنی هوش ایله مزانمونه لری بعضی رشوه آلان، احتکارو اختلاس ائندلردیلر.

۶۰۶--- قُبه قُبه ها نه چید است!؟

بو ادا باز عبارت درین مطلبی تبیین اندر . اوزه ل چاراویماق وهشترودمثلی دیر. چاراویماق محال لارین بیرینده بیر قیزی آره وئریرلر. بیرمدت تهرانا سورگون اولور. عروس خانیم ایکی ایلدن سونرا کنده قوناق گلیر. گلین خانم چون بیر ایکی ایل تهراندا اولور، یاریم چلیق فارسی اورگنیر. ایستیرکند اهلی سینه ئوزون گوسترسین! همدده دئسین چی تهراندا قالاتاق مالاتق یوخدیر! اقالقلاری گورمک همین دئیر: این قبه قبه هانه چیداست؟! هاهی بیر بیرینه باخیر! مزاحلی وخوش ذوق آق بیچک قادین لاردان بیر دئیر: قیزیم گیزلن باجی اوینادیقین پرلردی دا! اایمدی مذکور مثلی او کسه دئیرلر! دانیشاندا گاه انگلیسی ، گاه فارسی، گاه عربی

وگاہ آثری دیلیری غیر متعارف ئوز دیلینه قاتار! ایله کی نه ئوزی بیلر نه دئیر، ونه ائشیدنلر! البته بئلنجی آداملاردان هامی دیل لرده واردی. معمولاً دیاز آداملارین ایشی دیر.

۶۰۷--- قجله نین آرتیق بالاسی دیر:

معمولاً بومثلی او وقت دئیرلر؛ بیر جمعه، محفله، عایله ده، اداره ده و هر مجموعه ده هامینی نظرده تودارلار! اما بیر حقدار عضوی نین حقین بیله بیله، یاسهوا قلمدن سالارلار.

۶۰۸--- قره چوخادیر:

زمانی بیر نانجیب، حق وئرمز، عین حالدا وارلی کارلی آداما، بیر دوزگون، وفالی شریف ویشبر (قوجاق فعله) توش گلر. هامی بئلنجی دوزگون آدامین مشتریسی اولار. ولی بونجیب آدام اوخسیس و نانجیب شخصی علاوه بوشلاماز! بلکه حددن آرتیق خدمتینده اولار! و نداد دوزگون آدامی تعریف و تحسین اوچون و نانجیبینده اسکی خصلتین تبیین ائدمک اوچون مذکور مثلی دئیرلر.

بعضنده زمیده، باغدا، اوپادا، مغازه ده، اوئوده و مئشه ده بیر آزار سیز حیوان تاپیلار، علاوه یر صاحبینه هیچ اذیتی اولماز بلکه وجودیده خیر وبرکت اولار. بئلنجی حیواندا قره چوخادئیرلر. البته اصلده بو مثلی بئلنجی حیوانیدن الهام آلیب لار.

۶۰۹--- قسمت دن آرتیق یئمک اولماز:

قسمت موضوعسی بیر آغیر و گنیش بحثی دیر، بورایری دگیل. ولی مثلی مختصر آچماق اوچون هندورینده بعضی مطالب عرض ائدیرم. بومثلی اوزمان دئیرلر؛

بیر نفر جان قویار، کالیشار و تصمیم تودار تا بیر شئی هر نحو یله دی اله گتیریب استفاده ایله سین اما یا اصلاً ایله چادماز! و یا بیر مقداردا ن آرتیق کسب ائدنمز. مثلاً تصمیم تودار پول تهیه ایله سین. گئدیب سویدیگی کالانی کی نئچه مدت لر آرزوی سیندا واریمیش، بازار ادا ن آلسین. اما گئدمک همین گوئر سادیلیدیر. آئریسیدا یوخدور! یا ایستر فلان غذا دن میل ایله سین. او زمان یتیشر کی قورتولار! یا بیر مسئولا جووه نیب ایستر گئدسین ئوز مشکلین اونون الینن حل ایله سین. گئدر گوئر، همان آدامی آثری شهره وئریلر. یا بیر ایشین دالیرجا گئدر، کسب ائدن وقت بیله سینه قسمت اولماز. بئلنجی مسائله اوپار اولان قضا یاده دئیرلر.

۶۱۰--- قسمت اولسا گلر یمن دن، قسمت اولماسا دوشردهن دن:

بو مثل گنه قانیدیر قسمت موضوع سینه. اگر بیر شئی، مقام، و... بیر نفرین قسمتینده دی، حتماً گلیب تاپاجاقدیر. والا قسمت اولماسا لاب یاخینلیران زماندا الینه چادما میش، محو اولاجاقدی. استاد کریمی بومثلی شعر دونیندا بئله بویوریر:

گر قسمتی میز اولسا گلر شهر یمن دن

گر قسمتی میز یوخدی دوشرفوری دهن دن

۶۱۱--- قرعه بیزیم سیروسا چیخدیر:

اوزه ل مراغه لی لرین مثلیدیر. معمولاً عمده بومثلی تمسخر اوچون دئیرلر. ایمدی هر موسسه یه بانکا، شرکته، باقلاسادانا، پالتار، باشماق، پوفک و... سادانا باخیریخ، الوان الوان جایزه لر قویوبلار. عمده هدفلریده مردمه دن سپیکدیر. اما بومثل هاچان دوغولوبدیرئوزی ایشیدملی دیر. بو حکایتی بیر اشیقی کیشی منه بئله صحبت ایلیردی:

شاهین اوایل سلطنتینده هله اعانه ملی بلیط لری چیخمامیشدیر. وهامی ائولره رادیو تلوزیون بول لی ایاق آچما میشدیر. فقط تکه توک ائولره یواش یواش رادیو یول تاپیردی. هامی نین اورکی مخصوصاً جوانلارین، رادیودان اوتوری بیرتیکه یدیرا حتی بعضی آدام دئیردی: قیزی می رادیوللی اوغلانا وئره جاغام! اوزمان رادیولارین باطری لاری باقلا مَدین دیردیلر. اونا گوره گاهدان رادیو باقلا سیدا دئیردیلر. اما همین باطری لار، رادیونین ئوز قیمتی جان، قیمتلیری واریدی.

مراغه ده اداره لرین کارمندیلرین دن بییری آگهی وئریب، دپل لره سالیر: بیر آجار رادیو باطری سیلن باهم گتیر میشم. ایستیرم اونو مردمین آراسیندا قرعه جکم. هر کیم ایستر سه شرکت ائده، حق شرکت بش توماندیر! بو سوزی ده ایله سالیشدیریرکی گویا گرک محدود آدام شرکت ائدسین!

اکثر مردم اوزه ل جوانلار یازیلماقدا باش سیندیریرلار حتی بعضی سعی ایلیر، اثری لارین منصرف ایله سین، بلکه شانسو چوخ اولسون! بو عمل باعث اولور مردم لاب شیرین تهیل سینلر! اوچ آیین عرضینده ایکی مین بش یوز تومان پول یغیشیر. او حالدا کی رادیو و باطری سیله باهم قیمتی ایکی یوز تومانیر میش! دورد بش آیی کچیر. اما قرعه دن خبر اولمور! شرکت ائندلر داریخیلار. هامی بیر بیریندن سوروشورلار: نئییه قرعه ائدمیرلر؟! بالا بالا ایستیرسس چوخالا! بیرگون کارمند آقا بش آلتی نفر دور برین دن قوناق چاغیریر. بیر دادلی

دوزلی وسقلدن سوزمه پلو شامی وئیرا شامنان سونرا دئیر: ای آقالار و خانیم لار! منیله خانیم
 ،بش آلتی گون بونلان قاباق ،گئجه یاریسی باهم،ایله بو کورسی نین باشیندا ایکی اوچ سیری
 دقت وانصافیلن قرعه چکدیک،هر دفعه شانسدان(الین تودوراوغلی سیروسا)بیزیم بوسیروسا
 چیخدیر! صاباحدان شرکت ائدن لره بویورن : آنجاق قرعه چکمه قورتولوبدیرا اما سیزدن
 تمنا ائدیرم اهله سیروسین آدین دئمیرون! فیکر ائدرلر بی عدالتی و تقلب اولوبدیرا!

ولی، ولی صاباح کی گونش جیدلادی ؛ بو قرعه چکمه شهرده بمب تکین آچیلدی،هر کس
 هر کسه یتیشیردی تمسخر اوچون دئیردیلر:قرعه سیزین سیروسا چیخدی ؟! یا بیزیم فیروز؟

۶۱۲--- قره قورغی گوروبدیر:

چولچی وباغدارلاری ای وقتی وَرَزَن و حاصل لرین مواظبت ائدسینلر،ورزن قیراغینا ایت
 باغلارلار.ویا چوپانلار داوار وحشم لرین دن مواظبت ایله سینلر،بدو و یرتیجی ایت سوریله
 دولاندیرارلار. و بعضی کس بدو وهورن ایت لرینه ایله علاقه لری اولوب وجوو نر،اگر دئسون
 سنین ایتین هور میر! آجیغی گلیب اگر الیندن گلسه بو سوز دئیرنه یامان یاویز دئیرا! ویا
 اگر دوغور اولسا ایسترایتین اولدورسین!اوالدایکی اگر اوغلونا یامان دئسه لر باغیشلار!اکثر ایت
 لری کُریه لیقدان بسلرلر،معمولاً بدوو وهورن ایت وَرَزَنه ایش وئیر. چون چوخ
 فداکار اولوب،صاحبین دن سونرا هیچ کسی دوره بره قویماز.اما بعضی ایت هورن وبدو اولماز.
 اصطلاحدا دئیرلر((یالاغ))اولوبدیرا! اگر بیر باغ وچولچی یالاغ ایته راست گلمیش اولسا!
 ایستر ایتین هورمک خاصیتین تحریک ایله سین! بیرمخصوص یولدان استفاده ایلر.اویولدا
 بئله دی:گئجه یاریسی کی ایت نگهبان لیق عوضی یاتار! باغ صاحبی تومارلیرا تومارلیرا
 ایتین باشینا بیرتلیس یا توربا کچیدر!بعد آرالانیب بیرآز دوزر. ایله کی ایت یوخلادی ، یواش
 یواش دالدان یاخینلار! بیردن آتیلار ایتین باشینامینر! نئچه یردن ایتی یارالیر!بش
 آلتی تپیک قابیر قالارینا سالار!بعدقویارقاچار!ایت نئچه دفعه ونجیلدر قیشقیرار! اما صاحبی
 باش وئرمز! ایله کی ایت باشلادی هورمکه اوند! گئر ایتین باشیندان تلیسی چیخاردار! لش
 توکر. بو عمل باعث اولار ؛ ایت علاوه بی خیال لیقدان ال گوتورسین! بلکه بیلر کی اگر
 هورسه صاحبی گله جکدیر! بو عمله(قره قورغو وئرمه) دئیرلر. قره قورغودان سونرا ایت داهی
 ایله هوشیار اولار حتّی بیر بالا جا شیقیلدی ده گلسه نهایت گوجیله هورر!صاحبی ده تشویق
 ایله سین ایته انواع لش لرتوکر!وقت ی بیر نفر بئلنجی ایتین الین دن وهاکویندن

باغادولانا ماسا ایت صاحبیندن سوروشار: ایتین چوخ بتردی! گنج لره ییچ یاد میری؟! جواب ایشیدر: آخی قره قورغو گوروب دیر! ایمدی بثلنجی عمله او یار اولان ایشده مذکور مثلی دئیر لر.

۶۱۳--- قیلینچ ، ئوز قینین کسمز:

وقتی بیر نفر، ئوز هم طفیلینه، هم عقیده سینه ، هم لباسینه ، قلم داشینا، هم شهری سینه، هم وطنینه، قوم و اقرباسینه خاص بیر تعصبی اولار؛ اولارین قرتدین هیچ کیمسه یه وئرمز. وسعی و تلاشی بواولار کی اولارین مشکل لرین حل اندیب دادلارینا چادسین، اوندابو مثلی دئیر لر. بو خصلت اگر متعادل اولسام مطمئندن صاحبین اوجالیدی و موردتکریم و تحسین عموم و ایل طایفه سی اندر. اما اگر هر غلط ایشی یا هر غیر انسانی عملی و هر شرارتی ایسترسه اوستون اورتوب و سایر مردمین بللی حقین بادیر؛ علاوه محبوب اولماز، بلکه تاریخین منفور صفحه لرینده قرار تاپار. همده اوزمان دئیر لر؛ بیر نفر شرور، قدر تلی، صاحب منصب، ئوز هم ردیفینه بادانماز.

۶۱۴--- قیزیلدان قازما دوزد سین ، کول دیبین گوزلر:

بعضی آچاق طبع و کم همت آدم وار کی نه قدر یکه لده لر، وار کار وئره لر اعتزت و ارج قائل اولار! الدن قور تولوب اولکی طبعینه قائیدار. مصداقینده :

بیر معتادا، شریف و عاطفه لی ایل طایفه سین دن بیری صاحب دوشور. آپاریر کرخانا سینده بیر پول لی و گوزل ایش وئیر . از لده ایستیر معتادیین شخصیتین تحریک انده ، تا بلکه بیرده دومانلی اعتیاد دالیر جا گئدمیره ، دئیر: سن بیزیم ایل میزدن سن! نئییه گرک خیابان قیراغلاریندا یا تاسان؟! اولان بونلان پول آلاسان؟! بو ایش بودا پول! اگر بش آلتی آبی ایشله سین ائولندیره جکم!

معتاد ایشلیر. بیر آزالینه پول دولاشیر. گنه مواد باشینا وئیریر. کرخانا صاحبی خبری خبردن یوخ بونا ایلچی گئدیر. بیر گون غافلدن معتادین ائوینه گئدیر! گورور: پَهه! داداش ایلله بزم قویوب کی! اشرف پهلوی اونون یانیندا کم گتیر! چوخ حسرتیله دئیر: دوز دئیبلر قیزیلدان قازما دوزدسون آنچاق کول دیبین گوزلر! دور گئدا نه سن بیزی تانیریرسان انه بیزسنی!

۶۱۵--- قوش لارین لاب عاجزی حاج لیلک دی، اودا ایلانی دیری دیری اودار:

وقتی بیر جمعیت ، بیر قشر ظاهراً آرام وساکت اولار! اما عمله گلنده هامیدان دئیری باش اولوب حق لرین آلا رلار . اونداه مذکور مثلی دئیر لر.

۶۱۶--- قیزا دئیر، گلینه آندیریر:

وقتی بیرناصح ظاهرده سوزون و اوگوتین بیرنفره دئیر؛ ولی هدفی اوزونه تودیقی کس اولماز؛ بلکه اثری سیناکی بولارین کنارینده ویا جمعینده اولاردئیر، بونوع نصیحتیه مذکورمئلی دئیرلر.

۶۱۷--- قیله یئین پیشیگین، قویروغون چاپارلار:

بیر نفر هر قدر عزیز و دُر دانه اولما، اگر الی اثری ونیتی خراب اولسا هیچ کیمسه اونا آرخائین اولماز. اگر ادامه وئرسه علاوه گوزدن دوشر، دوره برلرینه ده قویمازلار. منیم بشینجی کلاسدا بیر شاگردیم واریدی. هر محصلین کنارینده اوتوراردی، یا نینداکی نین، مداد، قلمین، چورکین تغذیه سین وحتی پولوندا گوتوردی. من، آقا ناظم وحتی محترم آتاسی نئچه دفعه تشویق و تنبیه لن سعی ایله دیخ، بو اثری ایشین ترکید دیراخ اولی باشا گلمه دیر. آخیردا هیچ شاگرد بونی کنارینه قویمادی! اوغورلی محصل مجبور اولدی تک اوتورسین! بیرگون اوتملی ریاضی تمرینی حل ائدیردیخ کی اوغورلی اوشاق بتردن آغلادی! هر نه سوروشدیم دئمه دی! اهی اوغوندوردیم، اوغونمادی! منده چون ناراضیدیم باش وئرمه دیم! بیر آزدان سونرا دئدی: آقا معلم من تک اوتورانمیر! منه بیر یولداش وئر. کلاسا گوزدولاندیردیم بیر مناسب شاگرد تاپام، ولی اوشاقلار هیچ بیر سی حاضر اولمادی بونلان بیریرده اوتورسون! اوغورلیدا دئدی: والله داهی هیچ کسین هیچ زادین گوتورم! ابوحنیده سعید کلا سین وسطین دن دئدی: آقا معلم اجازه. دئدیم بویورون! اوزون کیشی یانا توددی اوغورلیر! سوزونه ادامه وئریب دئدی: گنججه بابام دئیردی: قیله یئین پیشیگین قویروغون چاپارلار! بوسوز و سوعیدین طرز دئمه ئی کلاسی اتک باش گولدوردی. بیر ی دئدی: سعید! آخی بونین دا قویروغی وارا؟ بعد مجبور اولدیم مثیلین اصل منظورین توضیح وئرم.

۶۱۸---- قیز آلمادی هر گلن داش آتار، بیر ی دئره بیلر:

خانیم قیزلارین بخت لری نین باره سینده دئیرلر. هر یولدان کچنه وهر ایلچی گلنه وئرمزلر ویا قیز ئوزی بیئمنز. بعضنده اوزمان دئیرلر؛ بیر زادی اله گتیرمکده فقط بیر نفر شانس تاپار.

۶۱۹--- قورودی اوزرم، بونادا دوزرم:

قورودی سوتدن تهیه ائدیب، قورودارلار. عمده قیش فصلی سودا ازلر و آشاتوکوب ایچرلر. چوخ دادلی، انرژ ی و گوج ایجاد ائدندی. کی متاسفانه ایمدی آ ز ایاق استفاده اولور. ولی قورود ازمه ئوزنه گوره صبر و زور آپارار. بومئلی بونلان گوتورولر. وقتی بیر نفر آئری سیندن صدمه ویا پیس

لیک گوئرو، اولحظه هیچ زاد ائندمز اوندا تهدیدیلہ دوزومی ئوزونه توصیه ائندراو طرفہ ده قاندرار: بیلسین کی سونرالار عوضین چیخاچاغ. یابیرده آئری غلط عملینه وشیطنینه دوزمیره جاقدیر. مواظب اولسون.

۶۲۰--- قورغان تز ویرار:

قورغاق هامی ایشلرده محتاط اولار. ایله کی فرصت تاپدی، انجام وئر. اوندامذکور مثلی دئیرلر. البته قورغی هامی موجوداتدا آئری صفت لری تک ثابت و غریزی دیر. اگر قورغوجنبه احتیاطی سی اولسا احسن دیر. اگر جَبُن لیق اولسا مذموم دیر.

۶۲۱--- قودیلہ قیامته قالیبدیر:

افواه مردمده قودون عموری چوخ اولار. بومثل ایسه همین اعتقاددان سوا چیر. و بو مثلی عموری اوزون آداما تمجید اوچون دئیرلر. گاهدا آداما دئیرلر ؛ بد اخلاق، آجی دیل و فرصت طلب ولی قوجا اولار. هامی اونون الین دن داد چکرانفرین ایلرا اولومین ایستلرا اما اونلان بئله بیله سینه هیچ آفت گلمز. ابعدمذکور مثلی تعجب ویا مایوس لحنیلہ تکرار ایلرلر. بعضی وقتده عموری اوزون عین حالدا قیوراق قوجایا تحسین اوچون دئیرلر.

۶۲۲--- قود دوما نلی گون آختارار:

خائن، دین سیز ، شرفسیز و فرصت طلب آدامین باره سینده دئیرلر. متاسفانه بیزیم معاصر تاریخی میزده نسبت قبالار اچوخدیر. بئلنجی آلچاق آداما بیرا وئوب، اداره نین، محله نین، کندو شهرین ، استان و مملکتین اسرار و اموراتین تاپیشیرلار. تانه قدر اوضاع دوزدی بهره سین آپارار و چوخ دوز و پاک انسانلارا آدقویوب، اجتماعی حق و امتیازلارین و ثرمزیا قویماز وئرلر!

اما اوضاع نی نابسامان حسن ایله دی او یا آئری یرین و کیسه نین بهره سین یوخاری گوردی ! یئدیکی دوز و چورکی تپیک لرایا ایشینده تقلب ایلرایا اختلاس یا اجنی لره جاسوس لیک ایلرایا ئوز ولی نعمتی سینه خیانت ایلرایا ایشین دوز گورمز، یخاردوزلرین بوی نینا یا الینده کی امانته خیانت ائدیپ اسرارو یا سرمایه نی گودوروب قاجار او یا...مین گوره بی شرف لیک لرائدر ابلنجی شخصین خبیث ایچره سین گرکی مردم تانیرار او همیشه هشدار وئرلر! اما بیوک باشلارین سعه صدری، گاهدان مسامحه لر، چوخ وقت جهل و منیت اثرینده ساخلانارلار! خیانتی اوزه چیخان چاغ! مذکور مثلی دئیرلر.

-

-

•

•

-

-

•

-

•

•

۶۲۳--- قود ئوز گوجين بيلسه، دونيانی داغيدار:

بعضی آدامين هنرى ، گوجى و انواع استعدادى اولار، اما يا خبرى اولماز و يادل و جراتى!
اوزه ل شرور ولى توان سيز ويا فرصت تا پميران آداما مذکور مثلى چوخ دئيرلر.

۶۲۴--- قود لار آغيز آغيزا ياتارلار:

وقتى بير يرتيجى وقوغمالى عده باهم يئيرلر ، باهم ياتارلار، اما بير بيرى سينين
قورغوسيندان بير ثانيه ده غفلت ايله مزلر ! بئلنجى فوجا مذکور مثلى دئيرلر. ايمدى بويوک
جاني لر کى گونده انواع بمب و تانک، سم، شيميلي و قورغولى طياره لر دوزلدیب هر لحظه
ملت لرى ويا بير بيرلرين قيرماغا آماده ديلر! بيزيم زماندا مزبور مثل اولار شاملدى.

۶۲۵--- قودينان قونشو اولان، چوماقين يره قويانماز:

جامعه ده هر انسانا بعضى جانبى ايشلره توش گلر؛ واقعاً غير قابل تحمل و بويوک بير قادا و بلا
اولار. اوجمله دن بيريده پيس و شرور امكداش ويا قونشى دير. بئلنجى شرور و قالين آداما توش
گله نين وای حالينا! اگر يا خچى ليق ائديلسه بير جور فيکرايلر ، اوزاق گزيلسه آئرى جور تعبير
ايلر! اگر موفق اولاسان، آدقويار! اگر بلایه دوچار اولاسان، شماتت ائدر! اخلاصه هر دورديغى شاپ او
هر اودديغى تاپ ايلر. هيچ اخلاق و شرافته دوز گلمز! فقط بير يول قالار! اودا گرک هميشه ئوزو و
آماده ساخلايب! مواظب اولاسان! اوندابو مثلى همتلى انسانين آئيخ اولماسى اوچون دئيرلر.

۶۲۶--- قود کچى نين بير زادين يئميريب هله:

هله بير ايش ، حادثه، اتفاق ويا بلا اوز وئرميريبدير، اما بير عجول و تلسه سن (بعضنده او
کيمسه کى سيمتى هوش و دراييتندن يوخارى اولار) آدام گاه ئوزون يئير ، گاه بونى و اونى
دانلار، گاه ئوزونون ويا آئرى سى نين باش گودونه چاليب ، هاى کوى سالار اوندا بو مثلى
حوصله لى و مدبر کسلر دئيرلر. تا طرفى تعقل و تدبره سوق وئرسينلر.

بو مثلين توره نيميشى عبارت دى: بير گون بير گنج چوپا نين سورو سين دن بير کچى ايتير.
آخشام وقتى کچى صاحبي سورودن کچى سين ايستير. چوپان کچى نى گورمير. چوپان
هيچ زاد دئميريب بير تيل داغا سايى قاچير. اوزمان يتيشير کى بير قودديشلرين آغاردميش
ميش ايستيرميش کچى نى داغيد سين. چوپان دَرْتکين قاوزيريب قودى قوولارى. کچى نى
آلير چئنينه، گتيرير. دئمه کچى صاحبي ده بو صحنه نى اوزاقدان گوريرميش. قوديله وکچى
نى بير يرده گورمک همين غش ايلير!

بیچاره چوپان بیلیمیر کچی نی آپارسین ویا کچی صاحبین آئیندیرسین اگاه دئیر: مشهدی
 فلانی والله قود کچی نی یتمیریدیر، گاه کچی نی مجبورایلیربغیل دسین کیشی بلکه
 آرخاین اولوب هوشی باشیناگلسین اها کالیشیز کیشی اویانمیر. بعد ها نلان ها نا گوزلرین
 آچیب دئیر: ای وای کچی می قود داغید دی! چوپان اوله سن سنی! چوپان لاب کیشی نی
 آرخاین ایله سین دئیر: عمی والله قود کچی نین بیر زادین یتمیریدیر هله، حتی شاقیل داغیندا!
۶۲۷--- قیش چیخدیر، اوزی قره لیک چوموره قالدی:

او آداما دئیرلر: الین دن گله گله، مناسب موقعیتی اولا اول بخیل لیک دن بیرینه کومک
 لیک ائدمز. دوست آشنانی، باجی قارداشی، ارباب رجوعنی دارلیقدا قویار. چوخ کچمز بخیل
 آدامین وجه گلن زمانی بهره سیز کچرا! اما بعضی لرین کی بیرگون داردا قویمشیدیدر، دوگونگی
 آچلیب آق گونه چیخار! اوزمان بخیله مذکور مثلی دئیرلر. تانسان وئرسینلر؛ زمان آخاردی
 ، تنها یاد وائردی کی هر کیمسه ئوزون دن باقی قویا جاقدیر.

۶۲۸--- قودوق گلیب ائشک گنده جاقدیر:

بعضی منطق سیز، قالین، هوشیندن استفاده ائدمیرن کسه کی فقط قارنینا کالیشار اونون
 اوچون دئیرلر. بئلنجی آدم، تانرینین آدمیت جود و باغیشلا ماسین بیر آغیز یتمکه سادار هر کس و
 ناکسه مینیک وئر! هر یانا سورسه لر باشین سالیب گئدر! سوروشماز: منی هارا آپاریر سیز؟! یا او
 کس کی گنده گئدوبو بودیکجه عوضی فهم، خوش گوروش و تربیتلی اول، بیر آزا غلط عملین
 و اخلاقین پیس لیدی، ئوزون هر زادا محور قرار وئر! اوندا بو مثلی بئلنجی کسه دئیرلر.

۶۲۹--- قوری کله دیر:

احمق، نخوت لی و متکبر آداما دئیرلر. حتی تکبرینده یول و چوندمین باجارمازا! ایله بویون
 تودار دئیس: اگر باشین بیر آز اویان بویان ایله سه ویا دبدسه یر، گوی داغیلارا ویا اگر بیر
 نفر ایستر بئلنجی کسینه یومیشاق و محترمانه دانیشیب وسوز سوروشسین، اما طرف بی
 تربیت لیک دن دانقا دانقا جواب وئریب، ئوزون قوری تودار. اوندو بو مثلی دئیرلر.

۶۳۰--- قوری بیگ دیر:

ینی جوانا، بوگاهدانداسن کسه دئیرلر کی آداب و معاشرت باجارماز! اگر بیر نفره ویا جمعه راست
 گلر. بیلمز نه جور گوروشسین. ویا طبق عرف جامعه سلام وعلیک ائدسین. ایله بیگ تکین ئوزون
 قوری تودی، مات و مبهوت اویار.

۶۳۱--- قولتوغینا قارپوز یرلشیر:

گورمه میش، پوزلی، بیرزادا غیرعادی جووه نن ومنم آدما دئیرلر. بیرگون بیر یوخسول شخص تانری لطفیله یاخچی بیرماشین آلمیشدیر. ماشیندا اوتوراند ایله ئوزون توداردی؛ دئیس گئدیرآی و گونشی فتح ایله سین اتای توشلارینا راست گلنده باخیشیلا دئیردی: دئمیرون دده م فلان کاره ایی دی! ایندیمی دئیرون! من کیم اولمیشام؟! ماشیندان توشنده ایله گن گن یول گئدر دی! ایله قول لارین آچاردی! دئیردیلر: باخین فلائیره اقولتوغلارنیا قارپوز یرلشیر! عموماً بئلنجی آلچاق طبع وقیسسا باخیش آداما دئیرلر.

۶۳۲--- قولاغ بورنین تصدقی دیر:

بورون، اوزون تنها عضودیر کی یوزه سکسین انسانسین گوزل لیکی اونا باغلیدیر. اگر انسانین ایکی قولاغیدا کوکدن اولمیرا، گوزلیکه ایله توی سالمازا! اما اگر بورون بیر آز معیوب ویا ناقص اولا آدام قیافه دن چیخیب، چوخ چرکین گورسه نر.

البته آذربایجان ادبیاتنیده گوزلیک وصفی جوهر به جوهر عبارات و کلماتیله نثر و نظم قالبینده، ورساملاردا و... دوزگون صورتده عرش وعلایه چادیدیر. مذکور مثل ده همان گوزلیک باخیش واحساسیدن الهام آلینیبدیر. ولی ایمدی مذکور مثلی معمولاً اوندا دئیرلر؛ بیر نفرین مالی، عضوی، مقامی و... الین دن گئدر؛ ولی او گندمک باعث اولار اثری بیر بیوک وعزیز متاع سی حفظ اولسون.

۶۳۳--- قولاغ هر گون بیر سوز ایشید مه سه، کراولار:

مذکور مثل مبین بودرو؛ دنیا لحظه به لحظه تغیر حالیندادیر. وانسان هر گون تازا ونو به نوادی وشیرن عبارت، علم، فن وتکنو لوژی، حوادث و... ایشیدیر. معمولاً وقتی بیرنفر بئلنجی تازا لیقلاردان ایشیدر، مذکور مثلی تحسینیه دئیپ تازالیقدان لذت آپارار.

۶۳۴--- قولون سینینگی، بویونینکی دی:

بیرعضوبنده، عایله ده، اداره ده، جوقادا، بازاردا، جرگه ده، حتی کند وشهرده بلایه دچار اولار اوبیرسیلر بلایه دوچار اولانا شریک غم اولوب سعی ایلرلر مشکلین رفع ائدیب ویابلادن نجات وئرسینلر. مخصوصاً قاقا دوشنلر، بوخاطره بخیل آغیزلاری وخسیس نیت لری اثرسیز ائدسینلر، مذکور مثلی سخا و آیدین لحنیه دئیرلر. و بلایه دچار اولانا صاحب دوشوب، اونون مشکلین حل ائدرلر.

۶۳۵--- قویونی درین قازان ، ئوزی دوشر:

اونا بونا نقشه گلنه ، تله قویانا دئیرلر تا متوجه ایله سینلر: دونیانین توخوشی بئله دیر: هامی دان ازل حقه باز آدام اوّل ئوزی دوچار ئوز نقشه سی اولاجاقدیر.

۶۳۶--- قویون، ئوز قوزی سی نین دیرناخین باسماز(ایاقلاماز):

بیر شخصی قوم واقربا سین، دوست و آشناسین، هم کند وهم شهری سی نین هاواسین و طرفین ساخلار: اونا دئیرلر. ویا اومدیرلر: ئوز امکداشلارین دن حق یا نا حق حمایت ایلرلر اوندادا دئیرلر. امکداشلاردان دئیردی: بیردوگونه توش گلدیم . گئددیم رفاه شعبه سینه دردیمی دئییب ، یاردیم ایسته دیم. مسئول خان ضمن بو ، سوزلریمه اعتنا سیز قولاغ وئیردی دردیمی انشیدندن سونراقیچین آشیردی قیچی نین اوستونه دئدی: بو سنون ئوز مشکلیندی امنیم الیمدن هیچ زادگلمز. اونون اوتوروشیقی ولحن دانیشیقی باعث اولدی منیم صبریم داشسین. عتابیله دئدیم:

آقای فلاتی سنی قویوبلارمنیم تکین مشکله راست گلن لرین، مشکلین حل ائده سن: نه بوکی میزین دالیندا گلنه گئدنه سازوقاوال چالاسان! (ئوز مشکلیندی) قبیح عبارتی کیم سالیب سیزلرین آغزینا؟ گئدیم رئیسین یانینا. محترم رئیسه مطلبی دئدیم، جواب وئردی : فلاتی دوز دئیر: سنین ئوز مشکلیندی!

۶۳۷--- قویونی قوددا تاپشیریبلا:

شاه زمانی شهر اداره لری نین بیرینده، بیر کارمندی تبریزه اعزام ائدیرلر تا کارمندلرین حقوق لارین آلیب گتیرسین. طرفده حقوق لاری آلیر گتیریر. آخشاما یاخین شهره یتیشیر. تیر توش قمار خانایا گئدیر! همان گئجه هامی کارمندلرین حقوقلارین اودوزیر! قمارباز یولداشلاریندن تمنا ائدیر : سیز الله سوز بوردا قالسین ! گوروم باشیما نه داش سالاجام! صبح ملول اداره سینه گئدیر! فوراً رئیس وقت چاغریب سوروشور: بئیه حقوق لار هانی؟! جواب وئیر: قربان هله وئرمه دیلر! ایله بیر قالدی گلن آیی! رئیس چوخ عتابیله دئیر: نئی! حقوقلار فلان قماربازلارین جیبینده دیر! پول لاری اودوزان بونی ایشید مک همین دوشور رئیسین ایاقلارینا دئیر: گل منی بالا لاری وین باشینا دولاندیر! هم آبروم گئدر اهمده کارمندیلر منی اولدورلر! سن بیر جور ایشی یول لاتدیر! رئیس ده تصمیم تودیر الین دن گلن قدرایشین اوستون باسدیرسین! اما ناھارا چاغ شهرین هاموسی بیلیر فلاتی حقوقلاری اودوزبیدیر! چون

طرف معروف بير قمار بازی ميش! هامي بير بيرينه دئير:عجب! قويوني قوددا تاپشيرلار! مذکور مثلي بئلنجي زماندا دئيرلر.

۶۳۸--- قویونی قویون قیچیله، کچی نی کچی قیچیله آساجاقلار:

انسان بدو یاشایاشیندن وعظ ونصیحتہ چورک دن آرتیق هم علاقه سی وهم نیازی وار. بو اصل دین مبین اسلامدا ((معروفاً امر ائدمک، ومنکردن نهی ائدمک)) عبارتیله یاد اولوب. وتاریخ بوی بیو شریف و ضروری اصل، چوخ جامعہ لری، انسانلاری سقوط اخلاقی دن ساخلایب وچوخ یوخاری شریف مقاملارا ارتقا بویوروبدیر. و هر زمان آیدین و اصول اسلامی لن جامعہ لرده گوجلنیب، واجامه نی انسانلار باغ وبوستان انڈیب دیر . گرکی نصیحت اندنلر سانکی آنا آتا ، مصلح ، وعاظ اوزه ل انبیا واوصیا مقامینده عمل وبیانیله تاریخن آق ورق لرین آیدان گوزل وگونشدن اشیقی ائدیبلر؛ ولی بعضی سی بدعمل لرین فقط دیله اکتفا ائدیب طرف موعظه نی صراط مستقیم دن آزادیربلار. ویانصیحتی فقط مردمینکی بیلیبلرنه بریزوک باشلارین ایئلدیگی نصیحت، وئرلری، همیشه حکماء عرفا و علمادانا ریپ رذائلار. همیشه وآساج امر فزین مردم اولوبلار بویوک وشریف حکماء علماء ایازی بوی ارطالار، غولارینه ولی باخلاند تزیین یا صاحب لرین حکمائی عبارت لرینه علقه نمنه منج ائدیبلر.

او جمله دن بویوک فضولی دئی:

تهدید ایلہ کچدی روزگاری واعظ فوت اولدی شراب وصل یاری واعظ

گر کوثر و حور ایسه غرض، و نرّمه عذاب نه ترک بویور نه انتظارای واعظ

ایمدی بومثلی اوکسه دئیرلر؛خیل لیکدن همیشه آدمالاری اوزه ل الهی انسانلاری تانری
نین کرم ومهریندن مایوس ائدیپ ، فقط عذاب الهی نی ترویج وئرلر.

بیر نفر صحبت ایلیردی: بیر نفرین ملاقاتینه گندمیشدیم. آنری فامیل لرده گلمیشدیلر. بیر نفرین ائوینده جمع اولدوخ تا باهم گنداخ ولی گندمه میشدن قاباق فامیل لر بیربیر نمازلارین قیلیب، اثرلشدیلر. اما بیرجوان کی ساده وصاف خصوصیات واریدی، بیزیم حضورمیزده نمازین قیلمادی. شاید ده آنری یرده قیلیمیشدی. (الله یعلم). فامیل لرین بیر کی خیردا اوغلینده گتیر میشدی، نمازین ادا آندمیره نی ایسته دی، ئوز عالمنده غیر مستقیم ارشاد ایله سین. بش سندینده ئوز اوغلون قاباغینا قویدی بئله دئدی: سن نئییه نمازی وی قیلما دون؟ مگر سن ابن ملجم سن؟ امگر سن کافر سن؟ امگر سن شمر سن؟ امگر

سن عمر بن سعد سن؟ (بیچاره دیاز لیقدان بیلمیردی بو کس لرین آدین آپاریر، مسلمان و نماز قیلان و اوروج تودانیر میشلار ! آنجاق او جنایت و ستملری کی ائدیبلر بیز شیعه و مسلمانلارین نظرینده منفورتاریخ و طبق آئین اسلام اهل جهنم اولوبلار .) یئدیکیکن ایشدیکیکن حرامون اولسون ! نئییه نماز قیلما دون ؟!

هی دئیردی... حیوان اوغلی ده هاج واج قالیب دده سی نین ادا لارینا باخیب قلنمه سلنمبه سوزلرینه قولاغ وئیریدی، اهامیدابونین بئلنجی ارشادین گوروب گاه گاه نماز قیلمیران جوانا باخیردی لارا جواندا متانتین الدن وئرمه یب فقط آجی گولوشیله بونین سوزلرینه قولاغ وئیریدی، اهردنده باشین توپلیردی، بعضی سی گولوب بعضی سی بئلنجی ارشادیدن ناراحت اولدی لار. آخیردا بیرى دئدی: فلائی داهی بسدی، معصوم اوغلووی تاریخین بئلنجی ناکیشی لرینه اوخوشاد ما !

۶۳۹--- قویورغی قاپی آراسیندان چیخیب دیر:

بعضی آدام وار آلچاق روان لاری وطبع لری اولار، او زمانا چاغ محتاج دیلار، چاپلوس لیق و تنما ائدیب آغلارلار ، یالوارلار ! اونی بونی یاغلارلار ! اما ا یله کی ایش لری حلّ و احتیاج لاری رفع اولدی، تشکر عوضی قاش گوز آتارلار ! طرفی اوردا بوردا پیسلرلرناز و غمزه ائدیب، آجی دیل دئیرلر. مذکور مثلی بئلنجی نانجیب آدام دئیرلر.

۶۴۰--- قویورقا یا ندیغین دن چید لار:

بو مثلی خانیم لار چوخ دئیرلر، وقتی بیر حسود باجی ، قونشو، فامیل و همکار بیر خانمین مالین و بختین چکنمز، ایستر اونا بعضی عیب لر یونیب حرمتدن سالیسن. نتیجه ده یونجول و غیرعادی ادا لار گتیرر اوندا حسود خانیم مذکور مثلی دئیر.

۶۴۱--- قویونا قیرخلیق قویاندا، کچی نین جانینا اوشودمه گلر:

قیرخلیق بیر هجت دیر، اونيله داوار، کچی، دوه و انواع حیوان وحش می قیرخارلار. (قیرخلیق ین قئیلمه تاریخی سی مراغه شهرینده نئچه قرن دن چوخی) و حیوانلار ین یونیلن انواع البسه تهیه ائدیب و مازادین سادارلار . تجارت نظریندن حائز اهمیت دیر. همچنین قیرخماق باعث اولار ، حیوانلار ایستی فصلده احساس سرین لیک ائدیب ، یاخچی پروری اولسونلار . اما کچی نین بدنی نسبت داوارا اوشودگن اولار، وقتی داواری قیرخارلار، کچی احساس ایلر اونیدا قیرخاخیلار ! جانینا اوشودمه اوتوروب ، تیتیرر. مذکور مثلی بو احساسدان گوتروب لار.

ایمدی بومثلی او کسه دئیرلر ؛ نسبت آثری سینا ، مالی، جسمی، منصبی، شغلی، علم و فن نظریں دن ضعیف اولار. ایله کی صاحب قدرته بیر حادثه و بلا اوز وئردی ضعیف ئوزون تاپار. احساسی ایلر طرفدن دالی نومه بونینکی دیر. اوندی قورغویا دوشر کی بلا گلن زمان بو نیلیرہ جاقدیر؟!

۶۴۲--- قوواق باشین دبر دیر ، سوئید دئیر منده منده:

عمومدا اوشاقلارين مثلى دير. معمولاً اوشاقلیق دورانى دادلى وبال لى بير دوراندير. ايله كى دادى هله هله آغيزدان گئدمز. اوشاق ليقدان لاب آجى ليق چكن آدامدا، اوشاقلیق دورانين چوخ سوير. يوزه دوغسان دوققوز اوشاقلار آتا، آنا وتاي توش و... ومعلملرين دن چوخ هنر ومهارتيله تقليد ائدرلر. اولان بله بعضى ديل لى باشلى وزرنگ اوشاق، ايستر تقليد ائدن يولداشينا پوزوئريب ئوزن آرتيق نشان وئرسين مذكور مثلى دئير! اما بيلمز كى ئوزونون بو عملى ده تقليد دير!

۶۶۳۔۔۔۔ قونشہو بخیل (بخیل) اوامسا، کور قیز آرد گئیں۔

[illegible]

بلاي جان دي ، اگر ما لي آشا يا داشا خيال خامدا گزرا لي تاڀا يا کاشا

یغار ما لی قانیله ، حلال حرام بیلمز له له کوچنده بیلر، چیخیب باشا یا داشا

۶۴۴۔۔۔ قونا ق ائوین دَوَه سی دیر، هاردا دئدیلر اوردا خیخلار:

بعضی قوناق وارايله سرتیغ اولارکی گاه بوبوجاقا، گاه اوبوجاقاباش چکرا بیر یرده تاتی قلیب اوتورماز. اویانا بویانا باخیب، عیب تودماغین و دخالتین شورون چیخاردار! اوئو صاحبین داریخدیرار! اوئو صاحبی ظاهرده تبسم ولی عُمقده آجیغلی، مذکور مثلی دئییب، ایستریئلنجی سرتیغ قوناقی بیریرده اوتودوسین. البته مثلی بئله دئیرلر: قوناقا چوخ اوز وئرسون دورار طاقجالاری گزر.

٦٤٥--- قوناڤ اٺوین بولبولی دی، هر نه اوخو رسا اوخو رویدی:

بعضی قوناق وار ؛ اوتان ماغی حددن آرتیق اولار.اؤه گئیمک همین دیزلری اوسته اوتوروب بیچاره خجالت لیکدن معمولی سوزونده دئیرنمزا اگرسوز سوروش سالار،قورغوسین دن کی

مبادا اشتباه ائده جاغ! قیزاریب بوزارار! جوابی فقط (بلی) ویا (خیری) اولار، ائو صاحبی بئله گورنده ایستربئلنجی قوناقین اوتانماغدان چیخادسین. محبتیله اثرجی قاتیب مذکور مثلی دئیر.

۶۴۶--- قوناق باجی اوینور:

مذکور مثلی خانیم قیزلارین اوشاق اویناماسیندن گوتورولر. خانیم قیزلار معمولاً موغابیا ویا همان قولچاق لارین گاه قوناق ایلرلر، گاه یاتیردارلار! گاه یولداش! اما هیچ بیرین کامل صورتده باشا وئرمزلر. یعنی اقتضای سن لری بئله ایجاب ایلر. ولی بومثلی اوناشی واراده سیز صنعتچی، اکین بیجینیچی، کارمند، رئیس، وهر ایش صاحبینه دئیرلر کی هیچ ایشی باشا وئرمز.

۶۴۷--- قوناق گئده سن اوشاق سیز، قاب یویارسان قاشیق سیز، پالتاریو یارسان

جوراب سیز:

اوزه ل خانم لارین مثلی دیر، اوشاق قوناق لیقدا، قاشیق قاب یوماقدا، جوراب پالتاریو ماقداییله لرین داریخدیرب و انواع مزاحمتلر ایجاد ایلرلر.

۶۴۸--- قوهون شیرن لیکدن جیریلار:

وقتی بیر کس حددن آرتیق کمال و جمال چادار، ئوز ئوزونه اشباع اولوب غیر عادی حالت تاپار. ایله ایشلر انجام وئروریا سوزلر دئیرکی عمومین نظرینده عیب ونقصان تلقی اولار! اما بعضی عارف و بیلن شخص بونون حالتین درک ائدیب و علت اصلی نی بیلر. وقتی بیر عده افسوس و حسرتیله عیب ونقص تودارلار! بیلن شخص اولاری توجیه ائدیب، دئیر: عملی کمالی دن دیر انه نقصانی دن! اکثرأ بئلنجی مواردده مذکور مثلی چوخ دئیرلر. لاب گوزل و دوشونملی مصداقی شیخ صنعاندیر.

ولی بعضی مواقعده ده واقعأ دوز اولار. وقتی بیر هنرلی، علیم مهندس، دکتور، اوستاد صنعتچی، شاعر، یازیچی، سیاستچی و قدرت صاحبی و... ئوزون حددن آرتیق یوخاری بیلدی، ویا عطش شهرت بیله سین کیفلندیردی! ویا قدرت، مست و مدهوش ایله دی! یا وارلیقی دوشونمکده حیران چولونده ایتدی، ویا اوزه ل حکیم تانری نین یاددان چیخاردیب وارلیقی بودونیا دامحدود ایله دی! غیر عادی خلق وطبع تأییب، یونجول و ستملی ایشلر انجام وئرر، ویا آدا لی سوزلر دئیر. ایله کی هیچ کیمسه یه قابل قبول اولماز. اوندادامذکور مثلی دئیرلر. بئلنجی آدمالار تاریخده چوخدیر مثل نادر شاه افشارکی قدرت اثرینده مریض

اولور. ويا بير جمع وقشر كي اتحاد وعلم لري يوخاري اولار، ولي شدتن ايچه لرينه ايله بتر اختلاف وکينه دوشر كي قابل اصلاح اولمازا اوند ا مذکور مثلي دئيرلر.

۶۴۹--- کاسبين خسته سي، وارلي نين هرزه سي بيلينمز:

فقير ليک بير يانار اوددي ؛ هر هانسي ائوه، محله يه، کنده، شهره ، اوبايا ومملکتده دوشوب ويا اياق آچيب هم جسملري يانديريب هم روح واعتقادلاري سوزالديدير. و دوز ليک، شرف و انساني اصللر قاچيب ، اثری، خرافات و يالان ايشلر ارج وقربه مينرلر افقر اولان يرده فعله نين ، صنعتچی نين اکين بيچينچی نين، کارمندن وهر شريف انسانلارين ايشله مه سي آلچاخليقي تلقی اولوب انا پاک شرور، مفتہ يئين، بورک قویان واسکي فردلر دوداق بوزوب ادوزلره قاش گوز آتارلار ابلنجي جامعه اوراجان گئدرکي تنها پول ، مقام وثروت شخصيتي، عقل و ديني تعيين اندرا بو مثل بوجور جامعه نين مثلي دير. اومودي ميزوارهيچ انسان فقير ليک، خسته ليک، فساد ليق وجهنم اودونا يانماسين.

۶۵۰--- کاسبی دَوَه اوستونده بوو سانجار:

کاسبين ايلک آخشانمان ائوي تيکيليپ ، جهنمي بو دونيادا گورويدير. بيچاره کاسب هر ايشه ال آدسا، الي بوشا گئدر! يا الي يارلارانه جور امين يرده اولسا بيله سين بلا تاپارها ايسترئوزون ساخلاسين گنه ده شرور و خبيث آدام اونا سورتوشرا! بوو (رطيل) وقتی ايستر بير نفری ويا هر موجودی سانج سين، گرک اوجا يردن شکاری نين اوستونه هوپ بيليپ ، بعد سانجسين. اودورکي بوو آشاقیدن قالخيب سا جماسی محالدير. مذکور مثلي بووين بو عملين دن وکاسبين قره بختيندن گوتورولر. ايمدی وقتی بير فقير وکاسبی محال وغير ممکن يرده بلا تاپسا، اوند ا ترحمی، مزاحی وتعجبی بير بيرينه قاتيپ ، بو مثلي دئيرلر.

۶۵۱--- کباب ائيرينه گئددی، ولي گوردي ائشک، داغليرلار:

طمع کار و حريص آداما دئيرلر. بلنجي فرد هر يرده يئمه لی ، بهره و پول ائيرين احساس ايله سه اويانا گئدر! گاهداندا ايله آل لانار كي آنلي نين يازی سين دئريشرا آراليق قيزلارين بيرين آرا ليق اوغلانی آلدادير. دئير چون سني چوخ سويرم! گل سنه هديه آليم! هر ايکي سي قيزيلچی دوکانينه گئديرلر. اوغلان دئير: آقا منيم بو آداخليم گورنه ايستير وئرا قيزيلچی طبق سنت قيزاقولباخ، بويون باخ؛ گوشواره (صيغا) و... وئريرا قيزيندا آز قالير هوشي باشماقيندان چيخسين ! اوغلان بير آز پول وئريرا هامی قيزيل لاری الينه آليب دئير: اجازه وئر

قالانین ماشیندان گتیریم! ایله کی ایشیکه چیخیر منیر ماشینا، گئدن قارداش تکیین گئدیرا قیزیلچی قیزدان سوروشور: خانیم نئییه آدالیز گلمه دی؟! قیزداچون چوخ دایان میشدیر! جواب وئریر: بابا نه آداخلی سی؟! نه آقاسی؟! او بی شرف منی خیابانلان تودیب گتیریدیر! قیزیلچی شکایت ائدیر. پاسگاه افسری وقتی کم وکیف قضیه دن خبری اولور ؛ قیزا دئیر: قیزیم! سنی کباب ائیریلن داغلیر ییلارا مذکور مثلی بئلنجی افراده دئیرلر.

۶۵۲--- کبینی نه دیر؟ هشت یکی سی نه اولار؟

بیر ننه بش اوشاقینا ایکی قیران پول وئرردی. دئیردی گئندون خرج ائدون! حیوان اوشاقلار کهلیک بالا لاری تک صفیله دوکانا گئدردیلر! ایکی قیرانی نه بوله بیلردیلر! نه ایله بیر شئی آلا بیلردیلر تا هره سینه بیر ییتیش سین! مجبور اولاردیلر هامی سینه بیر بالیغ شیرینی سی آل سینلار! بالیغ شیرینی سینده هر نه قدرایلردیلر، بش یره بولنمزدیلر! قرار قویاردیلار نوبتیه سوی سینلار! بیر سوپاردی اوبیرسیلر سایاردیلار! بیر سورما، ایکی سورما و... ایله کی بش دفعه سویولدی اوبیر سینه وئرردی! قیامت اوزمان قوپاردی ؛ بیر عمدأ یا اشتباهأ آلتی دفعه سویوردی! ایچره لرینه باش پولما، سیلی تپیک آدما و قولاغ بورما و... دوشردی! بیر ده کی چوخ بیلمیش اولاردی! دعوادن سوء استفاده ادیب دیون قارین بالیغ شیرینی سین سوپاردی! اونلان بئله وقتی ائولرینه قانیداردیلار؛ ننه لری طلب لی دئیردی: چالینمالار! پولدان قالمادی؟! بوغازی ویز قووشوسون! سیز کی بئله بوغازلی سیز! وار منیم حالیم! اگنه بیر گون ایکی قیران پولی لن بشی ده دوکانا گئیدیلر! چوخ یمه لی لری ال وراق ایله دیلر! اما گنه بالیغ شیرینی سین دن سویا آثری زادا پول لاری چادمادیر! ایسته دیلر پولی وئره لر! خیردا قارداشلاری دئدی: پولون هامی سین وئرمیرین ها! نئم گنه دیل لنر! دوکاندار بوسوزدن او قدر گولدی کی قارنی نین اتلری گویندیر! بعد دئدی: بالالار کبینی ندی؟ هشت یکی نه اولار؟! مذکور مثلی بئلنجی قضایاده دئیرلر.

۶۵۳--- کچل دن سوروشدیلار: آدین نئه دیر؟ دئدی: زلفعلی:

بو مثلی اوندان دئیرلر! بیر نفرین دئدیکیله عملی ضد هم اولار! یا خصلت لری آدیلا مخالف اولار. مثلاً آدی حسن اولار ولی چوخ بد قیافه ویا بد اخلاق اولار. یا اوغورلی و شرور آدام اولار، دوزلیکدن احسانلان تعریف ایلر. (معمولاً کچلر زرنک اولارلار)

۶۵۴--- کچلدن سوروشدیلار: نه ایش گوروسن؟ دئدی: باشیمی یومیشام، توکلریم هورویم!:

وقتی بیر نفر ایستر ئوزون ایشه وئرمه سین ویا طرفه کلک گلسین ،مجبور اولار یالان دانیش سین. ولی ایله غیر عادی ونامناسب یالان دئیرکی هیچ کیسه اینانماز! اوندامذکور مثلی دئیرلر تاطرف دئدیکینه تازادان باخیب،گوروسون نه دئیر! یا اوزمان دئیرلر ؛ بیر ایش کوکدن یالان اولار.

۶۵۵--- کچل باشدان توک آختاریر:

یوخسول یردن طعام واحسان انتظار ی اولانا دئیرلر. یا قطمیر و جلیس شخصدن کرامت وسخاوت آختارانا. یا عقده لی وبخیل شخصدن خیر و خدمت سراغ تودانادا دئیرلر.

۶۵۶--- کچل دوا بیلسه اول ئوز باشینا ایلر:

معمولاً بومثلی اوآداما دئیرلر؛ بیر علمدن، فن لدن، اعتقاددان ودرس ومشقندن اطلاع سی اولماز؛ اما اونابونا ایسترا و ستادلیق ایله سین! یا دعا یاز سین! ویا یول چوندم اورگد سین! امصداقی چوخدیر. یا بیر نفر ئوز بالا بولاسی آداباز اولارلار، ولی آئرلارینا نصحیت وئرا! وجمله دن دئیرلر : کند لرین بیرینده بیر نفر ماشین آلیر. داهی هامینی ئوزندن ناشی بیلیر. بیرگون کندین اوزاشاقی یرده ماشین نین ترمزی قیریلیر. ماشین غیرعادی سرعته مینیر! سورچی نین اوغلیکی کناریندیرمیش قورغودان دئیر: بابا بابا ساخلامن دوشوم! من قورغورام! ده سی بش آلتی دفعه دئنمیر اولی اوغلاندا بوشلامیر! آخیر داده ده سی دئیر: کوپک اوغلی دینمه گوروم! منی چوودیرما! ماشین دورسا ایله ئوزومده دوشه جاغام!

۶۵۷--- کچل باشدا ریحان بیتیبدیر:

بیرشهر ، موسسه ، کند ، اداره، بازارچی... مسئوللاری وایشلیرنلری نالایق اولار. اوغورلیق، رشوه، جاسوس لیق، ریا، اختلاس وکم کارلیق اثرینده بیر، گوئی فغانا گتیرلر. ولی همان محل استثنائی مواقع ده بتربزک توزک لی اولار. وجمله دن: بویوک باشلارین بیرى تصمیم تودیر! دانشگاه لارین بیرین دن گوروش ایله سین. رئیس دانشگاه مدت لری میش دانشگاهین بودجه سین حیف ومیل ایلیز میش! ایاقا دوشور . بیر هفته نین عرضینده حیاط باجایا گول وچمنه باخیر! حتی دستور وئریریکه آغاجلار گتیریب چوزلره اکیرلر! دانشجولار! (اورنجی)

رئیسین الین آچماسین! تامین امنیت آدیلا دانشگاهی تعطیل اندیرا بیوک باش راس بیر هیئتده دانشگاها وارد اولور ، هر گوزدولانديقجا احسن احسن دئيب ،هم هئيت لرینده وادار اندیرتشویق ایله مکه اهئیتین بیرایکی نفری تورک میشلر. اصل موضوعنی سئچیرلر! بیرى احسن عوضی دئیر: (کچل باشداریحان بیتیبیدیر!) بعد الین آتیر آغاجلارین بیرین یره سالیرا بومثلی بئلنجی ظاهری بزک ولی باطنی خراب زماندا دئیرلر.

۶۵۸ --- کچی جان هاریندا دیر، قصاب پی اختاریر:

بو مثلین باره سینده خدمتیزه بیر واقعی طنز عرض ائدیم. دوست لاردان صحبت ایلیردی: نئچه وقتی آتین آدی گلنده خیردالی بیوک لی آغزی میز سولانیردی. خیردا قارداشیم حیاطی میزده هر هانسی سئرچه نی گوریردی داشا باسیردی . تا بلکه بیرسئرچه ویرسون. آخیردا بیرگون شانسیدان داشی بیرسئرچه یه دئردی. سئرچه ییرده چابالیردی، قارداشیم عوضی قاچا تودا. هیجاندان بویانا قاچیردی آپاچی سسی چیخاردیردی اویانا قاچیردی کارا تاسسی چیخاردیردی!

قارداشیمین جغیلتی لاری آنامی حیاطا قاچیدیر . آنام او زمان یتیشدیکی نا امود اولموش پیشیک سئرچه نی آغزینا آلمیشدیر ، قونشی نین دیواری اوستونده قاچیردی. ایله کی پیشیک گوزدن ایتدی ، قارداشیمین های کوی سسی بوغازیندا بوکولدی . گوزلریندن بولود تکین سواله دی. آخشام اولدی. آتام بوقضیه نی ایشید مک همین آرجاتومدی. هیج زاددئمه دی. ایشیکه چیخدی. یاریم ساعتدن سونرا ائوه گلیب شیشه لنه شیشه لنه منه بیر آرزول وئردی. دئدی: سحرگنده سن کامی قصابدان آت آلاسان. اما دئنن یاخچی آت وئرسین ها ! بیز کامی قصابی لن آتا بابا دان مشتریخ. آدی کامبیزدی، محله اهلی کامی دئیرلر. منیم ده آدیم بهنام دیر، ولی چون من هامیرا بیر آد دئیررم ، محله اهلی ده منه آدی گوزل دئیرلر . دوکا نا وارد اولوب سلام وئردیم. کامی ات لری ال وراق ایلیردی. ایله کی منی گوردی، بیر دو بوخیب بعد آرتیست یانا دئدی: په هه؛ آدی گوزل گلیبدیر! خان اوغلان نه عجب! ایمدیره جان هاراندیردون؟ هله دئی گوروم هاردان ات آلیردوز؟ هیج یوخودیز؟ دئدیم: آقا کامی خدمتده واریخ! هیج قصابدندا ات آلامیشیخ! ئوزومی سندیرمیرام ، تدبیر قیلیب دئدیم: قیله کسمیش دیخ! کامی ده شوخ لیق اوچون دئدی : ایمدی داهی قیله زمانی دگیل! هله دئی گوروم، قیله یز باس میشدیر یا یوخ؟ بعد بیرمیتیر جان گولدی ! باعث اولدی ، منده نئچه میلی گولم! بعد عرض ایله دیم: آتام خدمتیزه سلام یول لادی. دئدی :

بیزه ایکی کیلو ات وئره سن. اما یئمه لی وئز پیشن اولسون ها! کامی قصاب دئدی: منیم بو کور گوزلریم اوسته!سنه بیر ات وئره جاغام، ائویزه جان پیشسین!

بو چاقین چیرت چیرتله ایتیددی. سونرا ات شاققالارین طرفینه اوزولدی. بو شاققادان بیر آزاو شاققادان بیر آزاو ات کسدی. ترزیره (ترازو) قویوب چکدی. کامی ات نایلونین منیم سول الیمه وئردی، منده پولی اونون ساغ الینه قویدیم. اتی اوئوه یتیردیم، آنام نایلونی آچماخ همین خیردا قارداشیم هورا چکه چکه بیر تیکه ات قاپدی. مغابا (قولچاغ) تکین گاه اوپدی! گاه قوجاغینا باسدی گاهدندا اته لای لای دئیره دئیره پنجره نین قباغینا گئددی اسئرچه نی آپاران پیشیگین اکیب دوغانین یامانا باسدی! آنام هم گولوردی و همده اورکی شان شان گئدیردی. بعد قارداشی مین بویون اوخوشیرا اوخوشیرا! تی آلدی. تزراق بیر آراتدن دوغرادى. بایداغا باسدى.

دوز، نخود، یرالما و بش آلتی دنه ده آلچاقوروسی و ساری کوک، دارچین سالدی. شوربانین وادویه نین ایری یواش یواش اوئوی بوگوردی. قارداشیم سویونجکدن مدرسه کیفین آچدی. درس لرین رَوانلادی. مشقین و ریاضی تمرین لرین یازدی. و حتی نقاشی سینده چکیب منتظر اوتدی. دوزنمه دی سوروشدی: آناهجان شوربامیزی یئیه جاغیخ؟! آنام دئدی: بالا هرواقت آتان گلسه!

اونلان بئله اوشاقین قارنی شیش مه سین، بیر تیکه بایداغدان ات چیخاددی. بئله تودیب، وئردی قارداشیم! قارداشیم نخود، یرآلمانی و چوره کی اول یدی. بعد فندق جان اتی، ایکی بارماغیله شاه تکین آغزینا قویدی! و دبیلی آغزیندا شاپشاپ سالدی! خیرج خیرجیله چئرنه دی! آخیردا آنام جانا گلیب دئدی: اوغلان اود گئدسین دا! اوردیندا نئیه بویا نا اويا نا آتیرسان؟ گورمه میشین بیری گورمه میش! قارداشیم اوشاق یانا هیسيله دئدی: آخی ازیلمیر اودام! آنام بونی ایشیدمک همین بالاتیکه اتده منه وئردی. دئدی: اوغول باخ گور پیشیدیر؟! چون منده الله دان ایستیردیم، فوراً اتی آغزیم تولا زلادیم. ات دیشلریمین آراسیندا نه ازیلیردی و نه بولو نوردی! ایله عربی اوینوردی! انجیم یورولدی اما اته حتی بیر خالدا دوشمه دی! آنامدا سینادی. چوخ شاپا شاپ سالانلان سونرا آغزیندان اتی چیخاردیب زبیل قابینا آددی. الینده کی قاشقی بایداغین قیراغینا آهنگیله چالا چالا بئله اوخودی:

با شچی قارین بسله سه
قمیش لی یا ر سسله سه
گول له سی اولان نه سسلر؟

منده جواب وئردیم: نفس کش!

ایمدی بومثلی بئلنجی زمانلاردا دئیرلر. البته وقتی جامعه ده رحم و مروتین برکتلی و آبادلیق سوین قوشلاری زور، ریا و وانفسا اثرینده اوچوب گئددیلر، داهی بئلنجی جامعه ده بایقوشدان سوای هیچ قوش یووا سالماز. هر یردن غم و غصه یاغار، گولن اوزلر مجرم اولاراحق دئین آغیزلار خائن تانینار. وقاش قاباقلی قیافه لرباج آلیب، غصه بولودی اولارلار.

۶۵۹--- کچی لر گئدیپ، داغا:

اوکسین باره سینده دئیرلر؛ طرز گوروشی و اخلاقی، ضررومنفعت اساسینده تغیر تاپار. بعضنده دم دمی مزاج آداما دادئیرلر. نقل ائذرلر: بیر آتا مال حیوان ساخلارمیش. عمدہ حشمی کچی داواریمیش. یازوقتی اوغولون یاغلار میش وتومارلارمیش. وکچی داوارلاری قاباغینا قوشوب داغا یول لارمیش. اما قیش وقتی گونده ساواشیب، دده بالا قاپی قونشی نیدا معذب ایلریمیشلر. گنه یاز وقتی دده اداسین الینه آلیر. داهی سس کوی لری گلیمیرا تازا قونشولاردان بیرری آئرسین دن سوروشور: بو دده بالانین سسلری گلیمیر هیچ، اوغولدا گلنده دده چوخلی محبت آئدیر؟ نه اولوبدیر؟! قدیم قونشی دئیر: آخی کچی لر گئدیپ داغا! بوعبارت اووقتدن مثل اولوبدیر.

۶۶۰--- کچی سنه قرباندیر، اما دئری سی بیر قیراندیر:

بوقان (باغبان) نجاریولداشینا چارداق قاپوسی تاپشیریب دئیر: استاد الیوه قربان، منه بیرمحکم قاپی دوزد. ایله دواملی دوروملی اولسونکی گنده گوده، هیرونی میرونی آچانماسین! قیمتی نئچه اولار؟ نجار جواب وئیر: کیشی بونه فرما یشدی؟ بو دوکان ئوزوه راجع دی! بوقان دئیر: ساغ اول الله جسم و کاریوه برکت وئرسین. اگرقیمتین دئسون، منده بیل لم بورجوم نئدیر، نجار دئیر: عیبی یوخدیر، ایمدی گئد انشا الله پاییزدا حاصل گوتورن زمان گتیریب وئره سن. بوقان گئدیر. جیله ناریتیشمک همین، نجار بوقانلان بیر سله آلبالی ایستیر. گیللاس وقتی یکی سین. اوزوم زمانی بیر دورشی حتی بیر دورشیده میلاخلیق آلیر. بعد یکی باتمان قوری آلچا، اون کیلو گردکان، دوشاب پیشیرنده ده بیر یکه گویدوش دوشاب آلیر. آنجاق سوی دیکی قدر بوقانلان قیش زوم هارین آلیر. دادینان ائوینه

یغیر. بوقان پاییزدا گلیر. سلام وعلیکدن سونرا، دئیر: استاد الیوه دونوم قشنگ قاپیدیر. دئی گوروم نچه وئرمه لیرم؟ نجار بیر آز تعارفدن سونرا دفتیرین آچیر: یوزمین تومان. چولچی اوتانا اوتانا دئیر: اوستاد چیخمالی سی یوخدیر؟! اوستاد جواب وئیر: بش مین تومانداسنه خاطر تخفیف وئرمیشم! قوی منه قازا نماسین!

بوقان ها گوزد دیر: نجار قارداش آلدیغی محصول لارداندا سوز آچسین، خبر اولمورا دئیسین اوستاد باشی آلدیخ لارین یاددان چیخاردیدیر! بیر آزنم نوم ایلیر. بعد دئیر: نجار قارداش منده سنه نچه قلم محصول وئرمیشم. اگر اجازه وئرسون منده اولاری سالیم چیخیم! انجار بیر آز قیافه سین تورشادیب دئیر: فلانی، من فیکر ائدیردیم اولاری منه پای گتیریب سن! ایله بش مین تومانی اولارا گوره چیخمیشامدا. بوقان دفتیرین آچیر. بیر بیرساییر. قیمت لرین جمع وئریب دئیر: اوستاد باشی یوز ال لی مین تومان اولدی! بعد دئیر: نجار یولداش منده آلبالی نین پولون سنه تخفیف وئردیم! اوز دئیبلر: کچی سنه قرباندیر، دئری سی بیر قیراندی!

مذکور مثلی بئلنجی زمان دئیر. لریا بیر ظاهری تعارفلی ولی باطنی مطّاع کس، اوزده ایستر بیر شئی خدمتی هدیه ائدسین ویا اوجوز سالسین، ولی کنارینده بیر ناقابل زادی باها باها طرفه تحمیل ائدر. اوندادا مذکور مثلی دئیر. لری بو مثلین هندورینده آئری بیر خاطره عرض ائدیم:

بیر حاجی دان بیرا کینچی ال بورجی ایستیر. حاجی قبول ائدیر. اما شرطی قویور کی بیچاره کینچی نی لاب حیران ائدیر. حاجی دئیر: مومن، بیلیر سنکی من مکه یه گئدیب گلن دن بویانا ربا یئمیرم. من سنه پولی بوجور وئرم؛ ولی پولی وئرند، گرک بیر دانا شکلاتی بش مین تومانا مندن آلاسان! اگر قبولندی بسم الله!

کینچی بیردرین، متدین وشریف کیشی میش، باشلی چپقین یاندیرا یاندیرا دئیر: حاجی آقا بیر دفعه دئن: کچی سنه قرباندی، دئری سی بیر قیراندی دا! کیشی شرعی ده بورک قویماخ اولار؟!

۶۶۱--- کچی ایستیر مازنی یئسین، مازیدا ایستیر کچی نین دئری سینه تپیله:

مذکور مثلی اوندا دئیر. لری: ایکی رقیب فرصت دالیر جادیلار؛ تابیر بیرى سین آرادان آپارسینلار.

۶۶۲--- کر قولایم ،دیش اوجاقیم:

راحت طلب،آراملیقی سوین ، ئوزونه مشغول اولان و قانع آدام ئوزی اوچون دئیر.

۶۶۳--- کره یئینده چیخدی ،تره یئینده چیخدی:

بیر نفر چتین زماندا، واراثرینده یوخسول لارا پوز وئریب، انواع واقسام یئمه لیک لری لن فقیر وفقرایه ناز اندیب،آزمدت کیف ایلر.اما زمان کچر. یاخچی موسم گلر.اوندا بئلنجی نانجیب وارلی آداما دئیرلر.یعنی حکمت وتائری امرلرین قرآن کریمده بویوریدیر، بودور : هر چتین لیکین دالی آسان لیقدیر. نه پیس قالارجی دی نه چتینلیک!

سحر چیخار گونش گو لر بیز لره غم لی گنجه ساچین سئرر سیزلره

۶۶۴--- کره کره منه ده کره؟:

بیر عامی ، آوارا وداردا قالان آداما، بیلن کس کلک یولی اورگه درا ظاهری عامی آدامدا همان یولی لن ئوزون، بونین و اونین الین دن ویا دانلاقین دن قورتولارا بعد ایستر همان یولی لن اورگه دنه ده کلک گلسین!اوندا اورگه دن مذکور مثلی تمسخریله بوجور نانجیبآداما دئیرا البته بو مثلین تورنمه سین هامی بیلیر ولی بیلینه هاچان دوغولوب عرض ائدیرم:

بیرنفر آغیر بورجا دوشور.هر گون بش آلتی نفر قاپسین کسب، طلب لرین ایستیرلر.بیر نفر طلبی، بورجلی دوشنه دالدا دا دئیر: من سنه بیر زاد اورگدسم ،وبورج صاحبیری ال چکبب گئدسه لر ،منیم پولی می وئر سن ؟! کیشی دئیر: منیم گوزوم اوسته ؛حتماً سنین بورجی وی آخیرقیرانا جان وئررم! دئیر:بونلان بویانا هر هانسی بورج صاحبی قاپیوه گلیب طلبین ایسته دی سن فقط جوابلاریندا دئجیلن((کره)) سلام وئرسه لردئنن کره! یامان دئسه لر دئنن کره!ویر سالار دئنن کره! و...هابئله باشین دن ایله! بورجادوشن بئله ایلیر.طلب صاحب لری بیربیرلرینه دئیرلر:بورجون چوخی بیچاره نین باشینا هاوا گتیرب، دلی اولوبدیر! داهی اونلان بیزه بورج وئرن اولمازا! ایله کی هامی طالب لر بو نلان ال چکیرلر، کره اورگه دن کیشی گلیر. دئیر: کیشی طلب کارلارین الین دن بتر قورتول دون ها! ایندی منیم بورجیمی وئر. کیشی نین کی آغزی (کره) دئمه جیلن شیرینه باتمیشدی، بونین دا جوابیندا دئیر: کره ! (کره) اورگدن هر نمه نه دئیر،طرفدن (کره) کلمه سیندن سوای آثری جواب ائشید میرا آخیردا یاخسین دن یایی شیب کره کره دئییه نی یخیر یره ،سینه سینده اوتوروب ، دئیر: کیشی کره کره منه ده کره؟! بعد بورجی نین آخیر قیرانینه جان آلیرا

۶۶۵--- کسک وار تا کسک:

کسک سنمبل فناى آدمى و تمدن بشردى. آدامين جسمى قيامته چاغ هردن بيردونا دوشوب، اکثر آکسک صورتينده يراوزنده بويانا و اويانا آتيلاجاقدير. اماهمين بو کسک لرگنه ده چه ديري زمان، چه اولى زمان بيريرلريلن فرق لرى واردى. ديري زمانى کى بيرى گورچک، بيرى چرکين، بيرى خوشبخت اوبيرس قره بخت و کاسيب ويا دولتلى اولارلار اولى زماننده بيرى گولستاندا گول بوداق توپراقى اولاجاق! اوبير سى گنداب بره سى اويا مستراح بوجاقى!

تورکون فولکوریک ادبياتينده مذکور مثل قاطع تبیین انديركى انسانلار متفاوت ديلر. وقتى بير نفر آثرى سينين حسرتين ويا غصه سين و... چکيب غلط ايشه ال ياخار، اوندا مذکور مثلى دئيرلر تا خلقتين حکمتين دوشنمكى قَدَر توضيح وئرسينلر. وهر ياخچى پيسين عاقبتين تبیین انديب، ياخچى ايشلره تشويق ايله سينلر. سطحى استعمالدا بو مثلى اوزمان دئيرلر؛ بير نفر ئوزيلن آئرسينا، ايکى نفرين آراسيندا، يا هرزاداپيسيلن ياخچيا و... فرق قويانماز. بيليجى شخص بئلنجى فردى نزاكتيله متوجه ايله سين بو مثلى ايشله در. گاهداناد طنز و شخولوق لحنيله دئيرلر. مثلين کولکه سينده بير غزلدن ايکى بيتين اهدا انديرم:

اي خوش خبر، داغ سوندى لاله زار اولدى
اياق و لب لرون، تاج و ميگوار اولدى...
اي روزگار آلچاخ اوجا، مهر و جفا
بيرينجى سرو نگار، اوبيرسى سربه دار اولدى...

۶۶۶--- کسسو و آغاجى دير:

کسسو بىروسيله وهجtedy؛ جنسى آغاجدان اولار. چورک ياپاندا، اونلان تنديرين اودين قاتيشديرلار. اودور کى علاوه هميشه بير قسمتى يانيق وقره اولار، فقط و فقط تندير يانديراندا عزيز لنيب، اله آليئار. بونلان بئله يريده هميشه مطبخ خانادا اولار. گاهداندا ساواشاندا بيچاره کسسو آغاجيله بيريرلرين ويرارلار، و آرادا فقط کسسو آغاجى سينار. ايمدى بو مثلى اوکسه دئيرلر (ويا بير نفر ئوزى ئوزينه دئير) چتين ايشلرده عزيز اولار! باشين باشلارا

قوشولارلار! هر دويوشده قاباقا اوتوررلر! ائادينگل وياخوش زماندا اعمداً وياسهواً ياددان
چيخب، هم آدى وهم وجودى ايترا!

تورک اوشاقلارى بو ماهنى دا کستو باره سينده ساي سيز قرنلر تندرلر قيراغيندا اوخورو بلار:

خالا خالا

تنديرى قالا

کستو وي گوتور

منى قووا لا

۶۶۷--- کور آتين، کوردا نالى (نعلی) اولار:

لاب خسيس وپولكى آداما دئيرلر. حتى ئوزونين راحت ليقيه ده بخيل ليق ائدر! لاب
مندرس ونا قابل وسايلدن استفاده ائدر. بئلنجى پوللى لر هم ئوزلرينه وهم دوره برلرينه غم
بايداقى ديلر.

۶۶۸--- کونلى سوين گورچک اولار:

انسانلارين ايستمک واحساس لارى، صورت لرى تک فرق لرى وارايله کى بير کيمسه بير
شئى دن، دوروشوقدان، قيافه دن، گئينمه دن، لباسدان وطبعى دن عشق حددينه جان
خوشى گلر. ولى همان دن آئرى سى نين نه خوشى گلر نه سراغين تودار. آذربايجان
ادبياتينده سينه لر ناغيل لاريندا دئيرلر: قدیم زمانلاردا بير جوان بياباندا آج سوسيزايتير. بير يول
تاپانمير، ئوزون نجات وئرسين. جانلان دوشوب اوزى اوسته يره دوشور. دوداقلارى عطشدن
آزقالير پارچالانسين، قولاغين يره ياتيردير. احساس ايلير ياخين ليقداسوشيريلدى سى
گلير. تزه دن جان تاپيب اياقا دورور. سس طرفينه سايى سويونير. بير قويو قيراغينا يتيشير. فوراً
قويويا انير. الين آتير سوايچه. بير کس قوليندان ياپى شيب مانع اولور! دئير حقين يوخدير
سو ايچه سن! مگر منيم سئواليمه جواب وئره سن. اگر دوز جواب وئرسون، سو ايچه
جکسن. اگر غلط اولسا سنده اوبير سيلر تک اوله جکسن! جوان دقتلى باخير گورور طرف
بير يکه سارى دودوديرا خوفلايتير. قورغا قورغا دئير: جناب دووا نه امرين اولسا من
وارام اددووسوروشور: جوان، دونيادا هانسی زاد گورچک دير؟ جوان جواب وئير: قربان کونلى
سوين گورچکدير. دوو دئير: هله بير آز سو ايچ سينيش اتا حالين ئوزووو گلسين! اوغلان
ايکى اوچ اوويچ سو ايچيب جان تاپير. دوو بير قورباغا گوستير! دئير:

جوان بو گوزلدی یا چرکین؟! جوان جواب وئیر: ساری تل لریوه قربان! عرض ایله دیم: کونلی سوین گورچک اولارا دوو دئیر: یاشا گنه ده یاشا! بو منیم معشوقم دیر! بونین یو لوندا چوخ آدام اولدور میشم! سومیک لرین گوره بیلرسن! چوخوندا نجات وئرمیشم! ایمدی سنی ده نجات وئره جکم! بعد اوغلانی چئنینه آلیر. بیر چپلیکده ائولرینه یتیریر! گومان وئریلیربو مثل بو حکایه دن دوغولوبدیر. ایمدی بومثلی اوندا دئیرلر! بیرنفرعاشق اولار. آئری لاری هی معشوقه سیندن عیب دئیب، پیسلرلرتابلیکه اونلان ال چکسین. علاوه ال چکمز بلکه هرعیبیده معشوقه سینده گوزلیک بیلیب، عطش عشقی گل به گل آرتارا! یازار:لار:مجنوننی آتا سی مجبور اولدی، مکه یه آپاریب بلکه توبه ایله سین، لیلی نین عشقین دن ال گوتورسین. تا مجنونا، لیلی دن دولتلی، آدلی، سانلی وگوزل قیزآلسین! گنجه گونوز، چوخ زحمت وهزینه یله مکه یه یتیشدیلر. مجنوننی آپاردیلار توبه ائده. ولی ایله کی مجنون الین آددی کعبه قاپو سی نین حلقه سیننه تا توبه عبارتین دئسین! وهامیده کی اونون توبه سیننه منتظری دیلر. عوض توبه کلمه سی! چوزلی اورکدن دئدی:

الهی عشقدن یا ندیر کول ایله
منی لیلايه قربان یا قول ایله
اوزاق یولدان گلیب بو اودلی پیکر
آلواندیر منی دیوانه قئیتیر.....

دده سی وهامی تماشچی لر تعجب ائدیب، مجنونین عشقینه حیران قالدیلار. دده سی دئدی: ای نامراد! من سنی بیر بئله یول گتیرمیشم، قیزیل سکه لخرج ایله میشم! بلکه بو مقدس یرده توبه ائدیب توخدیراسان! نه کی بیر آزدا دلې لیکی آرتیراسان!؟

۶۶۹--- کور نه ایستر؟ ایکی گوزا بیری اثری! بیری دوز:

شاکر وقانع آدامین مثلی دیر؛ آرزو سی آئری لاری نین نظرینده لاب معمولی اولار. ولی اونون اگر یاریسدا اولسا دنیا سین کوکدن عوض ایلر.

۶۷۰--- کوری لن چورک یئه: الاهی ارادا گور:

عدالت وانصافی هر حالدارعايت ایله مک اوچون دئیرلر. بویوک ومهربان تانری بو نظملی وبرکتلی یری بیزانسانلارایارادیبدی. بوقدری یاشایاشی آسان، مداوم وبرکتلی بویورب تا هر بیلجی، پاک زاهد و منصف (مِمن) انسان، لاب گوزل لذتیه جسمی یاشایاشین باشا

وثریب؛ئوزون ابدیتە قوشسون،امابیرنفرشرارت وظلمیله کفر وعنادیله ایستیره عمورائده همین بوبرکتلی ومهربان یر بیلە سینه چوخ رحمسیز اولوب،آز مهلت وئرندن سونرا مفتضحلی آرخاسین یره گتیرر.ایله کی نقیلدی سی جامعه وتاریخی بوگورر.همده اوندان دئیر لر تا بشر حیوانلاری نظردە تود سینلار.

۶۷۱--- کور ایتده اونلان خیری گورمیریدیر:

لاب خسیس،آلی جیبینه گئدمیرن ورحم سیز آداما دئیرلر.بیرنفرشهر لرین بیرینده نماینده لیقیه آد یازدیریر. فقط ایکی نفر تبلیغ چی سی واری میش اکاندیدا پول وئریرتا پوسترچاپ ائدیپ شهروکند لره داغید سینلار.حاج آقا لاب آد جبین دن جیریغ بیر ا لی تومان لیق چیخاردیر! دئیر: بالا لاریم حیف ومیل ایله میرین ها! آز خرج ائدین! بو حینیده بیرگدا گلیر آقادران کومک لیک ایستیرا آقا دئیر: اگر اولسا بیزه ده بیر آز بورج وئر تبلیغ ائداخ! گدا بیر آن بویونا باخیر! بعد اوزون تودیر تبلیغچی لره دئیر:ال آچین گئدون! بونلان کور ایتده خیری گورمیریب دیر!

۶۷۲--- کورپی قالدی،چایین اوتا ییندا:

معمولاًمهندس،معمار وبنالارین مثلی دیر.ولی ایمدی عموم مردم ده مناسب یرلرده ایشلدیرلر.اگر بیرناشی آدام،بیرزادین موردینده ناقص اطلاعاتی اولار،بعداوستادآدینااونابوناایش گورر،ولی ایشین دال قاباق انجام وئرر. ایله کی هدف ترسه ویا لازم اولمیران یرده بیترا اوندان بومثلی دئیرلر.

بیر گون بیر بنا هر یتدی سکیز چرپیک قویماق همین،ئوزن دن دم ویریردی! گاه دئیردی من فلان کاخین اثری سین چیخادمیشام!من ال لی متیرده دیوارایشله میشم کی بیرسانتیدا اویان بویان ویرمیریدیر! و... تاکه دوققوز متیر مربع ده بیر دوکانین دیوارلارین وسقفین ایکی عملی لن بیر هفته ده قورتاردی! وقتی ایستیردی ایش صاحبیندن حق حسابین ائدسین، مژدین باها سالاسالا! دئدی: فلانی دئمه ها! فلان بنا نی آلدادیم هم آز وئریم وهمده قابل لی ایش گوردیدیریم!باخ بیرا!الین توددی دوکانا!دیوارلارایله بیرقالیبیدیرانه بیرمیلی اویاندی،نه بویان!ولی سوزلری اورتاداتیتی پتیرادوشدی!چون سقفه دوردنده اوچ متیریده دمیر آدمیشدیر!اوکده کی دمیردیوارایله صفردی!آخیرداکی قرخ سانت دیواردان ایشیکه چیخمیشدیر!یعنی اوچ متیر دیواردا قرخ سانت اثری ایشله میشدی!ایش صاحبی کیشی لیک

ایله دی هیچ زاده دئمه دی. بنانین دا وعمله لرینده مزدلارین اووج لاریناسایدی اددندی: ال قولونیز وار اولسون آزی می چوخ، پیسی می یاخچی حسابلیرین! بنا مشته دوشوب، ایسته دی بیر آزداقاقدان گلن لیک ائده، مالاتیشه سین یغیشدیرا یغیشدیرا عمله لری نین بیرینه دئدی: یادداقالسین هر بوجور خیردا میردا ایش تودمیراخ ایش صاحبی گوردی بابا بو آقا اوزونده اوزلر بسلیریب وهله هله اوزدن گئدن دگیل! دئدی: اوستا سنده بونی یاددا ساخلا! بیریرده گئدیب دئمه ها کاخ دوزلدیرم! اوجا اوجا دیوارلار چکرم! و... بیراوند! گوره سن منیم بو دیواریم تک، کورپونی قویدون چاپین او تایندها!

۶۷۳--- کور قویون گئجه لر اوتلار:

او آدما دئیرلر؛ بیر زادی بهانه ائدیب ایش لرین نوز وقت لرینده انجام وئرما. اما اثری غیروقته، نامناسب شرایطه چوخ عطشيله انجام وئرراو موجب آزار و اذیت نوزی و اثری لاری اولار.

۶۷۴--- کور توددیغین بوراخماز:

او آداما دئیرلر؛ بیرنفردن یاخچیلیق و خیرگورر. داهی اونی بوشلاماز. گئدر گلر قمیش قویار.

۶۷۵--- کولدن اودتوره نر، اوددان کول:

بو اوتگون سوز هامی مکتوب و شفاهی علمی و ادبی محافل لرده قابل تعمق، تامل و مورد درین بحث قرار تاپیب و تاپا جاقدیر. ایله کی هر ویرانلیق حددن آشسا! آباد اولار! (تزه دن دوزلدیرلر. یاباغ مشه یه تبدیل اولار. یا عبرت اوچون ویران ساخلانارو...), بعضی فاسدین مترتی لری پاک اوبعضی دوزلرین مترتی لری شرور و مفسد اولارلار او یا هر فیکر و عقیده معمول و معقول حددن آرتیق اولسا منفی اثر قویار. و یا هرقالین و پیس تبلیغیه ایسترلر بیرین منفی نشان وئرسینلر، مثبت اثر قویار! چوخ گورونوب و گورونر؛ بیر مفسدین اوغلی وقیزی خلاف دده سی نین وننه سی نین یولون گئدرلر. علتی ده چون فساد ی وجود ورو حی لن لمس ائدرلر؛ و همیشه بو عمل لردن رنج و عذاب دا اولارلار؛ داهی او یولی انتخاب ائدمزلر. و یا بیر متدین و پاک آدامین حددن آرتیق و سواسی لیقی سی باعث اولار اوشاقی گئجه گونوز، دوز اولماق اوچون دانلاق ایشیدر! داریخیب، بیر دفعه لیک قیدین ویرار. بیرنفر صحبت ائدیردی:

هر صبح و آخشام دده م منی نماز قیلماغا وادار ائدیب، دانلاردی! اگاه دئیردی چورک حرامین اولسون! حیف اوچورکی سن یئیر سن! آلدیغیم مداد قلم و پالتار درد وورم اولسون! تز اول دور نمازی وی قیل! منده اکراهیلن دیاردیم! گئدریم اوبیر سی اوطاقد! یورقانیمی باشیما

چکردیم! اوجا اوجا یورقانی آلتیندا نمازی دئیردیم! دده م فیکر ایلردی من نماز قیلیرام! گنه بیرگون یورقانی باشیما چکیب اوجادان نمازیمی دئیردیم! هله بیر آزدا آوازا سالیب دئیردیم! بیردن یورقان قیراغا آتیلدی! گوزومی آچدیم، گوردوم! یورقانی قیراغا ویران دده مدی! هیچ زاد دئیرنمه دیم! شاببا شابله اوزونه باخدیم! دده م دئدی: آخی لامذهب! سن کی بو سوزلری دئیرسن! دور ایاق اوسته دئی دا ابنده شخصاً آتا تانیرام ظاهرده چوخ پاک و متدین بیر شخصدی! امانتچه اوشاقی خلاف دده لری دیلر. بیر اوغلیندن سوروشدوم: سن نئییه دده ویلن دوزگلمیرسن؟! دئدی: والله اوشاق لیقدا اوقدر اوروچ نماز اوسته بیزی اینجیدیب! اوقدر آزار واذیت ائدیبا، ادهای ایمدی آدی گلنده دده مین ادا لاری گلیر گوزومین قاباغیندا دورور! اگر کی عشقیم تانیریدی! نماز دا قیلیب واوروجی میده تودارام. وهمده یاخچی بیلیرم؛ تانری اثر بئله انبیا، ائمه هدا و شریف انسانلارین گوزل، زلال و ناب عبادت لرینه ناظر اولوبکی؛ منیم عبادتیمه اوعبادت لرین یانیندا عبادت آدی قویماق اولماز. وهمده بیلیرم تانری نین عالمی اوقدر دیبسیز ویر کوره سیندن گوزل وسای سیز کوره لری وار کی بیزیم کوره میز کوکدن اولماسادا، وارلیقینا ایرنه جان خدشه وارد اولماز، اما دده م دئیرنلر! ایندیده منه منفی اثرلر قویوبدیر! (البته بو سوزلر چوخدا قابل اعتبار دگیل لر. چون دوز چورک و دوز عملین حاصلی محال دی پیس و نامرغوب اولسون. بلکه بئلنجی تربیت یولوندا حتماً بیر تعداد گیزلین عیب و اشکال لار وار!) مذکور مثلی بئلنجی یرلرده دئیرلر.

بعضنده بیر پیس، همیشه کیفلی، شرور شخصین اوغلی وقیزی اوقدر شرافت و پاک دیلر، هامی حیران قالیر. بیر گون بئلنجی فردین اوغلی دئدی: دده م، آنا می ویزی غلط ایشلریله اوقدر اینجیدیب دیر، جامعه ده وفک و فامیل آراسیندا اوقدر باشی میزی اشاقیه سالیب؛ ایمدی هر غلط ایشین معایب ین کاملاً بیلیرن، اودور کی هیچ بیریمیز دالین تودمارن!

البته تربیت و نصیحت قیسا، درین، اوزه ل عملیله اولسا قید و شرط سیز متربینی روحاً و جسماً سالم ائدیبا، صراط مستقیم واقعی نی و دوزلیکین، شرافتین و شیرین لذایذین طعمسینه جاغدیدر. و اعتقاد و ایمانی داغلاردان اوجا و پولاددان برک اولاجاغدیدر. اما تاریخ تربیتده لاب آیدین مصداقی بو مثلین هندورینده کنعان نوح(ع) اوغلی، و ابراهیم(ع) آربتچی نین یانینده بو یومیشی ندن آدا پارماق اولار. بیرری نا صالح و او بیرسی پیامبر اولور.

۶۷۶--- کوزه چی، سینیق کوزه دن سو ایچر:

او صاحب پیشه وصنعتچی کی ئوزینه منفعت یتیرنمز . عمل وهنری محض ئوزگه لراولار.یا خساست دن الی نین آمریندن ئوزینه یاخچی سین ا نتخاب ائدنمز! اوندا مذکور مثلی دئیرلر.

۶۷۷--- کنیدن گلن من! خبر وئرن سن؟:

یازارلار،قره خان امیر تیمورون بویوک سرداریمیش.بخاطرلیاقتی زینب ادلی قیزین اونا وئریر. قره خان گوجللی ولی کوله قددیرمیش.بیرگون حماماگئدیر.دلاک قره خانی تانمیرمیش. فقط آدین ایشیدمیشی میش.هرکسین جانین سورتورمیش فقط قره خانلان تعریف لیرمیش تانوبه یتیشیر قره خانین ئوزونه.دلاک قره خانین دالین سورتو هیجانیه دئیر: آقا،سنه دئیم کیم دن؟! قره خانلان!امیر تیمورین بیر قره خانی وار!آخی گورمه مسین کی! یوموروق لاری بیرقاپان یکه لیکدهاهیكلی وار بورنه جان! دوشلری توپ قَدری! باشی سنین باشی وین ایکی برابری!اگرجامیشا بیریوموروق ویرساورداجانی چیخارآداملار اونون اوزونه باخسا! گرک بورک لرین گوتوره لرا گوز لری بنزر ایکی کاسا قانا! دویوش میدانینده ایکی قیریمی الینه آلا! بیر بیرینه چالیب یره چیرپارا! و... و... قره خان دئدی: اوستاد سن قره خانی یاخینلان گورمیسون؟! دلاک دئدی: اصلاً اصلاً مگر یاخینا گئدمک اولارا! ولی نئیه، جشن لرین بیرینده اوزاقدان اوزاقا گورمیشم! قره خان دئدی: اگر ایمدی گورسون تانیراسان؟! جواب وئریر:بلی، بلی!قره خان دئدی: من اونون قیری میرام! گئدیب دئیره جکم: فلان حمام اوستادی سنی گوروب و تعریف لیردی!دلاک قورغوسینلان دئدی: یوخ سن الله دئمه! من اونی گورمه میشم! فقط آدین و تعریف ایشید میشم!قره خانین هم خوشی وهم رحمی گلدی.ایله کی اوستادین الیندن قورتولدی بیرایکی قیزیل سکه سی الینه قویوب دئدی:کیشی!قره خان منم!دویونجا!باخ!اداهی یالان دئمه!اسلمانی سکه لرین عشقیندن وهم تعجبیدن بیرآزگری گئددی!دویونجا به قول معروف مشتری گوزیله قره خانا باخیب دئدی: یا امیر!آدیوا قربان اولوم!آخی آدین ئوزندن چوخ یکه دیرا مذکور مثلی بئلنجی قضايدة دئیرلر.

۶۷۸--- کنگر یئیب، لنگر سالیبدیر:

اوقوناقا دئیرلر!چیخیب گئدمک فیکری باشیندا اولمازهیچ اهله چوخ قالماغینا دا طرح ونقشه لر چکرا!وآئرلاینادا زنگ ویرار بو قوناق گئدن یره قوناق گل سینلر!

٦٧٩--- گنده گنیدون گوردون هامسی نین بیر گوزی کوردی اسنده بیر گوزئی قیر:

بیرائیلین، کندی، شهرین، ملتین اعتقاد و سوزلوکینه احترام قائل اولماق اوچون دئیرلر. بعضنده بیر مردمین محبتین و اعتمادین جلب ایله مک اوچونده دئیرلر.

تاریخده حتی ایندیده بعضی منفی سیاست باز آداملار همیشه شریف و معتقد ملت لرین سعه صدرین دن و قوناق سویمه سین دن سوء استفاده ائدیبلر. شاه زمانی، بیز محصلی دیخ بیر خارجه لی مراغه شهرینه گلمیشدی.

محرم آیی قره کونک گئیپ ایاق یالین اولوردی اعزامجلس لرینده شرکت ائدیردی! مساجدده و حسینیه لره گئدیردی! هامی مراغه لرتکین شمع پایلیردی! بونون بو عملین دن ساده و عامی کسلرین خوشی گلیب، کیف ایلیردیلر! آقا بیر عده اشیق فیکر، درین و بیلجی همشهری لری میزدئیردیلر! او جور فیکر ائدمیرون کی بوشخص بیزلرین دب و رسمینه اورکدن احترام قائلدیر! بلکه بیر منظور یله گلیب دیر! سونرالار همین شخص کتابی یازیب، وهر نه دوغور یالان آغزینا گلیب بیزیم اعتقاد و رسمی میزین موردینده بیان ائدیدی! اخیردا و مادی عالمینده ئوزون بیلجی و بیزلری دیاز حساب لیریبدی!

٦٨٠--- کیشی نین قره پولین دئیرلر:

معمولاً بو مثلی اوندان دئیرلر! بیر نفر ویریب، یخماسین دن، دوغور یالان هئترین دن، گورچک لیق ویا دده سی نین بتر لیکین دن، آن بویون دن و جوان لیقین دن دئیر. (یوخاری سطحیده، بیر حکومت قوی اقتصاد عوضی توپ و تانگ و قیرمیندن دم ویرار.) ولی هیچ قران (ریال) صاحبی اولماز. وگوزین بونین اونون الینه تیکر. اوندان بومثلیله تشریح ائدرلر: باباجان کیشی نین پولی شرطی دی نه دده سی نین آدی سانی! ویا ئوزونون زور و بازوسی!

٦٨١--- کیشی فعله دیر، آرواد بئا:

قادینلارین مدیریتتی نین و تدبیری نین باره سینده دئیرلر. واقعاً هر هانسی عاقله نین خانمی سی نین مدیریتتی و لیاقتی چوخ اولار، خانواده نین هامو سینده مثبت اثر قویوب، خوشبخت لیک قوشین اولدیغی ائوه قومدیر! اقا قادیلر ایله کی بویوک کیشی لر و قادینلار بئلنجی خانیم لارین تربیتی نین گوجیله عزت و شرف تاپیب و تاپاجاقلار.

۶۸۲--- کیشی نین ، کیشیدن نئی آرتیق دیر؟ احتیاطی!:

هر کیشی نین تدبیر وزرنگ لیقین تبیین ایله مک اوچون دئیرلر. یا او کیشی کی چتین وقابض ایشلرده تدبیر ائدیب، بیر نحويله ئوزون وعابله سین یول لاندیرار. گنه بو مثلی تحسینيله دئیرلر.

۶۸۳--- کهلیک باشین قویلار قارا، دئیر بئیه هیچ کیمسه اونی گورمیر:

نادان وپخمه کس ؛ ایسترائری وغلط ایشین مردمدن گیزلدسین. ولی بیلمز کی چوخ آدم اونون غلط عملین گوروب خبرلری وار. بئلنجی آدامین باره سینده دئیرلر. بیر طمع وحقه باز آدم مسجدین آق سقلی و أمنا سی اولموشدیر؛ مسجدین پول لارین کی مردم نذر وکومک لیک آدیلا روتربرمیش لر ، ایچره یه چکیرمیش ا فیکرائدیرمیش هیچ کیمسه بیلیمیرا گاهداندامله اهلین بیربیری نین جانینا سالیرمیش.. بالاخره آزمدت دن سونرا اهالی بونین ا لیندن مجبور اولولرلار اداره اوقافدان تقاضا ائدسینلر : محله مسجد ینه تازادان ا مئا و آق سقل سئچه لر.

پول لاری جیبینه سالان آق سقل انتخاب جلسه سینده جئرنشه جئرنشه اویان بویانا گئدیرا لاب اول ده آدین یازدیریرا بعد تبلیغ اوچون دئیر: من بو مسجده جان قویمیشام! اهالی نین درد لرینه یتیش میشم! آباد ساخلامیشام وو... بیچاره اوبیرسی آق سقللری قوی میر دانیشالارهیچ آاز قالیر اولارادا قره یاخسین! بوحینیده بیر ایکی جوان ومحلّه اهلی ایاقادوروب دئیرلر: جناب فلانی! گل آبرولی قوی گئدا! اهالی یاخچی بیلیرلر اوبیری آق سقل لر نه قدر بوردا زحمت چکیبلر. نه قدر متدین ودینداردیلر. ولی بیژنچه نفر آدم تانیریخ ، مسجده پول ونذر وثریب لر اما سن آپاریب ئوزون خرج ایله میسن او...و...! کیشی گورور، پّهه! باشین کهلیک تک قارا باس میشی میش! دئیرمیش بئیه هیچ کیمسه بیلیمیر!

۶۸۴--- کهنه کندده تازا، ذب قویور:

بومثل واوتگون سوزون قولتی غیندا، لاب درین. وحکمت لی مفهوم وساوی وار. بعضی کس واروقتی بیراؤه، جمعه، کوچه یه، محلّه یه، کند وشهره، اداره یه و...مقدمه سیزواطلاع سیزوارد اولار. ایستر بدعت قویا، ویا ئوز سویدیکی حالا سالا ، ویا قلنمبه سلنمبه دب ورسم لرایجاد ائده . بو یولدا چوخ جسارتيله قاباقچی آداب ورسملری تقبیح ائدیپ ؛ وایسترمردم

ئوزعلاقە لرىن دن تىزراق ومقاومت سىز ال گوتوروسونلر! بىلنجى آدام از مدتدە ئوز احترامين الدن وئىر. بعضى خىر آدام مذکور مثلى دئىرلر. تا طرف بىلسين كى اشتباه ائدير.

۶۸۵--- گىچ (گژ) گلدی، تىز اور گندى:

وقتى بىر نىر بعضى علت لره گوره بىر محفلدن ، ايشدن ، اداره دن ، جرگه دن تفریح دن دالى قالب ، گىچ محله يتيشر . ولى يتيشيب يتيش مه ميشدن امر ونهى ائدر طرح توكر ، بونا بىرامر اونا بىر دستور وئىر ، قاباقچى گورول ميش ايشلردن جهالتدن ايراد تودار بىليجى شخصلر بىلنجى آدامى غلط ايشينه متوجه ايله سينلر ، بو مثلى دئىرلر.

۶۸۶--- گىچە لر بوستان اكىر:

بعضى آدام وار دىنگل ، ويا وقت سىز زمان تاى توشى نىن يانيندا ، ائوده ، جمعه و.. يكه يكه تصميم لر تودار ، آلا ، سادار ، كر خان قويا ، باغ بجرر ، يا غلط ايشين ترك ائدر ، مساعد قوليلر وئىر ، داغا چىخار ، قىزىل مدال لار آلا و... اما عمله گلنده معمولى ايشينده گورنمز! دوست لاردان صحبت ايليردى: بىر بىلنجى آدام: گه گاهدا ترياك مصرف ايلردى. بىر گون منقل باشيندا ئوزن دن بىله دئىردى: من ، دونن ايچيندى چاغى گندميشديم گاز كپسولى سى آلام. نوبتيم يتيشنده فلانى گنددى گلدى منه قميش قويدى! دئدى: نوبه منىمكى دير ايا بىرين وئىرمنه ، يا آپارناماسان! ايكي اوچ دفعه دئديم: اوغلان امشهدى! قوى گند! اما بوشلامادى! هيس لنديم! گاز كپسول لارين ايكي سينده كى دولير ديلار ، قاوازديم گويه! ايله كله سينه انديرنده ، ا ليم دن تودد ديلار بوسوزون دالى سى هامى بىر بىرينه باخدى. بىر مرت باز يولدانش دئدى: آقا... واقعا الله اوزووه باخىبدىر! گروير سىردون! ايمدى طرف اولموشديد! اگر كى يا ايرمى بش ميليون تومان ديه وئىردون! يا قصاص اولوردون! بىر آز مدت كچدى. بىر دن همان مرت باز دئدى: آقا... اليوه دونوم! دوراو قوهونى سوياتود گتير. آقا... كى بىر سىنجو و آئريخ قيرىخ بدنى واريدى! اياقا دوردى. بش كيلو ليق قوهونى ها كاليشدى! اگوتورنمه دى! آخىردا يره ساليب سىندىردى! هامى باشلادى گولمه يه وكپى چالماغا! دئدىلر: آى پهلوان ايله بىر سن ايكي دولى كپسول گازين گويه قاويزاندا ، گوجين دوشوب اوردا! يتىبدىر! اگند بىراو يانى اختار! آئريسيدە دئدى:

گىچە بوستان اكن چوخ اولار! آقا... ده بوستان اكىردىد! اوزون چوخ قاشمىرون!

۶۸۷--- گنجه دن صبحه جان رستم و رودابه دن دئیمیشم، هله ایمدی دئیرسن

هانسی ارجکدی ؟ هانسی دیشی !؟

بو مثلی او کسه دئیرلر؛ هر سوزی ، مطلبی و عبارتی ترسه قانار ویا اصلاً اولدن آخیرا جاندا قانماز . بقول معروف آدام تکین اوتورار ، مال تکین باخاراسوزدئیرن فیکراندطرف دوشونیری! اما طرف آخیردا ایله سوال ائدرکی سوز دئیزنه اود قویار.

۶۸۸--- گنجه دمیر اوزانار:

وقتی بیرناشی وادعالی آدام ایستزهاهرده تهدید ایله سین، ولی خطریندن اطلاع سی اولماز؛ اوندا مذکورمثلی دئیرلر تامتوجه اولسون ادعاسی ، چیخارین دن یوخاریدیر.

۶۸۹--- گندن ایت گل منی قاپ :

وقتی بیر نفر دلیل سیز شرور آداما سورتوشر. یا فایدا سیز ولی خطرلی عمله اصرارین ال ویرار. و اونون بونون دالدا سیندا ویا ئوزونده فضول لیق ایلر اوندا مذکور مثلی دئیرلر.

۶۹۰--- گندر ایاق رد سالار:

مذکورمثل چوخ درین ، شیرین عین حالدا بقای انسانیتین حقیقت یولوی سی نین سسی دیر. هر هانسی انسان هر قدر سعی ایله سه، اثر بئله موفق اولاجاقدیر. ئوزوندن آثار ونشانه لر قویوب، تاریخی گوجلندیریب ، ئوزونده جاودانه ساخلیراجاقدیر. ای کاش بو آثار ونشانه لر یاخچی اولوب وشرف دونی گئیپ، دالدا ن گلن لره دوز گون الگو ومعیار اولالار. بئلنجی شریف انسانلار تاریخ قوینیندا چوخدیر. اما متاسفانه بعضی سی ئوزن دن قوغوغ ائیرلر، آجی ایزلرولعین آدلار قویارلار. همده مذکور مثلی او کس لره دئیرلر؛ دونیانین آخاریندن غافل اولوب، عمورلرین عاطل وباطل سویرلر. و یا قیمتلی عمورین، حق بیلمز کسلرین ایاقینه سالیب، تانری نین بویوک جودو هدیه سین اوجوز سادارلار. آتداکی شعر، عمورین قیمتین اوجوز بیلن کسلرین دیلیرجه، ایز ویا همان رد باره سینده دئیریلیب دی:

بیز همان قوم لاریخ

دنیزه گندن ایاقلارین آلتیندا

قارت قارت سالیب

بیر بیری میزه سئوچشیب

باشلاری میزی اثرریخ

قیش لاری میزی بوکه ریخ
قوتور کورک لری میزی
بیر بیرینه دائیریپ
دنیزه گئدن ایاقلارین آلتیندا
کی باج آلماقا، یا بوغول ماقا گئدرلر
بیلمه ریخ

صاف لان لیخ، قیسسالیک
بیر آز تاریخی ایزله دیب
بو ایزلنمه جه، توپلان لیخ
آثری ایاق لار گلنه جان
دنیز نسیمی آسن وقت
بیر بیر میزدن آثری لیب
تا قوم وار کن ویلان لیخ

۶۹۱--- گزن ایاقا داش دئیر:

بومثلی معمولاً انسانلارین مقدس تحرک و فعال اولماقی اوچون دئیرلر. وقتی بیر نفر اهل و عیالینه دوست و آشنا سینه، مردمینه خدمت ایله مک اوچون بعضی زیانلار، روزگاردان چتین لیک لر و نا کس لردن ضربه لر گوئرر؛ وقتی بئلنجی ایش لرین اثرینده احساس خسته لیک و یا ایستر ندامت ائدسین؛ اوندا حق بیلن لر تشویق و تمجید اوچون بو مثلی دئیرلر. یا بیرهمت لی شخص تازا تدبیر، اختراع و اکتشاف یولوندا بعضی جاهل، حسود و بخیل کس لرین توطئه سی اثرینده چتین لیک لر و طاقت سیندیران عمل لر گوروب آجی سوزلر ائشیدر؛ اوندادا بیلن و شریف انسانلار بو مثلی تشویق و تاییدی اوچون دئیرلر.

۶۹۲--- گلین اوینیرا نمیر، دئیر: اطاق ا نری دیر:

وقتی بیر نفر ایشین دوز انجام وئرتمز؛ و یا بیرزادین تهیه ائدن مز. اونون بونین بونینا آتار. اوندا بو مثلی دئیرلر. چار اویماقین جوان مدیرلریندن بیر دئیردی: ایکی امکدشی میز واریدی. چوخ وقت مدرسه ده اولمازدیلار. سونراکی دفعه سوروشاردیم یولداشلار، اگرسیزین اوشاقی ویزین سیزین تک معلمی اولسا؟ راضی اولارسیز؟ اگاه اوروجلیقی بهانه ایلیرسیز؟ اگاه

مريض ليكي!گاه مدرسه نين اوزاقلیقین اوجوربه جوربه بهانه لرگتیریرسیزاو...بئلنجی بهانه گتیرن کسلره دئیرلر.

(البته يتدی سکیزایل اوایل انقلابداچوخ امکداشلاری میز، جان ودیلین بومحروم منطقه نین ایاق یالین، وارباب لارین ال لریندن قورتولمیش اوشاقلارینا درس وریب، علم اورگه دردیلر. و بویولدا عشقیله بیتوته ایلردیلر. بوقدری شرافت و حسن نیت دن جوان اورکلری دولیردی، کی حتی تازا باشلانمیش وشیرین یاشایشلاریندا فدا ایله میشدیلر. بئلنجی شریف امکداش خانیم و آقاریمیز (همیشه وایمدیده کی نئچه ایللردی اوگونلردن کچیری) یاشایشلاریندا موفق دیلر. بوجور شریف معلملرین حاصل لری همان شاگرد لردی، کی ایمدی چار اویماقین اداری سیاسی، اقتصادی و علمی ایشلرین ال لرینه آلیب لار. و بعضی سی سطح مدیریت کشورده ده یوخاری علم ومنصب صاحبی دیلر.)

۶۹۳--- گله نین قاباغینا، گئندین دا لینا باخیر:

الی بوش، تنبل و مشتری سی اولمیران آداما و آل وثرچیه کی ایشی فقط اونلان بونلان عیب تودماغ و سوز بزمک اولار؛ بو مثلی دئیرلر.

۶۹۴--- گله نیله یولداش، گئندنیله قارداش دیر:

خوش مشرب و محبتلی آداما دئیرلر. بئلنجی شخص هامیلا باب دوستی و رفاقت قویار. گاهدا ندا او آداما دئیرلر؛ گله نین سهمینه ده شریک اولار و گئندین سهمینه ده اهر حالدا موفق کسلره شامل دیر.

۶۹۵--- گله نین ائویدیر، گئده نین یولی:

هیسللی و گلایه لی مثلدی. وقتی بیر نفرین یاخین تای توشی، فامیلی، باجی قارداشی، اوغولی و قیزی، کوسوب، بونین ائوینه و گوروشینه گدئمز؛ اوندا مذکور مثلی گلایه یله هیسی قاتیب دئیر.

بیر قارداش چوخ غلط ایش لرگورن و آجی دانیشیقیرمیش. او بیر سی قارداش یوزلر دفعه نصیحت ائدیب، نانجیب قارداشین دوزیولا هدایت ائدیر میش. ولی نانجیب قارداش حمقدن علاوه قولاغ وئر میر میش، بلکه نصیحت وئر نیده ایستر میش روحاً آزار وادیت ایله سین! گنه ایل بایرامی ایستیرا وگوت وئر ن قارداشینه آجیغ وثریب، اونی روحاً اینجید سین! آروادین ده گوتوروب گئدیر قارداشی نین یاپیشیق قونشی سی نین گوروشونه! قونشیدان چیخاندا

قاراداشین گورور! علاوه قوری بیر کیف احوالدا ایله میرا چوخ آجی قینجیلدیرماغیله قونشیدان خدا حافظ لشیرا بو حینیده نجیب قارداشین خانمی سی دئیر: آقا سنین قارداشین نئییه بیزه گلمیر؟! قاراداشدا اوجادان دئیر: گله نین ائوی دیر، گئده نین یولی!

۶۹۶--- گور نه مینیپ آلا داغا؟:

وقتی بیر جنس ویا کالا تاپیلماز . تاپیلسادا قیمتین دن چوخ یوخاری اولار اوندا دئیرلر. بعضنده آدلی سانلی ولی گوزه گورسن میرن آداما دا دئیرلر. وگاهداندانخوتلی ومغورور کسه دئیرلر.

۶۹۷--- گوروکن کنده ده بلدچی لازم دگیل:

وقتی بیر شریف انسانی بخیل لیک اثرینده ایسترلر پیسله سینلرو آبرودان سالیسنلار .اوندا مذکور مثلی دئیرلر. یا عکسی بیر ظلمی ویا غلط عملی دلیل سیز ایسترلر یاخچی نشان وئرسینلر، گنه مذکور مثلدن استفاده ائدرلر.

۶۹۸--- گورنده جا نیمسان، گورمینده یا دیمسان(یعنی ئوزگه سن!):

بیرینگاهچی ویا همان دلال هرکیمسه نی تانیش، فامیل، ایل و طایفه گورسیردی اوزده ایله کیف واحوال ایلردی، دئیسن بونلان اوتوری اورکی بیرتیکه دیر! اما دالدا سیندا هر نه پیس کلام آغزینا گل سیردی حواله ائدردی. بالابالابونین اداسین مردم بیلدیله. سونرالار ایستردی بیریلن ایستی کیف و احوال ایله سین، طرف باش وئرمزدی، دلال ناراحت اولاردی. بیرگون لاب یاخین فامیلیندن سوروشور: مردم داهی منی آدام یرینه قویمیرلار؟ من نئیله میشم؟ اطرف دئیر: آخی ناکیشی اسنین اوزده بیرنوع گورشون وارادالدا اثری نوع سوزلرین! مذکور مثلی دئیپ شرح وئیر.

ای گلنلر شان بیلون دنیا ایله افسا نه دور بو فسا نلی روزگارین قارداشی دیوا نه دور
کاسه لرسینسادا غیلسامهرغو غاسی چوله قارلی دا غلار قار گورنده ، آشنا بیگا نه دور

۶۹۹--- گورو لموش ایشدن، گول اثریسی گلر:

هرایشین وعملین بیر خاص زمانی وار. اگر ئوزوقتینده انجام وئریلسه سودی، هنری ، لذتی و کیفیت یوزده یوز آیدین ظهوره چیخار. آتا و آنالاریمیز قرن لر بئلنجی ایشلری تجربه ائدیبلر. وایمدی تجربه لرین مثل صورتینده بیز لره اهدا بویوروبلار.

۷۰۰--- گورمه میشین بیر اوغلی اولدی ، توددی آلتین قوپاددیر:

گورمه میش کیمسه نین باره سینده دئیرلر. زمانی بیر شخص مال، منصب، وسیله، هجت، وهر شئی کی ایل لر بویی حسرتین چکر . ايله کی الینه دوشدی هیجان دن بيلمزنئليه سین. او قدر سویونرکی الینه دوشنی، خرابلار ویا هیچ زاد یره الدن وئرا

۷۰۱--- گوزلیکی اوندی، دوققوزی دوندی:

بعضی خانم لباس، ماشین، جواهر، بزرک، قیزیل و آئری گئیمه لرائرینده موقتی قشنگ اولار. اما هر حالدا الله وئرجی سی گوزل لیکدن آز پایی اولار. اوندان مذکور مثلی دئیرلر.

۷۰۲--- گوزل آقا چوخ گوزلی دیر، ویردی بیر چیچک ده چیخاددیر:

طنز و شوخ مثلدیر. وقتی، بیر شخص چتین بلا یه دوشر. اطرافی لری و دوست آشنالری کالیشارلار، بلکه اونون مشکلین حل ايله سینلر. علاوه نجات تاپمبار، بلکه غافل سیز بلایه ده دوچار اولار. یا بیر مریضی دوا درمان ائدرلر. ایستر توخدا سین، ویرار قیچی سینار، قولی چیخار، کچل اولار، و... اوندان مذکور مثلی دئیرلر. تازالیقدا، بیر جوانین بورنی آزجا ادا بازیدیر! آپاریر پلاستیکی عمل ایلدیر، بلکه گورچک و جذآب اولار. علاوه بورنی گوزل لش میر ابلکه آچاق اوجا، وائری بلیق بیر شئی اولور! و از لکی گوزلیکیده آرادان گئدیر! ایمدی هر کیمسه اونی گوئرر، مذکور مثلی دئیر.

۷۰۳--- گوزدن سورمه قاپیر:

قهار او غورلور، کیف قاپان، جیب کسن، ماشین آچان، و... بئلنجی گئده لر لقب صورتینده دئیرلر.

۷۰۴--- گوزون یومیب، آغزین آچیدیر:

وقتی بیر نفر بيلمز نه دئیر، نه ایستیر، طرفی کیمدیر! ايله آغزین آچیب هر نه گلدی دئیر. اوندان بو مثلی بئلنجی کسه دئیرلر. بیر قوچاق یولداش وقتی خبری اولدی مثللری یازیرام دئدی: سیدجان بونید! یاز! بش آلتی نفر اوتور میشدیخ دونیانین گلیب گئدمه سیندن دانیشیردیخ. من دانیشاندا بیر آچاگی هی ایستیردی منیم باره منده سوز دئییب ئوز عالمنده خراب ايله سین. آخیردا دوزنمه دی اوسوزی کی نظریندیردی دئدی! اگر کی من بیر آزاو تهمتدن پیسلدیم، ولی دوز دوم. جمع داغیلدی. گونلر، آیلا ر حتی ایللر کچدی. آنجا ق اونون سوزی ایچره می دلیردی. او! آچاغ گئده نی گود دوم گود دوم تا بیر داد و بیداد یرده بيله سین تورا سالیب،

تودوم! دندیم: یا اوسوزوی ثابت ائده جاغسان؟ یا سنین کین سنه وئره جاغاما! طرف اول ده بیر قباردی. ولی بیر ایکی زهریلی سیلی تپیک یئمک همین باشلادی یالوارماغادندی: دئیردیم بئیه سنین یادیندن چیخیب! اگرمن دئمیشم پخ یئمیشم! من دئمیشم غلط ایله میشم یتدی آرخامینن اسن بالالاری وین جانی بوشلا من گئدیم! منیمده صغیر وکبیر اوشاقیم وارا! منه بیر شیء اولسا هم سن یازیغ اولارسان! همی من! دندیم: من اولارین هامی یاغین جانیم! چکمیشم! بعدقول قیچین باغلادیم! یخدیم یره دندیم دیلی وی چیخادا کی اونلان ایشیم وارا! اودیل آجی و آلچاق گنده ایله آغلادی، ایله یالواردی، ایله ال ایاقیمدن اوپوردی کی واقعارحمیم گلدی. دندیم: آخی ناکیشی ئوزونده اوجراتی بیلیمردون نئییه گوزووی آچیب، هر غلط ایلیردون؟ بعد بوشلادیم گئددی، اما نه گندمک ایله بیل تازا آنادان اولموشدی!

۷۰۵--- گولمه باجیوا (قونشووا)، گلر باشیوا:

بومثلی اوندادئیرلر! بیرنفرین الینه منصب، موقعیت، پول، فرصت و توفیق دوشر. قدرتدن کیفلنر! بیر آئری کسه کی شوکتدن دوشمیش اولار، شماتت ائدیپ، عجیب خوش حال لیق ایلر. اما ئوزونون سونراکی گونون دن خبری اولماز. من وفهیم هم عصرلری میلن با هم بئلنجی آداملاردان او قدر گوردوخ! اگر اولارین خاطراتین کی ازل شاخلاشیب بعد سینمالارین قلمه گتیراخ؛ قالین و عبرت لی بیر قاینق اولارا بونلان بئله امود وم وار بعضی کریم الطبع ومنصف هم قلم لر یازمیش اولارلار.

۷۰۶--- گمیده اوتوروب، گمی چی گوزی چیخاردیر:

بوگوزل ودرین مثل، اومفهوملی مثل لردندی کی هر مکان وزماندا ایشله نر. وقتی بیر یاد آدام بیرنفرین اوئوینه، باغینا، شهر و کندینه، اولکه سینه گئدرو یا وسیله سینه مینرو محبت لر گوروب، بیله سین ازدیریپ نازین چکرلر. اونلان بئله عوض تشکرهیس پیس ایلر اعیب و ایراد تودارا صاحبینه قاش گوزیترلر! یا صاحبینه خط و نشان چکیب و تهدید ایلر. عجیب فرمانلار و دستورلار وئرا! وندا بومثلی بیله سینه دئیرلر و قویورغیندن یاپی شیب، ائشیکه آتارلار.

۷۰۷--- گویده سوزی قاپیر:

زیرک، طیار، هوشلی، بیلن و تز دوشونن آداما اوزه ل ینی وجوانلارا، و تزراق درس و مشق، فن و صنعت، هونر و ادب و... اورگنن شاگرد لره دئیرلر.

۷۰۸--- گویدن آسلانیبیدیر:

مذکور مثلی حضرت موسی(ع)مین وفرعونین دئیرشیندن گوتورویلر. اول وقت دئیرلر؛ بیر نفر چوخ مُصْرِیله بیر شئی، مطلبی، ایسته مکی وهجتی تمنایله ایستر. ویا اورکدن بیر نفره ویا تانریا یالوارار.

دئیرلر: حضرت موسی(ع) وفرعون قراقویورلار، صباح مردمین حضورینده نوز حق اولماقلارین ثابت ایله سینلر. البته بعضی مفسّر لر دئیرلر بو حکایت جزء تفسیرات اسرائیلیات داندیر. حضرت موسی علیه السلام گئجه تانریدان غافل اولور! اما فرعون گئجه دن صبحه چاغ بارماغین دن آسلانیر! عجز و لابه یلن تانری نین مهربان وبرکتلی عرشینه متوسل اولور! کریم تانریدا فرعونى الی بوش ونا امود یولا سالمیر! صباحکی گون موقتاً فرعون نوز مرامین عملی ایلیر! اما خدمتیزه بو مثلین مصداقینده بیر خاطره عرض ائدیم: ۱۳۵۷ نجی ایلین مرداد آییندا بیزی پیرانشهر (سابقده خان) پادگانینه نظام وظیفه یه آپاردیلار. بیزه بیر گروهیان سه وئردیلر. آدی (احمد ع) وخوی شهرین ائواوغلی کندی سین لنیردی. قدی کوله وخیرداجا قیچ قولی واریدی. اما چوخ تشریدی! گاه بونا سونجوق آتاردی! گاه اونا سیلی! ... همیشه نوزن دن، نه نه سین دن ویا کندی دن تعریفلردی. دئیردی: کندی میزده من اولین کسم دیپلم آلمیشام! من کند میزده بئله لوطیم! بئله ویریب وبئله یخارام! اوشاقلاردا اونون قد وقواره سینه باخیب گولردیلر. چون اوشاقلار هامو سی شسلی، ورزشکارو هامو سی باسوادی دیلر. اودیرکی احمد خان هرگون بیر ایکی نفره دالدادا یالواراردی تا بيله سیلن عکس سالیب ننه سینه یول لاسین!

تبریزی حیدر آدی بیر شسلی، گوجلی عین حالدا چوخ متین، وارسته ومودب یولدashi میز واریدی. احمد خان بونلان عکس سالماقدا بتر حنسرتی واریدی! بیرگون حیدر منه دئدی: سید جان، بو گنده منی بوشلامیر! ایله گویدن آسلانیب دئیر: گل منلن عکس سال! سوروشدوم: حیدر آقا، آخی بونا کیشی عکسی نئلیر؟ ائددی: بابا بو احمد خان او قدر عقده لی و آلچاق دیر! ایستیر! آپارا ننه سینه وکنداهلینه گورسه ده! کی منیم بئله سربازلاریم وارا شاید بیر قیز عاشق اولوب ایستیر بوجوره سی نظرین جلب ائده ائدیم: نه اولار! اما شرط قوی! اگر قبول ایله سه باهم بیر عکس سالین! بلکه نه نه سی کنده بیر شیشه! یا او خانیم قیز بونی عرضه لی بيله! حیدر آقا جواب وئردی: گلدی قبول ایله دی! آخی من تبریزلیره

یاراشاربٹلنچی کسہ اختیاروئرم ؟! دندیم : حیدر آقا شرط قوی! اگر احمد ایستیرہ سنیلن عکس سالا، گرک ایرمی دفعہ دال با دال بارفیکس گندسین! اوقیچ قول کی اوندا وار مطمئن اول گئد نمز! حیدر آقا و احمد خان دال دادا شرط ایلیر لر. حیدر آقا دا ، بیزایکی اوچ نفرہ بار فیکس گئدن یرلرین معرفی ایلہ دی!

ایچیندی باشی هر ایکی سی بیر آغاجین قیراغینا گئد دیلر. بیزده گودوردیخ! احمد خان پیش بالا تکیں آتیلدی بیر بوداقدان یاپیشدی. سکیز ویا دوققوز دفعہ آشاقی یوخاری گئددی! بعد یورولیب یرہ دوشدی. بش آلتی دقیقه دانیشدیلا ر. دندیلر گولدیلر. بعد گنه احمد خان آتیلدی بارفیکس گندسین. اوچی مینجی دفعہ ده بیریکه سس الدن قوردی ! تزی رة آتیلدی ! بیرآز آز حیدرین اوزونه تومدی! بیزده هایتسه دیخ گولمکی میزین قاباغین آلاخ! آلامادیخ! گولمکدن یان یانا یاندیخ!

احمد خان وقتی بیزیم حضوری میزه متوجه اولدی؛ خیط لیک دن حیدر آقا یا بیر سیلی آندی! قددی چادمادی! حیدر آقا دا بیله سین کپیش تکیں گویہ قاو زادی. دندی: اگر شولوغ ایله سین، ایله باسارام بود دفعه ده شلاری وی باتیرارسان ها! گرکی کیشی لیک ایله دیخ هیچ کیمسه یه دئمه دیخ! اولی بیزیم آغزی میزادوشدی. هر وقت احمد خانی گورنده یواشجا دئیردیخ: گله گویدن آسلان میرا ! الله راست سالدی احمد خان تزی ترخیص اولوب قویوب گئددی.

۷۰۹--- گونی گونه سادیر:

وقتی بیر نفر ایستر بیر یکه ویا خیردا تصمیمینه ویا قولینه عمل ائده ، ولی اوقدر بوگون صاباحا سالیب و صبر صبر ایلر! تا کی منتظر آداملاری جانا گتیریب، مجبور ایلر مذکور مثلی عتابیله دئیب، بیله سین بٹلنچی سست لیکدن منع ائدسینلر .

۷۱۰--- گونوز گئدیر قار قار ایلیر، گئجه گلیر یر دارا ایلیر:

... آدیندا شسلی اوغلان واریدی. هیچ ایشه بویون اثرمزدی. ایکی اوچ نفرده نوزنه تای یولداش تاپمیشدیر. اولار یلن سحر بیر قهوه خانیه، ایچیندی پارکا، سینما یا دانسینگلره پارتی لره و... آخشام بو سوبای خانایا او قمار خانایا گئدردی! گئجه ده گلیب سفره باشیندا اوتوروب میدلانا میدلانا غذاسین یئیردی. گاه دئیردی: سنده دده سن! منیم جیب خرجیم آز اولور! گاه دئیردی: سنده ننه سن ! فلانی نین آناسی. نین بیردونیا دده مالسی واراو... بٹلنچی چوخ

هاپان هوپان سوزلر دئیردی! بونلان بئله آتا و آنا چوخ سعه صدری لن گاه دوزردیلر! گاه نصیحت ائدی، مهر و محبتیله توضیح وئیردیلر. اما ... خان ئوز ایشینده مصردی. ایبر گون گنه سفره باشیندا کی آتاسی یورقون آیقین غذا یئیردی، ... خان ادب سیز و طعنه یله دئدی:

کیشی باخ بیر ! فلانی نین هله بیغ سقلی چیخ میریدی. دده سی بيله سینه صفرماشین آلیبدیر. امن بوانشمه بیغ لاریلن هله بیر موتورسیکل تیمده یوخیدیر! بییه سن هاچان منه دده لیک ائده جکسن؟! آتاسی گرکی بوسوزدن حدن آرتیق ناراحت اولوب اورکی لاب سیندی؛ ولی باشین تویلیریب غذا یئمئینه ادامه وئردی. اولی آتاسی کی هر گون ... خان نین احمقلى شماتت لرین تحمل ائدیردی! داهی دوزنمه دیر. اصلان تکی دئدی: آده ! سن بیزی نییه اینجیدیرسن؟! گونوز گندیرسن قارقار ایلیرسن گئجه ده گلیب یردار ایلیرسن؟! هی بیزسنه محبت ائدیر یخ! غلط ادالاری وی تحمل! سن توک جاندا آدام اولمیرسان! بعد غذا قابین ایله باشینا چالیدی کی ... خان نین اوزی، باشی و پالتارلاری بولاشدی! بعد دئدی: هله اوتانمیر بیزه ائشمه بیغلارین پش گلیر! اگر عرضه وارندیر گند سنده یوزلر جوان تک ایشله دا! مذکور مثلی بوجور عارسیز، سرتیغ آداما دئیرلر.

۷۱۱--- گوره نین آغزی سولانیر، یئیه نین دیشی قاماشیر:

بومثل واقعا دیرین و حکمت لی دیر. بعضی آدام وار بیر شئین، منصبین، شغلین، علمین، عملین، مقامین، و ثروتین آرزو سیندا گئجه گونوزین پیرایلر. اصلاً اونون عیب و چتین لیک لرین بیلمز و یا هوش ایله مزا فقط لذت ین یادا سالیب، وصال عالمینده ائشیلر، بوغولار و کیفلی بیر حالت تاپار! هر یادینا دوشنده گوئجی و دوداق لارین دن سو آخار. اما دیگر طرفدن صاحب اولاندا چتین لیک لرین ال به یاخا اولار. بئلنجی متضاد باخیشدا مذکور مثلی دئیرلر.

۷۱۲--- گوزو گوتورمیر:

حسود، گوزی دار، بخیل و گيجیکلی شخصه دئیرلر. وقتی حسود و پاخیل آدام، اثری نفرین، فامیلی نین، باجی قارداشی نین موفقیتین، مالین، مقامین و موقعیت اجتماعی سین و یا مستعد بالا سین گورنده احساس سیغیندی و ناراحت لیق ائدی، بیر نوعیله گوسترر و یا موفق فردین یا شا یاشیندا آغزی آجیلیق سالار! اونون اوچون بو مثلی دئیرلر.

۷۱۳--- لالام لال، کارام کار:

جاسوس، سَری ساخلیران، و محکم آدامین مثلی دیر. وقتی بیر نفر مامور اولار تا اخبار و اطلاعاتی جمع ائده و یوخاری کسینه یتیره قول وئر: مطمئن اول هر شرایطده قولایغیمی کار و دیلیمی لال ائده جاغام لویازمانی کی بیر نفر حامل مهم و اسرار سوز و عملی اولار. بئلنجی کسدن ایسترلر هیچ یرده و هیچ کسه دئمه سین. طرف بو مثلی یله قول وئر تا آرخین اولسونلار. یازارلار: عباسی خلیفه سی محمد خوارزم شاهیدن بترواهمه سی واریدی. ال آلتی نئچه نفر جاسوس

چنگیزخانین خدمتینه یوللیر، تا چنگیزخان خوارزم شاهین علیه نه تحریک ایله سین. چون جاسوس لارین گئده جک یول لاری ایرانیده نیرمیش، محمد شاهین قیرم لاری نین الینده یا اولورلر ویا تودلیرلار. وهر هانسیدا چنگیزخانا ئوزون یتیریر، چنگیزخان جاسوسین شفاهی سوزلرینه ایله وقعی قویمیریب و اعتماد ایله میر. عباسی خلیفه سیده مکتوب نامه یازماغی خلاف احتیاط بیلیر. مشاورلرین تدبیریه بیر جاسوس تعین ایلیرلر. اول وئریر جاسوسین باشین ترکدن قیرخیرلار؛ اوویچ ایچی تک صاف اولور. عباسی خلیفه سوزلرین، تقاضا سین و خلافت مَهری سین، نامه صورتینده جاسوسین باشیندا دوگدیریر. تا جاسوسین باشی نین توکلری گلینجه قرنیتنه ده ساخلیر. بعد ایکی اوچ معتمد سردار یله بیر متوسط تجارت کروانیله ایران مرزینه گوندیریر. تا بو کروان ئوزون چنگیز خان مغولا یتیرسین. گرکی اکثر منازلده ایران مفتش لری بو کروانی تفتیش ایلیرلر، ولی چون هیچ کیمسه نین گومانی بئلنجی ایشه گند میردی، جاسوس سلامت لیغینن ئوزون چنگیزخانا یتیریر. وقتی چنگیزخان سوروشور خلیفه نین نامه سی هانی؟ جاسوس دئیر خاقان اعظم، باشیمدادی چنگیزخان و مغول سردارلاری تعجب ائدیب، دئیرلر نه جور باشیندادی؟ جاسوس دئیر قربان بیر سلمانی گتیرین منیم باشیمین توکلرین ترکدن قاشی سین! اوندآگوره سیز. وقتی باشین قرخیرلار، چنگیزخان گورور متن نامه و مَهر خلیفه اونون باشیندا، چنگیز خان اوچون خوش و آیدین خطیله یازیلیب و دوگولیدیر. چنگیز خان سوروشور: سیزین بوابتکار یزدن کیمین خبری وار؟ جاسوس دئیر: خاقان اعظم، من و خلیفه دن سوای هیچ کیمسه! چون من لالام لال، کارام کار!

۷۱۴--- لا قل بیر داش گتیریردون باشیما چالیردون:

معمولاً تمام مللین آراسیندا مسافرتنه گئندنن سوغات انتظاری اولار. چون سوغاتین آثری بیرلدتی و دادی وار. وهر منتظر اولانی اورکدن سویوندیرر. ولی نوع سوغات نسبت طرفین

موقعیتینه گوره فرقی اولار. مثلاً بیرى علم، بیرى فن، بیرى لباس باشماق، یئمه لی، وسیله وهجت، بیرى کتاب و قلم، نادراکین بیجین و میوه جات توخومی، خاطره، تجربه و... اما بعضی مسافرتیه گئدن ایله کی قایدیدی، پول سیزلیقدان، و یا خاساستدن و یا هرعلته گوره هیچ سوغاتى تهیه و تعبیه ایله مز. اوئدا منتظر اولانلار مذکور مثلى دئیرلر!

۷۱۵--- لای لای بیلیر سن، نئییه یاد میرسان؟:

اوکسین باره سینده دئیرلر؛ علت لری بیلر، اما عملده غیرعادی و شاق توقعی سی اولار. انتظامی محترم افسرلرین دن بیرى دئیردی: گونلرین گونونده بیر خانمی فساد اتهامیله تودیب پاسگاهها گتیرمیشدیلر . من بیله سین استنطاق ایلیردیم .

خانم ئوزونه گوره حیالی و دوشوننیردی اضمن صحبت لرسوروشدوم: سن کی بئله حیادن و شرفدن دئیر سن! نئییه بئله غلط ایش انجام وئر میسین؟! ال لرین اوزونه باسیب آغلیرا آغلیرا دئدی: جناب سروان سنده منیم قیامت قارداشیم! اوچ دانا نارین بالام وار. آریم ایکی ایلدی فوت اندیب دیر. اوشاق لارین باشین ساخللاماق اوچون! قره باش لیق نوکر لیق و اوردا بوردا لاب آلچاق ایشلر گور میشم! اما بدبخت لیک دن جوانلیقیم منه مشکل یارادیب! آز مدته مندن غیر معمول انتظارلار اولوب و یا ایشیکه اوتورولر! اگر منه فقط بیرقارین دو یوران ایش وئره لر! اومن بو معصوم اوشاقلارین باشلارینی ساخلیرا بیل! ال ایاقلارین دن اوپه رم! والله منه بئلنجی تهمت لر یاراشماز! آخی مگر کیم شرفیندن و دینگ یاشایاشیندن ال گوتوره بیلر!

محترم سروان ادامه وئردی: گرکی اقتضای شغلیم باعث اولوب چوخ متهم لر و مفسدلریله دوشوب چیخام؛ ولی بو خانیمین سوزلری و نارین اوشاقلارین معصومیتلری اورکیمی یاندیریب، گوزلریم دولدی! ئوز ئوزومه دئدیم: ناکیشی لای لای بیلیر سن نئییه یات میرسان؟! بعد شهرین بیر شریف و خیر کیشی لرینه زنگ ویردیم. آلا قولار ماجرانی دئدیم. دوست لیق و مراده میز اولاولا، بیرآز شرط و شروطیله خانیم ایش قولی وئردی.

من او خانمی الله دان اوتوری ئوز مسئولیتی میلن اوتوردیم. و خیرآقا نین حضورینه یول لادیم. و بعضی امکدش لاریم کنایه لی سوزلر دئیردیلولی باش وئر میزدیم! بیر مدت کچدی . بیرگون گوروش وایشین دالین تودام خیر دوستی مین حضورینه گئدیب، کیف واحوالدان سونرا اوتانا اوتانا او خانمین سراغین توددیم. یولداشیم

دئدی: جناب سروان، الله سنی وهامی پاک انتظامی وپلیس لری مملکته چوخ گورمه سین. او خانیم اوقدر حیالی والی دوزدی کی ایمدی کرخانادا نئچه خانیمایا بویوک دیر.

۷۱۶--- له له کوچوب یوردی سی قالیدیر:

بومثل اصلی وکرمین شیرین ودرین عشقی داستانین دن الهام آلینییدیر. له له بو داستانداکرمین امین ومخزن اسراریدیر. وهمدی بویوک ناصحی ودوزیول گوستره نی. اولان بئله کرم بعضی وقتلرشدت عشق اثرینده، له له نین مشفق ودرین نصیحت لرینه باخمایب بلایه دوچار اولوری. ایمدی وقتی بیر نفر نادانلیق ویاخیره لیق اثرینده لاب یاخین واورک یانديران کسی نین سفارش وپندینه قولاغ وئرمز، ونتیجه ده مصایبه دوچار اولار. بعد اموذیله چاره یولی تاپمباخ اوچون همان آدامین حضورینه گئدر. ولی اوندایتیشرکی طرف آئری یره گئدی، فقط بعضی نشانه لری قالیدیر. اوندا مذکور مثلی ئوزی ویا آئری سی حسرتیله دئیر.

۷۱۷--- لوطی نین آخیری توربا کش اولار:

قدیم ایللر، دینلنچیلر ایکی ایکی یاتک تک بیر توربا گوتورردیلر. قاپولارا گئدی، اوئولردن چورک ایستر دیلر. یا باغ باغچایا گئدی، انواع میوه لر دینلردیلر. و بعضی سی مردمین عاطفه واعتقادیسین تحریک ایله مک اوچون ، باشلارینا بیر یاشیل دستمال باغلیریب ئوزلرین سید معرفی ایلر دیلر! آلدیغی چورک لری ووسایل لری توربالارینا یغاردیلر. بومثلی همان توربالی دینلنچی لردن گوتورولر.

ایمدی ویا هر زمان بعضی احمق وشرور آدام، ئوزونه لوطی آدی قویار! جوان لیقدا بی محابا بعضی وارلی کارلی، ارباب، غاصب وصاحب منصب لرین قاباغینا دوشر. اولارین هوسل لرین و هد فلرین تامین ایله مک اوچون ، مردمی حق وناحق سینسیدیب واینجیدر. ویا ئوز هوسین وحس شرارتین ویا نیازین رفع و ساکت ائده ، هر غلط ایشه لوطی لیق آدی قویوب مردمه آزار واذیت ایلر. اما آژمدتدن سونرا الله تودیب دا لیلار. جوان لیقی و لوطی لیقی الدن گئدر. ایله کی همان مزاحمت ائدن آداملارین قاباغیندا الین آچارا یالوارار! کومک لیق ایسترا وجامعه یه عبرت اولار. واکثر آنا و آتا لار اونی اوشاقلارینا وگنج اوغلان لارینا نشان وئریب مذکور مثلی دئیرلر. بورابطه ده بیر خاطره عرض ائدیم: مشهدی عوض آدیندا بیر شریف کندی کیشی منه صحبت ایلیردی: منیم ایکی دانامعلول اوشاقیم اولدی. چوخ دوکتوره آپاریب ودعا یازانلارا دعا یازدیردیم. اما توخدا مادیلار. بیرری اولدی و بیری سی هله ده قالیری.

بیرگون دئدیله کئنده بیردعا یازان سید گلیدیر. من باش وئرمه دیم. ولی آرواد بوشلاملادی. دئدی: کیشی گئنددعا یازانی گتیربیردعا یازسین! بلکه الی سبب اولا اوشاق توخدیرا! مجبور اولدوم دعا یازانی گتیردیم. بیر قیراندا یوخومیردی! الله شاهدیر، دویون قارین ائوده یاوان چورک ده قالما میشدی. دعا یازانی ائوه گتیریب دئدیم: آقا! دعایا نئجه وئره جاغام؟! دعا یازان بیر آز حیات یولداشیمین گوز یاشلارینا باخیب دئدی: من ایله کسکین دعا یازارام کی! اینان اوشاقین بیر هفته یه چاغ توخدور! اچاقدیر! اما گرک یاخچی پول وئره سن! دئدیم: نئجه گورر؟! جواب وئردی: چون سن کاسیب سن، یتیمیش مین تومان امن قبول ایله مه دیم! ولی آرواد گنه ده منی مجبور ایله دی! دئدیم آرواد یاریم کیلو ات تاپانمیر! یتیمیش مین تومانی هاردان تاپیم؟! آرواد دئدی: کیشی دورگند گردکانلارین سَلَمین ساد وئربونا! بلکه اوشاق توخدیرا! خلاصه یتیمیش مین تومانی وئردیم. دعا یازاندا دعانی یازیردی! دعا یازایازا گوزی حیاط دا بکه یه دوشدی! بعد سوروشدی: بکه واریندیر؟! دئدیم: بلی. دئدی: اگراونی گتیر سون باشین کسرم! آپاریب اونلان بو دعانین باشین باغلارام! ئوزوده گرک من کسم ها! بکه نین باشین کسدی! بعد دئدی: اگر ایستیر سن اوشاقین لاب تزتوخدیرا! ایکی دنه ده توپوخ گتیر! بکه یله بیریره قویوب بعد آپاریب دعانین باشین محکم باغلیرام! توپوخلاریندا باشین کسدی اول نایلونا قویدی تا قانی سوزمه سین، بعد سالدی تورباسینا! پول لاریده آلیب قوینینا باسدی! بیزه ده بیر یازیلی کاغذ قاقاد بوکوب وئردی. بعد ایاقا دوردی، توی تله سیک کئنددن چیخدی! اوقتی بیرایکی نفر بیزیم ایشدن خبرلری اولدی، دعا یازانین دالیرجا قاشدیلار! اما دعا یازان بیرقطره سوالوب، یه باددی! یاریم ساعتدن سونراسورچی هم کئندیمیز، شهردن قائیدید، تیرتوش بیزه گلیب دئدی: مشهدی عوض ایله بیر سنیده توراسالیب لار؟! منده کی ایکی دیل لی قالماشیدیم، دئدیم نئجه؟! دئدی: اوکیشی نی من تانیرام نه سیددیر ونه دعا یازان! اوبیر حقه بازیر، اونلار نفری سنین تک ساده لری آئری کئندیلرده بورک قویوبدیر! اما من او حقه بازی کی یولدا تله سیک دربست ماشین اختاریردی! قاقسین توددیم امن بیله سین چالاچالاکنده گتیریردیم! یالوار! یالوار! دئدی: منه هیچ زاد وئرمیر! بیلر! بوشلادیم. ولی ایندی کندهالی دئیر: سن یتیمیش مین تومان پول وئرمیسن! دوزدی؟

من آغلادیم! انه فقط پول گوره! اوشاقیما وئوزدردیمه آغلادیم! سورچی منه دلدارلیق وئریب دئدی: کیشی اولمه میشم کی! اما بیرده بئلنجی گئنه لره اینانما! حضرت

محمد(ص) هاردا دئییب منیم اولادیم دیلن سین و یادعا یازیب پول آلسین؟! اسیدلر باغیشلارلار، و اورکدن درد اولانلار! دعا ائدرلر! اما دیلنمز لر! ایلر کچدی. خیریه موسسه لر (کمیته امام(ره) و بهزیستی اداره سی) منه و اوشاقلار! صاحب دوشدی و بیزیم درد لریمیزدن آزاد دیلر. گونلرین گوننده بیوک اوغلومی لن شهریده دولانیر دیخ، گوردیم بیر کیشی کتین باشینا چکیب، پمپ بنزین قاباغیندا الین آچیب گلن ماشین دن و گئدن ماشین دن پول ایستیر. رحمیم گلدی، بیر الی تومانیلیق چیخاردیب، اونا وئرنده تانیدیم! گوردوم همان مندن یتیمیش مین تومان آلان و دعا یازان کیشی دی! فوراً یاخاسیندان یاپی شیب، دئدیم: کوپک اوغلی سن بیزی بش آی آجیلی قیشدا آج قویمیسان! دعا آدیده یتیمیش مین تومانی می آلمیسان! کیشی الین قولین ائرمیشدیر! بوسوزلری ایشیدمک همین ال قولی دوزه لیب، بیر منه باخدی. ایله کی اودا منی تانیدی، یالاندن دئدی: من دگیلم! الین توددی بیر آئری دیلنچیه: (بیر آزا و یا نلیقدا دیلنیردی) سندن او کیشی پول آلیب دیرنه من! من باشی خیرلی گنه اینا ندیم، بیله سین بوشلادیم.

گئدیم او بیر سینین اوستونه. ایله کی اونیه دانیشدیم، گوردوم اودگیل. چوندوم حقه باز دیلنچینی تازادان تودام، ها! آختاردیم داهی تاپانمادیم! چوخ مایوس اوغلو مادئدیم: بالا لوطینین آخری بئله توربا کش اولارها! و اورکدن تانری نین عدالتینه دریندن شکر ایله دیم.

۷۱۸--- لوطی نین واری اولسا، الله ها اوخ آتار:

بومثلی قدر تلی عین خالد! حق نمرودین الله ها اوخ آدماسیندن گوتورولر. اکثر لوطیلر فقیر و کاسیب اولارلار. چتین چتین ال لرینه ثابت و بول لی واردولت دوشر. هیچ دین و مذهبه قول قویمازلار! هر منصف و دوز اعتقادی دن بوش اولارلار. چوخ ناکیشی لیقيله گلنه اذیت، گئدنه مزاحمت ایجاد ایلر لر. حتی او قدر احمق اولارلار! تانری نیدا یاددان چیخاردار! مردم بئلنجی بوش و خبیث آدمای وقتی محتاج گوئرلر، ضمن مختصر کومک لیک، مذکور مثلی دئییب، تانریا شکر ائدرلر. کی بئلنجی شرور کسلری پیس گونه سالیبدیر.

۷۱۹--- لوطی لیقی لن چورک قازانماق اولماز:

لوطی آدمای هیچ کیمسه ایشه آپارماز. بیر ثابت ایشین باشینا قویمازلار. چون هیچ کیمسه شرآختارماز. هیچ کیمسه الی نین آلتیندا کینا ایسترمز باج ویا اختیار تر سین. اودور کی لوطی و یا همان شرور آدمای هیچ وقت چورکلی و یاخچی گلیرلی بیرایش تاپماز. آوارا قالار. اوندا

مذکور مثلی بثلنجی آداما دئیرلر، تا شرارتیندن ال گوتورسون. تا ادب و معرفتیه دوز عمل لی بیرایش اله سالسین. بیر نفر دئیرچی دئیردی. من بیر شاگرد ره راست گلدیم. بیرایکی آی کچندن سونرا الینه بیر آزیول دولاشدی گئددی بیرلیه دار، بیراییک دستمال و بیر دست قره کت شلوار و بیر جفت دابانی دیک آق باشماق آلدی. قاپاقلار کی هرگون صبح چاغی مندن تر گلیب دوکانی آپاردی، اولاری آلدن سونرا لیه دار اثری بلیق باشیندا، دستمال شاقیلدیرا شاقیلدیرا آینده، باشماقلار تاققا تاق ساللا بازاردا، هر بش آلتی قدمده کتین اوین بویانین دستمالیه سیله سیله قونشی دوکاندارلارا ادا باز. سلام وئره وئره مغازه یه وارد اولوردی! منه ده ایله سلام وئیردی؛ اگر یامان دئسیردی سلامیندن یاخچیردی ابعده چوخ قیر فیملرل سویونیپ باهم باشلاردیخ ایشله مکه. بعضاً اوزو گوزونده دیرناخ قدی جیزیغ یارا گوئرردیم.

بیرگون سوروشدوم اوزووه نه اولوبدیر؟ بو سوزی ایشیدمک شمین سینجو قول لارین ورز شکارلار تک بیر آچیب بوکدی، نازیک بونین بیرایکی دفعه اوین بویانا آتدی! بعد چوخ تشرددی: اوستا قریبا نام سنین ائشمه بیغلاریوه ورعنا پیکریوه ایرین بوش! آخ سن یئمه میسن قاز آتین، بیلیمیرسن لذتین! گئجه گندمیشدیم میخانیا، ایکی شیش عتایی کباب، ایکی دانا افقی، بار، بیر شیش آلا قان بادمه جان، بیرقاب چاغیری سانلی، غیوا وئیریردیم بو صاحب سیز بدنه اوردنی تازا سازلامیشدیم کی بش آلتی نفر میخانیا داخل اولدیلارادندیم بغیه غریبه دیلرادندیم سیز منه قوناق سیز. هر نه یئیر سیز هر نه ایچیر سیز دئیون گتیر سینلرامنیم حسابیمه احقا هیچ زاددئمه دیلر فقط بیر یواش جاددیی طرف لول کیفلی دی! ایله بو آغزین دن چیخماخ شمین قاخدیم، تاق دئیرنه بیر سیلی، او بیر سی گئلدی اونادا بیر سیلی، میخانیاچی گئلدی اونادا بیر سیلی، آزان گئلدی اونادا بیر سیلی، تاکسی چی گئلدی اونادا بیر سیلی، کورچه دن کورچه غاره ده بیر سیلی، ویرا ویرا کافیه، کلارامیزا ییتیشدیم! باشلادی بیرینده اولوردی: درخانه ما روغن اثر نیست سفا هست و سبکبد گنه نئدی؛ اوستاد باغیه، اده تاجدار باددی وی آغز بدیم اوزونده اریا لاجا دهواده چیز یاییب دیرا ورکین آغزیمین بیر زان دئیل آخچی مر، قهقهه لریشیب، بوچاقلار کوروشدیم!

شاگردیمین نازرا ادا باز وارد اولماغی، قونشی لاریمین سوزلری، نه بدنه، نه دئیر اوردنه منی لایق جانان کتیر میشدی. دوز سوزلاریم، اینه سوزلر دئیردی. سنده بیله سیز دن حساب، آپاریردیم، قورخوسان ائشیکه ده اورتورن میردیم. یواش یواش قونشی لار نالانمدا وعتی نوزدند منی و شاتردمی دئسیراندیب، آداماچی آداماچی سوزلر دئیریلر. من کی ایرمی ایرمی بش

ایل احترام و حرمتیله بازاردا باش ساخلا میشدیم بو گده آلتی یتدی آیین عرضینده سویا وئیریدی! داریخدیم. ایسته دیم مسافرته گئدم، تا هم بونی باشیمن ائدم و همده اعصابیم دینگله. آخشام چاغی دئدیم: پهلوان! من بیر آتری شهره قوناق گئده جاغام بللی دگیل هاچان گلم. سن ایلیره بیلرسن آتری اوستادین یانیندا ایشلیره سن. داهی الینده بالا بالا ایشه یاتیب دیر. بعد حساب کتابین ائدیب، بیر آزدا اضافه پول وئردیم، اوزون اوپوب آتریل دیخ. بیر راحت نفس چکیب، ئوز نقشه مه جووه ندیم. صبح ماشیننی ایشلادیب اهل عیالیه خدا حافظ لشدیم. کوچه دن چیخیردیم، گوردوم په هه! کوچه نین باشیندا ایشاگردیم بیر آد ابازا کیفیله دوروب، منی گوزددیر. منی سویوخ تر باسیدی. سوروشدیم هه اوغول! البه دارین تومار لیر اتومار لیر! الینه آلیب دئدی: اوستاد من سنی قویمارام شهر دن تک ایشیکه چیخاسان! اگر سنین باشی و اقا داوبلا گلسه خالق (خلق) منه نه دئیر!؟ من گرک سندن مراغات اولام! قورغودان هیچ زاد دئیر نمه دیم. اودا تعارف سیز ماشیندا اوتدیدی! دئدی: باس گازا گئداخ! آغیر غمیله ویوزلر افکار یله یولا دوشدوم. بیر ایکی شهر و آبادیدن سونرا بیر قصبه یه یتیشدیخ. ماشیننی ساخلیریب، دئدیم: پهلوان سن اوتور، من بیر آزیولی میزا یئمه لی آلیم. بیر ایکی قلم وسایل آلدیم. قصداً وسایل سادانا (گرکی دیل ایلیردیم) ال قولیمی اولچیردیم، بعد ماشینا قائیددیم. شاگردیم سوروشدی: اوستاد نه اولمیشدی؟ دئدیم: کوپک اوغللاری نه بی غیرتی میشلر! باها وئیریدی، منده هر نه قدر یامان یاویر دئدیم! چون سنی گوریر دیرلر! قورغودان هیچ زاد دئمیر دیرلر او... بوسوزی ایشیدمک همین، شاگردیم برق تکین یره آتیلدی! نه هن نه یوخ اولارین بیرینه بیر سیلی! اولاردا شاگردیمی سالدیلار سیلی تپیکین آلتینا! نه یئمیسن تورشلی آش! او قدر ویردیلار هوشی باشیندان چیخدی! ارحمیم گلدی. گئددیم یالوار یاخار ائدیب، ال لریندن آلدیم. ماشینا گتیردیم. سوو قند داغ وئردیم. ابله کی گوزلرین آچدی هیسلی دئدی: بیئه سن دئیر دون بی غیرت دیرلر! اهر نه دئدیم هیچ زاد دئمه دیرلر!؟ من سنین سوزیله اولاریله ساواشیدیم! دئدیم: ناراحت اولما من دئمه دیم کی گئد ساواش. گنه باشلا دیخ یول گئدمکه.

بالا بالا حالی ئوزونه گلدی، گنه باشلادی ئوزوندن دئمکه! دئدی: اوستاد چوخدا ئوزوم دینمه دیم ها! قوغدیم بیله لرین بتر آرم، قیش قول لاری سینیب باش گوزلری داغیلا بعد بیزی پاسگاها آپارالار، اوندا سنی ساخلاردیلار ایشین یاناردی! آخی منیم یریم ابله زندان دی! منیم خرجمه دگیل، چه اوئو چه زندان! منه زندان اوئونده یاخچی دی! آخی زندان جای

شیرا ندی ! بو سوزلری باعث اولدی گنه رحیمیم اورکدن گندسین . و شاگردیمده بهانه
 اختاریردی، گنه منه گوز داغی وئرسین. جاده ده گئدیردیخ کی اوچ دورد اکینچی یولین
 قیراغیندا شاخلو گونشین قاباغیندا زمیلرین دئیریدیلر. شاگردیم ماشین ماشیندن ایشیکه
 چخاددی عوضی یورولماسین والله قوت وئرسین دئسین، اوزون توددی اکینچی لره ، بیر
 ایکی دانا پیس یامان حواله ایله دی! من فوراً ترمز آندیب ماشینی ساخلادیم! ها دئدی:
 اوستاد سن الله سور گئداخ دئدیم: ایله بیر بنزین قورتارمیشیخ! پهلوان دوش گوراخ! بیچاره
 ئوزون یره قویانمادی اونلان بئله دئدی: اوستاد سنده دوش!

ایله کی شاگرد دوشدی ، اونون قاپی سین یواشجا ایچه ریدن باغلاب ، ئوزمده یره دوشدیم.
 کندیلر کی یامانلاری ایشیدمیشدیلر، اوچ دورد جوانی قاچا قاچا بیزه سایبی گلیردیلر. دئدیم:
 پهلوان قوغماها ماشیندا بیر زوپا واریمدیراقوی اونی گتیریم ایکی یانلان دویمک بیله
 لرین! شاگردیم کی اولارین هیسلی قاچمالارین گوریردی، قیشلاری اسه اسه دئدی: اوستاد
 ایوه دونوم گئد تز زوپا نی گتیر. منده ماشینی مینیب قوولادیم اوچ یوز متریده
 ساخلادیم! آیینادان باخیردیم، بیچاره نی بو ویریدی، اوبوشلیردی، اوویریدی بو
 بوشلیردی! پهلوا ندا بغیلدره بغیلدره دئیردی: یاق لاریزدن اوپییم، اشک داوارلاریزه قربان
 اولوم منی اوتورون! من دئمدم کی اوکیشی دئدی! گوروسیز او قاجیری ! بیچاره لراینا
 ندیلار! اونی بوشلاب منیم دالیمجا قاجدیلا، شاگردی اولارین ا لینده قویوب ، سوروب
 گئدیم.

یتدی سکیز گوندن سونرا شهره قائیددیم. تازا زکاتی آجیب، اوتورمیشدیم کی، شاگردیم، اوز
 گوزی قره لیب، گویرب، بیرالینده بوی نیندن آسبیم دوکانلاردا اولدی . اما لیه داردان، قره کت
 شاداردان ایریشم دستمالدان دابانی، دیک آق باشماقدان خبر یو خودی، اسلام سیز دئدی:
 اوستاد من ناکیشور، لیک ایله میشدیرمسن زمه منه نامرقلق ایله سوزلاندیم! اوغول
 اشدیمسین دئیرلر! اوغلی لیبی لن چورک قازانداتی اولماز! قایوب واریدی، سندن قاپاق
 بیله ساتاندان گتور منه دئیردیر! اوهی لیر! نهانه لری یره قورمه شام! من هلمی بیر دفعه
 لیک گئدیم! سن باغ قال، سنده سلامت.

دئدی: -- قورمقی ازل و اولوقلر یاکه ساقلی بونیه (جنت ایله)

منظور بهشتیج شهره شور ویا م جنت. آقام دئیلر . لیک دی دا دئدی، اوغلی دن چورمده ،
 سخالی و معرفتلی انساندیر . وقتی بیرنمره درشایدل چورمده لیک، احسان و سخا لبق سعه

صدر، ورعایت ادب و معرفت فراهم اولار، اما خساست دن، یا بدجنس لیک دن ویا گوزی دارلیقدان واوزه ل جهالتدن انجام وئرہ نمز ویا وئرمز. اوند ا مذکور مثلی دئیرلر. تا طرف گندیب، عرف و معاشرتین یول و چوندمین اورگنسن.

۷۲۱--- لوله هین گورمیرن آدام، طیاره یه مینیبیدیر:

قدیم آذربایجانین باشباشیندا آفتابه یه؛ کی طهارت و تمیزلیک هجتی دیر، لوله هین دئیردیلر. معمولاً ساخسیدان دوزلدردیلر. وهامی ائولرده حتماً اولاردی. اما گاهدان بعضی پینتی، کیفیر و مردار آدام تاپیلارمیش، لولهین دن استفاده ائدمزیرمیش. هیچ کیمسه بئلنجی آدامنان هیچ زاد آلمازیرمیش و آدام حسابینه قویمازیرمیشلار ایمدی وقتی بیر بئلنجی کیفیر آدام افسانه لی ثروته منصبه، علمه، هجته، باغ منشیه و قیمتلی ماشینا و طیاره یه و... ال تاپارالونی بگن میرنلری حیران ائدر ابعضی لری حیرتدن ابعضی لری حسادتدن، بعضی لری دونیانین اقیش و یوقیشندن، هر حالدا تعجیله مذکور مثلی دئیرلر

۷۲۲--- مال گندر بیر یانا، ایمان گندر مین یا نا:

شهرک ولی عصر (عج) شهر مراغه تازا احداث اولمیشدیر. هر خیابان و کوچه ده بیرایکی عایله ناچارلیقدان ساکن اولمیشدیلر. ولی گون به گون عمارت لر گوبلک تکین باش قاووزردی. هر عمارتین ایچره سینده و کنارینده انواع عمارت مصالحی بول بول واریدی. بیر آز مدت کچمه میشدیر؛ بیر دندی: منیم سیمان لاریمی آپاریبلار بیری دندی: منیم کاشیلاریمی؛ بیر دندی: برق وسایل لریمی وهابئله گونده نئچه نفرین مصالح لری اوغورلانیردی. هامی بیر بیرین طعنه لی سوزلریله، قاش گوز آدماغیله متهم ایلیردیلر اساکن اولانلار هر شئیدن بتر آبرولریندن آزارالمیشدیلر، داملارین دئرد درمه زینه سادیب، قاپسینلار.

آخرا لامراچ جومردو عاقل قونشولاردان سس سیزدورد بش گئجه گوددولر. بیر گئجه ناقص عمارتی نین زیرزمین سینده گنه گودوردیلر، گوردیلر: ایکی نفر دیوارین اوستونه چیخدی. اوغورلی لار ایکی اوچ دقیقه دیواردا دایانیب، بعد بیر شوقیله حیاطا آتیلدی. بعد یولداشیندا اندیردی! قوه چراغین یا ندیریب وسایل آختاردیلر. قونشولارین لاب گوجلی سی یواشجا اشیکه چیخیب بیرین توددی! او بیرسی اوغورلی ایسته دی آغاجیله ویرسون، ایکی قونشولار قرقی تکین باشینا آتلیب ال لریندن گلن قدری اوغورلی لاری چالدیلر! اوغورلی لارال ایاقا دوشوب یالوارماغا باشلادیلر. ایله کی اوغورلی لارین اوزونه چراغ توددیلار، گوردیلر، په اهما آدامدیلار کی گاه بونی گاه اونی متهم ایلیردیلر! گاهداندا

دئیردیلر:بیزیمده فلان مصالحی میزی آپارزیلار اوغورلیلار فامیلی دیلر.بیری چوخ یالواردی!دئدی:بیزی بوشلیرون گنداخ!ئوخ یمیشیخ!غلط ایله میشیخ ! اگرهمسایه لر بیلسه آبرودن دوشریخ ! گلین ال ایاقیزدن اوپوم!و...جومردکیشی لرین بیری چوخ آجی گولوشیله گنه بیرمحکم سیلی وئریب دئدی:ناکیشی مالی سن آپاریب سان !ما مردمین ایمانی هر یانا ، حتی لاب آبرولی انسانلار! گئدیبدیر ! بعدپلیس اداره سینه آپارادیلار. مذکورمئلی مثلی بئلنجی قضایاده دئیرلر.

۷۲۳--- ماما ایکی اولسا ،اوشاق ترسه دوشر:

بو مثل اوقدر اشیق لی ودرین دیر ؛ حتی اوشاقلارادا قابل فهم ودرکیدى .بو نین مصداقینده چوخلی حکایه لر وقصه لر وار.وقتی ایکی هم تراز،هم شخصیت علمی بیرشئین ومطلبین موردینده ایکی متفاوت نظارائه وئرلر،وباعت اولارلار همان شئی ومطلب عادى حالین دن خارج اولسون.یابیرپخمه آدام بیرایشینه ایکی اوستاد دعوت ائدر،ولی علاوه مناسب نتیجه آلاماز بلکه زیاندا گورر. اوندادا مذکور مثلی دئیرلر.

۷۲۴--- متاعون متاع اولونجا، بازارین بازار اولسون:

بیرامکداشی میزین،عجیب خصلتلری واریدی.اونلان بئله همیشه دوزلیکدن،تربیتدن عدالتدن،تدریسین انواع یول لاریندن دئیب،اظهار فضل ایلردی. بونون اوغلی متوسط حدده هوشی واریدی.یوخاری پایه ده ئوز کلاسینه سالمیشدی.

نوبت اول نتیجه وئریلدی،هامی همکارلار تعجیبه گوردیلر!تنها ئوز اوغلی ممتاز شاگرد اولوبدیر!اوبیرسی زرنگ وهوشلی شاگردلردن خبری یوخدیر!

بیرامکداشیمیز دایانامادیر . دئدی : فلانی سنی دیندیرنده!ایله علم تدریسن،عدم تبعیضدن،مساواتدن و...دئیرسن!آزقالیر!آدام سنی تدریس اوچون دانشگاهها معرفی ایله سین!ما!ایمدی عملده نشان وئردون ؛چوخ ضعیف النفس و...آدامسان!مگر فلان وفلان شاگردلرسنین اوغلیندن هم هوشلی و هم زرنگ دگیلر ؟آئییه بوخیانت واستعداد اولدورن ایشی گوروپسن؟ولی علاوه ئوزون یره قویمادی!بلکه چوخ حق بجانب جواب وئردی :من ئوزوم بیللم ! اوشئی لردن کی من.مطلم هله سن چوخ قالیرسان بیله سن ! اوبیری امکداشلاردا بیر نوعیله بو انصاف سیز عملدن ناراحت اولدولار . صاباح اولدی . بیر زرنگ و هوشلی اوشاقین ددسی مدرسه یه گلدی . چوخ ادبیله ولی گلایه لی مدیره

وهمان معلمه دئدی: دوزدئییلر متاعون متاع اولونجا بازارین بازار اولسون! لطف! ندین منیم اوشاقیمین پرونده سین وئرن آئری مدرسه یه آپاریم! مدیر تا حدودی منصف آدمی دیرهیچ جواب وئره نمه دیر. بیر نوعیله عذر ایستیریب، اجباریله پرونده نی وئردی! مذکور مثلی بئلنجی یرلرده دئیرلر.

۷۲۵--- محبت اولسا، نتیجه اولماز؟:

یاشایاشین بیوک رازبقا لریندن بیریده محبتدیر. حتّی حیوان لارین وگویه رنتی لرین آراسیندادا محبت رازبقا تاجی دیر. هانسی آنا، معلم، والی، بیلن، مخترع، بازیچی، شاعر، اوستاد و هنر صاحبی ایشینده، دیلینده، اورکینده عملینده، قلبینده محبت اولسا ابدیتیه قوشولوب، جاودانه قالا جاق دیر. چوخ اختراع لر و اکتشافیلر وابدی آثارلار محبت وجودیله میدانا ایاق قویوبلار. ایمدی وقتی بیرنفر بعضی چتین ایشی، و طرخی ایستر باشا یتیرسین، اما نا امودآدام سعی ایلر اونی بیوک تصمیمین دن منع ایله سین. بیر بیرچتین لیک لری سایب هشدار وئرولی تصمیم صاحبی محبتیله دئیر: اگر محبت اولسا نتیجه اولماز؟! (چون محبت انسانین لاب اوتملی یا نیشیقیدی.)

بلود گوزلر یا غا ر یار سن گلنده	سحر گلزار اولار یار سن گلنده
محبت گول آچار یار سن گلنده	فراقینده اورکلر پاره پاره
صد ف بسلر، آتاریارسن گلنده...	دنیز عشق دالقا سی عطشدن

۷۲۶--- مرتی نین باشی یاریمدیر:

مذکور مثلی اوندا دئیرلر: بیر نفرین کیفی هر لحاظدان ساز وکونلی خوش اولارا! ایستر هر کسینه وهر زادیه مزاح ائدیب ومرت ایله سینا شانسى دان بیریولد اشینا ویا آشنا سینه راست گلر کی حال وحوصله سی اولماز! اما کیفی ساز بویانا کچر ائیرجشتر اویانا کچرشوخلیق ایلر. اوندا حوصله سی اولمیران مذکور مثلی دئییب، حالى ایلر: باباجان منیم کیفیم یوخدیر! بعضنده یولداش یولداشین حالین خوش گوئرر، صداقت و سویونجیله بو مثلی دئییب و مزاح ائدرلر.

۷۲۷--- مفتہ دن با هاسی اولماز:

بو مثلی اوندا دئیرلر: بیر شئی ظاهرده مفتہ وئرلر، ولی عمله گلنده نئچه برابر قیمتی طرفه تحمیل ائدرلر. بیر نفر صحبت ائدیردی: صبح ساعت دو ققوزیدیر. ماشین گوزدیردیم کندی

میزه گندم. شهر دن کنده کرایه یوز تومانیردی. اونا گوره بیردانا یوز تومانیلیق اسکناس الیمده اوچالیردیم، بو حینده بیر کسینه آرزاق سلامیم واریدی، ماشینین قاباغیمدا ساخلا ب دندی: کنده گندیرسن؟ بویور گوراخ. پولیوی ده قوی جیبیوه، چوخ خرجه دوشمه! آرتعارفدن سونرا سوار اولدوم. دور ویردی. پمپ بنزینه گنددیخ. ایله کی اوتوز لیتر بنزین ویردی، اوقدرا لین سویوندیردی، من اوتاندیم! مجبور اولدوم بنزینین پولون وئرم. بعد گنه ماشینینی سوردوخ. بودفعه ده پنچر تودانین قاباغیندا ساخلیریب؛ دندی: یولداش دوش گور طایر حاضیردی؟! اندیم طایرینده آلیب، حق الزحمه سین وئردیم! کنده سایه یولادوشدوخ! ایله کی کنده یتیشدیخ! ها گوزده دیم منیم پول لاریمی وئره! ولی وئرمه دی! ماشیندن اندیم. قدملریمی یواش آتیردیم؛ بلکه چاغیریب قوشالاری وئره! محله ده بش آلتی نفرده دور میشدیلار؛ ناکیشی اوجا سسیله کی دورانلاردا ایشید سینلر؛ دندی:

فلانی! من عهد ایله میشم هیچ تانیشدان کرایه آلمیرام. دوزمه دیم! منده لاب اوجادان دندیم: منده یانیندا عهد ایله دیم. اداهی مفتیه ماشینا مین میرم. ادوز دئییب لر مفتیه دن باهاسی اولمازا!

۷۲۸--- ملانصیرالدینه دئیلر: ملا آروادین چوخ گزرنتی دی؟ جواب وئردی: یالان دئیر سیز، هئج بیزه چوخ گلماز!:

ملانصیرالدین، جوحی (جولیح) وبهلول تکین ظاهرده سنمبل ساده لیک، مضحک وهیج زاد بیلمیرن بیر شخصیتدیر! اما باطنده چوخ درین وحکیم بیر انسا ندی. ایله کی جامعه نین، حاکم لرین وهامی قشرین هر غیر عادی ایشین، خلاف عرف، شرع وفطرت عمل لرین، اقداملارین ودانیشقلارین و.. گولملی سوزلر وقضه لر یله، اما حکمتلی وطنز دونیندا بیان اندیب وئوزون ابدیتیه قوشوبدیر. سوزلری و حکایه لری اوقدر شیرین ودریندی، تازالیقین هامی اعصار وقروندا حفظ ائدیبدیر. حتّی بیر حکایه سین هر نئچه دفعه دئیره لر، گنه دوداقلاردا گول آچدیریب، واورک لرده نشاط وطراوتلی بوستان بجریب وهر سالم فیکری، تفکره وادار ائدیپ دیر. اوجمله دن دئیرلر: ملانین بیر خانمی سی واری میش. چوخ گزرنتی میش! بیرگون دئیرلر: ملاسن خانمی وین قاباغین آل! آخی چوخ خیابان لاردا، کوچه لرده گزیز! یا اوزاق یاخین تانیشلارین اوئونه گئیر، ساعت لر اوتوروب گندمک بیلمیرا دانشیقا باشی ایله قیزیشیرکی هامی نی دنگه گتیریر! ملا بیر آز تومیب بعد طلب لی عین حالدا

تایید اوچون دئیر: سیز منیم آروادیمی بئله گزرتتی دئیرسیزا گومان ایله میرم!چون چوخ آز ایاق بیزه گلر!مذکور مثلی بئلنجی حکایه لرده دئیرلر.

۷۲۹--- ملا نصیرالدین نین باغلی بیزوئیدیر:

ملا نصیرالدینین ایکی بیزوئی واری میش. هر ایکی سینده باغلارمیش. بیر گون بیری طنابین آچیر قاچیر. ملانین خبری اولماق همین الینه بیر توداملی آغاج آلیر. باغلیدا قالان بیزوئین چالیر! قونشی لار وگور ه نلر دئیرلر: ملا؛ اوبیر سی بیزو قاچیب ا بوباغلی ومظلوم حیوا نی نئیه ویریرسان؟! ملا دئیر:اگربوآچیلسا اونلان بتر قاچاجاقدیر!مثلین اصل طلوعسی بو حکایه دندیر.

مزبور مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفری آثری نفرین جُرمینه تودارلار. اما بالقوه بونداداهمان جُرمین تایی اولار. اگرمناسب یر و زمان دوشسه ا نجام وئره جاقدیر.

۷۳۰--- موشین باشی اولاسان، اما شیرین قویورغی اولمیراسان: (یا عکس مثل)

نبی یاهمان معروف (قاچاق نبی). ارباب وفئودال لارین نمره بیر دشمنی، ومظلوم لارین حامی سی، (زنگه زور) ولایتینده (اشاقی مولی) کندینده آنادان اولوبدیر.اون آلتی سندینده اولارکن بیرگون کندین اربابی آتاسین کوتک آلتینا سالیب، چوخ رحمسیز تنبیه ائدیر. نبی دوزنمیر.بودا اوزولور اربا بی ونوکرلری گوتکلیر.ارباب ومامورلار اونی هم ویریرلار و هم تودیب، توسدا قا سالدیریرلار.توسداقدا چوخ نصیحت ائدیرلر: نبی سن کی بئله اورکلی، گوبکلی، لایق وقدرت لی سن، حتماً اربابین ساغ الی وساغ گوزی اولارسان!ولی نبی تصمیم تودمیشدیر ارباب ومباشرلریله درین وآغیر دیوش باشلا سین.جواب وئیر:موشین باشی اولاسان، اما شیرین قویورغی اولمیراسان! بیر مدتدن سونرا توسداق دان قاچیر.ایل لر بوئی ارباب لاری جانا گتیریر. ستم گورمیش لردن دؤره سپنه آتلی یغیر. اکثر کند وشهر مظلوم لارینا دل وجرات وئیر. ایله کی قوبا ناحیه سینده آز مدت ده ۱۲۰ ارباب ومباشر شورش ائدن کندیلرین الینده قتله یتیشیرلر. باکو،ایروان،اهر،ورزقان،نخجوان،الیزابت و...و.اربابلارومباشرلری قاچیرلار.اما حیف کی ئوز یولدashi خیانت ائدیر! ومظلوم لاریولوندا قانا بَلشیر!

نبی نین دوز نیّتی وقیامی تورک وبشریت ادبیاتینده درین حماسی اثرلر یارادیبدی. البته بو مثل اصلیده غرب ممالکین دن بیزیم اولکه یه قدم قویوبدیر. ولی ایمدی اکثر وارسته

آداملارین اورکینده و آغزیندا دیر. علتی ده، چون موش گرکی ضعیف وتوانسیز دیر، اما مطمئناً تمیز وسویملی غذالری آغزین لن یئیر. و آز چوخ یاشایشیندا آغزی دادلی لذت لر آپارار. اودورکی هر نه قدر ضعیف اولسا گنه لیاقتی وار. اما. بعضنده خودک لیکلی و قدرتی، قید و شرطی سیز سوین لرده بومثلین عکسین دئیرلر. یعنی شیر قویروغی اولماق یاخچی دیر. امنطق لریده بودور: گر کی شیرین قویروغی همیشه مردارا بلشیب وقوغووغلی اولار، اونولان بئله هیچ کیمسه جرات ائدن مز یاخین دوش سینا ویا الین ویرسون!

۷۳۱--- میص میص دئیرنجه، بیر دفعه دئینن مصطفی دا:

بعضی آدام وار سوزون ونیتین دئینمز، ویا قصد ائتمز. بونا گوره سوزون چئرنر؛ اویان بویانا آتار، و مستمعی یورار! وقتی منظورین مستقیم ویا غیر مستقیم ویا بیر نوعیله آندیردی! طرف ناراحت اولوب، مذکور مثلی عتابیله دئیر.

۷۳۲--- مین باغدان بیجندیر:

بعضی خام آدام، اوزه ل بعضی جوان وینی جوان لار، وقتی بیر محفله، مجلسده، جمعه دیادوست و مصاحبیله اوتورارلار؛ فقط ویرماغیندن، گوجوندن و آشیرماسیندن دئیرلر! بئلنجی صحبت لر همیشه محبتی قیران و مستمعنی قاچیرداندیر. و هر مصاحبیتین لذت و دادین آرادان آپاران و محفلی داغیداندیر! اودئیره نیده حرمت دین سالان، تا دئین بالابالاتا نینار. اونی گورنلربیله سیندن قاچارلار! یا باش وئرمزلر. آئری لارینا دئیرلر: باش وئرمیرین! (مین باغدان بیجندیر!) یعنی هیچ زاد الین دن گلمز، فقط سوزون دئییب، نوزون تعریفلر.

۷۳۳--- من عالمین دیلنچی سی، سن وئردیغی وی دئنن:

بعضی احمق گوزی دار، اورکی خیردا و ظاهری سئچن آدام، ایل و طایفه سینده تانیشیندا، باجی قارداش عمه و خالای و عمی و...، سینده، قونشوسیندا، بیرین موفق گورمک همین بخل لیک تیکانلارین ایتیلدر. موفق شخصی تخریب ایله مک اوچون ساییس و چیتمه آدقویار. بیرگون دیلنچی ایلر بیرگون اوغورلی! آئری وقت خسیس و حریص ائدر! یا قددین، قارنین باشین، قول قیچین، مسخره ایلر! ویا جوره به جوره آدلار و خصوصیت لر منتسب ایلر! اوقدر دئیر؛ تا طرفین قولاغینا یتیشر. چون اوطرفی صحیح یوللار یله موفق اولار! داشماز، هیسلمز، یا مان یاویز دئمز. بلکه دئیر: ای فلانی (من عالمین دیلنچی سی! سن وئردیغی وی دئنن؟! یعنی سن بئله دالی قال میسان منه نه؟ نثیه منی گوره جک گوزون یوخدی؟

۷۳۴--- من آقا سن آقا، اینک لری کیم ساغار:

زمانی ایکی نفرین، شریکلمه ایشلری اولار، اماهره سی ایسترنوز بوینیندن سالسین تاو بیرسی انجام وئرسین اهره سی جوربه جوربه بهانه لرگتیرلر. (معمولاً بئلنجی ایش خانواده ده اوشاقلارین آراسیندا چوخ گورسنر). وایش یرده قالارا کما کی اگر تک اولسیردیلر، حتماً انجام وئریب، جرّوبخنده جیب لرینده قالدی! گاهدا ندابوکلرین ایچره سینده ده گوروش و وقتی بیر ایشی هرایکیسی بویونلاریندن سالدیلار؛ وایش یرده قالدی گوررلر ضرر هرایکی سینه دئردی. عاقیللی سی ایسترا ایش بیرنحویله گورولسون، دئیر: سن آقامن آقا! اینکلری کیم ساغا؟ یعنی دورایکی یانلان ایشی میزی انجام وئرک! تا یرده قالما سین، و هیچ بیر میزده ضرر گورمیراخ.

۷۳۵--- ناققا تکین اودور:

وقتی بیر نفر زور، منصب، موقعیت دن سوء استفاده ائدر. هر نه الینه دوشر قاپسیریب و یوخ ایلر اوندماذکور مثلی دئیرلر. یا بیرکس هر یئمه لینی گورسه ترتر اودار! اوندادا دئیرلر

۷۳۶--- ناخیرا، قودوخ قا دما:

ناخیر، معمولاً اینک، جامیش، بیزو و اوچوز سوروسینه دئیرلر. بئلنجی سورونی اوتار انادا ناخیرچی دئیرلر. قودوخدا، ائشکین سوت امر بالاسیدیر. قودوخ چوخ شیطان وشلوغ اولار. اوزه ل اگر یاز قودوخ ایلا ایلله کی، قانمازنه نه سین هر یولا قویار وهریانا آپارار! موجب اولار نه نه بالا، ناخیرچی نی یوروب جانا گتیرسینلر! آخشامدا قودوخ اوینا ق ائیرینده ایله یورولار، بیچاره ناخیرچی مجبور اولار قودوخ قوجاغیندا ویا بیر حیوانا چادیب اوئوه گتیرسین! اودورکی تجربه لی ناخیرچی، تازا وجوان ناخیرچیرا برکدن برک تاپیشیر! ناخیرا قودوخ قادما! یعنی چولده وداغ داشدا عهده سیندن گلنمه سن هیچ! آخیردادا سنی مینجکدیر!

ایمدی بو مثلی اوندادا دئیرلر؛ بیر جرگه ویا دوست و مصاحب تفریح و تفرّج اوچون بیر یره گئدرلر. یا جدی ایشه و مهم طرح اوچون یغیشارلار. ولی بیر نفر اوشاق، یا گوجسیز ویا ناشی کسی کی، بیر آزدا شیطان اولار، بئلنجی جرگه یه قوشار؛ حتماً اونون حضوری چوخ ایشلرین آسان تاپمباغینا مانع اولاجاقدیر، اوندادا مذکور مثلی دئیرلر تا آپارماسینلر.

۷۳۷--- ناشی باشینا داش دئور:

منظور داشدان بعضی وقت داشین ئوزیدیر، وگاهدا دنا شر وبلادیر، کی ناشیرا اوز وئرر. بو مثلی هر ناشی بتایا، صنعتچی سیاستچی، مدیره، اکین بیجین چیه و خلاصه هر نوع ناشی لیفا

دئیرلر بیر نفر صحبت ایلیردی: من بیر برقی نی ایکی و اوچ لامپ رشته چکمه یه گتیردیم. استاد برقی چی ایشلیره ایشلیره ئوزوندن چوخ دم ویریردی: من ایلیرم، بنلیرم! فلان کرخانانین برق لرین من چکمیشم. او فلان شہرکین اتصاللارین من رفع ایله میشم و... صحبت لرین آردیمیندا دئدیم: اوستادالیوه دونوم؛ بیر رشته ده تبدیل چک هر ایکی طرفدن یانیب و سونسین. جواب وئردی گوزوم اوسته. ناغیل اولماسین! باشی ویدا آغریدمیریم! ایکی گون طول چکدی! اوستاد تبدیلی یاندرانمادیر!

اونلاردفعه فیوزی آددیریب ویاندراندن سونرا، ئوزون برقه وئردی! منیمده اورکیمی اوزدی! بیچاره آرواد هم منه قندداغ گتیردی! هم اوستاد برقی چیه! ایله کی هر ایکی میزین حالی یرینه گلدی! آرواد دئدی: دوزدئیبلر: (ناشی باشینا داش دئدر). کیشی هم سن ناشی سن! همده اوستا!

۷۳۸- --- ناجاق یاراسی گئدر، دیل یاراسی گئدمز:

... ای کاش حسد یا ند یران اولمیرا یدی

ئوز مغز لر ا ویناقی، ا ودان ا ولمیرایدی

خنجر یاراسی بیتر، گئدر دوست

دیل نیش یارسی، قالار اوتر دوست

چیرلر، انشیلر، قانی گئدر دوست

ای کاش بئلنجی دیل، یاغان اولمیرایدی

باشی اوزولوب، دیلین کسن اولمیرایدی...

هامی ادبیات لاردا قدیم و قدیمدن، مخصوصاً استبداد عصرلرده هر جامعه لرین بیلن لری یازیچی لاری، شاعرلری، قهرمانلاری و آتا آنالاری ئوز اجتماع سی نین معضل لرین حاکم لرین یاخچی و پیس عمل لرین، ظالم لرین، خائن لرین، بعضی طبقه نین ستم لرین؛ ویا عکسی یاخچی دورا ندا عدالتین و آزادلیقین یاشیل بوداقلارین، خلاصه هر معایب و حسناتین حیوانلارین دیلیرجه حکایه لر ناغیلار، شعرلر، اوتگون سوزلر دئییب و یازیب لار. غرب ادبیاتینده بو نوع ادبییه ((فابل)) و آذربایجان و هامی تورک فولکلوریک لرینده ((بولدی)) دئیرلر. غرب ادیب لری معتقد دیرلر تاریخده بو نوع ادبیات (اوزوب) یونانین قولوندن باشلانیدیر. ولی اسلام

تمدن و ادبیاتی سی نین باخیشندان، بولدی آدم و حوآ زمانی ایلان و قارقا حکایه سی لن باشلاتیب دیر.

بولدی ادبی سی او قدر شیرین، کسکین و موثر دی، قرآن کریمین یوزاون دورد مبارک سوره سی نین، بش سوره سی حیوانلار آدیندادیر. بولدی ادبیاتی، عتیق زمانین دن ایمدیره چاغ آردی سی وار، واولاجاقدیر. وگند به گند تازا و درین حکایه لر و قصه لر یارا نا جاقدی. تاریخ بویی آذربایجان و هامی تورک ادبیاتیلرده (بولدی) قالبینده، ساییز حکایه لر خلق اولوبدیر. بیر آزی مکتوب و چوخی سینه لرده فولکوریک باغیندا ئوز طراوتلی چیرپی نیشینا ادامه وئیرلر. وهر عسروجامعه دن دوری بیر آئینه دیلر. او جمله دن دئیرلر:

یوسف آدلی بیر کیشی، گونلرین گونونده مثله دن گوزل و خوش آغیز بیر عندلیب تودیر. ئوزونه لایق بیلیمیر. شاهها آپاریر. شاه عندلیبی قفسه سالیب، قصرین بیر طرفینده آثری قوشلار تک قرار وئیر. سحر وقتی عندلیب ایله گوزل اوخور و مین بیر دیلیله ایله ماهنی لار دئیر؛ قصرین و هامی دربارداچی لاری ذوقه گتیریب، مدوهش ائدیر. ایله کی هامی ئوز ایشین ذوقیدن، سریع و دوز انجام وئیرلر. شاهین بو هدیه دن سخا آلی چیچک لنیب، یوسف کیشیه ساییز انعام گوندیریر. وگون به گون شاهین علاقه سی عندلیبه آرتیق اولور. اما وزیرین گیجئی قالدیب، گیزلینجه قوشون دیننه و سویونا سم قاتیب، اوخوماقدان سالیب. ایکی اوچ گون عندلیب اخومور. شاه چوخ ناراحت و ملول وزیرین احظار ائدیب، دئیر: وزیریم تدبیر توکا! گوروم بو عندلیبه نه گلیبدیر؟ نئیه بئله ساکت اولوبدیر؟ وزیر الین چکیر آنلینه دئیر: قربان ایله بیر قوش یولدش ایستیر! شاه سوروشور: ایمدی هاردان تاپاخ؟! وزیر دئیر: قربان بونی گتیرن، یولداشیندا گتیر! شاه فوراً دستور وئیریر یوسف کیشی نی گتیریرلر. یوسف کیشی ایسته دی توضیح وئرسین، شاه اجازه وئرمیریب دئدی: دایانما گئدا! بو قوشون تاین تاپ گتیر!

یوسف آغیر غمیله اوئونه گلیر. دار و دونیادان فقط بیر سئرحه سی واریدی. سئرحه هیچ وقت اولانلار آتیرلماز دیر. سئرحه یوسفی بئله گورمک همین سوروشور: ارباب من سنه دئدیم؛ عندلیبی آپارما، بلایه دوشرسن! ولی طمع سنی آلدادیر! یوسف سئرحه نی بیر جیمدیک لئیب دئدی: گوزل وفالی قوشوم دئی گوروم نئیه ملیرم؟! سئرحه ده بیر آقیر قیر وئیریب دئدی: ناراحت اولما، سحر تزدن گئدیب گتیرروخ!

صبحین ایلك چاغی یوسفیلن سئرحه داغلارین دالیندا، بیر عطیرلی و چیچک لی ولی طلسم اولوموش و اوجی قئیه سی بیلینمز باغا یاخین لاشدیلار. سئرحه طلسم دعاسین یوسفه

اورگدیب، باغین ایچره سینه وارد اولدیلار. یوسف کیشی، آعاجلاردا اوقدر اول عندلیبدن گوردی سس سسه وئریب اوخورلار، حیران قالدیراوا احساس ایله دی آز قالیرهوشی باشیندن چیخسین! اما سئوچره ماجال وئرمه دی، دئدی: کیفیلن مه تزاو! یوسف ده تزاراق بیرین تودیب قوینینا باسدی. قوشی تودماق همین گرکی قوشلارین شاد ماهنی لاری غصه لی اولدی اولی یوسف کیشی نه سایدی ونه قولاغ آسدی اتیرتوش شاهین دربارینه سای یولادوشدی.

ایله کی شاه عندلیبی گوردی، سوینجیله دئدی: منی ایستیرن یوسفه انعام وئرسین! یوسف کیشی اوقدر انعام یغدیکی، هر نه قدر سادیب ویئسیردی قورتولمازدی! و عندلیب لرده بیر بیرلرین گورمک همین ایله ماهنی لاردئیلر؛ دربارچیلار زمان و مکانی یاددان چیخاددیلار! اما واما گنه نچه گوندن سونرا وزیرین توطئه سیله قوشلار ساکت اولدولار. شاه گنه وزیرین چاغیریب، سوروشدی: وزیر تدبیر ایله! دئی گوروم بو دفعه نئیله اوخومورلار!؟

وزیر بو دفعه ده ال لرین بیغ لارینا آپاریب، ایکی بارماغ لاریله ایکی بوروم ائشیدی! بعد دئدی: قربان امن اوجور کی ائشید میشم! بو قوشلارین بیرملکه لری وار. هرقرخ گون دن بیر گرک اونی گوروب، درس آلیب بعد اوخورالار! شاه دئدی: وزیریم! تز قوشون گوتورا! گند ملکه هاراندادیر تاپ گتیر! وزیر گولوب دئدی: قربان بو ملکه نی کی من دئیرم، توران قوشونودا گتیرنمزا! بلکه گرک طلسمی لن گتیریله! شاه دئدی: هانسی طلسمی چی ماهردی؟ بعد آتیردی: هامی ساحرلری یغ دربارا! وزیر دئدی: قبله عالم ساغ اولسون! بیزیم، جادوچی لرین ایشی دگیل! بلکه بولاری گتیرن هامیدان قابل ساحردی! شاه وزیرین منظورین سئچیب، دستور وئردی یوسفی گتیرسینلر!

یوسف کیشی تازا قلیانی چاغلیریب و تازا دم چائی قاباغینا قویومیشدیر. وهردن قلیانا درین و دادلی نفس ویریردی. و توندوسینده مزاح اوچون سئوچره یه سای ی پوفلوردی! بعد وار دولتینه باخیب، انله نیردی. شاهدان آلان قیزیل لاری و خلعت لرین یرلرین سالیشدیریردی! بلنچی عشقی زمانینده، بیردن بیره قاپیسی هیسیله چالیندیر! ایله کی قلیانین توندوسو بوغازیندا بولوک بولوک اولوب اوسچودمئیله دوشدی. هله ئوزونه گلمه میشدیر، قاپونین دالینلان غضبلی سسیله دئدی: یوسف، تزاو! حضرت اشرفین سنه امری وار! یوسف نه آغلیرا بیلدی! ونه دایانابیلدی! انئشه سی قاجیب، مامورلارین قا با غیرجا دربارا سای یولادوشدی.

یوسف خان غصه یوکیله دربارا گیردی، گوردی: شاهین خیردا بیوک نوکرلری، قره باشلاری سیرا سیرا دوزلولولر . وزیر وکیللر بیر بیرلرینه سئوچشییلر. آسه آسه سلام وئردی. شاه هیسلی دئدی: کیشی هریانلاندیرا گئدرسن، بو قوشلارین ملکه سین تاپیب گتیررسن! یوسف کیشی ها یا لواردی یاخاردیکی: من ایلیرن مرم! مندن نئیله بئله یکه انتظار یوز وار؟ اما شاه ایکی ایاقین تپدی بیرباشماقا! غضب لی دئدی: گئد گوزومدن ایت! ملکه نی تاپ گتیراوالسلام! یوسف اوئونه قایدیدی. اما نه اوئوی! بلکه یانارجهنمه داخل اولدی! یوسف اوئوه گیرمک همین دیزلرین قوجاقلیریبا باشلادی های هایلله آغلاما. گاه ئوزونه یامان دئیردی! گاه شاها! گاه ایستیردی وسایلین یغا قاچا! اما مال ودولتیندن ویورت ویواسیندن کچنمیردی! سئرچه یوسف کیشینی بئله گورنده، رحمه گلدی. قومدی یوسفین غملی چئنینه، مهریله دئدی: یوسف چوخ آغلاما! غم یئمه الله کریمدی، اونودا گتیروخ! یوسف بوسوزی ائشیدمک همین گوزلری اشیقلا نیب، سوروشدی: هیچ بیلیرسن نه دئیرسن؟! آخی نه جور؟! سئرچه دئدی: دور ایاقا هله بیر قلیانی چاغلا چائی قوی! بزمی دوزد گوراخ! بعد دئیم! یوسف دم دوده سین سازلادی. بعد دئدی: سئرچه دئی گوروم! سئرچه دئدی: اولاً منی بیرده خیردا میردا حسابلاما! ثانیاً هر نه هجت دئدیم مهیا ایله! ثالثاً منیم بو خدمت لریمی یاددان چیخادما!

یوسف کیشی سوزینه داد و دوز وئره وهمده ارادتین سئرچه سینه یتیره دئدی: اولاً منیم وار یوخیم سن سن! ثانیاً هر نه امرایله سین تهیه ائده جاغام! ثالثاً من ناکیشی دگیلم دوزو چورکی ایتیرم! هر ایکی سی بورد و بدل سوزلردن کیف ایله دیلر! سئرچه بیگ گئجه وسایل مورداحتیاجی بیر بیردئدی. یوسفده اوچ گونین عرضینده مهیا ایله دی. دوردونجی گون صبح صبا دل گوموش ساچلارین سئرب سئرمه میش یولا دوشدیلر. آزگئددیلر، چوخ گئددیلر بیرمعطر و روحی دیریلدن باغین قاباغیندا دایاندیلر. سئرچه ازله طلسم دعاسین اورگدیدی. بعد تخت روانی آتین اوستون دن یوسف کیشی نین چئنینه وئردی. دئدی: دعانی اوخوروب باغا گئیجه جکسن. باغین خیابانین تودیپ، دوزگئده جکسن. سن گئده گئده دوره دن، یردن و گویدن سس گله جک:

آدام بادام اثیری سی گلیر!

شا ققلی بادام اثیری سی!

خمیریاپان ایری سی گلیر!

بو غدا یثین ها را گلیر ؟!

جوا بیندا دا دئیره جکلر:

ا و غورلیغا یواش گلیر !

گورنه با خا باخا گلیر !

مگر بیزی تا نیر گلیر ؟!

یوسف عمی اگر دونه سن ویا بیر سوزدیره سن ! حتماً باشیوی اوزه جکلر! اصلاً باش وئرمیره جکسن! دوز یولی تودیب گنده جکسن. باغین اورتاسیندا ، فیل دیشین دن اولان تخته، سوتدن آق، گولدن لطیف فرشته دن گوزل بیرقنادلی خانیم یاتیبدیر! بعد سئرچه قانادینین آلتین دن بیراوت یاپراقی چیخاردیب وئردی یوسفه دئدی:

بو اوتی یواشجا بورنی نین قاباغینا تودا جاسان. ایله کی بی هوش اولدی، آرام گوتوروب، تخته قویوب گله جکسن اولی گلنده گنه ده خوفیلی سسلردئیره جکلر:

ملکه نی آپا رد یلار !

اشیق گونی قارادیلار !

بیزی یا مان ساراد دیلار!

ال بیراولون قویمیراخ

قویمیراخ!

گنه سن باش وئرمیره جاقسان ودالا دونوب باخ میرا جاسان! یرین باغدان ایشیکه چیخیب ئوزووی منه یتیره جاسان! یوسف دئدی: گوزوم اوسته.

یوسف کیشی قورغا قورغا ، تیتره یه تیتره یه باغا داخل اولدی . مسیرینده چوخ قورغولی سسلر، سوزلر! یشیدیر! توک لری بیز بیز اولوب ، دیزلری اسمه یه دوشدی. اورکی سئرچه اورکین دن بتر چیرپینیردی! تا کی ملکه نین تختینین قیراغینا چاددی. یاپراقی خانیمین بورنینا توددیب، بی هوش ایله دی. بعد خانیمی دالینا آلدی ، قان ترین ایچینده باغدان چیخدی.

سئرچه نین کومکیله آتین اوستونده کی تخت روانه قویدیلار. بعد دربارا آپاردیلار. شاه وهامی درباچیلر وقتی ملکه نی گوردیلر حیر ان قالدیلار! چون ملکه نین علاوه ایکی قانادی واریدی! بدنی قو توکی تک آق ویومیشاق توکیله بیرایستمه لی سیاقدا چیتمه دول میشدیر!

ایله گورچک وگوزلیردی، هامی قصرین نظمین پوزوب، ایستیر دیلر یاخیندن ملکه یه باخسینلارا شاه فوراً دستور وئردی قصرین لاب یاخچی وگورکملی یرینده ملکه یه منزل وئریب، مرواریدو صدفدن تخت دوزدسینلر. یوسف کیشی یه ده آغیرلیقی جان گوموش قیزیل وئردی. ملکه آئینیپ گوردی ئوزباغی عوضینه، بیرنا بلد قصرده یاتیدیر! اولده ملول اولدی. ایسته دی آغلا سین اولی عندلیب لر مجال وئرمه دیلر! ملکه یه گوزل گوزل ماهنی لارا وخور دیلار. شاهدانین لاب طمعلی و دادلی غذا لارین، گوزل واورک آچان لباس لارین و طراوتلی شادلیغ لارین تهیه و مهیا اندید، قینچه لی قیزلاری اونایولداس وئردی. ولی وزیر گونده دیل دوداقین جمیریردی! نقشه چکیردی! اظهرده هامیدان چوخ محبت ایلیردی! و احسن احسن دئیردی! انا ئوزون شفیق و صدیق مونس نشان وئرسین!

وزیر گونده ملکه ییلن آزا خلوت اندید، اونی انتقام آماغا تحریک ایلیردی! بالا بالا ملکه نین اطمینانین جلب ایله دی. بیر گون دئدی: ملکه خاتون! بو سوزلریکی دئیرم، هیچ کیمسه یه دئمه! من بیلیرم! سنین یرین بورا دگیل! سنی یازیغ و جلای وطن ائدن یوسف آدلی بیر خبیث کیشی دیر. من اونلان سنین انتقامی وی آلاجاغام! اگر منیلن ال بیر اولسون، نجات وئرم! ملکه جواب وئردی: من نئیلیره بیللم؟! دئدی:

سنه بیر آز ساری کوک، وبش آلتی دنه قوری چورک وئره جاغام! اساری کوکی ئوزوه یاخیب، قوری چورک لری تشکی وین آلتینا قویا جاغسان! ایله کی شاه کناریوه گلدی، چورک لری خیر دیلداد، ئوزووی خسته لیکه ویرا شاه سوروشسا، نئییه مریض سن؟ دئتن: من هر قرخ گوندن بیر گرک شیر سوتیله یوینام! قالانی منیم عهدمه!

شاه همیشه کی وقت، صبح یوخیدان دورماق همین گئددی ملکه یه باش ویرسین. ولی گوردی ملکه سارالیب، ویریندن دورانمیر. وهر دیشدیکجه بل بوخونیندن خیرتی خیرتی سسی گلیرا شاه غملی سوروشدی: جانیم سنه فدا اولسون! نه اولوبدیر؟! ملکه خاتون زاریلدیرا زاریلدیرا دئدی: قربان هیچ زاد! سنین الین دن گلما! شاه صلابتیه دئدی: من شاهام! نئجه الیم دن گلما؟! هر نه لازم دیر دئی، بیر ساعتده فراهم اندیم! ملکه دئدی: قبله ی عالم ساغ اولسون! الله دان گیزلین دگیل، سن دن نه گیزلین! من هر قرخ گونده بیر دفعه شیر سوتیله یوینارام! ایمدی وقتیم دیرا شاه دئدی: نه جور تهیه ایلر دیز؟! هاردان گتیردیز؟! ملکه جواب وئردی: منی بورا نه جور گتیریب سیزا سوتی ده اوجور گتیره بیلر سیز!

شاه، وزیرین تحریکیله فوراً یوسف کیشی نی احضار ایله دی. یوسف کیشی چوخ آغلادی، شاهین وزیرین وهامی دربارچی لرین ایاقینه دوشدی! وئوزون یردن یره چالدى! بلکه شاه بودفعه نی معاف ایله سین! ولی شاه علاوه قبول ایله مه دی بلکه قتله ده تهدید ائدیبه دئدی: اگر بیر آزدا دایانسین وئره جاغام دریوه سامان تپه لرا یوسف درباردان ائشیکه چیخماخ همین، فیکری بو اولدی؛ مال ودولتین قویوب، اولکه دن قاچسین. ائوینه گئددی. نئچه دئررلی دیونجکی بیر بوقچایا باغللادی، بیر آز قیزیل گوتوروب، آتا میننده، سئرچه یتیشدی. سوروشدی: یوسف عمی هارا؟ غم وغصه پلوی بوکوبدیر! گنه نه اولوبدیر؟! یوسف آغلیرا آغلیرا دئدی: الیم سینیردی امن او چادلامیش وشوقریب قوشی شاها آپارمیردیم! تا بو قره گونلره دوشمیردیم! اونلان گلن گوموش قیزیلین ایچینه زهرقاتیم! من هارا؟! شیر سوتی هارا؟! سئرچه بیگ منی حلال ایله: داهی بیر دفعه لیک گئدیرم! سئرچه ایله کی ماجرانی ائشیددی؛ ویوسفین ندامتین گوردی ئوزئوزونه دئدی: داهی دانلاماگلزم! گل سئرچه لیک ایله! بودفعه ده یوسفی نجات وئرامحبتلی دئدی: ناراحت اولما! آتدان دوش. گل بیرآزئیخاچ! سونرا تصمیم توداخ!

بیر آز بدن لرین توددیلار! سئرچه دئدی: یوسف آقا، دور گئداخ مئشه یه! یوسف قوزی تکین سئرچه نین دالینا دوشدی. مئشه یه وارد اولدولار. سئرچه یوسفی آپاردی بیربولاغین باشینا. ال لرین، اوزلرین یویوب بیر آز دینگل دیلر. بعد سرچه دئدی: یوسف جان، بو بولاغین یاخین لیقیندا بالاجا بیر قویی قاز! اجاسان. اوردا گیزلنه جکسن. گئجه یاریسی شیرلرین سوروسی سو ایچمه یه بورا گله جکلر. شیرلرین بویوکی نین ایاقینه بیر قمیش باتیب ائیرین چرک ائدیبدیر. ایاقی یکه داشدرمک همین آغیرنین شدتیندن، نعره چکیب سونرا هوشدان گئده جکدیر! فوراً چیخیب بوچلبتین لن قمیشی چیخارد! اجاسان! سونراقوئیا گئیه جاغسان! شیرین ایاقین دن چوخ قان چرک گئده جاقدیر. ایله کی شیر هوشا گلدی، و بدنینده درمان احساس ائددی! بیله جکدیر، بیرانسان اونى درمان ائدیبدیر! دیره جک: ای انسان هاردا سان ئوزووی نشان وئرا! اوندان چیخیب، شیر سوتی تقاضا ائده بیلرسن! گئجه اولدی. شیرلر نعره یلن بولاغین باشینا یغیشدی. سلطان شیرین ایاقی داشا دئردی. آغیریدان ایله نعره جکدی، علاوه هامی شیرلر رعبدن قاجدی. یوسفینده آز قالدی زهری داغیل سین! اما وار دولتین یادینا سالیب، ئوزون زوریلن ساخلادی. شیر بورنه تکین یره یخیلدی. یوسف فوراً چیخدی، قمیشی ایاقیندن چکیب چیخاددی! بولاغین دوره برین

قانیله چرک آغزینا آلدی. شیر هوشا گلندن سونرا، احساس ايله دی توخدورو بدیرا بیر آرایاقین یالادی. آغری احساس ايله مه دی. چلبتینی وقمیشی گورمک همین، بیلدی بو انسان ایشی دیر! سترچه دئدیکی تک یوسفی چاغیردی. دئدی: تقاضان نه دیر؟! یوسف چوخ ادبيله دئدی: جناب شیر من بیر آز شیر سوتی ایستیرم! شیر دئدی: گوزوم اوسته اسوت اوچون قاب گتیرمیسن؟! یوسف دئدی: یادیم دن چیخیبدیر! سلطان سوتلری شیر دریسینه دولدوروب ، نئچه شیره چاددی. بعد یوسفین قاباغینا قوشوب یولا سالدی. یولدا سترچه دئدی: یوسف آقا ایمدیره چاغ ، نئچه دفعه نانجیب وزیر ایستیریب بیزی اولومه وئرسین! ایمدی بیزیم نوبه میزدیر! ايله کی دربارا یتیشدین، دیره جاغسان: جناب سلطان شیر! آداملارین شاه اعظمینه سلام گوندردی! دئدی: قبله عالمن اوزیرو. وزراسی یوخیردی، منیم تکین دثری بوغازاندیب، سوت اوچون یول لیره ؟! کیمسه قاب سیز سوت آپارا بیلر؟! اگر واریندی، من منتظرما یوسف جان، بلکه کینه لی وزیرین شیرین بیر دفعه لیک آرادان آپار! یوسف شیر سوتین آپارماخ همین شهر وکندلرده ئوزونه عجیب هییت وشوکت قازاندی. وقتی دربارا وارد اولدی، سترچه دئدیکی تکرار ايله دی. شاهها بو سوز اوخدان بتر اثر ايله دی. فوراً دستور وئردی: وزیری واونون آداملارین دری بوغازایله سینلر ! ویوسف کیشینین الین شیره یوللا سینلار ! وزیر ها یا لواردی یاخاردی، کی: من یالان دئمیشم!

ولی شاهین غضبی سونمه دی وفرمانی دونمه دی. وزیری و آداملارین بیر ساعتین عرضینده دری بوغاز ايله دیلر! یوسف کیشی نوکرو نایب صاحبی اولدی. آدین اشرافیت دفتیرنده یازدیلار! بیر عزیزلیکی مین اولدی! داهی یوسف بیر آدلی سانلی کیشیه دونمیشدیر. سترچه چوخ افتخاریله یوسفین کنارینده اولوردی. اما یوسف داهی گاه گاه سترچه نی دون شانی بیلیردی! تا بیر گون درباردا سترچه نین وجودینه شرم ايله دی. اوئوه گلمک همین دئدی: سترچه خان، داهی سنده قوی گئدا داغ داشدا یاشا ! منیله سنینکی تودمیر! سترچه ملتسمانه دئدی: یوسف آقا داهی من، سنیلن دربارا گلمرم! سنی شرمسار ائدمرم! قوی سایه نده دالدا لانیما من یئمه کیم بیر اولسا ، خیریم مین دیر! یوسف ظاهرده قبول ايله دی. اما بیر گون عمداً ایاقین سترچه نین بئلینه قویدی! بیچاره سترچه آغزین آجیب همیشه لیک یومدی! یوسف کیشی هر زمان احساس ایلیردی ، بیر بالا بنا هیبت دن و یا احترامیدن دوشوبدیر، گئدیردی شیرین حضورینه. گاه شیر بالاسی آیلردی! اگاه شیردری سی گتیریردی!

گاهداند! لاب هیبت قازان سین، شیر لَرین بیر ین مینیب، مئشه دن ائوینه گلیردی! هامیلارین نظرینده یوسف کیشی قهرمان ، پهلوان و افسانه اولموشدی! یوسفینده ایله توقعی سی اوجالمیشدیر، انتظاری واریدی ؛ هر نه دئدی، گرک عملی اولوردی! یابیرره گئیردی هامی گرک کپی چالیردیلا رهورا چکیردیلر!

قاباغینا چیخیردیلا! بئلنجی یونجول و آدام یوران ایشلری باعث اولدی، داهی بالا بالا احترامان دوشسون. گرکی گنه اوزده احسن احسن دئیر دیلر. یوسف کیشی درین دن مردمین نفرتین، ئوزی اوچون احساس ایلیردی. ولی غروری و تکبری اجازه وئرمیردی ئوزنه آلسین! اویا شیوه سین دئیش سین. تابیرگون گوجللی و اورک گوبک لی جوانلارین بیر جمع ایچینده یوسفه اهانت ایله دی! یوسفده بیر سوزنه اوچ سوز جواب وئردی. ولی تصمیم توددی، گنه مردمه گوزداغی وئرسین! بعد اوجسور جوانی تک لیریب حسابینه یتیش سین!

صبح اول وقت مئشه به گئددی. طبق همیشه سلطانین آمری نین حمایتینده، تکبریه سلطانین حضورینه یتیشدی. شیر لَرین قورولتای واریدی. اونلان بئله سلطان یوسفیه محبتلی خوش بش اندیب، ایستی تحویل آلدی! یوسفده سلام وئریب، شیرین ساغیندا ائرلشدی. سلطان هر دانیشیقیندا یوسف اوزون یان تودیردی! شیر متوجه اولوب دئدی: یوسف عمی! جیلم! نئییه من هر دانیشاندا باشیوی دالا! پاریرسان؟ جواب وئردی: جناب شیر ایله بیر تازا شکار یئمیسن! آغزینلان لیش ائیریمی گلیر! شیر، تاش توش لاری نین یانیندا بیر آرز پوزولدی! تومدی! و بیرسی شیرلر سلطانا خاطر یوسفین جسارتیندن علاوه مکدر اولمادیلا! بلکه ئوزلرین ائشید ممه مزلیقه ده ویردیلا. ولی سلطان گوز آلتی یوسفین ناجاغینا باخیب، دئدی: یوسف آقا! ناجاغیوی گوتور نه گوجین وار ویر منیم باشیما! یوسف ایشی سئچدی. ال ایاقا دوشوب، التماس لحنیه دئدی: سلطان الله منیم الیمی سیندیر سین! من بئله غلطی ایله مرم! شیر بودفعه حکمیه امر ایله دی: ویر! اگر ویر ماسین، دستور وئره جکم بوشیر لر تیکه پارچا ائده لرا! یوسف کیشی شیرین غضبین و او بیرسی شیر لَرین صدفدن آق و شمشیردن ایتی دیشلرین گورمک همین ناجاغی گوددی. نه گوجی واریدی! شیرین باشیندن کوبسه دی! شیرین باشی ایکی آچیلدی، قان سو یرینه آخدی! شیرده حالدان گئنده گئنده، او بیر سی شیر لره اشاره ایله دی: ایشیز اولماسین! یوسف ده ناجاغین گوتوروب، قورغیدان مئشه دن قاچدی! ایکی اوچ آیی بو قضیه دن سوروشدی. یوسف کیشی

ده قورغودان مٹشیه دولتان میردی. و بیل میردی : آیا شیر اولوب یا قالیری؟ بیر گون درباردا نوز صندلینده غروریلہ اوتورمیشدیر. کیفیلہ یثیب ایچیب و ائلہ نیردی. شاه دئدی: یوسف قهرمان! منیم بو خیردا اوغلیما گئد، بیر شیر بالاسی گتیر. یوسف نخوتیلہ جواب وئردی: گوزوم اوستہ! ائوینہ سایی یولا دوشدی. گنجہ پرده پرده یوخولار گوردی. اوجملہ دن سترچہ نی! شیرین باش یارماسین! مال و دولتین املکہ نی و... سحر یوخدان دوردی؛ بیر آز فیکر ایلہ دی! اما نوزونہ قوت قلب وئریب دئدی: شامی چوخ یئمیشدیم! قرہ باس میشی میش! ناجاغین گوتوروب، و آتین میندی. مٹشیه سایی یولا دوشدی. تیر توش گنہ سلطانین حضورینہ یتیشدی! گوردی شیر قیوراق اوتوروبدی. بیر آلا قولار کیف و احوال ائدی، ائدمہ میش! دئدی: جناب شیر منہ بیر شیر بالاسی وئر! تلہ سیرم اهر نہ قدر تز اولسا اثر بئلہ یاخچی دیر! اشیردندی: گوزوم اوستہ! جناب یوسف! ولی گل یاخینا باخ گور باشیمین یاراسی توخدوروب یا یوخ؟! یوسف کراہتیلہ شیرین باشینا باخدی. تظاہر اوچون واه واه ائدہ ائدہ، الیم سنسین دئیہ دئیہ! گوردی علاوه یارا بیتیدیر! بلکہ قاسماغیدا قالمیریدیر! دئدی: ماشالله سلطان، سنین نہ قدر قدرتین واری میش؟! نہ شیرین اتین واری میش! شیر پنجه سیلہ یوسفین قولیندن یاپیشیب. محکم سیلجہ لہ دی! دئدی: یوسف خان، ولی اورکی مین یاراسی دیلی ویلہ یارمیسن اهلہ توخدا میریدیر ایمدیده کی ایمدی دی، ایرین چرک وئریر! بعدا و بیرسی پنجه سیلہ ایلہ یوسفین باشیندن ویردی؛ باشی خشخاش تکیں داغیلدی. یوسف دیلی آجلیغین عاقبتین بیر (وای) لہ دوشوندی! بئدہ بوبولدی نی ((آخار)) (قاینایندا) یازجاغیردیم. ولی بومثل تبیین اولما، محترم حضوریزہ تقدیم ایلہ دیم.

مزبور مثلی اول وقت دئیرلر؛ بیر نفر دیلی آجلیغ ائدرودیللہ آئری سینین اورکیندہ نفرت و انتقامی الولا ن دیرار. و نوز عالمیندہ دئیر بئیہ سوزودی دئیپ گئدیدیر! اما حمق دن بیلمز طرفی ہر لحظہ دیل یاراسی ویرانا فیکر ائدیر، و مناسب فرصت آختاریر انتقام آلیب، اورک یانقی سینی سوندیرسین! احتی اگر بیر نفرہ مالی و جسمی ضرر ویرسالار بیر آز عذر و تمنادن سونرا گوز اورتوب، باغیشلارلار. اما دیل یارسین دن تکہ توک انسان کچیپ دیر!

۷۳۹ --- نئجہ دی قا نمیرام ، قالاسان یانا یانا!؟

بو مثل فقط قانماز، جاہل و نادان آدمین مثلی دیر! وقتی بیر نفر علیم، شریف، خیر، اورکی یانان، بیر قانماز شخصہ مہر و محبتیلہ، منطق و اخلاقیلہ، علم، نصیحت، تربیت، علم، فن

و اورگه ديب! دوز يول گوسثرر؛ قانماز مرگب جهالتين دن! علاوه قولاغ وئرمزابلکه مذکورمئلی دئیرا پخمه ليکینه هله افتخار ائديب، بيرده قينجیلدارا
۷۴۰--- نقد سيلی، نسیه تپیک دن یاخچی دیر:

بو مئلی نقد آل وئرين حسناتين ومنفعتين هر ايکی طرف اوچون تبیین وتعريف ايله مک اوچون دئیرلر. بير نفر صحبت ایلیردی: محله دوکاندارين دن آل وئر ایلرديخ. دوکاندار بيرگون دئدی: فلانی اگر ئوزون اوئوده اولماسين، اوشاقلار گليب وسايل آپارا بیلرلر، معطل قالماسينلار. آیی باشی حساب ايله ريخ. اوشاقلارهر نه لازم اولوردی گنديب دوکانداردان آیلردیلار، منده آی باشی هر نه حساب اولسیردی وئرردیم. اما بو ناکیشی هر نه تاریخی کچمیش ویا کهنه بير زادی اولارمیش، گویا نسیه آلانلار وئررمیش او هر دن بيرزه ده بئلنجی بعضی وسايل وئرردی! ولی اوزونه گتیرمزدیم! داهی بالا بالا شورون چیخاددی. ايله کی بيرگون بيرقوطلی تمات وئرمیشدی، نچه آی تاریخ مصرفیندن سوروشمیشدی! (البته تاریخینه ئوز عالمنده ال دولاندير ميشدی) ورب قرمزى رنگ عوضينه، قب قره رنگی، وقوغومیش ایری واریدی! خانم استفاده ائدمیریب، ساخلامیشدی، آخشام منه گوستردی. حق سلاما لطمه دئرمه سین، تماتی قیترمه دیم. ولی گئدیم، نه حسابی واریدی وئرديم. دوکاندار دئدی: فلانی هله آی باشی اولمیریدی! ایمدی نه حسابی؟! دئدیم: دئیرلر: نقد سيلی نسیه تپیک دن یاخچی دیر! بو دفعه دن نقد آل وئراده جاغیخ. انشاءالله کهنه بير شئیده وئرمه سن! عکسینده، بعضی آل یئییه آداملاردا واردی، نسیه آلارلار، اما پولون آپاریب وئرملر! بئلنجی نسیه خوارلاردا، دوکاندارلارین آفتی دیرلر! بير تجربه لی بقال دئیردی: من هر آداما نسیه وئرمه رم. فوراً بیللم، کیم حسابین وئرندی، کیم وئرمرندی! دئدیم: آخی سن درسین اوخوميسن و یا خارجه دن دستگاه گتیربسین!

تا بيله سن کیم پول وئرندی، کیم وئرمرندی؟! گولوب دئدی: یوخ داداش! بیرغریبه لرکی ائولری ثابت دگیل، اولارنسیه آپاریب پولون وئرملر! بیرده، وقتی بير نفر دوکانا وارد اولدی، هر زادی سرتیغ یانا بول بول و بدون بوکی قیمتین سوروشا ایسته دی! مثلاً ایکی بسته چای، ایکی تاي دوگی، اوچ کله قند، بش کیلولپه، قیمتلی شکلاتلار، بش آلتی قوطلی تون ماهی هابئله گوره ن یئمه لیر لردن یغدی، بیل لم، بوآلماق بیردفعه لیک دیر! داهی من بئلنجی مشتری نی، ها چان قولاغیمین دالین گورسم اونودا گوره بيله جاغام! بوجور

آدامادا نسیه وئرمه رمالولی وقتی بیرنفر اوتانا اوتانا لازم اولان وسایلین، مناسب ایسته دی
وقیمتین سوروشوب بعد سنچدی، حتماً بئلنجی شریف مشتری گتیریپ پولون وئرندی!
۷۴۱--- نیت هارا منزل اورا:

دبیرستان مقطع ینده درس اوخوردیخ. همکلاس لاریمیزدان بیر لایغا، دعوايه، بيله
سین پلیس قووالاماقدان، زنداندا دوشوب وقمار خانایا گئدمه دن خوشی گلردی! هر سوز
وحکایت بئلنجی یرلردن دوشردی! بو هم کلاسی میز، دوزدن و یالاندان لاب ناب وهیجانلی
سین دئیردی! اکثر! جیبینه بوچاق قویوب ولوطی یانا سیگار آلیش دیراردی! کتین چئنینه
آتیپ، بعضاً چاغیر ایچیپ کیفلنردی.

ایل لر سو تکین آخیردی. بو شخص بئلنجی خوی خاصیتيله اون ایکی مدرکینده
آلانمادی. یتدی سکیز ایل دن سونرا همان شخصی خیاباندا گوردوم. قیافه دن چیخیپ ،
بورنی ایشکه لیب !گوزلری اعتیاد دومانیندا خمار لاتیرا و بیر یاوا پنچک اثرنینه
ویواشجالوزی کسنلردن پول تقاضاسی ایلیر!

گرکی دفعه لر اعتیادین ترک ایلدیر میشدیلر، اما تزه دن خطده دوشمیشدیر! چون نیتی قارا
گونى سویمکیدى! گونلرین گونونده قمار خانالارین بیرینده الده اولدی اوقتی اولوم علامیه
سین اوخوردوم! همکلاس لارین بیرى افسر نیروی انتظامیردی! دئدی:

حبیب جان افسوس یئمه ، دوز دئیلر (نیت هارا منزل اورا)! البته عکس مثل مذکوردا
صادق دیر، وقتی کی بیرنفر ایستربویوک علمی، سیاسی مالی و یا هرایشه یتیش سین، همتيله
فعالیت ائدیپ، و هرسوز و صحبتده ئوز آرزوی سیندن دئیر. وسعی همتی بو اولار، هدفینه
چاد سین. ویوزه دوغسان بش بئلنجی همتلی شخصلر هدف لرینه چادارلار. اوندادامذکور
مثلی افتخاريله دالدا سیندا ویا ئوزونده دئیرلر.

جناب آقای محمدرضا مقدسی اولکه میزین دوزلی، صدیق و دئیرلی شاعری بویورار:

آدام وار کی آدیندان

قورخو یاغیر ، دولوتک .

آدامدا وار آدیندا

یاللی گندیر، گول چیپک. ...

۷۴۲--- نه اولور ، نه ایتیر:

اوآدامین باره سینده دئیرلر؛ ئوزعایله سینه،ایل و طایفه سینه،کندوهمشهری سینه علاوه خیری اولماز،بلکه اذیت و آزاری ویا ننگ و عاریده اولار.اونلان بئله هریره،وهر خطرہ حادثه یه گئدیب ودوچاراولار،گنه سالم قالیب،قائیدار!هامی اونون محو و ایتمه سینه نفرین ایلرلر!اما بئلنجی آدام گئد به گئدغلط ایشلرین غلیظ لدراولی جسمی آفته توش گلمزاوندا مذکور مثلی نفر تیله دئیرلر.

۷۴۳--- نه بالین ایستیرم،نه بلاسین:

او آدامین باره سینده دئیرلر؛ بیر خیری اولسا ، نئچه بلا و ضرریله توام اولار.یا بیر بالا جا خیر یتیرر،عوضینده مین طلبی اولار.

۷۴۴--- نه خوش گونده آدامسام؟ نه تورش گونده بادامسان؟:

بخیل،حسود،دیا ز فیکر،قاشقا باقلی،عبوس،شیرینلیکی آجیلیغا،راحت جلیغی زحمته تبدیل ائدن آداما دئیرلر.مصدیقی چوخ دیر.او جمله دن مدرسه لرین بیرینده،بیرامکداشی میزواریدی.او قدر حسود و بخیل آلچاق شخصیت و منفی باخیشی دیر،گور سیردی همکارلار شادیلار،وبا هم دئیپ گولورلر،حتما گلن تفریح ساعتینده آرا قاتیشدیریب،آجی سوزلر دئیپ وهامی نی ناراحت ائدردی.اچوخ وقت مدرسه یه شاد گئدردیخ،اؤه قائیداند!آغزی آجی!تابیرگون امکدا شلارین بیرى او منفی شخصیتلی آداما دئدی: ناکیشی نه خوش گونی هوش ایلیرسن!نه بدگونی؟!هاچان آدام اولاجا غسان؟(اولکه میزین معاصر تاریخینده آموزش و پرورش تنها اداره دی کی همیشه ئوزون ئوزایچره سیندن اصلاح ائدیب وایلر.علتی ده یودیرکی،بوشریف اداره ده ساییز بیلن،متخصص وپاک انسانلار وار کی اجازه و ثمریب ووئرمز لر حقه باز ، زور دئیرن و ناپاک ال لر بئلنجی اداره نین منزہ وعرشلی حورمتین یره سال سنلار.)

۷۴۵--- نه چیخاردیب آدماق اولور، نه چئرئئیب اودماق اولور:

بومثلی حضرت علی(ع)مین فرمایشدن گوتوروبلر.اووقت دئیرلر!بیر شغلدن،ایشدن شخصدن، یولداشدان،قوم واقربادن،ثروتدن،حادثه دن یئمه لی دن، اسباب وهجندن ویادرس و علمدن گوز اورتمک اولمور،عین حالدا تحمل وسیتدیرمکده اولمور.

۷۴۶--- نه دين دن کچه بيلير، نه دونيادان:

ايکي ديللي ومُردد آدما دئيرلر. زماني بير نفر نامشروع وضد انساني ايشه ، عمله، ثروته ، منصبه و... راست گلر؛ دونيا نظرين دن قابل توجهه وابتيعا دير، ولي انساني، وشرع نظرين دن حرام سايي لار، مُردد کس کاليشا بيرنحويله هرايکي نظري توجهه ائديب فايدالانسين. اوندامذکور مثلي دئيرلر.

۷۴۷ --- نه قاباغينا کچمک اولور، نه دالينا:

کونز، بدباخيش ومنفي فيکر آداما دئيرلر. بئلنجي شخص هاميرا وهر عمله پيس باخار. ويا خچينيدا پيس بيلر! پيسيده کي پيسدير! بئلنجي آداميله هرنجور گوروش ائديله ويا حرمت واحترام قويولا، طرفي سانجيب، ئوزوندن دفع ايلر. ياعقده، اثرينده، ئوزون دن بتر راضي اولارا! بئلنجي آدامين دوستي ومصاحبي اولماز. هميشه تک قالار. فاقد هنر اولار. اودور کي هيچ وقت دوزگون والله وئرجي لذتي کامينده احساس ايله مز.

۷۴۸--- نه عجب! قبله ديوارينه، بير سامان قانادي تاخ:

وقتي بيرنفر دن ياخچي ليق، هنر، استعداد، احسان ومهارت و.. انتظارى اولماز، اما دفعه دن ايله ايش انجام وئره؛ گورن لرمات ومبهوت قالار! اوندامذکور مثلي هم تعجيبيله وهم مزاح اوچون دئيرلر. دوستلار، بير يولداشلارين چوخ دست آلاتيسز وضعيف بيلرديلر! بيرگون اوچ دورد يولداش آت مينمکه، آت پيستنه گئديرلر. هاميرا بليط آيلرلار، اما بو دوستلارينا آلميرلار! بو ظاهري ضعيفده گيزلين ئوزونه بليط آيلر! وقتي دوستلاري نوبتيله آت چاپيرديب، دوشورلر؛ و ايتسيرلر گئدسينلر؛ دئير آخي منده وارام! بعد ايله مهارتيله آت مينک ليک ائدير! پيست مربى سى اونلان دعوت ائدير! ترتز گليب پيستي رونقه مينديرسين! دوستلارين بيرى تعجيبيله مزاحى بيربيرينه قاتيب، آئري دوستونا تحسين لحنيله دئير: فلائى تز اول قبله سمتينه بير سامان قانادي تاخ! يعنى: نظره درمه سين! بيز بونى بئله بيلميرديخ!

۷۴۹--- نه سى نين امجکين کسندير:

لاب کثيف ، شرف سيز و رحم سيز آداما دئيرلر . تاريخ بوجور کثيف کسلردن آزولى نهايت نفرتيله ياد ايليريب . ايله کي هامى يازيلاردا، و هامى نسل لرده بئلنجي دوراني، دوران خوف و وحشت وعامل لرین سنمبل خبائت وجنايت تانيرارلار.

۷۵۰--- ننه سی جیبینه داش سا لیبدیر:

بو مثلی آز دانیشان اوشاقا وینی جوانا مهر ومحبتیه دئیرلر. اوتانجاغ کسه ده دئیرلر.

۷۵۱--- ننه سی کچی اتی یئیبدیر:

بعضی اوشاق چوخ شلوغ اولار. ویرده گویده دورماز! ایله دام دیواردا اوینار. قاب قاجاق سیندیرار خطرلی ایشلر گوروب، هامی نی نگران ائدر. کچی تکین بو آغاچا اوباجایا چیخار. اوندا هم تعجیله وهم مزاح اوچون دئیرلر: یعنی ننه سی اونا یریک لیرنده کچی اتی یئیبدیر! بونا گوره اوشاقین خوی خاصیتی کچیه گئدیبدیر!

۷۵۲--- ننه یه قنیم اولان بالاسی دیر:

۱۳۸۱ نجی ایلین یاییندا بیر آنا ۸۷ سندننده عمورونین آخر ساعت لرین سویرودی. بعضی اوشاقلاری نوه لری وقین خاتونی سی کنارینده اوتوروب آنایا قوت قلب اولمیشدی. اما بیچاره آنا هر نچه دن بیر دقیقه غایب اوشاقلارین یاد ائدیپ حزین سسیله چاغیریدی! او جمله دن بویوک اوغلوردی. خیردا اوغلی چوخ محبتیه دئیردی: آنا ایندی گلر! اما بویوک اوغول ساعت لری دی اوبیر سی اتاقدا قوددالانیردی! آنامحبت اثرینده گنه بویوک اوغولون چاغیریب، دئدی: بالا هاردا سان؟! خیردا اوغول چوخ ادبيله جواب وئردی: آنا ناراحت اولما اوبیر سی اتاقدا دیر! الان چاغیریم گل سین! خیردا قارداش کچدی اوبیر سی اتاقا، گوردی بویوک قارداش قان ترین ایچینده! ننه سی نین صندوقچه سین توکوب یره ال وراق ایلیر! بویوک قارداشین بو ناکیشی لیکی، خیردا قارداشی عصبانی ایله دیر! ایسته دی توپوره اوزونه، نهایت تدبیر وسعه صدری لن ئوزون ساخلادی. ظاهرده تبسم ولی باطینده مین آجی افکاريله قئیددی! آناسی نین سارالمیش میش واولوم توزی قومان اوزنه باخیب دئدی: آنا ناراحت اولما! ایشی وار! الان گلر! اما آنا هر زادی بالاجا اوغلونین وجناتین دن اوخودی! لین آلدی سویوخ و ابری میش الینه دئدی: دوزدئیب لر: ننه یه قنیم اولان ئوزبالاسی دیر! اوغول سنی دئمیرم ها! اونو دئیرم! هانسی آنا و آنا نین هر زمان بئلنجی ناانصاف ورحم سیز وعاطفه سیز بالاسی اولسا حسرتیه دئیر. چون ناب محبت لری و زحمتلری کی اوزون ایل لر بالالاری اوچون انجام وئریب دیر! یادینا دوشوب، باغری قا نا دونر.

۷۵۳—نَم منه کور دئیب، هر گلنه ویر دئیب :

مذکور مثلین مصدا قی چوخدیر. هامیلارین حتی قانونچی لارین باره سینده ده دئیرلر. ونانجیب مامورلارا لاب چوخ دئیرلر. وقتی بیر نفرالین قانونا آدماغیله، مامور اولماغیله هیچ کیمسه نین آبروسین و شخصیتین بیلمز. عاطفه و محبتی ایاق لیریب، یاخچی پیسی بیر بیرینه قاتارا اوندامذکور مثل اونیون دیلیرجه مسخره اوچون دئیرلر.

۷۵۴---ننه سی دیش لیک قویمیر بدیر! :

دیش لیک بیر نوع غذادی؛ تورک اولکه لرینده. وقتی اوشاق آلتی ویتدی آیلیقیندا دیش چیخاددی، اونیون آدینا پیشیرلر. دیش لیکین عمده مواددی بولاردی؛ بیردانا قوزی ویا بیزو قارینی تهیه ائدیب، دوغرارلار. بعدنخود، سوغان انواع ادویه وبوغدایانینا توکوب پیشیرلر. ایله کی پیشدی ایستی ایستی قوری نعانین ناری نین ایچینه توکرلر ویا ایری اولسا اوغارلار. چوخ دادیله باهم یثیرلر. و معتقدیلر اگر بیر اوشاق دیش لیک پیشیره لر، او اوشاق شلوغ اولمازا!

مذکور مثل بو، یمنیدن گوتوروبلر. اما ایمدی بومثلی او اوشاقا کی حددن آرتیق شلوغ اولاردئیرلر؛ بالا ننن سنه دیش لیک قویمیر بدیر؟! یعنی نئه بئله شلوغ سان؟! اگاهداندا مزاح اوچون بویوک لر بیر بیر لرینه ده دئیرلر.

۷۵۵---ننه سی نماز اوستیر میش:

بو مثل آنانین دعاسی نین تاری نین محضرینده نهایت حورمتین و مستجاب اولماغی نین تبیین و تایید ائدیر. سای سیز قاباقا گلن جان یان دیران حادثه لر نشان و ثریب ، هیچ انسان روزگارین حوادثین قاباقدان بیلیمیریب و بیلمز. تنها تانری دی چتین و غیرقابل تحمل یرده همیشه حافظ جان، مال، حیثیت مقام و عمر انسانلاردی. زمانی بیر جوان ویا نوجوان خانیم قیز و اوغلان معجزه صورتینده اولوم دن، قوغمالی حادثه دن، تحقیر شخصیتدن، شغل و مقامین ا لدن و ثمره دن و... قورتولار؛ هامی ضمن تعجب، دئیرلر:

فلانی ؛ ننه ان نماز اوستین دیر میش کی بئلنجی بویوک خطر دن قورتولدون! یعنی سن بلا و خطر ه توش گلن لحظه آنان تاریدن سلامت لیک استدعا ائدیر میش ! والله تبارک تعالی دا اونیون خالص و محبتلی دعا سین قبول ائدیب سنی بو حادثه دن نجات بویوردی. والا بونلان قورتولماق غیر ممکنیردی.

۷۵۶--- نه يئمسون ؟ تورشی لی آش:

بیرنفر دئردی: منیم آرتیست اولماغا چوخ علاقه ام واریدی. تای توشلاریم بونی بیلیردیلر. ایله کی درسی قورتاردیم، منی قویشالادیلار: سنین بییین وهیکلین یارانیب فقط آرتیست لیره! گئدتهرانافیلیم اوینا! اما بیزیده یاددان چیخادماها! منیم آغزیمی بوسوزلریله لاب سولاندیردیلار. بیرقالین پول گوتوردیم! اوزقویدیم تهران! بش آلتی سینماچی لار باش ویردیم!

آدرس سوروشدوم! آخیردا بیرنفر کی ادا باز گئینمه سی وباش گوزی واریدی، سینمالارین بیرینده منی قبول ایله دی. دئدی: نهجه پولون وار؟ آخی گرک بوردا پول خرج ائده سن! تمرین ائده سن! سوزون آق بوزینا باخمادیم. تزیپوللاریم چیخاردیب، تکبریه بسته بسته پول لاری طرفه گوستردیم! دئدی: آخشام گل! بیربالاجا نقش وئره جاغام! اگر یاخچی اجرا ایله سین، سونرا بیوک بیوک نقش لرسنه محول اولاجاغ! احتماً ایراندا اودونیا دانتی کوئین تکن معروف اولاجاغسان! آخشام اولدی. منی بیرکوچه یه سالدیلار. ایکی بیگی بورما بیرطرفدن ایکی بیگی بورما طرف دیگردن ادا باز ادا باز گلیردیلر! منیده آرتیست لرتکین بزئیب، کوچه نین اورتاسینا قویمیشدیلار! بیرنفرده کوچه نین باشیندا یکه عکس ماشینیه، کی گاه بویانا آخینیردی! گاه اوینا! بیزه سای تودمیشدیر! اودوردنفرمنه یتیشمک همین منیم اوستومه اوزول دیلرانه یئمی سین؟ تورشیلی آش! اوقدر منی ویردیلار! سلی تپیکین آلتینا سالدیلار، بدنیمده صاه یرقالمادی! آزالیردی هوشوم باشیمدن چیخسین! کی بیردن بیره یوخ اولدیلار! ایاقا دوردیم. فیلیم اوینا! ماقد عشقی باعث اولموشدی بدنیمده آغری بیلیمیردیم! اثرنی باشیمی سیلجه دیم. ایکی آقا یاخینلا دیلار. مندن سوروشدیلار: آقائیه ساواشیردیز؟ دئدیم: بابا نه ساواشماغی! بیز فیلم اوینیردیخ! ابئیه اولار هانیلار؟! بیری فیکر ایله دی من دلیرم! ایسته دی گئدسین! ولی اوبیررسی دئدی: آقا اولاری تانیرسان؟! بوسوز منی ئوزومه گددی. شکیلده دئدیم: اولار منه فیلم اوینا! ماقد اورگه دیردیلر! بیچاره باشین تویلا دی! دئدی: پولون واریدی؟ هانیلار؟! الیمی آددیم، گوردوم قیراندا! المیربیدیر! بیر اعیانی خانیم کی منیم حال واحوالیمه وتوز توپراقلی پالتارلاریم باخیردی؛ چوخ تاسفیه نفرینلی دئدی: بیگی ویز دوداقیزده یانسین! بش تومان پولدان اوتور بو غریب جوانی گورون نئیلیریلر. بعد یاخینا گلیب دئدی: اوغول! هاردان گلیب سن قائید گئد اورا! بورا سنین برین دگیل! ایمدی بومثلی بئلنجی قضا یاده ویا هر مفصل کوتک یئینه دئیرلر.

۷۵۷--- نه دن قورغوسان؟ گوردکیم دن:

وقتی بیر نفر هرایشین مفرط لی احتیاط و تدبیر یله گوئر، هرکس اونلان ایراد تود سا بومثلی دئیر. بیر شخص ماشی نین همیشه قفیل لریب، مسائل امینییه تی سین وسواسی حدده جان رعایت ایلردی. یولداش لاری و یا هرکس دیگر اونین بو عملین تقبیح ائد سیردی، جوابینده فقط مذکور مثلی دئیردی. بیر دفعه بنله شرح وئردی: ماشینی می بیر مکانیکه آپارادیم. ظاهرده چوخ محترم و اوستاد کاری دیر. بیر گون منیم ماشین می اوغورلا دیلر. من و پلیس چوخ آختاردیخ. سونرالار، همین مکانیک دن تاپیلدیر ائدیم ناکیشی سن دفعه لرنیم ا لی مین دوزون و خیرین گورو بسن! بو نه ایشی دی سن ال وئریسان؟! هیچ جوابی یو خودی وئرسین! فقط دئدی: منی باغیشلا! اوز ماندان من ایشی می دوز گوروب، کس و ناکسدن احتیاط ایلرم.

۷۵۸--- نه شیش (سیخ) یانسین، نه کباب:

بومثلی اوندادئیرلر! بیر نفری انصاف و عدالتی رعایت ایله مکه سفارش ائد سینلر.

۷۵۹--- نهروان شیخی دیر:

آذربایجانین آزاده و نسل به نسل عدالت ایستیرن ملت ی بو مثلی حضرت علی(ع) مین تاریخلی، همیشه دئیری و عبرت لی جنگین دن کی نهروان چائین قیراغیندا اتفاق دوشوبدیر، گوتوروبلر بو جنگ ده بیر سیئری کونز عرب مسلمانلاری، زمانی حضرت علی(ع) مین مرید و قوشونیردیلر! نوز لری جنگ صفینده فتنه یاراد میشدیلر! بعد همان فتنه نی حضرت امیره نسبت وئرمیشدیلر! اوسونرا کوسوب حضرت علی نین اردوسین دن خارج اولمیشدیلر! اسلام تاریخینده بولار خوارج دئیرلر.

خوارج مسلمانلارین بللی خصوصیات لریندن، چوخ عبادت ایله مک، قرآنی خوش آواز یله اوخوماق، حددن آرتیق خشن دشمنلرینه رحم سیز ائوده مردمه بدو منفی باخیش، وئوز لریندن سونرا هیچ کسی مسلمان بیلمه مکدیر! او هر کسی کی نوز خام باخیش لرین ناقابل و یا مشرک بیلیردیلر، چوخ رحم سیز اولدوروب! جانلارا قاریشقا جاندا ترحم و حرمت قائل دگیلدیلر! هر برده اوتوروب دوروردیلر، حضرت علیدن، معاویه دن و عمرو عاصدان پیس لیریب و هر اوچ شخصی بیر ردیفده بیلیردیلر! حضرت امیر گرکی بئلنجی فرقه نین نیتین تقبیح ائدیب و خلاف دین و اصول اسلامی بیلیردی، ولی طبق آئیین مقدس اسلام فقط هدایت طریقیله بولاریله مدارا ایلیردی. ولی بولار اوقدر پخمه افکار لرینده ثابت قدم دوردیلر، تا ال شمشیره

آپاریب یاشایاشی مسلمانلارا تنگ ائدیبا! نئچه نفری گناه سیزوچوخ خوشونتيله شهید ايله ديلرا حضرت امير مجبور اولدی بولارين فتنه سینه خاتمه وئرسين. چون عبادت اثرينده آنليلاری قابر چا لمیشدير! وقرآن اوخوماقدامهارتلی واریدير! بعضی اصحاب حضرت امير(ع) دن سوروشوردیلار : یا امیر المومنین اسن بولاريله جنگ انده جاغسان؟! حضرت اميردرين حکمتيله بويوریدی: بلی من بولاريله جنگ ائدیبا، دین اسلامی بیريوک خطر دن نجات وئره جاغام! اوچورده اولدی. جنگ گئجه دن صبحه چاغ آردي سی اولوب، و صبح چاغی خوارجدن اولن چوخ اولدی؛ و آزنفرلری قاچدیلا! حضرت امير(ع) قوشونی بیريره یغیب غرا، درين وابدی خطا به ايله دی. او جمله دن بويوردی: فقط من ایلیره بیلرديم بئلنجی فتنه گوزون چیخاردام! اوچیخاددیمدا! یعنی اثری مسلمان حاکمی آلداناردی. یاقورغاردی. و خوارجین اثری و خطرلی فیکرین درک ائدمئيب! و اسلام ئولکه لری داغیلاردی. تاریخ بوئی هامی ادیانیده بئلنجی قوری مریدلر واری میش وایمیدیده واردی. ولی لاب ایتی لری مسلمان ، مسیحی، یهودی و بعضاً اثری آئین لرده ده واردیلار. بئلنجی معتقد کسلر فقط ئوزلرین صاحب حق ، موحد، پاک و صائب نظر بیلرلر! ظاهرلرین چوخ یاخچی وارجلی بزرلر! اما اورک لری داشدان برک وبوزدان سویوخ اولار! و دنیانین عمده ناحق قتلی لری بئلنجی شخصلرین الی لن انجام تاپار! ايله سوزلردئيب وایشلر انجام وئرلر نه مورد تایید تانری اولار ، و نه مورد تایید مردم! و نه تایید علمای هر دین و مسلک! ایمدی آذربایجاندا وقتی بیر کس اوزگوزی، گئین مسی وادالاری دینی اولار، اما عملی و نیتی خشن، ترحم سیز، ئوزونه قازانان، هامو نی دین سیز بیلن، هیچ تازا فیکره بویون قویمیران، عشق و محبتی گناه بیلن، هامیرا شکی اولان هیچ حق سوزه قولاق وئرمیرن و گئجه گونوز قدرت آختاران اولار ، و اوندان مذکور مثلی دئيب سعی ایلرلر بئلنجی کسدن اوزاق گزسینلر.

۷۶۰--- نه دئیم؟ بویانا باخیرام بوغدی! او یانا باخیرام سقل دی!:

ایکی دیللی قالان، آرادا قالان، ایکی شئین، کسین یاایشین آراسیندا قالیب قاطع تصمیم تودان میران شخص ئوزی اوچون دئیر (یعنی هر هانسی طرفه ایسترنظر و یاری وئرسین بعضی شئی لری یوخلا و تصمیم تودانماز. چون هر ایکی طرفه ده بیرنوع باغلیلیقی و تعلق خاطر ی اولار)

۷۶۱--- نیئه ؟ مگر اشک قوناق لیقی دی؟:

بومثل ضمن سنوالی،عتابلی عین حالدا عقل وتدبیره محکم باغلی اولان مثل لردندی.قدیم مال وثروت زحمت وتدبیرله ا له گلردی،همده سوزلوک،اعتقاد،ایمان همیشه ثروته غالبی دی.بولار سبب اولموشدی، مردم طرز خرج ومصرف ائدمئین لاب عقل و شعوریه انجام وئرسینلر.بو نوع سوزلوک باعث اولموشدی ضمن تامین عایله لر، چوخلی خیر ایشلر اوجمله دن کورپی دوزدمه،فقیر وفقرا نین حال لارین یوخلاماق،مسجدتیکیب و یول چکمه و... انجام تاپسین . (ا لبتہ قاجار دوری اوزه ل ناصرالدین شاهین یاری سلطنتین دن بویانا کی ایرانین بدبخت لیک زمانی سی نین باشلانمی شی نین زمانی دی، بحثی آیردی).گر کی ایمدی ده الحمد الله شریف انسانلار وارصاحب علم،ایمان وخرددیله،اقتصادی فکری لری دین ،عقل وتدبیر لرین دن ساطع اولور؛ ولی بیر تعداد صاحب منصب وبازارچی موقعیت دن استفاده ایلہ مک ربا یثمک ، تقلب،اوغورلیق،رشوه خواری...لیک اثرینده عموم مردمن سرعتیلہ فاصلہ آچیب لار.وافسانہ لی ثروتلر الہ سالیب لار.چون ثروت وپول لاری عقل ،شرف، ایمان، مخصوصاً انسان لیق لارین دن چوخ چوخ یوخاری اولور.انتیجہ ده اشک تکیں یثمک وایچمکدن سوای هیچ زاد فیکیر لری ویرمیر. و قوناق لیق لارینده، توی وجشن لرینده حماقت لرینہ کلاس آدی قویوب ! بیر وایکی غذا عوضی یتدی سکیز قلم غذا دوزوب ، فیکر اندیرلر ،بوجور پوز ودوش وئرمہ جیلہ، چوخ شخصیت قازانیب اقوناقلارین مقهور ومجذوب اندیرلر.ایبعضی دیازجوان قیزو ا وغلان حتی بیرتعداد عقلی گوزونده اولان کیشی وقادینلاردا بئله گورنده ، فیکر اندیرلر ایلہ دونیا بویومیش.اولی شعورلاری چادمیری بئلنجی قوناقلیق لارین کنارینده چوخ آتا وانا لاراستعداد اوشاقلارین دانشگاه ها یازدی.یرانمیرلار،چوخ لاری آج باشلارین یره قویورلار،چوخ مریض لر دوکتوره گئند.نمیرلر ، چوخ رعنا اوغلانلار ،گوزل وحیالی قیزلار.اوتولنن میریب وآره گئند.نمیرلرو... و... سای سیز رنج وغم لر مردمین آراسیندا یانقلی اودلاریله جولان وئریرلر.

بئلنجی قوناق لیقا گئدن جوانلاردا ن بیری (کی آتاسی ایستیر میش ایل وطایفه نی ودوست وتانیشلارین قوناق چاغیرا)آتا سینا دئیر:کیشی یاقوناق لیق وئرمہ،یااگر وئرسون گرک بش آلتی نوع غذاپیشید دیر.اتابیزیمده کلاسی میز آشاقی گلمه سین! آتا چوخ مہرومحبتیلہ،علم وتدبیرلہ دئیر:بالام،جیلہ!آرخاین اول لاب لذتلی،گوزل،بوللی وسقلدن

سوزمه غذاوئره جاغام. مطمئن اول سنده تاي توشي وين يانيندا باشي اوجا اولاجاق سان. اوغول دئير: دده دئيرم كي: بيرسئري چلو كباب، بيرسئري تويوخ پلو، بيرسئري قيمه پلو، بيرسئري پيتزا، بير سئري ساندويچ بير سئري كله پاچا و... شام وقتي هر بير ربع دان بيرسفره يه دوزاخ ! يولداشلاريم گورسينلر بيزيمده كلاسيميز

يوخايردي! آتاگوربر اوغلي هاپان هوپان دئير! بير آرزو رغوب فيكرانديراوغلونين باشيناهاوا گليبديراسسليير: آرواد تزاوول بيمه دفترچه سين گتيربو او شاقى دوكتوره آپايريم! اوغول چوخ پكر جواب وئيرير: من مريض دگيلم ، بلکه سن مريض سن ! اودا كهنه ليك مرضيدي اوده سن هله چوخ قالير سان! آتا زالارى دوشونه سن وجديد كلاسلار اصاحبي اولاسان اوده حددن آرتيق آجي گولوب دئير: مگراوغل سنين تاي توشين نه قدر يئه جاغلار؟ انئيه بئله حماقت ائداخ؟ امگراشك قوناق ليقيدي؟!

ايمدى وقتي بير پوز وئرن، عين حالدا نادان فردلر لازم اولان قدردن چوخ چوخ آرتيق هرچشنده قوناقليقدا، گورو شده، سفره ده، وهر خير وشرده تدبير سيزو محض كلاس قويماق اوچون خرج ، هزينه واسراف ائدرلر ؛ اكثر مردم تعريف عوضى بومثلدن استفاده ايلرلر. البته معيار اسراف مشخصدى. اودا بودور: عموم مردمين توانينينده بئلنجى قوناقليق هله هله علاوه اولماز؛ بلکه قارينين تودماغيدا نظرده آلين ماز. والاقوناق اللهين حبيبي وهر قاپينين عزتى وهر سفره نين بركتيدي. بعضنده اوزمان دئيرلر؛ بعضى اغراقلى سويونرلر وايسترلر بير ايشى، عملى حادثه نى غير عادى و غلو صورتينده نشان وئيرب تعريف لسينلر.

۷۶۲ -- وارين وئرن ، اوتانماز:

وقتى بير سخالى وكريم الطبع انسان الى دالى اولماق ائرينده، هديه سى يونجول اولار. ويا واقعاً يوخسوللىق ائرينده هديه سى قابل سيز اولار؛ و آپارماغيئا اوتانار. ولى بعضى فهيم وشريف انسان مذکور مثلى دئييب، دل وجرات وئرر. چه هديه ثروت دگيل ، بلکه حرمتدير. عبدالقادر بيدل دهلوى ماورالنهرين ارلات توركلرين دندير، بيوك ودرين ديوانينده بو

ساريدده بويورار: زعريا نى درين ميدان ندارم ننگ و ر سوايى

شكوه جوهر تيغم ، خط پيشانى مردم

نى ام بيدل خجالت مايه ي ننگ و تهى دستى

چو مضمون درخيا ل هر كه مى آيم ره آ مردم

۷۶۳---واردان ضرر گلمز:

بوواتکون سوزی مال ودولتین خیر وبرکتین تبیین ایله مکی اوچون دئیرلر.البته تاریخ بویی غرب وشرق ممالکلرینده بعضی ظالم ،نانجیب آلقاق وخسیس حاکم لر سعی لری بواولارمیش ؛ ملتی آج ویوخسول ساخلا سینلار! ئوزخام خیال لاریندا مردم همیشه محتاج اولوب، فلاکت وآج لیقیله ال به یاخا اولسونلار!تابولار راحت حکومت ائد سینلر!اگرکی بئلنجی حکومتده مردمین بیرعه سی آرادا محو اولوب واولارلار،ولی آخرالامر ملتین غضبینه دوچار اولوب، وچوخ مفتضح تختدن سالی نیب ویالده اولوبلر.ویا اکثر اوزمان دئیرلر؛ بیرخیل آدام هیچ کسین وارین ودولتین تحمل ائدنمز! هامیلارا فقیر لیکی آرزوی ائدیپ یوخسول لیقی سولرلر! بئلنجی آدامین خبیث نیتین تعذیل ایلمک اوچونده دئیرلر.

۷۶۴---وثرن الی ،گوز تانییر:

بعضی آدام وار ایستر ئوزون سخالی نشان وثرسین. ولی نیت وعملده خسیس اولار.فقط جومردی لیکی یانسیلار.اما بیلمز ، مردم بونین سابقه سین دن خبرلری وار ویا آلتینجی حسیله تانییرلار کی طرف نه قدر خسیس دیر.حتی دیلنچی ومحتاج آدامدا بیلر؛ بئلنجی آدممان گرک خیرواحسان انتظاری اولماسین. اوند ا بئلنجی کسه مذکور مثلی دئیرلر.

۷۶۵---وثرن ال ،اوسته اولار:

بو مثلی حضرت علی (ع) مین مبارک وقصار کلمه سین دن الهام آلیب لار. بویورار:(سخاوت لی اول، کی سخا الی اوسته اولار)سخا انسانین اوجا وشرافت لی طبعین نشان وثرر. ودئیرلر:

اورک غمی قاهاردی

یالانچی باش طاغاردی

سخالی ال هاردادی ؟

اوسته دیر.

۷۶۶---وسواسی دن میرداری اولماز:

وسواسی لیق بیر روحی وذهنی خسته لیکدیر ،هر کس دوچار اولوب ویا اولار علاوه هیچ وقت پاک اولماز!بلکه عادی یاشایاشیندن ایسه محروم اولار.اکثرروان دوکتورلری و اخلاق معلم لری معتقد دیرلر بو مرضین عمده درمانی مریضین ئوز الینده دیر.اگرهرنه قدر دین ومذهبه صداقتلی آرتیق باوروایمانی اولساوبیوک اخلاق ودین غلماسیندن درس آلسا، تزراق

درمان اولار.البته وسواسی ليق فقط سو باره سينده دگيل. بلکه هر کس به نوعی دوچار اولار. مثلاً مغازه دار مغازه سينه، کارمند شغلينه، اکين بيجينچی باغ مئشه سينه، صنعت چی صنعتينه، شاعر شعر لرينه، ويازيچی يازديغلارينا، سينما چی فيلم لرينه و...معمار عمارتينه، مدير مرووس لارينه و...بئلنجی شخص هميشه شک وترديده اولار.حتی گئجه يورقانيں آلتيندان دوروب منفی فيکرلر اندرويانگران اولوب، ايش لرينه باش چکرا!آيادوزانجام وئريب يايوخ؟!ياديندان بيرزادچيخيب يايوخ؟!امامصداقي اوچون بيرطنز عرض ائديم: بير گون وسواسی لردن بيری حمامه گئدير. دفعه لر يويونيرا جارلانير!اما جانينا سينميرانئچه يول غسل ايلير گنه جانينا سينميرا و!آخيردا ايله شک ائدير کی غسلين تلفظين يادين دن چيخارديب !ئوز ئوزينه دئير: اولميرا من (غسلين) کلمه سين غلط دئيرم؟! تزه دن باشلير.

چون نمره ده قالماغي چوخ اولور، حمامچی نگران قالير.حمامچی نين بير اوجا شاگردی واری ميش.چاغيريب دئير: اوغلان گئند گور بوآقا نين اوره کی پيس اولارا الی ميزه ايش وئر ها! شاگردنئچه دفعه قاپینی چالير.ولی سوشيريلدئسيندن سوای هيچ سس ائشيد ميرنگران اولور . قيرا غينداکی نمره دن بويلانير باخير . گورور وسواسی آقا بير دفعه دئير: غسل ايليرم! بير دفعه دئير:غسل ايليرم!وسونجی دفعه دئير:غسل ايليرم!هاشیناسوتوکور!اماگنه اوله قائيدير!اترزدئير:غسل غسل،غسل ايليرم و... شاگرد داهی دوزنمير. ديوارين اوستون دن دئير: پَخ يئسن،پَخ يئسن،پَخ يئسن!اوغلان تر اول چيخدا! بو يکه ليکده حمامين داغ سويون" ايلن قورتاردون!

۷۶۷--- وری قا باقدیر:

بيرکس زمانی دالدا بوجاقدا دولاناردی. هيچ کيمسه ايکی تويوخی قولتيغينا وئرمزدی!وبيله سينه آرخاين اولمازدی . نثيه کی حتماً بیری کوجه ده اليندن بوشلانيب قاچاردی!ايستردی!اقاچان تويوخی تود سين ، اوبير سی تويوخدا الين دن اوشقونوب ، قاچاردی!گونلر کچدی بيله سين چورک واون ماموری ايله ديلر . اوچ دورد ايلين عرضينده ساختمان تیکدير! باهالی ماشين و چشمه لی باغ آلدی! گاه بو شيخيله دولانيردی! گاه ا و صاحب منصبيله!يله کی نه دوست آشنانی، بلکه ايل طایفه سينده تانيمادی!حتی بويوک وآق سقل کيشی لریده گورنده چوخ ادب سيز آديله چاغيريب، ئوزون گوستيردی!آريخ

قریخ بدنی آق وچیچک لی ات گتیرمیشدیر. ایله وری قاباق اولوب ویوغونلامیشدیر! حتی اونوی بونی تهدید ایلیردی! حماقدن تاریخ وزمانیده یاددان چیخاد میشدیر. گنه چرخ گردون گول ایله دیر! اوج غفلتده بیله سین اوغورلیغدا توددیلارا بیر آز جریمه وزندان تحمل ائدن دن سونرا جامعه یه قانیددیر! نه جور قاغمیشدی اوجورده اندی! تکبردن فیکر ایلیردی گنه متملق آداملار دورسینده گزیب، گرنش انده جاغلار! اما انتظاری غبثیدیر! همان آداملار آتری سی نین باشیندا ایله مشغولی دیر! کی بویاددلارینا دوشموردی! مجبور اولدی عموم مردمه و ایل و طایفه سینیه اوز گتیرسین. تا بیر گون بیر فامیلینه سلام و ثریب دئدی: بی بی اوغلی ایله بیر منی تانمیرسان؟! بی بی اوغلی بو کیف وحوالدان تعجب ایله دی! آیا بو همان چورک ماموری دگیل؟! جواب وئردی: ایله بیر فلانی داهی اداره ده ایشله میرسن؟! دئدی: یوخ بابا! زحمت چکه نین قدرین بیلمزلا! نوزوم بوشلادیم! بی بی اوغلی سی جواب وئردی: ای کاش بو کیف وحوالین، اونلان بیرینده ورن قاقاق اولاندا ائدیردین! تا ایمدی خجالت دن سویا دونمیردون! بو مثلی بئلنجی آداما دئیرلر.

۷۶۸--- وصیت یونجول لیک دیر:

عزیز دین اسلامین بویوک سفارش لرین دن بیریده وصیت ایله مک دیر. هر مسلمان قیامت گونینه درین دن اعتقادی اولان، هرعارف، وهرباش بیلن وئوز زمانین دن قاقاق اولان انسان، ئوز دیری لیک زمانی هم کیش لرینه، هم مسلک لرینه وئوز آدام لارینه وصیت لری ایلر. تاریخ ده بویوک، آیدین ودرین وصیتلر اولوب، بعضی وصیت لر بیرملتی، مذهبی، مملکتی، خاندانی، حکومتی و ایل و طایفه نی قرن لر جاوید ساخلیریلار. البته بعضی آنی و دیاز فیکر صاحبلیده او جمله دن آقا محمد خان قاجار تکین حاکم لر غلط ویونجول وصیت لر ائدیبلر. بئلنجی شخصلر علاوه، انسانیت و شرف نظرین دن قابل احترام دگیلر بلکه محرک نفرت نسل بشرده ئوزلری اوچون اولوبلار. اما بیوک، آیدین، درین وابدی وصیتی کی اسلام تاریخینده اولوب، غدیرخم دیر. بو گونشدن اشیق وصیت، قرن لردی مسلمانلاری اوزه ل شیعه لری جاوید وچیرپینیل لی ساخلیریب دی. طبق بو وصیت شیعه لر مخصوصاً بیوک باشلاریمیز هیچ وقت ظالم حاکم لره، ویا بدعت گتیرن لره بویون اثرمیریلر. همچنین عایله ده وقتی بیر آتاویا آنادیری لیک وقتی ئوز اوشاقلارینا دوزگون وشرعی وصیت انده، علاوه ئوزی و اوشاقلاریداراحت اولاجاغلار. و همیشه مورد مغفرت تا نری

وتحسین اوشا قلاری قرار تاپاجاغلار. اما بیر ایگیت قانلی میداندا ئوز قا نیله غلطان اولوب،
جان وئرن زمانی قهرمان یولداشینا بئله وصیت اندیر:

بیز آزا یا شالیغی آخا ر ساخلادیخ
باغلی قانلان، صلحه قاناد باغلادیخ
آی آنلینا، دوست لارا ساغ سلامی
نصب ایله دیخ گزسین تمام جهانی

قا صد اولوب دئسین بیزیم مرا می

صلح ایستیرن ایاق لارین توپراقین
داد غلمین ایسته مه لی هیبتین
دوینا میزین بیرلیک سوزون لذتین
انسان لیقین الدن گئندن دولتین

یغسین دئسین: گلون اورک با غلانی

جوان دونیا شرارت دن داغلا لانیر

۷۶۹--- وقت سیز بانلاردیر:

بیر نفر واریدی، عجیب غریب ایشلر انجام وئرردی. مثلاً گئجه یاریسی دوستینه وتانیشینه
زنگ ویراردی! طرفی هراسان یو خودان آئیدانلان سونرا دئیردی: فلانی کیفین نجه دیر؟!
ایله کونولوم ایسته دی بیر حالی وی سوروشام! اعزا و مرثیه مجلسینده یانینداکی
یولداشینه لطیفه دئیردی! یا ئوز ئوزونه گولردی! یا کوچه بازاردا جان کوینکیله دولاناردی! اما
گئجه کت وشلوارین گئیپ یاتاردی! مذکور مثلی بئلنجی آداما دئیرلر. البته اکثر بئلنجی
آدام شیرن ودوزلی اولار. و مردمین ایچره سینده محبوبیت تاپار. اما بعضی سی واقعاً غیر
قابل تحمل اولار. مثلاً گئجه یاری سی تاققا تاق سالیب قونشی نی معذب ایله مکدیر.

بئلنجی آداملاردان بیرى توی جشنینده ایاقا دوردی. چالقوچی لاردان اجازه آلدی تا
بیر آغیز ماهنی اوخوسون. ایله کی اجازه آلدی، اوچ دورد کلمه ترانه دئمه میشدیر باشلادی
مرثیه دئمه او اولن لره رحمت اوخوماقا! هامی مخصوصاً توی صاحبی ملول اولدیلار. توی
بیگی جوی عوض لسن، ادا باز دئدی: آهای فلانی بن فلانی (بوسوزدن مجلس بیر آرز خوش
اولدی) اوتور یره، وقت سیز بانلار! ادا هی بو سوزدن هامی شاد اولوب، توی مجلسی، گنه توی
مجلسینه دوندی.

۷۷۰--- هاملاری قود داغید دیر، منیم تکی توکی داغیلان اولمادیر:

تاریخده چوخ کیشی وقادینلار طرف لرینین ویا ظالم حاکم لری نین الینده دوغرانیب لارا و جمله دن چیتران داریوشین الینده، برمکی لر هارون الرشیدین الینده، بابک معتصمین الینده، نسیمی شیخ شهاب الدینین الینده، ابو مسلم منصور و انیقین الینده دوغرانیبیلار.

چیتران تخمه ماد سرداری پارسلارین مقابلینده قیزیل اوزن چائی نین اراضی سینده قیام ایلیر. چوخ دیوش دن سونرا مادلارین بعضی اشرافی لری چیتران خیانت ائدی لرلر. و جمله دن تهماسباد آدلی سرداری دالداد، داریوش اولیله ال بیر اولوب، ماد اردوسی نین اسرارین داریوشا وئیر. و بو خیانتی باعث اولور ماد اردوسی سینیر. و چیتران اسیر اولور. داریوش طبق عادت نهایت اشکنجه لری چوخ ناکیشی لیکه چیترانین باره سینده انجام وئیر. شدت بو اشکنجه نی داریوشین ئوز دیلن دن کی بیستون کتیبه سینده قازدیریب دیر ائشیداخ!)) چیتران تخمه آدلی بیر نفری اسیر ائدیجکدن سونرا، اونون قولالارین، بورنین کسب و گوزلرین چیخادیم! اونی خلقین هاموسی گورمک اوچون، قاپیمدا زنجیره باغلادیرب ساخلادیم! و سونرا اربیل ده آسیدیریم!)).

چوخ گومان وئریلیر بومثلی چیترانین دیلین دن گوتورولر. چون هر زمان تهماسبادین خیانتی یادیناد و شرمیش، اولان قود آدیلا یاد ایلر میش. ایمدی مذکور مثلی آذربایجانین باشا باشینده بثلنجی قضايدة ویا ظالم و خائن کسلرین رحمسیز جنایت و خیانتینده دئیرلر.

۷۷۱--- هامی ئوزون بئینر (بئنگر)، دؤه دیزین بئینر:

بودرین مثلی انسانین و هامی نفسلی موجودین غریزلی و ئوزون هر زاددان یوخاری و چوخ ایسته ئین دن گوتورولر. اگر هر انسان هر وقت ئوزن دن نا امود اولوب ویا یوزه یوز خوشی گلمه دی، حتماً اولومین ایسترویا انتحاره ال یاخار. اودور کی بلا استئنا هامی ئوزن چوخ سویوب، هر زاد دان برک جانین دن مراغات اولار. اما گاهدان بعضی آدامدا بو ایسته مک حددن آرتیق اولار. و ئوزون هر زاددا محور قرار وئر. ایله کی لاب چرکین عضوین وفیکرین اثری سینین گوزل لیکنه ویا خچی ایشینه ترجیح وئر. اوندا بو مثله شامل اولار.

البته نثیه دؤه نی دئیلیر؟ چون دؤه نین دیزلری نسبت اثری عضو لرینه گوره لاب چرکین و کریه اولار. دئیرلر: بیرگون بولبولی لن قارقا نی تودیپ بیر قفسه سالی رلار بولبول قارقانی گورمک همین چوخ ملول اولوب، ناز و عشوه یله دئیر: من هارا قارقا هارا؟ ابو کیمدی؟ من

بولبول! بوقارقا؟ بوسوزلریله قفسین بیرطرفینده بوزوشوب پیرساق اوتوروو... بو حینیده قارقا گولوب دئیر: بولبول خان! ایله منده سن دن آجیغیم گلیر، و سنی ئوزومه تای بیلیمیرم! من بیر قارقا بالاسین مین دانا سنین تک بولبول لره وئرمه رم! آخی سن دن منیم صحبتیم تودماز! ایله بیر چوخ ئوزون دن ممنون سان! ایندی من راضیم سنین یرویه بیر قارقا منه یولداش اولوردی، هر ایکی میز دادلی دوزلی قارا قار سالیب، کیف ایلیردیخ! و بیر دئیوب بش گولوردوخ! نه کی سنین بو آجی قاش قاباغیوی و پیسیدیک تودماغیوی تحمل ائدیردیم!

۷۷۲---ها می اولوسینه آغلیراندا، بیزده بونا آغلاریخ:

بعضی آدام اوغولا، قیزا، باجی قارداشا، آتا و آتایا ویا بیر ایستمه لی شئییه مثلاً مالا، دامام، باغا ماشینا، منصبه و... آمود باغلار. اما مرور زماندا همان ملجا آمود درد سر و چییان اولار! ایله کی نه آتا بیلر، نه اودا بیلر، نه توانین وئره بیلراونه تحمل ائده بیلر. اونداندا مذکور مثلی حسرتیله دئیر. بو مثل اوچون مصداقی چوخدیر... او جمله دن دئیرلر:

بیر چوپا نین بیر ایتی واری میش. خوش هیکل، بدو، قوددا گئدن و گوجلیر میش. بیر مدت دن سونرا چوپان گورور هر ایکی گون دن بیر قوزی لارین بیر یوخ اولور. گودور. گورور: ایتی یواشجا قوزولارین بیرین سورودن آتری دی! آپاردی سیلدیریم داشلارین دیبینده پارچالایب، یتدی! چوپان آغاجیله نه گوجی واری میش، ایتی نین کورکین دن ویریب قووالیر! ایتده قاچیر. اما صاباحدان هرگون یواشجا گلیرگنه قوزی لاردان آپاریر! چوپان لاعلاج اهل و عیالینه دئیر: هامی اولوسینه آغلیراندا منده بو ایتییه آغلیرام! منه کومک عوضی دردو ورم اولوبدیر! مذکور مثلی بئلنجی ایشلرده ده دئیرلر.

۷۷۳----هامی نی برق توداندا، منیده جین چراغی توددوبدیر!

معاصر مثل لردندیر. ایمدی آذربایجانین سوزلوکینده ئوزونه گئنیش یر آچیبدیر. اوزمان بومثلی دئیرلر! ایسترلر نشان وئرسینلر طرفی ضعیفدیر! ویا قابل بحث وجدل دگیل! اونلان بئله ال چکمیراوگاهدان تای توشلار مزاح اوچونده بیر بیرلرینه دئیرلر. البته جین چراغی بیرنوع چراغی دی، قئیلندن سونرا آزمدت ائولری اشیقاندیرار میش. ولی چون قره توسدی سی چوخ وایشیقی آزیر میش، یرین یاخچی چراغلار تودیلا. سونرالار همین جین چراغین طویله لرده ایشله دردیله.

۷۷۴--- ها میرا ایت هورنده، منه ده جاققال هورور:

بعضی آلقاق، ضعیف فرد، محترم و قدرتلی شخصه زوردئیر. و یا شتل آتیب اثیرجه شر. بویوک شخص ازله اوزدن چکیب باش وئرمز. ولی زمانیکی طرف بيله سین بوشلامادی و جسارتی جسارته سئوچیشدیرر! و ندام محترم شخص، عتابيله بئلنجی ضعیف و سرتیغ آداما بومثلی دئییب، اوزدن آپارار.

۷۷۵ --- هامیلا قوز محمود اوینور:

حيله لی وحقه باز آدامین باره سینده دئیرلر. مخصوصاً وکس کی نه حق بیلر، نه دوزچورک بیلر. نه یاخچی لیق بیلر، نه احترام و حرمت بیلر. مردمین وفا و صداقتین دن سوء استفاده ائدر. ایشی فقط بورک قویماق، یالان دئمک و پوچ وعده لر وئرمک اولار. بئلنجی فیرلداخ وحقه باز آداما دئیرلر بیر نفر سکسین (۸۰) سندینده صبح چاغی قیوراق و گوشاد الینده ایکی دانا قیزارمیش سنگگ آل میشدی اوئونه سایى گئدیردی. بونون قدیمی امکداشلاریندن بیرى، الینده عصا، بوروم بورم. جسميله قاباق قاباقا گلدیلر. بیر آزکیف واحوالدان سونرا، خسته حال دئدی: آقای فلانی ماشاالله صبحدن دوروب، آتلیب دوشموسون بوسنگگ لریده آلیب چوخ خوشان لیقینن اوئوه گئدیرسن ها! منده بو مریض بدنیلن ال به یاخایام! آخی دئی گوروم من نئیه یئین میرم؟ نئیه آلانمیرام؟ و... بو سوزلریلن سنگگ آلانی علاوه بورجلی سالیردی؛ بلکه آداماجی آداماجیدا سوزلر دئییب هله شوخلو قدا ایلیردی! سنگگ آلان جواب وئردی: دوستوم سن یئین مه سن!

مریض حال سوروشدی: نئیه قوسوبالا؟

سنگگ الینده اولان بیر آز گولوب دئدی: اولاقوسو بالاسن سن! چون مندن یتدی و سکیزایل خیرداسان! بیرده بیلیرسن نئیه صحت بدنم وایمديه چاغ الله منه ثمرلی عموروئریب؟ بوشهری دولان تاپ؛ گورمن بیر نفرین بیرقران پولون یئمیشم؟ و یا بیر تومان اداره ده و غیر اداره ده رشوت آلمیشام؟ یا بیر نفرین ایاقینین آلتین دئشمیشم؟ مطمئنندن تاپانماسان!!! پس من یاخچی یاشارام!!! مریض حال بولاری ایشیدمک همین حسرتلی باشین تو یلایب دئدی: دوز دئیرسن بعدیو اش یو اش یولادوشدی.

۷۷۶ --- هامی یا تیب، جیددان (چیرتان) او یاخ:

جیددان یا همان (چیرتان) تورک لرین تمام اولکه لرینده و آذربایجاندا بیر اوشاقدیر کی مظهر آئیخ لیق، هوش و ذکاوت، خلاق و هنرلی، تازا فیکر و تازا باخیش دیر. گرکی سن نظرین

دن اوشاق وینی جواندیر، اما فیکر نظریندن یوزلرایل ئوز چاغیندن وانسانلاریندن قاباقدیر. و آنا لار ناغیل لاریندا جیددانا عجیب فن لر، تدبیرلر، فلسفی درین سوزلر و شیرین و حکمتلی کلاملار نسبت وئریلر. و اوشاقلارینا وینی جوانلارینا جیددانیدن دئینده برکدن برک جیددانین ایشلرین و سوزلرین اولگو اوچون تانديرارلار. البته تورک اولکه لرین ادبیات سینده ایکی اوشاق چوخ مشهوری دیر. بیرى سی جوحی (جولیح) وایکینجی سی ده همین جیدداندیر (چیرتان). جیددانین ایشلرین دن بیرى بودور:

دئیرلر بیر گنجه ایل و او باسی، اوشاقلی و بویوکل ی بیریکه یرده قیمتلی مال دولتيله اوتراق اندیرلر گنجه یاریسی گزه نیله اوغورلی ال بیر اولوب! ایستیرلر سینیا لار؛ آیا یاتانلاردان اویا قی وار یا یوخ؟! خائن گزه ن (نگهبان) سسلیر: کیم یاتیب کیم اویاخ؟! چون جیددانین خبری واری میس و یوخلاما میشدیر! جواب وئریر: هامی یاتیب جیددان اویاخ! گزه ن چون جیددانی اوشاق بیلیردی! مزاحيله دئیر: جیددان خان نئیه اویاخ!؟

-- دئیرم کی! اللهین بو قچی سی یوخدیر! بو تیکانلاری نه جور یونتیریدیر!؟

-- اوغلان یات سنه نه وارا

آزمدت کچیر. هیچ کیمسه دن سس چیخمیر. خائن گزه ن یوخلاماق اوچون گنه سوروشور:

کیم یاتیب کیم اویاخ؟

گنه جیددان: هامی یاتیب جیددان اویاخ!

-- جیددان گنه نئیه اویاخ!؟

-- دئیرم کی! اللهین بوراخ خاناسی یوخدیر! ابو گول لری نه جور رنگ به رنگ بویور ویدیر!؟

-- اوغلان سنه نه وار یات گوروم!

اوچونجی دفعه گنه سوروشور:

-- کیم یاتیب کیم اویاخ!؟

-- هامی یاتیب جیددان اویاخ!

-- ویرقین ویرمیش جیددان گنه نئیه اویاخ!؟

-- دئیرم کی! اللهین یاپیشقانی یوخدیر! نئجه یاپراقلاری آغاجین بوداقلارینا

یاپیشدیریدیر!؟

خائن گزه نیله جیددانین سئوال جوابی صبحه چاغ آردیمی اولور. و مردم یوخیدان دورورلار
 گزه نیله اوغورلی هیچ زاد آپارانمیرلار. بو حکایت موید هوش و ذکاوت جیدداندیر. نئییه کی
 گزه نین الین آچا بیلردی، ولی بوکلماتیله ایستیردی اوغورلونی و گزه نی متوجه حق وارشاد
 ایله سین: کی دونیائوزباشینه یارانمیربدیر. هر نه ایش انجام وئرلییر، هر گویه رنتی چیخیر. هر
 حیوان دولانیر، تانرینین قدر تلی الی ونظری اوندادیر. ونه نگهبان خیانت ایله سین ونه اوغورلو
 اوغورلیق. ایمدی وقتی بیرناجنس آدامی ویا بیرمتاعی قالین تبلیغات، پول و منالیه، زوروزریله
 سس کویله ایسترلریاخچی تاندری سینلار. ویا غلط ایشلرین اوستون اود سینلر، یا عکسی
 بیر شریف و پاک بیوک باشی وقشری پیس تاندری سینلار، بعضی فهیم وزرنگ آدام واقعیترلی
 سئچیپ، حق دئیر. تامتوجه ایله سین، واقعیته بیلان وجامعه ده اوياخ کسلرده واردی.

۷۷۷--- هامی دئیر شاه بوداغین با غی وار ، هیواسی وار ناری وار:

گوب؛ چاغان و یالانلان پوز وئرنه دئیرلر. بیر نفر شاه بوداق آدلی آدام هر گون قهوه خانایا
 گندر میش. انشیلی بیغ لارین و داراخلی تل لرین یاغلار میش. ایله دوش وئره وئره قلیان
 چکیب وچای ایچر میش! هامی اونون حسرتین چکرمیشلر. قهوه یه گئینده هامی ایاقینه
 دوروب، وگئندده یولا سالار میشلار! بیر گون گنه گن اوتوروب قلیانی داماغینا سالمیشی
 میش، کی اون ایکی سندینده اوغلی سی سلام سیز قهوه خانایا وارد اولور. توشیره توشیره
 دئیر: بابا تز اول دور گل اوئوه! پیشگ بیغ یاغی وی قاچیددی! کیشی بیر قیزاریر! بیر
 بوزاریر! قلیانی بوشلائیپ، اوغلونین قولاغین دن یاپشیرادده بالا قهوه خانادان چیخیرلار.
 اوردا کیلاروقتی بوسوزی ائشیدیرلر، بیر بیرلرینه باخیب قهوه خانانی باشلارینا چوئریرلر! بیر
 مذکور عبارتتی چوخ دادیله دئیر. و سونرالار مثل سائره الوری.

۷۷۸--- هاخ (خلق دیگر) گندر قوش گتیرر، بودا گندیر بايقوش گتیریر:

بعضی آدام وار؛ علاوه یاخچی بیر ایش گورنمز، مرغوب بیر شئی ویا هجت آلتماز، بلکه
 ایله ایش انجام وئر وئره تیه اندر، وجه گلمزهیچ، باعث عذاب و درد سرده اولارا! اوندا مذکور
 مثلی بئلنجی آداما دئیرلر.

۷۷۹--- هامینی بزر، نوزی لوت گزر:

دئمک اولار بو عبارت تاپاجادیر تامثل. ولی گباهند! مثل عنوانینده ایشله درلر. اوکسین
 باره سینده دئیرلر؛ اونا بونا کومک لیک اندر، یر تیخ یا ماغین وائری ایشلرین دوزلدرا! اما نوزن

دن واهل وعیا لیندن ومردمیندن غافل اولابئلنجی آخماق فیکروعملین اونونده آتری لاری رفاه دا یاشارلار، ولی ئوزی وئوزونکی لر فقر ویوخسول لیق دا چابالارلار.

۷۸۰--- هاردا قویوب، هاردا تودیر سان (یا تودو بسان)؟!

حقیقت اوجاقین دن غافل اولان، سوزلری یاددان چیخاردان، بیر شئی دن دوز خبری اولمیران وترسه دوشونن آداما تعجیله مذکور مثلی دئیرلر.

انقلابین اوایلینده سیاسی بحث لر، تندیردن ایستی وقاریشقادان بول، و هامی لارین آراسیندا رواجی واریدی. اوجمله دن ایکی یولداش بحث ایلیردیلر. بیرى واقعاً متن انقلابدان وسوادلیردی دئدی:

یولداش، شاه رژیمى نین ستم لری بیرایکی دگیل، پیس وستملی قانونلاریندن بیرى ده کاپیتولاسیونیردی. (بو قانون نفرتلی، تحقیرلی وعزت سندیران قانونی دیکى: اگرطبق بو قانون بیر عالم، بیلیجی وسرداروهرایرانى، بیرلاب گده وشرف سیز خارجه لی فردین الینده اولسیردی! ایرانداهیچ کیمسه نین حقى یوخدى قاتلی تودیب ومحاکمه ایله سینا) بوآقا چوخ یوخاری سطحی ده یولداشینا بو قانونین معایب واستعماری آثارین دن دئیب وشرح وئیریدی! عجیب عجیب قلنمبه و سلمبه سیاسی کلمات ایشله دیردی! یولداشی کی اصلاً ییلمیردی بوهاردان دئیر، یالانلان باشین تایید اوچون دبردیردی، وبالا بالا یورقون لیق آثاری وجناتینده هویدا اولوردی! تا کی ایسته دی هم کم گتیرمه سین، وهم دانیش سین، جوابیندا دئدی: البته منده آلا قولار بیلیردیم! چون ددم بیرگون قونشی لاردان گیزلین بیرگوزل وشیک کاپیتولاسیون آلیب اوئومیزه گتیر میشدیرا ننم چوخ بیله سیلن ساواشدی! بیر ایکی ساعت، دده می دانلادی! ایله کی گئجه یاریسی اولدی ننم منی او یاددی! ایکی میز کاپیتولاسیونی قولاغین دن یاپیشدیخ ایواشجا آپاردیخ، کوچه قاپوسی نین دالینا قویدیخ! صبح سوپورچه چی آپار میشدیرا بحث صاحبی گوردی، بابا بو هاردان دئیب اطرف هاردان تودیب! بیر آرزول زول یولداشینا باخیب دئدی: منه باخ هاردا قویمیشام؟! هاردا تودمیشام؟!

۷۸۱--- هامی هامونی قوددالیر، بودا منی قوددالیر:

او کیمسه ئوزینه ویا یولداشینا دئیر: بیله سین، بیر سرتیغ آدم بوشلاماز. هر یرده هر جوقادا بونی گوروب، گوزی نین آلتینا سالیب آدماجی آدماجی سوزلر دئیر. غیبتین ویا تقلیدین ایلر. یا چوغورلیقین ایلر. و یا هیچ زاد یره ایراد تودیب، ایستر تخریب ایله سین.

۷۸۲--- هامونين قویروغین اولچی میشم:

وقتی بیر نفر ئوز آداملارین دن حیلہ وکلک گوئرر، داهی هیج بیر سینہ اعتماد ایلہ مز. هر هانسیدا ایستریئلنجی شخصه یاخین لاشیب، یاخچی لیق وفا وعده سی وئرسین، اینانمیریب، بومثلی دئیر.

گونلرین گونونده بیر باجی نی تویا دعوت ائدی لر. دونی یوخیر میس. گئدیر باجی سینہ دئیر: باجی، منی تویا چاغیر یلار! اگر امکانی اولسامنه بیر دون وئر. باجی سی دئیر: قیز بییه باجون اولوبدی. اولمیرا فرق قویورسان؟ بعد دونلاری توکور قاباغینا دئیر: باجی هانسین بیئیرسن گوتور. باجی بیرین آپاریر. توئین شیرین یرینده کی هامی خانیملار، نوبتیلہ اوینیر میشلار، دونی بورج آلتدا دویور اوینور. و ایلہ گوزل اوینور، کی هامی خانملار کپی چالیرلار. تشویق ائدی لر. دون وئرن باجی دوزنمیرا دئیر: قیز منیم دونیمدا نه قشنگ اوینویورسان! بیچاره دون آلاں باجی ملول اولوب غملی یره اوتورور. گلن دفعه گنه تویا چاغیر یلار. بو دفعه او بیر سی باجی سینہ گئدیر. دئیر:

منه بیر دون بورج وئر. اما او بیر سی باجی میز تک اولما ها ا من اوینور انلان سونرا هامو نین حضورینده دئدی: اودون منیمکی دیرا من چوخ خراب اولدوم! باجی سی جواب وئیر: واه واهانه نانجیب او ه بی کلاس ا قیزاونا باخما! من گورمه میس دگیلم کی اغصه ایلہ مه، دونی گوتور، بز گند توئی وا.

دون آپاران باجی تویدا گنه گوزل و یتدی قلم اوینوردی و هامی کپی چالیردی. تشویق ایلیردی. دون وئرن باجیدا حسد ایچینده یانیردی. اما چون قول وئرمیشدی، دئمه سین، فکر ائدیردی، نئیلہ سین! بیردن دئدی: باجی! هیج گور من دئیرم، اون دون منیمکی دیر؟! بیچاره گنه ملول اولوب اوتوریر یره. داهی تصمیم تودیرتا ئوزی دون آل میریب، هیج تویا گئدمه سین. و هر کسده ایسترمیش اونا بیر زاد وئرسین آلمازیر میس هیج، بعد مذکور مثلی دئیر میس.

۷۸۳--- هر آئوین ئوزونه گوره، قبلہ سی وار:

هر زمان هر نه جور و هر طبع ده بشر وار واولاجاغدی. ولی متاسفانه بیزیم عصرده بیر بیر ینه باخیب ئوز چیخاریندن واستعداد مالی سیندن غافل اولان چوخدی. ایلہ کی چوخ آدام آثری کیمسه لرین وارینا، مقامینه و جسمینه باخیب، ئوزونین الله وئرن نعمت لرینین قدرین بیل میریب، چوخ ناشیلی وزهرلی تقلید ائدی لر. و باعث اولورلار ئوزلری نین گوزل و لذتلی

یاشایاشین همیشه آجی وکدر ایله سینلر. ویلمیرلر؛ هر عایله نین ئوزونه گوره یولی، تربیتی شخصیتی دخل وخرجی وار. اوزه ل خانیم لاریئلنجی ایشده بیر بیرلرلین آجی صورته باغلا شیرلار.

بیر نفر دئیردی: منیم خانیمیم هر یره گئدیب، گلندن سونرا منی و اوشاقلاری دنگ اندیب، باش بینمی میزی آپاراردی. امثلا دئیردی: فلانین پتر پرده لری واریدی. اسلطنتی مبلی، اوئو ایشیکی ویا قاب قاچاغی واریدی. ایا بترسفره آچیپ بو یون قولاغینده قیزیللاری ویا خارجه مدل دونی ودامنی و... واریدی. اباشین فلان آرتیست تکین دوزدمیشدی. انه کلاسلیردی؟! بئلنجی هاپان هوپان سوزلر.

بیرگون جانا گلیب دئدیم: آخی ناکیشی نین قیزی اسن گئدن یرده هیچ دئییب گولمه یوخدی؟! باهم اوتور موشدوز؟ بیر لذت آپار مادوز؟! دونیانین آلچاغ اوجاسیندن دانیشمادوز؟! اوشاقلاری ویزین تربیتیندن، اوئودارلیق هنریندن دئمه دوز؟! مگر سن گئدمیشدون اموال صورتی گوتوره سن؟! مگر قوناق صاحبی سیزی چاغیرمیشدی، لال اوتور دوز، سیزه وار یوخین گوستره؟! و... تعریف اولماسین! من بو سوزلری دئیندن سونرا، خانیم فکره گئددی. نه جور ئوزون قانع ایله میشدی؛ الله یعلم. داهی هر یره گئدیب گلسیردی، واقعا هم ئوزوی شاد و روحیه سی یوخاری اولاردی و هم بیزی شاد ایلردی.

۷۸۴--- هر دده سی کورا، کور اوغلی دئمزلر:

کور اوغلی تورکلرین بیوک جومردی لریندن بیر کی دیر. کی هامی قشرلریله سین چوخ سویرلر و افتخار اندرلر. اوایل اختراع تفنگی ده دئرلی عمورون قوجالیدی، باشا یتیربیدیر. بشرتاریخینده لاب آز قهرمانلار داندیر کی ئوز اجلی لن اولوب، و مردمی حرمتی حفظ اولور.

کور اوغلی عمورین باشا باش ظلم وستم دیوشونده سویر. بو دیوشین قوری، آتاسی ظلمیله کور اولاندا شاخیر. ایله کی ایللربوئی پاشالاری جانا گتیریب، چاملی بئلی مظلوملارین مکانی

و پناهی اندیر. کور اوغلی اوقدر خلق ایچره سینده محبوب اورکلر اولور، و عاشق لرین حق بیلن آغیزلاریندا و حماسی سازلاریندا دئیریلیر وابدیته قوشولور کی؛ دوست و دشمنی تحسینه وادار ایلیر. اما کور اوغلیدا سانکی چوخ مبتکر، ادیب، شاعر و یازیچی و قهرمان لار تک مقلد لردن مصوندا قالمیر. بعضی دیاز و شرارت طلب کیشی و اوغوللار ایستیریلر کور اوغلی تک اولار. اما تا زایول تا پانمیرلار؛ بلکه تقلید اوچون ناکیشی لیکیه دده لری نین گوزلرین چیخاردیلار! بعد ادعای کور اوغلی لیک اندیلر. اما مردم داهی بولار کور اوغلی دئمیریلر!

بلکه کورکیشی نین اوغلی لقب وئریلر. بومثل بئلنجی تاریخی ایشدن گوتورولیبیدیر.ایمدی وقتی بیرنفر کورکوراسی ایستر بیرموفق ومحبوب شخصیتدن تقلیدائیدب،وشیادلیق ایله سین،اوندامذکورمئلی بیله سینه دئیرلر.

۷۸۵--- هر نه سال سین آشیوا ، اوچیخار قاشیقیوا:

بو مثل قران کریم دن الهام آلینیبیدیر.تورک، فارس، عرب، کورد،آر،و...هامی مسلمان دیل لرده متنوع عبارت لريله ولی بیر مفهومدا دئیریلر. و منظور بو مثلدن بودور : هر کس نه ایشی انجام وئرسه ، چی یاخچی وچی پیس فقط ئوزونه قائیداجاقدیر.علی آقا واحد دئیر:

تاپیلمازدهرده تشخیص ائدن اعدا و اد نانی

هره ئوز فهمینه مغروردور،دنیايه باخدیقجا

۷۸۶--- هر شئی دن آغیر بهتا ندیر:

آذربایجان فولکوریک ناغیل لاریندا دئیرلر:جبرئیل ایسته دی،حضرت امیر(ع)مین گوجون سینا سین. بیر گون یر کوره سی نین حجمین ایله آزاددی چه بیر قاریوز جان اولدی،ولی آغیرلیغین ساخلایب ، سالدی بیر تلیسه. دایاندی حضرت امیرین یولی نین اوسوتونده .علی (ع) مه ماراقلی سلام وئریب، دئدی: جوان گل بو تلیسی قالدیر منیم بئلیمه. علی(ع) الین آددی تلیسی قاووزاسین ،گوردی چوخ چوخ آغیردی! اصلاً یردن اوزول میرابیرده یا الله دئیب تلیسی قاووزادی! جبرئیل قورغوب آرادان محو اولدیر!

بو حماسه ده ،هامی حماسه لر تک قول تیغیندا حقیقت لردن اصیل جوهره سی وار. او جوهره لردن بیرری ده امام علی (ع) مین حددن آرتیق قدرتین نشان وئرمک دیر. ودیگری توقع سیز آردیم ایله مک. وبیری ده جواب مبارک حضرت امیردی کی بویوروبدی؛ دوست لارین دن بیرری سوروشور: یا علی هر شئیدن آغیر نه دیر؟ حضرت امیر بویوریر: بهتاندیر! بو جواب نشان وئریر علی(ع) تکین بیوک وتای سیز کیشی نه قدر بهتانی آغیر وغیر قابل تحمل بیلیر. ایمدی وتاریخ بویی ثابت اولوب بهتان یاخانلار، نه قدر ستم ایلیرلر! ونه قدر الده اولمکه وازیل مکه مناسب ، وهمیشه منفور لیک حق لری دیر.

۷۸۷--- هر کیمسه نین بالاسی ئوزونه شیرین دیر:

گون لرین گونونده حضرت سلیمان (ع) ایسته دی حیوانلارا قوناق لیق وئریب اولارین باشلارینا گلن قضایادن وهمچنین اورک سوزلرین دن خبردار اولوسون. ئوز قاصدی بوبویا

دستور وئردی: گند هامی حیوانلاری داراحکومه یه دعوت ایله. نئچه ساعت چکمه دی، کاخین حیاطی، کوچه وخیابانلاری، دام و دیوارلاری جوربه جوربه حیوان لاردان شپه لندی. سلیمان ئوز برلیان تختینده کی هر طرفه مشرف دیر، اثرلشدی. هامی حیوانلارا خوش گلدون دئییب، سوزلرین بئله باشلادی: ای شریف و آزارسیز حیوانلار، وای یرکوره سی نین دیرلیک بزکلری، سیز کی منیم قوناقلیقی می قبول اندیب تشریف گتیر موسیز، سلام عرض اندیرم! احین قوناقلیقدا تمنا اندیرم! هر کیمسه نین باشینا هر نه جالب و هر نوع قضا و قدر گلیب ویا اورک لر یزده گیزلین سوزی ویز وار، ویاستم گورمی سیزمنه بیان اندین. تا اولکه نی سامان وئر مکده منه وهامی آدامالارا یار و مددچی اولاسیز! حیوانلارین ایچره سینه قاراقورردوشدی. هر ه سی نین آغزینلان بیر هاوا گلیردی. سونرا تصمیم توددیلا، تشریفات سیز نوبتیه ایاق قاباقا قویوب، نبی(ع) نین فرمانین اجرا ایله سینلر.

ازلده شیردوروب اجازه ایسته دی. اجازه صادر اولماق همین دئدی:

یا نبی، من مئشه نین سلطانی یم! باشیما چوخ قضاو قدر گلیب! اوجمله دن بیر گون ایچیندی چاغیردی. شکاریمی یئمیشدیم، اوینا ماغیم گلدی. بو حینیده بیر موشا توش گلدیم. من ایستیردیم اولان اوینیرام! ولی سیچقان قورغوسینلان گاه جیغیریدی! گاه هوشی باشیندن چیخیردی! گاه دانا بویانا قاچیب اوینا قاچیردی!

من اونون دالیر جاگوله گوله! آتیلآتیلآ گندیردیم، غافیلدان آداملارین تله سینه دوشدوم! اها کالیشدیم ئوزمی قورتارام! توانیم! امکان اولمادی. ولی همان سیچقان گلیب منی قورتاردی! هامی شیرین بوجومردلیکیندن و سیچقانین عاطفه سین دن خوشی گلیب، کپی چالدیلار. شیر یرینده اثرلشدی. بعدفیل دوروب دئدی: یا نبی! اوجورکی مستحضر سیز، من مئشه نین لاب یکه وائیری موجودیرم. بوعلته من هیچ زاددان قوغمارام، ائو، اشیکیم و یووامدایو خدی. فقط فقط آدام طرفین دن منه بلاگلر! ایله کی آدام آدی گلنده دیرناخیمدن خرطوم می مین اوجونا جان تیتترمه دوشر.

چون بیرگون منی آداملار تودیب اویسارلادیلار. اویساریمی وئردیلر بیر جوانین الینه. جوان گاه منی ویریردی! گاه تومار لیردی و گاه دانا منه یئمه لی وئیردی! ولی من ئوز حالیمآ غلیردیم. فیکر ایلیردیم، من نه تقصیرین صاحبیردیم! بئله اودا دوشدوم؟ منیم گوزیاشلاریم! جوان متوجه اولوب رحمی گلدی! منی تازادان مئشه قایتاریب دئدی: جناب

فیل سعی ایله بیرده آدام الینه دوشمه ابعدفیلده یرینده اوتددی. فیله ده کپی چالدیلار و جوانین لطافتلی شرفینه سلام گوندردیلر.

بعد قاریشقا گلیب دئدی: یانبی گرکی آرامیزدا. بیر آز کدورت وارا ولی اطاعت امرین هامیرا واجب، دَرومتاع دیرا من روزیم دن سوای هیچ زاد بو دونیادان توقعیم یوخدیر. ولی هامی حیوانلار منیم بوکالیشمامی مسخره ایلیرلر! بیر گون انبارا روزی داشیردیخ کی قورباغه بیر طرفدن! موزا بیر طرفدن! کپنک آثری طرفدن و... بیزی هوردی هوردیرا گوددیلر! بیز مجبور اولدوخ موزالارا حمله ائداخ! اما بیزی گلن ایاقلادی، گندن ایاقلادی! قاریشقادا سوزلرین دئییب گئددی.

بو جوهره سی بش آلتی حیوان اورک سوزلردن و قضا و قدره دن دئدیلر. تاکی نوبه قارقایا یتیشدی.

قارقا دئدی: ای بیلن واسراری دن خبری اولان نبی! سلام اولسون سنه! منیم مئشه نین قیراغیندا بیر اوچ بوداق آغاجیندا اوچ دانا یووام واردی. از لکی لاب باشد! ایکینجی سی اورتادا و اوچونجی سیده لاب اشاقیده دی. یتدی سکیز گوندن قاباق کی بالالاریم تازا یومورتادان چیخمیشدیلر، قاش قره لن زمانی ها واپیتلاشدی. یازین یلی و سویوخی هامو نی یووالارینا تپدی. گنجه دن بیر آز کچمه میشدیر کی هاوا باشلادی کولکلی قاریاغماغا. طوفانلی یل باعث اولموشدی مئشه نین آغاجلاری فیرلانسنیلر، نازیک بوداقلار پریشان عاشقین توکلری تک هر طرفه داغلیردی! هیسلی یلین عوولدی سی اورکلری قورغویا سالیب و گوزلردن یوخونی قوومیشدیر! ایله قاراله نیردی، دئیسن گوئین قارانبارلاری دلینیب دیر! ایستیری یرین باشا باشینا قالین آق یورقان چکسین! امن و عور او شاقلا رکی آلتداکی یووادا یا تمیشدیخ، قوغدوم.

فور! او شاقلا رکی دئم دیکیمه آلیب باش یووا یا نقل مکان ایله دیم! او شاقلا رین گوزلری هله آچیلما میشدیر، اما سویوخدان سوئید یا پراقی تک اسیردیلر. اما بالابالا احساس ایله دیم قارلار سولانیر. تاکی قار یاغیشا مبدل اولدی. یاغیشدا ایله اثیری دانا توکوردی کی یرگوئی سیل وسو آغزینا آلمیشدی. صبحه یاخین قارادان آثار قالمادی. اما سوهر یردن آخیردی، وهر باجادان دامیب و سوزیردی. سیل لر شاقیلدیریب مئشه نین هامی چایلارین دولدور میشدیر.

بولودلارداغ داشاچکیل دیلر. بعدیواش یواش آراسینه وصاف اولدی. گونشین شرقدن گلمکین، سحر سوتلی تل لریله بیلیندیریردی. و منده غذا تهیه ایله مک اوچون طبق عادتیم لاب تزدن مئشه ده گزیردیم. ولی هر هانسی قوشی و حیوانی اویاخ گوردیم، منه و بیر بیرلرینه یاغیشدان وسیل وسودان دئدیله. من هر هانسینا قاردان دئدیم، هم تعجب ایله دیلر وهم گولیب دئدیله: قارقا خان سنی قره باسیبدیر! بیزکی دئمیشخ گئجه لر قارنیوی آز باس! قارقانین قارلی سوزون وخاطره سین بیر ایکی آئری حیوان تایید ائدیله؛ دئدیله: بیزده اوقارین عظمتین گوردیخ! اما حیوانلارین تحقیر و تمسخر ایله مکین دن ، قورغوب دئیرن مه دیخ! بیزده کی بیر بیر میزدن خبری میز یوخودی، تا سوزلر معتبر ویا کسرلی اولسون!

بو حکایتدن حضرت سلیمان نبی (ع) بیر آرتومیب، بعد دئدی: ای حیوانلار! بوگون نارهاریزی صرف ائدین. یاخین گله جکده، گنه بیر بئلنجی یغین جاغدا، قالان سوزلری بیان ائده جاقسیز، و انشاالله مورد استفاده قرار تاپا جاقدیر. وقتی هامی حیوانلار گئددیلر، سلیمان نبی قارقانی حضورینه دعوت ایله دی، دئدی: سنین بوصراحت لهجون، یوخیدان تزدورماغ حکایتین قابل تقدیردی. سنی هامی حیوانلاردان اویاخ، دوز دانیشیق و بصیر گوردوم! ائیمدی سندن بیر شئی ایستیرم . قارقاالین قویدی گوزی اوستونه دئدی: اگر بنده نی لایق بیلسون، منت قویارسان! نبی (ع) دئدی: گنده سن، مئشه نین لاب سویملی و گوزل حیوانین تاپیب، منیم حضوریمه گتیره سن . قارقا تعظیم ائدیله دالدالی خارج اولدی . قارقا ازده بالالارینا باش وئریب ، غذالارین وئردی . بعد گوزل حیوانی تاپماغ اوچون مئشه یه سایى اوچدی . هر هانسی حیوانی گوردی و مشتری گوزیله باخیب گورچک لیکین سینا یب ، عیب تودیب رد ایله دی! تا جنگلین لاب صفالی وقشنگ یرینده گوزی بیر طاووسا دوشدی. بیر چیچکلی آغاجین اوستونه قوندی ، تا کاملاً طاووسا مشرف اولسون. واقعاً طاووسین قانادلارین چوخ خوش رنگ، گورکملی و سویملی گوردی. اوزه ل باشیندا کی تاجی وقویورغیندا کی چتری لایق کاخ سلیمان نبی بیلدی. قارقا مدوهش گوزلیک و مجذوب وقارطاووس اولوب ، اندی کنارینده اوتوروب سلام وئردی. ولی طاووس ایستی سلاما چوخ سویوخ جواب وئریب ، ئوز اشینه مشغول اولدی. قارقا بو دفعه ولی طلبلی سلام وئریب دئدی: طاووس بیگ! مگر سیز فقیر فقرانی سایماسیز؟! طاووس گنه تکبریه اوزون چوئروب، جواب وئردی: منلن سنین، نه رابطه میز اولا بیلر؟! قارقا غروریه جواب وئردی: دوز بویوریرسان! اما هیچ بیلیرسن؟ من مئشه نین لاب گوزل و سویملی حیوانی سی نین

دالیرجا دولانیرام! طاووس بوسوزدن نازی نین بیر آز دوزین آرتیریب سوروشدی: آخی قارقا خان سنه نه لازمدیر؟!

قارقا-سوزون دوزون خبرآلسان، منی سلیمان نبی(ع) بوایشه مامور ائدبیدیر. طاووس بو سوزی ایشیدمک همین آغزی سولانیب، حددن آرتیق وقار ونازیله یرده اوتدی. دئدی: اولمیرا او منم اکی دالیمجا گلموسون؟

قارقا- شاید! اگر لطف ائده سن بیرآز قشنگ نمایش لر وئره سن! وئوزووی گورسه ده سن، دالی سین عرض ایله رم!

متکبر طاووسی بو سوزلر اغوا ایله دی! اختیارین ا لدن وئریب ، ایاقا قاخدی. چوخ مهارتیه قویوروغون چتر، قانادلارین دورشوخلی، تاجین خوشرنگ ائدیپ، بش آلتی دفعه رُمرد چمنین اوستونده رقص ایله دی! بو حینیده قارقانین گوزی طاووسین چرکین ایاقلارینا دوشدی. اونلان بئله دئدی: طاووس جان، ال لرین آغیری ماسین چوخ گوزل! واقعاً تاین یوخدیر! اما اجازه وئریب ده مئشه نی دولانیم! اگر آئریسین تاپانمادیم، حتماً سنین سراغیوه گله رَم! طاووس ایسته دی سوزون دالی سین دئسین ، قارقا اوزاقلاش میشدیر.

قارقا چوخ دولاندى. مئشه نین طراوتلی یرینده گوزی بیر بولبوله دوشدی. بولبول بیر گولیه ایله مشغول عشق بازیردی وایله مبهوتی دیر کی قارقانین حضورین بیلمه دی! حتی قارقانچه دفعه سلام وئردی ولی بولبول ایشیدمه دی. فقط ئوز اخوماغیندامست، عشق بازی سینده غرق وگولده نازو عشوه سادماغینده مصتردی. قارقا حسرتیه ئوز ئوزونه دئدی: حیف اولابوگوزل وسویملی قوشاکی دلیدیر! امانئیلیریم! من بونی آپاراجاغام! اگر ایراد توددیلا، دئییه رم: من بونین قیافه سین وقول قانادین سویمیشم، نه خوی و خاصیتین! بولبولی رام ایله مک اوچون قاباقا گئددی.

ایکی اوچ دفعه سلام وئرن دن سونرا، بولبولی مجبوریه ئوزونه معطوف ائدیپ دئدی: ای گوزل گورچک قوش! سن نئییه بئله ئوزووی اودا وسویا وئریرسان؟! نئییه بئله هلاک ائدیرسن؟! آخی گول سنی هیچ سایمیری!

بولبول درین باخیشیه، ادب ونصیحتلی دئدی: ای یولدان کچن گوزل قارقا! بولووی تود قوی گئدا عاشق لرین باش باشا قویما! عاشق لرین یانقی اودی ، سنین ده اتکی وی تودارا! سن بیلمه سن ، گول منه نئلر دئیر! نئلر ساییر! نه عقیقلی شراب وئریو، اودلی اوره کیمه

سپیر ودم بدم یاشایاشا امودلی ائدیر! بعد بولبول گنه آلتی حواسینده ئوز گولینه معطوف ائدیب، مین بیر لحنیه گولون دیندیریدی.

قارقا بو سوزلردن گرکی بیر آز تکان یئدی، ولی سلیمانین(ع) امرین دنده چیخانمادی. ئوز ئوزینه دئدی: الان گئدرم بیر طناب گتیریب، بولبولی باغلیریب آپارام انه اولاجاغ قوی اولسون! بیرده غلط ایلیر! تیکانلی وعموری آزگول یاخچی دی؟! یا سلیمانین گوزل، دواملی دوروملی کاخی؟! قارقا گئددی بیر طناب تاپا گتیره. اما اول بالالارینا باش ویریپ ایسته دی جوای حال لاری اولسون. بعد ایشی نین آردی سین تودسون.

یوواسینا قائیددی، بالالاری خوش یان یانا یاتمیشدی. یووانین قیراغیندا اثرلشدی. بالالارینا باخدیکجا، محبتی جوشه گلیب! بیلمه دی نه ایش گوریرا اوقدر باخدی باخدی مدهوش اولوب! هیچ عیب اوشاقلارین دن تاپانمادیر! بیردن بش آلتی بالاسین آغزینا آلیب حضرت سلیمانین برلیان میزی نین اوستونه قویدی! دئدی:

یا نبی! بولاردان سویملی، گوزل و عیب سیز موجود مثشه دن تاپانمادیم! سلیمان وهامی تماشاچیلار وقتی او یوخلی ولخت قرمزی ات بالالاری گوردیلر، جیم گشن حالتیه بیرآز دالیرا چکلیب، حیران قالدیلار! گنه قارقا دئدی: سیز الله باخین! نه قشنگی دیلر! سلیمان نبی درین فیکره جومیب دئدی:

قارقا خان گوتور بو گورچک، گوزل ودوزلی بالالاری وی آپار یووالارینا قایتار! بوردا نظره گلرلر! بیر آزدا اوزرریک یاندیریپ وصدقه چیخادوز دئیپ لر: هرکسه نین بالاسی ئوزونه هم گوزلدر وهم شیرین، مزبور مثلی بو ((بولدی)) دن گوتورولر. ایمدی اگر بیر نفر حددن آرتیق ئوز اوشاقینا اولمیران استعدادی، هنری و گوزلیک لری منتسب ائدر، اوندا دئیرلر.

۷۸۸--- هر نه چیخار ملا سیددن چیخار:

بو مثلی ملا وسیدین هم صالح و هم ناصالح اوشاقلارینه دئیرلر. اگر زمانی کی بیر سیدین ویا ملاتین اوشاقی مراتب اخلاق حسنه یه، علمه، فنله، تکنو لوژیه، ابتکار و خلاقیت، عرفان و صراط مستقیمه ونهایت طهارت ومنزه لیکه نایل اولار؛ مردم تحسین اوچون مذکور مثلی دئیپ بئلنجی قشرین دوز تربیتین دن الگو آلارلار. ایله کی تاریخن قیزیل وافتخارلی ورق لری بو نوع انسانلارین اوشاقلاری ومتربی لری دیر. مقابلینده وقتی بیر اوشاق بئلنجی عالی قدر نسل وقشردن اولار، اما ناصالح وشورور چیخیب، موجب آزار واذیت مردم اولار، ویا کم اعتقاد اولار، گنه مذکور مثلدن استفاده ائدرلر.

۷۸۹---هره ئوز دَوَه سين آختارير:

هر کيمسه نين ذهنين بير بويوک آرزي مشغول ايلر. کما کی هر جوقادا، محفل ومجلسده، حتی يوخودا دا سعی ايلر اونا فيکر ايله سين . اگردانیش سادا ایستر اونلان دانیشیب، وآرزی سین دن گوزل عبارت لر یله یاد اولسون. البته بثلنجی آرزی کی هرکسه نین اوره کینده اولوب و صاحبین تحرکه وادار ایلر ، وچوخ شئی لرتک جزء اسرار خلقت دن دیر. قدیم زمانلاردا دَوَه چی نین دَوَه سی قاجیر. دَوَه صاحبی قاچان دَوَه نین دالیرجا دوشوب هر یانا باش چکیر. تا یتیشیربولاغ باشینا کی بیر ینی قیز پالتار یویورمیش. قیزدان سوروشور: بالابوردان بیردَوَه قاچاندا گور مه دین؟

قیز چوخ عتابلی عین حالدا نازیله باشین قاوزیریب، دئیر: کیشی قوی گئد ها! منی خاله اوغولوم ایسته دی گئد مه دیم! سنه گله جاغام! دَوَه چی بوسوزدن مات وحیران قالیر! بیر آزویان بویانا باخیر. بعد ایره لی گلیب چوخ عاید سوروشور: قیزیم بوردان بیر دَوَه گورمه دون گئندنه؟! قیزگنه هیسلی دئیر: بئیه دئمه دیم قوی گئدا هله عمو اوغلیم ده ایستیریب گئدمه میشم! سنه گلنمه رَم!

دَوَه چی ها دَوَه سین دن سوروشور! قیز ایلچی لرین دن جواب وئریر! آخیردا دَوَه چی ال لرین بیریرینه سورتوب گوله گوله دئیر: قیزیم سنده گناه یوخدیر! ایمدی هره ئوز دَوَه سین آختاریر! مذکور مثلی بو حکایه دن گوتورولربو مثلی اوندا دئیرلر کی بیر نفر طرفینه سوزن دئیر ویا مخصوص سوز سوروشار، ویا ایش تاپیشیرار، ولی طرف ئوزایسته دیکیندن و آرزی سیندن جواب وئریب وئوزایشین انجام وئر.

۷۹۰---هر شئی یه بیر قورب قویور:

او آداما دئیرلر! روحاً مریض اولار. ویا سطح فیکری آلقاق. ايله کی هر کسدن وهر شئیدن عیب تودار. ویا وقتی بیر همت سیزشخص هرایشین دالیرجا گئدراما! تزراق منفی لرین گوروب، ال چکر. بثلنجی آدامادا دئیرلر. ویا وقتی بیر شخص طبع آلقاق لیقدان، هر یاخچی لیقی بیله سینه ایلر لرتشکر عوضی، عیب تودار. اوستاد برقی چی لردن صحبت ایلیردی: فامیل لردن، بیرعايله نی اقتصادی نظریندن داغون گوردیم. اوتاندیم بلاعوض کومک لیق ائدم. کی مباداعت نفسلری سینار. دئدیم: سیزین ینی جوان اوغلیزوار. اگراجازه وئره سیزمنلن ایشلیره، هم صنعت اورگنروهم آزچوخ پول اولار.

اوغلان منلن بیرمدت ایشله دی. تانری شاهد دیر، بیر زادی بهانه اندیب، آرتیق پول وئرردیم. اوغلاندا واقعاً دوشونن ودرک ائدن جوانیردی. بیرگون منیم آز چوخ خدمتیمی آنا سینا دئیرمیش. آناسی چوخ طلبلی جواب وئریر: اوغولوم دینمه ها، اگر بهره سی اولماسانی ایشلدمز! اگرکی منیم تعریفه نیازیم یوخودی؛ ولی اونلان بئله منه چوخ دئردی. چون سوزی بونی القائدیردی، من اونون اوشاقین استثمار ائدیرم! مجبور اولدوم، مذکور مثلی دئییب، عذرین ایستیرم!

۷۹۱--- هر زادین تازاسی، دوستون کوهنه سی یاخچیدیر:

حضرت امیر بویورار ((اوکیسه بدبختی کی دوستون الدن وئرر)) تاریخین ورق لری و آنا آنالارین سینه لری یولداشین وفاسین دن، فداکارلیقین دن، ایثارین دن، همتین دن و... حکایه لردن دولودیر. وچوخ شاهلار و قدرت لی حاکم لر، عالم و هنر لی لر وفالی و صدیق دوست لارینین آرخا و گوجیله حکومت و یوخاری یرلره چادیلار.

یولداش لیق عالمی و رابطه سی بیر دینگل لذت لی دنیزدی؛ هر کیسه اونا صداقت لی وریا سیزقدم قویا مدام دُرّ و صدف صید ائده جاغدیر. و همیشه مذکور مثلی اورکدن دئییب یولداشینا افتخار ائده جاغدیر. یولداشلیق رابطه سی هر قدر قدیم ودرین اولا اثر بئله قیمتی ثمری عالی و منزلتی یوخاری اولار.

بو مثلی اوزمان دئیرلر؛ بیر نفر قدیمی دوست و صاحبین گورراویا نیازی دوشر، یولداشی ضمن بو کی بیله سین ایستی تحویل آلا، بلکه توقع سیزقاباغینا دوشوب، مالین دن وجانین دن چکیب مشکلین حل ائدر.

۷۹۲--- هر زادی وی باب ایله، قوی دئسین لر ها بئله:

او کسین باره سینده دئیرلر؛ بزکده، هجته، اوئو ائشیکده و... بعضی قسمت لرین لاب عالی و ممتاز ایلر. ولی بعضی قسمت لرین ایله ناقص ساخلارکی ازل باخیشدا گوزه ویرار. معمولاً نامتعادل آدمالار بو مثلی چوخ دئیرلر.

۷۹۳--- هر نه سالسین انجیوه، اوچیخار رنگیوه:

تغذیه نین یوخاری اهمیتی بیلدیرمک اوچون دئیرلر. آنا و آتالاری میز تاریخ بوئی غذائین اثراتین سلامت لیک اوچون درین دن سئچیب لر. بو مثلی گوزل صورته خلق ائدیبلر. ایمدی دونیانین هامی تغذیه بیلجی لری و متخصص لری نین نظراتی و طرح لری بومثلین اساسینده مطرح اولور.

۷۹۴--- هر يوققيشين بير اققيشي ، وهر اققيشين بير يوققيشي وار:

مذكور مثلي دونيانين آلچاق واوجا حادثه لرین تبیین ايله مک اوچون دئیرلر.

گندر دنیا یولی آلچاق اوجادی

گهی لاله ، گهی بوزلی قوجادی

۷۹۵--- هر آغزین یئمی دگیل:

مذكور مثلین عبارت ی گر کی عمومی مفهومدا دیر، ولی مردمین آراسیندا کنایه لحنینده بیر نفره شامل اولار. زمانی بیر آلچاق آدام ایستر بیر اوجا و مقدس منصبه ال یتیرسین، ویا بیر پاک و آبرولی عایله ینن وصلت ايله سین ،ازلده ادب و نزاکتیه عذرین ایسترلر. اما اگر سیرتیغ لیق ائده وال چکمیره مذکور مثلی دئیب ، سرتیغ آدامی قووارلار.

محمد رضا شاه دورینده بیز محصلی دیخ. بیرادیات دبیری میز واریدی چوخ شریف یوخاری طبع ، پاک نهاد و محبوب عموم مردمی دی. هیچ کیمسه یه فرق قویمازدی. هامی اوشاقلار (بیر ایکی نفر دن سونرا) اونون کلاسیندا راحتی دیلر. چون بیلیردیلر اگر هر شاگرد درسین یاخچی باخیب اوخوسا نمره آلاجاغدی . والا پارت ، پول ، مقام فامیل و دوستان باجی لیق بو دبیره تاثیر ییوخدی.

امتحانلار خردا داییندا آلینب، قور تولور. شهرین صاحب منصبلری نین اوغلی بو دبیرین درسلی نین بیرینده دوشوب، تجدید اولور. صاحب منصب بیر ایکی ئوز هم ترازیلن مشورت ائدیر، نه جور بو دبیر دن نمره آلسین؟ هامی دئیر: آقای فلانی (دبیر) نه پول آلا، نه مقام و منصب سایار، ونه ناحق خواهش و تمنایه باش وئرسین. اوشاقین قالمالیدیر و السلام. سالیرلار چیخیرلار، آخیردا تصمیم تودیرلار مذکور دبیر دن قورغودماغیلن نمره آلسینلار.

شهرین ارادللری نین دسته باشی سی نین چاغیریب، صاحب منصب اوناییر آزپول و اثری وعده لروئریب، دئیر : گئده جاغسان فلان دبیری قور غودیب منیم اوغلوما ایکی نمره آلاجاغسان. اوباش تبختریله دئیر: جناب ، منه فلانی دئیرلر ! من بئلنجی آداملاری بیر نفسده بورنیما چکرم! من تهراندا، تبریزده، اورمیه ده اوزه ل بو شهرده اوغلانلار دیدیب داغید یب ، باجلار آلمیشام! سیز بو کیشیدن نمره آلانمیرسیز؟! اودا ایکی نمره؟ !

آخشام قاش قره لن وقت اوباش دبیرین قاپی سینا گئدیپ چوخ ادب سیز و گدا صفتیه قاپی نی چالیر. ایچه ریدن سس گلیر:

قاپی چالان؟

اوباش چوخ حياسيزلقيله جواب وئرير : فلانيه دئين گلسين قاپيا ! دبيرا شيكه چخير گورير
فلان اوباشدى .اونلان بئله ئوزون ويرير تانى ما مازليقا، دئير: امرون؟

اوباش- (چركه سين)((ايرى تسبيح)) شاقيلدادا شاقيلدادا تحكميله دئير) كيشى سنه دئيرم
صباح گئديب، فلانى نين اوغلونا ايكي نمره وئر سن ! يادين دن چيخماسين ها !

دبیر- (قاشلارين دويونليريب هيسيله دئير) سن كيمن؟

اوباش- هيرتيلديرا هير تيلديرا دئير: په هه ! اوغلان منى ايت قود تانير ! يعنى سن منى
تانميرسان ؟!

دبیر: من هر گده گوده يه باش وئرمه رم. تا تانيرام! بيرده سن نه كاره سن؟! بواوشاقين نه
ئيسن؟!

اوباش - ال قولين اولچه اولچه دئير من آدامى جيندا تكين جيرآم ها! نه دئديم اونا باخ!

دبیر: ايله بير بورنين چوخ يل ليدى! بو من بودا سن !

اوباش گورير طرف پولاددان برک ، قليچ دان كسكيندى! گنه ئوزونه آلمير دئير: اگر نمره
وئرمه سين ! من سنى يوخ ايلرم! بوچاغيله اوز گوزووى يازرام! قويمارام بو شهرده
ياشيراسان ! نئجه كى چوخلارين يازميشام! ... دبیر داهى قويمير رجز اوخوماغينا آرديم
وئرسين . وهمده احساس ايلير داهى شكائيتيله، قانونى يوليله اوباشى باشين دن ائندمز !
چون احساس ايلير صاحب منصب بونين دا ليندا دوروب ! بئله جسارتلر ائدير اچوخ
شجاعتيله دئير: دور بوردا كُتيمى گئيم ، گليم . ها نسی داغا، دره يه ، باغا چوله دئير سن
گئداخ. اوردا بيلير سن نه دئير سن ؟ من نه دئيرم؟

دبیر كُتين گئيب گلير . قابا دوشور دئير: خان اوغلان هارانى خلوت بيلير سن گئداخ اورا !
بوچاغى ويدا آچ ها، بيرد ن يادين دن چيخار !

اوباش احساس ايلير اوجوركى فكريايليردى، اوجور اولمادى. لحنين عوض ائديب
دئير: اوستادسن چوخ يرين گئديرسن! من اوجور دئمه ديمكى! من سندن خواهش ايليرم !
بواوشاقا ايكي نمره وئر، بلکه قالماسين! اونولرينه آغزى آجى ليق دوشوبدير! وبيرده، دده سى
هم قطارلارى نين يانيندا احساس شرم ائديرى !

دبیر: آخى سن اونون نه ئيسن؟! سن لن اونون. نه تودارى؟! اوبير صاحب منصب شهر ؟! سن
فلانى؟!

اوباش - دده سی فکر ائدیب دیر، چون من سنيله همشهريم، منيم خواهشی می یره سالماسان!! ونا گوره منی واسطه سالیبدیر!

دبیر بو دفعه اوباشی آدیله چاغیریب دئیر اشد میسن؟ دئیرلر: هر زاد هر آغزین یئمی دگیل! سن قوی گئد، دئنن: طرف ئوزی منه رنگ ویرسون گوروم سوزی نه دیر؟! اوباش- آخی سن بئلنجی مقام صاحبین دن قوغمیرسان؟! سنی بیرآیدا بو شهردن آئری شهرة تبعید ایلددیرر ها!

دبیر: آقای فلانی دندیم سن قوی گئد! بئلنجی ایشلره قوشولما! اگر اونون غرضه سی اولسایدی! سنی منیم قاپیما یول لامازدی!

بو دفعه اوباش داهی ئوزون لاب سندیریب، چوخ خواهش تمنایله الین آتیر دبیرین کتی نین ائکینه دئیر: فلانی، منی دولاندیر او بیر بالاوین باشینا! اگر من ا لی بوش قائید سام، سینارام! داهی بوشهرده باش ساخلیران مارام! منیم گلیریم بو جور آخماق مقام و ثروت و ظاهرده بیلجی صاحبیرینندیر! منده بوجور دیله نیرم!

دبیر- بو دفعه احترامیلن دئیر، گئد دئنن: فلانی مسافرته گئدیبدیر! تاپانمادیم. بعد قاپی نی باغلیرب گئدیر ائوینه. اوباش صبحه کیمین دبیرین قاپوسیندا یاتیر! صبح آچیلیر، اوباش، دبیرین نماز قیلما سسین دربچه دن ائشید مک همین گنه قاپینی چالیب دئیر: سنی او نمازین، منی ا لی بوش یولا سالما! گل شیطان آتین دن دوش! الله دان اوتوری نمره وئر!

دبیر- کیشی من نه شیطان آتیندیرام! نه جهالت ائدیرم! بلکه اگر بو صاحب منصبین اوغلونا نمره وئرسم، اوفقیرفقرانین اوشاقلاری نئيله سین؟! او اوشاقلار کی آج ویاوان چورکیله کلاسدا اوتوریردیلر، اولارا کیملر نمره آلسین؟ کنداوشاقلاری کی قار وسویوخدا، آلاگونون قاباغیندا پیاده مدرسه یه گلیردیلر، اولارا کیملر نمره آلسین؟! بمدی دورگئد، گوروم نئیلرم؟! اگر نمره وئرسم هامیرا نمره وئرہ جاغام! نمره وئرہ سم شاهین اوغلیده اولسا نمره یوخدی!

دئیرلر: دارالفنون مدرسه سی کی امیر کبیرین همتیله دوزلیردی، بیرگون امیرگئدیر مدرسه یه باش چکسین. مدرسه نین عمارتی هله یاریم چیلیقدی. معلم لرین بیریندن دقیق سوروشور: اوستاد، بو عمارت تیکلیر؛ فرنگین درس ورمه سیلن، بیزیم مکتب خانا لارین فرقی ندیر؟

اوستاد جواب وئریر: صدر اعظم؛ دارالفنوندا اوستادلار درس وئریب، سونرا شاگردلری سینیا جاغلار. هر هانسی شاگرد امتحان دان قبول اولسا، بيله سینه (کارنامه) وئره جاغلار. دئیرلر؛ امیر کبیر بو سوزی ایشدمک همین طبق عادتی ایکی اوچ آددیم قدم ویریدی. گوزلری دولوب، بیر ایکی قطر گوزلریندن یاش گلدی. بیرى سوروشدی: یا امیر سنکی پولادان برک اراده واریندی؛ بونه گوز یاشیدی؟! امیر کبیر دئدی: ایله بیر گوزومین قاباغیندادی، گله جکلرده پول لی اوشاقلاری لیاقت واستعدا دلاری اولمیرا اولمیرا، او (کارنامه) نی آلاجاقلار! اما گنه ده فقیر فقرانین هوشلی اوشاقلاری دالدا قالیب، حقارینه چادمیرا جاقلار!

۷۹۶--- هر کیمسه ئوز عملی نین گروینده دیر:

تانری بوستری ویاسایی طبیعت ده مقدر ائدیبدیرکی: هر انسان یاخچی ایشلر، یاخچی عمل لر، یاخچی نیت لر، انجام وئره، رستگار اولوب آیدین شرافت لره ال تاپا جاقدیر. ولی عکسینده اگر بیر کیمسه شرارت ائده، ارحم ترحم بیلیمیره، آسا، کسه و بوغا! آخرالامر گرفتار اولوب، چوخ پیس وخفتیله آرادان گنده جاغدیر. هر ایکی حالدا مذکور مثلی دئیرلر.

۷۹۷--- هر آشین نخودی دیر:

به قول جلال آل احمد هر هری مذهب آداما دئیرلر. بعضی آدام وارگوره سن تویدا قاوال چالیر. مرثیه ده نوحه اوخور. بازارداربایا پول وئیریر. مسجدده آق سقللیک ائدیر! اداره ده رشوت آلیر!

اما ئوزون دوز تان دیریر! خلاصه هریرده ئوزون بیر نوعیله مطرح ایلیر! وقتی بئلنجی شخصیت دن سوز دوشر مردم مذکور مثلی تمسحراو چون دئیرلر.

حیدر عباسی انسانیتین ایگیت اوغلی بئلنجی آدامین وصفینده قیسسا ولی درین عبارتیه بو یورار:

اریدیلر، چوخورلارا دولدولار

خیر-شرین

سوپورجه سی اولدولار.

۷۹۸--- هر عاشقین بش گون دورانی وار:

مذکور مثلین قولتوغیندا جوربه جوربه ابعادی ده اوگوت و درین ساوی واردیر. اوغافل کس لره دئیرلر؛ چرخ گردون بيله سینه قدرت، شهرت، ثروت، صحت بدن، منصب و... وئیرر. او قدر کیفلی وئوزن دن غافل اولار کی الینده کین ابدی بیلر.

بئلنجی آدامی آئیندیرماق اوچون مذکورمئلی دئیرلر. یامقابلینده بعضی آزاده، شریف وفهیم کیشی لر وانسانلار وار؛ دونیانین آخارین وحدئه لرین درک ائدرلر.الینده کی لری فانی بیلیم،همیشه مذکور مئلی ئوزی اوچون زمزمه ایلرلر. ونتیجه ده هرکس وناکسه یاخچی لیق ائدیپ،الین دن تودار.

۷۹۹--- هر گوزلین بیر عیبی سی وار:

مذکورمئل میین بودرو : ا نبیا وائمه هدادن سوای هیچ کیمسه معصوم دگیل.بلکه هراسان اگر فیکرائده،آزادلیقی جبریدن،وآرزیلاری عموریندن چوخدیر ، ا شتباه ائدیپ غلط ایشلره ال یاخا جاقدیر.بوعلته گوره گرک معقول حده، بیزآداملاریبیریری میزین خطاسیندن گوز اورتاخ.ویاشایاشین باریشماگوئرچین لرین وآق قوشلارین بسله دیب ودسته دسته اوچورداخ. وبختورلیک گئمی سین،دیری ویاشیل کوره میزین یرگوینوده سیرایلدیریپ اورک محبتیله چیچک لندیرک .

۸۰۰--- هامیرا بیر سقه ویراندی:

او کسین باره سینده دئیرلر؛سخا وکیشی لیکده هامیدان باش اولار. ویاعکسی شرارت وخبائتده تایی اولماز.

۸۰۱--- هم آخوردان یئیر، هم توربادان:

حریص واوزلی آداما دئیرلر؛ هر زادی گورسه فقط ایستر ئوزونه سایبی قاغارسین. متاسفانه بیزیم عصریده بئلنجی آداملاردان اداره لرده ، سیاست میدانینده وبازاردا چوخدیر. یا اوکیمسه نین باره سینده دئیرلر؛ نئچه ایشه همزمان صاحب اولوب ،بسته بسته اسکناس آلا.وآئری سینا میدان وئرمز هیچ ،نئچه یردن یئمکه ده افتخار ائدرادونیا نی آخور وقازانجین توربا حساب لیریپ،اولاغ تکین فقط قارنی باسماغی بیلر!

۸۰۲--- هفته حمامدیر:

ایرمی واوز ایل بونلان قاباق، مردم فقط عمومی حمامه گئدردیلر.بو حمامه گئدمکین ئوزونه گوره آداب ورسومی ونسبتاًآغیر خرجی واریدیر. بو ایشلر باعث اولموشدیر،اکثر مردم آیدابیر دفعه حمامه گئدسین!اودورکی حمامه گئده نین جانین سورتنده ، پیلته پیلته قره چیرکلر چیخاردی !حکومت وقت، مردمی سلامت ليقه ترغیب ومطمئن ايله سین، هامی حمام لاردان فته لری، خزنه لری وعمومی حوله لری یغیشدیردی . مجله لرده ورادیودا

ترترز یویونما غین و شخصی وسایل اولماقین حسانتین دن دئییب، تبلیغ ایلیردیلر. بئلنجی زماندا جوان وسوادلی قشدرلر سعی ایلیردیلر حد اقل هفته ده بیر دفعه حمامه گئدسینلر. اگر آتا و آنا لار قدیم دَب لره باغلی اولسیردیلر، ئوز جوان اوشاقلارین هفته حمامین دن منع ایلردیلر! وبو عملی غیر عادی و تعجب لی بیلردیلر! البته هامی اوئولرینده بیر نوعیله مثلاً مطبخ ده ویا چالاسرده ئوزن تمیزلردیلر. چون مسلمانلار تمیزلیکی بیوک عبادت بیلیب، و بیلرلر! بعضی آتا و آنا کی لاب مصر اولاردیلر! مسخره اوچون مذکور مثلی ئوز اوشاقینه ویا آئرسینا دئییب! تحقیر ایلردیلر! بو مثل بئلنجی انتقالی دوراندا یارانیب دیر.

۸۰۳ --- هفدن صفدن ویریر!

(هفدن صفدن ویرماق یعنی: سرسم ایله ماق، سوزی آردیرماق) بعضی آدام حادثه، یوخسول لیق عصبانیت، خسته لیک، عشق، حسادت، حرص و طمع، شهرت باز لیق، تامار لیق، قوجالیق اثرینده سوزون آردیرار، ویا سوزونین اتک باشی بیر اولماز. اوندان بئلنجی فرده مذکور مثلی دئیرلر! تا نشان وئرسینلر! طرف غیر عادی طبع و تفکر تاپیبدی. داهی اولان معقول دلیل و منطق انتظار اولماسین.

۸۰۴ --- هله اولن یوخدیر، گورینا یامان دئیره سن:

بعضی آدام بیریندن آجیغی گلر! ایله کی همان شخصه هله بدایش ویا عمل ئوز وئر میب، یا هله منصبدن دوشمیریب ویا مال و دولتی الیندن گندمیریب اما بد گونون آرزیلیریب و عبتلی شماتت ایلر! اوندان طرف بئلنجی آدام مذکور مثلی دئیر.

آخار گونلرین گونوننده بیر نفر تصادف ایلیر. هنوز دادگاه اونی زندانا وئرمه میشدیر، خسارت و دیه تعیین ایله مه میشدیر. اما تصادف انده نین یاخین آدامی حسادت و خبائت دن قویروغیله گردگان سندیریدی! قصداً اونون و بونون ائوینه و مغازه سینه گئدیب، دئیردی: منیم آهیم تودیدیر! گوردوزنجه یازیغ اولدی! او... بوجور عمل لر یله سعی ایلیردی، طرفه شماتت ائدیب وئوز آلچاق نیتین لاب آیدین نشان وئرسین! گنه بیرگون آتری سینا بوجور سوزلردئیب! وکیفیه سیگارین پوفلیردی! قولاغ وئرن طرفی دئدی: آقای فلانی هله اولن یوخدیر! سن بئله گورینا یامان دئیریرسن!

۸۰۵ --- هله سویون شیریل داماغینا قولاغ آس!

بیر بلاگور میش و منتظر آدامی دوزومه دعوت ایله مک اوچون دئیرلر. ویا بیر ایشین ویا حادثه نین آخیرینا دوزمک اوچونده دئیرلر. مذکور مثلی بیان ایله مکيله سعی ایلرلر، طرفی هر عکس

۱. لعمل دن، تزداشماغدان وهر جور تلسمه دن منع ایله سینلر.

۸۰۶--- هله هاواسی آیین میریدیر:

معمولاً اول جوانین وکسین باره سینده دئیرلر دونیانین برک بوشینا دوشمیریپ، وهر ایشی زوریله تدبیرسیز، مصلحت و مشورت سیز انجام وئر. ویا ئوز جامعه سی نین وعایله سی نین حتی اداره سی نین چیخارین واقعی هدفین بیلمز، آرزوی لارین ایده آل صورتینده ایستریپ و سویر. معمولاً جوان اوشاقلاربو مثله یه چوخ شامل دیلر. ایله کی ئوزگه لره باخیپ آتاوآنا لاری نین زحماتین گورمز لرو یا آزد رک ایلرلر. ووالدین لری نین تجربه لرین کهنه ساییب، ئوز تجربه سیز فیکرلرین صائب بیلرلر! اوندایوک لر بو مثلی کمال اغمازیله دئیپ، جوان لیق خصوصیاتین توصیف و تبیین ایلرلر.

۸۰۷--- همدان اوزاق کرتی سی یاخین، آتیل گوراخ:

قدیم زمان بیر نفر سویملی و تاریخلی همدان شهرینه قوناق گئدیر. بعدنچه مدتدن سونرا ئوز شهرینه قائیدير. بش آلتی تاي توشيله باهم گئدير لر یولداشینین صیفی باغینا. همدانا گئدن یئیرایچیر، مدام ئوزین دن تمجید و تعریف ائدیر. اوجمله دن دئیر: من همداندا باغلا شیردیم. هامونی اوتدیم! (الین تودیر باغداکی کرتیه (صیفی گوزینه) دئیر) من بئلنجی کرتینین بوباشیندان جفت ایاقلی قالخیردیم! او بیرسی باشینا دوشوردیم! یولداشلاری گورورلر طرف چوخ یکه یالان دئدی! گرکی همدانا داهی گئدمک امکانی یوخومیش! ولی دئیرلر: سن کی بيله بترسن! همدان اوزاق کرتی سی یاخین، آتیل گوراخ! ولی ها کالیشیر آتیلانمیرلر! بو عبارت ایمدی آذربایجاندا و تورک اولکه لرینده مثل سائره اولوبدیر.

ایمدی بومثلی اووقت دئیرلر، بیرچاغان آدام یکه یکه ایشلری ویالانلاری ئوزونه منتسب ایلر. ائشیدنلر بئلنجی آدامین ئوز دیلن دن سوز آلیب، ایسترلر اوزدن آپار سینلار. فوراً بیر عمله کی مدعی یه امکان انجامی سی وار، انجامینه وادار ایلرلر! تا ادعاسی نین دوز ویالانین ثابت ایله سین.

۸۰۸--- هویج هویجه دئیر: سارال میش:

وقتی پیس پیسه، معیوب معیوبا، نانجیب نانجیبه جلیس جلیسه و... عیبین آغزینا گتیریپ! قاش گوز آتار، ومذمت ائدیب دوداق بوزر! اوندای بومثلی دئیرلر: بیر قوجا وابری میش خانیم بیر یاریم سن کیشیه دئیر: دده منه بیر کیلوداش حلواسی وئر. حلوا سادان بیر خانیم!

باخیر! بیر سوزونه! بعد دئیر: دیقلا وقینچه قیزاقاچ ماما نی ويله گل،من اوشاقا شئی
سادمارام!

۸۰۹--- هو وار داغا چیخاردار ، هو وار داغدان اندیرر:

لحن و طرز دانیشیقین اورکلره منفی و مثبت اثر قویماقی اوچون دئیرلر. کماکی بعضی
سوزلر ایله مهر و محبتیله دئیرلر، علاوه انسانی، بلکه هر دیری موجودی مثل حیوانی
، آغاجی و گولی مجذوب ائدر، و هامودا مثبتلی تغیرلر یارادار. اما همان سوز و عبارتی بعضی آدم
ایله آجی و زهله سبز بیان ائدر، کی مستعمنی ملول و مغموم ائدیب و همیشه لیک قاجیردار.
بومثلی حشم ساخلیرانلارین مهارت لریندن گوتورولر. چوخ ماهر و بیلن حشمچیلر، بعضی
سس، حرکت و باخیشیله ئوز استک لرین حیوانلارینا القا ائدرلر. حیوانلاردا همان عملری لن
بیر کسه ، منطقه یه، و حیوانا یوویرارلار ویا هولچرلر.

۸۱۰--- هیس گلر گوز قره لر، هیس گئدر اوز قره لر:

هیس بیر شیطانی صفتدیر کی هروجوددا ظهور ایله سه انسانی صفت لر غروب ایلرلر. ایله کی
هیس صاحبی نه ئوزونون ونه ئوزگه سی نین آبروسین ضررو زیانین، حرمت و احترامین
یوخلیره بیلمز. ولی هیس یاتماق همین، انجام وئردیگی عمل لردن پشیمان اولوب احساس
ندامت و خجالت لیق ائدر. اوندان بو مثلی ئوزی ویا آئرسی دئیر. البته شرف، ناموس، حق، دین
آئین و وطن یولوندا اولعلاوه مذمت دگیل، بلکه صاحب غضبه و غیرته شوکت و افتخار وئرر.

۸۱۱--- هیچ کیمسه ئوز قاتیغینا تورش دئمز:

او کسی کی ئوز آدا می نین، مالی نین، جنسی نین و.. عیبی و شرین دن بيله بيله گوز
اورتوب، تعریف و تمجید ائدر. عوضینده اثری سی نین یاخچی صفت و عملیندن عیب
تودار! اوندان بو مثلی دئیرلر. معمولا اثری و حقه باز آدم دوز قانوندان، دوز حکومتدن، دوز
حق و حسابدان، دوز سوزدن و دوز آدمیلردان قاجار، آجیغی گلر و دبیللی پیسلر. مقابلینده
بعضی لاب بللی غلط و پیس ایشلری ایله تعریف و تمجید ایلر کی واقعا آدم حیران قالار.
البته بو مثلی قب بازارچیلارا و آل وئرچی لره چوخ دئیرلر.

۸۱۲--- هیچ گول تیکان سیز اولماز:

انسانین جایز الخطا و اشتباهینین امکانی اولماقی اوچون دئیرلر. بومثل تانرینین
ستار العیوبیندن الهام آلینیدیر. و موید بودور کی انسان لاردوشون سینلر هیچ کیمسه معصوم

دگيل، مگر انبيا و ائمه هدا. پس طبق بومثل انسانلار گرک معقول حدده بير بيرينين عيبلريندن گوز اورتوب، ويا شاياشي سهل و آسان تودسينلار. البته عيبن، فساديلن اساسي فرقي وار. عيب اودور کي اساسدا انسانين ئوز الينده و ايسته ئينده دگيل؛ بلکه بير سئري عواميلين دخالتي وار. مثلا آج ويا سوسيز اولماق، بعضي باورلره قائل اولماق، بعضي کلام و عبارت لري ايشلدماق، طرز اوتوروشوق، اقتضاي سن، مقهور جو اولماق و... مينلر بئلنجي ايشلر. ولي فساد (هامي فسادلار مثل فساد روحي، فکري، اخلاقي، قلمي، اقتصادي، ديني، سياسي، حکومتي و...) اودور کي هامی وحتي مفسد ئوزدي بيلر فساد ايلير. جامعه ني قاتيب و فردي و جمعي قانونين اياقا ساليير. اگر بيلين سه و فساد ايشي اوزه چيخسا هم تانري نين يانيندا وهم مردم و قانونين مقابلينده رسوا اولوب تنبيه و تقبيح اولاجاقدی. بو خاطر ده کي ستار العيوب خطاب اولونوب، نه ستار الفساد. پس فساددان گوز اؤتمه عقلدن، ديندن و قانوندان اوزاقدی. گرک مفسد تعقيب و مجازات اولونا.

۸۱۳ --- هيچ ايپه دوز گلمير:

بونلان قاباق زمي لري، باغ و مئشه لري و هر نوع اکين بيچين ير لري ايپيله اولچر ديلر. ايپ اولچنلر مخصوص بير شخصلري ديلر کي ئوز ايشلرينده مهارت و علم لري اولاردی. اما بعضي ناتراز و اثری بليق يرلره ايپلري نين هيچ بيريسي دوز گلمزدی. اوندا ير صاحبينه دئير ديلر: فلانی سنین يرين هيچ ايپه دوز گلميري!

مذکور مثلي بو مهندسي عملدن گوتورولر. ايمدی وقتی بير قالتاق ويا خبيث آداما هر نوع محبت انديب، انواع يوللار قاباغينا قويارلار، تا بيرين قبول انديب يولا گلسين، ولي هيچ بيريسين قبول ايله مزه هيچ، ايشيده قاتار قاتيشديرار! اوندابئلنجي شخصين داهي حرمت و حق آدامليقي ناولقي قويمازلار و مذکور مثلي ده دئيپ تبیین ائدرلر: طرف حددن آرتيق قالين و دوشونمزدی!

۸۱۴ --- ياراي دوز سپندير:

بومثلي شماتت ائدن و آلچاخ باخيش کسه دئير لر. بئلنجي آدام بخيل ليکدن راضي اولماز هيچ کيمسه نين کيفي ساز اولسون! ايله کي اگر بيری نين حال و اوضاع سين ياخچي گوئرر، هيچ مئثلريندن سوز دئمز! اما اگر بير نفره بلا ويا حادثه اوزوئرسه اندرر و ندر ايله بلادن دئيپ، طرفي غم لنديريب و ديغلدارا!

۸۱۵--- یاز بوزا قوی گونیئییه . یا(قوی گونش ائونونه):

حقه باز ،مفته خور،آلیب وئرمیرن،کلک بازآداملارین مثلئ دیر.وقتی بیر نفر بیریندن ال بورجی آلا،نسیه وسایل آلا،ولی داهی ایسته مز وئرسین! طرفی نئچه دفعه پولون ویا وسایلین تقاضا ائدن دن سونرا ، بورجی اولان حقه باز چوخ شرف سیز لیقیلن دئیر: یاز بوزا قوی گونیئییه! یعنی داهی من سنین حقی وی وئرن دگیلم! اما حمقندن بیلمز کی ئوزونون شرف واعتبارین یازیر بوزا قویور گونیئییه. البته بعضی مواقع یولداش یولداشا مزاح وشوخ لوق اوچون ده خاص محبت لحنیله دئیر.

۸۱۶--- یاخچی لیقا یاخچی لیق،هرکیشی نین ایشی دیر،یامانلیقا یاخچی لیق

نرکیشی نین ایشی دیر:

باغیشلاما وعفو ایله مه کین حُسن وطراوتین تبیین ایله مک اوچون دئیرلر. تا ظهور اسلاما جان عرب ایل وطایفه سینده عفو ین مفهوم ومعنی سی یوخودیر.ایله کی بیر بالاچا خطا وخطب اثرینده بیر بیر لری نین قانلارین ایچردیلراواهه لرین وآلاچیخ لارین اوداچکیب،ظلم وجنایتی آخیرایتیردیلر.هاموسی بو عصبیت دن ملول وئگرانیردیلر.هیچ بیر سی عمور لرینده بیر گئجه راحت باشلارین یره قویوب یاتان مازدیلا را تا کی رسول اکرم(ص)ین هدایتیله ودین اسلامین قالارچی ونورلی قانون لری لن، عفوین میوه لرین دن طعم سینیب،وسایسز بولاغلارین دن سرین سولار ایچدیلر. و اسلام تاریخینده بسله نن چوخ قادین وکیشی لر وارکی، عفوو باغیشلاما وسیله سیله تاریخین آنلین آچیق ،دوری وآردیملی تمدن پارادیلار.

۸۱۷--- یاخچی لیقین قاباغی یاخچی لیق،یامانلیقن قاباغی یامان لیق:

او کس لرین باره سینده دئیرلر هامیرا آزا واذیت ائدرلر.ولی حماقتدن انتظارئ اولار ،بیله سینه یاخچی لیق ائدسینلر.بئللنجی آداملارین آخماخ فیکرلرین تبیین ایله مک اوچون دئیرلر.عراقین وقت حاکمی صدام حسین نین قیریملارین،ناتوقوشونی کویتی دن ائشیکه باسدیلار.

آلتی آیینی صدام زوریلن کویته تپیلیمیشدی ودئیردی: کویت اولکه سی عراقین بیر ایالتی یا همان استانی دی! ایران دولتی نئچه آئری دولت لرین باهم، صداما چوخ نصیحت وئریب،بو غلط عملی نین عواقبین دئیوب و تفسیر ایله دیلر. وصداما دئدیلر : قوشونی سنین

ئوز اياقيله كويتى دن چىخادىسن. ولى قانمادى كى قانمادى او نانجىب آت تكىن يا تپىك آددى ويا ديشيله قاپدى، آزمدت چكمه دى تا ۲۰۰۲ نجى ميلادى ايلينده كويت همان يامانلىقن جوابين وئردى! چون ئوز توپراقين دن ناتو قوشونينه يول وئريب، صدام وبعتى رژىمى نى سىندىريب وهمیشه ليك آرادان آپاردىلار.

آذربايجان ادبىياتينده ده بو موردده چوخ حكايه ،بولدى وناغيل لر وار اوجمله دن: دئيرلر، داغدايىر چوپانى ئوز دوه سى قوولايىر. چون دوه نى بير گون چوخ بتر ويرىب اينجيدميشدير. دوه نينينده كينه سى عود ائديب چوپانى اولدورمك اوچون قوولايىر . كيشى مجبور اولور، قاجىب بير كوهله تپىلسين. كوهلين آغزى دارى ميش. كيشى كچه بيلير ولى دوه كچن مير. اونلان بئله دوه هى دارتينيىر كوهله گئيىب كيشى نى ازىب و اولدورسين.

داغين دوشين دن بير يكه ايلان بولارى گورىر . كيشيه رحىمى گلير . داغدان انير دوه نى چالير. دوه بير آز آنقىرىر، بعد دوشور اولور وكيشى نجات تاپير. كيشى نينكى آنلىنا اولوم ترى اوتورميشدى، ايلان دن تشكر ائديب، داهى دوست اولورلار. كيشى هر گون ايلانا سوتدن، اتدن، غذادان سودان وئير. و ايلاندا دوه لرى اوتارماقدا، خطرلرده و انواع ايشلرده عوضين چىخىر. ايلانين گوزلرى آخشام وقت لرى بير ايكي ساعت اولدوز تكىن پاريلداردى، ودورد دوريه گوزل ياشيل نور سپردى. بعد گئديب ياتاردى.

بىر گون ايچيندى باشى دوه چى گنه دوه لرين اوتاريردى؛ گوردى بير نفر الينده توربا، اوز گوزى ئوز توپراق ويورقون بونين يانينا گلدى. سلام وعليك ائديب بير آز سو ايسته دى. دوه چى سو وئريب ، حالين سوروشدى. دئدى: قارداش سن هارا؟ بو بيايان هارا؟ جواب وئردى: دوه چى قارداش من بو چولشنده بير بهالى وقيمىتلى ايلان وار اونى آختاريرام. اگر هر كس اونون يوواسين منه نشان وئرسه، سويديگى قَدَر قيزيل وئره جاغام. دوه چى دئدى: بو چولده ساي سيز ايلان وار سن هانسين توديرسان توددا. كيشى دئدى: آخى من دئدئيم ايلانين مخصوص نشانه سى وار، اودا بودور: آخشام چاغى او ايلانين گوزلريندن ياشيل نور ساچار. دوه چى گوردى ايلان يولداشين دئير. دوه چى داندى. ولى ايلانچى دوه چى نين گوزلرين دن اوخودو دوه چى ايلانين يرين تانير. دئدى: دوه چى قارداش او ايلان چوخ خطرلى و آدام يئين وچوخ زهرلى سانجاردى! اگر منه گوسترسون، توديب آپاررام، سنى وچولشنى بيربيوك خطر دن نجات وئرمامدوه چى بيلمه دى نه دئير! دئدى: بوخ

اصلًا بوجورد گیل اوایلان چو خدا خطر سیز و آرامدی! ایمدیه چاغ هیچ کیمسه نی ساجمیریب، وهیچ زیان لیق ایله میریب. ایلانچی مسجل اولدی دوه چی یرین بیلیر؛ دئدی:

دوه چی قارداش سن نه قدر اونا بونا دوه اوتاریب، نوکرلیق ائده جاغسان! گل اونون یرین منه گوستر؛ سنه ایکی دوه نین پولین وئریم! دوه چی قبول ایله مه دی. اوچ، دورد دوه نین پولین وئردی گنه یرین دئمه دی. آخیردا تورباسیندن اون کیسه قیزیل چیخاردیب، دئدی:

بولار هامو سی سنین، گل یرین دئن! کیشی نین گوزلری قیزیل لارا دوشدی اراده ووفاسین الدن وئریب! دئدی: گرک دوزه سن آخشام اولا. آخشام اولدی. هر ایکی سی ایلانین یوواسی نین قاباغینا گئدیلر. ایلانچی یووانین آغزیندا اوچ دانا یوموری جیزیق چکدی. از لکینه دعا اوخوروب بش آلتی دانا قیزیل سکه سی آتدی! ایکی ن جی سینه دعا اوخوروب بش آلتی دامجی سو سپدی، اوچونجی سینه ده تورباسین قویدی! سونرا دبیللی ورد و دعا اوخوردی ویوواسینه ایسه ره به ره اوت، علف و دواسپیردی! ایلان چوخ هیسيله اشیکه چیخدی. ها کالیشدی ئوزون دوه چیه یتیره، یتیره نمه دی. از لکی دایره نین ایچره سینه دوشوب قالدی! بعد چوخ هیسيله دایره دن چیخیب ئوزون ایکی نچی دایره سالدی! اوردا دایانا بیلمه دی. آخیردا مجبور اولدی اوچونجی دایره ده کی توربا واریدی ئوزون اونا سالسین!

ایلانچی درویشده کی دال با دال دعا اوخوردی! دوا سپیردی! ایلان توربا یا گئیمه میشدن قاباق گوزلریله دوه چی دن عتابيله گلایه ایلیردی، گاه دوه چی نین نامرد لیقینه افسوس یثیب آغلیردی! بعد الینده کی قیزیل لاری گوروردی خط و نشان چکیردی! ولی ئوزون دوه چیه یتیرنمیردی! آخیردا هیسيله دوه چی نین اوزونه توپوردی! دوه چی بیر ا لینده قیزیل کیسه لری واریدی، اوبیر سی الیه اوزونون توپورکه سین سیلیب گئددی. درویش ایلانچیدا ایلانی تودیب. آپاردی. دوه چی طبق عادتی آخشام چاغی دوه لری کئنده گتیریردی؛ هر کیمسه چوپانی گوروردی قورغوب قاچیردی. دوه چی اوئونه یتیشدی. آرواد اوشاقی دوه چی نی گورمک همین قیشقیردیلا، اوئودن چیخیب قاچدیلا. دوه چی تعجب ایله دی! بعد طاقچادان گوزدچی نی گوتوروب ئوزونه باخدی! گوردی ایلانین توپورکه یرلری نین اتلری توکولوب و دلیک دلیک اولوبدیر! ایله کی سوموک لری گورسنیری! اوکیشی نین اوزی هم ائیرگنجی وهم قوغمالی اولوبدیر. کیشی ئوزوده ئوزون دن قورغوب، بعد بتردن قیشقیردی!

باغری چادلایب دوشدی اولدی! چون ایلانین یاخچی لیق نین قاباغیدا یامان لیق ایله میشدی، قیزیل لارا صاحب اولان مادی،هیچ ، بلکه معمولی عمورینده باشا وئر ن مه دی!

۸۱۸--- یاشدا یانیر ،قوری نین اودونا :

وقتی بیرنفرغلط واشتباہ ایشی لن باعث اولار،آثری گناه سیزلاردا یونین عواقبینه دوچار اولسون، اوندا مذکور مثلی دئیرلر. ویا بیر نفرویا بیر عده نادان لیق ائدی،باعث اولار چوخ لاری بولارین نادانلیق اثرینده بلایه دوچار اولسونلار،اوندادا دئیرلر. چنگیز خان وقتی بخارا شهرین آلدی ، و چوخ قان توکوب ، شهرین چوخ یرین اودا چکیب ،مردمی رحمسیز اولدورن دن سونرا! قالان لاری مسجده یغیب دئدی: من تانری نین عذابیم ! سیزین بیوک باشلاری ویزین گناهی باعث اولودبدیر،سیزه نازل اولام!

بیرحسابا دوزدئیب دیر! چون خوارزمین شاهی و بعضی بیوک باشلاری،قدرت اثرینده واقعا مست اولمیشدیلار!ایله کی هم مردمی یاددان چیخادمیشدیلار،وهم اوزمانین دونیاسیندا،ئوزلرین دن یوخاری قدرت بیلمیردیلر!ایله مال و ثروت یغمادا بیربیرلرینه دوقموز کلیردیلر!مردمی چالیب چاپیردیلار.ودرین غفلتده آوه دئنیب، ودم دودلی کیف لرایلیردیلر!کی فقط ترکان خاتون حکومت ایلیردی! بوشعری بئلنجی کسلرین دیلیرجه دی:

نادان گلدیخ نادان گند دیخ آ لان یردن تالان گند دیخ
قوری ، یا شلی بخت دن ا ومیب با خا باخا ، یا نان گند دیخ

۸۱۹--- یاغ ایلیر توکور بوغازینا:

معمولاًحاذق ، ماهر ، وسوادلی واعظ ، معلم واستادلارا چون دئیرلر؛کی هر نوع علمی محبتیله اصولی،ساده، وآسان یولیه،رسا بیانیله،ودرین معلوماتیله مردمه،شاگرده ومتری لره القا ائدیپ واور کلرده امود یارادارلار.

۸۲۰--- یاغماسا دا گورولدور:

بو مثلی بولودلارین گورولدومه سیندن یاغیب ویا غماماسیندن گتورولر.(البته تورک ملت لری چوخ آدلارین،فن وصنعت لرین ، تجربه و علمی لرین و...تاریخ بوئی طبیعت دن آلیب وآلارلار.)مذکور مثلی شهامت لی،جومرد و شریف یولداش،قارداش،باجی ، رئیس وقوم واقربانین باره سینده دئیرلر.روزگارین حوادثی وقتی بیرنفری چتین ومشکله توش گتیرر؛شهامت لی کیشی وخانیملاردان ائشیدمک همین بلایه دوچار اولانین حضورینه گئدرلر.اورک گوبگلی غم وغصه سین واطظرابین آزادماق اوچون مساعد قولی

لروئریب، غمینه شریک اولارلار. بو حینیده اگر بعضی بخیل و گوزی دار آدام چتین لیکه دوشه نه، وسوسه ایلر: طرف سنه یالان قولى وئریب دیر! بلایه دوچار اولان فوراً طرفین خباتتین سئچیپ، دئیر: یا غماسادا گورولدور! یعنی سندن یاخچی دیر. او مودعوسی یاس توزی سپیرسن! ۸۲۱--- یاغدا یئه سه دوزلمز ، بالدا یئه سه دوزلمز:

وقتی بیر نفر بتر مریض اولار، وعلاج امکائی سی داهی قالماز اوندا دئیرلر. بعضی وقت بیراوشاق آنا قارنین دن ضعیف ومعیوب گلر . کی نه قدر دوا درمان وقول لیق اندرلر بلکه دوزه له ، اما دوزلمز اوندادا دئیرلر. ویا بعضی سی گوزل لیکدن پایی اولماز ، مشاطه هی کالیشار کی گوزل اندسین، ولی اولماز اوندادا دئیرلر. ویا بیرى سینار بازارچیلر ، قوم واقربا هر نه قدر کومک لیک انده لر گنه ده بورجون عوده مَز، اوندادا دئیرلر.

۸۲۲--- یاغلی تیکه یوخوندیر، لاقل شیرین دیلین اولسون:

اوکسلرین کی نه احسان الی اولار، نه یاخچی اخلاقی؛ مقابلینده آجی دیلی ده اوزون اولار. گله نی سانجار گندنی دیشلر! بئلنجی آداما آئیندیرماق ومتنبه اوچون دئیرلر. تا بیل سین آجی دیليله نه قدر مورد منفور اولوری.

۸۲۳--- یاغلی نی قویوب یاغ اوسته، یاوانی قویوب داش اوسته:

ظاهرده بو مثل تانری مورد خطاب دیر. ولی غیر مستقیم جامعه نین فاصله طبقاتی سین تبیین ایله مکدیر. مردم مذکور مثلی بیان ایله مکيله نشان وئرلر: بویوک باشلار و سیاست چی لر ئوز جامعه لرین دن نه قدر غافل دیلر. بئلنجی جامعه ده شورش وانقلابین اودی همیشه ایستی، تخت و حکومت چی لرین طرفینه گیزلین وحتی بللی لحظه به لحظه نفوذ دادی. بئلنجی دوراندا اکثریت مردم گون یومیه سی نین غذا، لباس، دوکتور و تحصیلینه کالیشا کالیشا آنلی تريله وقابارال لريله آوارا قالارامقابلینده بیرعهده زحمت سیز، جامعه نین هرامت یازینه صاحب اولار. بئلنجی جامعه ده مذکور مثل عمومین تکیه کلامی اولار.

۸۲۴--- یاغیشدان قور تولدوخ، دامجیرا راست گلدیخ:

بو مثلی او زمان دئیرلر بیر نفر ویا بیرعهده، بیربلادن چوخ زحمت وهزینه یله قور تولارلار ولی دینگل مه میش آنری بیربله، قاباقچی بلانین تتمه سی وچوخدامودی اولار ، توش گلیب ومعذب اولارلار.

۸۲۵--- یاپبادان گورجک گلیبدر:

یاپابیرنوع آلیشقدیر ؛ اینکین ، داوارین ، جامیشین ، آت اشکین ، دۆه وکچی نین ماییزوپهنیله دوزلدیرلر. یاپا اودوونیه باهم، چوخ قرنلر قیشین آجیلی وشخته گونلرینده، ساسیزاولکه لرین و آذربایجانلرین برکتلی واستقلال یارادان منبع یانی شیقی اولوبدیر. ایندیده اکثرکند لرده بونوع یانیشفدان استفاده اندیرلر. آذربایجانین الی سولی و هنر لی قادینلاری پاییز وقتی پهن دن یاپایاپاردیلار. لازم قدری طویله ده ویاقا لاقدا انبارا ندیب، قیش وسویوخ وقتی ایشله در دیلر. چون یاپا نین رنگی قره ویا توند قهوه ای اولاردی ، و همدۀ فاقد گوزل لیک، اودور کی چرکین آدمی یاپایا بنزه در دیلر. ایمدی بو مثلی اکثرأ مزاح اوچون و گاهداندا دوغوردان ایشله درلر.

۸۲۶--- یاندی سنین چراغین، سوندی منیم چراغیم:

زمانی کی بیر نفرین الیندن بخت، شانس، منصب، ثروت وموقعیت گئدر ؛ و همان لار بیر اثری سی نین الینه دولاشار، اوندا الدن وئرن اویری کیمسه یه دئیر.

۸۲۷--- یانسنین چراغی ، گلسین ایشیقی:

خوش قلب ، صدیق، گوزی توخ ونجیب انسانلارین مثلی دیر. بئلنجی شخصلر هامو نین کیفین ساز و دماغین چاغ ایسترلر. بیر آنانین نچۀ قیزا بیر تک اوغلی واریدی. اوغول یاشا یاشین چتین ومشکل لرین ال به یاخایدی. هر دنده وفاسیز لیک اندیب آناسینا آز ایاق باش ویراردی. قیزلار ئوزلرین شیرین ایلۀ سینلر، آنالارین، اوغلونین وزن داداشلاری نین علیه نه تحریک اندردیلر. اما آنا هر سوز صحبتده دئیردی : یانسنین چراغلاری ، گلسین ایشیقلاری. ایلۀ بومنه بسدی. انا بومثل دفعۀ لرزن داداشین قولاغینا چادیر. بو قدری منقلب اولورکی تصمیم تودیر تا عموری وار قین آناسینا ، ئوز آناسی تک باخیب هیچ زمان ایاق دالی قویماسین، وقویمادیدا. آنانین بو نجابتی باعث اولور عایله نین رابطه سی گون به گون شیرین ومستحکم اولوب، بیر بیر لرینۀ جان ودلدن آرخا اولسونلار.

۸۲۸--- یانلی یانین وئرسه، اوللی اونون وئرمز:

۱۳۷۹نجی ایلین محرم آیی یازیلن مقارن اولموشدی. مراغه نین سو اداره سی نین ایشلیرنلری رئیس وقتین دستوریلۀ ساعت ۹.۳۰ چاغ اداره نین قاپی سین باغلیرب، نوحه دئییب سینۀ چالیرلار. مراجعه ائدن لرقات قات ایشیکده قالیب ایشلری عاطل وباطل

قالیر! شاسی دان مراغه نین محلی رادیو سی بین خبرچی سی بین اطلاع سی اولور. سو اداره سییه طرف بول لاتیر. گورور اداره نین قاباغی مردمیله تخینیدیر. مردم دن سئوال لار ائدیر. مردم علاوه ئور درد لرین بیان ائدیر لر، دئیرلر: ایله بیر ایشچی لر ایچه ریده نوحه دئیب سینه ویربرلار! بو سئوال وحوابلار اهالی نین آراسیدا داغیلدی.

ایکی واچ گوندن سونرا رئیس وقتی، مصاحبه اوچون رادیو شهره دعوت ائددیلر. رئیس چوخ سئوال لارا انک باش جواب وئریب، او یان بویانا آتیردی! وهر حوری لنیردی ایستیردی توجیه ایله سین.

بوموردی هر کیلمسه ائشیدیردی، دئیردی: یانلی یانین وئرسه، اونلی اونون وئرمز! یعنی هیچ وقت هیچ شرایطده غلط ایشین قبول ایله میرا بئلنجی مسائل لرده بو مثلی دئیرلر.

۸۲۹--- یال اوپبه جیلن، آغیز مردا اولماز!

او آداملار کی مقام ومنصبه، ثروت ومالا حددن آرتیق عطش وسوسیز اولارلار، اولارین مثلی دیر. بئلنجی فردلر عطش لرین سوندیر سینلر، هر کس وناکسه اثری لیب، گرنش ائدرلر. وبو آلاچ طبعی توجیه ایله سینلر، مذکور مثلی دئیرلر.

معاصر تاریخده بئلنجی کس لردن بیر یده ارتشبد نصیری دی. مذکور شخص او قدر طالب قدرت، مقام و ثروتی دی ۱۳۳۲ نجی ایله مصدقین ملی حکومتین سیندیرماقدا، چوخ کسلری شهید ایله میشدیر. ۱۳۴۲ نجی ایله قم شهرینده یوزلر مسلمان وطلابی شهید ائدیپ وفیضیه مدرسه سین باغلادیردی. وامام خمینی(ره) تودیب، تبعید ایله دی. وبویوک مراجع لرین امرین یره سالدی. سونرا بو خوش خدمتینه گوره رئیس ساواک اولدی. بو سمت ده یوزلر متعهد، شریف، وطن دوست، ملی ومذهبی کیشی وقادینلاری، وییلن یازیچی وشاعر لری شهید ائدیپ ویا مخوف توسداقدا اشکنجه ایلددیردی. بوشخص نه قدر تاریخ وار منفور ملت لر اولاجاقدیر. نئییه کی مردمه چوخ رحمسیزوجلاد طبعی واریدی، عین حالدا شاهین وباجی سی اشرفین ایلنده موم دن یمیشاق، ونایلون دن تزارثیه نیردی. تا بهمن نین ۲۸ ینده گئجه یاریسی ۱۳۵۷ نجی ایله عدا لتیله اعدام اولدی.

۸۳۰--- یانددیقیندان کولی چیخدی:

معمولا پوز وئرن، گورمه میش، بویوک باز و اونا بونا یاندی قیندی وئرن شخص، فکر ایلر بیر آثری نفربونون مالی نین، واری نین و... حسادتین چکیر ویا ناراحتدی! اوندا بومثلی قیر فیرلن دئیر. اما بیلمز بو مثلی لن ئوزونون یانقی حسادتین سوندورور.

۸۳۱--- یاندی کولی چیخدی:

بیر نفر قالین قادا بلایه دوشوب؛ بهایت مصائبه دچار اولار، وسونرا ئوزنون واللهمین لطفی نین سعی وعنایتیله قورتولار. قیراغ شخص لراونون بد اوقاتین مذکور مثلی لن (کی لحنی لرینده هم افسوس وهم تحسین اولار) تعریف وتبیین اندرلر.

۸۳۲--- یالان چی پهلواندیر:

قدیم زمانلاردان جوامع شرقیده اوجمله آذربایجاندا گوجلی وشسلی کیشی وجوانلار، شهر وکند لرین میدانینده، تکیه لرینده ومصلی لرینده معرکه قویاردیلارو ایمدیده آز چوخ قویارلار. مذکور معرکه ده انواع واقسام پهلوانلیق وگوجلی ایشلرانجام وئریدیلر. مثلاً زنجیر قیرماق، مس مجمعه جیرماق، آغیر وزنه لرگوتورمه، یوموری غیله داش سندیرماق، دمیر اثرمه، ایپه چیخماق، دارحلقه دن کچمک، نئچه نفری هم زمان گویه قارغیزماق، دیشیله مینک لری (آت وائشک وماشین) ساخلاماق، آغیرداش ودمیرلری گویه آتیب وبعد سینه وچئینی اولارین قاباغینا وئرماق، بورنیندا دمیر اثرماق و... سای سیز عمل لريله ئوز گوجلرین نمایسه قویاردیلار. اما بئلنجی پهلوانلارین علاوه دهل وضرناچی سی اولاردی، بیر ایکی نفرده شاگردی اولاردی. بولارین بیرى چوخ مرت باز ومعرکه نی قیزدیران اولاردی . پهلواندان قاباق ظا هرده جدتی ولی طنزادالاریله معرکه میدانینه وارداولوب گزردی. چوخ هونریله اما طنزدونیندا دوغور پهلوانین ادا لارین گتیرردی. مردمی گولدوروب ، وباخانلار دوغور پهلوانین عجیب وغریب گوجلی عمل لرینه واقف وآماده ایلردی.

مثلاً بیرنازیک ساپ قوللارینا باغلیریپ ایستردی قیرسین ولی قیرانما زدی! بیر کاغیزد الینه آلیب چوخ ادا واصولیه جیراردی او... بعد دوغور پهلوانی تعریف وتوصیف ایلردی. اما جمعین کونولون لاب شاد ایله سین دئیردی: دوزدی پهلوانین بواولکه ده تایی یوخدی، وهیچ کیمسه دن قوغماز، اما منی گورنده سیچقان دلیرین سادین آلیب! فقط من دن حساب آپارا! بوسوزدن سونرا دوغور پهلوان کی ئوزون قیزدیر میش اولاردی، ایچه ریه گئیپ یالانچی پهلوانا دئیردی: نه دئدون؟! بیره دئی! یالانچی دا کچی تکین آتیلاردی بویانا وایانا جواب وئرردی: هیچ زاداسنین قولاغلارین سسه دوشوبدیر! یوخسا من سنین نوکری وم! مردمه دم به دم یغیشیب، تماشا یا دوروب وگولردیلر. مذکور مثلی بو عملدن گوتورولر. ایمدی وقتی بیر نفر ین زوری، پولی، مالی، مقامی، چیخاری، احسانی وفا وسخاسی و... اولماز! اما ایله ئوزون دن دئیپ وتعریف لر! وئوزون بیوک کیشیلره یامار! اوندا مذکور

مثلی بئلنجی آداما دئیئرلر. یابیر نفر آسار ، کسر ایله ئوزون دن تعریف وتوصیف ایلر؛ ویا برعکس سوز سطحینده باغیشلار، کومک لیک ائدر، کاسیب لارا دام داش آلا راما عملده الیندن بیر زاد گلمز . بئلنجی ایشلرده بو مثلدن استفاده ایلرلر.

۸۳۳--- یتدی لر اوسته تاپیدیر:

قدیم دوکتورین آزاو لماسی باعث اولارمیش هر عایله نین نئچه اوشاقی اولسون. حتی بعضی عایله ده نئچه اوشاق سوت امر زمانی دال با دال اولردیلر. اگر بیرری اوشقونوب قالسیر دی، او اوشاق آتا و آنا یا بُت حکمی سی واریدی! هیچ کیمسه اونا ال ویرانمازدی. اوشاق هر ادا گتیرسیردی، آتا و آنا علاوه بالا جا عکس العملده نشان و ثرمزدیلر، بلکه تاییدده ایلردیلر. بئلنجی اوشاقا (یتدیلر اوستونده تا بمبا اوشاق دئیردیلر). یعنی یتدی اوشاق بونلان قاباق اولوب بوقفت قور تولوب قالیدیر مذكور مثیلین دوغومی بونلاندیر. ایمدی اگر بیر آتا و آنا کی اوشاقینا بوجور باخیشی ونظری اولسا، اوندان دئیرلر. یعنی هامی مواظب اولسون کی: بو اوشاقا هیچ کس هیچ زادگرک دئمیره. البته بعضنده بیر نفرین بیر عزیز هجتی ویا مقامی ویا دام داشی اولسا اوندادا دئیرلر. بعضنده مزاح اوچون تای توش بیر بیرینه، ویا ایل و طایفه آراسیندادا دئیرلر.

۸۳۴--- یتدی قارداشی نئیلیرم، بیر اَریم اولسون:

اوزه ل مجرد خانیملارین مثلی دیر. واقعا مذکور او تگون سوزهر لحاظدان قابل تعمق وتاملدی. هندورینده بیر خاطره عرض ائدیم: بیر ثروتملی ووارلی کارلی کیشی واریدی. بونین قیزینا هر کیمسه ایلچی گلیردی، دئیردی: منیم پول و ثروتیمه گوز تیکیب گلیبرلر اوایکی اوغلی ده بونین سوزون تایید ائدی، هر گلن دن بیر عیب و هر گئندنن ایکی عیب تودیر دیلر ا بوسوزلر و عمل لر باعث اولدی هیچ کیمسه بونین قیزی نین دوره سینه دولانمیریب، سراغینه گئدمه دیلر. تاکی قیزمرور زماندا اولوشله دی، توکلری بالابالا آغاریب، غم و غصه بوجوروب واحساس ایلیردی قیژ قیریب دیر (تورشاق) اونلار دفعه روان دوکتورینه آپاردیلر، اونلار بئله دوزلمه دی. گون اوگون اولدی بیر نفریله ازدواج ائددی. بیر آز مدت چکمه دی، قیزی توخدادی گوزل تیپ و قیافه تاپدی. کیشی عمیق و درین درس آلدی. سونرالار چوخلاری نین قاباغینا دوشوب، بئثلنجی خیرایشده همیشه هامیدان قاباق چیرمالاناردی. وئوزونون قاباقچی ائری و خبط فیکرینه حسرت یئیردی. گه وگاه دوست و مصاحب آراسیندا و یا خلوتده ئوزون دانلاردی

ناتراز، شلوغ، ادبسیز، ائیرجه شن واونابوناساتاشان اوشاقاونوجوانا دئیرلر. البتہ بئلنجی اوشاقلارین چوخ وقت ادالاری قابل نوجیه اولوب، دوشونن بیوکلرچوخ اوستون ویرمازلار. معمولاً بئلنجی اوشاقلار ونوحوانلارگئد به گئد آراملاشیب، حتی صاحب هنر ویوخاری استعدادلاری اولار. اودور کی اگر آنا آنالار بئلنجی اوشاقلارین حوصله وصبريله نصیحت ائدیب، ادب و آداب معاشرت اورگه ده لر (اوزه ل نبض تربیت لرین بيله لر) و مرور زماندا چوخ کریم الطبع وگوزل آیدین تربیت صاحبی اولارلار. اماغیرعادی حمایت ائده لرویا مدام تنبیه وتحقیر ائده لر، علاوه استعداد لارین از لرلر؛ بلکه اول و آخر روحی وجسمی صدمه لرئوز اوشاقلارینه وئوزلرینه دئیر، بیر نفر دئیردی: من اون اوچ سیندیمه جان گلنه ائیرجه شردیم گئندنه ساتاشاردیم، ایله کی یرگوی منیم الیم دن جانا گلیب داد چکردی.

ایل وطایفه، باجی قارداش، آنام وقاپی وقونشی دئیردیلر: الله گوره سن بو اوشاق بویوک لیقده نه اولاجاقدیر؟! گون اولمازدی بیر ایکی نفر آتامین قاباقین کسیب، مندن شکایت ایله مه سیناحتی باجیم اری و بویوک قارداشیمدا من دن قطع اومود ایله میشد لر، اوزه ل قارداشیم کی ئوزون چوخ بتر بیلردی! اما حماقدن فرصت تاپمیشدی منی تنبیه ایلردی! هله اونا دا بیر افتخار ائدیب دئیردی: من بو نی (منی) آداما ایلرم! منده گون به گون بولارا آجیغ وئرم، غلط ایشی می لاب بتردن انجام وئیردیم!

بیر گون آخشام وقتی آتام اوئوه گلدی. الینده بیر کوینک وبیر جفت جوراب الیمیشدی. آناما دئدی: بولاری بو بالا کیشیه (منه) وئر اداهی جوان اولوبدی! شخصیت تاپیبیدی! آنام چوخ تمسخريله دئدی: کیشی (الین توددی منه) بو عذاب ملائکه سین سن نئییه بئله ازدیرسن؟! آتام دئدی: خانیم نه ازدیرمه سی؟! (منده بولارین سوزلرینه قولاغ وئیردیم وگوزیمده کوینک وجورابلاردیردی) هیچ بیلیر سن بوگون هیچ بیر کیمسه منیم قاباقیمی کس میریب، شکایت ایله میربدیر؟!

آتامین بوسوزی اوقدر شیرین ودرین منه اثر ایله دی کی ایمدیده، اومبارک گئجه دن بویانا بیر نفره مزاحمت ایجاد ایله مه میشم! حتی آتامین شیرین ولی کسکین سوزی ایمدیده هر وقت یادیم دوشر لذت آپاریب، ئوزومده بیر نوع تازا شخصیت احساسا ایلرم. بومثلی چوخ وقت شرور وقولار بیوک آداملار کی هر کس ونا کسه اثری شیب ومزاحمت ایجاد ایلر لر اولارا چوخ پیس، تحقیرلی لحن وقیافه یله دئییب، سعی ایلر لر

بئلنجی شرورکسیله معاشرت و مراوده ایله مه سینلر. معمولاً بئلنجی شخصلرکی کبیروبیوک زمانی شرارت ائدرلریا الده اولرلرویا دیوارلاردیبینده قالارلار.

۸۳۶--- یتیمیش یاشیندا آتی تربیت ایله سین ، او آتی گرک قیامتده مینر سن:

یتیمیش سن (یاش)، نوع آدمی نین او زمانی دی کی طول عمورنده نئلر اورگه نیب، اعتقاد تاپیب، سوزلوکه بئل باغلیریب داهی ثابت قدم اولار. ایله کی یوزه دوغسان بش نفریوسندیده تازا ونوسوزلره، لباس و گئیمه، تربیت و اعتقاد، علمه، تکنولوژی، وسایل رفاهی ونوع غذایه باش وئرمز. چون حوصله سی اولماز باش وئرسین. و اگر حوصله سیده اولسا مزاج و مذاقی قبول ایله مز. حتی تازا هجت لرین آدین هرچند سوادلی اولسا دا دوز تلفظ ایله مز ویا ائدمنز. اودورکی اکثر موفق و فہیم اوغول قیزلار بئلنجی آتا و آنالارینا نہایت حرمتی قائل اولوب، اولارین طبع و نظرلرینہ کی خوشا گلیر و یا غیر واقعی اولسادا احترام ائدرلر. بونلان بئلہ اکثر خوش مشرب، دوزلی و فہیم کیشی وفادینلار بوسنده چادارلار، ایستہ لی، حکمتلی، قیزیل تجربه لری اولار کی ہیچ بازاردا و کتابلاردا اولارین تاین تاپماخ اولماز. خوش اوجوانین حالینا بئلنجی قیزیل سینہ لردن حکمت و معرفت ابتیاع ائدر.

اما بعضی بئلنجی آدمالاردان کی جوانلیقدا و میان سال لیقدا ناتراز، آجی دیل، بخیل و آرا قاتیشدیران اولار، نتیجہ ده بویاشدا حتی قرخ، ال لی، و.. یاشیندادا آجی دیلین وادالارین الدن وئرمز. و چوخ جوانلار بیلہ سین دن قاچارلار. هر کیمسه ده بئلنجی کیشی و آروادی دوز یولا ہدایت ائدسہ، قالین قانامازلیقدان سوزون آق بوزینا باخماز. جوابینده دئیر: منیم نصیحت و قتیم کچیبیدیرا گئد آتری سینا نصیحت وئرا مذکور مثل بئلنجی آجی آداما دئیرلر. ویا اگر بیر نفر ین تربیت زمانین دالی آتالار، اوندادا بو مثلی دئیرلر. البتہ آت ہیچ وقت ال لی سندینہ یتیمیش وئرمز. اودورکی بعضی تورک اولکہ لردہ قرخ، ال لی، اکثر آتیمیش و بیزیم طرفلردہ یتیمیش دئیرلر. و مزبور مثلی ناشی آتچی لارین، آتین وقت سیز تربیت ائدسہ سیندن گوتورولر.

۸۳۷--- یتیمہ وای وای دئیرن چوخ اولار، ولی چورک وئرن اولماز:

مذکور مثلی اوزمان دئیرلر، بیر نفرہ ، چتین لیک، مریض لیک، مصیبت و... انواع قادا و بلا نوز وئرر. و ہامی دیلدہ اونا شریک غم اولوب، نجات یولی گوسترلر. اما عملہ گلندہ ہرہ یخہ سین دالی چکیب، بیر طرفدن اکیلر! ایله کی مصیبتہ دوچار اولان کس آز مدتہ تک قالارا

۸۳۸--- یر آلتی لن یاسه گئندنیر:

چوخ بیلیمیش ولی مرموز بعضنده حیلہ لی آداما دئیرلر. بئلنجی آداملار ایشلرین همیشه اوستی اورتولی، گیزلین وخفاده انجام وئرلر. واقداملاری اوزمان اوزه چیچار کی هیچ کیمسه باورایله مز. تاریخده اکثر بویوک شاهلارین، سیاستمدارلارین، حاکم لرین و اوزه ل نظامی عاملرین رمز موفقیت لری، اورک منظوری لرین گیزلدمه سی نین سایه سینده اله گتیری لیب دی. تنها اوزمان منظور و هدف لری بللنردی داهی گیزلدمک امکانی قالمایر میش. و یا هدف لرینه چادمیش اولاردیلر. اکثر ا نظامی دویوشلرده کی اصطلاحدا (غافیلدان تودما) دئیرلر بو شیوه دن استفاده چوخ اولونوب ونهایتده خصم لرینه غلبه ائدیبلر.

۸۳۹--- یر برک اولسا اوگوز اوگوزدن گورر:

بونلان قدیم یر شوخوم ائدیپ آرپا، بوغدا و دیم نوخودی اکمک اوچون آت اشک، جامیش و اوگوزدن استفاده ایلردیلر. البته آذربایجان اکین چیلری عمده اوگوز دن استفاده ایلر لر. اوگوز قرنلر اکینچی لرین بویوک کومکی و عامل عزت لری دی. اودور کی اوگوزلرینه حددن آرتیق یم وئریب دوزگون و مرتب قشوی لاردیلر.

اوگوزلر معمولاً یکه، زورلی و گورکملی بیر آزدا قانماز اولاردیلر. یر سوروب و شوخوم ائدن وقت اگر یر برک، قیه و داشلیق اولسایدی، چون چوخ زور آپاراردی اوگوزلر فکر ایلردیلر تایلاری تقلب ایلیر، اودور کی بیر بیر لرین بونیز لایب، دویوشلر دیرلر امذکور مثلی بو عملدن گوتوروبلر.

ایمدی وقتی بیر ائوده، اداره ده، شرکت ده، کئنده، شهرده، و هر نوع ایشده بویوک باشلار قیتراق سالیب و یا ایشی چتین ائدرلر، یا حوادث روزگار ایشی ناچوندم ایلرویا ایشلر طبق طرح قاباقا گئدمز و... اکثر ایشلیرنلر علت اصلی نی سئچنمز و یا بیلمز لر، فیکر ائدرلر یولداشلاری و یا امکداشلاری باعندی، آجیغلی بیر بیرلری لن دعوا ائدیپ، رحم ایله مز لر. گاه بو اونون بیر زادین گوتورر! گاه بیر بیر لرینه یالان یره یامان یاویز دئیرلر! گاه بیر بیر لرین چوغور لادارلار! گاه تهمت و افتراء دئیپ، آجیلی صورتده رقابت ائدرلر. ایله کی هیچ وقت حتی دینگ زمانیده بدن لری آسایش و فکر لری راحت اولماز. اونداعلت اصلی نی بیلنلر بو مثلی بئلنجی محیطه و کسلره دئیرلر.

۸۴۰--- یومیشاق یرین بیلداری دیر:

آسان ایشین دالیرجاگندن، ئوزون برکه سالمیران فردہ دئیرلر. گاهدانداو کسی کی اغیروبرک عمل وایشده ئوزون مریضلیکه ویرار، اما ایشی سهل وآسان گورمک همین، فوت و فنی دن دئیپ ال وقولین چیرمالارباشلار انجام وئر مکه!

بیر کیشی نین نئچه اوغلی واریدی. باغ مئشه یه، حیوانا باخماغی نوبته سال میشدیر. ولی اوغول لارین بیرینه هانسی گون برک ایش یتیشسیردی، گاه باشی آغریاردی، گاه اسهاله دوشردی! گاه بیلین بهانه ایلردی! مجبور ایلردی، برک ایشی اوبیریلر انجام وئرسین! آتاسی بونین الیندن تنگه گلمیشدیر. بیرگون آتاسی قصداً بیر برک ایشی، بهانه تودان اوغلونا تاپیشیردی. اوغول دقیقه باشی مستراحا گئدیپ! دئدی: آتایله تریخا دوشمیشم! گل گوره سن! دده گوردی گنه اوغول بهانه گتیریر. بیرمسهل کی قاباغدان حاضر لامیشدی! وئریب اوغلونا دئدی:

اگر بونی ایچ سین حتماً توخدارسان! ایچن دن سونرا گند دینگل. اوغلان سوینه سوینه دده سی نین حضورینده مسهللی باشینا چکیب گئدیپ یاتدی.

آزجا گوزلرین یوممامیشدیر گوردی قارنی قاررا قورر ایلیرا گنه مستراحا گئددی. بو دفعه دوغوردان اسهال اولمیشدیر! داهی اسهال بيله سینه مجال وئرمه دی! ایکی اوچ ساعت ده گوزلری چوغورا باتیب، رنگی سارالدی. اینجایی اولمادی ایاقا دورسین! آتا سینا دئدی: دده داهی من اولورم! آتاسی بیر آزداضد اسهال قرصی تهیه ایله میشدی، اوغلونا وئریب دئدی: بالا بیرده یومیشاق یرین بیل داری اولما ها، اوندا بو جور تریخا دوشرسن! نه قاباق چیلار تک.

۸۴۱--- یخیل آدین چیخسین:

مراغه نین معاصر مثل لرینندیر اوزه ل ورزشکارلار دئیرلر. وقتی بیر نفرانواع بهانه یله بیر ورزشی اویونودا تر تر یخیلار، هم تیمی لری جانا گلیب، هم مزاح اوچون وهم تعصبدن مذکور مثلی دئیرلر. البته چون مثل تاحدودی معروف اولوبدیر، ایمدی هامی قشرلرده، بیر همقطارلاری کی هیچ زادی یوخلاماز، شهرت اوچون سعی ایلر ئوزون یره چیرپیپ ویا بيله بيله ئوزون تورا سالسین، یاناشی لیق اثرینده حادثه یه توش گلنده، سعی ایلر ترتر یارالان سین اوندابو مثلی دئیرلر. بو مثلین ودوغومی بئله دیر: مراغه شهرینده ۱۳۵۵ نجی شمس ایلده، یای فصلی طبق سنوات قبلی محلات مسابقه لری فوتبال رشته سینده باشلانمیشدیر.

(چون مراغه نین منتخب تیمی نین اویونچیلارین بو مسابقه لردن سنچردیلر؛بو علتله واقعا اویونلار هیجانلی ویوخاری سطحیده اجرا اولاردی.واویونچیلاردا سعی ایلردیلر هر نه هنر ومهارتلی وار بو باغلاشلاردا میدانا قویسینلار.)تیم لرین بیر اویونچی سی هر تک گئندنه ویا هر دربیله حتی هر پاس و تریب و آلتاداسعی ایلردی یخیلسین! بالا بالا مذکور اویونچی بو اداسیله تماشاچی لرین وئوز مربی سی نین سسین چیخاددی.تا کی تماشاچی لر هر مسابقه ده مذکور اویونچی نین ایاقینه توپ یتیشیردی، قیشقارادیلر: فلانی یخیل آدین چیخسین!(یعنی شهرین منتخب تیمینه سئچیل)بو عبارت مراغه ده ایله معروف ومشهور اولدی ،حتی اکثر محصل لرین وبازاری لرینده آغزینا دوشدی !.گرکی اوتوزنچه ایلدی اومسابقه لردن کچیدیرا ایمدی مراغه وحومه سینده همان عبارت مثل سائره الوبدیر.

۸۴۲---یورت ویوواسی معاویه دستگاهیدی. یا(معاویه تشکیلاتی سی وار):

اگر تنها حکومت نظربندن باخیب ،معاویه حکومتی لن،علی (ع) مین حکومتی نین فاصله سین یوخلاساخ، دئمک اولار : علی علیه السلامین حکومتی بشرین لاب ممتاز ویوخاری سیندادی،ومعاویه نین حکومتی بشریتین لاب اشاقی ،رذیل وذلیل یرینده دی. ومینلر دلیلیندن بیرى ده بودورکی: علی (ع) مین حکومتین تمام شریف ودرین انسانلار تاریخ بویی آرزى ائدیرلر،تا بلکه بیرده بر قرار اولسون. عوضینده هیچ کیمسه حتی لاب شرور وعوام فریب سیاستچی ده جرات ائدنمیرمعاویه حکومتین ئوزمردمینه ویا آئریسینا تبلیغ ائدیب ویا وعده وئرسین.اما مثلی اوزمان دئیرلر: بیر نفرین مال وثروتی عموم مردمدن فاصله سی چوخ اولار. یا جامعه ده دولانیشیقی ،گورورشى و سیاستی معاویه تکین آنی ومردمی آلاماغ نیتيله اولار.

۸۴۳---یولداشی قودا وئره ندیر:

وفا سیز ،عاطفه سیزو ریا کار آداما دئیرلر. زمانی بیر نفر دوستون دن یوز لر دفعه یاخچی لیق وخیر گورر. اما دیاز لیق وعاطفه سیز لیقندن بیر بالاجا زادی بهانه ائدیب دوستون چوغورلاداروایا لاب اوجوز بیر زادا سادارویا هریرده اوتوروب دورار یولداشی نین عیب لرین سایار،ویا بیر چتین ومشکله توش گلنده یولداشین تک قویوب قاچار.اوندا مذکور مثلی بئلتجی نانجیب ووفاسیز شخصه دئیرلر.آتالار بو موردده بیر حکایت دئیرلر:قورباغا قاریشقایله یولداشیرمیشلار. قیشین آخیر گونلرینده قورباغانین روزی سی قورتولور.

یولداشی قاریشقانین قاپی سینا گئدیب، کومک لیک ایستیر. قاریشقا قاپینی آچیب، قورباغا یا دئیر: سن کیم سن؟ قورباغا یولداشلیقین یادا سالیب، دوباره کومک طلب اندیر. قاریشقا ئوزون کرلیقه وئریب دئیر: هن؟ پول گتیریپ سن؟ نه بلیردون منیم بورجوم وار؟ هله دئی گوروم سن کی یایدا جای قیراغیندا خانیم لارا گاه اوخوردون گاه ساز چالیردون! اولاردان پول مول آلیب، گتیریپ سن؟!

قورباغا ملتسمانه ولی اوجادان جواب وئریر: یوخ یولداش! گلمیشم اگر اولسا منه بیر آز روزی وئره سن! گنه قاریشقا دئیر: بالا من سنین توپووا گلن مه رم؟! آخی نه لباسیم وار انه باشماغم، اییچاره قورباغا هی نیازین دن دئیر اقاریشقا آئری سوزلردن دانیشیر! قاریشقا ایستیر قاپو سین باغلیریپ گئدسین! قورباغا گوریر قاریشقا ئوزون وئریب هم کرلیقاوهم قانما زلیقا! هله ایستیر بونیدا! آخماق حسابلا سین ابیرالین قویورچرچ وانین بیر یانینا بیرینده اوبیر سی تاینه، بعد دئیر: جلیس قاریشقا سن یولداشی قودا وئره نسن! یای وقتی مگر سن دگیلدون من اوخورانداساغ اول ساغ اول دئی، نئشه یله روزی داشیردون! مگر سن دگیلدون منده ساکت اولاندا منی اوخوماغا تشویق ایلیردون؟! ایندی سنی گوروم اینجه بلین سین سین! ادیک گودون پاتلا سین! قاریشقا نین یادین دن چیخیر ئوزون کرلیقا ویربدیر! جواب وئریر: منده گوروم سنین دونمبا گوزون چوخورلا سین! کره نی سسی وی کیرپی عمی اوغورلا سین! قورباغا بئله ایشدمک همین آغزین تودیر قاریشقانین ائوی نین ایچره سینه نئچه دفعه اوجادان قورر، قورر سالیرا ایله کی قاریشقانین هامی بالالاری بوسدن یوخیدان دیسکنیب، قیشقیرلدی سالیرلار! بوجوره سی یولداش لیقلاری بیر بیر سینه دئیر!

۸۴۴ --- یونجه گولون یئینی کسرلر:

مذکور مثلی بو بولدی دن گوتورولر دئیرلر:

بیرگون طویله ده اشکئین قودوغی اعتراضیله ننه سین دن سوروشور: ننه نئیله قوزویه یونجه گولوی وئهره اوت لار وئریرلر؟ قوزوخاندا خمار خمار ادادی لن یونجه گول لرین حم حم ایلیرا! ومنه، سنه یاندی قیندی وئریر! اما بیزه ده اونون موشقارین وئریرلر؟ ننه سی دئیر: یتیم آزادانی! ایله بیزه بوجور یم یاخچی دیرا قودوغ آجیغ اندیب، کوسور. گئدیر بیر طرفده یاتیر ایله کی نه سامان یئیر ونه سو ایچیر! قاشقباغین سال لایب دوداقلاری طویله نی سوپوریر! هرا جیغاندا سلام سیز، سئوال وجواب سیز! اقا لغیب ننه سین بتردن امیر!

گنه اشک تکین طویله نین بیر طرفینده اوزانیرا ونه سی نین اشتهایلن سامان وموشقای
 یئمه جیندن گون به گون ناراحت اولور. ایله کی هر دن گوز گوز ائدیب، یاندیغین دن
 قوزویه سونجوق آتیراویاقولاغی نین دیبینه آنقیریر! بیرگون گوردی قوزونی
 آپاردیلارحیاطا. قوزی ها معیل ده دی باش وئرمه دیلر! بیر ایتی بوچاقیله باشین کسدیلر.
 قودوغ قورغوسین دن قیش قولون باتیردی!قاجیب ننه سی نین دالینا تهیللیب، دئدی: ننه
 بیزی ده ایله ائده جاغلار؟اننه سی گنه چوخ آرخابن آغزینا بیردسته سامان آلیب خارپا
 خارپيله یئیه یئیه دئدی: یوخ بالا بیز یونجه گولوی یئمه میشیخ کی کسه لرا قودوغ
 سوروشدی:مگر یونجه یئین لری کسرلر؟! جواب وئردی :

هه بالا! قودوغ لاب قورغوب آغلیرا آغلیرا دئدی:آخی منده، سن دن گیزلین بیرایکی آغیز
 یونجه گولی یئمیشم! ننه سی جواب وئردی:بالا بیر ایکی دفعه یئیه نیله ایشلری
 اولمازلارا!ایمدی وقتی بیرنفری بیر خاص هدفن اوتوری بسله درلر،خرج وهزینه
 قویارلار،ازدیررلروآخیردا ئوزهدف لری نین یولوندافدا!ئدرلر!اوندامذکورمئلی بئلنجی
 فدا!ولموش کسین باره سینده دئیرلر.

۸۴۵-- یرتیغ آختاریر، بارماق کچیرده:

او کس لره دئیرلر هر زادی سوز ایلر،هر زادا بخیل ودار گوزیله باخیب،فقط منفی لری گورر.
 دوستلاردان بیرى دئیردی:بیزیم بویوکی میز واریدی. ایشی آجی سوز دئمک و عیب
 تودماغیردی. گر کی نهایت احترامیله حرمتین ساخلاردیخ،وهرچتین وطاقت سندیران امر
 ایله سیردی،انجام وئریب،هیچ شرایط ده مهر وحیا پرده سین یتمازیردیخ! اما بو ناکیشی
 علاوه هیچ وقت تشکر ایله مزدی، بلکه انواع عیب لر تودیپ، بیز لری دانلاردی! وهر کس
 وناکسیله اوتوروب دور سیردی بیزدن پیسلیرب، ئوزون تعریف لردی! تا بیر گون امرین دوز
 انجام وئریب ، دینگل میشدیخ کی سس کویله جمعه وارد اولدی.نه یورولماسین دئدی،نه
 ایشین یاخچی پیسینه باخدی!آغزین آچیب بول لی بیزی دانلادی. هله سوزلرین
 قورتارمامیشدی ، بیرنفر!چره ممیزدن ایاقا قالخیب، اونون الین دن یاپشیب،آپاردی دیوار
 دیبینه دئدی:

سینن بارماغیوا بو دیواردا بیر دلیک آچمیشام! لطف ایله کچیداوارا!هر نه کونلوندن
 گلیر،دئجیلن!سنی دوداقلارین(چون دوداقلاری قالدیردی)جانی بیزی بوشلا داهی.

محتاط، طمع کار و تا حدودی خاصیت سیز و بوش آدامین باره سینده دئیرلر. بیر ایشیقلی قوجا، سینه سی معاصر تاریخی نین چوخ حادثه لریندن دولیردی، دئیردی: حزب دمکرات آذربایجاندا حکومت ائدیردی. هامی یازیچی لاری تشویق ایلیردیلر قاعده لی تورک دیلینده یازیب و اوخوسینلار. و چوخ میتینگ ویغوالاردا پهلوی رژیم ی نین ستم لرین دن دئییب، استقلال ایستیر دیلر. بو حزبه بعضی آنی فیکر ائدن کسلرده قوشولوب، مال، ثروت و منصبدن سوای هیچ زادا اعتقادلاری یوخدیر. اوجمله دن بیر احمد آدلی کیشی بو حزبه قوشولوب، چوخ آداملاری حق ویا ناحق چوغورلاداردی. حتی چوخ وقت دمکرات مامور لارنین قاباغینا دوشوب، تاجر لرین ، اربابلارین و وارلی کارلی کسلرین ائوینه آپاریب نشان وئیردی، ویا قوش بازلارین قوشی نین باشلارین کسیددیردی . اوزه ل او کس لرین قوشون، کی بیر زمانی قوش اوسته احمدیله عداوتی واری میش! چون احمد ئوزی شهرین انکه قوش بازلارینانیردی! گون اوگون اولدی حزب دمکراتین قوشونی، ال آلتی روس و شاهین توافقیله چار اویماقین آق داغ منطقه سینده شاه قوشونین دن سینیب؛ داغیلدی. شاهین مامورلاری و اربابلارین نوکر لری حزبین لایق و نالایق باشچی لارین آذربایجا نین باشا باشیندا تودیب، آلا قولار محاکمه ائدیپ آسیردیلار. مراغه ده ایسه هر گون صبح چاغی دورد دورد، بش بش مراغه نین خان حمامی میدانینده آسیردیلار. جالب صحنه سی بو یودیر: آسیلانلارین طنابین چکن همین ... احمدیردی! گنه بیر گون اوچ حزب دمکرات باشچی لارین کی آق جوراب و چوخ تر تمیز لباسلار گئی میشدیلر، آسماغ اوچون گئددیلر. هیچ بیر ی سی نه دا نیشیردیلر، ونه قورغوردیلر! اوقتی اولارین بیر ی نین گوزی دار آغاجین دیبینده احمده دوشدی ، چوخ حیران و تعجیله احمده باخیب، بعد دئدی: دونن یل بیزیمکی دی، اوزون بیزه ساییدی! ایندی پهلویه سای! اگوره سن صباح کیمه سای ی اولاجاق دیر؟! ای آدام دونی گیر! ناکیشی! مذکور مثلی بئلنجی آداما دئیرلر.

معمولاً بو او تگون سوزوی او زمان دئیرلر: بیر چرکین ، لایق سیزوالده قالان آدام بیر لایق، گوزل و شریف کسین و صلت، آل وئرائدیب ویولداش اولار. یابیر کسی کی ظاهرده لایق سیز تانینار ولی سعی و هوش اثرینده بویوک موفقیت لره ال تاپار؛ بئلنجی زماندا بخیل

وحسود کسلرموفق کسی اعتباردان سالار، مذکورمئلی دئیرلر. یا چوخ کسلر بیر یکه آرزی نین مثلاً منصبین، ثروتین و موقعیتین دالیندا یاتارلار، ولی فلک همان آرزی نی ایله نفره یتیرکی هیچ کیمسه اونا گمان و ثرمزیرمیش. اوندادابومئلی تعجیله دئیرلر.

۸۴۸--- یعنی دوه ایله اولوبدیر، لاقیل دیدا ویرانمیر؟

او انسانلار کی بیر زمانی صاحب شوکت، قدرت، احیاناً شرارت و گئند گللری واری میش، دونیانین دیگر مانی بیله سین اوغوب، ضعیفله دیب و قوجالدار. داهی ارج و قربدن دوشرا. ایله کی لاب الدن دوشموش کسلرده اونا شلتاق لیق ایلرلر. و همین آدام وقتی حرمت سیزلیکی حددن آرتیق طرف ویا طرف لردن گوئر، مذکور مئلی دئییب، دوشوندیرر: هله ده منده اوجسار تلو ربیوک لیک لر نشانه سی واردی. اباخیشیزی منه تغییر وئرون! اگاهدانداته دید اوجونده دئیرلر. ویا عملی لن گوسترلر. بیر سورچی دئیردی:

منیم سون گونلریمده کی بدنیم قوجالیق اثرینده ضعیف له میشدی، بیر تشر شاگرد توش گلدی. من چون سیگار چکمزدیم، آغزیم بوش قالما سین، جیبیمه شکلاتدان، فخری گردکانیدن قویاردیم. یول لاردا فرمان دالیندا هر دن مشغولیت اندردیم. ولی هر دفعه ایستردیم بیر ایکی دانا آغزیما آتام، شاگردیم الین اوزالیدی دئیردی: منه ده وئرگوروم. خارپا خارپله یئیب گنه ایستر دی او اون بش دقیقه نین عرضینده قویمازدی جیبیمده یئمه لی قالسین امنی تنگه گتیر میشدی. بیر گون دو اخانادان اسهالا سالان شرنی شکلینده اولان قرص لاردان آلیب فخری گردکانین ایچینه قاتیب، جیبیمه دولدوردوم. گنه ایسته دیم بیر ایکی دانا فخری آغزیما آتام! شاگرد الین اوزاددی منه سای دئدی: منه ده وئرگوروم! من اوچ دورد دانا اسهال قرص لارین فخری گردکانیله باهم الینه قویدیم! گنه خارپا خارپله یئدی. بیرده ایسته دی. گنه وئردیم. بیر ایکی ساعت یول سورمه میشدیخ؛ گوردیم شاگرد اووچالانیر. دوزمه دی دئدی: ارباب ایله بیر ماشی نین دال طایرلرین دن سس گلیرا! دئدیم عیبی یوخدیرا بیر آزدان سونرا دئدی: ارباب ساخلا بیر ماشینی چک ایلیرا! دئدیم: ایسته مزابعده هیلسی دئدی: ساخلا ماشینین دال قاباغینا بیر باخیم! رحیم گلیب، سالخلادیم. آیینه دن گوردیم، شاگرد یره دوشمک همین ماشی نین دال لی سین دن شوخیما طرف قاجیب، رفع حاجت ایله دی. بعد یالان دن ا لین بو طایره او طایره چالیب ایچه ریه گلدی. دئدی: هیچ زاد یوخودی سور گئداخ! گنه یاریم ساعت کچمه میشدی

شاگرد دئدی: ارباب ایله بیر ماشی نین دال پلاکی بوشالیب دیر! ساخلا بیر باخیم! گنه ساخلا ماق همین قاچا قاچا گندیب رفع حاجت ایله دی. بعد گلیب دئدی: یاخچی دی دوشدوم ها! پلاکی میز دوشوب ایته جاغیردی! نچه دفعه بئلنجی بهانه لرله دوشوب رفع حاجت ایله دی. من شهره یتیشمک همین شاگردی می دوکتوره آپاریب، دوا و درمان ایله دیم. ولی سونرالار منده بیر یئمه لی وئرسیردیم، شاگرد ایسته مزدی هیچ، دئیردی: من سنی ساده بیلیردیم! نه بوجور چوخ بيلمیش! دئدیم: اوغول ایشیدمیسن دئیرلر: دوه ایله اولوبدیر لاقیل دیدا ویرانمیر! اوقوجا و اولی دوه منم!

۸۴۹--- یومورتانی دوگون له، طرفه سوز قاندير:

بعضی کیمسه وار طرفی قانماز، دوشونمز وهوش سیز اولار. ولی بیچاره هی کالیشارود لیل لر گتیرر، تا طرفه بیرسوزلر اورگه دیب وسوزقاندیرسین! ایله کی گوردی داهی طرف قانمیر، مذکور مثلی دئیر. یعنی داهی بئلنجی آداما هیچ شرایط ده سوز دوشوندیر مک اولمیر! جاقدیرانجه کی یومورتانی دویون لمکده اولماز.

بیر گون ننه لرین بیرى بالاسینا جوربه جوربه نصیحت لر ائدیر. بیچاره اوقدر دئیر، تاکی آغزی کوپوریر! بعد سوروشور: بالا من دندیک لریم دن بیر شئی بیلدون؟! بالا فوراً الین آتیر بورنی نین قاباغین دن دورد بش دانا میلجک تودیبا! بعد ازیله ازیله ننه سینه گوستریب، دئیر: ننه باخ بیر، بیر دفعه ده گور نچه دانا میلجک تودمیشام؟!

۸۵۰--- یومور تانین یکه خیرداسین یوخلیراندى:

ارباب ورعیتی زمانی نین مثلدی. ایمدیده سوزولوک قوینیندا قالیب، و آغیزلاردا دولانیری. ارباب لارین مباشر لری ئوزلرین دن ده، خبیث ونانجیب اولاردیلار. پاییز وقتی کی ارباب لیق یغاردیلار، مباشرهرزادین مرغوبین ویاخچی سین سئچیپ، اربابلارا وئردی. حتی یومورتا دانداندا کچمزدی. وقتی بیر یازیغ کندلی نین یومورتا وئرمه نوبه سی اولاردی ، مباشر ایکی بارماغین حلقه اندیب بیربیر. اولچردی! اگرهاسی یومورتا ایکی بارماغدان کچسیردی قبول ایله مزدی! گرک یکه اولوردی!

مذکور مثلی بو خبیث عملدن گوتوروبلر. ایمدی وقتی بیر نفر خساست وخبائت دن لاب بالاجا مسئله ومالدان دا گوز اوتمز، اونون اوچون دئیرلر.

۸۵۱--- یومورتامیر هیچ، دونوب فالاسیندا ایچیر:

معمولاً اوتنبل و خسیس آداما دئیرلر: بیر زادی هدیه و تشویق اوچون وئرلر تا نور ایشین دوزانجام وئرسین! اما علاوه ایشین گورمز، بلکه هدیه و تشویقی ده لوٹ ائدیب، آرادان آپارار. دئیرلر: بیر اوغول فعله تودیر باغلارینا آپاریر. یواشجا دده سینه دئیر: دده بیر فعله تودمیشام ئوزندن یئیه جاغ، ئوزوندن ایچه جاغ بیزه ایشلیره جاغ اددّه بیر زوپا گوتوریرا اوغلونین جانینه دوشور اویرا ویرا دئیر: کوپک اوغلی ایله سین تودیر دون کی بیزده اونلان یئیب ایچیردیح!

۸۵۲--- یومورتا سی ترسه دوشوبدیر:

تویوخین یومورتا سی اولان وقت گرک یومورتا سین، ولی بعضی وقت یومورتا قاریندا ترسه اولار! و یومورتیر ناماز، حیوان سانجی دان قیشقیریلتی سالیب، او یان بویانا قاچار. بومثلی تویوخین بو حالتین دن گتورولر.

ایمدی وقتی بیر نفر حادثه، بلا ویا ئوزونین جنایت و ستمی نین اثرینده مقام منصبین الدن وئر، و امین شخص ویا بیریر اختارار پناه آپاریب ویا ئوزون گیزلدسین اوندان بئلنجی آدامین حالتین تبیین ایله مک اوچون مذکور مثلی دئیرلر. مصداقی بعضی رژیم ی نین باشچی لاری دیر. ۱۳۸۱ نجی ایلین اوایلینده ناتوقوشونی نین مقابلین دن، های کوپله او یان بویانا قاچیب و پناه آختاریر دیلار. مردم ایران دئیر دیلر: صدامیلرین یومورتا لاری ترسه دوشوبدی.

۸۵۳--- یومورتا یوکی آپاریر:

چون یومورتا بوش و شاق اولوب بیر بالا جاقاق قایله سینار، گرک یومورتا آپاران چوخ رعیت ائدیب و هامی جوانی ده ددیریب، نهایت احتیاطی انجام وئر، بو مثلی مذکور عملدن گتورولر. او وقت بومثلی ایشله درلر: بیر نفر ایشین آتری سینین قورغوسیندن، یا احترامین دن، یا خوشی کلمه سیندن اوتوری نهایت دقتیله انجام وئریر، افراط وصفده و سواسی لیق نشان وئرر! ایله کی ایشی گورنده بیر گوزی ایشینده اولار و بیر گوزی طرفینده بئلنجی آداما بو مثلی دئیرلر.

۸۵۴--- یوخودا گئدیری:

بو مثلی حضرت امیر (ع) ین حکمتلی فرمایشین "دن التام آلبیلار او کسین باره سینده دئیرلر ئوز جامعه سیندن، دوره بریدن، زمان و مکانیندن اصل عیالی سیندن خبری اولماز. فقط یئر ایچیر و خیدا نه جور اولار، آشکارا دادا اوچور یا شیریب، روزگارین غلظتی لن سوار.

بیرنه اوغلون بعله تعریف لیرمیش:الله ساخلا سین؛نه بیر نفریله ایشی اولار،نه دانیشار، نه سوزی چیخار،هیچ کیمسه یه وهیچ زاداباش وئرمز،نه آغلار،نه گولر،اولدورسلرده هیچ زاد دئمز! دوزگلردوزگندرانه بیرنفردن آجیغی گلرونه بیر نفردن خوشی ! (بقول حضرت امیر؛ یوخودا یاشار)

۸۵۵--- یورقانیوه گوره قیچی وی اوزاد :

بو مثلی اوندا دئیرلر: بیر نفرین مالی اولماز ولی ول خرج اولار ، سوادى اولماز اما غلما وبیلیجی لری لن بحث وجدل ایلر،قد وهیکلی اولماز یکه لرین دویوشار،بیر یرده مسئولیتی اولماز ولی اونابونا دستور وئرر،هنری اولمازلکن ایستره نرگوسترسین وهابئله ایشلردن انجام وئر.بیر کیشی نین ایکی اوشاقی واریدی کی بیرى اوغلان واییر سی قیزی دیر. اوغلاندا ایش یوخودی،ولی قیزی هوشلی وصاحب فضل دیر.ولی آتا سی قیزین دن حددن آرتیق انتظاری واریدی.واورکدن ایستیردی هرینالاندی دوکتور اولسون .ایله کی خانم قیزی علوم تجربه رشته سینّه گئدن گون دن اوئوده خانیم دوکتور سسلردی.ئوزعالمینده هم تشویق اولسون وهمدە قیزین تحریک ایله سین! تا درسینه کیب گیرسین.هله خانیم قیزی دبیرستانین اوچونجی کلاسیندیردی کی داهی اوئولرینده فقط خانیم دوکتور سسلیردیلر. بیرگون تبریزین تربیت خیابانینده ایکی خانواده دولانیر دیلارکی آتا نین کونلی گول ایله دی.قوناقلارین حضورینده قیزینابیراوجا وقشنگ دام داش گوستریب،سوروشدی:خانیم دوکتور ابوعمارت سنین مطبّی وه ایش وئرر؟اقوناقلاری اورمیه دن گلمیش دیلر ،بیری تعجبيله سوروشدی:بی بی اوغلی مگر ،عمه قیزیم پزشکی اوخور؟! آتا جواب وئردی بلی! گنه سوروشدی:هانسی دانشگاه دادی؟! جواب وئردی: دبیرستانین اوچونجی کلاسیندادی! ولی حتماً دوکتور اولاجاقدیر! گرک ایندی دن مطب فیکرینده اولامدا!اقوناق بوسوزدن هم گولمکی گلدی وهم تعجب اندیب،مات قالدی ! بعددئدی:بی بی اوغلی ایشید میسن دئیرلر:یورقانیوا گوره قیچی وی اوزاد؟! انشاالله عمه قیزیم پزشکی دن قبول اولار وبیزه ده افتخار. ولی بئله تود(توند) گئدمه، یولدا پنچر اولماقدا وارا!

۸۵۶--- یرینه ایشه مه کی بس دگیل، هله شیرین چایدا ایستیر:

بو اوتگون کلام یاشایاشین تمام سطوحینده وشئوناتینده قابل استفاده دی. هر عاقل انسان بو مثلی کاملاً دوشونوب ایشه تودسا معاشرتینده موفق اولاجاقدیر . هر انسان گرک ئوز

اشتباهین آنلی آچیخ و حرمتیله قبول ائدیب، رفع ائده. بئلنجی آدام محبوب عموم وایل و طایفه سی اولار. اما بعضی آلچاخ طبع و مغرور آدام، بیوک و مسئول وار غلط ایشلر، بد عمل لر انجام وئرر، قبیح سوزلر دئییب ویا ضرر و زیان ویرار؛ اما عذر ایسته مه عوضی سعی ایلر توجیه ایله سین. ویا اونوی بونی دانلا سین! وحتی بعضی زمان توقعی سی اولار مدح اولسون! اوندایا بو مثلی بیله سینه احترام سیزدئیرلر. مصداقی هر یرده، اوئوده، شهر و کندیده. واولکه میزده چوخدیر. اوجمله دن :

بیر نفر ظاهرده عابد، مسجدین خادمی نین قیزینا مسجد ده تجاوز ائدیر. مسجدی لن قونشی اولانلار دوره سینه یغیشیرلار. عابدی دانلیریب واستنطاق ایلیلر. بیر نفر نرفتدن یره توپوریرا چون بئلنجی شخصیت دن انتظاری یو خوردی، عابد بونی گورمک همین، فوراً طرفین یاخا سیندن یایی شیب تحکمیله دئیر: ای نامسلمان! سن مسجدده توپوریب اهانت ائدیرسن؟! مسلمانلار، بن بیر دئیر: یا شیخ هله، یریوه ایشه مکین بس دگیل! شیرین چایدا ایستیری سن؟

۸۵۷---ینجیم یئه زما نی دیر:

بقول قرآن کریم، عاقل و خرد صاحب لری نین مثلی دیر. مصلح، عاقل و جومرد انسانلار وقتی ئوز جامعه سی نین جؤ و فضا سین عوضی گوررلر؛ یعنی سئچرلر جامعه ده علم، عقل، تدبیر، قلم، کسب و صنعت، هنر و دوز تجارت ارج و قربدن دوشوب، یرلرین یالان، ثروت، مدلی لباس و مقام تودیب دیر، اوندایا بو مثلی دئیرلر تا جامعه نین نسئت بنیادی سین و ظاهر باخیشین تقبیح ایله سینلر. تاریخده بو هندورده چوخ دوزلی و شیرین و آجی و غملی حکایه لر وار. او جمله دن دئیرلر :

بهلول بیر گون عادی لباسیله قوناق گئدیر. بونا وقعی قوبیمیرلار. گلن دفعه نو و مدلی لباسیله گئدیر. بو دفعه بهلولی مجلسین یوخاری یرینه آپاریب، آرتیق حرمت ائدیرلر! وقتی غذایی گتیریرلر، بهلول غذایی عوضی آغزینا قویا، تیکه تودیر ینجه لرینه وئریرا بعد دئیر: یئین ینجه لریم! ینجیم یئه زمانیدیر! یعنی جامعه ده باخیش عقل و علمه غالب اولوبدیر! البته مذکور مثلی بونلان گوتورولر. اما بو حکایه نین تای بییزیم زماندا چوخدی. اوجمله دن: بیر نفر قیزین آرّه وئرمیشدیر. قیزین عمی سی اکین بیجین چی دیر. عمی نی کبین کسمه یه قوناق چاغیرمیشدیلار. چاغیراندایا تاپشیر میشدیلار: عمی ترتمیزگل ها!

یاخچی و مدلی لباس گئی ها! بیزیم آبیری میز وارا بیچاره عمی حمام ایلیر، ئوز عالمینده تازا پالتارلارین گئیر، قوناق گئدیر. هله کوچه قاپی سیندن داخل اولمامیشدیر، بیر ایکی قارداشی اوشاقلاری قاباغینا قاچیر؛ سلام عوضی عتابیله دئیرلر: کیشی بو نه لباسیدیر گئیمیسن؟ اتز اول لباسلاری وی چیخاد، بیز وئرن لباسلاری ائرنیوه تاخ! بیزیم آبیری میز گندمه سین! عمی بیچاره آدا باز وشینگیلی مینگیلی پالتارلاری گئی، جشن اتاقینه داخل اولور. ایستیرلر عمی نی معرفی ایله سینلر دئیرلر: بو کیشی ده بیزیم باغدا ایشلر! ایسته مه دیخ آدین قلم دن سالخ! عمی گنه محبت و نجاتدن هیچ زاد دئمیر، اثرلشیر! بیردانا شیرنی یثیر. بعد جیبین دن بیر بسته پول هدییه اوچون چیخاردیب، قارداشی قیزی کی گلین اتاقینه اوتور میشدی، وئریب بئله دعا ایلیر: قیزیم، اومودم وارهمی آبیرلی وهم بختور اولاسان! اگر خانیم لیق اندسین هر دن بیزه ده تشریف گتیر! بعد خدا حافظ اندیب گئدیر! دئیرلر: سونرالاریو متکبر و مد آختاران قیزین هر چتین لیک ده آرخاصی اولان همین عمی سی میش! اما هیهات! قانان هانی؟!

۸۵۸--- یکه گوزون ایشیقی اولماز:

تاریخ بوئی اشعار شاعرلرده، احساس انسانلاردا، بیاندا، گوزلیک اوصافینده یکه و آلا گوزلیک مظهر گوزلیک و جذاب لیق دیر. ایله کی قرآن کریمده بهشت حوری لرین یکه و آق یومورتایا سان گوزلری آیدین لحنیله وصف اولوبدیر. اما همان یکه گوزلر! اگر گورمه سه علاوه قشنگ دگیلر، بلکه معمولی گوزدن ده پیس دیلر. اما مذکور مثل تنها گوز باره سینده دئمزلر. بلکه اگر بیر نفرین یکه مقامی اولاولی مردمی گورمیره، و یا چوخ ثروتی اولافقیرو فقرانی آدام بیلیمیره، و یا شسلی بدنی اولاولی بوش اولاولی و یا عموری چوخ اولاما آغزی نین دادین بیلیمیره، و یا استاد صنعت چی اولاولی، ایشله میره، و یا چشمه لی باغی اولاولی، اما اکیب بیجمیره و هابئلنجی ایشلرده بو مثلدن استفاده ائدرلر.

۸۵۹--- یئمه میسن قاز آتین، بیلیمیرسن لذتین:

بو درین و حکمتلی مثل شامل هر نمه نه و جامعه نین هر سطوحینه قابل تعمیدی. مردم مناسب شرایط قاباقا گلنده دئیرلر. گوره سن بیر نفر بیر ایشی عملده، یئمه لیده، ایچمه لیده منصبده، لباسدا و.... عاقبت خیری لیک یوخدی، ولی انجام وئریب و مصرف ایلیر. بو زماندا بیر مشفق و خیر کس طرفی منع ائدر. اما طرف، ناصحی مجاب ایله سین دئیر: یئمه

میسن فاز اتین ،بیلیمیر سن لذتین! یعنی سن کی منی نصیحت ائدیرسن ،چون دادین آنلاما میسن، دئیر سن! والا چوخدا پیس ویا دادسیز دگیل،مثلاً: بیر نفر چاغیر ایچیر، سیگار چکیر، قمار اوینیر، رشوت آلیر، ربا یئیر، دوستان باجی لی یا همان پارتی بازلیق ائدیر،اونا بوناپورک قویوب بیر کسی ویا عده نی اغوا ایلیر،صنعت وایشین دن کسیر،اداره سینده قیلیفتی وئریر،یر سیز تقلید ائدیرو... ولی عاقبتین یوخلامیر. اونلان بئله وقتی بیرنفرصالح وشریف کس بئلنجی شخصی منع ائدنده مذکورمثلیله جوابین وئرر! یعنی بولاردا بیر لذت وار کی سن بیلیمیرسن! چون انجام وئرمه میسن،یئمه میسن،گورمه میسن، مصرف ائدمه میسن،اله سالما میسن و... دادین دن خبرین یوخدیر! یا یوخاری سطحیده وقتی بیر نفر منصب، قدرت ، پول وثروت و... اله سالار ایستر هر نحويله دی حتی لاب غلط و غیر قانونی و غیر شرعی یول لاری لن الینده سالخلایب، ئوزون هر زادا تحمیل ایله سین،وهر غلط و آجی سوزلره قاتلاشسین،هر آلچاخ و شرف سیز کسلره آغیز آچیب بل باغلا سین،هر چتین لیکه و تحقیره بویون ائرسین! بئلنجی قارائلیق چاغیندا بیر نفر اوره کی یانان حریص شخصی عاقبت اموررا متوجه ائد یب نصیحت ائدر.ولی طرف ایله مست آرزوی سی،قدرتی،ثروتی،شوکتی، دوره بری،یئمه لی ، مصرفی و... اولار کی چوخ گرنشيله مذکور مثلی دئیپ ، ئوز عالمینده طرفین آغزین بوکرا! و بوجور آلچاخ ادا سین تدبیر و سیاست بیلر!

۸۶۰-- یئنه سینده بودور، یئمه سینده بودور:

مذکور مثلی اوندا دئیرلر : بیر نفر الین دن گلن قدر زحمت چکر،غذا پیشیرر، اوئو ایشیک تعبیه ائدر، اشربه وچای تهیه ائدر،ویا محل ایشینده،ایشین نهایت مهارتیه انجام وئرر . ولی بیر یاخین آدامی،بیوکی،رئییسی،ایش صاحبی و... گلر حسادتدن ،بخیل لیکدن، بیلمه مز لیق دن،غروردان ،نخوتدن ویا هر نوع تفکريله اونلان هی ایراد تودار.یا آجیغ ائدیپ کوسر،ویا ایسته مزا واصرار ائدر:یاخچی بیر شئی وئرسینلراویا یاخچی بیرایش گورسینلرا! اوحالدا کی ایسته دیکی نین دن هیچ نشانه ده ارائه وئرئنمزا بئلنجی زماندا مذکور مثلی دئیرلر:یئسینده بودور یئمه سینده بودورا بونلان آرتیق! لی میزدن گلمه دی!

بیر نفر دئیردی :قیزی می آره وئرڈیم. الیم دن گلن قدر جهازیه تهیه ائدیپ ، ایل وطایفه نی جهازیه یه باخماخ اوچون دعوت ایله دیک. قیز و اوغلانین ایل وطایفه سی ، حتی گورکن ، و اونون ، آتا و آناسی جهازیه یه باخیب ، ضمن (مبارک اولوسون)والله باشا کیمین ایله

سين)و(بختور اولوسونلارو...)شيرين سوزلريله تيزي شاد ومسرور ايليرديلر. حتي دامادين محترم آتا وآناسي دنيرديلر: فلاني نئيه زحمت چكيب، نوزي ويزي درد سره ساليب سيز؟ بيز ايله فقط گليني ميزي سويوربخ والسلام. بولار آرتيخداندير.مقابلينده بيزده دئيرديخ: ايله قابل لي بيروسايل دگيللر؛ولي الي ميزدن قوپاني مضايقه ايله مه ديخ، نه فقط شاه دامادا گوره،بلكه ايله قيزيميزاداحرمت ائداخ بوجهازيه ني تامين ايله ميشيخ. و... بئلنجي دادلي زماندا كي هامي ا ورک لر شادليغدان دالغالانيب وبال لي سوزلررډ و بدل اولوردی . اوغلان طرفين دن بير نفر كي بيرهديه ده الينده آليپ گتيرميشدی، جهازيه يه باخيپ دئدی:فلاني جهازيه نين هامو سي داخلي جنسیدی؟! بعد ادامه وئردی، من قيزيمين يخچالين فرانسه دن، مبلمانين ايتاليادان، پيشيرن وسايلين كانادادان، قاشيق چنگالين مالزیدن، چيني لرین چین دن،قلیانين افغانستانلان! رادیووتلوزیونين هندو وژاپون دن،بزرک وسايلين آلمان لان و...آليپ گتير ميشم! بوسوزلريله هر زادی قاتيپ قاتيشديردی وهامو نين باش بئينين آپاردی!وشيرين اوقاتي مكدرايله دی.چون اوغلان طرفيندن گلमيشدی،من و خانيمدا ايسته مه ديخ آغزی آجيليغ اولسون؛ هيچ زاددئمه ديخ.

دئمه دامادين آتاسي منتطري ميش من بيرسوزدئيرم،ولي ايله كي مندن سس چيخمادی اوزون توددی طرفه چوخ دادلي دئدی: اي منيم...اوغليم!يئسينده بودور، يئمه سينده بودور! بيزداخلي جنسه بازبخ نه خارجه سينه!بوسوزدن هامی تازادان شاد اولوب، ومنيم اودلي اورکيمه سرين سو سپيلدی.ومثلين يرينه دوشمه سيندن هامی، اوزه ل محترم واديپ قوناقلارين کيفي چاغ ، کونول لری خوش اولوب و آله دوشن گون دن لذت آپاردیلر. قورتولدی.

گونلر گلير، بير بير کچير گوز و مدن
 آغلير، گولور، هر جور اوپور اوزومدن
 دایا نميري هيچ پيريسي زويول دير
 اوره ک د ئير : گون يارا ديم ئوزومدن

ساغ اولون- احتراميلن
 مراغه- مير حبيب رباع الد ين - تير آيی ۱۳۸۶شمسی

شابک ۴ - ۲۰۹۰ - ۰۴ - ۹۶۴ - ۹۷۸
978-964-04-2090-4 ISBN

وَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

و بویوریرتانری مردمه بو مَثَل لری ، تابولار (مُمثِلین حقیقتین)

قرآن کریم.

تانیرالار.